OKUYUCU TEFSİRİ

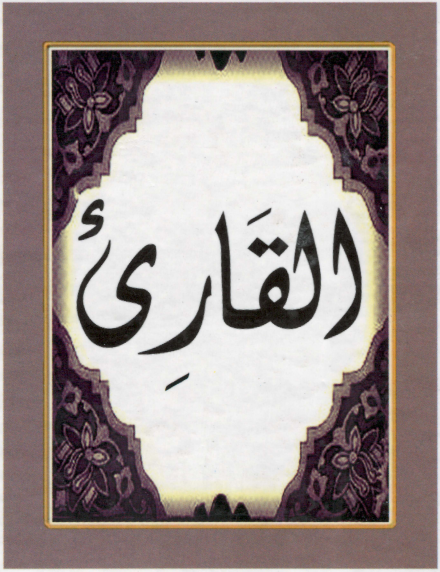

SEMRA KÜRÜN ÇEKMEGİL

7

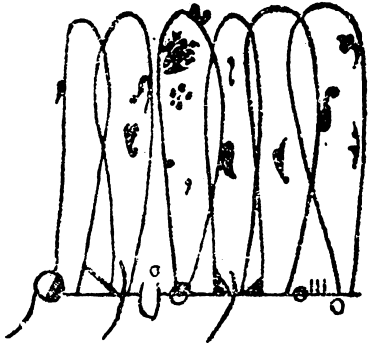

OKUYUCU TEFSİRİ
SEMRA KÜRÜN ÇEKMEGİL

•

Tashih
ABDULLAH BEGEÇ

•

Kapak Tasarımı
OSMAN – FATMA ARPAÇUKURU

•

Sayfa Düzeni
Nida Tasarım

•

Baskı
STEP AJANS

İRTİBAT ADRESİ

Mimar Sinan cad. Kantarcılar Apt. No: 32
Tlf.: 0422 321 21 87
MALATYA

OKUYUCU TEFSİRİ

"Tefsîru'l-Kâri"

SEMRA KÜRÜN ÇEKMEGİL

7

Aralık 2008
MALATYA

İÇİNDEKİLER

YUSUF SÛRESİ · 7

RÂD SÛRESİ · 115

İBRAHİM SÛRESİ · 189

HİCR SÛRESİ · 271

NAHL SÛRESİ · 335

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

YUSUF SÛRESİ

Giriş

Kur'an-ı Kerim'in on ikinci suresi olup, yüz on bir ayettir. Sure, başından sonuna kadar Hz. Yusuf'un kıssasını konu aldığı için bu adı almıştır. Rivayetlere göre Mekke döneminin sonlarında, Kureyş'in Hz. Peygamber'i öldürme, sürgün etme veya hapsetmeyi planladığı bir dönemde nazil olmuştur.

Surenin indiriliş gayesi: Müşrikler, Yahudi bilginlerinden öğrendikleri üzere, Hz. Muhammed'e "Mademki Allah sana her şeyi öğretiyor, o hâlde bize haber ver: İsrailoğulları niçin Mısır'a gidip yerleştiler?" diye bir soru sormuşlar. Onların düşüncesine göre Muhammed (as) bu soru karşısında sıkışıp kalacak, doğru dürüst cevap veremeyecekti. Fakat Hz. Peygamber hemen orada onların sorusunu da aydınlatan Yusuf suresini okumuş;

onların tüm planlarını alt üst etmiş. Bu durum Kureyş'i müthiş biçimde şaşırtmıştı, çünkü yalnız kafalarındaki şemalar alt üst olmakla kalmıyor, aynı zamanda şu uyarıya maruz kalıyorlardı: "Eğer sizler de bu Resul'e, Yusuf'a kardeşlerinin davrandığı gibi davranırsanız, sonunuz onlarınki gibi olur. Yusuf'un kardeşleri gibi bir gün ona muhtaç olur, ona boyun eğersiniz; onun için bu kıssadan ibret alın ve düşmanlıktan vazgeçin. Çünkü Mekkeli müşrikler de tıpkı kardeşlerinin Hz. Yusuf'a (a.s.) yaptıkları gibi kardeşleri Resulullah'a (s.a.) eziyet ediyorlardı. Böylece dolaylı yoldan işledikleri kötülüklerinin cezasını çekeceklerini, tıpkı Hz. Yusuf (a.s.) meselesinde kardeşlerinin onu kuyuya attıktan sonra bile başarısızlığa uğraması gibi hüsranla sonuçlanacağını anlatmış oluyordu. Bu böyledir çünkü Allah'ın iradesinin önüne geçecek hiçbir güç yoktur.

Bu surenin nüzulünden henüz iki yıl geçmişti ki, Kureyş Hz. Yusuf'un kardeşleri gibi Resulullah'ı öldürmeye azmetti ve bunun üzerine Resulullah (s.a.) Hz. Yusuf'un (a.s.) Mısır'a gidip orada bir güç kazanması gibi, Mekke'den Medine'ye göç etmek zorunda kaldı ve benzer bir güç kazandı. Sonuçta Kureyş, tıpkı kardeşlerinin Hz. Yusuf'un huzurunda boyun eğdikleri gibi Resulullah'ın (s.a) önünde boyunlarını eğmişlerdi. Kardeşleri Yusuf'a: "...Bize bağışta bulun. Şüphesiz Allah bağışta bulunanları mükâfatlandırır." (12/88) dediklerinde Hz. Yusuf (a.s.) onları bağışlamış ve her ne kadar onlardan intikam alabilecek güçteyse de onlara şöyle demişti: "...Bugün sizin için bir yargılama yoktur. Sizi Allah affetsin. O merhametlilerin en merhametlisidir" (12/92). Aynı olay Mekke'nin fethinden sonra Hz. Muhammed (s.a.) ile onun huzurunda biçare duran Kureyş arasında da cereyan etmişti. Resulullah (s.a) da onlardan intikam alma gücene sahipken bunu yapmadı, onlara: "Size şimdi ne yapacağımı mı soruyorsunuz?" diye sordu. Onlar da: "Sen ke-

rim bir Fkardeşsin, kerim bir kardeşin oğlusun." deyince onları şu sözlerle bağışladı: "İstirhamınıza Yusuf'un, kardeşlerine verdiği karşılığın aynısını veriyorum. Bugün sizin için bir yargılama yoktur; bağışlandınız."

Sure kıssayı en canlı şekilde tasvir ederek şu dersleri veriyor: " İster iman edip İslam'ın kazandıracağı ahiret hesabına dayalı bir yaşamı; isterse dünyevi arzu ve emellere kavuşturacak yaşam tarzını tercih edin. Bu iki yaşam arasındaki kritiği yapın ve hangisini tercih edeceğinize kendiniz karar verin.

Bu kıssa şu gerçeklere de vurgu yapıyor: Allah ne dilerse o olur; insan hiçbir karşı planla O'nun takdirini değiştiremez. Hz. Yusuf'un kardeşleri onu kuyuya attıkları zaman, alınabilecek en köklü tedbiri aldıklarını düşünüyorlardı. Oysa aslında Hz. Yusuf'u (a.s.) Mısır'a yönetici yapacak olan ilahî planın yolunu döşemekteydiler. Yine kıssa, Allah'ın insan hayatı üzerindeki nüfuz edilemez yönlendirmesinin bir ifadesi, bir sergilenmesi olarak "istemediğiniz şey mümkündür ki sizin iyiliğinizedir; istediğiniz, hoşlandığınız şey de mümkündür ki sizin kötülüğünüzedir: Allah bilir, siz bilmezsiniz" (2/216) gerçeğinin bir yankısı, bir tahakkuku olarak işlemektedir.

Bu kıssada inananların alacakları en önemli ders: ilahî yasanın çizdiği sınırlar içinde kalan bir kimsenin, amacında ve hedefinde başarılı olması ya da olmaması Allah'ın iradesi dâhilinde seyreder. Allah Kullarını rezaletten ve zilletten beri kılan temiz, onurlu, erdeme dayalı bir hayat tarzını içeren düsturları öngörmüştür. İnsanın bu imtihan seyrinde başarı ve başarısızlıktan ziyade ilahi sınırlar içerisinde kalarak sınavı neticelendirmesi hayrına olacaktır.

Hayat seyrinde sıkıntı ve müşkülatlarla imtihan; refah ve saadetle imtihan... Hevai arzuların tuzağına düşürülmek tehli-

kesiyle imtihan; vezirlik ve saltanatla imtihan... Ve beşer olarak, çeşitli durumlar ve muhtelif şahsiyetler karşısındaki beşerî hisleri ve duygularıyla imtihan... Ama her şeye rağmen rıza-i ilahî doğrultusunda hareket edebilmek; hevai arzulara yenilmemek, musibetler karşısında ümidi yitirmemektir.

Yine bu kıssadan alınacak diğer önemli bir derste, bir müminin İslami niteliklerle ve hikmetle donanıp, tavizsiz yaşaması halinde Allah'ın yardımıyla bir beldeyi fethedebilir. Bunu en olumsuz şartlar altında bile Hz. Yusuf (as) şahsında adım adım ulaştığı başarıda görüyoruz. Müminliğini her şeye rağmen koruyanlar Mısır'a kral olmasa da, kendinin, ailesinin kralı, hâkimi olur. Bu da az şey değildir.

Hz. Yusuf birçok sıkıntılara maruz kalmıştı: Kardeşlerinin tuzağına düşerek çektiği çileler, kuyunun içinde geçirdiği korkular, köle olarak satılması, ana, baba ve diğer akrabalarından ayrı kalmanın verdiği hasret ve elem,, vezirin karısı ve diğer kadınların tuzaklarıyla karşılaşmasının verdiği sıkıntılar ve vezirin sarayında geçirdiği tatlı günlerin peşinden, yaşadığı acı zindan hayatı!.. Bütün bu hadiselerden sonra kendisine verilen hükümranlık ve saltanatın getirdiği saadet!..

Ve imtihandan başarı ile hayata veda edecek temenni! Ruhunun Müslüman olarak alınması ve doğrular zümresine ilhak edilmesi için Rabbine münacatta bulunması. Hz. Yusuf'un yoktu başka istek ve arzusu. Çektiği çileleri sabır ve metanetle eriterek ulaştığı sonsuz nimetler içinde duası sadece bu idi.

Gayrimeşru ilişkilerin revaç bulduğu günümüzde inananların ahlaki değerlerini korumada Yusuf (a.s)'ın iffeti uğruna verdiği mücadele çok ibret vericidir. Arzu ve emellerine mağlup olanların suratlarına vurulan bir tokat gibidir. İman, irade, edep ve vefanın ölmez abidesidir Hz. Yusuf.

الر تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾
إِنَّا أَنزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾

12: 1 Elif, lâm, raa. Bu (surenin ayetleri de her hakıykatı) **açıklayan kitabın** (Kuran'ın) **ayetleridir.**

12: 2 Hakıykat biz onu, (ma'nâsına) **akıl erdiresiniz diye, Arapça bir Kuran olarak indirdik.**

Mukatta harflerle başlayan sureler öncelikle Kuran'ının önemine ve Allah tarafından gönderildiğine dikkat çeker![1]

Onun Arapça olması, mesajının evrenselliğine halel getirmez [2] Ancak peygamberlerin kavminin diliyle gönderilmesi o kavmin akıl sahiplerinin idrak edip toplumlarına bunu anlatmaları içindir.[3] Ayrıca her dili anlayıp başka bir dile tercüme edenler vardır. Dünya kurulalıdan beri insanların lisanlarının ve renklerinin değişik olmasında dersler vardır.[4]

Bu "mübin" olan kitaptır. Yani helali – haramı, hadleri – hükümleri açıklayan hidayet kitabıdır. Diğer bir ifadeyle iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan, hayrı şerden ayıran, açık anlaşılır ayetlerle kıssaları anlatan Kitap'tır. Bütün bunlar Yüce Allah'ın indirdiği gerçekleri açıklayan ve ebedî mucize olan ilahî kitabın ayetleridir, dolayısıyla bu kitaba şanına yakışır bir şekilde saygı gösterilmesi ve emirlerinin uygulanması gerekir.[5]

---

[1] Bkz:2/1,3/1,7/1
[2] Bkz: 3/138
[3] Bkz: 14/4
[4] Bkz: :30/22
[5] Bkz: 11/1,2

Bu ve benzer ayetlerden anlıyoruz ki Kuran'ı anlamadan okumak mekruhtur.[6] Müslüman bütün gücünü kullanarak anlamaya çalışmakla mükelleftir. Bu ciddiyetten uzak Kur'an'ı gönüllerinin hazza ermesi veya geçici emellerine ulaşmak için onu tasniflere ayırarak okuyanlar Kur'an'dan bereketlenme yerine yerlerinden zararla kalkarlar ki kendilerine çok yazık olur. Çünkü Kur'an iman edip amel edilmesi için gönderilmiştir. [7]

❀ ❀ ❀

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٣﴾

12: 3 Biz sana bu Kur'an'ı (bu sureyi) **vahyetmek suretiyle en güzel beyanı kıssa olarak anlatacağız. Hâlbuki sen daha evvel bundan elbet haberdar olmayanlardandın.**

Öncelikle ayette bahsi geçen "en güzel kıssanın" anlatılmasından maksat, her şeye rağmen iman ehlinin mutluluğu nasıl elde ettiğini, Hz. Yusuf'un babasının, kardeşlerinin, azizin karısının, hükümdarın durumunun açılanması ve imanın insanları eşrefi mahlûkata çıkardığı ve Hz. Yusuf'un hükümdar olması gibi hususlarla, düşünenlere ibret dersleri verilmektedir.

Kıssa, adım adım izlenmeye ve yazılmaya değer. Yani gerçek bir olayın kalıcı güzelliğe dönüşmesi üzerinde düşünüldüğünde Allah'a itaatin kişiye kazandıracağı mükâfatlar en latif bir şekilde açıklanıyor... Öyle bir kıssadan söz ediliyor ki, mükemmel bir hayat serüvenini anlatıyor; ebedi güzelliğin gerçek

---

[6] Bkz:16/44
[7] Bkz: 6/9,27/2

yüzünü görmüş bir gözün yanında geçici güzelliklerin bir ehemmiyet arz etmediğini anlatan yaşanmış bir olay Yusuf kıssası.

Bu öyle bir kıssa ki beşerî olan tüm duygu, istek ve arzulardan üstün olan bir sevgiyi, değeri idrak etme hâlidir. Bu idrak ile insanı kötülüğe sevk eden amillerden uzak iman ve iffetin yüceliğini anlatan, ortaya koyan bir hayat hikâyesi.

Allah son elçisine bunları bildirerek, insanlığa ibret olsun diye haber vermektedir. Bu sureyle Allah geçmiş bir peygamberin bilmediği bir serüvenini anlatarak onu teselli ve motive etmektedir. Yusuf gibi zorluklara, engellere takılmadan "istikamet üzere azimle ilerle" mesajı verilmektedir.

❀ ❀ ❀

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَاأَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ﴿٤﴾ قَالَ يَابُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٥﴾

12: 4 Bir vakit Yusuf, babasına: "Babacığım, demişti, gerçek ben rüyada on bir yıldızla güneşi ve ayı gördüm. Gördüm ki onlar bana secde edicilerdir."

12: 5(Babası Yakub) dedi ki:"Oğulcağızım, rüyanı biraderlerine anlatma. Sonra sana bir tuzak kurarlar. Çünkü şeytan insanın apaçık bir düşmanıdır.

Hz. Yusuf'un hayat serüvenini anlatan bu rüyadır. Hz. Yakub, basiret ve ileri görüşlülüğü sayesinde Yusuf'un ileride büyük bir mevkiye geleceğini sezmişti. Rüyasındaki, gök cisimlerinin kendisine secde etmesi Yusuf'a saygı duyulması ve onun üstünlüğünü onaylama anlamını taşıyordu.

Bu rüyanın vahiy olduğu bazı müfessirlerce söylense de; rüya görmek bir bakıma düşünmek gibidir veya görmenin bir yoludur. Belki de her ikisidir. Ama rüya gördüğümüz zamanlar ne göreceğimize veya ne düşünemeyeceğimize kendimiz karar veremiyoruz. Belki de gördüklerimiz ilham veya şuur altında sakladıklarımızdır.

Ruhunuzla rüyanızda melekler gibi cisimsiz dolaşırsınız. Ruh bu hâliyle melekler gibi ölümsüzdür.

Tüm yaratılış bir aynadır. Uyku bedenin dinlenmesi, rüyada duyguların yansımasıdır.

İslamî kaynaklarda genel olarak üç türlü rüya bulunduğu ifade edilmektedir.

1- Sadık rüya: Kaynağı ilahî olan ikaz ve işaretler olup doğru ve gerçek rüyalardır. Rüya ile ilgili Resulullah (a.s.) şöyle buyurmuştur: "Salih kişi tarafından görülen rüya, peygamberliğin kırk altı parçasından bir parçadır.[8]

Ancak Peygamberlerin dışındaki insanların gördükleri rüya mutlak çıkacak manasına gelmez. Çünkü gaybdan haber veren her doğru söz, nübüvvet sayılmamıştır. Bu konuda şu hususlar daima göz önünde bulundurulmalıdır:

[8] Sahih-i Buhari C.4.Sh.33
[9] S.B.c.12.Hadis 2102.Sh.274

a- Doğru rüya görmek sadece müminlere mahsus değildir. Müslüman olmayanlar da görebilirler. Mısır hükümdarı ve zindandaki iki kişinin gördüğü rüyalar gibi.

b- Herkes aynı özellik ve nitelikte değildir. Doğru rüya, nadir hâllerde ve ruhen çok hassas kişiler tarafından görülür.

c- Görülen rüyaları esas olarak hayata nizam ve intizam vermeye kalkışmak yanlıştır. Zira rüyaların doğruluğunu ölçmek ve tespit etmek mümkün değildir.

d- Rüya, merhametli ve öğüt verebilecek durumda olanlara anlatılmalı, güzelce yorumlayamayacak kişilere söylenmemelidir. Rüya gören bir Müslüman ne yapmalıdır:

"... Sizden biriniz sevdiği rüyayı görürse bilsin ki, o Allah tarafından bir (telkin) dir. Rüyâ sâhibi bu rüyası üzerine Allah'a hamdetsin ve başkasına da söylesin. Buna aykırı hoşlanmadığı bir rüya gördüğünde de muhakkak ki bu rüya şeytandandır. "Allah'ım, bu rüyanın şerrinden ve rahmetinden uzak kalmış olan şeytanın şerrinden sana sığınırım."desin ve rüyasını hayra dönüşmesi için dua etsin.

❀ ❀ ❀

وَكَذَٰلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦﴾

12: 6 "Rabbin seni öylece (rüyada gördüğün gibi) **beğenip seçecek, sana rüya tabirine aid bilgi verecek, sana karşı**

da, Yakub hanedanına karşı da nimetlerini –daha evvelden ataların İbrahim'e ve İshak'a tamamladığı gibi- tamamlayacaktır. Şüphesiz ki Rabbin her şeyi bilendir, tam hüküm ve hikmet sahibidir."

Peygamber bir zatın, peygamber olacak evladının gördüğü bir rüyanın yorumunda; gelecekte Peygamberlik rütbesine nail olacağını müjdeliyor.

Ayetin orjinalinde geçen "Tevil" bir şeyin, bir olayın ya da bir sözün dış görünüşünün, cereyan tarzının ya da lafzının altındaki "ana fikir" ya da "gerçek anlam" manasında kullanılmaktadır. "Ehadis"ise yorumlamak, bir şeyin manasını bilmeye çalışmaktır. Hz. Yakub da her şeyi mutlak manada Allah'ın bildiğine dikkatleri çekerek, kendisine bahşedilen ilham ile rüyanın tevilini yapıyor.

Allah on iki kardeş arasından Hz. Yusuf'u seçiyor. O kulları arasından dilediğini seçer.[10] Fakat bulunduğu atmosferden herkes ilgisi ve dikkati oranında istifadelenir gerçeği de unutulmamalıdır. Büyük bir ihtimaldir ki Hz. Yusuf babasından ataları Hz. İbrahim ve İshak hakkında methiyeler duyuyor, onlar ve babası gibi olmak için büyük bir istekle dinlediği şeyleri gönlüne nakşedip salih işler yapıyordur. Allah'ın da seçmesi ile şanını unutturmayacak şeylerin altına imzalar atıyor. Bilahare devam eden ayetler bunları anlatıyor: "İşte biz iyileri böyle mükâfatlandırırız. Zira o, bizim inanmış kullarımızdan idi." Diyerek iyilerin mükâfatlandırılacağına dikkatleri çekip iyilerden olmaya teşvik ediyor. [11] Bu ayetlerden şunu anlıyoruz: peygamberlik istemekle olmaz, ama kim yüzünü bir muvahhit olarak

10 Bkz. 3/74, 16/2

[11] Bkz: 37/80, 81, 110, 111, 122, 128, 132

Allah'a dönüp emrolunduğu gibi dosdoğru yaşarsa Rabbi katında iyi bir namla anılır ve selam ile karşılanır.[12]

❀ ❀ ❀

لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٌ لِلسَّائِلِينَ ﴿٧﴾

12: 7 Andolsun ki Yusuf'un ve biraderler (inin haberler) **inde** (onları) **soranlar için nice ibretler vardır.**

Rivayete göre Hz: Muhammed bu ilahi vahyi telakki ettiği sırada hayatının en buhranlı demlerini geçiriyor, Mekkeliler onu öldürmek için planlar hazırlıyor, herkes "caba Muhmmedin encamı ne olacak?" diye soruyordu. Yunusun kıssası bu suale cevap veriyor.

❀ ❀ ❀

إِذْ قَالُوا لَيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَى أَبِينَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٨﴾ اقْتُلُوا يُوسُفَ أَوِ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٩﴾

12: 8 Hani onlar (o kardeşler) **şöyle demişlerdi: "Yusuf'la biraderi babasının yanında muhakkak bizden daha sevgilidir. Hâlbuki biz** (birbirimizi destekleyen kuvvetli) **bir cemaatiz. Babamız herhâlde açık bir yanlışlık içindedir."**

12: 9 "Yusuf'u öldürün. Yahut onu (uzak ve ıssız) **bir yere atın ki babanızın teveccühü yalnız size münhasır olsun ve siz ondan sonra salih bir zümre olasınız."**

---

[12] Bkz:10/62, 36/58

Bu ayet, maddi değerlerle aklını sınırlayanlarda ki çarpık zihniyeti ortaya koymaktadır. Ebeveynler evlatlar arasında adil olmaya riayet etmeye çalışsalar da fitri bir realite olarak iyi ahlaklı ve dürüst olanı daha çok severler. Hz. Yusuf ve kardeşi Bünyamin de hem evin küçükleri, hem annelerinin ölmüş olması, hem de güzel ahlaki meziyetlere sahip oldukları için babaları onlara farklı bir ihtimam ve sevgi gösteriyormuş. Büyük kardeşler de onları bu yönleriyle sevip koruyacaklarına veya güzel ahlak ve davranışlarla babalarının sevgisini kazandıracak işler yapacaklarına daha çok , kıskançlık duygularını körükleyerek kardeşlerini yok etme planları kuruyorlar. Tıpkı "Kabil'in Habil'e" yaptığı gibi. Demek ki İnsanlar şeytani dürtülerini körükledikçe haset ve kin alevi gönüllerini kaplayınca basiretleri bağlanıp en çirkin ve acımasız cinayetleri işleyebilirler. İşte bu hasedin gözlerini kör ettiği kimseler karşılarında kendini müdafaa edemeyecek kadar küçücük bir çocuğu acımasızca davranışlarda bulunmalarına sebep olmaktadır.

Zulmederek, insanların sevdikleri şeylere zarar veren kimse dost değil düşman kazanır. İnsan bunu düşünebilse sakınır bu çirkin huydan. Haset çirkin huyların en zararlılarındandır, Bilgisizlik ve tamahkârlığın birleşmesinden doğar. Haset hastalığını tedavi edebilmek için öncelikle hasedin din ve dünya için getirdiği zararları bilmek, bu hususta ilim sahibi olmak gerekir. Sözgelimi içindeki haset duygusu birisine karşı olumsuz şeyler yapmasını dürtüyorsa; bunu şeytanın kendisi için hazırladığı bir tuzak olduğunu anlayarak tersini yapmalıdır. Kişinin bu davranışları karşısındaki insanı memnun eder ve onun tarafından sevilmesini sağlar. Bu şekilde karşılıklı sevgi başlar ve zamanla haset hastalığı yok olur. Baştan zorla yapılan bu davranışlar zamanla meziyet hâline gelir. Fakat bu duygularına kılıf giydirerek onları körükleyenlerin basiretleri körelir, akılları kütleşir de

yapacaklarını yaparlar. Ayette de denildiği gibi çarpık bir mantıkla, sonra tövbe edip iyi kimseler olacaklarını ve hem de babalarının sevgisini kazanacaklarını sanarak kötü işlerin içine batıkça batarlar.

Bu yaptığı işin çirkinliğini bilerek yapıp sonra tövbe ederim mantığıyla değil, bilmeden, farkında olmadan işlenen herhangi bir suçtan pişmanlık duyup halini düzeltenleri Allah bağışlar. [13]

Bu bahsi geçen tövbe ise art niyetli pazarlıklı kimselerin tövbeyi suistimal etmesi türündendir. Her şuursuz insanın şeytana çıkarttığı mazeret faturası budur. İyi güzel amelleri yapmayı hep erteleyip gönlünün ve aklının estiği gibi hareket edenler, ilerde tövbe edip bağışlanacaklarını umarak avunup dururlar.

Pazarlıklı yapılan hiçbir şeyin Allah katında bir makbuliyeti olmaz. Allah kendisine gönülden yönelip gereğince amel edenlerin işlerini kabul eder [14]

❀ ❀ ❀

قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ لاَ تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ يَلْتَقِطْهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِنْ كُنتُمْ فَاعِلِينَ ﴿١٠﴾

12: 10 İçlerinden bir sözcü: "Yusuf'u öldürmeyin, onu bir kuyunun dibine bırakın da bir yolcu kafilesinden biri onu (yitik olarak) **alsın. Eğer** (mutlaka) **yapacaksanız** (bari böyle yapın)**" dedi.**

---

[13] Bkz: 4/17, 6/54)
[14] Bkz: 2/112

İnsan her ne kadar vicdan sahibi olsa da kötülerle işbirliği yaparsa zulme iştirakten kurtulamaz. Fakat vicdanı hepten körelmediği için de zulmün dozajını hafifletmeye çalışır. Bu yaklaşım bir ehvenişer de olsa şerdir. Akıllı, düşünen ve imanı olan biri asla şerre alet olmaz. Değil şerri hafifleterek alet olmayı, şerri işleyecekleri, engelleyici güçlere fark ettirmeden ihbar eder.

Her zalimin zulmünü icra edecek bir hesabı ve tuzağı vardır. Onlar komplolarını ne kadar ustaca hazırlasalar da Allah dilemedikçe istedikleri şeyi isteklerine uygun gerçekleştiremezler. Ya hedefi vuramazlar veya hedefledikleri planın seyrini değiştirirler. Hz. İbrahim'i ateşten koruyan Allah burada da Hz. Yusuf'u kurtarmak için aralarındaki bir zalimin telkiniyle fikirlerini değiştiriyor. Zira Allah mutlak iradesiyle hükmettiği hususlarda kararını uygular ve buna kimseler engel olamaz!

❀ ❀ ❀

قَالُوا يَاأَبَانَا مَا لَكَ لاَ تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ ﴿١١﴾
أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٢﴾ قَالَ إِنِّي
لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ
غَافِلُونَ ﴿١٣﴾ قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّا إِذًا
لَخَاسِرُونَ ﴿١٤﴾

12: 11 Dediler: "Ey babamız, sen bize Yusuf'u neye inanmıyorsun? Hâlbuki biz onun elbette hayırhahlarıyız.

12: 12 "Yarın onu bizimle beraber (kıra) **gönder de bol bol yesin, oynasın. Şüphesiz biz onun koruyucularıyız."**

12: 13 Dedi: "Onu götürmeniz muhakkak ki beni tasaya düşürür. Siz kendisinden gafil bulunurken onu kurt (gelip) **yemesinden korkarım."**

12: 14 "Andolsun ki, dediler, bizim (kuvvetli) **bir cemaat olmamıza rağmen onu kurt yerse bu takdirde muhakkak biz de hüsrana uğrayanlar** (dan) **oluruz."**

Koyun postuna bürünmüş kurt zihniyetli zalimler, her zaman hasmını tatlı dille aldatırlar. En yalancı insan en güvenilir pozlara girerler. "Ey babamız" diyerek, babalarıyla aralarında saygı ve muhabbetle "bizimle gelsin, gezsin, oynasın, biz onu koruruz" diye de güven telkin ederek amaçlarını gerçekleştirme girişiminde bulunurlar.

Yusuf'a karşı düzenlenen komployu uygulama safhasındalar. Fakat Hz. Yakup, Yusuf'unu herhangi bir tehlikeye karşı kendini koruyamayacağından endişe ederek göndermek istemiyor. Ne var ki hayat imtihandır. İlahî iradenin de dilemesiyle Yusuf böyle bir imtihandan geçerek sabrı, direnişi ve kaderi karşılamayı öğrenip olgunlaşacak; ahlakî fazilete erecektî. Bu imtihanı, içlerini kıskançlık ateşi kaplayan kardeşlerinin eliyle yaşayacaktı.

Böylesine yüreğini kıskançlıkla alevlendiren insanların şerrinden elden gelen tedbiri alarak Allah'a sığınmak gerekir. Bunlar eliyle ne yuvalar yıkılıp ne gönüller yanmıştır.

Bu hadise Kureyşin Hz: Muhammede karşı tertip ettiği suikast aynı mahiyette idi. Kur'an-ı Kerim bunu anlatır ve Kureyşin Resulü Erkemi öldürmek, hapsetmek veya sürmek istediklerini söyler.[15] Doğruluğa, iyiliğe hırs ve heva dürtüleriy-

[15] Bkz: 8/30

le karşı koyanlar hep aynı zihniyetle tepki geliştirip zulümlerini icra ederler.

❀ ❀ ❀

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَأَجْمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ
وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا وَهُمْ لاَ يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾

12: 15 Nihayet vaktaki onu götürdüler, onu kuyunun dibine bırakmayı elbirlik kararlaştırdılar. Biz de kendisine "Andolsun ki sen onlara, hiç farkında değillerken, (bir gün) **bu işlerini haber vereceksin" diye vahyettik.**

Yusufçuk kuyuya atılmıştı. On babayiğit karşısında ne yapabilirdi. Ne bir yardım eden, ne de bir kurtarıcısı vardı. Belki de atmasınlar diye tutundu bir yerlere, kim bilir ne kadar çırpındı; ama gözlerini hırs bürüyen bu hainler sadece emellerine ulaşmak için hiç acımadan onu tartaklayarak kuyuya attılar. Zavallı, çaresiz, âciz babasının sevgili yavrusu kuyuda kim bilir hangi korkulu dakikalar yaşamıştır. Ama her şeyi bilip gören, esirgeyen Allah, bu mazlum kulunu yalnız bırakmadı, onu korudu ve gönlünü rahatlatacak Allah'ın ilhamı doğmaya başlamış; bu durumdan kurtulacağı, kendisine bu fenalığı yapan kardeşleriyle bir gün yüz yüze geleceği, onlara bu günleri hatırlatacağı ve onların kendisini tanıyamayacağı bildirilmişti.

Dünya kurulalıdan beri nice mazlum ve masum insanlar hainler tarafından iftira, ihanet ve zulümlere maruz kalmışlardır. Birçoğu bu kıssada olduğu gibi, mağdur edilen aziz olurken mağdur edenler zelil olmuşlardır. Yeter ki inananlar sabredip, tevekkül etmeyi bilsinler.

وَجَاءُوا أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ ﴿١٦﴾ قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ وَجَاءُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

12: 16 Akşam ağlaya ağlaya babalarına geldiler.

12: 17 "Ey babamız, dediler, hakikaten biz gittik. Yarış edecektik. Yusuf'u da eşyamızın yanına bırakmıştık. (Bir de ne görelim) **onu kurt yemiş! Biz doğru söyleyenler olsak da** (biliyoruz ki) **sen bize inanıcı değilsin."**

12: 18 Bir de üstüne yalan bir kan (bulaştırılmış olan) **gömleğini getirdiler.** (Yakub) **dedi ki: "Hayır, nefisleriniz sizi aldatıp** (böyle büyük) **bir işe sürüklemiş. Artık (bana düşen) güzel bir sabırdır. Sizin şu anlatışınıza karşı yardımına sığınılacak,** (ancak) **Allah'tır".**

Hani derler ya "Minareyi çalan, kılıfını da hazırlarmış"; hasetten gözü dönmüş bu caniler de yapmış oldukları zulmü, yüzlerine taktıkları maske ve söyledikleri yalanla örtmeye çalıştılar. Timsah gözyaşları dökerek ah u figan eder göründüler.

Ferasetli, basiretli insanlar olayların gelişmesinden ipucu yakalarlar. Nitekim Hz. Yakup da oğullarının yalanlarını anlamış olacak ki, "hayır, belki nefsiniz sizleri bir iş yapmaya sürükledi" diyerek oğullarının yalan söylediklerini ima ediyor. Yalan çok adi, çok utanç verici bir rezalettir. Yalan insanları birbirine düşürür, güven duygusunu yok eder, dostlukları yıkar. "Vay hâline, her yalancı günahkâr kişinin!" (45/7) diye Rabbimiz yalandan sakındırır. Buhari, edep bahsinde Müslim'den

rivayetle: Peygamber (a.s.)'dan "Yalan kötülüğe, kötülük cehenneme götürür."buyrulmuştur.

Yalan, ilk etapta birçok probleme geçici bir çözüm getirse de, nihai zararı defedemez.

Yalancılar, kendilerine güvenilmeyen sahtekâr, ikiyüzlü saygı duyulmayan ve sevilmeyen kimselerdir.

Yalan, yaşamdaki zulme destek oluyor, zulüm giderek daha fazla yalan gerektiriyor. Unutulmasın ki yalan er geç ortaya çıkar. Yalanı gerçek diye satanları, gerçekler yalanlar. Ne olursa olsun bu dünyada olmasa bile her şeyin ortaya dökületeği mahşer günü düşünülmelidir. Tabi bu ikazlar inanıp ahireti düşünen insanlara öğüt verecektir.

Yalandan uzaklaşın, zira yalan imanla bağdaşmaz... İyi dinleyin! Doğruluk, kurtuluş ve mutluluğa, yalan ise zillet ve felakete doğru götürür.

Öyle demler olur ki, sabır ve dua ile Allah'tan yardım dilemekten başka çare bulunmaz. Metanetli insanlar olayların ilk anında dahi olsa kendini kaybetmez, olay üzerinde düşünüp kanaat sahibi olur. Yapacağı işler varsa harekete geçer. Çözmek, müspete çevirmek için çalışırlarken sabırla Allah'tan yardım beklerler. Olaylar karşısında yapılacak şeyler varken oturduğu yerden istenilen yardım ve sabır gelmez.

İnsan, olmadık şeylerle karşılaşınca işin doğrusunu ifade etmekten âciz kalmışsa, sonucu Allah'a havale edip sabrı cemil göstererek beklemelemelidir. Doğruluk sonsuzluğun güneşidir; nasıl olsa bir gün doğar. Doğruluk ve iffet timsali olan Hz. Aişe de iftiraya maruz kalınca: "Allah'a yemin olsun ki; bana ve size, Yusuf'un babasından başka misal bulamıyorum. Artık bana güzelce bir sabır gerekir. Sizin şu anlattıklarınıza karşı yardımı-

na sığınılacak Allah'tır."demiş ve bilahare onun masumiyetini ifade eden ayetler inmiştir.[16]

Sabır acizliğin değil, ilmin ve iradenin acı ama en yararlı meyvesidir. Bütün faziletlerin anası, hayatta muvaffak olmanın ve olgunlaşmanın sırrı sabr-u cemildedir. Sabır müminin güç kaynağı, imanın koruyucusudur. Sabır zafere giden yoldur.

Sabrın sonu selamettir. Sabır iman ve ibadetin, ilim ve hikmetin, kısaca bütün faziletlerin başıdır. "...Şüphesiz Allah sabredenlerle beraberdir..."[17]

Hz. Yakup ve Hz. Aişe validemiz, gösterdikleri sabrı cemil sonucunda felaha ermişlerdir. "Sabrettiğinize karşılık size selam olsun! Dünya yurdunun sonu (cennet) ne güzeldir. (13/24)

❀ ❀ ❀

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ قَالَ يَا بُشْرَى هَذَا
غُلَامٌ وَأَسَرُّوهُ بِضَاعَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ
بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ ﴿٢٠﴾

12: 19 Bir yolcu kafilesi gelip sakalarını (kuyu başına) **yolladılar, o da kovasını saldı. "A, müjde, dedi, işte bir civan!" Onu bir ticaret malı gibi sakladılar. Allah ise ne yapacaklarını pekâlâ bilici idi.**

12: 20 Onu değersiz bir pahaya, birkaç dirheme sattılar. Onlar bunun hakkında rağbetsizdiler.

---

[16] Bkz: 24/ 11-17
[17] Bk: 2/153, 155

İbn-i Kesir bu olayın seyrini şöyle yorumlamıştır: "Onu, bir mal olarak sakladılar." Bununla Yusuf'un kardeşleri kastedilmektedir. Onlar (Yusuf'un kardeşleri) kendini öldürür korkusuyla, Hz. Yusuf da kardeşleri kendini öldürür korkusuyla durumu aynı şekilde gizlemiş ve satmayı ve satılmayı tercih etmişlerdir. "Allah, Yusuf'un, kardeşlerinin ve onu satın alanların ne yaptıklarını en iyi bilendir. O, olayları seyrini değiştirmeye ve engellemeye elbette kadirdir. Fakat takdiri ve hikmeti ile kaderi ve kazasının yerine gelmesi için o hâlde bırakmıştır. Dikkat ediniz; yaratma ve emir O'nundur."

Müminin buradan alacağı ders bulduğu yitikleri sorup/soruşturup sahibine iade etmesi gereken bir sorumluluktur. Bir şeyi bulan için o şey hakkında ne yapacağını belirlemek, özel bir imtihan sorusudur. Vicdan ve merhamet sahibi kimseler bulunan şeyi sahibine iade etmek için elinden geleni yapar; sahibine ulaşamadığı zaman onu ilerde sahibi çıkar umudu ile en meşru şekilde ondan yararlanır veya muhafaza eder veya beytülmala teslim eder. Hele bu kayıp bir can ise onunla istişare edip ailesine iade edilmelidir.

Bir empati kurun: Çocuğunu, vicdanını karartmış herhangi biri bir nedenden dolayı cami kapılarına veya yol güzergâhına atanların dışındakiler, kaybettiği evladını bulmak için her türlü bedeli ödemeyi göze alır, ilan verir, yollara düşer. Yüreği yavrusunu bulana kadar kan ağlar: Öyle bir ıstırap halesi içerisindedir ki ölüsünü bularak dahi olsa teselli olmayı arzu eder. Ey insanlar! yine bir empati kurun, kim bu ıstırabı yaşamak veya yaşatmak ister! Ama nice sefih merhametsiz acıma duygusunu yitirmiş insan kılıklı yaratıklar, değil buldukları çocuğu vermek; tuzağa düşürdükleri çocukların şeklini-şimalini değiştirerek onları dilencilik veya herhangi bir işte çalıştırarak gelir elde

ederler. Organ mafyaları dilenci tacirleri işlerini hep bu aciz, çaresiz kimseleri kullanarak yürütürler.

Yusuf'una ulaşma imkânsızlığı ile yüreğinin acısı yanında, onun ilerde önemli bir mevkiye geleceği kendisine ilham edilen Hz. Yakup o günü sabrı cemil ile bekler. Onu bulanlar ise bir kazanç metaı olarak götürüp esir pazarında satarlar.

Bu kıssa, düşünen vicdan sahipleri için, hem hayatta elde olmadan başa gelen musibetlere karşı sabrı, hem de Allah'a teslimiyet gösterenlerin nasıl yüceleceğini öğretiyor.

❀ ❀ ❀

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِأَمْرَأَتِهِ أَكْرِمِي مَثْوَاهُ عَسَى أَنْ يَنفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾

12: 21 Onu satın alan bir Mısırlı, karısına dedi ki: "Bunun makamını (indimizde) **şerefli tut. Umulur ki bize faidesi olur. Yahut onu evlat ediniriz." İşte Yusuf'u böylece arz** (-ı Mısır) **da yerleştirdik ve ona rüyaların tabirini öğrettik. Allah emrinde** (hâkim ve) **galiptir. Fakat insanların çoğu** (bunu) **bilmezler.**

Rabbim sen ne büyüksün! İnsanların şer olarak telakki ettiklerinden hayrı çıkaran, onunla insanların şanını yücelten sensin. Hz. Yusuf ve Hz. Musa kader arkadaşları; ikisi de güçlü, karşı konulamayan emirlerin maiyetinde ve çocukları olmayan iki mümtaz hanımın denetiminde büyütüldüler. İkisi de bu üst dü-

zey yöneticinin maiyetinde kaldıkları sürece devlet yönetimiyle ilgili bilgi ve görgülerini geliştirmişlerdir. Azizin Hz. Yusuf, Asiye anamızın Hz. Musa hakkında eşlerine söylediklerine bakılırsa, onları gördükleri andan itibaren zekâ ve kabiliyetlerini sezmişler ve gelecekte büyük işler yapacaklarına kanaat getirmişlerdir. Bu sebeple onlara köle muamelesi değil, evlat muamelesi yapmışlarıdır. [18]

Bunda şaşılacak bir şey yok. Onları kollayıp koruyan, doğru yola ileten Allah idi. Allah'ın, onlara bu güzel duyguları beslemeyi bahşetmesi hayrın anahtarı ve başlangıcıydı. Onların yollarına bazı zorluklar çıkmış olsa da, sonu iyiye varmıştı. Ve bu süreçte karşılaştıkları zorluklar onları bileyecek ve cesaretlerini artıracaktı. Hem denilmemiş mi ki, olaylar, kahramanları yaratır.

"İnsanların çoğu bunu bilmez." Çünkü hiçbir kimse gaybı, olayların perde arkasındaki sırrı ve hikmeti de hakkıyla bilemezler. Zamanla ortaya çıkanlardan dolayı hayır ve hikmetleri yer yer görseler de. " Allah bilir, siz bilemezsiniz."

❀ ❀ ❀

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢﴾

12: 22, O tam erginlik çağına girince kendisine hüküm ve ilim verdik. İşte iyi hareket eden insanları biz böyle mükâfatlandırırız.

[18] Bkz: 28/9

Allah insanları belli merhalelerden geçirerek olgunluk çağına eriştirir. Özellikle de elçilerine daha küçük çağlarında iken bir takım zorlukları yaşatarak hayatta direnmeyi öğretir.

İnsanlar yetim, öksüz çocuklara çok üzülürler ama Allah dilerse onları bir şekilde himaye edecek imkânları hâsıl eder. En canlı örneklerden biri Hz. Musa, Hz. Yusuf, Hz. İbrahim ve Hz. Muhammed'dir. Hepsi de bu süreçlerini ahlak ve faziletlerle donatmış olduklarından Allah onları hüküm ve hikmet ile ödüllendirmiştir.

Ayette geçen "Eşûdde hu" Hz. Yusuf, gücüne, kuvvetine yani aklen, bedenen kemal çağına gelince ona hüküm ve hikmet vermiştir.

"Hakeme" hüküm ve hikmet manasına gelmektedir. Hüküm tartışılmaz dinî kaide, Allah'ın hükmü. Bir konu, iş veya bir şey hakkında verilen karar. Hâkimiyet, hâkim olma, kumanda, irade, kuvvet ve nüfuz manalarını içerir.

Hikmet, yüksek bilgi, öğüt verici kıssa ve öğretici ahlaki söz, iyiliklerin, hayrın yararlarını gören manasındadır. Yani amel ile teyit edilen ilim. Yani ona Peygamberlik verildi. Burada verilen ilimden maksat da Peygamberliğe ek olarak ona verilmiş olan rüyaları yorumlama ve vahiy bilgisidir.

Muhakkak ki Allah, inancında sağlam, amelinde tavizsiz yaşamaya gayret eden herkesi mükâfatlandıracaktır. Allah bu müjdeli haberleriyle kullarını sabırlarla hiç yılmadan iyi işler işlemeye teşvik eder.

Peygamberler, insanlara kutlu mesajı ulaştırmakla görevlendirdiği örnek şahsiyetlerdir. Ey inananlar, onları örnek alarak siz de bu kutlu yola revan olun ki onlarla beraber haşrolunasınız.

وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾

12: 23 Onun bulunduğu evdeki (kadın) **onun nefsinden murat almak istedi, kapıları sımsıkı kapadı ve: "Sana söylüyorum, beri gel" dedi. O ise: "Allah'a sığınırım, doğrusu o benim efendimdir. O, bana güzel bir mevki vermiştir. Hakikat şudur ki zalimler asla felah bulmaz." dedi.**

Hz. Yusuf'un içinde nimetler saklı olan, ağır ve zor imtihanları devam ediyor. Gençlik duygu ve arzularının yoğun olduğu demlerde böyle bir imtihan! Kadının teklifi çok korkunç ve bir o kadar da cazipti. Pek açık, emredici ve tahrik edici bir ifadeyle yapılıyor; hem de ne pahasına olursa olsun emeline kavuşmak için bütün tedbirler alınmış, her türlü güvence sağlanmıştı. Bütün cazibesiyle üstüne gelerek emeline ram olmak istiyordu. Ama iffet, ismet abidesi temiz Yusuf (a.s.) asla duygularına, arzularına mağlup olmuyor.

Çünkü o Rabbinin zikriyle uyanık yaşamaya gayret eden bir kuldur. Her zorlu sınav ancak böylesi bir imanla aşılır. Bir anlık gaflet böylesi ortamlarda bir anda insanı arzularına mağlup edebilir ancak mümin, Rabbini hatırlayarak hemen kendini toparlayabilir.

Elbette bu son noktaya gelene kadar gizli, açık ve tatlı yollarla birçok davet yapılmıştır ama Hz. Yusuf hiçbir şekilde bu anlamda kadına yakınlık göstermediğindendir ki kadın böylesine planlı bir ortamı hazırlıyor. Hz. Yusuf hep Allah'a sığınıyor

ve böylesi büyük günaha düşmekten kadını uyarıcı hatırlatmalarda bulunarak uzaklaşıyor.

Arzularının mahkûmu olan bu kadının gözü bir şeyi görmez olmuştur. Ne kadınlığın gerektirdiği hayâ, ne statüsü, ne de mensup olduğu ailenin yüksekliği onu bu esaretten kurtarabilmiştir.

Günümüz iman, iffet ve hayâ duygularından yoksun kimseler yer yer böyle çirkin şeylere tevessül ederken, ekserisi de müstehcen giyiniş, davranış ve bakışlarla birbirlerinin duygularını tahrik ederek günaha sürüklüyorlar. Hayâsızlığın, müstehcenliğin yaygınlaştığı toplumlarda ancak Hz. Yusuf gibi bir iman ve haşyete sahip olanlar böylesi hayâsızların şerrinden korunabilir ve iffetlerini muhafaza edebilirler. Allah lütuf ve ihsanı olarak kendisine samimi kul olmak isteyenleri kötülüklerden ve fenalıklardan alıkoyacak düsturları Kur'an'da kıssa ve mesellerle açıklamıştır.

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلاَ أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ﴿٢٤﴾

12: 24 O (kadın), **andolsun ona niyeti kurmuştu. Eğer Rabbinin bürhanını görmemiş olsaydı** (belki Yusuf da) **onu kast etmiş gitmişti. İşte biz ondan fenalığı ve fuhşu bertaraf edelim diye böyle** (bürhan gösterdik). **Çünkü o,** (taatte) **ıhlasa erdirilmiş kullarımızdandı.**

"Yusuf da onu isteyecekti." Peygamber de olsa insan beşerî yönüyle bir an tahriklere kapılabilir, cazibelerin etkisi ile gaflete düşebilir. Mademki insandır, mukavemet de edebilir

zaafa da düşebilir. Bu gayet normal ve tabiidir. Ancak ilahî naslarla terbiye olmuş, günah ve sevap hususunda hassasiyet sahibi olan, tavizsiz yaşamayı prensip edinenler Allah'ın izniyle kötülük ve günaha düşürecek işlerden ateşten kaçar gibi sakınırlar. Yüce Rab ihlâslı kulların azmayacağını, şeytan da ihlâs sahiplerini saptıramayacağını itiraf etmektedir. [19]

Ayıp olan, insanın günah işlemesidir. Günah işleme arzusu duyup da bu arzusu, dini duygularınca gemlenen kimse, hiç de ayıp etmiş değildir. Bir kötülüğe niyetlenip de o kötülüğü yapmayan kimseye iyilik yazılır. [20]

Biliyoruz ki hayırla da, şerle de imtihan oluyoruz. İlahi düsturları dikkate alarak yaşama gayreti gösterenlere Allah bir çıkış yolu gösterir.

Evet, inancın yarısı utanç, ama nasıl bir utanç; kendisini sayısız nimetlerle donatanın hoşuna gitmeyecek davranışlardan sakınarak... Ve yine her an O'nun gözetiminde olduğunu bilip gizli, açık hayâyı zedeleyecek işlerden sakınmaktır.[21]

Gizlenmesini istediğimiz ve halkın bize kötü nazarlarla bakmasını nasıl itemezsek; yüce Mevla'dan da utanıp günah olan şeylerden sakınmalıyız.

Ayetin orjinalinde geçen "Suue" kötülük işlemek. "fehaşe" ise çok çirkin ve yüz kızartıcı günah, edepsizlik anlamında olduğu gibi, çoğu kez bu sözle zina murat edilir. Bu çirkin halden sakınmanın yolu hayâdan geçer. Hayâ: Utanma, ar, hicap, namus, çirkin ve ayıp şeyler manalarına gelir. Hayâ ile iman arasındaki ilişki yaşadığımız sistemin gereğidir. Yani

---

[19] Bkz: 15/40,41
[20] Buhari Tevhid 35; Muslim, İman 205
[21] Bkz: 24/30,31

sünnetullahtır. Hayâ insanı kötülüklerden alıkoyan, değerli bir korunma vasıtasıdır.

Bazı hükemalar demişlerdir ki; hayâ elbisesini giyenlerin ayıbını kimse görmez. Her devirde söylenmiştir. "Ey Âdemoğlu: utanmazsan dilediğini yap," "Fuhuş, kötülük kimde bulunursa mutlaka onu çirkinleştirir. Hayâ da kimde bulunursa onu güzelleştirir. İnsanlardan utanıp kötü işlerden sakınıp ta Allah'a karşı gelmekten utanmayanların hali hayret vericidir. "Sözün özü her güzel haslet imanla birleştiği zaman değer bulur.

❀ ❀ ❀

وَاسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَى الْبَابِ
قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلاَّ أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾

12: 25 İkisi de kapıya koştular. O (kadın), **bunun gömleğini arkasından boylu boyunca yırttı. Kapının yanında (kadının) efendisine rast geldiler.** (Kadın) **dedi ki: "Zevcene kötülük etmek isteyenin cezası zindana atılmaktan yahut acıklı bir azaptan başka ne olabilir?"**

Şirretliğin, ahlaksızlığın, karaktersizliğin bu kadarına doğrusu pes demekten başka ne denir. Hiddetten gözü dönmüş ahlak yoksunu bu kadın hem masum, vefalı tertemiz bir genci suça teşvik ediyor hem de emeline kavuşamadı diye iftira atıyor. Mafya terörü gibi... Bu işimizi yaparsan yap, yoksa icabına bakarız... Hep işleri karanlık, gizli ve pistir. Ama hepten kaybetmek istemediklerinde cezayı hafif tutarlar. Burada da kadın Hz. Yusuf'u seviyor ve ona ağır bir ceza verilmemesi için ya

zindana atılmasını veya elem verici bir azaba uğratılması gerektiğine işaret ediyor. Belki de gururunu kıran Yusuf'a dilerse onu yüceltebileceğini, dilerse alçaltabileceğini göstermek istiyor.

Adli ilahîyi unutan şirret ve şarlatan insanlar, hep edepsizlikleriyle suçlarını salih mazlum ve acizlerin üstlerine atarlar. Ama Allah, eninde sonunda masum mazlumları selamete çıkarıp zalimin suçunu ifşa ettirir.

Bir insana yalan isnat etmenin, iftira atmanın ne büyük bir zulüm ve o masuma ne büyük bir ıstırap çektirdiğini düşünmeyenler elbette kendini temize çıkarmak için böylesi cürümlere teşebbüs ederler. Düşünmez, empati yapmaz ki acısın! Hevası gözünü ve aklını felç edenler kendinden başkasını düşünmezler. Allah'ın laneti bunlaradır.[22]

❀ ❀ ❀

قَالَ هِيَ رَاوَدَتْنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَ
قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٦﴾ وَإِنْ كَانَ
قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٧﴾

2: 26 (Yusuf): **"O, kendisi, dedi, benim nefsimden murat almak istedi." Onun** (kadının) **yakınlarından bir şahit de şehadet etti ki: "Eğer gömleği önünden yırtıldıysa** (kadın) **doğru söylemiştir, bu ise yalancılardandır."**

2: 27 "(Yok), **eğer gömleği arkadan yırtıldıysa** (kadın) **yalan söylemiştir. Bu ise doğru söyleyicilerdendir."**

---

[22] Bkz: 11/18,24/4-9

Bir insanın ar damarı çatlarsa ancak böyle çirkin bir işe teşebbüs eder, açığa çıkınca da lanetine mucip olacak iftirayı yapmaktan çekinmez. Bu kadar fütursuzluğun karşısında ismet abidesi susamazdı. Başına gelecek olan felaketleri umursamayarak meseleyi efendisine olduğu gibi anlattı. "Beni kendine o çağırdı" dedi. Allah halis kullarına dar zamanda öyle yetişir ki durumu görüp kavrayan akrabası, kadının suçluluğunu kanıtlayacak bir delil ileri sürmekten çekinmedi. Şayet Yusuf'un gömleği önden yırtılmışsa kadının; eğer arkadan yırtılmışsa Yusuf'un suçsuz olduğunu kanıtlıyordu.

İşte bir adalet örneği, kadının ailesinden olduğu hâlde taraf tutmamıştı. Ey inananlar! Bütün bunlarda sizin için ibretler vardır. Asılacağınızı; zindanlara atılacağınızı da bilseniz asla böyle çirkin bir işe tevessül etmeyiniz! Korkularınız, beklentileriniz sizi adaletten ayırmasın. "...Allah için hakkı ayakta tutan, adaletle şahitlik eden kimseler olun..." [23]

Ey yalan yere şahitlik edenler! Ey mevki-makam uğruna taraf tutanlar! Ey gayrimeşru birliktelikleri hoş görenler, birazcık vicdanınız varsa düşünün de ibret alın. İbret alın da hevanın sürüklediği iğrenç hayâsızlığa pirim vermeyin! Din, ahlak ve hayâdan yoksun kimseler, cehalet batağında ne canlar yakıp ne zulümler işleyerek ne iğrenç emellerle zevkleniyorlar. Hayâ ve edepten yoksun şerefsizler yaptıkları pislik içerisinde bir gün mutlaka boğulacaklardır.

❀ ❀ ❀

[23] Bkz: 5/8, 4/135

فَلَمَّا رَأَى قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ إِنَّ كَيْدَكُنَّ
عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾ يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنبِكِ إِنَّكِ
كُنتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ ﴿٢٩﴾

12: 28 Vaktaki (zevci, Yusuf'un gömleğinin) **arkadan yırtılmış olduğunu gördü, "Şüphesiz ki bu, sizin** (siz kadınların) **fendinizdendir. Çünkü sizin fendiniz büyüktür" dedi.**

2: 29 "Yusuf, sen bundan (bu meseleyi söylemekten) **vazgeç.** (Ey kadın) **sen de günahına istiğfar et. Çünkü sen cidden günahkârlardan oldun."**

Burada, cahiliyenin nasıl bir karakter yapısına sahip olduğunu görüyoruz. Gayri ahlaki şeyler hoş görülür ve sadece cemiyete karşı rezillikleri örtbas etmeye çalışırlar.

İffet, hayâ, edep ve şeref haysiyeti taşımayan veya kendisi de aynı sefahatte olup, kıskançlık duyguları ölmüş bir haleti ruhiye içerisinde sanki... Belki de bulunduğu mevkiden dolayı el arı çekiyor. Evet, nice insanlar bu ve benzeri ahlaksızlıkta bulunan eşlerini el arı çektikleri için sineye çekiyorlar! Belki de başka yapacak bir şey yok. Büyük fitne ve kaosun önü alınacaksa böyle bir çözüm yoluna gidilmiş olabilir.

"Keyde" hile yapmak, tuzak kurmak anlamına geliyor. Bu kadında insanın damarlarındaki kanı kurutacak kadar dehşet saçan bir düzen kuruyor. Hem yalan, hem de iftirada bulunuyor. Seyyid Kutup bu durumu şöyle değerlendirmiş: "Kocasının "siz kadınların düzeni büyüktür" ifadesinde şiddet ve hakaret etmek şöyle dursun, bütün kadınlara karşı bir medih var. Bu söze muhatap olan kadın kendini kadınların kudretlilerinden görerek

iftihar eder. Nitekim bu hadise karşısında vezirin karısının son derece soğukkanlı bir hâli var.

Masum Yusuf'a dönüyor ve:

"Yusuf, sen bu işi kapat" diyor. Hz. Yusuf zaten imandan aldığı hayâ ile böyle çirkin bir şeyi açıklaması mümkün değildir. Ama yinede el arı çektiğinden ciddiyetle tembihte bulunuyor.

Karısına dönüp nasihat ediyor:

"Sen de günahının bağışlanmasını dile."

Her asrın cahiliyetinde saray erkânı ve aristokrat tabakasının hâli budur ve her birinin hâli diğerininkinden daha beterdir!

Efendi, karısıyla kölesinin arasına girmiyor ve olup bitenlere göz yummak istiyor. Her şey aristokratik hava içinde devam etmektedir. (Fizilal)

وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٠﴾ فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَأً وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلاَّ مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴿٣١﴾ قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ وَلَقَدْ رَاوَدتُّهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ مَا آمُرُهُ لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُوناً مِنَ الصَّا

غِرِينَ ﴿٣٢﴾

12: 30 Şehirdeki bir kısım kadınlar: "Azizin karısı, delikanlısının nefsinden murat almak istiyormuş. Sevgi, yüreğinin zarına işlemiş! Görüyoruz ki o, muhakkak apaçık bir sapıklıktadır." dedi (ler).

12: 31 Vaktaki (kadın) **onların gizliden gizliye yaptıkları dedikoduları işitti, kendilerine** (davetçi) **yolladı, onlar için** (rahatça) **yaslanacak bir yer** (bir de sofra) **hazırladı, onlardan her birine birer bıçak verdi.** (Yusuf'a) **"Çık karşılarına" dedi; şimdi onlar bunu görünce kendisini büyük bir varlık olarak tanıdılar,** (hayranlıklarından) **ellerini kestiler ve dediler ki: "Allah'ı tenzih ederiz. Bu bir beşer değildir. Bu çok şerefli bir melekten başkası değildir."**

12: 32 (Kadın) **dedi: "İşte beni kendisi hakkında ayıpladığınız şu gördüğünüz** (zat)**'dır. Andederim, onun nefsinden ben murat istedim de o, namuskârlık göster** (ip reddet)**di. Yemin ederim, eğer o, kendisine emredeceğimi yapmazsa**

her hâlde zindana atılacak ve her hâlde zillete uğrayanlardan olacaktır!"

Her ne kadar vezir bu işin şüyu bulmasını istemese de olay "Bir ben, bir sen, bir de Allah biliyor" diye diye hadise âleme yayılır. Ve üst düzey bir hanımın kölesine gönül koyması büyük bir tepkiyle kınanıp yadırganır. Kadın bundan rahatsızlık duymak yerine yaptığı işte haklı ve masum görünmek için bir nevi tuzaklı ziyafet hazırlar. Şimdiki deyimle sosyete camiasını davet eder ve Hz. Yusuf'u onların huzuruna çıkarır; ayette de belirttiği gibi kadınlar onu görünce şaşırıp ellerini keserler; kadın hakkında yayılan dedikodunun sebebini ve bundan da vazgeçmeyeceğini fütursuzca açıklar. İffetini koruyan bu genci hâlâ zindana atmakla tehdit eder: Kölesine istediğini zorla yaptırmaya çalışan bu kadın, Hz. Yusuf'tan ne Allah korkusu ne de iffet ve ne de azıcık olsun hayâ dersi almamış. Böylesine hevasının zebunu olan kimselerden her şey beklenir.

"Allah'ı tenzih ederiz" demelerine rağmen bu zevk ve sefaya düşmüş sosyetik tebaanın durumu genellikle böyledir. Lüks ve müreffeh hayat onları kadına yaraşır hayâ ve vakardan tamamen uzaklaştırmıştır.

Modernlik, medenilik ve çağ adına balo ve barlarda kadın-erkek oluşturdukları birlikteliklerde her türlü gayri ahlaki şeyler yaşanır. Böylesi şeytani meclislerden insanlığa, edebe dair şeyler değil, hayvani birliktelikler olur. Bu tür erkek ve kadınlar, temiz aile yuvalarının çökmesine, çocukların mağduriyetine ve toplumların ifsadına sebep olurlar.

Sözün özü insanın gayrimeşru işlerden aldığı her hazza keder bulaşır ya da o hazzın ardından acı gelir.

قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلاَّ تَصْرِفْ
عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٣﴾

12: 33 (Yusuf) **dedi: "Ey Rabbim, zindan bana bunların davet edegeldikleri şey** ('i irtikâp etmek)**den daha sevgilidir. Eğer sen bunların tuzaklarını benden döndürmezsen** (belki) **onlara meyleder, cahillerden olurum."**

Her batakta bir gül açarmış. Hz. Yusuf da iffet, ismet, edep ve hayânın açtığı nadide güllerdendir.

Bir Müslüman dışarıda hür köle olacağına, zindanda hür esir olmayı tercih eder. Çünkü günah Müslüman'ın hem dünyasına hem de ahiretine zarar verir. Hiçbir akıl sahibi heva tutkusu veya herhangi bir korku sebebiyle günaha tevessül etmez. Sadece Hz. Yusuf mu? Hayır, nice Âlim ve temiz insanlar, bürokratların çirkin ve yolsuz işlerine alet olmaktansa zindanlarda eza çekmeyi tercih etmişlerdir. İşte İman! İşte İhlâs! İşte Ahlak! İşte güzel bir nam ile anılmaya değer edep örneği!

Ey günümüz gençleri! Ahlaksızlığın, her türlü müstehcenliğin, hayâsızlığın alenileştiği, TV ve basın yollarıyla teşvik edildiği şu asırda Hz. Yusuf gibi işiniz zor. Etrafınız yüzlerce cazip tuzaklarla çevrilidir. Kendinizi korumak için gözlerinizi harama bakmaktan sakının, üçüncüsü şeytan olabilecek halvet hâline düşmemeye çalışın. Rabbinizin sizinle beraber olduğunun bilinci ve samimiyetiyle Allah'ın sınırlarını gözetin ki şerlilerin şerrinden sakınmanızda güçlü olasınız. Bir anlık zaaf, bir anlık gaflet, bir anlık duygulara mağlup olup taviz vermek insanı hiç istemediği günahlara sürükleyebilir. Ey inananlar Rabbin zikriyle uyanık olun! Cahillerden olmayın!

فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾

ثُمَّ بَدَا لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الآيَاتِ لَيَسْجُنُنَّهُ حَتَّى حِينٍ ﴿٣٥﴾

12: 34 Bunun üzerine Rabbi onun duasını kabul etti de onların tuzaklarını kendisinden savdı. Çünkü O, hakkıyla işitenin, her şeyi bilenin ta kendisidir.

12: 35 Sonra bütün o delilleri gördüklerinin ardından mutlaka onu bir zaman kadar zindana atmaları (re'yi) **onlara zahir oldu.**

Aristokrat kesimi temize çıkarıp zevahiri kurtarmak ve olayı örtbas etmek için Hz. Yusuf'un hapse atılması gerekiyordu.

Zalimlerin ortak özelliğidir âciz kaldıkları, üstesinden gelemedikleri işler karşısında haklı-haksız, suçlu-suçsuz demeden cezalandırma yoluna teşebbüs ederler. Allah'ın izni dairesinde ellerinden geleni yaparlar. Öldürme salahiyetine sahip olmalarına rağmen niye hemen öldürmezler. Çünkü Allah, onlar eliyle zalimleri alaşağı ettiği gibi, mazlumların kurtuluşunu, cahillerin ise uyanışını murat eder. Hz. Musa ile Firavun'u, Hz. İbrahim ile Nemrud'u, Hz. Yusuf ile Azizi, Hz. Muhammed ile Kureyş'in sulta ve sultanlarını altüst etti. Yerle yeksan oldular. Mazlumlar kurtulmuş, cahiller uyanmıştı.

Müslümanlar iki tercihten birini seçmek zorunda kaldıklarında zor da gelse günahtan beri olacak şeyleri tercih etmeliler. Çünkü günah insanın hem dünyasını, hem ahiretini mahveder: Diğeri ise belki görünürde şer gibi olsa da içerisinde birçok rahmet vardır. Öncelikli olarak buradaki gibi bir ceza, maddi-manevi günah pisliğinden uzaklaşma, nefis muhasebesi yapma, oradaki insanları irşad etme, olgunlaşma, itikaf vs. yararları

olabilen hayırları içermektedir. Olayların perde arkasındaki hayrı Allah bilir, siz bilmezsiniz.

Hapishane, hastane veya herhangi bir musibet birçok insanın uyanmasına sebep olmuştur. Bu dönemde gösterilen ilgi, iz.Sinaya" gitmesi, Hz. Muhammed'in Hira'ya çekilmesi, Hz. Yusuf'un zindana atılması insanlığa örnek, önder şahsiyetleri armağan etmişti. Seyyid Kutub insanlığı dirilten ölmez eseri Fizilal'i zindanda yazmıştı.

Geriden gelecekler arasında iyi bir nam bırakmak; Allah'ın rahmetine, selamına mazhar olmak isteyenler ihlâslı müminlerden olmalılar. Bunun yolu nefsi akla, aklı vahye uydurup hevanın sürükleyeceği çirkinliklerden Allah'ın zikriyle uyanık olup beri kalmaktır.

❀ ❀ ❀

وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانِ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْزًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾

12: 36 Onunla beraber (zindana) **iki de delikanlı girdi. Bunlardan biri, "Ben rüyamda kendimi şarap** (üzüm) **sıkıyor gördüm" dedi. Öbürü de: "Ben de rüyamda kendimi başımda ekmek götürüyor, kuşlar da ondan** (kekmeleyip) **yiyor gördüm." dedi, "Bize bunun tabirini haber ver. Çünkü biz seni iyilik edenlerden görüyoruz.".**

Hapishaneler genellikle suçluların kapatıldığı yerlerdir. Bunlar arasında siyasi suçlular, idarecilerin gadrine uğrayanlar veya Hz. Yusuf gibi iftiraya maruz kalanlar da vardır. İyilerin

buralara düşmeleri, kötülerin ıslahı için bir rahmet olabildiği gibi iyilerin de derecelerinin yükselmesi için bir riyazetidir.

İyi kimseler girdikleri yeri aydınlatır, gönüllere teselli ve huzur verirken, kötüler girdikleri yeri karartır, gönüllere korku salarlar. İşte Hz. Yusuf da ilmi, tevazusu, doğru sözlülüğü, iyiliği ve ibadetleri ile hapishane sakinlerinin dikkatlerini ve sempatilerini üzerine çekmişti. Hz. Yusuf, bu ünsiyetle onların maddimanevi sorunlarıyla ilgilenirken tebliğ yapma fırsatını bulmuştu.

İnsanlar hiç hak etmediği halde bazı gerçekler lehlerine olur. Mesela serveti, sıhhati kaybetmek veya servet ve statü sahibi olmak: Allah kullarını sınamakta, fakat bu ikilemin sonucu belli değildir. "Kur'an diyor ki: "Size ne isabet ederse kendinizdendir." Yani imtihanı imtihan içerisinde nasıl karşılayacağına bağlı...

Ey hapishanede bir sebep ile bulunanlar! Artık olanlar olmuş, hakkınızda hüküm verilmiş ve artık bundan sonra sizi ilgilendiren, şimdiden sonrası olmalıdır. Artık geçmişle oyalanmak, niye buraya düştüm demek ya da sizi oraya düşürenlere lanet okumak yerine, geçmiş ve geleceğinizden çok "şimdiden" sorumluyuz diye düşünmelisiniz. Çünkü yaşadığınız an şimdidir.

Bu da elbette ki içinde bulunduğunuz ortamdan dersler çıkarıyorsanız, kendinizi geliştirip erdem kazanmak için çalışıp, çabalarsanız ve en önemlisi Allah'ın rızasına yani Allah'ın yapılmasına razı olacağı şeye ulaşmayı amaç edinirseniz işte bu her şeye değer. İşte o zaman ah vah etmeye gerek kalmaz belki. Bir insanın hidayete ulaşması kadar bu dünyada mutluluk verici bir şey olamaz. Zaten bu dünyaya gelişimizde bunun için değil mi? Asıl pişmanlık ve zarar şudur ki, iki günün birbirine benzemesi, hayatın anlamını bozan, hayatı sıkıcı ve eziyet haline getiren bir yaşamdır.

Elbette içerde birçok hürriyetin kısıtlanması kadar sıkıcı bir şey olamaz ama olsun anlamı, gayesi, Allah'ın rızasını olmadığı dakikalar, saatler ve günler bitmiş olsun, geçip gitmiş olsun Allah'tan habersiz geçirilen zamanlar. (inşallah) sizinle anlam bulan yeni sayfalar açılmasına sebep olur.

Ey içerde hür, dışarı da heva tutsağı özgür köleler! Herkes bulunduğu ortamı kendisi seçer ve ancak kişi isterse güzel ya da çirkin şeyler meydana gelir. İnsan istemedikçe Allah kötülüklere sürükleyici değildir. Bilakis O, kullarını mağfirete, kurtuluşa davet eder.[24] Ancak yine de insanoğlu bu dünyaya imtihan için gelmiştir.[25] Allah insanları yalnızca kendisine kulluk etsinler diye yaratmıştır.[26] Bu sebeple başlarına musibetler gelebilir ve bu durumda kendisine düşen sabırla üstesinden gelmeye çalışmaktır. [27]

Kur'an ve tarih kaydetmiştir Firavunlar. Nemrutlar Peygamber ve tabilerine olmadık zulmü reva görmüşlerdir. Allah her şeye kadir olduğuna göre Müslümanlara eziyet edenlerin şu veya bu şekilde, güçlerini yok edebilirdi, inanan topluluğun önünde bulunan bütün engelleri ortadan kaldırabilirdi. Ancak, her şeye kadir olan bunu yapmadı aksine, O, haklarında çok şey dinlenilen Müslümanları sarsıcı sınavlara tabi tuttu. Neden?

Sadece bir açıklaması vardır. İyi ve her şeye kadir olan Allah, samimi olanları samimi olmayanlardan, doğru olanları doğru olmayanlardan, sağlam müminleri tereddüt içinde olanlardan ayırmak yeni bir medeniyetin tohumlarının ekilebilmesi için

[24] Bkz: 2/221
[25] Bkz: 7/168,21/35
[26] Bkz: 51/56,67/2
[27] Bkz: 2/177

çürümüş kokuşmuş şeylerin temizlenmesi, ruhların bilenmesi içindir.

Cahiliyenin hâkim olduğu, inançların saptırıldığı zamanlarda insanların ahlaki seviyeleri giderek bozulur, suç işleme oranı artar ve giderek imtihanları ağırlaşır. Hapishaneler giderek adi ve siyasi suçlularla dolar. İnanlar ister içerde, ister dışarıda olsun vahyin nurunu insanlara anlatmalı, açıklamalılar; Ulûhiyet ve Rububiyetin yalnız Allah'a ait olduğunu, liderleri, hükümdarları ilahlaştırıp da Firavunlara, Hamanlara, Karunlara kul olmaktan, kurtarmaya çalışsınlar.

Zindanda bulunmak bu görevi yapmaya engel değildir. Peygamberler veya müminler hakka daveti her zaman ve her zeminde ilmî haysiyetle yapabilme gayretindedirler.

Tebliğde, önce dikkatler yaratıcının kudretine çekilmeli ve insanların sahip olduklarının Allah'ın takdiriyle olduğu, bunun dışında hiçbir kulun, O dilemedikçe hayır ve şerri kazanıp kazanmamakta mutlak bir güce sahip olmadığını ancak O'nun rızasını amelleriyle kazanma veya kaybetme imkânına sahip olduğu anlatılmalıdır.

Allah, Hz. Yusuf şahsında bu gerçeği anlatıyor. Öğüt ver. Öğüt, imanı olana fayda verir, doğruya tabi olmak isteyene yol gösterir.

❁ ❁ ❁

قَالَ لاَ يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلاَّ نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لاَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٧﴾ وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾

12: 37 Dedi ki: "Size rızıklanacağınız bir taam gelecek oldu mu, ben muhakkak onun ne olduğunu size daha gelmezden evvel haber veririm. Bu Rabbimin bana öğrettiği ilimlerdendir. Çünkü ben Allah'a inanmaz bir kavmin milletini –ki onlar ahireti inkâr edenlerin ta kendileridir- terk ettim."

12: 38 "Atalarım İbrahim'in, İshak'ın, Yakub'un milletine uydum. Allah'a herhangi bir şeyi ortak tutmamız bizim için (doğru) **olmaz. Bu** (tevhid)**, bize ve insanlara Allah'ın lutüf veinayetindendir. Fakat insanların çoğu** (buna karşı) **şükretmezler."**

Allah'ın ikram ve ihsanlarının arasında insanlara en kıymetli ve en güzel hediyesi, peygamberler aracılığı ile lütfettiği şey hidayettir. Bu hidayetle, zulümat nura, zindan saray bahçesine döner. O, Hz. Âdem'den, Hz. Muhammed'e kadar tüm peygamberlerin davet ettiği İslam'dır. İşte ben de bu yol üzere yürüyorum. Bu rüya yorumlama ilminin kehanet ve falcılık değil, Allah'ın kendisine vahyettiği ilimlerden olduğunu bildiriyor. Dolayısıyla kendisinin yeni bir din getirmediğini, geçmiş peygamberlerin getirdiklerinin aynısı olduğunu ve dinlerine dönmelerini hatırlatıyor.

O din ki şirkten ari, vahyin belirlediği tevhit dinidir. Tüm peygamberlerin verdikleri haberlerin vahiy olduğunu bu hususta nefislerine bir paye vermedikleri [28] hâlde; kimi aklıevveller vahiy almamalarına rağmen vehbi ilimlere sahip olduklarını, bununla gaybe veya istikbale dair haber verdiklerini Allah'tan korkmadan iddia edebiliyorlar. Cahiller de onlara inanıyorlar.

Ahirette hesapların görüleceğine inanan şuurlu bir kimse Allah'ın rızasına aykırı tüm davranışlardan beri olduğu gibi din adına delilsiz konuşmaktan veya din adına delilsiz konuşan hükümdarları, üstatları, hocaları senet edinerek sapmamak için dinini fıkhederek şükredenlerden olur. Hz.Yusuf'un da belirttiği gibi peygamberlerin getirdiği saf dine uymaktır esas olan. Bu dini saptıranlarda dinini fıkhetmeyip sapanlar da büyük bir zulüm içerisindedirler.

İlk Peygamberle başlayan tevhit ilkesi ara süreçlerde işte böyle tahrif ediliyor. Hz. Yusuf da her peygamber gibi bu sapıklığı dile getirerek etrafını uyarıyor. Herhangi bir şeyi Allah'a şirk koşmak, insanı İslam camiasının dışında bırakır. Velev ki İslam'ın birçok düsturunu harfiyen yaşamış olsa bile. Allah'ın insanlara olan lütfundandır bu tevhit ilkesi. Bunu insanlığa vahyetmiş ve bununla emretmiştir. "Fakat insanların çoğu şükretmezler." Buradaki şükür tevhit inancından sapanların nankörlüğüne bir vurgudur.

"Allahteala sağlam sözle iman edenleri hem dünya hayatında hem de ahirette sapasağlam tutar. Zalimleri ise (sözün hilafına hareket edenleri) saptırır. (14/27)

"...Yalnız Allah'a kulluk ediyorsanız O'na şükredin" (2/172)

---

[28] Bkz:53/ 3, 4

"Hayır! Yalnız Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol." (39/66)

"Eğer siz iman eder ve şükrederseniz, Allah size neden azap etsin! Allah şükre karşılık veren ve her şeyi bilendir." (4/147)

Vahyî verilerden (Kuran'dan) haberi olduğu hâlde onu fikhederek tevhit üzere yaşamayan fasıklara ihtardır bu ayetler.

❁ ❁ ❁

يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلاَّ أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلاَّ لِلَّهِ أَمَرَ أَلاَّ تَعْبُدُوا إِلاَّ إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾

12: 39 "Ey zindan arkadaşlarım, darmadağınık birçok düzme tanrılar mı hayırlıdır, yoksa hepsine ve her şeye galip, kahhar olan bir tek Allah mı?"

12: 40 "Sizin onu bırakıp taptıklarınız kendinizin ve atalarınızın takmış oldukları (kuru) **adlardan başkası değildir. Allah bunlara hiçbir burhan indirmemiştir. Hüküm Allah'tan başkasının değildir. O, kendisinden gayriye ibadet etmemenizi emreylemiştir. Dosdoğru din işte budur. Fakat insanların çoğu bilmezler."**

Dünyada Rab ittihaz edilenler bir araya gelseler mümkün değil yaratılmışları izah edemez, ihtiyaçlarını hakkıyla bilip karşılayamazlar, kâinatın seyrine herhangi bir müdahalede de bulunamazlar. O, varlığında, yaratıcılığında idare ve ihtiyaçlara cevap veren bir ve kahhar olan Allah'tır. Kudretinin karşısında

her şeyi âciz bırakan, her şeyi hükmüne itaat ettirebilen galip ve hâkim olandır.

Adaletle hükmeden, hükmü değişmeyen yasaları mutlak hayır ve hikmetli olan O'dur.

Allah'tan başka edinilen Rablerin biri bir şeyi severken, bir diğeri sevmez; biri bir şeyi isterken öteki reddeder; bu gün, bu ay, bu sene yürürlüğe koyduğu yasayı beğenmez, değiştirirler. Rabler de, tabileri de şaşkındırlar. Kör taassup ve tesadüflerle avunur, dururlar. Bu kendileri icat edip, adlarını kendileri koyduğu putlara tapanları sorgulayıcı suallerle düşündürmeye çalışılmalı, daha sonra taptıkları tanrıların mahiyetine dikkatleri çekmelidir. [29]

Ey ilahları ile emellerine ulaşmaya çalışan insanlar! Biri gidip diğeri gelen ve gelen gideni aratanlara itaat ederek onlara ilahlık payesi vermeyin. İnsanlar arasında hikmetler içeren hüküm ve yasalar koyan Allah'a itaat edin. O'ndan başkalarına bu yetkiyi vererek zulme düşmeyin.[30]

❀ ❀ ❀

يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَمَّا أَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الآخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ قُضِيَ الأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾

12: 41 "Ey zindan arkadaşlarım! (Rüyalarınıza gelince:) **Biriniz efendisine şarap içirecek, diğeri ise asılıp tepesinden**

[29] Bkz: 5/50
[30] Bkz: 5/49, 6/153)

kuşlar yiyecektir. İşte hakkında fetva istemekte olduğunuz mesele (böylece) olup bitmiştir".

Hz. Yusuf, hapishane içerisinde bulduğu her fırsatta İslam inancını yayıyor. O iki arkadaşına da hayır ve kurtuluş yolunu açıklıyor. Daha sonra onların rüyalarını yorumluyor. Eğer bu yorum vahyî bir bildiri olmasaydı, Hz. Yusuf böylesine kesin konuşmazdı. Vahyî bildirenlerin dışında Peygamberler de dâhil hiçbir kimse hakkıyla bilmediği bir hususta kesin konuşamaz, konuşmamalıdır. Gaybe ve istikbale dair hususları Allah'tan başka kimse kesinlikle bilmez.

❀ ❀ ❀

وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ ﴿٤٢﴾

12: 42 Bu ikisinden kurtulacağını bildiği kimseye dedi ki: "Beni efendinin yanında an". Fakat şeytan, efendisine anmayı ona unutturdu da (bu yüzden Yusuf) **daha nice yıllar zindanda kaldı.**

Hz. Yusuf, arkadaşına efendisinin yanında kendisini anmasını isteyerek bir vesile zindandan kurtulmayı umuyordu. Fakat Allah'tan başka kim kurtarıcı olabilir ki, vakti, saati dolmayan bir şeye vesilelerin bir yararı olmaz. Müminler vesilelere müracaat etse bile sebepleri asla merci görmez. Allah'a sığınır, O'nun yardımını diler. "...Allah dilediğini yardımı ile destekler..." (3/13) "...Yardım, yalnızca mutlak güç ve hikmet sahibi Allah katındandır." (3/26) "Sabır ve namazla Allah'tan yardım

isteyin" (2/45) Allah dilemedikçe hiçbir güç zarar ve yarar verme mercii olamaz.[31]

"Şeytan, efendisine hatırlatmayı unutturdu."

"Unutmak, derdin hem devası, hem belasıdır." derler. Bir şeyi çoğu kez unutmamak için çok gayret edilse de unutulur. Bazen de bulunduğun atmosfer veya işin önemi kavranılmadığından unutulur. Unutulmaması gereken şeyler insanı çok üzüyor, ama her şeyin gerisinde belki de izahı yapılamayan hikmetler vardır.

Acılar, sıkıntılar unutulmasa, ilk günkü gibi kalsa yaşamak çekilmez olur. Unutmak gerek yaşamak için.

Hayat darlık-genişlik, sıkıntı-rahatlık, güçlük-kolaylık ile seyrediyor. Darlığın arkasından gelen kolaylık hayata canlılık, lezzet vererek çekilenleri unutturuyor. Sürekli rahatlık ve bolluk bıkkınlık veriyor. Karşılaşılan sıkıntılar sabır ve ümitle yenilebilir, müspete dönüştürülebilir.

Burada Allah sadece kendisine bel bağlamak gerektiğini Yusuf şahsında Müslümanlara öğretiyor. Yusuf'un arzusunu, hiçbir kulun iradesine bağlamadan, hiçbir kulu vasıta yapmadan yerine getirmeyi murat buyurmuştur.

Sebeplere müracat etse de mutlak istenecek olanın Allah olduğunu unutmadan ihlasla Allah'a bağlanmak gerekir. Beşer olmaları dolayısıyla bu yolu tutmakta bir an gaflet edecek olurlarsa Allahuteala onların bu durumlarına müdahale etmek lütfunda bulunur. Kendisine dönmeleri, kendisine bağlanmalarını, kendisinden yardım dilemeleri için. Bütün bunlar o kulları için Allah'ın fazlı ve keremidir.

---

[31] Bkz: 6/17

"Ve kefa billahi veliyyen ve kefa billahi nasire" Gerçek veli olarak Allah yeter, bir yardımcı olarak da Allah yeter. (4/45)

❀ ❀ ❀

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ يَاأَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِنْ كُنتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ ﴿٤٣﴾ قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالِمِينَ ﴿٤٤﴾ وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِي ﴿٤٥﴾

12: 43 (Bir gün Mısır) **padişah'ı dedi ki: "Ben rüyamda yedi arık** (ineğ) **in yemekte olduğu yedi semiz inekle yedi yeşil başak ve diğer** (yedi) **kuru** (başak) **görüyorum. Ey ileri gelenler** (kâhinler)**, eğer rüya tabir ediyorsanız benim bu rüyamı da hâlledin" dedi.**

12: 44 Onlar da dediler ki: "(Bunlar) **karmakarışık** (ve yalancı) **düşlerdir. Biz böyle düşlerin tabirini bilici** (kimse) **ler değiliz."**

12: 45 (Zindandaki) **iki** (arkadaş)**tan kurtulanı, nice zaman sonra** (Yusuf'u) **hatırladı da dedi ki: "Ben size onun tabirini haber vereyim. Hemen beni gönderin."**

Rüya ile amel edilmez derler ama bazı rüyalar da insanı çok meşgul eder. Yer yer çıktığı da olur. İşte o günün insanlarının önde gelen takıntıları da rüya imiş. Nitekim Hz. Yakub'un Yusufun rüyasını yorumlaması ve bunu kardeşlerine söylememesini tembihlemesinden de anlaşılıyor ki, o günün insanları

rüya yorumunda usta kişilerin sözlerine göre hareket ederlermiş. Allah ise elçileri aracılığıyla vahyî verilerden başka hiçbir bilginin mutlak doğru olmadığını, sadece vahyî bilgilerin mutlak doğru olduğunu ve ona göre hareket etmeleri gerektiğini öğütler.

İşte bu gelenekten olsa gerek, padişah da gördüğü ilginç rüyasının yorumunu önde gelenlere soruyor. Ayette de belirtildiği gibi rüyanın yorumunda âciz kalınınca daha önce zindanda rüyalarının isabetli yorumunu yapan zindandaki arkadaşın aklına Hz. Yusuf geliyor. "Bu rüyayı ancak zindandaki Yusuf'un yorumlayacağını belirtiyor." Allah bir şeyi diledi mi ona sebep ihsan eder. Ayet de bu durumu açıklıyor.

❀ ❀ ❀

يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾ قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي سُنْبُلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تُحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾

12: 46 (Zindana gidip:) **"Yusuf, ey çok doğru sözlü** (dedi)! **Kendisini yedi arık** (inek) **yemekte olan yedi semiz inekle yedi yeşil ve diğer** (yedi) **kuru başak hakkında bize bir fetva**

ver. Ümid ederim ki insanlara (isabetli cevabınızla) **dönerim. Belki** (bu suretle) **onlar** (senin yüce kadrini) **bilirler."**

12: 47 (Yusuf) **dedi: "Yedi sene âdet**(iniz) **vech ile ekin ekin. Yiyeceğiniz az bir miktar hariç olmak üzere biçtiklerinizi başağında bırakın."**

12: 48 "Sonra bunun ardından yedi kurak (yıl) **gelecek,** (tohumluk için) **saklayacağınızdan az bir miktar hariç olmak üzere önceden biriktirdiklerinizi yiyip götürecek."**

12: 49 "Sonra bunun ardından da bir yıl gelecek ki insanlar onda (yani o zaman) **yağmura kavuşturulacak ve o anda sıkıp sağacaklar."**

Hükümdarın elçisi, hükümdar gördüğü rüyayı nasıl anlatmışsa Yusuf'a kelimesi kelimesine aynen naklediyor. 47-49'a kadar ayetler rüyanın yorumudur.

Allah bir hikmete binaen sorunların, sıkıntıların çözümünü zamana bırakır. Allahu alem bununla sebeplere değil Allah'a bağlanmayı, sabrı, umudu öğretir vs. Bir şeyin vakti gelince de sebepleri meydana getirir. İşte hükümdarın rüyası da zindandaki Yusuf'un hatırlanması ve çıkarılmasına sebepleri oluşturur.

Hz. Yusuf'un haber verdiği yorum Allah'ın lütfettiği ilham ve ilahî bilgilerdir.

"Edaet hulum" Yani rüya, mücerred enfüsi bir hadise değildir. Onun zımmda (sebebiyle) intikal olunabilecek hakiki bir mana ve meal gizlidir.

İslam bilginleri rüya hadiselerini üç sınıfta tasnif etmişlerdir. Birincisi; Rabden doğrudan doğruyu veya bir melek vasıtası ile vaki olan gerçek bir telkindir ki, asıl rüya budur. İkincisi; nefsin kendinden vaki olan bir telkindir ki mücerred geçmişteki hatıralarının bir tahayyülünden başka bir kıymeti haiz olmaz.

Üçüncüsü; bir şeytani telkindir ki gizli bir dış etkiden kaynaklanır. Yalan bir çağrışım ve tahayyülden ibaret olur. İşte bu ikisi "adğamu ağlamdır." Mamafih bütün bunlar nefiste ilmî olmasa bile hissî bir heyecan uyandırmaktan hâli kalmaz. Binaenaleyh yalnız ilmilik nokta-i nazarından değil, hissî değişimler nokta-i nazarından da düşünüldüğü zaman, görülür ki; rüyanın nefis üzerinde etkisi vardır. Bazen hiç akılda olmayan şeyler rüyada görülür ve bilahare çıkarlar. Bazen uçuk ve hayalî rüyalar görülür. Peygamberlerin dışındakiler rüyalarla amel edemez, hayra yorulup hayırlı işler yapmaya vesile kılmaya çalışılırsa bir rahmeti tecelli ettirir.

Müslümanlar rüya ile ameli mutlakiyet arz etmeseler de bir şeyin haklarında hayırlı olup olmadığını anlamak için iki rekât namaz kılıp dua ederek rüyasında manevi bir işaret alma amacıyla istihareye yatarlar. İstihareden önce veya sonra, gerekli istişareler yapılır ve o iş hakkında Allah'a dayanıp güvenerek karar verilir. İstihareye üç veya yedi geceye kadar devam edilebilir.[32]

❁ ❁ ❁

[32] Bkz: Sahihi Buhari Hds.598

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ مَا بَالُ النِّسْوَةِ اللَّاتِي قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾ قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ إِذْ رَاوَدتُّنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ أَنَا رَاوَدتُّهُ عَنْ نَفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٥١﴾ ذَلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ ﴿٥٢﴾

12: 50 (Bunu duyan) **padişah dedi ki: "Onu** (Yusuf'u) **bana getirin". Bunun üzerine ona elçi gelince: "Efendine dön de ellerini kesen o kadınların zoru neydi, kendisine sor. Şüphe yok ki benim Rabbim onların fendini hakkıyla bilicidir." dedi.**

12: 51 (Padişah o kadınları toplayıp) **dedi: "Yusuf'un nefsinden kâm almak istediğiniz zaman ne hâlde idiniz?"** (Kadınlar): **"Haşa, dediler, Allah için biz onun üstünde bir fenalık bilmedik". Azizin karısı da şöyle dedi: "Şimdi hak meydana çıktı. Ben onun nefsinden murat almak istedim. O ise şeksiz şüphesiz doğru söyleyenlerdendir."**

12: 52 (Elçi gidip de Yusuf'a bu kati itirafı naklettikten sonra o dedi ki: "Benim) **bu** (itirafa lüzum görüşüm azizin) **gıyabında kendisine hakıykaten hainlik etmediğimi ve Allah'ın, hainlerin hilesini hiç şüphesiz muvaffakiyete erdirmeyeceğini onun da bilmesi içindi."**

Hz. Yusuf'un yaptığı rüya yorumu, krala ulaştı. Bu yorumdaki sözlerin, sahibinin aklının gücünü ve zekâsının inceliğini ortaya koyduğunu gördü. Kendisini bizzat dinleyeyim diye "onu bana getirin" dedi.

Hz. Yusuf, melikin talebini bir kurtuluş görerek hemen koşmadı. Bilakis geçmişte haksız yere suçlanıp iftiraya maruz kalışının sebebinin sorulmasını istedi. Böylesi ağır bir suçla ithamdan aklanmadan çıkmak istemiyordu. Mümine, peygamberliğin şanına yaraşır sabır ve teenni ile hareket ederek atılan iftiradan beri olduğunun ortaya çıkmasını istiyordu.

Ayette görüldüğü gibi esas iftirayı atan da diğer kadınlar da gerçeği söylüyorlar. Allah hainlerin düzenini başarıya erdirmez. "...Onlar yalnız kendilerini aldatırlar, ama farkına varmazlar." (6/123) "...kötü tuzak kuruyorlardı. Hâlbuki kişi kazdığı kuyuya kendi düşer..." (35/43) "Allah'a ittika edip, doğru (hareket) edip, doğru söz söyleyenin, Allah, işlerini düzeltir ve günahlarını bağışlar. Kim Allah ve Resulüne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur" (33/70,71)

Allah'ın, doğruluğuna şahit olduğu Yusuf'un olayın içinde olan iki kişinin şahitliği ile onun "Sıddıkun"dan olduğunu ortaya çıkardı. İşte böyle Allah'a ittika edip doğruluktan ayrılmayan kullarını iftiracıların eliyle aklar, selamete erdirip şanını yüceltir.

❁ ❁ ❁

وَمَا أُبَرِّئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلاَّ مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٣﴾

12: 53 Ben nefsimi tebrie etmem. Çünkü nefs, olanca şiddetiyle kötülüğü emredendir muhakkak. Meğerki Rab-

bimin esirgemiş bulunduğu (bir nefs) **ola. Zira Rabbim çok yargılayıcı, çok esirgeyicidir."**

Bu itiraf ister kadına, ister Hz. Yusuf'a ait olsun fıtri bir gerçeği ifade ediyor. İnsan fücura ve takvaya müsait bir yapıya sahiptir. Bundan anlıyoruz ki, aslı temiz olan nefsi korumak ve kirletmemek insanın akıl ve iradesini nasıl kullandığına bağlıdır.. [33] İnsan beşerdir, şaşar denmiştir. Zaafları, arzuları, tutkuları vardır. Bir anlık gafleti bu duyguların olumsuz dürtülerine götürebilir. Ama düşünce ve Rabbe karşı duyulan haşyetle olumsuz dürtülerin tesirinden kurtularak kötülüklerden sakınırlar. [34]

"Nefese" tenefüs etmek, ortaya çıkarmak, ışımak, aydınlığa kavuşmak; kendi, kendisi, zat, nefis, ruh, iç kalb anlamlarına gelmektedir. Bunu insan da değerlendirecek olursak taşıdığı duyguların açığa çıkması, taleplerin merkezi; akıl da bu talebi kendi dağarcığında değerlendirip doğrusu ve eğrisiyle tartıp karar veren mekanizmadır. Akla vahiyle yön verip, arzularını kontrol altına alan, yaptıkları- yapacakları işlerde düşünüp arzularını muhasebeden geçirenler o temiz yaratılmış nefsini koruyan, ortaya güzel şeyler çıkaran ama aklın kontrolünün dışına taşmış ise o temiz nefsini kirleten olarak karşımıza çıkar. Dolayısıyla fıtratına ihanet ettiklerinden dolayı kınanır ve aşağıların aşağısına esfele safiline düşerler. Onu buna iten ise hevasını ilah edinip cehalet bataklığında kötü fiilleri irtikâp etmesinden kaynaklanmaktadır.

Düşünürler nefsi bölümlere ayırarak insanlara açıklamalarda bulunmuşlardır. Nefsi külliye(78/38) Nefsi emmare emredici, zorlayıcı.(12/53) Nefsi levvame çekiştirme, aleyhinde bulunma,

---

[33] Bkz: 91/8
[34] Bkz: 12/24,33

günah işleme. (75/2) Nefsi muhasebe kendini hesaba çeken. (13/21) Nefsi mutmanne tatmin olup rahata ermiş.(89/28) Nefsi mesuliyet yaptığı fiilden sorumlu olandır. (91/7-10)

Resulullah (a.s.) müminlerini " Nefsim pis oldu demekten sakındırdığı gibi; iyilik yapmaya da "önce kendi nefsinden başla" diye buyurmuştur. [35] "Nefsini bilmeyenlerden başkası"nın tevhit dininden yüz çevirmeyeceği[36] vahyedilmişken "müslümanım" iyen bir kimsenin kendisini "pis nefsim, köpek nefsim, alçak nefsim, kâfir nefsim" gibi hakaretlerle kötülemesi ve bizzat kendi nefsini "en büyük düşman" zannetmesi yakışık almaz. Aynı zamanda, müminim deyişiyle açık bir tezat teşkil eder ki günahtır. Nefsimizin üzerindeki hakkı onu tehlikelere düşmekten korumaktadır.

Nefis çok şeylere meyleder yapıdadır. Onu meşru daireler içerisinde tatmin etmek, rahatlatmak gerek. Eğer meşru dairelerin kapısını kaparsanız gayrimeşru işlerin kapıları aralanır. Müminler nefsi arzularına meşru yol bulamaz ise oruç tutarak, gözünü haramdan sakınarak, Rabbine sığınarak korunmaya çalışır. Böylece nefsi emmareden kurtulup yücelere yükselir.

"Nefs, insanın bizzat kendisi, kendi ruhudur.[37] "insanın şahsiyetini meydana getiren (zatı) öz"dür. Nefsin lügat anlamı: Ruh, can, hayat; diğer bir mana ile yeme-içme ve canlılığın uyandırdığı isteklerle ilgilidir, mükerremdir. İslam fıtratıyla doğan her nefs, dünyaya şeref vermiştir. Akil baliğ olduktan sonra da imtihana tabi tutulmuştur. Ve İslam gibi büyük ve yegâne haklı davayı yüklenecek güçte yaratılmıştır. [38]

---

[35] S.Muslim ve Tercümesi, Mehmet Sofuoğlu, 1970 (7.Sh.118
[36] Bkz:2/130
[37] Bkz: 30/30
[38] 17/70

Her insanın aklı var, kültür yapısı, inanç yapısı, sahip olduğu değerler ve bunlar doğrultusunda ortaya amele dönüştürme söz konusudur.

Elbette bu çok önemli bildirilerin ışığı altında nefsi kötülüklere düşmekten korumak her nefse fert fert asli görevdir ki takva da işte budur. Bu hudutlar, izzete istidatlı, zillete temayüllü her nefs için konulmuş sınırlardır. Beşerî zaaflarla ilahî hudutlara dikkat etmez hâle gelmiş hiçbir nefsin müdafaası edilemez. Emareleşerek, yani Allah'ın emirleri dairesine girmeye çalışmayacak kendi kendisini diktatörleştiren; her istediğini yapmaya kalkışanlar elbette kınanır. Ölmeden evvel tövbe edip kendini düzeltenler kurtuluşa yönelmiş olurlar.

Gerçek şudur ki, işlerinde Rabbini hatırlayarak yaşayan insan; davranışlarında Allah için, Allah adıyla harekete geçmeye çalışan mümin, Hz. Yusuf gibi çok çetin bir denemeyi bile başarı ile atlatabilir.

❀ ❀ ❀

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ ﴿٥٤﴾

12: 54 Padişah: "Getirin onu bana, dedi, onu kendime has bir (müsteşar) **edineyim." Onunla konuşunca da şöyle söyledi: "Sen bugün** (den itibaren) **bizim nezdimizde mühim bir mevki sahibisin, emin** (bir müsteşar) **sın."**

Bu bir hayat realitesidir. Dürüst, erdemli insanlar işlerinde başarı ve performans gösterenler hemen terfi ederler.

Allah iyi, dürüst, azimli, sabırlı kimseleri dünya ve ahirette mükâfatlandırır. Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. Yusuf, Hz. Muhammed geçirdikleri ağır imtihan sorularını başarıyla geçirdiler. Hem peygamberlik şerefine, hem de idare merciine gelmişlerdir. 54. ayette bu gerçeğe işaret ediliyor.

Hz. Yusuf'un şahsiyetindeki yeni merhaleler aslında sahip olduğu yüksek ahlak ve iyi meziyetlerin sonu verilen bir ikramdır. Peygamberlik hariç güzel ahlak ve meziyetlere sahip olanlar, münkirler ve hainler hariç herkes tarafından sevilir, takdir edilip aziz tutulurlar. Allah katındaki durumları da övülmüş ve selama erdirilmiştir.

Hz. Yusuf için Mısır'da yeni bir dönem, ikbal dönemi başlıyor. Musibetten nimete, sıkıntıdan genişliğe uğratılarak sabrı, sebatı, insanları tanıma, kötülüğe karşı iyiliği, affetmeyi vs. tüm zorlukları aşmayı öğrenmişti. Böylece donanımı gerektiren zor bir işe idareciliğe hazırlanmıştı. Elbette bu da ayrı bir sınavdı, hatta iktidarla sınanmak, sınavların en zorudur. Halkı idare etmek, sorumluluklarını yüklenmek öyle kolay bir şey değil ama saygınlık, rağbet, yani maddi-manevi bir güç mercii olduğundan insanların rağbet ettiği bir makamdır. Bu nedenle nice insanlar böylesi makamlara gelmek için eğilir, bükülür, olmadık kapılar çalar ve uğrunda bedeller öderler. Hz. Yusuf ise imkânlar ayağına kadar geldiği hâlde zindandan çıkmaya ve hükümdarla görüşmeye değer vermemişti. Hapisliğinin kaldırılmasından önce şahsiyeti üzerindeki şaibenin kaldırılmasını istemişti. Ah iktidara gelmek için olmadık politik kılığa girenler! Çarşaf çarşaf yolsuzlukları ortaya çıksa da hâlâ halkların önüne çıkıp beyanatta bulunanlar! Ey hükümdarlara dalkavukluk yapıp onların rızasını kazanmak için yarışa çıkanlar, keşke bu kıssayı okuyup da ibret alsalar. Ey izzet, ey şeref neredesiniz! Ey edep ve hayâ, yırtılan perdeleri gel de ört geri!

Allah dilerse dürüst erdemli bir köleyi amir, masiyetleri, zulümleri sebebiyle nice hükümdarları köle yapandır. İran şahı Rıza Pehlevî, Irak hükümdarı Saddam Hüseyin'i, Stalin, Lenin vb. liderlerin durumu tarihin örnekleridir.

Bu her zaman böyle tecelli etmez. İlahî adalet hesabın görüleceği güne de bırakabilir hesapları.

❁ ❁ ❁

قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ ﴿٥٥﴾

12: 55 (Yusuf): **"Beni memleketin hazineleri üzerine** (amir) **et. Çünkü ben onları iyice korumaya muktedirim,** (bütün tasarruf şekillerini de) **bilenim" dedi.**

Hz. Yusuf bu vazifeyi, hükümdarın yakın alakasını fırsat bilerek görülen rüya gereği istemiştir. Gerek gördüğü rüya, gerek olayların seyri, karşılaşılacak şeylerin habercisidir. Kuraklık kıtlığı, ahlaksızlık yozlaşmayı, yozlaşma çöküşü hızlandırır.

Halkının sorumluluğunu üzerinde bilen duyarlı idareciler, her zaman tedbirli hareket ederler. Dolayısıyla her görevin başına işin ehli olanları getirirler. Veya buna ehil olanlar kendileri bu işlere talip olmalılar. İdarede ehil olmayanları iş başına getirmek veya ehil olmayanlara göz yummak, her hangi bir kıtlık veya bir tehlike olmasa da o toplumu çökertir.

Burada çok önemli bir husus da bir müminin gayrimüslim birinin maiyetinde çalışması hususudur. Birçok müfessirin de değinmiş olduğu gibi bir mümin facir bir kimsenin maiyetinde ancak dini değerlerine müdahale edilmez ve rıza-ı ilahîye aykırı emirlere boyun eğmeden çalışabilir demişlerdir. Ama bir pey-

gamberin müşrik bir liderin emrinde çalışması uygun değildir. Kur'an'da böyle bir kayıt göremiyoruz.

Cahilî yönetimlerde her çevre halkının birbiriyle bir şekilde münasebetleri vardır. Bu suretle her mıntıkanın halkı, kendi arasında ehil olan insanları az çok tanırlar/tanıyabilirler. Onlardaki liyakatin değerini ise, iman ölçülerine vurarak takdir ederler. Devletin yüksek makamlarında veya mahalli idarelere bunlar arasından ehil olanları seçerler/seçebilirler. Çevre halkı için bu güç bir iş değildir. Belediyelikler gibi...

Fakat ehemmiyet arz eden emirliklere gelince, onları imam seçer. İmamı da ehil ve akd sahiplerinin namzet gösterdiği kimselerden millet seçer. Bu bakımdan müminlerin bu makamlarda görev almaları doğru olmaz denilmiştir. Bu sistemlere dayanak olanlar cahiliyenin varlığının devam etmesine, ömrünün uzamasına sebep olurlar [39]

Seyyid Kutub'un uzun açıklamalarından özetle: "Şu cahiliyet toplumunu İslam toplumuna intikal ettirmeye engel olanlar aslında ilahlaştırılmış insanlardır. Bunlar hâkimiyetin sadece Allah'a ait olmasını istemiyorlar. Yeryüzünde uluhiyetin ve beşer hayatında rububiyetin Allah'a tahsis edilmesine karşıdırlar. Ve bu suretle İslam dininden tamamen çıkmış oluyorlar. Evet, bunların dinden çıkmış oldukları dinin kati hükümleriyle sabittir... Bunun ötesinde bir de bu uydurma tanrılara tapan beşer toplulukları vardır. —Yani onlara tabi olup emirlerini din emirleri gibi yerine getirirler- Bu suretle ortaya ibadet ve itaat edilen muhtelif tanrılar çıkarırlar. Bu beşer topluluklar da bu türlü hareketleriyle tevhit dininden çıkıp şirke girmiş olur... Zira bu hareketler İslam nazarında özellikle şirke sebep olan hareketlerdir. (Fizilal'il Kuran)

[39] Bkz: 4/59, 9/31

Elmalı Hamdi Yazır da şu açıklamada bulunmuştur "Elli dört ve kırk üçüncü ayetlerin orijinalinde "Melik" otuzuncu ayette ise "Aziz" olarak geçmektedir. Arapçada "Aziz" "Melik" manasına kullanıldığından, bazıları bu meliki, daha önce adı geçen ve Yusuf'u satın alan Aziz'in kendisi sanmışlarsa da Kur'an'ın zahiri ifadesine uygun düşmemektedir. Zira o takdirde Aziz'in "onu kendime danışman yapayım" demesi anlamsız olacağı gibi, birine "Aziz" diğerine "Melik " diye ayrı ayrı kişiler olduğunu açıkça belli eder. İşte bundan dolayı Aziz, Mısır hükümdarına yakın en büyük yetkiye sahip vezir veya emir "Melik" de Hükümdar demek olduğu anlaşılıyor. Nitekim bazı rivayetlerde Aziz'in adının "Kıtfir" Melikin adının da "Reyyan" olduğu nakledilmiştir.(Hak Dini Kur'an dili)

❀ ❀ ❀

وَكَذَٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَبَوَّأُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ نُصِيبُ
بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

12: 56 İşte o yerde Yusuf'a kudret (ve şeref) **verdik. O, o yerden neresini dilerse orada konaklardı. Biz rahmetimizi** (dileyenlerden) **kimi dilersek ona nasip ederiz, iyi hareket edenlerin mükâfatını zayi etmeyiz.**

54. ayette melik, Hz. Yusuf'a emin ve has bir yardımcılık teklif ediyor. 55. ayette ise Hz. Yusuf, bu teklife karşı başka bir teklif getiriyor ve maddi hâkimiyeti de içeren hazineleri istiyor. Burada görülüyor ki, karşılıklı iki beşerî teklif var. Ancak Cenabıhak her iki tekliften de haberdar olduğu hâlde, 56. ayette gördüğümüz gibi, kulu ve nebisi olan Hz. Yusuf'a iyi hareketlerine armağan olarak ona güç ve "kudret" veriyor. Ve o ülkede

onu şerefli bir emir kılıyor. Orada Yusuf (a.s.), Allah Resulü olarak "...neresini dilerse orada konaklayıp, Allah'ın tebliğleriyle halkına güzel istikametler veriyor; Hakka bağlı hukuk nizamını uyguluyordu: Nebi bir devlet reisinden bundan başkası da beklenemez" [40]

Mümin iktidar olmak için değil, hakkı hâkim kılmak için mücadele verir. Bu mücadeleyi vermeden, iktidara talip olmak, hâkim zümrenin güdümünde hareket etmektir.

❁ ❁ ❁

وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٧﴾

12: 57 İman edip de takvada devam edenlere has olan ahiret mükâfatı ise elbet daha hayırlıdır.

Allah iyilik yapanların hak ettiği karşılığı bazen bu dünyada verir ama ahirette mutlak verir.

Evet, dünyada müspet veya menfi başa gelenler mutlak manada hak ettiği karşılık olmayabilir ama inancının gereğini ilmi bir metotla Rabbinin rızasındaki rahmete erişmek için mücadele verenler ahirette mutlaka ecirlendirilirler.[41]

Allah'ın rızasındaki rahmeti, ahiretteki mükâfatı bilenler için dünyalıklar o kadar da önemli değil, belki o sahip oldukları dünyalıklarla insanlara tebliğ edip irşat etme ve şükrünü artırma imkânına sahip oldukları için sever ve sevinirler.

❁ ❁ ❁

[40] Dünya İslam Devleti: Said Çekmegil 1992 Nabi-Nida Yay.
[41] Bkz: 13/23

وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنكِرُونَ ﴿٥٨﴾

12: 58 Yusuf'un kardeşleri gelip onun huzuruna girdiler. (Yusuf) **onları tanıdı, onlar ise kendisini tanımıyorlardı.**

Rüya tecelli ediyor çünkü o sadık bir rüya ve yorumu da ilahî vahiydi. Hz. Yusuf da bunun böyle tecelli edeceğini almış olduğu vahiyle biliyordu ve rüyaların yorumunda ihtimalden uzak bir eminlikle yorumluyordu.

Aradan seneler geçti. Bolluk yıllarından sonra kıtlık yılları baş göstermiş, kıtlık civar bölgelere kadar yayılmış, Hz. Yusuf'un tedbiri sayesinde Mısır'ın kıtlığa karşı yaptığı yardım civarlardan duyulmuş ve muhtaç duruma düşen kardeşleri de erzak almak için huzura gelmişlerdir. Fakat kimin huzurunda olduklarını bilmiyorlardı. Ama Hz. Yusuf onları tanımıştı. Eğer kerim bir ahlaka sahip olmasaydı tam intikam alma zamanı idi. En azından yaptıklarını hatırlatarak mahcup eder onlara erzak vermezdi ama o bu tür şeylere asla tevessül etmiyor. İslam'ın bahşettiği üstün ahlaki davranışlarda bulunuyor. Kötülüğe karşı iyilik sahibini yücelttiği gibi, kötülerinde yaptıklarından pişmanlık duyarak arada dostluk kurulmasına sebep olabiliyor ve yeni doğacak zulümlerin de önü alınmış olur. Bu hareket hem zalimi, hem de mazlumu zulümden kurtaracak ulvi bir kazançtır.

Hem iyilik yapmak, hem de affetmek ıslahatta en etkili bir yöntemdir.

❁ ❁ ❁

وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ ائْتُونِي بِأَخٍ لَكُمْ مِنْ أَبِيكُمْ أَلاَ تَرَوْنَ أَنِّي أُوفِي الْكَيْلَ وَأَنَا خَيْرُ الْمُنزِلِينَ ﴿٥٩﴾

12: 59 Vaktaki (Yusuf) **onların** (zahire) **yüklerini hazırladı. Dedi ki: "Bana baba bir erkek kardeşinizi de getirin. Görmüyor musunuz** (size) **tam ölçek veriyorum. Ben misafirperverlerin hayırlısıyım."**

Onlara iyi davranıp gereken yardımı yapıyor ve ihtimal ki evdeki baba ve kardeşlerine pay istemiş olacaklar ki bir dahaki sefere onları da getirmelerini istiyor. Bu çok akıllı ve adilce bir metottur. Çünkü böylesi durumlarda suistimal edenler çok olur. Dağıtım işini ciddiye almak gerekir.

❀ ❀ ❀

فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلاَ كَيْلَ لَكُمْ عِندِي وَلاَ تَقْرَبُونِي ﴿٦٠﴾ قَالُوا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ أَبَاهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦١﴾ وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٦٢﴾ فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَى أَبِيهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مَعَنَا أَخَانَا نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٦٣﴾ قَالَ هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلاَّ كَمَا أَمِنتُكُمْ عَلَى أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٦٤﴾ وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي هَذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ ذَلِكَ كَيْلٌ يَسِيرٌ ﴿٦٥﴾

12: 60 "Eğer onu bana getirmezseniz artık benim yanımda size hiçbir kile yok. (Beyhude) **bana yaklaşmayın."**

12: 61 Dediler: "Onu babasından istemeye çalışırız ve her hâlde (bunu) **yaparız."**

12: 62 (Yusuf) **uşaklarına: "Sermayelerini yüklerinin içine koyuverin. Olur ki ailelerine avdet ettikleri zaman bunun farkına varırlar da belki yine** (buraya) **dönerler." demişti.**

12: 63 Bu suretle babalarına döndükleri zaman: "Ey babamız, dediler, bizden ölçek men olundu. (Bu sefer) **kardeşimizi de bizimle beraber yolla da ölçek alalım. Biz her hâlde onu muhafaza edicileriz."**

12: 64 (Yakub) **dedi: "Ben onu size inanır mıyım? Meğerki daha evvel kardeşi** (Yusuf'u) **inandığım gibi ola. Allah en hayırlı koruyucudur. O, esirgeyicilerin de esirgeyicisidir.**

12: 65 Metalarını (zahire yüklerini) **açtıkları zaman sermayelerini kendilerine geri gönderilmiş buldular. "Ey babamız, dediler, daha ne istiyoruz, işte sermayemiz de bize iade edilmiş.** (Biz onunla tekrar) **ailemize zahire getiririz. Kardeşimizi koruruz. Bir deve yükü zahire de artırırız. Bu** (seferki aldığımız) **az bir ölçektir.** (bizi idare etmez)."

Bu ayetlerden anlıyoruz ki idarede adil, kararlı, alicenap bir siyasetçi olunmalıdır. Hz.Yusuf da bunu en güzel icra eden bir kumandan. Baba ve kardeşine kavuşmak için strateji geliştiriyor. Maddi manevi ülfet ve lütuflarda bulunarak dönmelerini cazip hâlde getiriyor.

İnsanları idare etmede, istenileni yapmaları, kötülüklerden sakınmaları için en etkili yöntem ihtar, teşvik ve ihsanda bulunmaktır.

قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّى تُؤْتُونِي مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلاَّ أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٦٦﴾

12: 66 (Yakup): **Etrafınız kuşatılıp** (çaresiz kalmanız müstesna) **onu bana behemehal getireceğinize dair Allah'tan bana sağlam bir taahhüt verilinceye kadar onu sizinle beraber,** (kabil değil) **göndermem" dedi. Artık ona (babalarına) teminatlarını verince o da: "Allah benim ve sizin bu dediklerimize vekil** (şahit olsun)**" dedi.**

Herkesin kuyruğa girdiği, karşılığında bedel ödediği bir dönemde sadece kardeşlerini götürme karşılığında erzak alacaklardı. Böyle bir şans kapısı açılmıştı. Fakat bu o kadar da kolay bir iş değildi. Çünkü daha önce kardeşleri Yusuf sebebiyle babalarının güvenini kaybetmişlerdi ama erzak almak için buna mecbur olduklarından en inandırıcı delilleri gösterip söz vererek babalarını ikna ediyorlar. Ama o bilge nebi "Allah söylediklerinize vekildir, diye" sözlerine Allah'ın şahit olduğunu, O'ndan bir şey gizleyemeyeceklerini hatırlatarak sözlerine sadakat göstermeleri hususunda samimi olmalarını tembihliyor.

❁ ❁ ❁

وَقَالَ يَا بَنِيَّ لاَ تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي عَنكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلاَّ لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلْ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾

12: 67 (Hareketleri esnasında da şunu) **söyledi: "Oğullarım,** (Mısır'a) **hepiniz bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin.** (Bununla beraber bu sözümle) Allah (ın kazasın-

dan) **hiçbir şeyi sizden gideremem. Hüküm Allah'tan başkasının değildir. Ben ancak O'na güvenip dayandım. Tevekkül edenler de yalnız O'na güvenip dayanmalıdır."**

Bu ayetten şunları anlıyoruz: "Hüküm ancak Allah'ındır." Kaderden doğan insanın iradesinin dışında başa geleceklere karşı durulamaz. Ancak kul elinden gelen tedbiri alıp dua ederek Rabbinin himayesine sığınır.

Bir şeyi öncelikle Allah'a emanet etmesini bilmeli ve buna içten inanmalıdır. Mutlak koruyucu Allah'tır. "Amenna ve saddakna" bu böyledir ama hiçbir kimsenin kardeşine faydalı olan şeyi yapmaktan uzak durma hakkı olmadığı gibi, kendisinin de ona zarar verme hakkı yoktur.

Müslüman bir kimsenin kardeşinin hakkında korktuğu şeylerden sakındırması ve ona kurtuluş ve selamet yolunu göstermesi gerekir. Çünkü din nasihattir.

Mutlak irade sahibi Allah'tır ve her şey O'nun dilemesiyle olur. O, dilemezse bir yaprak dahi yerinden düşmez. Ancak Allah, varlıklara verdiği iradenin işlemesini sünnetullaha bağlamıştır. Mevsimlerin değişmesi, ağaçların kurumaya yüz tutması, rüzgârların esmesi, yaprakların düşmesine sebeptir.

Diğer varlıklardan ayrı sadece insan kendi inisiyatifiyle hareket edebilme kabiliyetine sahiptir.[42]

İnsan, iradesiyle birçok şeyi yapabilme serbestisine sahip olsa da Allah'ın "kûn" emrine karşı koyamaz. Bu iki çizginin arasını ayıramayanlar ya "Her istediğimi yaparım." aldanışına veya "Bütün güç kaderin elindedir, irade gücü bahanedir." der rahatlarlar. Oysaki kaderin geçmişteki davranışlarımızın bir sonucu olarak oluştuğunu ve irademiz dışındakileri kendi elle-

[42] Bkz: 30/44, 41/46

rimizle çizdiğimiz bir gerçektir. Böyle olmasaydı niye Allah insanları hesaba çeksindi. Yapılan şeylerde insanın bir rolü yoksa niye cezalandırsın. Bu O'nun şanına ve adaletine sığmaz. Fakat bu iradeyi kullanma süresi ölünceye kadardır. O gün Allah mutlak iradesiyle varlıkların, özellikle de insanların cüzi iradelerini ellerinden alacaktır.

İrade serbestisi insan olmanın şiarıdır. İrade olmadan ne faziletten ne de insanlıktan söz edilebilir. İradenin doğru işlemesi, bilgi, istikrar ve karara muhtaçtır. İrade hevai arzuları frenlerken iradesizlik ise hevai arzulara mağlup eder.

İnsanoğlunun zaaflarını kollayan bir sürü dürtüsü vardır. Hz. Yusuf'u Mısır azizinin sarayında günaha tevessül etmekten imanı ve iradesi kurtarmıştır.

Her var oluş ve yükseliş iradenin derecesiyle kaim olduğu gibi, her yıkılış ve tükeniş de iradesizlikle alakalıdır.

İman, akıl, irade Allah'ın kullarına bahşedeceği nice değerleri kazandırır. Yeter ki, ilmi haysiyetle kullanılsın.

İradesini mutlak iradenin rızasıyla buluşturanlar, Yusuf (a.s.) gibi Mısır'a sultan olmasa bile, kendinin, ailesinin, çevresinin sultanı olur.

Ya Rabbi, içerisinde bulunduğumuz sıkıntıları, sorumlulukları, muşkilleri rızan doğrultusunda çözmek için "kûn" vasfınla acilen tecelli eyle. Ya Erhamerrahimin, ya Rabbel âlemin, ya latif olan Allah'ım; acı bizlere acı çektirme! Acı bizlere, kaybedeceğimiz sorulara tabi tutma! Ya Rabbi, kızarak, kahrederek değil, acıyarak, himaye ederek ıslah et, affet bizleri.

Allah'ım irademizi iradene ram eyle, yapabileceğimiz işlerde bizlere basiretli bir güç ver. Yapamayacağımız işlerde tevekkül ve sabır ver. Sana dayandık, sana güvendik.

اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلاَّ حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ
لِمَا عَلَّمْنَاهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾

12: 68 Vaktaki onlar (Mısır'a), **babalarının kendilerine emrettiği vech ile girdiler. Bu, Allah'ın** (kazasından) **hiçbir şeyi onlardan gidermedi. Sadece Yakub'un nefsindeki dileği meydana çıkarmış oldu. Şüphe yok ki** (Yakub), **kendisini** (vahy ile) **öğrettiğimiz için, bir ilim sahibi idi. Ancak insanların çoğu bilmezler.**

Hz. Yakub ve oğlu Hz. Yusuf bir peygamberdi, kendilerine vahiyle olayların seyrinde birçok şeyler bildirilmekte idi. Onların bu bildiklerini çoğu insanlar bilmezler.

Hz. Yakub'un, sahip olduğu bilgilerle elbette Allah'a güveni sonsuzdur. Ancak bir baba olarak oğullarına ihtiyat tedbirleri almalarını öğütlemesi de yine aldığı bu ilahî terbiye gereği ve fıtri bir temayüldür de.

Tedbir almadan tevekkül etmek, kul iradesini hesaba katmamaktır.

Bu tedbir önerisinde birkaç sebep ileri sürülebilir. Bu belki çok kardeşlerin bir arada olması onların göze gelmelerine, yani nazar değmesine sebep olabilir veya bir baskın ihtimalinde hepsinin birden kötü akıbete uğramamaları, ya da eşkıya sanılmamaları için olabilir. Aslında bunlar her beşerde olan evladını koruma, kollama duygusudur.

"İnsanların çoğu bilmezler." Bilmedikleri Hz. Yakub'un "Allah'a tevekkül" ile ihtiyat tedbiri arasında nasıl bir denge kurduğudur. Böylece Yusuf (a.s.) hakkında aldıkları kötü puanı onlara hatırlatmış, Bünyamin konusunda da aynı hatayı tekrarlamamalarını telkin etmiş olabilir. Bu yüzdendir ki, onlardan

Allah'ın adıyla sağlam bir taahhüt aldı. Fakat o hiçbir beşerî tedbirin Allah'ın iradesinin önüne geçemeyeceğini, gerçek himayenin Allah'ın himayesi olduğunu aklından çıkarmıyor ve oğullarına da bu gerçeği hatırlatıyordu.

Allah vekil olarak, müminlerin güvenip dayandığı, onların yapamayacağı işlerin en güzel idarecisidir.

Tevekkül, güçlü bir iman ve Allah'ın emrine uymada sürekli bir kararlılıktır. Allah'ın vereceğine razı olma ahlakıdır. "Hasbunallahu ve ni'mel vekil": Allah bize yeter, O ne güzel vekil derler.

Buradan şu dersi çıkarabiliriz. Çocuklar artık babalarının bilgeliğine inanmış olacaklar ki "Şehre babalarının emrettiği gibi girdiler."

Ey gençler! Ey insanlar, bilgi ve tecrübesine dayanarak yol gösterenlerin sözlerini dikkate alıp gereğince amel edin. Bu sizin yararınıza olduğu gibi işinizi de kolaylaştırır.

❁ ❁ ❁

وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَى إِلَيْهِ أَخَاهُ قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾

12: 69 (Biraderler) **Yusuf'un huzuruna girince o, kardeşini kendi yanına aldı: "Ben senin hakiki kardeşinim. Onların** (geçmişte hakkımızda) **yapmış olduklarına tasalanma" dedi.**

Aile ocağı, baba sevgisinden mahrum kalış, kuyu, saray, zindan günleri, ayrılıklar ve çekilen çileler bitiyor ve yerini, her geçen gün yeni bir ikbale bırakıyor. İki sevgili kardeş buluşuyorlar. Ayetin seyrinden de anlaşılıyor ki Hz. Yusuf kardeşine

olayları anlatmış ve bu senaryoyu muhtemelen beraber kararlaştırmış olmalılar.

Yetmiş altıncı ayetten de anladığımız gibi bu gelişen olaylar ilahî vahiy doğrultusunda olmaktadır. Yoksa birinin yükünün içerisine kendi elinle bir şeyi koy sonra da arama yap, koyduğun şeyi bulmuş gibi yap ve o kişiyi de hırsızlıkla suçla. Bu çok çirkin bir iftiradır. Bu ne iman, ne ahlak ve ne de insanlığa yakışmayan bir davranıştır. Lakin Bu karşıya zarar vermeden bir terbiye metodu da olabilir. Hani bir hırsıza, bir arsıza, bir zalime ne kadar yapma deseniz pek de etkili olmaz ya, onlara aynıyla mukabele ettiğinizde yaptığının verdiği zararı ve verdiği üzüntüyü o zaman anlar. Buna fiili terbiye metodudur da diyebiliriz.

Bu uygulama belki de sahip olmak istediğini yani Bünyamin'i yanında alıkoymak için uyguladığı zamanın geleneği idi. Yahut kardeşleri kendini babalarından sahtekârlıkla alıp kuyuya atmışlar, sonra da satmışlardı. Bu bekli de hırsızlılığın en acımasız olanıdır. Ne olursa olsun sahibinin haberi ve rızası olmadan bir şeyin gasp edilmesi, onunla gelir elde edilmesi veya ona zarar verilmesi hırsızlıktır. İşte bu davranışları dolayısıyla öylesi bir uygulamayı hak etmişlerdi. Bu uygulamayla onlara masum, âciz birine zulmetmenin ne kadar acı verici olduğunu, suçsuz olduğu hâlde kendini savunamamanın verdiği çaresizliği öğretmek için olabilir. Öyle veya şöyle olsa bile bilge bir insanın böylesi geleneğe uyması düşünülemez. Bu ona bir ilahî yönlendirmede olabilir. Her şeyin hikmetini bilen Allah'tır, gerektiğinde elçilerine hikmetini gösteren de O'dur.

Önemli olan bu kıssadan ders alarak böylesi acı verici, savunmaktan âciz bırakacak iftira ve zulümlerden beri kalmaktır.

❀ ❀ ❀

فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَيَّتُهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ ﴿٧٠﴾ قَالُوا وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ ﴿٧١﴾ قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ ﴿٧٣﴾ قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ ﴿٧٤﴾

12: 70 Vaktaki (Yusuf) **onların** (zahire) **yüklerini hazırladı. Su kabını öz kardeşinin yükü içine koydu! Sonra bir münadi** (arkalarından) **şöyle bağırdı: "Ey kafile** (durun), **siz şeksiz şüphesiz hırsızlarsınız!"**

12: 71 (Yakub'un oğulları) **onlara dönerek: "Ne kaybettiniz** (Ne arıyorsunuz)**?" dediler. 12: 72 Dediler ki: "Padişahın su kabını arıyoruz. Onu getirene bir deve yükü** (bahşiş) **var. Ben de buna kefilim."12: 73** (Yakub oğulları)**: "Allah Allah!** (Hüviyetimizi, ahlakımızı) **siz de öğrenmişsinizdir. Biz bu yere, andolsun ki, fesat çıkarmak için gelmedik. Hırsız kimseler de değiliz biz" dediler.**

12: 74 "Şimdi, dediler, yalancılar iseniz (çalanın) **cezası nedir?"**

Bu ayetlerde ilahî vahiy basiret sahibi olanın yeri geldiğinde uygulayabilecekleri siyasi taktiklerdir. Kötü zihniyetli kimselerin suçu olmayan insanlara acı çektirmenin ne demek olduğunu tattırmak, dürüstlüğü şiar edinmemişleri düşündürerek hak ve doğru sözlülüğü öğretmek, istenilen amaca varmak için böylesi planlara başvurmanın cevazına işaret ediliyor. Nitekim hâlâ içerisinde bulundukları haset ateşini söndürmediklerinden "...çaldıysa , daha önce onun kardeşi de çalmıştı..." demeleri;

ayrıca kardeşlerinin heybesinde "Kralın kabının olduğunu bilselerdi bir deve yükü bahşişi almak için hemen ifşa ederlerdi ve korumak içinde kefalet altına girmezlerdi...Ayrıca başkasına zarar vermeden, doğruya ve ıslaha yönelik hayırlar görülüyorsa yalana cevaz vardır. Mesela iki dargını barıştırmak için sarf edilen yalan söz, fenalık ve fitne çıkaran doğru sözden daha iyidir. İyi maksada hem doğru sözle ve hem de yalan sözle ulaşmak mümkünse yalan söylemek haramdır. Ama sadece yalan sözle ulaşılacaksa, yalan caizdir. Buna da yalan olarak değil, doğruya, ıslaha meylettirecek elastiki bir siyasetle yapılmalıdır. Bilinsin ki doğrunun getireceği bela yalanın getireceği faydadan çok daha iyidir. Doğrunun arkasında yanlış gidenler ilahî ölçüyü bilmeyenlerdir. Kuru bir gururla uyarıya kulak vermeyenler doğruyu bulamazlar. Kötülüğü adaletle, iyiliği de iyilikle karşılayın. Hz. Yusuf bu ilmi düsturları bihakkın yerine getirmiştir. Buradaki uygulamalar ilahî bildirilerin ışığında bir siyasi uygulamadır. Bir düşünelim insan, bir şeyini kaybettiği veya hırsızlıkla suçlandığı zaman ne denli dehşet verici, üzücü, öfkelendirici bir hâleti ruhiye içerisine girer. Öyle ki ya o kaybettiği şey için ödeyeceği bedel; ya böylesi bir suçlamadan kurtulmak için gösterilen çırpınışlar, edilen yeminler bir bir havada uçuyor ve yalanlanıyorsunuz ve ceza ile tehdit ediliyorsunuz. Ne kadar kendinizden emin olsanız da sizi üzen, ezen bir durumdur. İşte Hz. Yusuf'un kardeşleri de kendilerinden emin bir vaziyette "Ne kaybettiniz?" dediler. "Suçların en adisi olan hırsızlık yapmaya, hangi türden olursa olsun bozgunculuk dahi yapmaya gelmiş değiliz. Bize bu kadar ikramda bulunan birinin malını nasıl çalarız?" demelerine rağmen "Yalan söylüyorsanız, bunun cezası ne olacak?" diye soruyorlar. Hepsi kendinden emin oldukları için verilecek cezayı rahatlıkla söylüyorlar.

❀ ❀ ❀

قَالُوا جَزَاؤُهُ مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٧٥﴾ فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلاَّ أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾

12: 75 "Onun cezası yükünde (hırsızlık mal) **bulunan kimsenin kendisidir. İşte o kimse** (şahsen) **bunun cezasıdır. Biz** (memleketimizde) **zalimleri** (hırsızları) **böyle cezalandırırız" dediler.**

12:76 Bunun üzerine (Yusuf)**, kardeşinin kabından evvel onların kaplarını (aramaya) başladı. Nihayet onu kardeşinin kabından çıkardı. İşte biz Yusuf için böyle bir tedbir kullandık. Yoksa o, padişahın dinine göre kardeşini** (esir olarak) **tutabilecek değildi: Meğerki Allah'ın iradesi ola. Biz kimi dilersek onu nice derecelerle yükseltiriz. Her ilim sahibinin üstünde daha iyi bilen vardır.**

Bu ayetten şunu anlıyoruz; suçlular genellikle kendi kanunları gereği yargılanıp cezalandırılır. Hz. Yusuf da böyle bir uygulamayı istiyordu. Çünkü Hz. İbrahim'in şeriatı böyle imiş, Allah Teala da "İşte Biz, Yusuf için böyle bir tedbir kullandık..." buyruğuyla bu olayların seyri ilahi iradenin emrinde gelişiyor.

Öyle acımasız zalimler var ki masum insanların haberi olmadan suç teşkil edecek şeyleri onlara isnat ederler. Arabalarına, ceplerine eroin-esrar gibi şeyler koyarak sonra da emniyet birimlerine ihbar ederler. Böylesine ahlaksız, acımasız zalimle-

rin şerrinden Allah'a sığınmalı, böylesi kimselerle mümkün mertebe mesaide bulunulmamalıdır.

Bu ayet hususunda sözü Seyyid Kutub'a bırakalım: "Kuran'ın ifade ettiği "din" kelimesinin manasını bir takım inanç ve ibadetlerden ibaret zannedenler var.

Allah'a ait olan "din"in manası darala darala öyle bir hâle gelmiştir ki, cahiliyet toplulukları nezdinde din deyince akıllarına sadece bir takım inanç ve ibadetler geliyor... Hâlbuki Hz. Âdem'den, Hz. Muhammed'e kadar gelen dinin manası Allah'a bağlanıp bir bütün olarak nizam ve şeraitine inanıp yaşamak, O'ndan gayrısının şeriat ve nizamına uyarak ulûhiyet ve rububiyette O'na eşler koşulmamaktır...

İnsanların bu dinin mahiyetini öğrenmeden bu dinin hudutları içinde sayılacaklarını benim hafızam bir türlü almıyor!

Bir gerçeğe inanmak, o gerçeği tanımış olmayı gerektirir. Bir akidenin mahiyetini bilmeyenler bu akideye nasıl teslim olurlar? Baştan itibaren o akidenin yabancısı oldukları hâlde nasıl o akidenin mensuplarından sayılabilirler?

Allah'ın dini, Kuran'ın açık ayetlerine mutabık şekilde O'nun nizam ve şeriatını yaşayan kimse Allah'ın dinine mensuptur.

Cahiliye cemiyetinde olup da bu dini bilmeyenlerin günahı, belki bu dini bilip de kendilerine öğretmemiş olanlara yüklenebilir...

Bizim üzerimize düşen vazife, bugün insanların din olarak kabul ettikleri şeyin gerçek mahiyetini ortaya koymaktır...

Bu hem bizim için hayırlıdır, hem beşeriyet için... Bizim için hayırlıdır çünkü bu dini bilmeyen cahillerin, bilgisizlikleri yüzünden gerçekte bu dine bağlanmayıp sapık bir yolda gitme-

lerini tasvip etmiş olmayacağız. Onlar için hayırlıdır çünkü hakikati öğrenmeleri sonunda –Allah'ın dinine değil, bir hükümdarın dinine bağlı olduklarını- anlayacaklardır. Belki bu davranışımız onların silkinip bu hâllerinden kurtulmalarına, Allah'ın dinine girmelerine vesile olacaktır!"[43]

Burada üzerinde önemle durulacak hususlardan biri de ..."her ilim sahibinin üstünde daha iyi bilen birisinin olmasıdır." Bu mutlak manada ilmine ulaşılamayacak olan Allah'tır. Kim ne kadar ilim sahibi olursa olsun O'nun ilmine vakıf olamazlar. Buradan anladığımız odur ki, her dalda ilim sahibi olanların üzerinde dalında ihtisas yapmış ilim sahipleri vardır. Onun için ne kadar biliyorsan da bir bilene sor denilmiştir.

İnsan düşünerek, fıkhederek kendini ilme verirse "rasihunlar"dan olur. Rasihun ilimde derinleşmiş olan, tahkik derecesine ulaşan, sarsılmadan, sabit adımlarla istikamet üzere yürüyen; eğilmez, eğrilikten hoşlanmaz, bildiğini bilmediğini birbirinden ayırt edebilen, bildiklerini mümkün mertebe çözmeye çalışan ince kavrayışlı ilim erbabı olarak tanımlanmaktadır.[44] Kur'an ilimde derinleşmiş olanların Allah'a itaatkâr olduklarını vurgular.[45] Her iki ayette de "rasihun" kelimesiyle, imanı kuvvetli âlimler kastedilmektedir. 35/28. ayette buna vurgu yapmaktadır.

İlim insanın duyu vasıtalarıyla elde ettiği veya Allah'ın vahiy yolu ile doğrudan gönderdiği içinde zan ihtimali bulunmayan bilgi. İlim gerçeğe ve vakıaya uygun düşen bilgi ve kanaattir.

---

[43] Fizilâl-i Kur'an
[44] Hak Dini Kur'an dili. İst. 1979, c. 2 sh.1044
[45] Bkz: 4/162

İlim büyük manalar taşıyan bir kelime, onun bölgesi, ırkı düşünülmemiştir. İlim Çin'de bile olsa alın. Allah içinizden iman edenleri yükseltir. Bunlardan kendilerine ilim verilmiş olanları ise kat kat yükseltir.(58/11) Gerçek ilim hakkı idrak etmektir. "...Bilenlerden başkası anlamaz." (29/43) "Bilenlerle bilmeyenler bir olmaz."(39/9)"Allah'a gereğince en çok haşyet duyanlar âlimlerdir." (35/28)

İlim kendine yaklaşanı, yaklaştığı kadar aziz; uzaklaşanı da uzaklaştığı kadar zelil eden insan için bir güçtür.

Cehaleti ortadan kaldıran her tetkik ilime açılan kapıdır. Gücü ve imkânı olan hiçbir fert veya cemiyet ilim edinmenin mesuliyetinden kurtulamaz. Müslüman'ın, dinini yaşayacak kadar öğrenmesi farzdır. İslam ilimle aynı manada bulunmaktadır. İman önce ilme istinat eder, ilim tahakkuk edince iman başlar. İman ilmi tefekküre dayalı yaşamın anahtarıdır. Her fenalığın hatta küfrün ve şirkin başı olan cehaletten sakınmak için Allah, hayat tarzını gösteren ilmi (Kur'an'ı) rahmeten indirmiştir. Doğruya erişmek için acele etmeden arayıcı samimi bir gayret içerisinde olunmalıdır. Bunun içindir ki, eğer bir hususta mesele etmişseniz; bilenlere sorunuz.(25/59) Fakat öyle bir bilenden sormalı ki gafil olmayan, bilinçli zikir ehli olmalı.(16/43) Yine de tatmin olmadı iseniz işin doğrusunu ikna oluncaya kadar araştırıp soruşturmaya devam etmelidir. Çünkü her ilim sahibinin üstünde daha iyi bir bilen vardır.

Ayrıca bir hususta fetva arıyorsan da, sana müftüler fetva verseler de bir kere de (yüce fikirlerin merkezi olan) kalbine danış. Bu kadar önemli tembihlere rağmen Müslümanlar dinlerine öğrenmek için Kitablarını ne kadar anlayarak okuyorlar. Kendilerine ait özel meselelerini nasıl çözümlemek, hâlletmek için uğraşıyorsa, dinini de kendine ait özel bir mesele olarak

öğrenmek için araştırmak mecburiyetindedir. Bunu yapmayanlar dinlerinin sahipleri değil ki onu başkalarına havale ediyorlar.

Ey Müslüman! Senin için bu kadar önem taşıyan, dünyanı mamur, ukbanı mesut edecek Kitabını oku! Çünkü okumanın meyvesi basirettir, hicrettir, şehadettir. Yani hakikati idrak edip, kötülükten kaçmak, imanda şehadete ermektir.

Okumak yeni dünyalar, yeni insanlar ve duygularla tanıştırır. Yeni ufuklara açılır, gerçekleri yakalayan bakış açısına sahip kılar. Buhari'de, Resulullah'tan gelen bir haberden anladığımıza göre: Yaratıcının hayırlı gördüğü kimseler; gittiği yolu, o yolda kendine has yürüyüş tarzını, dinini anlayan, yani "Dinde fakih" olanlardır[46] Buna da ancak aklını, yaratanın rızası doğrultusunda kullananlar idrak eder ve sağlıklı bir ilmi araştırma ile gerçekleri sahtesinden ayırarak hedefe ulaşır. Bu nedenle Rabbimizin ilk emri "Oku" olmuştur. (96/1)

İlim ahiret yolunu gösteren(kılavuz) bilgiler topluluğudur. Yani ahiretin dünyadan, dünyanın ise ahiret için bir imtihan salonu olduğunu bilmektir. Çok şey bilmek, çok doğru şeyler öğrenmiş olmak büyük bir rütbe değildir. Önemli olan doğru bilinen yolda yürümektir.[47]

❀ ❀ ❀

[46] Buhari. Tecrid-i Sarih, mütercim: Ahmet Naim, ç. 2.sh; 77
[47] Bkz: 2/44, 35/10, 62/5

قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسَرَّهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرٌّ مَكَانًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾

12: 77 Dediler: "Eğer o çalmış bulunuyorsa onun daha evvel bir kardeşi de çalmıştı! O vakit Yusuf bu (sözü) **içinde gizledi, bu** (nun hakikatini) **onlara açıklamadı.** (Kendi kendine) **dedi ki: "Sizin durumunuz daha kötüdür. Allah sizin anlatmakta olduğunuzun mahiyetini çok iyi bilendir."**

Ayetin seyrine dönecek olursak su kabını kardeşlerinin yükünden çıkarıyorlar. Onlar ise daha önce kuyuya attıkları kardeşleri hakkında yeni bir ithamda bulunuyorlar. "Çalmışsa, daha önce kardeşi de çalmıştı" dediler. Oysa bunun yalan olduğunu kendileri de biliyordu. Hz. Yusuf "Söylediklerinizin ne derece doğru olduğunu Allah bilir." diyerek onları düşünmeye davet ediyor. Suçluların en bariz özelliklerinden biri de doğru-yanlış demeden başkalarının suçunu tescilleyerek kendilerini aklamaya çalışmalarıdır. Başkasının canı yanacakmış, acı çekecekmiş umurlarında değildir.

Bu her anlamda geçerli bir savunmadır. Mesela örtünme emrine uymayıp bu eksikliklerini kapatmak için "ne çarşaflılar, örtülüler biliyoruz, neler yapıyorlar. İnsanın içi temiz olsun!" şeklinde kendilerini müdafaa ederler.

İnsanlar bir şekilde haklı veya haksız şu dünyada kendilerini savunabilirler ama her şeyi bilen Allah'tan hiçbir şey gizlenemez. İnsanlar Allah'a karşı dürüst olurlarsa ancak vicdanen temiz ve rahat olurlar.

قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٨﴾ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ إِنَّا إِذًا لَظَالِمُونَ ﴿٧٩﴾

12: 78 "Ey aziz, dediler, hakikat bunun ihtiyar bir babası var. Binaenaleyh onun yerine (bizden) **birimizi alıkoy. Seni muhakkak iyilik edenlerden görüyoruz."**

12: 79 "Eşyamızı nezdinizde bulduğumuz kimseden başkasını yakalamamızdan Allah'a sığınırız. Çünkü o takdirde biz elbette zalimler (deniz demektir)" **dedi.**

Her ne kadar suçlanmaktan kurtuldu iseler de, babalarına verdikleri sözden dolayı nè yapıp edip kardeşlerini yanlarında götürmek için Yusuf'u yumuşatmaya, onun yerine kendilerinden birini alıkoyması için adeta yalvarırlar.

Hayat genellikle kısastır. Onlar Yusuf'u kuyuya atarlarken kim bilir ne kadar yalvarmıştı. Şimdi de kendileri aynı duruma düşmüş vaziyetteler. Fakat Hz. Yusuf ilahî planı bozmaya asla yanaşmıyor. Ve böyle bir suçlunun yerine bir suçsuzu alıkoymanın zulmünden Allah'a sığınıyor.

Elbette birinin suçunun cezasını başkasına çektirmek zulümdür. Velev ki onun yerine gönüllü olarak biri cezayı çekmek istese de. Çünkü asıl olan cezanın çekilmesi değil, ceza ile ıslah olunması ve caydırıcı olması içindir.

"Adaletle hükmetmek Allah'ın emridir." [48]

❀ ❀ ❀

[48] Bkz: 4/58, 135, 5/8

فَلَمَّا اسْتَيْئَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ
قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ
أَبْرَحَ الأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ
الْحَاكِمِينَ ﴿٨٠﴾ ارْجِعُوا إِلَى أَبِيكُمْ فَقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ
وَمَا شَهِدْنَا إِلاَّ بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حافِظِينَ ﴿٨١﴾ وَاسْأَلْ
الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعِيرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٢﴾

12: 80 Vaktaki artık ondan ümitlerini kestiler, fısıldaşarak bir yana çekildiler. Büyükleri dedi ki: "Babanızın sizden Allah adıyla teminat almış olduğunu, daha evvel de Yusuf hakkında işlediğimiz kusuru bilmediniz mi? Artık ben, ya babam bana izin verinceye yahut benim için Allah hükmedinceye kadar, buradan katiyen ayrılmam. O hâkimlerin hayırlısıdır."

12: 81 "Siz dönün, babanıza da deyin ki - Ey pederimiz, oğlun, inan ki, (zahirî emre nazaran) **hırsızlık etti. Biz bildiğimizden başkasına şahitlik yapmadık. Gaybın bekçileri de değildik."**

12: 82 "(İstersen) **içinde bulunduğumuz** (ve döndüğümüz) **şehir** (yani Mısır ahalisine) **de, aralarından geldiğimiz kervana da sor. Biz şeksiz şüphesiz doğru söyleyicileriz."**

İnsanoğlu olayların perde arkasını görmediğinden başlarına gelen musibetler karşısında yıkılır, üzülür, karamsarlıklar içerisinde çırpınıp durur. Oysa umutların tükendiği yerde umutlar yeşerir, karanlığın en yoğun olduğu zaman sabah yakındır. Önemli olan vicdanı kirletecek şeylerden beri durmaktır.

Bu sahnede ümitsizliğin ve çaresizliğin verdiği ıstırap bir yana, babalarına ne cevap verecekleri bir yana bu sıkıntı ile günahlarını itirafa başlıyorlar. Muhtemel ki bu vicdan rahatsızlığını yaşayan Yusuf'un öldürülmesine engel olanı idi. Vicdanı dürüst harekete geçiyor ve babasının huzuruna bu durumda çıkmak istemiyor ve affedilmedikçe dönmeyeceğini, kardeşlerinin de babalarına her şeyin doğrusunu anlatmalarını, buna inanmazsa şahitler göstermelerini tembihliyor.

❁ ❁ ❁

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٨٣﴾

12: 83 (Geldiler, aynı sözü söylediler. Bunun üzerine Yakub) **dedi ki: "Hayır, sizi nefisleriniz aldatıp** (böyle büyük) **bir işe sürüklemiş. Artık** (bana düşen) **güzel bir sabırdır. Allah'ın, onların hepsini birden bana getirmesi yakın bir ümittir. Hakikat şudur ki: Her şeyi bilen, yegâne hüküm (ve hikmet) sahibi olan O'dur."**

Bu güvensizlik birden zuhur etmiş değil, on yedinci ayetin bir uzantısı ve devamıdır. İnsanlar arasında güveni yitirdiniz mi artık onu yeniden sağlamanız çok güçtür. Bir babanın güvensizliği öyle bir iki hadiseyle olup pekişmez. Hz. Yakub da çocukları hakkında böyle bir güvensizlik oluşmuş. Çünkü söyledikleri yalan öyle sıradan bir yalan değil; hesaplı, planlı kolektifleşmiş yalandı.

Babalar çocuklarının karakterini bilir. Bünyamin'in böyle bir şeye asla tevessül etmeyeceğini, böyle bir hadise olmuş ve gözleriyle görmüş olsalar bile bunun içinde bir yanlışlık oldu-

ğunu dile getirip savunacaklarına hemen onu suçlu ilan etmeleri içlerindeki olumsuz dürtülerinin dışa yansımasıdır.

Ayette geçen sözler Hz. Yusuf'u kaybettiği günlerde söylediklerinin aynısı. Burada farklı bir ümit içinde olduğunu ifade eden cümleler var: "Belki Allah hepsini bir vesileyle bana kavuşturur. Zira O Âlimdir, her şeyin iç yüzünü bilendir, hâkimdir." Her şeyi bir hikmetle yapandır.

❀ ❀ ❀

وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا أَسَفَى عَلَى يُوسُفَ وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٨٤﴾ قَالُوا تَاللَّهِ تَفْتَأُ تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ ﴿٨٥﴾

12: 84 (Yakub) **onlardan yüz çevirdi: "Ey Yusuf'un üstünde (titreyen) tasam,** (gel, şimdi tam senin gelmen zamanıdır)**" dedi ve hüzn ü kederinden iki gözüne ak düştü. (Bununla beraber) o, artık gamını tamamen yutmakta idi.**

12: 85 Dediler ki: "Hâlâ Yusuf'u anıp duruyorsun. Andolsun ki sonunda ya kederinden hastalanıp eriyeceksin yahut helake uğrayanlardan olacaksın."

Ayete geçen "Esefe" üzüntü, kızma "hezene" gamlanmak hüzün, keder anlamlarına gelmektedir. İmtihanın seyrinde insanlar gerek kendi elleriyle, gerek bir imtihan sebebiyle uğradığı musibetlere üzülür, kızar akılı, iradeli, imanlı insanlar karşılaştığı olaylar üzerinde düşünür gereken ne ise itidalle ona göre hareket eder. Hedefsiz, gayesiz, idealsiz, ciddi bir meşguliyeti olmayan, cahil, iradesiz, imanı idrakten yoksun kimseler ise musibetler karşısında buhran ve bunalıma düşerler. Bu çok teh-

likeli bir durumdur. Dünyadaki yaşamı sevimsiz, sıkıcı ve çekilmez kıldığı gibi ahiretteki sorgulamayı da zorlaştırır. Çünkü imanla ruhi terbiye etmeyip tevekkülsüz, teslimiyetsiz ve itikatsızlığından dolayı...

Bu ayetten şunu anlayabiliriz: Kötülükte haddi aşmış zalim ve fasıklardan yüz çevirmek ve olayları onlarla tartışıp içlerindeki duyguları körüklememek gerekir. Bazen en güzel terbiye metodu onlardan yüz çevirmektir. Yalancı, arsız kimselerle tartıştıkça mesele daha da giriftleşir, büyür ve sevimsiz, unutamayacağınız itici, ikrah edici duruma götürür.

Burada bir peygamberin acıyı büyütmesini uygun görmesek de ölü mü, diri mi olduğu bilinmeyen evlat acısı yürekleri dağlar ve unutulmaz bu fıtri duyguları yenmek gerçekte çok zordur. Aslında Hz. Yakub belki de görülen rüyanın tecellisini hasretle bekliyordur.

Evet, Yusuf'un bilinmez hâli babayı kahrediyor. Olsa bile sabır ve metanetten başka hiçbir şey derde derman olamıyor.

18. ayette gösterdiği sabrı cemili burada gösteriyor. Sabr-ı cemil başına gelenleri bilen ve hikmeti sonsuz olana rıza ve teslimiyet göstermektir. Yani bundan dolayı kederini içine gömüp hiçbir kimseye şekva etmemektedir.

Sevgilinin kaybından dolayı hüzün duymak, doğal bir durumdur. Bunda günah yoktur. Yeter ki hüzün duyan kişi, Allah ve Resulünün hoşnut olmayacağı bir şey söylemiş olmasın.

Elbette ki ağlamak gözün, üzülmek gönlün kaderidir. Gönülden göze taşan ruh inceliğinin şahidi billur damlacıklarıdır gözyaşı, Bazen de pişmanlıkların, arınmanın, sevincin, mutluluğun ifadesi olur gözyaşı.

Çok sevdiğiniz bir yakınınızı mı kaybettiniz;, ayrılığın elemi yüreğinize çöreklenerek ağlamamanız mümkün değildir. Ama ne kadar elem ve acı çekerek ağlasanız da gideni döndüremezsiniz. O halde ağlamanın çaresi he? O gözyaşını yaratan Allah üzüntü ve kederlerimize teselli ve yanan gönle su serpip rahatlamak için vermiştir.

Ağlamak insan olmanın ve olayların tesirinde kalmanın tezahürü olarak gözlerden boşalan billur damlacıklarıdır. Düşünelim neler için ağlıyoruz? Maddi meselelere ağladığımız kadar dinî, ahlaki değerlerin yok oluşların farkında olup da elem çekiyor muyuz? En utandırıcı sefaletler ruhları kemirirken irademizi aşındırırken bütün bunlar karşısında yapmadığımız, yapamadığımız şeylere ağlıyor muyuz? Ama nerde?... Bu yok oluşların farkında olup da elem çekmek. "Ateş düştüğü yeri yakar" gerçeğiyle karşılaştığımız zaman ağlıyor ah vah ediyoruz.

Hak rahmetinin şuuru, huşu ve haşiyesi insan gözünde damla damla olmalıdır. Duygusallıktan bilince, bilinçten eyleme götüren gözyaşı ve ahı-eninde fayda var.

Bu gözyaşı öyle bir kapıda dökülüyor ki, nice kapıların kapalı olduğu yerde o kapı açıktır. Gözyaşı o kapıyı açan, o yüce Rabbe inkiyad eden damlalar ile iner rahmet.

Haklı bir davanızdan dolayı zulme uğrayıp gözyaşı mı döktünüz? Olsun, yarın bu gözyaşları senin için rahmet olacak! Sana zulmeden ah edip ağlayacak. Mazlumun gözyaşı yerde kalır mı? Onun gözyaşı zalimi boğacaktır.

Ağlar insanlar, ağlamaya değer değmez şeylere... Haklı, haksız elinde olana, olmayana... Ağlar suçlular, suçunu örtmek için. Hz. Yusuf'u kuyuya atıp da ağlayarak gelip babalarına bu kötü haberi verişleri gibi.

"Doğrusu ağlatan da, güldüren de O'dur." (53/43) Bilinmez bugün ağlattığı hadiseye güldüren, yarın güldürdüğü hadiseye ağlatan O'dur.

Şimdi ellerini kaldırabildiğin kadar kaldır. Hz. Yakub gibi sabr-ı cemil ile yüreğinden gelircesine Rabbine tazarru ve niyaz et. Bütün dileklerini O'nun yüce dergâhına ısmarla.

❀ ❀ ❀

قَالَ إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾ يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلاَ تَيْئَسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لاَ يَيْئَسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلاَّ الْقَوْمُ الكَافِرُونَ ﴿٨٧﴾

12: 86 (Yakub da): **"Ben (taşan) kederimi, mahzunluğumu yalnız Allah'a şikayet ediyorum. Ben Allah tarafından sizin bilmeyeceğiniz** (nice) **şeyleri de biliyorum" dedi.**

12: 87 "Oğullarım, gidin, Yusuf'la kardeşinden (bütün duygularınızla) **bir haber arayın. Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Zira hakikat şudur ki kâfirler güruhundan başkası Allah'ın rahmetinden ümidini kesmez."**

Hz. Yakub her ne kadar ilahî bildirilerle Yusuf'una kavuşma ümidi artsa da uzun yıllardır onun nerede nasıl yaşadığının bilinmeme acısı yüreğini bir kor gibi yakıyor. Bütün bu ve benzer imtihanlar bir hikmet dairesinde gelişerek insanlar sınanıyor. İman, sabır ve tevekkül noktasında bileniyor, yüceliyorlar. Nice çocuğu kaybolan insanlar da inşallah böyle bir sabır ve tevekküle ererek yücelirler. Onlara acı çektirenler ise Allah'ın hesabından kurtulamayacak ve gereken cezayı çekeceklerdir.

Bir şeyin bilinemezliği ortaya çıkıncaya kadar ondan ümit kesilmez. O günden beri Hz. Yusuf'u bulmak için ne yaptıklarını Kur'an haber vermiyor. Ama şimdi yeni gelişen olaylar karşısında yeni umut kapıları aralanıyor. Hz. Yakub oğullarına gidip Yusuf'u ve kardeşini Allah'a büyük bir umut ve dua ile aramalarını rica ediyor.

Bünyamin'in orada kalması ve rüyayı hatırlaması bulunma ihtimalini kuvvetlendiriyor.

Buradan çıkardığımız bir ders de insanlar tasa ve üzüntüleriyle çevrelerini çok rahatsız etmemelidirler. Bir çözümü varsa çare aramak için çare olabileceklere ancak anlatmalıdırlar. Aksi Allah'ı kula şikâyet etmiş gibi olunur.

İnsanlar dertlerini teselli etmeyip yoğunlaştırdıkça acılar katlanır ve hayat çekilmez olur. Ama Allah'la irtibat kurulur ve hayatın herkes için bir imtihan olduğunu ve sabredenlerin müjdeleneceğinin ümidiyle teselli bulur. Ayrıca daha zor imtihana tabi tutulanları düşünürse hâline hamd eder ve dertlilerin deva bulması için dua eder.

İşte Rable ve hayatla kurulan bir irtibatla manevi bir hüzün ve haz vardır; değilse bile yüce makamlarda sevdikleriyle beraber olmanın muştusu vardır.

Değil mi ki dünya acı ve tatlısıyla yerini ahirete bırakacak ve orada her şey sonsuz bir lezzet ve hazza kavuşturacaktır.

Allah cümle müminlere bu şuuru, bu sabrı, bu tevekkülü ihsan etsin.

❁ ❁ ❁

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَنَا الضُّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجَاةٍ فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٨٨﴾

12: 88 Bunun üzerine (Yakub'un oğulları tekrar Mısır'a gidip Yusuf'un) **huzuruna girdikleri zaman dediler ki: "Ey aziz, bizi de, ailemizi de darlık bastı. Pek ehemmiyetsiz bir sermaye ile geldik. Bize yine tam ölçek ver. Hakkımızda ayrıca lütufkârlık et. Zira Allah lütufkârları mükâfatlandırır".**

Bu ümit ile Mısır'a döndüler. Artık yüzleşme zamanı gelmiştir. 12/15. ayetteki vaad gerçekleşiyor.

Hayat sürprizlerle doludur: Bir gün güçlü olan, insanlara tahakküm edenler gün gelir tahakküm ettiklerinin önünde âciz olurlar. On tane büyüğün karşısında güçsüz ve çaresiz olan Yusuf, şimdi tek başına on kişinin karşısında güçlü ve aziz durumda. Ama onlar sadaka ister vaziyete düşmüşlerdi. Hâlbuki daha önce kendilerini güçlü ve yenilmez sanıyorlardı. Onlar gibi gücüne, sayısına güvenip de böbürlenen zulme düşenler böyle zelil duruma düşmüşlerdir. Çoğu sefihler bu duruma düşmeden uyanmazlar. Çünkü onlar güç ve servetin kendilerini koruyacağını sanan cahillerdir. Akıllarını kullanmaz, hafif karakterli, ciddi düşünceden yoksun olanlardır.

❀ ❀ ❀

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ ﴿٨٩﴾

12: 89 (Yusuf şöyle) **dedi: "Siz** (henüz) **cahil kimseler iken Yusuf'a ve kardeşine neler yaptığınızı biliyor musunuz?"**

Evet, bütün bu yaptıklarını cahillikleri sebebiyle yapmışlardır. Çünkü bütün kötülüklerin anası cehalettir. Hayrını, şerrini düşünmeyen, hırs, haset ve tutkularıyla hareket eden şerli, azgın, arzularının esiri, taşkın, içgüdülerine uyan vahşi, kaba kimselerdir.

Hz. Yusuf tek bir kelimeyle edep dairesinde onlara ne olduklarını anlatmıştır.

Kusuru yüzüne söylenmeyen yaptığını hüner sayarmış. Bu onları küçük düşürmek için değil, yaptıklarının farkına vardırmak içindir.

❁ ❁ ❁

قَالُوا أَئِنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفُ قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهَذَا أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لاَ يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾

12: 90 "A, sen, sen sahi Yusuf musun?" dediler. O da: "Ben, dedi, Yusuf'um. Bu da kardeşim. Allah bize (selamet ve kerametle) **lütfetti. Zira hakikat şudur ki: Kim** (Allah'tan) **korkar,** (belalara) **katlanırsa her hâlde Allah iyi hareket edenlerin mükâfatını zayi etmez."**

Aslında hepsi kardeş olmalarına rağmen "bu da kardeşim" diye ayırması inanç kardeşliğini dile getiriyordur. Çünkü yukarıdaki ayette onların cahil olduklarını dile getirmişti.

İman, insana Allah'ın bir lütfudur. Allah İslam'ı insanlara bildirmekle erdem, onur, nitelik, yücelik ve daha nice ecirler kazandırmıştır. Bu anlamda Allah'a karşı duyarlı ve bilinçli olarak rızasını kazanmaya çalışan ve bu uğurda güçlüklere göğüs geren ve uğrunda gereken bedeli ödeyenlere Allah mutlaka dünya ve ahirette lütuflarda bulunur.

Hz. Yusuf kardeşlerinden gördüğü eziyet, köle olarak sarayda geçirdiği zorlu günler ve günaha icbar eden demleri yaşamasına rağmen asla doğruluktan, erdemden taviz vermemiş, günaha girmektense zindanda yaşamayı tercih etmişti. Bu gerçeği onlara anlatarak İslam'ı yaşamları için teşvik veriyordu.

İslam mutlak bir hayırdır. İnsanlar onunla mutlak hayra nail olurlar.

❀ ❀ ❀

قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ آثَرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ ﴿٩١﴾ قَالَ لَا تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٩٢﴾

12: 91 (Kardeşleri): **"Allah'a yemin ederiz, Allah seni hakikat bizden üstün kılmıştır. Biz doğrusu** (sana yaptığımız harekette) **suçlu idik" dediler.**

12: 92 (Yusuf) **da: "Size, dedi, bugün hiçbir başa kakma ve ayıplama yok. Sizi Allah yarlığasın. O, esirgeyicilerden daha esirgeyicidir."**

Allah'ım ne büyük güç ve lütuf sahibisin! Vakti geldiğinde cahil mütekebbirleri zelil edip, zayıf olanı aziz eden sensin.

Şimdi önlerinde geçmişte zulmettikleri Hz. Yusuf bir makamda haşmet ve tevazu içerisinde kendileri ise onun önünde

âciz, mahcup, boynu bükük vaziyetteler. Onların kıskançlıkları Yusuf'u değil, kendilerini yemiş bitirmişti. "Doğrusu biz hata işledik" itirafında affedilme isteği vardır. Hz. Yusuf ise "Bugün başınıza bir şey kakılmayacaktır." diyerek onları rahatlatıyor. Önce kusuru bilip hatırlatmak iyi olur. Kusurunu bilmeyen ya da hatırlamayan kişinin bağışlanması neyi ifade eder? Çünkü affetme bir fazilettir ama faziletin bu ışığını görmeyeni affetmenin değeri ne olabilir?

Yusuf Peygamberin kardeşlerine karşı gösterdiği büyüklük şüphesiz ki, düşünebilen her insan için yol gösterici, ışık tutucudur. İntikam alma duygunsun tesiri altında kalmak, aciz, cahil insanların karakteridir.

İşte Rabbin terbiyesine kavuşmuş örnek şahsiyet... Bilfiil kötülüklerine maruz kaldığını affedip ihsanda bulunuyor. İşte budur kötülüğe iyilikle mukabele etmek. Aman Ya Rabbi, bu ne alicenaplık! Bu ne gıpta edilecek bir örnek! Hem affet, hem ihsanda bulun! Gönül fethi budur ancak. İşte böyle kurulur İslam binası! O yüce Nebiler, önderler böyle kurmuşlardı İslam binasını! Aynı şeyi Mekke'nin fethinde kendine zulmedenlere Resulullah (a.s.) da şöyle söylemişti: "Allah size mağfiret buyursun!"

Bu kıssaları okuyup da Hz. Yusuf gibi yücelmek ve İslam sancağını dalgalandırmak isteyenler şu cahiliye asrında cahil kalmışlara acısın, onların kötülüklerini cahilliklerine verip affedin! Islah olmaları, hidayet bulmaları için dua edin. Mümine yakışan da budur. Rablerinden aldıkları terbiye ile şefkat ve merhamet sahibidirler.

❁ ❁ ❁

اذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا وَأْتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾ وَلَمَّا فَصَلَتْ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَنْ تُفَنِّدُونِ ﴿٩٤﴾ قَالُوا تَاللَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ ﴿٩٥﴾

12: 93 "Şu benim gömleğimi götürün de onu babamın yüzüne koyun. İyice görür (bir hâle) **gelir. Bütün ailenizi de bana getirin."**

12: 94 Vaktaki kafile (Mısır'dan) **ayrıldı.** (Öteden) **babaları** (Yakub) **dedi ki: "Bana bunak demezseniz, inanın ki,** (şimdi) **Yusuf'un kokusunu duyuyorum!"**

12: 95 (Yanındakiler) **dediler: "Allah'a yemin ederiz ki sen hâlâ eski yanlışlığında** (berdevam) **sın."**

Tüm bu ilahî veriler gösteriyor ki, olaylar sebeplere bağlanır, sebepler O'nun kudret elinde ölçü ve hikmetini bulur. O bir şeyi murat etti mi, sebepleri oluşturup kolaylaştırır. Yakub ailesinin bir araya gelmesi bunun güzel örneklerinden biridir.

Artık senaryonun son bölümü, hasret bitecek, acı dolu yıllar geride kalacak ve sevenler birbirine kavuşacak. Hayatın seyri genellikle böyle tecelli eder. Her sıkıntının ardından bir rahatlık, her güçlüğün ardından bir kolaylık vardır. Önemli olan imtihanı idrak edip Rabbe teveccühle rızasını gözetmektir.

İşte sebepler zincirinden biri, gömlekte gizlenen mucize. Bunu psikolojik yönden inceleyip bazı sonuçlar çıkarmak mümkünse de, günlerce uzak mesafeden koku almak hiç de psikolojik olarak düşünülemez. Elmalı bu günkü fende ses nakline kadar tatbikini öğrendiğimiz elektrik cereyanının henüz koku al-

ma, koklama duygusunun hizmetini bilmiyoruz. Bunun sırr-ı hikmeti onun hassasiyetinde değildir. Bu vakıanın harikulade bir Rabbani koku aldırış olduğundan şüphe yoktur. Zamanımızın fen ve felsefesi, bu gibi fevkalade ruhi hadiseleri izah edememekle beraber inkâr dahi etmeyip "telepati" başlığı altında tasnif ve mütalaa etmektedir. "Telepati" uzaktan bir şeyi hissetmektir. Ve şöyle tarif olunur: Bir nefiste duyulan öyle bir histir ki; o anda vuku bulmuş hakiki bir vakaya müteallik olduğu hâlde, öyle bir mesafede veya öyle şartlar ve durumlar içindedir ki bunlar o vakanın o nefis ile marifetini maddeten mümteni gibi gösterirler. Çok uzakta olan bir yakınınızın durumu ile gönlünüzde yakın bir huzur ve hüzün hasıl olabilir. Ancak o duruma vaki olduktan sonra bu durumunuzu ona yorarsınız. Bu ayet, bize yalnız ruh ilmi ve mucizeye münhasır olacak bir harikayı tespit ile kalmıyor, bugünkü ilmi araştırmalar nokta-i nazarından şayan-ı dikkat ilhamlar da vermektedir. Zira görülüyor ki; râyiha (koku), rih (yel) lafzıyla ifade olunmuştur. Bunda ise ulaştırma anlamı daha çok düşünülebilir. Gerçi Yakub'un duygusu, teknik değil Rabbani tasarrufu gösteren harikalardır." [49]

Esed'in yorumunda: "Babam, gömleği gördüğünde yaşadığımı öğrenip, üzüntünün, sürekli gözyaşının görme duyusunda yol açtığı zayıflık, bulanıklık kaybolacaktır."deniyor.

Elmalı'nın da temas ettiği gibi bu tip olaylar günümüzde altıncı his, tevafuk ve telepati denilen duygularla yaşanılıyor olabilir. Çok defa, ani şeyler ortaya bir mucizenin çıkmasına sebep olur.

❀ ❀ ❀

[49] Hak Dini Kuran Dili)

فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بَصِيرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾ قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ ﴿٩٧﴾ قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٩٨﴾

12: 96 Fakat müjdeci gelip de onu (Yakub'un) **yüzüne koyduğu, o da derhal** (yeni baştan) **görür bir hâle geldiği zaman dedi ki: "Ben size bilmeyeceğiniz şeyleri Allah'tan muhakkak biliyorum demedim mi?"**

12: 97 (Mısırdan gelen evlatları) **dediler: "Ey pederimiz, bizim için** (günahlarımıza) **istiğfar ediver. Biz hakikaten suçlular idik."**

12: 98 (Yakub): **"Sizin için Rabbime sonra istiğfar ederim. Hakikat şudur ki O, çok yargılayıcı, çok esirgeyicidir." dedi.**

İlahî ne yücesin! Senden gelene niye demeye mecalimiz yoktur. Dilersen kimini kederden kedere maruz bırakarak yüceltir, kimini kolaylıkla muradına erdirirsin, kimileri verdiklerinle azar ve senden uzaklaşırlar, kimileri nimetlere erdikçe şükrünle şadolurlar. Hikmetinden sual olunmaz. Kullarının hilkatini sen bilir ona göre imtihan edersin...

Hz. Yakub'un önüne Hz. Yusuf'un yaşamını müjdeleyen gömleği koyulunca sevinçten gözünü bulandıran nemler dindi ve "Ben size, Allah katından sizin bilmediğinizi biliyorum dememiş miydim?". Bu arka arkaya gelen güzel gelişmeler ve mahcubiyetlerinin tesiriyle oğulları yaptıklarından pişman olup babalarından af diliyorlar. Babaları ise af merciinin yüce Yaratı-

cı olduğunu ve ilerde kendileri için Allah'tan bağışlanma dileyeceğini belirtiyor.

"Sizin için ilerde mağfiret dileyeceğim" sözünü belki "Önce Yusuf'a soracağım, eğer o sizi affedecek olursa..." veya kalbinin kırık olduğundan "İlerde bu hâlim gider, gönlüm size düzelirse dua ederim." manasında düşünebiliriz. Bir Müslüman cahilliği, gafleti ve zaafları sonucu bir başkasına haksızlık ederek eziyet vermişse, mümkünse zararını telafi etmesi ve helallik, Rabbinden de af dilemesi gerekir.

❁ ❁ ❁

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَى إِلَيْهِ أَبَوَيْهِ وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ ﴿٩٩﴾ وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَاأَبَتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿١٠٠﴾

12: 99 Sonra vaktaki onlar (Yusuf'un) **nezdine girdiler. O, babasını ve anasını kucakladı** (yanına aldı) **ve: "Allah'ın iradesiyle hepiniz emin emin Mısır** (şehrine) **girin" dedi.**

12: 100 Babasını ve anasını tahtının üstüne çıkarıp oturttu. Hepsi onun için (ona kavuştukları için) **secdeye kapandılar.** (Yusuf) **dedi ki: "Ey babam, işte bu, evvelce gördüğüm rüyanın tahakkukudur. Gerçek, Rabbim onu doğru çıkardı. Bana iyilik etti. Çünkü beni zindandan çıkardı. Şey-**

tan benimle kardeşlerimizin arasını bozduktan sonra da O, sizi çölden getirdi. Şüphesiz ki Rabbim, dileyeceği şeyleri çok güzel, çok ince tedbir edendir. Hakkıyla bilen, tam hikmet sahibi olan O'dur."

Büyük bir hasretin ardından muhabbetle buluşan gönüller! İşte bu ilk görülen rüya ve yorumunun tecellisi! İlahî rahmetle baba, oğul peygamberlik gibi bir unvan, meliklik gibi bir rütbe ile taltif ediliyorlar. Bir ailenin, bir ebeveynin tadacağı en büyük haz bu olsa gerek: Evladının mürüvvetini görmenin bundan daha ötesi olmaz. Bir insanın gönül meyvesi, hayat neşesi, iki âlem sermayesi, saadetini bahşedecek evlatlara sahip olmak için ne yapsa azdır.

Hz. Yusuf, büyük bir hikmet ve siyaset dâhisi idi. Bu mutlu buluşma sahnesinin tadını kaçıracak hatırlayışlardan sakınıyor. Kuyuya atılışını, zindana düşüşünü, geçen o üzücü, sıkıntılı demleri anlatmıyor. Sadece zindandan çıkarılışını anlatıyor ki, o da, hükümdarın kendisine yaptığı bir lütuftur. Kardeşlerini de taltif ediyor ve kardeşlik duygusunu yok etmek için, şeytan aramıza kin ve çekememezlik koydu diyor. Oysa şeytanın salih kullar üzerinde bir hâkimiyeti yoktur. Kul, duygu, tutku ve dürtülerini yoğunlaştırırsa şeytan oradan girer ve onu mağlup eder. Hz. Yusuf'un kardeşleri de kıskançlık duygularını yoğunlaştırdıklarından bu acımasızca fiili işlediler. Oya babalarının onu niçin sevdiğini tespit edip onlar da babalarının sevgisini kazandıracak işler yapsalardı şeytana malzeme olmazlardı.

Ebeveynler için evlatlar bir elin parmakları gibidir, hangisi kesilse aynı acıyı duyar. Ama sevgi öyle değil, kim en güzel ahlaka sahipse o sevilir. Habil ile Kabil'i ayıran fark ne ise buradaki durum da o. Sevilmek isteyen emek harcasın. Haset, hı-

yanet, kötülükten başka ne kazandırır. İyilere takılan her çelme iyinin yücelmesini, kötünün kahrını ve elemini artırır.

❀ ❀ ❀

رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿١٠١﴾

12: 101 "Ya Rab, Sen bana mülk (-ü hükümranlık, meliklik) **verdin ve sözlerin tevilini öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Sen, dünyada da, ahirette de benim yârimsin. Benim canımı Müslüman olarak al. Beni salihler** (zümresin) **e kat."**

İnsanlar, kariyerleri yükseldikçe tevazu ve hakka teslimiyeti artarsa yücelirler. Hz. Yusuf'un şahsında bu güzel örneği görmekteyiz. O sahip olduğu imkânları onur, erdem ve vakarı içerisinde taşır, yerinde ve zamanında gerekeni yapar. Ne köle gibi satıldı diye aşağılık kompleksine düştü, ne de Mısır gibi önemli bir ülkede amir oldu diye büyüklendi. O, sahip olduğu statü ve imkânlarla güzel şeyler yapmaya çalıştı. Allah'a şükrünü eda etmek için taat ve teslimiyet gösterdi. Bütün hayırların Allah'ın elinde olduğunun idrakiyle O'nu veli edinip, O'na veli olmaya çalıştı. Ve bu minval üzere hayatını devam ettirip canını Müslüman olarak almasını ve salihler arasına katması için Rabbinden yardım istedi. Öyle ya insan bu, şaşar ve azabilir. Eğer Rabbinin zikriyle uyanık olmaz, salihlerle beraberlikten uzak kalırsa sahip olduğu güzelliklerden mahrum kalır. [50]

[50] Bkz: 9/119

Müminler Allah'a teslim olup, itaat ettikleri için Allah onların dünya, ahiret velisi olmuştur. İslam'ın temin ettiği salihliği, salihliğin temin ettiği cennete lütfedecektir.

Dünyada ve ahirette iyilik ve güzelliğin elde edilmesi Allah'ı veli edinme ve Allah'a veli olmasını bilmektir.

Her Müslüman'ın emeli, ruhunu Müslüman olarak teslim etmeyi istemesidir. Bunun için de zikir uyanıklığı içerisinde olmaktır. Tutku, kapris, tul-i emel, gaflet ve hırs insanı maazallah bir anda Hz. Adem'in Kabil'i, Hz. Nuh'un evladı, Yakub'un oğulları gibi felakete sürükleyebilir. "Rabbimiz! Bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi eğriltme. Bize tarafından rahmet bağışla, lütfu bol olan sensin." [51]

Sonuçta herkes ölümü tadacaktır. Önemli olan şu veya bu sebepten dolayı ölümü temenni etmek değil, ölüme hazır olmak gerekir. "Zira akşama ulaştığında sabahı bekleme. Hastalığın için sıhhatinden ve ölüm için hayatından istifade et. Vaktini boşa geçirme"

"Sizden biriniz ölümü istemesin. Zira ölünce ameli kesilir. Hâlbuki müminin hayatta kalması hayrını artırır." [52]

"Sizden birisi başına gelen bir zarardan dolayı asla ölümü temenni etmesin. Eğer iyi bir kimse ise iyiliği artar, kötülük yapan biri ise belki özrü kabul olunur. İlla da böyle bir duayı talep edecekse şöyle desin: Ey Allah'ım, hayat benim için hayırlı olduğu sürece beni yaşat, ölüm benim için hayırlı olduğu zaman beni öldür." Üç türlü kimse ölümü temenni eder: Ölümden sonrasını bilmeyen bir kimse, yüce Allah'ın hakkındaki takdirlerinden kaçmak isteyen bir kimse yahut yüce Allah'a kavuşmayı

---

[51] 3/8

[52] Riyazü's Salihin. Hds. 576,577

seven ve bu kavuşmayı özleyen kimse. Ölümü istemek ve istememek alakası yoktur. Aslında bunlar beşeri temennilerdir. Allah eceli gelenin ömrünü ne bir saat geri ne de ileri alır. [53]

Ey Rabbim, bana, ana ve babama verdiğin nimetlere şükretmemizi, razı olacağın işleri gönlümüze getirmeni ve bizleri salihlerden kılmanı niyaz ediyorum. Peygamberlere yaptığın lütuf ve ikramı bizlere de yap. [54]

❀ ❀ ❀

ذَٰلِكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوٓا۟ أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ ﴿١٠٢﴾

12: 102 (Habibim), **bu (kıssa), sana vahy edegeldiğimiz gayb haberlerindendir.** (Yoksa) **onlar hile yaparak işleyecekleri işi kararlaştırdıkları zaman sen yanlarında değildin.**

Allah geçmiş Peygamberlerin kıssalarını anlatarak düşünüp akledenlere öğütler verir. Bu haberler o günü, o çağı yaşamayan herkes için gaiptir. İmanın başta gelen rüknü de gaybe imandır. Yani Allah'ın bildirilerine şüphesiz inanmaktır.

Bu anlatılanlarla insanları duygu, tutku, kapris, kuruntu ve zanlarından kurtarıp, imanın insanı insanlıktaki üstün mertebeye çıkarışını en canlı tasvirlerle ifade etmektedir. Sanki sen yaşamıyormuşçasına. Ne var ki bunu anlayarak okuyanlar hisseder. Anlamadan okuyan, ders almadan yaşayanlar nasıl öğüt alabilirler ki.

---

[53] 3/145,16/61

[54] Bkz: 2/112, 132, 3,/102, 193

Kulluk kariyerinin yükselmesi ve şerefli bir makama ermenin yolu Kuran'ı anlayıp amel etmektir.

❁ ❁ ❁

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

12: 103 Sen ne kadar hırs göstersen yine insanların çoğu iman ediciler değildir.

İnsan takvaya da fücura da müsait bir yapıdadır. Allah elçiler göndererek onların takva yönlerini harekete getirir. Ne var ki çoğu insanlar ne kevni ayetlerden, ne vahyî ayetlerden öğüt almazlar. Heva duygularını öne çıkararak inanç duygularını köreltirler.

Allah imandan yüz çevirenlerin karakterini Kur'an seyrinde sık sık açıklıyor ki, onları imana erdirmek için baskı ve zor kullanmasın ve kendilerini onlar için heder etmesinler.

Hidayet birilerinin istemesiyle değil, insanların akledip kendilerinin talep etmesiyle sahip olunan bir değerdir. Dolayısıyla inkârcıların Hak'tan yüz çevirmesinden hüzne kapılmayın, hidayetin erdirdiği azizlikle sevinin. Herkes hak ettiği sonucu kendisi hazırlar.[55]

❁ ❁ ❁

[55] Bkz: 35/8, 50/45

وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلاَّ ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾

12: 104 Hâlbuki sen buna (bu tebligata) **karşı onlardan hiçbir ücret istemiyorsun. O** (Kur'an) **âlemlere nasihatten başka bir şey değildir.**

Hidayet öyle bir değer ki imandan başka hiçbir ücret onun karşılığını ödeyemez.

Peygamberler de, iman edenler de bu değer için bedel öderler. Bundan mahrum kalmak hüsrandır ve hüsranda kalanları kurtarmak için ellerinden geleni yaparlar. Çünkü hidayet iki cihanın selametine eriştirir. Böyle bir değerden mahrum kalmak, helake göz yummak ne mümkün...

Peygamber ve müminlere verilen en büyük ve güzel ücret hidayettir. Hidayete erip, en güzel ücreti alanlara ne mutlu!

İşte bu Kur'an insanlar için doğru yolu gösteren, toplum düzenini her yönüyle sağlayan kusursuz bir öğüt; Allah'ı, ahireti, hesabı, cenneti, cehennemi hatırlatan bir ilahî mesajdır. Onu hayatına referans alıp emirlerine sımsıkı sarılanlar kurtuluşa ererler.

❁ ❁ ❁

وَكَأَيِّنْ مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٥﴾

12: 105 Göklerde ve yerde (Allah'ın varlığını, birliğini ve kemal-i kudretini ispat eden) **nice ayetler** (nişaneler) **vardır ki** (insanlar) **bunlardan yüz çevirici olarak, üstüne basar geçerler.**

Yerde, gökte ve nefislerinde ilahî vahyin doğruluğuna delalet eden nice deliller vardır. Eğer onlar Peygamberlerin mesajına bile bile zihinlerini kapamasalardı, bu mesajı kavramaları hiç de zor olmayacaktı.

Fakat hevasını aklının önüne geçiren, düşünce özürlüler hiçbir şeyden ibret alıp da iman etmezler. Biz çürüyüp yok olduğumuzda mı yeniden dirilecekmişiz derler. Elbette sizi hiç yokken var eden; bir mevsimde canlılığını giderip kupkuru çer çöp olanları mevsimi geldiğinde canlandırıp meyve verdiren Allah zamanı gelince ölüleri de diriltir. Nasıl hiçbir inisiyatifiniz olmadan şu dünyaya gelmişseniz ve birçok oluşa karşı koyamıyorsanız, aynı şekilde ahirette de dirilip hesaba çekileceksiniz.

❀ ❀ ❀

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾

12: 106 Onların çoğu Allah'a iman etmez, ille Allah'a ortak katanlardır onlar.

Onların eş koşmaları Allah'ı reddetmelerinden değil, Kur'an doğrultusunda yaşamak işlerine gelmediğindendir. Yoksa bir insan ne Allah'ı inkâr eder ne de O'na eş koşar. Bu eş koşma marazı tamamen aklın vahyin kontrolünden çıkması hevai ve zanni işlemesindendir. Zanları onlara Allah'ı gereği gibi takdir etmenin önünde engel oldu. Bu nedenle gâh veliler ittihaz edinerek, gâh yatırlar, gâh cinci hocalarla üfürükçülük, muskacılıkla, gâh oğullar ve kızlar izafe ederek, gâh Allah'ın kanun ve yasalarını çağa uygun görmeyip yasa ve kanun koyarak illa ki şirk koşarlar. Velev ki bunlar "Allah zatında, sıfatlarında, fiil ve

kudretinde ortağı yoktur." deseler de bunların hiçbiri mümin değildir. [56]

Şirkin gizlisinden de, açığından da sakınmanın tek yolu selim bir akılla vahyi fıkhetmektir. Niyetin ve amelin de iyi olması vahyi ölçü almaktır. Biliniz ki cehennemin yolu iyi niyetin çakıl taşlarıyla döşenmiştir.

Eğer zannımız ve vicdanımızla hareket etmemiz yeterli olsaydı Allah elçileriyle vahyî bildirilerde bulunmazdı. Tevhidi öğretmek için bu kadar çilelere katlanmaz, tevhitle şirkin savaşı verilmezdi. O hâlde ey insanlar! Bir tek Allah'a kulluk edin, imanınıza şirk bulaştırmayın. Davranışlarınızda niyetlerinizi yalnızca O'na has kılın. Dininizi dünyanızdan ayırmayın, bir takım kimselerin "siyasette din, dinde siyaset yoktur." şeklindeki sözleri şirktir, putçuluktur." Allah'ı işlerimize karıştırmamaktır. Oysa "hüküm vermek ancak Allah'a aittir..." (12/40)

❀ ❀ ❀

أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠٧﴾

12: 107 Onlar, (ammeyi) **kaplayacak bir azab-ı ilahînin kendilerine gelip çatmasına yahut kendileri farkında olmayarak onlara ansızın kıyamet kopup gelmesine** (karşı) **kendilerini emin mi gördüler?**

Hiçbir yiğidin ilahî kudret tarafından gelecek şeylere karşı koyma gücü yoktur. Bugüne kadar ölümü durduran olmuş mu

[56] Bkz: 6/100, 9/31, 16/57, 38/3

ki, olacakları da durduran olsun. Ölüm herkese nasıl ansızın geliyorsa, kıyamet de öyle! Hem herkesin ölümü kendinin kıyametidir.

Ey insanlar, ölümü, kıyameti uzak görüp de gafiller gibi yaşamayın! O gün ne atalarınız, ne zanlarınız, ne niyetleriniz sizi elim azaptan kurtaramaz. İyisi mi Kuran'ı yaşamak için fıkhederek geleceğiniz için şimdiden hazırlık yapın, bulunduğunuz yolun "doğru yol" olup olmadığını etraflıca düşünün! Son pişmanlık fayda vermez. Artık geriye dönüş yoktur.

❀ ❀ ❀

قُلْ هَٰذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٨﴾

12: 108 De ki (Habibim:) **"İşte bu, benim yolumdur. Ben** (insanları) **Allah'a** (körü körüne değil) **bir basiret üzere davet ediyorum. Ben de, bana tabi olanlar da** (böyleyiz). **Allah'ı** (ortaklardan) **tenzih ederim, ben müşriklerden değilim."**

Bu ayet şu gerçeği açıklıyor: Peygamber insanları bir hayale, bir belirsizliğe, temelsiz şeylere davet etmiyor. Onun davet ettiği şeyler, mantıklı, ispatlı, anlaşılan, basiretle idrak edilebilen şeylerdir. Bu davet, körü körüne, batıl ve bozuk amaçlara, nefsin isteklerine bir davet değildir. Bu davet ne dediğini bilen, hikmete çağıran bir Peygamberin davetidir. Ona basiret sahipleri uyarlar.

Basiret, idrak, kavrama, tecrübe, bilgi ve görgüyü artıracak vasıta, gönülden isteyerek bir belge sayesinde hakikate vakıf olmaktır. Gözümüzle gördüğümüzü gönülde özümseyip içselleştirerek saf bir şekilde anlamaktır. Buna göre basiret kalp gözüy-

le görüş, işin iç yüzüne nüfuz etmek, aslını ve hakikati yakin bir idrakle bilmektir.

Basiret, iyiyle-kötünün, doğruyla-yanlışın, gerçekle-sahtenin, hakla-batılın ayırt edilmesine yarayan bir anlayıştır. Yani açık delil, kesin bilgi manasında kullanılmıştır.

İman bir basirettir. Basireti açık olanlar Allah'ın dinine ve hükümlerine talip olurlar. Sürekli salih amel işleyen müminlerin kalpleri tertemiz olduğu için basiretleri etkin hâldedir. Hz. Peygamber "Müminin ferasetinden korun, zira o Allah'ın nuru ile bakar" [57] "Ey basiret sahipleri ibret alınız" (59/2) ayeti, insanın ilerisi için daha tedbirli davranıp Allah'ın emirlerine ters düşmekten sakınmasını sağlamak maksadıyla yapılan bir hatırlatmadır.

Bize düşen ilahî bildirilere kulak vermek, basiretle idrak etmek, kalbi onunla aydınlatmaktır. Bütün benliğiyle vahyî verileri anlamaya çalışmaktır. Anlama ibadeti güç ve imkân olduğu hâlde, terk edilemez. "İslam'ın düşünceye verdiği ehemmiyet o kadar fazla bir sorumluluk ki, baba ve ataları taklide dayanan bir iman makbul görülmemiştir. [58]

Bu nedenle Müslüman'ın doğruyu araştırıp, sözün ve işin en güzelini, en uygun şekilde yerine getirmek için samimi gayretler içerisinde olması, gereken bir vecibedir.

Allah'a iman etmek gibi en büyük vazife, bilmeyi gerektirir. Allah'ı da, dinini de gereği gibi tanımayan nasıl olur da hem O'nu hem de kendilerini selamete erdirip, ıslah edecek işleri yapsın.

---

[57] Tırmızî, Tefsir Suretu'l-Hicr, 6
[58] Bkz: 2/170, 5/104, 31/21

Yere, göğe, araştırıcı bir tefekkürle bakanlar, onların nasıl şaşmadan işlerine devam ettiklerini görür. Onlarda görülen bu şaşmazlık kendilerine verilen vahye uymalarından ileri gelmektedir. Aynen bunun gibi insanlık da vahiyleri anlayıp onunla idare edildikleri müddetçe güven ve huzur veren yolda ilerleyecektir. Ama vahiyden uzak bir bilgi içerisinde yaşayışını sürdürenler batıla, hurafeye, bidate düşmekten kurtulamazlar. Hele düşünce ibadetinden uzakta iseler şirk pisliği onları mahveder. Ve İslam'ın bahşedeceği asayişten mahrum olurlar.

Öyle ise, Allah'ın saadete götüren yolunu görüp tanımak isteyenler, bilhassa kaynağa bağlı ilmî usulde cehd sarf etmeliler.

llah'ın çağrısına bu şekilde muhatap olan Müslümanlar diğer insanları da bir basiret üzere Allah'a çağırırlar.[59] Ama bu kadar öğüt ve tembihlere rağmen ekser Müslüman'ım diyen hakikatten gafiller ilim ibadetini dahi düşünmekten o kadar uzaklar ki, düşünüp de "Rabbimiz bizden ne istiyor diye araştırmıyorlar. Batıla uydukları kadar İslam'a uymuyorlar. Kendilerini şuna buna beğendirmeye çalışıyorlar da Allah'a beğendirmenin yollarını aramıyorlar. Bilseler ki dört şey insan için bedbahtlık eseridir ondan şiddetle kaçınırlardı. Cahillik, tembellik, bayağılık ve düşüncesizlik. Bir kelamı kibarda da "Cehaletten kötü fakirlik, akıldan faideli zenginlik, tefekkür gibi ibadet yoktur."deniyor. Bu sefihliğe düşmemek için ya öğrenci, ya öğretici, ya dinleyici ol dördüncüsü olma, sonra bedbahtlardan olusun denmiştir.

Hakikatlerden uzak yaşamaya razı olmak, bilgisizliliğe boyun eğmek, Müslümanlara o kadar fena bir hâldir ki Nuh (as) "...seni cahillerden olmaktan men ederim." (11/46) Musa (as)

[59] Bkz: 41/33

"... Cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım demiştir."(2/67) Ve ayrıca "...sakın cahillerden olma!"(6/35) Unutulmasın ki "Bilgisizce hevalarının arkasına düşenler zalimdirler..." (30/29)

Birçok kelamı kibarda: "Cahilane yapılan çok amel, ilim ile yapılan bir işin yüceliğine az dahi erişemez." "Âlimin uykusu cahilin ibadetinden üstündür." "Tek bir âlim, şeytana karşı bin zahitten daha mukavimdir." Çünkü "İlimleri başkalarına taşımak ve öğretmek bunlara bağlıdır. Başkalarına faydalı olanın kurtuluşu yalnız kendine ait olandan daha üstündür.[60]

İlmi bir hayat insana basiret, tevekkül, sabır kazandırır. İlmi yolda olmayanlarda ise imtihana karşı körlük, sabırsızlık, tevekkülsüzlükle sıkıntılı ve zor bir hayat yaşanır.

Özetleyecek olursak ilmî haysiyete sahip olanlar Allah'ın aydınlık hidayet yolundadırlar. Yürüdükleri yolu iyi bilir ve onda sabit adımlarla istikamet üzere yürürler, adımlarını zan ve tahminlerle atmazlar. Bu yol basiret ehlinin yakinen tanıyıp bildiği aydınlık bir yoldur. Allah'ı ulûhiyetine layık olmayan şeylerden tenzih ederler.

❀ ❀ ❀

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلاَّ رِجَالاً نُوحِي إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلاَ تَعْقِلُونَ ﴿١٠٩﴾

12: 109 Senden evvel (peygamber olarak) gönderdiklerimiz (başka değil senin gibi) şehirler halkından kendilerine vahy eder olduğumuz erkek adamlardı. (Acaba müşrikler)

[60] Bkz: 3/104, 7/164, 11/116

kendilerinden evvelkilerin akıbeti nice olduğunu görmeleri için hiç de yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı? Ahiret yurdu (şirkten ve günahlardan) sakınanlar için elbet daha hayırlıdır. Siz (ey müşrikler) hâlâ akıllanmayacak mısınız?

Allah insanların hür iradeleriyle inanmaları için akledecekeri tüm delilleri anlatıyor. Elçilerini ikna edecek ve örnek alacakları şekilde görevlendiriyor Ne var ki toplumların elebaşları bu çağrılara karşı çıkmışlar, halklarını da korkutup sindirerek onlara karşı kışkırtmışlardır. Kur'an bunların kıssaları ile doludur.

Şu hayat sahnesinde hep seyredilegelmiştir. Zalimlerin eline düşen dünyada belli azınlığın dışında insanlar hep ezilmiş, sömürülmüş ve çeşitli zulümlere maruz kalmışlardır. Öyle veya böyle herkes arkasında bir nam bırakarak ayrılmışlardır. İşte burada ahirete iman ancak insanları Allah'a karşı gelmekten sakındırmıştır. Bu inançtır insanı disipline eden, hayra yönelten. Baki olan yurdun fani olandan daha hayırlı olduğu anlaşıldığı zaman, ayetler ve olaylar üzerinde basiretle düşünüldüğünde gerçek anlaşılacak ve insanlar huzur bulacaktır.

❁ ❁ ❁

حَتَّى إِذَا اسْتَيْئَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا
فَنُجِّيَ مَنْ نَشَاءُ وَلاَ يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنْ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١١٠﴾

12: 110 Hatta o peygamberler (kavimlerinin imanından) **ümitlerini kesip de onların** (vaad edildikleri nusret-i ilahıyye hususunda) **muhakkak yalana çıkarıldıklarını zannettikleri sırada onlara nusretimiz yetişip gelmiş, biz kimi dilersek o** (yani peygamberler ve tabileri) **kurtuluşa erdirilmiştir. Gü-**

nahkârlar güruhundan ise azabımız asla döndürülmeyecektir.

Hz. Âdem'den beri kavimlere uyarıcılar gelmiş ve insanların düşünüp inanmaları için ellerinden geleni yapmışlardır. Ne var ki toplumların elebaşları onlara karşı gelmiş, halklarını da bir şekilde korkutup sindirerek imandan alıkoymuşlardır. Çoğu zaman inkârcıların bu katı durumlarından yeise düşen azınlıklara Allah'ın rahmeti yetişmiştir.[61] Firavunun, Âd kavminin helaki, Mekke'nin fethi vs. Kuran böylesi kavimlerin helak kıssalarını anlatmaktadır. Allah bütün bu haberleri kendine karşı gelmekten sakınsınlar diye bildirir. Bu bir sünnetullahtır. Allah her ne kadar bir hikmete binaen mühlet verse de her azanın başına bir musibet gelir.

❀ ❀ ❀

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

12: 111 Andolsun, onların kıssalarını açıklamada salim akıl sahipleri için birer ibret vardır. (Bu Kur'an) **uydurulacak bir söz değildir, ancak kendinden evvel** (inen kitapların) **tasdiki,** (dine ait) **her şeyin tafsilidir. İman edecekler zümresi için de bir hidayet ve rahmettir o.**

Kur'an hidayet konusunda gerekli tüm uyarıları hiçbir eksiklik bırakmadan yapmıştır. Elçiler de bu tebliği tüm gayret ve

[61] Bkz:7/164,11/116

fedakârlıklarıyla yerine getirmeye çalışmışlardır. Geriye kalan, insanların mesajı anlayıp ona göre hayata yön vermeleridir.

Bu ayet bilenlerin cahiller, anlayışsızlarla birlikte yaşamasının verdiği sıkıntıyı dile getiriyor. Bu bakımdan cahillerle karşılaşıldığında en güzel davranış onlara örnek olup susmaktır.

Her dava adamı, öncelikle sıkıntı ve meşakkatlerle karşılaşırlar ve daha sonra zafere erer. Hz. Nuh, Hz. Musa, Hz. İbrahim, Hz. Yusuf, Hz. Muhammed hep bu süreci yaşamışlardır.

Bütün bunlar zaferin ucuz olmadığını gösterir. Yusuf kıssasında günümüzün kokuşmuş, yozlaşmış, hırçınlaşmış insanları için alınacak çok ibretler vardır. Ahlakî yozlaşmışlığın her boyutuyla üstüne geldiği bir ortamda Hz. Yusuf gibi karşı koyabilmeyi, zindana atılsa dahi günaha asla tevessül etmemeyi, zindanı medreseye döndürmeyi, hainlere arka olmamayı, sabır, iffet, haya ve iman zırhını giymeyi öğretmektedir. Bunlar azmedilmeye değer işlerdir.

Nurettin Özcan'ın deyimiyle: İslam olduğunu iddia ettiğiniz ölçüde Kitab'ın sizden beklediklerini ortaya koymak zorundasınız. Kitabınızı sıradanlaştırılmış ve kişiliksiz bir hayatın fantazisi yapamazsınız.

Riyasızca ve yalnızca O'na eğildiğimizde ve O'na yaraşır şekilde secdeye vardığımızda, alnımızı yalnızca O'nun önünde yere koyduğumuzda, başka kimsenin önünde eğilmeyeceğimizi anlamaya başladığımızda, gücün, kudretin ve zaferin sahibinin de yalnızca O olduğunu anladığımızda, Kitabın sayfalarında ayrılığa düşmediğimizde, eksik ölçüp tartmaktan vazgeçtiğimizde, yıldızlar dökülüp henüz denizler yarılmadan, Rabbinin o bitmeyen rahmetiyle kirlerimizden arındığımızda, işte öyle bir seher vakti ellerimizi açalım, çok yüksek bir saygı, güven ve

hoşnutluk içinde şöyle diyelim:[62] Allah'ım ilmî bir haysiyetle uyanıp, bilenip ve güçlü bir direnişle kıyama kalkmayı bizlere nasip et! Ey Rabbim! Elçilerine vermiş olduğun şevk ve iştiyakı bizlere de ver! Allah'ım iman ile ruhlarımızı terbiye et! Bizlere katından bir güç ve yardım ihsan et!

Yaşayan Kur'an olmamız duasıyla.[63]

[62] Şeyh Servet'ten Günümüze Kimlik Bozumu. Nida yay.2007. (0422)3212187.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

RAD SÛRESİ

Giriş

Kur'an-ı Kerim'in on üçüncü suresidir, kırk üç ayettir. Sure adını on üçüncü ayetten almıştır. Rad gök gürültüsü manasına gelmektedir.

Sure, inanç ve onunla alakalı meseleleri ele almaktadır. Kâinatı yaratması ve idaresinde ortaksız oluşu ve çizdiği nizamla insanlara dünya ve ahiret saadetini öğreten düsturlar ilahî bir üslupla gözler önüne serilmektedir.

Bu mesajın hak oluşu kâinat ayetleriyle anlatılmasına rağmen insanların çoğunun aklederolmadığı ve dünya hayatına aldandığı için imandan yüz çevirici olduğu anlatılmakta.

İşte hakikate gözlerini kapatan bu insanlara Allahuteala hayatın mucizevi oluşlarını anlatarak her şeyin Rabbi olduğunu,

görmeyen insanlara haykırmakta. Resulullah (as) gönderdiği vahyinde eşsizliğini ve hiçbir beşerin ona benzer bir ayet meydana getiremeyeceklerini ilan etmekte ve nihayet de kim iman ederse kendi menfaatine kim de inkâr ederse kendi aleyhlerine olacağını belirtmektedir. Küfür bizatihi ahmaklık ve cehalettir.

Seyyid Kutup da şöyle söylüyor: "Biz öyle bir neslin içerisinde yaşıyoruz ki mutlaka bu nesli Kur'an'dan haberdar etmek, onun mahiyetini, hikmetini, metodunu çeşitli yönlerinden bu nesle açıklamak zorundayız. Çünkü Kur'an'ın indiriliş gayesi aslından saptırılmış duygu ve düşüncelerde Kur'an'ın gerçek manası kaybolmuş. Kur'an'ı anlamak, ona candan inanarak gereklerini yerine getirmek cahiliyete karşı mücadele etmek için harekete girişmeyenler Kur'an'ın esprisini anlayamamışlardır.

Bütün benlikleriyle göz kulak kesilip duyguları onun tesirine vermek, Kitabı yaşamak için okumalıdır. Hayat tarzını Kur'an'dan almadıkça, Kur'an'ı metotla cahiliye cemiyetiyle mücadeleye girişmedikçe, Kur'an'ı, hikmeti anlamaya çalışmadıkça İslam âlemi uyanamaz. Kur'an, sen, ona kendini verdiğin miktarda sana hitap eder. Sen ruhunu ona açtığın miktarda o da sana sırlarını döker ve her defasında onda yeni hikmetler hissedersiniz. Bu his, bu etkilenişle Müslümanlar sorumluluğunu yerine getirebilirler."

Hayat bir imtihandır. Bu imtihan Müslümanların sorumluluklarını bilip yerine getirmesiyle çözülür. Tıpkı (modern) matematikte problemleri çözen öğrenci gibi.

Ey Allah'ın okulunda öğrenci olan kullar! Size dünyada onurlu, erdemli insanca bir yaşamı, ahirette ise sonsuz saadeti kazandıracağı ilahî Kitabı düşünüp anlayarak okuyun ki rahmeti yakalayıp ilahî yardıma layık olasınız!..

المر تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

3:1 Elif, lâm, mim, raa. Bunlar kitabın (Kuran'ın) ayetleridir. Sana Rabbinden indirilen (bu Kur'an) **haktır. Fakat insanların çoğu inanmazlar.**

Kur'an-ı Kerim ebedî âlemimizi kazandıracak temel işlerin hükmünü muhkemlerle bildiren Kelam-ı Kerim'in sahibi, müteşabihleriyle de fikri yapımızı geliştirmek, muhkem manalara ters düşmeyecek şekilde, zorlamalardan uzak ufuklara açılma imkânlarını vermek için müminleri sabırla ilmi bir yolda imtihanlara tabi tutar. Bu yüzden olsa gerek, Müslüman araştırıcılar bu konuda değişik görüşler arz ederler.

Anlayış sahibi fakih müminler, füruattaki (ayrıntı) görüşlerini kesin doğrular olarak arz etmemiş, tek ve net manalar olarak mutlak ve kesin ifadeler olarak değerlendirmemişlerdir.

Müteşabih ayetler birçok manaya delalet eder. Mutlak manası Allah'a havale edilen nasslardır.[1]

Müslümanlar olarak kitabımızı anlar durumda mıyız? Yoksa biz kimiz ki onu anlayalım. Onu düşünmek ve görüş beyan etmek sapıklıktır diyenlere aldanarak anlama gibi yüce bir melekeyi dondurma sapıklığına mı düçar olundu. Bu anlayış değil midir ki İslam âlemini perişan etmiştir. Akıl ve fikir fukaralığı marazına yakalanan bir toplum nasıl ilerler ve kalkınır. Allah'ın yarattıklarının pek çoğundan üstün kıldığı insan, yani

[1] Bkz: 3/7

Müslümanlar, önce kendilerine şeref verecek kitablarına yanlış yaklaşımları nedeniyle Kur'an'a aykırı hareketler sergilediler ve kendilerini fazilete erdirecek değerlerden bir bir uzaklaştılar.

Koyu bir gafletin içinde değer renklerinizi kaybetmişseniz uyarıları nasıl anlayabilirsiniz.

Birkaç asırdır sürüne sürüne gelen Müslümanların, ruhsuz ve idraksizlikleri nedeniyle batı karşısında boynu eğik olmasına başka sebep bulumaya bilmem gerek var mı? Bir kez yoldan çıkarsanız, bir kez iradenizi elden çıkarırsanız, çokluğunuza rağmen ayağa kalkamazsınız.

Hakkı ve adaleti arayanlara yol gösteren Kur'an'a yönelip, bütün zamanlarda ve mekânlarda yolunu aydınlatan o keskin iradesini kullanırsa kaybettiği değerlerine yeniden kavuşurlar.

Vahyî verilere, beşerî görüşler ne kadar makul görülürse görülsün aslını ayırmadan, ilahî tebliğlere bakmayıp da hikâye ve menkıbelerle temel problemler çözmeye çalışmak malayaniyle meşgul olmaktır. Gerekeni bırakıp da asıllı veya asılsız, doğru veya yanlış beşer kıssalarıyla kaynak çoğaltmak çoğu insanımızı Kur'ani çizgiden uzak düşürmüş bulunuyor.

Bütün bu uyarıları dikkate alarak İslam adına önümüze sürülen hususları vahiy çerçevesinde düşünceye götürmeliyiz. Amel etmek ve hüküm koymak noktalarında ise bütün gücümüzle arayarak doğruyu bulmaya Kur'ani metotla çalışmalıyız.

Öyle ki doğruyu arayıcılıkta samimi gayretle yola çıkan kişiye henüz o ilme kavuşmadan ecel ulaşırsa bu kişi, Allah'a kavuşur ve yüce makamlara erişir. "İmam Gazali'nin "...kusursuz bir araştırma ve inceleme esnasında tahkikatını bitirmeden ölürse" bir kimsenin affolunacağının görüşü arayıcılığın önemini ortaya koymaz mı?

İnsanlar, üzerine lazım olan meselelerde, mevcut bütün gücünü sarf ederek araştırmalarda bulunurken vermeye mecbur olduğu hükümlerde hataya da düşse yanılsa da, bu büyük ibadetinden dolayı ecrini yine de alacağı haber verilmiştir.[2]

Evet, aklını iyi kullanmadan "hiçbir sözü anlamaya çalışmayanlar" yaratıcısı tarafından kınanmış fikir tembelleridir. Müslüman, tebliğleri "iyice fikrederken"; araştırırken, gereği gibi meseleyi anlayamamışsa, yaratanından gafil bulunmayan "ehli zikre" sorarak öğrenmeye çalışmalıdır. Aklını, kulağını, gözünü ve arayıcılık vasfını kullanmayanları Kelamullah gafiller olarak vasfetmiştir. [3]

Bu uyarılardan da anlıyoruz ki Müslümanlar kitabını anlamaya çalışmalı ve onun gösterdiği metotlarla yolda yürümeye gayret göstermelidir.

İçtihadi meselelerde şûra heyeti ve otorite makamında ise görüşe uyması istenmiştir. Yok eğer ferdî ise ancak kişinin kendini bağlayacağı unutulmasın. Tabii ki ciddi bir arayıcılık ve gayretlerle yapılan çalışmalarda bu geçerlidir. [4]

İşte bu büyük ve hikmetleri taşıyan ayetler, andolsun ki "...temiz akıl sahipleri için bir öğüt olmak üzere indirilmiştir. O, yirmi üç sene gibi bir zamanda tebliğcisinin"... Kalbine iyice yerleştirilmek için ceste ceste (azar azar) inerek tamamlanmıştır.[5] Açık açık, tane tane okunmalı, [6] okunduğu zaman susup

---

[2] Buhari ve Müslim'den naklen, Riyazü"s-Salihin, Muhyiddin-i Nevevi, Çev: H. Hüsnü Erdem, Kıvamüddin Bursalan, 1958 baskı, S, 354
[3] Bkz:16/43,44,7/179
[4] Bkz:4/59
[5] Bkz:25/32,73/4
[6] Bkz: 17/106

dinlenmelidir ki gönüllere yerleşsin de merhamete layık olunsun.[7]

Kitaba şeksiz şüphesiz bir imanla yönelip onu anlamaya çalışarak okumak, anladığını nefsine, ailesine, kavmine, milletine elinden geldiği, gücünün yettiği her zaman ve mekânda uygulamak için okumalıdır.

Allah doğru söyler; kullarının da doğru amellerde bulunmalarını ister. Bunun için de kişi, Kur'an-ı Kerim çerçevesinde ne yapılacağını öğrenirse Allah'ın beğeneceği doğru amelleri de gerçekleştirebilir. Eğer insan, Kur'an'ı fikhetmiyorsa, Kur'an'a göre yaşama doğrultusunda bir gayret göstermiyorsa tabi o da kendince bir takım ameller işleyecek ama bunların Allah katında bir makbuliyeti olamayacaktır. Bu Kur'an boşuna indirilmedi. İnsanlar, illa ki bu Kur'an'ı anlayacak ve ona göre Müslümanlığını yerine getirecek ki Allah'ı razı etmiş olabilsin ve kendi de razı olanlardan olsun. Yani bu kimseler Allah tarafından karşılıklı rızaya ermişlerdir.[8] Bu çok güzel iç açıcı bir müjde. İnşallah şu geçici âlemde bu uğurda fedakârlık eder biraz zahmete katlanıp ilme eğilirsek bu müjdeye kavuşuruz. Ama böyle bir çabamız yoksa bırakalım ahireti, dünyada da istediğimiz şeylere kavuşamayacağız. Yani Kur'an'dan uzaklaştıkça ahlaksızlık, kaos, cinnet, cinayet vb. kötülükler had safhaya varacak ve sonuçta insanlar bu hayata veda edip gidecekler.

❀ ❀ ❀

[7] Bkz: 6/155,7/204
[8] Bkz:98/8

اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُسَمًّى يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ﴿٢﴾

13:2 Allah O'dur ki gökleri (şu) görmekte olduğunuz (şekilde) direksiz yükseltmiştir, sonra (emri) arş üzerinde hükümran olmuştur, güneşi, ayı da teshir etmiştir ki (bunların) her biri muayyen vakte kadar (seyr ve) cereyan eder. Her işi yerli yerinde O tedbir (ve idare) eder, ayetleri O açıklar. Ta ki Rabbinize kavuşacağınızı iyice bilesiniz.

Ayetin orijinalindeki "Refea" yükseltti, "Semavati" gök, "Amedin" direk, bina, "İstiva" yaydı, "Sehere" emri altına aldı manalarına gelmektedir. Allah tüm oluşları "Ol" emriyle yaptı. "Refea" yükseltti, kaldırdı, orada tuttu, düşmesini önledi, hareket kabiliyeti verip size de gösteren kadiri mutlaktır. "...bazı tefsir âlimleri "amed"eraci ve onun sıfatı olması ihtimalini de dikkate almışlardır ki, o zaman şöyle demek olur: Gökleri sizin görebileceğiniz hiçbir direk olmaksızın yükseltti. Bu manaya göre göklerin gözle görünmez birtakım direklerle dayanıp tutulmakta olduğu ihtimaline işaret olunmuş olur. Zira görünen direklerin bulunmamasına engel değildir. Fakat görünmez direklerden ne anlaşılabilir? Eğer bundan Batlamyus'un Astronomisinde ele aldığı gibi, yıldızların dayandığı görünmeyen bazı cisimlerin nereye dayandığı sorusu sorulacak, bu da yine direksiz anlamına dönüşecektir. Ve eğer bundan itme ve çekme kuvvetleri sırf akılla anlaşılabilecek bazı kuvvetler kastolunuyorsa o zaman bunlara amed (direk denilebilmesi sırf mecazi anlamda geçerli olabilecek, sonuçta bu da gerçekte önceki mana gibi " direksiz" demek olacak ve yalnızca kâinatın dengesinde

Allahuteala'nın melekutunu ve kudretini anlatmış olacaktır ki, o zaman "Gökleri yükseltti ve dengeledi..." [9]

Gökler direksiz olarak doğrudan doğruya Allah'ın kudretine dayalı bulunmaktadır ve kudretinin sonsuzluluğunu ispat etmektedir.[10]

Burada güneşle aydan söz edilmesi yeryüzünden bakanlar için görünüşte ilk göze çarpan önemli iki gök cismi olmalarından dolayıdır. Nitekim hepsini içine alacak şekilde buyruluyor ki, her biri belli bir ecel için akıp gitmektedir. Hiçbiri kendi görevinden ve ilahî emrin gereği olan hareketten bir saniye bile boş durmuyor. Hepsi kendine mahsus bir program ve düzen içinde birbirine çarpmadan hareket ediyorlar. "Yüdebburul emri" işte bütün bunları Allah her biriyle ilgili fonksiyonu ve görevi bizzat kendisi yönetiyor ve onların zuhura gelmesine karar verdiği gibi, onların görevleri ve ömürleri üzerinde de kendisi hükümran oluyor. Her şey için belli bir vakit tayin edilmiştir. Zaman gelecek bu âlemin sonu gelecek "Güneş" ve "ay" dürülecektir.[11]

Bütün bunlar nasıl doğup batıyorsa ey insan! Yakinen bilesiniz ki, bir gün siz de doğduğunuz gibi eceliniz gelip ölecek ve yeniden dirileceksiniz! Yaptıklarınızın karşılığını almak için Rabbinizin huzuruna varacaksınız."

Yufassilul ayati" "O Allah ayetlerini ayrıntılı olarak açıklıyor." Sonsuz kudretine ve yüce hikmetine şahitlik eden delilleri, alametleri, işaretleri, kâinatı ilk yarattığı şeklinde bırakmadı onları çeşitli bileşikler ve değişik maddeler hâlinde çok çeşitli ve farklı özelliklere sahip varlıklar ve canlılar hâline getiriyor.

---

[9] Bkz: 55/7
[10] Bkz: 7/54, 10/3
[11] Bkz: 21/104, 75/9 ,81/1, 2, 83/1-5

Tıpkı Elif-Lam-Ra gibi tek tek harflerden manalı kelimeler, onlardan da hikmetli cümleler, ibretli ibretli ayetler ve muhkem kitaplar meydana getirdiği gibi ilk yaratılışta hece harfleri durumunda olan atomlardan. Moleküller, onlardan da çeşitli özellikte değişik maddeler ve zengin bir kâinat yaratıyor. Üçüncü ve dördüncü ayetlerde tabiatlar üzerindeki tasarrufuna dikkatleri çekmeye devam ediyor.

❀ ❀ ❀

وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣﴾

13:3 O, yeri (enine boyuna) uzatıp döşeyen, onda oturaklı oturaklı dağlar ve ırmaklar meydana getirendir ve O, meyvelerin hepsinden, yine kendilerinin içinde, ikişer çift yaratmıştır. Geceyi gündüze O bürüyor ki bütün bunlarda iyi düşünecekler için elbette ayetler (deliller, ibretler) vardır.

Bu ayetin orijinalinde geçen "Medde" uzatmak/ düzeltmek/yaymak "Erde" Arz (güneş sistemine bağlı on iki seyyareden birisidir.)/arazi, ülke "Ceale" Yaratmak, icat etmek, yapmak, hükmetmek: teşri=şeriat koymak, vazetmek; kararlaştırmak "revasiye" Sabit ve sarih olan dağlar. "Neharen" ırmaklar, nehirler/genişlik, bolluk, rahatlık, aydınlık. "Semarat" meyveler, faydalanılan mallar. "Leyl" gece. "Nehar" gündüz, aydınlık. Bu âlemi seyredenler adını ne koyarsa koysunlar şüphesiz ki, son derece müthiş ve akılları acze düşüren oluşlardır. Kâinattaki her şey Allah'ın varlığını, kudretini, otoritesini, rububiyetini ispatla-

yarak nizamının hak olduğuna dikkatleri çekerek insanların iman etmeleri için ikna edici delillerini gösteriyor. "Her varlık ilahî kanun doğrultusunda görevini yerine getirir. Hiçbir zaman güneş veya ay ben doğmam demez/diyemez. "... Mülkünde ortağı bulunmayan, her şeyi yaratıp ona bir nizam veren ve mukadderatını tayin eden Allah, yüceler yücesidir."(25/2) " Rabbimiz, her şeye hilkatini (varlık ve özelliğini) veren, sonra da doğru yolu gösterendir." (20/50) Her varlık O'nun kanunu doğrultusunda seyrine devam eder. Tabiatın düzeni ve hiçbir tesadüfün olmadığı, her şeyin bir anlam ve yarar sağladığı bu birbirine bağlı oluşun ve bu birliğin içindeki hayatın anlamı; insanı itaate çağıran ilahî mesajlardır.

Kâinattaki tüm varlıklar Allah'ın emirlerine boyun eğip O'nun koyduğu kanun ve kurallarına uyup itaat etmektedirler.[12] Fakat yeryüzünün halifesi, görevli memuru ve varlıkların hukuk emini olan insanın fizyolojik itaatinin yanında farklı bir itaati olmalıdır. Çünkü insan denilen yeryüzünün halifesi bu eşsiz varlık, değerini Allah'ın kendisine verdiği görevden almakta, kendi özgür iradesiyle inanıp serbest bir şekilde Allah'ın emirlerine uyup itaat etmektedir ve idrakle Rabbinin katında değer bulacaktır. Enfüste, afakta inkâr edemediği sayısız oluşları rutin bir seyirle temaşa eden, hak davete rağmen haktan yüz çeviren gafiller hakikate vasıl olamazlar. Oysa akleden, olaylar üzerinde düşünenler ancak Allah'ın yaratmada ve idaredeki gücünü, insan üzerindeki rahmetini, ikramını, fazlını idrak edip, elçileri aracılığı ile çağırdığı tevhide iman ederler.

Düşünmeliyiz şu kâinat nasıl ilahî iradenin emrinde insicamla seyrine devam ediyorsa dünya da O'nun nizamıyla huzur ve güven veren bir düzen içerisinde seyrine devam eder. Mün-

[12] Bkz: 3/83, 17/44

kirler, zalimler bu düzeni bozmak isteseler de bu, güneşin bulutun arkasında bir rahmet ile görünmeyişine benzer. Bulut dağıldığında güneşin ziyası nasıl yeniden açığa çıkarsa Müslümanlar da münkirlerin haktan uzak yüzlerini fark edip İslam'ın projektörüyle zulmün satvetini bertaraf ederler. Ama idare haktan alınır halka verilirse yeryüzünde fitne, fesat, kaos, sömürü, zulüm hakim olur.

Hayran kaldığımız bu tabii yaratılışların üzerinde düşünmemek insanı gerçeklerden uzaklaştırıp durur. Oysa tabiatta olan kevnî ayetleri ve bizzat nefsimizde yaşadığımız Allah'ın ayetlerini düşüne düşüne imana doğru yol almamız germektedir.

Evet, şu âlemi bir "Kitab-ı Ekber" bileceksin, yaratılmışları da bu "Kitaba"nakşedilmiş birer "mesaj" kabul edeceksin; her "mahluku" Haliktan gelmiş bir "mektup" bir "ayet" gibi görecek ve ondaki "haberi" ve "bilgiyi" kafana ve gönlüne yazacaksın.

"Güneşi parlak bir ışık, ayı aydınlık kılan ve yılların sayısını bilesiniz diye ona evreler koyan O'dur. Bunların hiçbirini Allah bir anlam ve amaçtan yoksun yaratmış değildir. (Allah) bilmek isteyen bir topluluk için ayetleri ayrıntılı olarak açıklıyor. "Çünkü gerçekten de geceyle gündüzün art arda gelmesinde ve Allah'ın göklerde ve yerde yarattığı her şeyde O'na karşı sorumluluk bilinci taşıyan bir toplum için mutlaka işaretler vardır." (10/5-6) "...Bilesiniz ki, yaratmak da emretmek de O'na mahsustur. Alemlerin Rabbi Allah ne yücedir.(7/54)

❀ ❀ ❀

وَفِي الْأَرْضِ قِطَعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَى بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأُكُلِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

13:4 Arzda birbirine komşu kıtalar vardır, üzüm bağları, ekinler, çatallı ve çatalsız hurmalıklar vardır ki hepsi bir su ile sulanıyor. (Böyle iken) **biz onlardan bazısını, yemişlerinde** (ve tatlarında)**, bazısından üstün kılıyoruz. İşte bunlarda da aklını kullanacak zümreler için elbet ayetler vardır.**

"Tecere" kendisiyle ticaret yapılan mal, "Cennatun" ağaçlı bahçe, "vezerün" tohum saçmak, ekin ekmek (mahsulat yetiştirmek, "Nehele" hurma ağaçları, "Seneve" aynı köke sahip, "Segeye" sulamak, içirmek, onları sevindirmek, "Feddele" üstünlük, mükemmellik, hayr, fazl, kerem gibi geçen fiiller ile Allah bu muazzam oluşlara dikkatleri çekerek yaratma ve var etme gücüne delillerini açıklayarak, "Agele" akledenlere ilahî hikmetin sırlarını keşfetmeye veya onun harikalarını hayranlıkla seyreyleyip kudreti ilahîyi görmeye sevk etmektedir.

Şu yeryüzü haritaları üzerinde bir düşünülse her birinde ayrı özellikler, ayrı değerler bulunmaktadır. Her bölgenin iklimi, toprağı bir ürünün orada olmasına daha elverişlidir. Bazı bölgeler çorak bazıları ise münbit ve verimli, bu farklılıklar komşu kıtaları birbirine bağlar, (...Birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık..." (49/13)

Her meyve, sebze ve sayamayacağımız bitkiler aynı hava aynı su, aynı güneş ile toprakta yetişse bile hiçbiri tatta, şekilde, besin gücünde asla aynı değildir. Hatta bir ağaçta, aynı dalda

yan yana biten iki yemişin biri öbüründen daha lezzetli olabiliyor. Allah her damak zevkine göre çeşit çeşit nimetler, her göze seyredeceği daima değişip duran bir âlem var etmiştir. İnsan bütün bunların farklılığını gözüyle görür, tadını diliyle ayırır. Mesela dokunarak tat alamadığı gibi, koklayarak da lezzeti alamaz. İşte bütün bunlarda düşünenler için elbet de ayetler vardır. Âlem sürekli bir değişim üzere seyrine devam eder. Bütün bunları düşünerek seyredenler ibret alarak öldükten sonra dirileceğine, Allah huzurunda toplanacağına inanarak o gün için gereken hazırlığı yaparlar.[13] İşte bunları anlamayanların ya akılları yoktur ya da bunlar akıllarını kullanmayıp kendi heva ve hevesleri peşinde koşarlar.

❀ ❀ ❀

وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَئِذَا كُنَّا تُرَابًا أَئِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ
أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ الأَغْلاَلُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَأُولَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝

13:5. Eğer (kâfirlerin seni yalana çıkardıklarına) **şaşıyorsan asıl şaşılacak olan onların: "Biz toprak olduktan sonra mı ve yeniden mi muhakkak yaratılacağız?" demeleridir. İşte bunlar Rablerini tanımayanlardır. İşte boyunlarında lâleler bulunanlar bunlar ve işte içinde müebbet kalacakları ateşin yâranı da yine bunlar, bunlardır.**

Cenabıhak'tan gelen kevnî ve vahyî ayetler gözler önünde dururken onları düşünmeden bakar körler Allah'ın kudretinin genişliğini anlamaz, öldükten sonra dirileceklerini bir türlü

[13] Bkz: 6/95-99

kavrayamazlar. Sonbaharda kuruyan bitkileri, çürüyen tohumları ilkbaharda yeşerten Allah, insanı yoktan var edip diriltmeye kadir olamaz mı? İlk yaratmak mı daha zor, ikinci kez yaratmak mı? Tüm mevcudatı yoktan var eden Allah, diriltmeye de kadirdir. Öldükten sonra dirilmeye inanmayanlar mümkünse ilk yaratılışlarını da inkâr etsinler. Bunu inkâr etmek nasıl mümkün değilse, dirilmeyi de inkâr etmek mümkün olmayacaktır.

"Boyunlarında lâleler bulunanlar" aklını gereği gibi kullanmayanların, basiretsizlerin, sahte değerlere bağlanıp kendilerini sorumsuzca çarpık yaşama tarzlarına teslim edenlerin içine düştükleri ruhsal tutsaklığını tasvir etmektedir. Bu lâleler, bu zincirler, kâfir olanları kötülüklerle, fenalıklarla sımsıkı bağlayan zincirlerdir. Beyzavi bunların dalalet zincirleriyle bağlı olduklarını söyler. Keşşaf onların dalalette ısrar etmelerini bu şekilde ifade olduğunu anlatır. Ebu Hayyan, bu zincirlerin, boyuna sarılan zincirler gibi onların dalaletlerinden kinaye olduğunu söyler. Bu zincirler, dünyada göze görünmez, fakat ahirette apaşikâr görünür.[14]

İnsanoğlu Allah'ın bahşetmiş olduğu melekelerle birçok şeyler yapmaya kadir olsa da maruz kaldığı zararları bertaraf edemez. Bütün bunlardan ibret almayan, vahyî verilere kulak tıkayıp inkârda inatla direnenler geri dönülmesi mümkün olmayan acı bir azabın içinde ebedî olarak kalacaklardır.

❀ ❀ ❀

[14] Tanrı Buyruğu, Ömer Rıza Doğrul

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثُلَاتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾

13:6 (Müşrikler) **senden iyilikten önce çarçabuk kötülük isterler. Hâlbuki onlardan evvel nice ukubet misalleri gelip geçmiştir. Hakikat, Rabbin, zulümlerine rağmen, insanlar için mağfiret sahibidir. (Bununla beraber) Rabbinin ikabı** (cezası) **da cidden çetindir.**

Bu ayet-i kerimede geçen zulüm kelimesi, batıl itikatları da, batıl ihtiyatları da ifade eder.

Gökte, yerde, nefislerinde nice mucizeler, imana, iknaya sayısız deliller varken; Allah elçileri aracılığı ile de buna şahitlik eden kitaplar indirilmişken iman etmek için hâlâ mucize veya azap isteyenlere doğrusu şaşılır! Aslında bunlar iman etmek için değil, yapılan davet, heyalarına ters geldiği ve halk nezdinde peygamberlerin davetini etkisiz kılmak için başvurdukları küstahça söylentileridir. Çünkü hiçbir kimse değil herhangi bir azaba maruz kalmak en ufak bir sıkıntının dahi kendisine gelmesini istemez. Düşünelim, eğer Allah'ın gazabı rahmetinden önce gelseydi, insanın her istediği yerine getirilseydi hâlimiz ne olurdu?

Çok kızdığımız anlarda en sevdiklerimize karşı yaptığımız beddualar kabul olsa karşılaşacağımız sonuçtan ne pişmanlıklar duyulur, ne acılar çekilirdi. Şu bir gerçek ki Allah'ın affı, rahmeti olmasaydı, hiçbir kimse rahat bir hayat yaşayamazdı ve eğer O'nun engeli, tehdidi, azabı olmasaydı heva sahipleri elinin erdiği, gücünün yettiği her şeyi yaparlardı.

Elçilerin yapmış olduğu uyarıdan ve hayat seyrinden (deprem, çeşitli bela ve musibetlerden) ibret almayı bilmeyen cahil kimseler, sıkıştıklarında uyarıcılara karşı eğer doğru söyleyicilerden isen, Allah da her şeye gücü yeten ise biz yalanlayıp durmaktayken niye Allah bizi helak etmiyor derler.[15] Onlar düşünmüyorlar ki Rabbin onlara zalim oldukları hâlde bile mühlet tanımaktadır. Çünkü Allah insanlar için büyük mağfiret sahibidir. Allah onlar tövbe eder de hakkı tasdik ederler diye isyan ile kendilerine yazık edenlerin günahlarını hemen yüzlerine vurmaz. [16] Yalnız ne zaman kötülükler haddi aşarsa, o zaman gene Allah'ın rahmeti, bu kötülüklerin cezasını verir. "Aynı zamanda O azabı çok çetin olandır." (40/3)

❀ ❀ ❀

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِّن رَّبِّهِ إِنَّمَا أَنتَ
مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٧﴾

13:7 O küfredenler: "Ona Rabbinden bir mucize indirilmeli değil miydi?" der (ler). **Sen** (Habibim) **ancak bir münzirsin** (eğri yolun encamını insanlara haber verensin), **her kavmin de bir hidayet rehberisin.**

Allahuteala varlığını ve kudretini delilleriyle ortaya koymuşken Allah'ın kendisine insan olarak bahşettiği algılama melekelerini güzel kullanmayanların olağanüstü yaratılışları görmeyip başka mucizeler istemeleri onların akletmez güruhu olmalarındandır. Onların birçok mucizeler görseler bile yine iman

[15] Bkz: 35/45
[16] Bkz: 39/53

etmeyeceklerini ve nasıl bir inat içerisinde olduklarını her şeyi bilen Allah haber vermektedir. [17]

Peygamberler Allah dilemedikçe mucize gösteremezler; [18] onların görevleri insanları uyarmak, yanlışlardan, sapıklıktan ve haksızlıktan sakındıracak tebliğleri duyurmaktır. Yapılan uyarı ve ikazları kör bir inatla kale almayanlar şeytanın maruz kaldığı akıbete uğrarlar.

❁ ❁ ❁

اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنثَى وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِندَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿٨﴾

13:8 Allah, her dişinin neye gebe olacağını, rahimlerin neyi eksik, neyi artık yapacağını bilir. Onun nezdinde her şey ölçü iledir.

Her ne kadar tıbbi cihazlarla doğacak varlıkların cinsiyetini, özürlü olup olmayacağını bilseler de hakkiyle her zaman doğru tespitler yapamazlar. O kadar çok tohumun arasından hangisinin seçileceğini, yaşayıp yaşamayacağını, yaşayama süresini, nerede doğup nerede öleceğini, rızkının ne olacağını Allah'tan başka kimse hakkıyla bilmez. Varlık âlemi tasavvurların çok ötesindedir. Onu sadece yaratıcı bilir. O her şeyi bir ölçüye göre yaratır. Hiçbir şey kör tesadüfün eseri değildir. [19]

❁ ❁ ❁

[17] Bkz: 6/25, 111, 15/14, 15
[18] Bkz: 40/ 78
[19] Bkz: 14/18, 11/ 114, 38/28

عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِي ﴿٩﴾ سَوَاءٌ مِنكُم مَّنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَن جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ ﴿١٠﴾

13:9 O, görünmeyeni de, görüneni de bilendir, çok büyüktür, her şeyden yücedir O.

13:10 Sizden sözünü kim gizledi, kim onu açıkladı, gece (karanlığında) **gizlenen, gündüz yoluna giden kimdir** (O'nun ilminde) **birdir.**

Allah sonsuz ilmiyle her şeyi en ince ayrıntılarına kadar bilendir. Hayır ve şerri, içinde gizleneni, Peygamberden başka türlü bir ayet, değişik bir mucize isteyenlerin, bunu hidayet için mi, inat için mi istediklerini de bilir. Karanlıkta saklanan şeyler de O'na gizli kalmaz. O tüm varlıkları kuşatmış, tüm her şeye egemendir. İsteyerek yahut istemeyerek tüm varlıklar ona boyun eğmiştir.

"Sözü ister gizlesin, ister onu açıklasın" ifadesi kişinin kendi kendisine söylediği, içinden geçirdiği hayır- şer türünden olan her şeyi, her nefsin ne kazandığını bilir.[20] O kullarının yaptıklarına göre amallerinin karşılığını verendir.

Küpün içindeki ne ise dışarı sızan da odur. Bu nedenle sinelerde güzel şeyler barındırmalıdır. Küpün içerisindeki bozulduğunda nasıl dökülüp atılıyorsa, insan da içerisindeki kötü duyguları atmalı ki, hayırları düşünüp hayra sebep olacak işler yaparak huzur bulup, huzur veren olsun.

İman edip ilmî haysiyetle yaşama gayreti çekip de beşerî duygularından dolayı bazı olumsuz duyguları olsa bile, bu hâlinden rahatsız olur ve bu hâlini amele dönüştürmediği müddet-

[20] Bkz: 3/29,

çe hesaba çekilmez. İyi niyetlerini gerçekleştirmek isteyip de yapamayanları ise yine de ecirlendirir. Fakat müşrik münkirler iyi niyetli de olsa ecirlenemezler. Çünkü onlar inkâr ederek baştan helaki hak etmişlerdir

❀ ❀ ❀

لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لاَ يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلاَ مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ ﴿١١﴾

13:11 O'nun (ve her insanın) önünde, arkasında kendisini Allah'ın emriyle gözetleyecek takipçi (melek) **ler vardır. Bir kavim, özlerindeki** (güzel hâl ve ahlak) **ı değiştirip bozuncaya kadar Allah şüphesiz ki onun** (hâlini) **değiştirip bozmaz. Allah bir kavmin de** (ceza olarak) **fenalığını (azabını) diledi mi artık onun reddine hiçbir (çare) yoktur: Onlar için O'ndan (Allah'tan) başka bir veli** (ve yardım eden) **de yoktur.**

Bu ayetten anlıyoruz ki, sosyal düzenin ıslahı veya bozulması bireylerin bozulup ıslah olmasına bağlıdır. Diğer bir ifade ile toplumların ilerlemesi ve gerilemesi sebep- sonuç ilişkisine göre belirlenmektedir. Sünnetullah denilen hadise budur. "Başınıza gelen musibetlerin birçoğu kendi ellerinizle işledikleriniz yüzündendir. Allah yine de birçoğunu affeder." (42/30-34,30/41)

Allah ilmiyle her şeyi kuşatıcıdır ancak insanların duygularını, duruşlarını, yürüyüşlerini kontrol altına alsınlar diye kendilerini gözeticiler tarafından amellerinin kaydedildiğini haber vererek dikkatli olmalarını tembihliyor.

"Mu'akkibât" kelimesine bir şeyin hemen peşinden giden ya da gelen yahut kesintisiz olarak onu izleyen, koruyucu, kaydedici görevli melekler anlamı verilmiştir."[21]

Bundan dolayı her birinizin bütün söyledikleri ve yaptıkları, Allahuteala'nın kontrolü, gözetimi altındadır. O hâlde hepsi bilinen, her yönüyle kontrol edilen ve inceden inceye izlenen bir şeyin gizlisi, açığı olur mu? Bütün sözleriniz ve davranışlarınız karşılıksız kalır mı?

Bizler takipçilerin olup olmadığını değil ilahî iradenin gözetiminde olduğumuzu düşünerek hareket etmeliyiz.

İnsanoğlu hayatının zapt edildiğini bilince, ister istemez kendine çekidüzen verir. Polis veya bir ajan tarafından takibe alındığınızı düşünün, nasıl hareket edersiniz?

Onların dikkatini çeken veya onlar için delil olacak şeyler yapar mısınız? Nasıl olur da kendinizi ele verecek şeyler yaparsınız?! Buna rağmen hiçbir şeyin gizlenemeyeceği Allah'a karşı nasıl kusurlu olursunuz veya nasıl olur da Allah ve Resulü'nün getirmiş olduğu hayat tarzını değiştirirsiniz!?

Adaletin hâkim olduğu sistemde fertler günahkâr olabilirler. Ancak o milletin düzen ve asayişini sarsacak olursa kötülükten nehyeden kuruluşlar, onlara uyarı ve ikazlarla yapacağı fitnenin önünü alırlar. Ne zaman ki bu otorite zayıflarsa fitneciler yeryüzüne fesat tohumlarını saçmaya başlar ve dolayısıyla zayıf karakterli ve cahil insanların bozulması büyük bir hızla artar. Böylece devletin temellerini ayakta tutan şeyler zayıflar ve tedricen hâkimiyet fasıkların eline geçer. Yani, kavimler bir süre

[21] Bkz: 50/17, 18

için iradelerinde serbesttirler ve sorumlulukları iradelerine göredir.[22]

Seyyid Kutup: "Şüphesiz ki Allah bir nimeti veya azabı, bir izzeti veya zilleti, bir yüceliği veya aşağılığı, insanlar amellerini, düşüncelerini ve pratik hayatlarını değiştirmedikçe asla değiştirmez. Yaptıklarına göre Allah da onların durumlarını değiştirir." demiştir [23]

Murat Karakaya da: "Allah insanlara birçok muhakeme edecek melekeler vermiş ve ilahî vahiylerle de iyi ve kötünün ölçüsünü de belirtmiş ve artık yapacağı şeylerde kendisini mesul tutmuş ve insanlara yaptıklarına göre muamele edeceğini de bu ve benzeri ayetlerle haber vermiştir. Dolayısıyla müspet veya menfi hangi anlamda bir toplum kendini değiştirirse Allah o yönde gelişmelerine sebep olacak imkânları engellemez. Mesela, bir toplum ilerleme yasalarının gereklerini yerine getirerek ahlaki, hukuki, ekonomik ve kültürel alanlarda başarıya ulaşmak için gerekli çabayı gösteriyorsa o toplum ilerler ve felaha ulaşır; bunun zıddına hareket edenlerin ise gerilemesi veya çöküşü kaçınılmazdır. Peygamberlerine olumlu karşılık vermeyen toplumlar ilk etapta helak edilmeseler de küfri inatlarını sürdürmeye devam ettiklerinde helakı hak ederler. "Halkı iyi olduğu hâlde Rabbin haksızlıkla memleketleri helak etmez." (11/117) [24]

İslam toplumu, Allah'a karşı samimi bir şekilde Kitap ve sünneti seniye doğrultusunda amel etmeliler. Hakkı idrakten uzak şeyler hükmeder ve inkârcılara uyar, onları rehber ve danışman edinirlerse işte o zaman zelil ve perişan olurlar. Kimi zaman doğunun, kimi zaman da batının uşağı olurlar. Artık o

---

[22] Bkz: 8/53
[23] Fizila'l Kur'an
[24] Kur'an'ın Anlaşılmasında Dil Problemi, Medeniyet Yay.İst.2003

toplum iplerin ucunu başkalarına kaptırmış demektir. Ama tövbe edip tekrar Allah'ın kitabına sarılırlarsa izzet ve devlete yeniden kavuşurlar. "De ki: Kim sapıklıkta ise, çok merhametli olan Allah ona mühlet versin! Nihayet kendilerine vadolunan azabı veya kıyameti gördükleri zaman, mevki ve makamı daha kötü ve askeri daha zayıf olanın kim olduğunu öğreneceklerdir." (19/75)

Böylesi toplumlarda yaşayan salihlerin durumu nedir? Onlarda helaki hak ederler mi? diye sorulsa fısk ve fücur artmışsa buna engel olamayacak kadar salihler âciz durma düşmüşlerse saflar ayrılmadığı müddetçe yer yer musibetlere düçar olunur ve bundan herkes payını alır. [25]

Ayrıca kendini kurtarmayıp kurtarılıcılık peşine düşmek, kurtarmaktan kurtulmaya vakit bulamayan kurtarıcılar kendi asıl sorumluluklarını unutup üstüne lazım olmayan, güç yetiremeyeceği yükler altına girip aile ve iyalini ihmal edenler bu toplumun gerilemesine neden olmuş olabilirler. Bu ayetten de anladığımız o ki ferdî kurtuluş, toplumsal kurtuluşun ilk ve ön şartıdır. Toplumu değiştirmenin en kestirme yolu nefislerimizde olanı değiştirmekten, uyanıp uyarmaktan geçer. Bu gerçeği idrak edenler sosyal ıslahatta gereken yerini alır.[26]

❁ ❁ ❁

[25] Bkz. 7/165, 8/25
[26] Bkz: 27/53

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿١٢﴾ وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ ﴿١٣﴾

13:12. O, size korku ve ümit salarak şimşeği gösteren, (yağmurla ağırlaşmış) yüklü bulutları peyda edendir.

13:13 Gök gürültüsü O'nu (yani Allah'ı) **hamd ile melekler de O'ndan korkusuna tespih eder** (ler). **O, yıldırımlar gönderip onunla kimi dilerse çarpar, öldürür. Hâlbuki onlar Allah hakkında mücadele edip duruyorlardır. O, azabı pek şiddetli olandır.**

Bu tür ayetler Yüce Allah'ın kudretinin kemalini açıklamakta ve cezayı ertelemenin âcizlikten olmadığını anlatmaktadır. Ayrıca bu ayet-i kerimenin Arap kâfirlerinden birisi hakkında indiği rivayet edilmiştir. "Neseî'"nin ve "Bezzâr"ın (Enes'ten) (ra) tahrîc ettikleri bir hadis meali: Resûlüllah (sav) ashabından birini cahiliye büyüklerinden bir adama hakka davet için göndermişti. O adam dedi ki: Beni davet ettiğin Rab demirden mi, bakırdan mı, gümüşten mi, altından mı? O zat keyfiyeti Resulü Ekrem'e haber verdi ve ikinci, üçüncü defa yine ona gidip vazifesini yapmak istediyse de, adam istihzasından ve inadından vazgeçmedi. Derken Cenabıhak bir yıldırım indirip onu yaktı. [27]

Yağmur, bulut, gök gürlemesi ve şimşek belli kanunlara göre meydana gelir. Zaman olur ki Allah bunlarla kendilerini

[27] H. Basri Çantay Meali

değiştirip kötüye götüren insanları korkutarak uyarır. Zaman da olur ki hiç mühlet vermez, helak eder. O'nun her şeyi bir hikmete binaen meydana gelir.

Resulullah (sav): "Gök gürültüsü ve şimşeğin sesini duyduğunda, Allah'ım, bizi gazabınla öldürme ve azabınla helak etme. Bundan önce bize afiyet ver." dermiş.[28]

Bu sahnelerin korkunç anlara dönmesi endişesiyle melekler ve ilmine vakıf olamadığımız nice yaratılmışlar da Allah'a sığınır ve O'nu tespih ederler. [29] Öyle ki Allah'ın, güç ve kudretinden gafil olanlardan " Allah'ım! Eğer içerisinde bulunduğumuz hâlden bizi kurtarırsan sana yöneliriz diye niyazlar yükselir. [30]

Bazen bu yönelişlere bile fırsat vermez. O'nun öylesine ani, öylesine etkili plan ve düzeni vardır ki, hangi şekilde isterse, onlardan biriyle, istediği yönden istediği yere, istediği kişiye bir musibet isabet ettirir. Bu musibete maruz kalan kimse katiyen buna karşı koyamaz.

❁ ❁ ❁

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لاَ يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلاَّ كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلاَّ فِي ضَلاَلٍ ﴿١٤﴾

13:14 Hak (olan) **davet (ve dua) ancak O'nadır. O'nu bırakıp çağırdıkları (dua ettikleri putlar) ise kendilerine**

[28] Sahihi. Buhari. Ahmet bin Hanbel'den.
[29] Bkz:17/44
[30] Bkz:10/12-22

hiçbir şeyle icabet etmezler. Onlar ancak ağzına gelsin diye suya doğru iki avucunu açan (adam) **gibidir ki o, buna asla ulaşıcı değildir. Kâfirlerin duası sapıklık içinde kalmaktan başka (bir mahiyette) değildir.**

Ayetin orijinalinde "Deave" çağırmak, sızlanarak zikretmek, ibadet etmek, medet istemek, teşvik etmek. "Hagge" Hak, gerçek/Hak: Esma-i ilahîyeden olup, mevcud ve sabit manasında/İlahî kitaplar ve bu kitaplardaki akideler, şeriatlar ve hakikatlar/Şüphesiz vaki olan/kul hakkı/Gerçek ilim/Adaletli/ doğru, doğruluk/Apaçık, hikmet, hikmetli/Tam, mükemmel/ Vacip, gerekli/caiz kılan, müsaade eden/Diriliş, diriltme/Masdara izafe edildiği zaman: Hakkıyle, tam bir şekilde/Adalet, hakkı gözetme anlamlarına gelmektedir. Sabit hak olan bir tek davet vardır o da Hak'tan gelen davettir. Bu davete uyulmalı, Allah'a dayanılmalı, O'nun yardımı, inayeti dilenilmelidir.

Allah, kulunu İslam'a çağırır. Bunun anlaşılıp kabul edilmesi için bütün gerçekleri delilleriyle açıklar ve ona uymaya teşvik eder. Kulun Allah'a daveti yani duası ise istikamet üzere dosdoğru yolda yürüyüp, kulları da o yola hakka (Kur'an'a) davet etmesidir ki istenilen hakta buluşulsun.[31] Yani Allah kullarıyla Kur'an'la, kullarda Kur'an'a uyarak hakta buluşurlar. Bunun dışında yapılan davet ve uyulan sözler insanı hakka kavuşturamaz.[32] Kul Allah'tan, Allah da kulundan uzaklaşır.[33]

İşte bu ayet Allah'a şirk koşanların davetinin boşluğunu ve batıllığını net bir şekilde açıklar. İnsanları grubuna, mezhebine, partisine, ideolojisine çağıranların durumu, suya doğru iki

---

[31] Bkz 2/40,152,186
[32] Bkz: 41/33,42/15
[33] Bkz: 8/24

avucunu açan ama susuzluğunu gideremeyen insanın hâli gibidir. Çünkü Allah'tan başkası adına yapılan davetler, propagandalar hep batıldır. Hak kaynaktan uzaklaşanlar o sudan içmek isteseler de içemezler. Dua, istimdat yüce olan Rabbden direkt istenen bir olgudur.

Gerçek, samimi dua ve çağrı yalnız Allah'adır. O çağrı da tüm prensipleri, yükümlülükleri ve ibadet şekilleriyle İslam'dır. İslam ancak Allah'a teslim olup O'na boyun eğmektir; O'nun indirdiği yasalarla hükmetmektir. Hüküm vermek ancak Allah'a mahsustur. O size kendisinden başkasına kulluk etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur [34]

Bu şaşkın ve gafillerin Allah'tan başka tapındıkları ilahlar, azizler ve O'ndan başkasından medet ummak üzere çağırdıkları O'ndan başka her şey de Allah'a yöneliyor. Hepsi O'nun iradesinin mahkûmudur ve O'nun koyduğu kanunlara göre hareket etmektedir.

Kim Allah'ın koyduğu hayat ve kâinat kanunlarının dışında yaşayabilir?

❁ ❁ ❁

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلاَلُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالآصَالِ ﴿١٥﴾

13:15 Göklerde ve yerde kim varsa onlar da, gölgeleri de sabah akşam ister istemez Allah'a secde eder.

[34] Bkz: 12/40, 6/153, 17767, 7/37

Mevcudatta bulunan her şey ve bunların gölgeleri dahi Allah'ı tesbih ediyor. Yani Allah'ın emrine uyuyor ve O'nun kanunlarına boyun eğiyorlar.

Secde; eğilmek, boyun eğmek, bağlanmaktır. Istılahi manada ise Allah'ın emrine uymak, emrine itaatte teslimiyet gösterip, uğrunda gereken bedeli ödemektir. Bu anlamda insanın dışındaki bütün varlıklar isteyerek veya istemeyerek Allah'a secde ederler. Çünkü başka tercihleri yoktur. [35] İnsanlar da fiziksel anlamda bu durumdadırlar. Fakat insanlar arasında öyle şerefli kimseler var ki, onlar hür iradeleriyle secde ederek Rablerinin yanında değer bulup övülmüşlerdir.[36]

Hasan Basri şöyle der: "Mümin isteyerek secde eder, kâfir istemeyerek secde eder." Yani ona baş eğmeye "istekli" olmasalar da, bir yaratık olarak bağlı oldukları fiziksel ve toplumsal ilke ve yasalar bakımından Allah'ın iradesine boyun eğmek zorundadırlar.

Ey Allah'a secde etmeyenler! Görmez misiniz? Bir anda karanlığın dağılıp sabahın oluşu, güneşin doğuşu ve gölgenin yayılışı, uzayıp kısalması; hepsi hakikattir ve hakikati kabul etmeye delildir. İşitip de dinlememek, bakıp da görmemek insanı insanlıktan uzaklaştıracak felaketlerdir.

Gök ve yer, güneş ve gölge... O Mevla öyle bir âlem meydana getirmiştir ki her oluş bir zevke, bir faydaya münhasırdır. Muazzam varlık âlemini ve izahta âciz kalınan oluşları öyle bir alışkanlıkla seyreder olmuşuz ki, bu eşsiz sanat eserleri ne ruhumuza haz veriyor ne de bizlere sundukları hizmet ve faydaları görüp gereği gibi şükredebiliyoruz. Düşünecek olursak tüm varlıklar bize şu ihtarı yapmaktadırlar. Bak! Gör! Düşün!

---

[35] Bkz: 16/ 49
[36] Bkz: 9/ 112

Bu muhteşem oluşların gerisindeki yaratıcı gücü idrak et! Allah-'ın varlığına delalet eden delilleri gör ve iman et! Zaten bu imana götürecek sevkitabii insanın fıtratında vardır.

Varoluş ve ölüm, dünya ve ahiret birbirine teşbihle gerçekle gölge gibidir. Necip Fazıl: "Gönlüm uçmak diler semavi ülkelere, ayağım takıldı yerdeki gölgelere" derken haktan uzak gölge gibi yaşayan insanların hakikati hevalarıyla nasıl örttüklerini dile getiriyor.

Mevdudi, gölge ile ilgili düşüncelerinde diyor ki: "Güneş gölgenin kaptanıdır. Güneş kaptansa gölge de onun eri mi?" Öyledir. Çünkü gölgenin uzaması, kısılması ve dürülmesi güneşin doğuş, yükseliş ve batışına bağlıdır. Yani güneşin ziyasıyla gölgeye hükmünü gördüğümüzde, gölgelerimiz üzerinde ciddi bir etkinliğimizin olmağını, gölgelerimizin yönelişimize göre yön değiştirdiğini anlıyoruz. Tıpkı "İster şükredici olsun, ister nankör, ister hakka yönelsin ister batıla; gölgenin güneşe tabii olması gibi sen de bize tabisin. Bize dönmekten kurtulamazsın" uyarısı yapılıyor. "Velhasıl onu yalancı saydılar da kendilerini o gölge gününün azabı yakalayıverdi..." (26/189) O gölgede rahatlayamayacaklar, serinleyemeyeceklerdir. Ne ürkütücü ne ızdırab verici bir haber. Oysa kavurucu bir sıcakta, serinletici bir gölgenin insanı nasıl rahatlattığını biliriz, ama yine de sürekli gölgede kalsaydık sıkıcı olacak ve güneşten hasıl olan faydadan mahrum kalacaktık. Güneşin sıcağına karşı gölge nasıl koruyucu ise, cehennem ateşine karşı koruyucu da salih amellerdir. " Siz isteseniz de siz istemeseniz de gölgeniz bize secde etmektedir. Allah'ın yarattığı şeyi görmediler mi? Onun gölgeleri küçülerek ve Allah'a secde ederek sağa sola döner." (16/48) Yani insan iradesini kötüye kullanarak secde etmekten kaçabilir, ama gölgesi secde etmekten kaçamaz. Secdeden kaçan insan bu hâliyle

bayağıdır (bayağılaşır, basitleşir).Gölge secde ediyor, bir de faydaları var. Peki itaatsiz insanın nesi var?

Dünyayı bir gemi, yaşamı da kaptan ve mürettebat olarak düşünürsek, hepsi birbirine bağlı olarak işlerini yürütür. Ama bu gemide öyle kimseler vardır ki gölge kadar olsun fonksiyonları olmadığı gibi gölgesinden korkan ürkekler olarak gemide asalaklıklarıyla zararlı unsurlar hâline gelmişlerdir. Bu insanlara "Gölge etme başka ihsan istemez."demek gerekir. Bunlar Allah'ı unutup da başkalarının gölgesinde varlıklarını sürdürürler. Sürekli değişik etkilerle sağa sola dönüp dururlar. Bu kimseler kendi değeri, kendi iradesinden ziyade hocasının, şeyhinin, üstadının, ruhbanlarının güdümünde hareket ederler. Onlarla değer bulur, onlarla övünürler. Elbette insan, insana değer verecek, onun sözüne itibar edecektir fakat bunu aklını kiralatmadan, düşünceleri kritiğe tabi tutarak, ilmî, fikrî ve ideal birliği oluşturarak yapacaktır. Bu hem çok güzel bir yaklaşımdır hem de insan ancak böyle şahsiyet bulur ve varoluş gayesini bilir.

"Ağaç gölgesinde ağaç yetişmez, yetişse de sıhhatli gelişmez." Mademki ağaç gölgesinde ağaç yetişmiyorsa, biz de diyoruz ki: "Cahiliye gölgesinde de İslam yeşermez." Kim cahiliye ile İslam'ı koalisyon yaparak kazanacağını sanıyorsa ona aldandığını rahatça söyleyebiliriz.

Cahiliye gölgesinde İslam'ın hayat bulmayacağını ve olsa olsa cahiliye, ancak işine geleni alıp sizi içerisine çekerek eritir. Yüce Resul, bu anlamda müşriklerden gelen tekliflere asla rağbet etmedi. Çünkü şirkle koalisyon harcı katılmış temele su akıtmaktır. Temeli su alan bir yapı nasıl yükselemezse, koalisyonla kurulan bir ideoloji de asla fonksiyonunu icra edemez. Bu gerçeği kavrayarak İslam'ı yaşama ve yaşatma gayreti göstere-

lim! Peygamberimizin sünneti seniyesindeki metodu iyi kavrayalım!

Unutmayalım ki, güçlü toplum gölge insanlardan değil şahsiyetini elde etmiş fertlerden oluşur.

Kölelerden söz edilen yerde tabiatıyla "efendiler" de vardır. Gölgelerden söz edilen yerde ise "gölgeciler".

Zincir, kölelerin boyun ve bileklerine takılırken, gölgelerin mide, zihin ve yüreklerine takılmaktadır. Birinciler azat olmak için can atarlarken, ikinciler azat kabul etmez yanlarıyla dikkati çekerler. "Siz kimsiniz?" sorusuna muhatap olacak kadar şahsiyet bulamamışların ayakta dimdik durmalarından söz edilir mi? Fertlerin "şahsiyet" sahibi olmalarını istemeyen o kadar çok düzen ve sultalar vardır ki, beşinci ayette belirtilen "boyunlarında laleler bulunan" mütekebbirler sahte değerlerin önünde eğilirler de; Allah'a secde etmeyi gururlarına yediremezler.

İşte birkaç ayet üzerinde düşüncenin harmanlamasından anlıyoruz ki ayetler aklıselim sahiplerine öğüt olurken kâfirler için bir körlüktür.

❀ ❀ ❀

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لاَ يَمْلِكُونَ لأَنفُسِهِمْ نَفْعًا وَلاَ ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿١٦﴾

13:16 De ki (Habibim): **"Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?" De: "Allah'tır". Söyle: "O hâlde O'nu bırakıp da kendilerine bile ne bir fayda, ne bir zarar yapmaya malik olmayan bir takım veliler** (mabutlar) **mı edindiniz?" Söyle: "Gözü görmeyenle gören bir olur mu? Yahut karanlıklarla nur bir olur mu?" Yoksa Allah'a Onun yarattığı gibi yaratan ortaklar buldular da bu yaratma kendilerince birbirine benzer mi göründü? De ki: "Allah her şeyi yaratandır. O, birdir. Kâinatın yegâne hâkim ve sahibidir."**

Bu sual Resulullah (as) şahsında müşrikleri düşündürmek için sorulur. Eğer onlar bu soruyu cevaplamak istemezlerse onları bağlayıcı bir delil olmak üzere "Allah'tır" de buyuruyor.

Basireti körelmiş, aklını kiraya veren, düşünceyi rafa kaldırıp cehaletin karanlığında kalanlar, yaratıcı Allah'tır demelerine rağmen O'na eşler koşarlar.

Bakar körle gören, duyan sağırla işiten bir olur mu? Âmâyı gafile, göreni de hakkı bilene benzetebiliriz. Biri görüp idrak eder, diğeri duyar anlamaz.

Küfür ve şirk kat kat karanlıktır. Delili yoktur, katmerli bilgisizliktir. İman ise bir nurdur. Önü sonu belli, her bakımdan açık ve parlaktır. Aklını kullanan nasıl olur da tevhit nurunu bırakır, şirk karanlığına saplanır. Allah her insana aynı duyuları vermişken bunları gereği gibi kullanmayanları ceza olarak şirk pisliğinde bırakır.[37]

En küçük şeyi dahi yaratmaktan âcizdirler yaratılanlar. Bu herkes tarafından bilinen, kabul görmüş bir gerçektir.

"O birdir." Her şeyden öncedir ve tektir."Kahhar'dır", her şeye galip olandır.

---

[37] Bkz:10/ 100

Buradan da anladığımız odur ki, müşrikler dahi Allah'ı inkâr etmedikleri için böyle açık bir soruya Allah değildir diyemezlerdi ama bunu direkt söyledikleri zaman da tevhit ilkesini kabul etmiş olup heva ve emellerinin önüne kendi elleri ile engel koymuş olacaklardı. Tabi bu da işlerine gelmediği için böyle bir soruya cevap vermek istemeyeceklerdi. Bu sorulara cevap vermedikleri zaman da Allah Resulü'nden cevaben Allah demesini istiyor ve peşinden şu delili getiriyor. "Madem Allah'tır, niye o zaman ilahlar ittihaz ediyorsunuz?"

Ne var ki engelsiz bir yaşam istedikleri için demogojik bir yaklaşımla Allahsızlığın tepkilerini bertaraf eden bir söylem geliştirerek, bunlar bizi Allah'a daha fazla yaklaştırsınlar diye yöneliyoruz derler.[38] Hâlbuki böyle bir yöneliş insanı ne Allah'a yaklaştırır ne de ümit bağladıkları, himayelerine sığındıklarına bir yakınlık ve yarar sağlar. Rabbimizin uyarısınca bağlandıkları, arkasına sığınarak emellerine alet ettikleri kim olursa olsun Allah dilemedikçe zarar ve yarar adına bir şey yapamazlar.[39]İsteyen de, istenen de Allah karşısında âcizdir. Kimse Allah'ın iradesine karşı koyamaz. Mademki her şeyi yaratan hükmüne boyun eğdiren O'dur, o hâlde niçin bir delil ve kesin bir bilgiye sahip olmaksızın, indi görüş ve zanlar ileri sürerek haktan saparsınız! Allah'ı hakkıyla takdir edemeyen veya O'nun istediği gibi iman etmek işlerine gelmediği için böyle davrananların Allah ile bir ilişkisi olamaz.

Onları hakka tabi olmaktan alıkoyan durum hevalarıyla algılama melekelerini örtmüş olmalarıdır.

O Âlimdir, her şeyi, iç yüzünü bilerek var eder. Halıktır, her şeyi bir hikmetle yaratır. O birdir, her şeyi bir tek komutla

---

[38] Bkz: 39/3
[39] Bkz: 6/17, 10/ 107

idare eder. O Kahhardır, kudretinin karşısında her şeyi âciz bırakan, her şeyi hükmüne itaat ettirebilen, galip ve hâkim olandır.

❀ ❀ ❀

أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِّثْلُهُ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ ﴿١٧﴾

13:17. O, gökten bir su indirmiştir de vadiler kendi miktarlarınca sel olmuştur. Sel de yüze çıkan bir köpük yüklenip götürmüştür. Bir ziynet veya bir meta ara (yıp yap) **mak için ateşte üzerine** (körükleyip) **yaktıkları şeylerden (madenlerden) de bunun gibi bir köpük** (posa hâsıl olur.) **İşte Allah, hak ile batılı böyle çarpıştırır. Amma köpük atılır gider. İnsanlara faide verecek olan şeye (asla, cevhere) gelince: İşte bu, yeryüzünde kalır. Allah böylece misaller irad eder.**

Bu ayetle Allah insanlara hidayet rehberi olan vahiyle anlamlı ve yararlı bir hayat iksiri sunmuşken onu değerlendirmeyip de hayal ürünü olan sevdalara dalıp, suyun yüzündeki yok olan köpüğün cazibesine kapılanlardaki geçici haz ve zevklerin arkasında koşturanların tasviri yapılıyor ve ilahi mesajlardan ancak müminlerin yararlanacaklarına da dikkatler çekiliyor.

Allah vadilere suyu bir ölçü ile indirmeseydi her şey altüst olurdu. Aynen bunun gibi insanlar da İslami düsturlara ria-

yet etmezlerse veya İslam yeryüzüne hâkim olmazsa fitne ve fesat olur. Bu nedenle dünyanın mamur, ahiretin de mesrur olması için Kur'an'ın idrak edilip hayata uygulanması gerekir.

Evet, hakikat su gibidir. Suda hayatın iksiri vardır.[40]

Kur'an-ı Kerim'i de bu bağlamda ele alırsak suya benzetebiliriz. Kur'an'da kâinatın nizamı ve bütün âlemin hayatı vardır. Onda belirlenen nizamda insanlar için fayda vardır, hayat vardır.[41]

Ayeti kerimedeki "İnsanlara yararlı olan ise" ifadesine dikkatle bakmalıyız. Bu ifadede akışından söz edilen şey sudur. Çoğu kez akan suyun yüzünde köpükler belirir. Suya nispeten köpük ne ise, hakkın karşısında batılın durumu da odur.

Çabucak yok olup gitmesi ve faydasızlığı bakımından batıl su üzerinde ve ateşte eritilmesi hâlinde maden üzerinde görünen köpüğe benzetilmiştir.

Çoğu zaman bu bembeyaz köpükler, eridiği zaman ışık saçan lavlar ne kadar güzel görünse de çabucak kaybolur altında saklanan gerçek açığa çıkar. Dağlar kadar yükselen köpükten bir avuç alsanız elinizde bir damla su kalmaz. Belki elinizde bir nem kalır ki bu da hayatınızda bir anlam ifade etmez... Ama yine de köpüktür. O, altında akan su vardır, sakin ve sessiz akar ama o, hayır ve bereket taşıyan sudur. Hayat götürür gittiği yerlere. Tıpkı iman edenlere Kur'an'ın hayat bahşettiği gibi. "Bil ki sen ölülere işittiremezsin, arkalarını dönüp giderlerken sağırlara da daveti duyuramazsın."(27/80)

---

[40] Bkz: 21/30)
20 Bkz.3/57,4/162-173
[41] Bkz: 8/24

İşte Cenabı Allah, hak ile batıla böyle bir edebî örnekle açıklıyor. Bu örnek ile düşünen aklıselim sahiplerinin batıldan yüz çevirmelerini ve batıl ehlini de hakikate davet etmelerini tembihliyor.

Bilinmelidir ki geçici bir değer olan maddi güç üstünlüğü izafidir ve zulme vesile olan batıl güçler yıkılmaya mahkûmdurlar. Beşerî sistemlerin biri doğar biri batar. İslam ise Hz. Âdem'den beri değişmeyen tevhidî değerlere dayalı hak dindir. Kıyamete kadar da devam edecektir.

Tevhidî doğrultuda sorumluluğunu yerine getiren ümmet, birliğini oluşturup düşmana galip gelir. Tıpkı Asrısaadeti oluşturan ümmet gibi...

İnşallah diye diye yerinde oturmak, birlikten ve inanç köklerinden hayli uzak kalmak elbette Müslümanları etkisiz kıldığı gibi, düşmanlarını da cesaretlendirir.

Tarih boyunca İslam'a yönelik fiilî, fikrî, akideci saldırıları püskürtmesini bilen İslam ümmeti bugün de ABD, İsrail ve diğer emperyalist güçlerin zulmünü bertaraf edebilir. Bu şer gibi görünen fiili saldırılar ümmetin birliğini, dirliğini, dirilişini kamçılamak suretiyle hayra dönüştürülebilir. Yeter ki elindeki hak ve hakikatin yolunu gösteren Kitaba dönülsün.[42] Ne hazin bir durum ki günümüzde Müslümanlar düşmanlarında asla bulunmayan iman gücüne sahip kılacak Kur'an'a sarılmayı bilmiyorlar. Kendilerine hak, adalet, onur, sadakat ve dürüstlüğün kazandıracağı güçten uzak asılsız, boş ve daha tehlike arzeden bidat, hurafe ve şirk batağında rahmet arar olmuşlar.

Allah, karanlıkla aydınlığı, körle göreni, köpüğün altındaki suyu teşbih yaparak haktan uzak ölmüş kalpleri diriltir. Vicdanlar, iman sayesinde sayılamayacak kadar faydaları ihsan edendir.

Kısaca bu ilahî müjde ile Allah, Hz. Peygamber ile arkadaşlarının, insanlığa yararlı olmaya çalıştıkları için yaşayıp muvaffak olacaklarını, buna mukabil değersiz birtakım âdet ve ananelere tabi olan cahiliyetçilerin, tükeneceğini, hakikat sağanağı karşısında batıl köpüklerinin uçup gideceğini anlatıyor. 18. ayet de bunu teyit ediyor.

❁ ❁ ❁

لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَى وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ أُولَئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٨﴾

13:18. Rableri (nin taati) **ne icabet edenlere (o icabetin) daha güzeli vardır. Ona icabet etmeyenler** (e gelince:) **yeryüzünde bulunan şeylerin tamamı, bir misli de beraber** (olarak) **kendisinin olsa, onu** (kurtuluşu uğrunda) **muhakkak feda ederdi. İşte onlar! Hesabın kötüsü onlar içindir. Barınakları da cehennemdir. O, ne fena yataktır!.**

İşte hak ile batılı böyle canlı bir misalle açıklayan Allah, kişilerin tercihlerinin neticesinde mutlu ve mutsuz sona varacaklarını haber vermekte. İman edip salih amel işleyenlere kesintisiz, sınırsız, bitimsiz olarak en güzel mükâfatlar ihsan edilirken münkirlere de karşılık olarak elim azap verilecektir.

Şu dünyada bile insanlar birçok imkânlara sahipken başlarına gelenin bir çoğunu defedemiyorlar. O gün ise iradeler alındığında olaylara nasıl müdahale edecekler. İmkânları olsa sahip oldukları her şeyi vererek azaptan kurtulmak isterler ama nafile o gün herkes dünyada yaptıklarının karşılığını alacaktır.[43] Bunların hiçbir iyilikleri kabul olunmayacak ve hiçbir kötülükleri de affedilmeyecektir. Çünkü onlar baştan inkâr etmekle affedilmeyecek kadar büyük zulme düşmüşlerdir. Bu haberi adaletiyle hesap görücü Allah veriyor.[44]

❀ ❀ ❀

أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَى
إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الأَلْبَابِ ﴿١٩﴾

13:19. Öyle ya, Rabbinden sana indirilenin ancak hak (ve gerçek) **olduğunu bilir kimse, o ama olan kişi gibi midir? Ancak selim akılların sahipleridir ki iyice düşünür** (İdrak eder.)

Nefsini akla, aklını vahye uydurup melekelerini heva engelinden kurtaranlar hakkı idrak edip şüphesiz, itirazsız iman edip gereğince amel ederler. İşte asıl akıl sahibi kimseler bunlardır. Hayata anlamsız bakan, sadece sevkitabii güdüleriyle yaşayan heva düşkünleri ise basiretlerini köreltmiş kimselerdir. Onlar aşırı doyumsuz arzularını tatminde köleleştikleri için aklın sesini duymazlar..Oysa akıl ve irade insana mutedil, sağduyu ile hareket etmesi için verilmiştir. Heva körlüğüyle, verilen melekeleri örtenler uyarıya kulak veremezler. Onlar dünya hayatına

[43] Bkz: 36/54, 39/47
[44] Bkz: 6/70, 7/51,

aldanarak Kur'an ile aralarına perde çekmişlerdir.[45] Gün ışığına veya güneşe perde çekenler nasıl kendi elleriyle karanlığa mahkûmlarsa. Bunlar da hevanın sürüklediği cehalet karanlığına mahkûmdurlar.[46]

❀ ❀ ❀

الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلاَ يَنقُضُونَ الْمِيثَاقَ ﴿٢٠﴾

13:20. Onlar ki Allah'ın ahdini yerine getirirler, misakı bozmazlar.

Bir insanın inanç ve ilkeleri doğrultusunda kendisini yönlendirmesi şarttır. Yoksa imandan söz etmesinin bir anlamı olmaz.

Allah'ın ahdi terimi umumidir. Her türlü ahdi içine alır. Bütün ahitlerin dayandığı en büyük ahit Allah'a verilen iman ahdidir. Bütün anlaşmaların dayandığı temel nokta imanın gereği olan şeyleri yerine getirmektir. Yani kendileriyle Allah arasında, kendileriyle diğer insanlar arasında bağlandıkları sağlam sözleri, akideleri, muameleleri ve yükümlülükleri gereğince yerine getirirler.

İman ahdi her gelen peygamberle yenilenmiş ve bu ahdin gerekleri açıklanmıştır. Allah'tan başkasının emirlerine değil, sadece Allah'ın emirlerine uymanın bu ahdin olmazsa olmaz şartı olduğu belirtilmiştir.

İşte bütün beşeri ahitler ve anlaşmalar bu ilahî ahde ve anlaşmaya dayanır.

❀ ❀ ❀

[45] Bkz: 2/7, 18/43, 25/43
[46] Bkz:20/124-126

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ ﴿٢١﴾

13:21. Onlar ki Allah'ın ulaştırılmasını (idame ve riayet edilmesini) **emrettiği şeyi ulaştırırlar** (ona riayet ederler). **Rablerinden korkarlar,** (bilhassa) **kötü hesaptan endişe ederler.**

Müminler Allah'ın emirlerine tam olarak itaat ederler ve O'nun koyduğu kanunların dışına çıkmamaya özenle dikkat ederler. Bu durum verilen buyruğa tamamen itaat etmektir, kopmayan bir bağla emri ilahîye bağlanmaktır.

Çünkü o günün hesabının aleyhlerine olacağından korkarlar. "Rabbinin makamına varmaktan korkan ve nefsini kötü arzulardan uzaklaştırana gelince, şüphesiz onların barınacağı yer ancak cennettir." (79/40,41) Ama "Azan ve dünya hayatını ahirete tercih edene gelince şüphesiz ateş onun barınağıdır."[47]

Onlar ki Rablerine karşı saygılı olurlar. Allah'a saygılarından dolayı ona karşı gelmekten çekinirler. Bu kimselerin vasfı (Fatır 28) de şöyle belirtiliyor. "Kulları içinde ancak âlimler Allah'a (gereğince) haşyet (saygı) duyarlar.". Şüphesiz rütbelerin en yükseği imanla birleşen ilimdir. Onlar ki, hesabın kötüsünden korkarlar. Ahirette hesaba çekilmeden önce kendilerini hesaba çekerler. Çünkü onlar zerrelerin hesaba çekileceği günden korkarlar. Bu nedenle emrolundukları her işi yapmaya ve sakındırıldıkları her işten uzaklaşmaya gayret ederler.[48]

❀ ❀ ❀

[47] Bkz: 67/6
[48] Bkz: 2/112, 6/132, 7/8

وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ أُولَئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٢﴾

13:22. Onlar ki (sırf) **Rablerinin rızasını isteyerek** (her zorluğa) **katlanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli ve aşikâr** (hayır yoluna) **harcarlar, kötülüğü iyilikle savarlar. İşte onlar, onlar için bu dar** (-ı dünyan)**ın** (iyi) **bir sonucu vardır.**

O müminler ki zorluklara, engellere takılmadan, Rablerinin rızasını kazanmak için ellerinden geldiğince gayret ederler.

Ahitleşme de, sabır da, namaz da, imanı muhafaza da önemli hususlardır. Ben Müslüman'ım diyen insan Rabbine senin emrine itaat edeceğim diye söz vermiştir. Namaz bu sözleşmede kesintisiz itaati sağlayan bir bağdır.

Abdullah Yıldız'ın da ifadesiyle, namaz, bir tevhit eylemidir. Namaz ibadetlerin bir sentezidir. (Bir bütünün çeşitli elemanlarını bir araya getiren) Namaz huşu ve haşye dolu bir gönülle boyun eğiştir. Allah düşmanlarına karşı bir kıyam ve başkaldırıdır. Allah'ı tekbir ederken tağutu tekfir etmektir.

Şuurlu ve dosdoğru kılınan namaz, münkere, fahşaya, küfre, şirke, şeytana, dünyevi emel ve korkulara karşı koyacak sağlam bir kalkandır.

Namaz, sürekli bir yüceliş ve yükseliştir. Münkerden marufa, kötülüklerden iyiliğe bir geçiş ve bir inkılâptır. Namaz, iman ile küfür arasında bir perde, mümin ile kâfiri birbirinden ayıran alametlerdendir. Bu ayetlerden anlıyoruz ki kişinin Müs-

lüman'ım demesi meseleyi halletmiyor. Bu imanın eyleme dönüştürülmesi meseleyi halletmektedir. [49]

O müminler ki yardım edilmesi gereken her durumda maddi ve manevi olarak ellerinden geleni yaparlar. Maddi yardım bir imkân meselesidir fakat öyle bir yardım var ki bunu her mümin isterse yerine getirebilir. O da manevi açları doyurmaktır. Bu doygunluk insana sabrı, kanaati, paylaşmayı öğretir. Fakat imtihandaki farklılığı anlamayanlara ne kadar destek olsanız da onların sızlanları bitmez.

Müminler özellikle de cahiliye toplumunda maddi ve manevi yardımda daha duyarlıdırlar. Öyle ki, ben zekâtımı verdim yeter demeden verirler. İnfak, hırsızlığın, cinnetin, cinayetlerin önünü aldığı gibi, cimrilik ve ene hastalığından uzaklaştırır.Fertlere merhamet, sevgi ve kardeşlik duygularını tattırarak huzur verir.

Nafakanın efdali en yakınından başlayarak diğer yoksul ve muhtaçlara imkânlar dâhilinde uzanılmasıdır.

Gizli, açık meselesi de ayrı bir ehemmiyet ifade eder. Onur ve haysiyetin zedelenmesinden korkulduğu zaman gizli yapılması gerekir. Örnek alınması bakımından toplumsal yardımlaşmalarda ise açıktan yapılması teşvik edilmiştir. Fakat fertlerin eneye düşmemesi de akıldan çıkmamalı.

İşte bu ruha bu engin ve yüce ahlaka erişen müminler günlük hayatlarında kötülüğü ıslah ederek iyilikle mukabele ederler. Cahilliği yumuşak huylulukla, eziyeti de sabırla savarlar. Kötülüğe kötülük öfke ve kini kabartır. Şeytandan gelecek vesvesenin yoğunlaşmasını artırır. Kötülüğe iyilikle mukabele etmek öfkeyi, şirretliği ve şer tohumlarını kırar. Şeytanın vere-

[49] Bkz: 11/114, 19/58, 59, 30/31, 74/42, 43

ceği vesveseden korur. Ancak kötülüğün iyilikle önlenmesi şerrin ortadan kaldırılması söz konusu ise bir de karşıdakinin şımartılması söz konusu değilse, iyilikle muamele güzel netice verir. Aksi takdirde iyilikle mukabele karşıdakinin şımarıp gururlanmasına ve cüretkâr olmasına sebep olur.

Güzel bir söz, tatlı bir tebessüm ve sakin bir konuşma nice kızgınlığı, öfkeyi suyun ateşi söndürdüğü gibi söndürmüştür. Kızgın ve öfkeli bir insanın üzerine öfkeyle gitmek yangına benzin dökmeye benzer. Bu durum yangının artıp gelişmesine ve çevrenin mahvına nasıl sebep ise kızgın bir kimsenin üzerine gitmek de karşının kızgınlığını körükleyerek nefsinin dizginlerini bırakarak inat, gurur ve kibrinin şahlanmasına sebebiyet verir. Bunlara iyilikle mukabele etmek nice zarar ve belayı defedecek ve kötünün hırsı geçtikten sonra minnet duygusu doğacaktır. Ancak yapılan iyilik ve gösterilen hoşgörünün kötülerin zihninde zaaf belirtisi olarak tasavvur olunmamasına dikkat edilmelidir.

Kötülüğe iyilik Allah'ın dini hususunda ve Müslümanlara yapılan bir tecavüzle ilgili olursa asla müsamaha gösterilmemeli en planlı bir biçimde bu kötülük önlenmeye çalışılmalıdır. Yeryüzünde bozgunculuk edenler ancak karşılarında güçlü kuvvet görünce çekinirler.

Bazen gazap tahrik eder kişiyi. Kötülüklere karşı sabır göstermemek, sıkıntı ve darlığa düşmek insanı müsamahasızlığa sevk edebilir. İşte bu durumda şeytandan Allah'a sığınmalıdır. Şeytan insanın zaaflarından sokularak onu tahrik eder.

Gafletin şeytanı davetinden sakınmanın yolu Rabbin zikriyle uyanık olmaktır. İyilik yaparak, kötülüğü ortadan kaldırmaya çalışanlara karşılık olarak Adn cennetleri vardır.

Bu güzel vasıflar ahde vefanın gereklerindendir. Her ilahî emir Allah'ın kullarını bir safta toplayan, birliği ve kardeşlik ruhunu tesis eden hususdur.

Güzel sonuç muttakilerindir.

❁ ❁ ❁

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿٢٣﴾ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٤﴾

13:23. (Ki, o sonuç) **Adn cennetleridir. Onlar – atalarından, zevcelerinden, zürriyetlerinden salah erbabı olanlar da beraber olmak üzere oralara girecekler, melekler de her bir kapıdan onların yanına sokulacaklar** (ve şöyle diyeceklerdir) :

13:24. "Sabrettiğiniz şeylere mukabil sizlere selam (ve selamet.) **Dar (-ı dünyan) ın en güzel sonucudur bu!"**

Onlar ki, Rablerine verdikleri andlaşmaya sadık kalarak, kulluk vecibelerini ilmî hassasiyetle sabır ve azimle yerine getirmişlerdir. Onlar ebedî âlemde gönüllerine güven ve huzur veren selam ile melekler tarafından karşılanacaklar ve en güzel dizayn edilmiş mekânda sevdikleriyle beraber ağırlanacaklardır. Cennetlerde ve pınar başlarındadırlar." Orada onlara hiçbir yorgunluk dokunmaz ve onlar oradan çıkarılacak değillerdir." Cenneti anlatmak için bunlar yetmez mi? Yarışan bunun için yarışsın.

❁ ❁ ❁

الَّذِينَ يَنقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ
أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ
الدَّارِ ﴿٢٥﴾

13:25. Allah'a verdikleri sözü kuvvetli teminat ile de destekledikten sonra bozanlar, Allah'ın bitiştirilmesini (idamesini) **emrettiği şeyi** (rabıtayı) **kıranlar, yeryüzünü fesada verenler** (yok mu?), **İşte onlar, lanet onlara, yurdun kötüsü** (olan cehennem) **de onlara.**

Allah'ın birleştirmesini emrettiği şeyi birbirinden ayırmamak ve onu özgün hâliyle yaşatmak, yani eşyanın ilahî statüsünü korumak çok önemlidir. Fıtratındaki sağduyu ile iman edip imanında sadakat gösterenler ile fıtratındaki güzel değerleri örtüp darıdünyaya aldananların vahim durumu anlatılıyor.

Ayette geçen "yusele" iyilik etmek, güzel davranmak, alaka ve irtibat kurmak bağlı olmak, mensubu olmak, sılayırahim, akrabaları gözetmek, ziyaret etmek gibi hayatımızın her alanını kapsayan geniş bir kavramdır.

Allah'ın birleştirilmesini emrettiği şeyleri ayıranlar hep ilahî ilkelere aykırı hareket edegeldikleri için yeryüzünde fesadın kaynağı olmuşlardır. Mesela Allah'ın Kitabını, (haşa) çağı geçmiş ayetler diye ayıranlar, ümmeti gruplara bölenler; Allah'ın dinini, iman etmek isteyen bütün insanlığın dini olarak değil de, sadece Arap'ın dini olarak görenler yok mu? Oysa Allah, Müslümanların dil, ırk ve kavim ayrımı yapmadan, tek bir ümmet ailesi olmalarını istemiştir. Bu anlamda inananları din, dil, mezhep ve meşrebine göre sınıflara ayıranlar Allah'ın birleştirilmesini istediği şeyi ayırmış fesatçı kimselerdir.

Hevai arzuları, ideal ve ideolojileri uğruna verdikleri sözden dönüp, toplumun gidişatındaki akışı bozan, İslam birliğini bozup yeryüzünde fitne ve fesada yol açanlar laneti hak etmiş kimselerdir.

Lanet, beddua etme, sövüp sayma, azap, Allah'ın rahmetinden uzaklaşma, buğz etme anlamlarında kullanılmıştır. Kur'an-ı Kerim de, yalan söyleyen, iftira eden kimselerin doğruyu söylemeleri için böyle bir bedduada bulunmalarına teklif getirmiştir.[50] Lanetin maruz bırakacağı gazaptan korkanlar lanetleşmeye yanaşmazlar ama Allah'tan korkmayıp da doğruyu söylemekten kaçıp lanetleşmeyi tercih edenler fıtratını hepten bozup hevasına tabi olan, dünya hayatı ve eğlencesi ile eğlenip aldanan, ahireti aklına getirmemecesine yoldan çıkan kimselerdir. Bunlar tıpkı- Allah'ın rahmetinden kovulan, gazabına uğrayan- şeytan gibi hakkı inkâra yeltendiklerinden lanetlenmişlerdir. Dünya yurdunun kötü sonu onları beklemektedir.

❀ ❀ ❀

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ ﴿٢٦﴾

13:26. Allah kimi dilerse onun rızkını genişletir, daraltır. Onlar (ehli Mekke) **dünya hayatıyla böbürlendiler. Hâlbuki dünya hayatı ahiret yanında** (geçici ve değersiz) **bir metadan başka** (bir şey) **değildir.**

Bu ayetten anlıyoruz ki Müslümanlar zayıf ve az iken, müşrikler güçlü servet ve statü sahibi idiler ve bununla böbürleniyorlardı. Ama Allah dilerse onları alaşağı eder müminlerini

[50] Bkz: 5/61, 24/6-9

üstün kılar. Hayat bir imtihandır. İnananlar, bu imtihanı anlayıp geçici şeylere aldanmadan maddi, manevi zenginlikleri elde etmek için çalışmalılar. Allah bu ve benzeri haberlerle müminlerin çalışarak anlamlı ve hayırlı bir hayat yaşamalarını teşvik etmiştir.[51]

Allah kişinin mümin veya kâfir oluşuna bakmadan dilediği kuluna rızkı bol verir. Sınanıp imtihan edilmek amacıyla müminin rızkı bazen kısılır. Ama ne zenginlik ne de yoksulluk insanların değerini, şerefini ortaya koymada bir ölçü olmaz. Fakat güçlü ve iktidar sahibi olmak nitelikli, dürüst ve erdemli olmakla kazanılır. Nitekim Allah giderek maddi, manevi boyutta ilerleyen müminlerini hâkim ve zengin kılıp, müşrikleri zelil kılmıştı.

Mümin için rızkın genişlemesi, bir bakıma onda bereketin olması, kulun sahip olduklarına hamdedip, kanaatkâr olmasıdır. Daralması ise, feyiz ve bereketin kalkması, açgözlülüğün artması hırsla daha çok elde etmek için köle gibi koşuşturup ve hiçbir surette tatmin olmamasıdır. Veya bütün imkânlara sahip olmasına rağmen rahat ve huzur bulamaması, nimetlerden istifade edememesidir.

Kendilerine bir mühlet vermeden ibaret olan şu dünya hayatında verilenlere sevinip şımaranlar zannederler mi ki iyiliklerde onlar için acele davranmaktayız. Hayır, farkında değiller aldandıklarının. Onlar sadece dünya hayatının geçici metalarıyla oyalanıp dururlar.

❁ ❁ ❁

[51] Bkz: 17/19

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أَنَابَ ﴿٢٧﴾

13:27. O küfredenler: "Ona (peygambere) **Rabbinden bir** (azap) **mucize** (si) **indirilmeli değil miydi?" derler. De ki: "Şüphesiz Allah kimi dilerse onu dalalete götürür, gönlünü kendine çevirdiklerini ise doğru yola iletir."**

Bu ayet bir sünnetullaha temas ediyor. O da kişilerin tercihine göre muamele görmeleridir. Doğruya, hakka arkasını dönen, yüzünü yalana, hevaya döner. Mucizeyle iman etmeyi arayanlar, kendi yaratılışına, kâinatın işleyişine baksa yeter. Hoşuna giden, gitmeyen birçok mucize var. İman etmek için eksik olan mucize değildir. Onlar yapılan davet işlerine gelmediği için böyle yerli yersiz iddiada bulunurlar. İnkâr onları böylesi ahmakça bir talebe sürüklüyor. Bilsinler ki bu talepleri kıyamette kendilerine verilecektir.

Allah insanlara iman edecekleri delilleri hem açıklamış, hem de birçok örneklerle göstermiştir. Dileyen hakikati idrak edip iman eder, dileyen de algılama melekelerini heva perdesiyle örtüp imandan yüz çevirir.

Doğru yolu göstermek Allah'tan, kabul etmek kuldandır. Aklıselim ve basiretle hidayete talip olanları gönderdiği elçilerle doğru yola iletir.

❁ ❁ ❁

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿٢٨﴾

13:28. Bunlar; iman edenlerdir, Allah'ın zikriyle gönülleri (vicdanları) **huzuru sükûna kavuşanlardır. Haberiniz olsun ki kalpler ancak zikrullah ile oturaklaşır** (olgunlaşır).

Bu ayet imanda şahadete erenlerin, hayatını Rabbinin zikriyle uyanık geçirmeye çalışanların kalplerinin huzura erişeceğini müjdeliyor.

Kalbî mutmainlik: Yaratıcıya teslim oluş, yaratıcıdan razı oluş, bu hayatı idrak ediş, imtihanı kavrayıştır.

İnsan İslam'ı öğrendikçe Rabbinin ihsanını, ikramını fark ettikçe gönlü zikirle şükürle, huzurla doluyor. Bütün bunlarla bir de ebedi saadet muştusuyla dolup taşıyor.

İnsanoğlu yaratıcısını gereği gibi tanımayınca, yaratıcısının yoluna girmeyince huzura eremez. Allah'ı anmak sadece dudak eylemi değildir. Onu idrak edip teslim olanlar huzura ererler.

İnsan, manevi yönünü hesaba katmadan yaşamını huzurlu sürdürmek için ne kadar gayret sarf etse de istediği huzuru bulamaz. İnsan, ancak imanındaki teslimiyeti ölçüsünde kalbî huzura kavuşur. Allah dilemedikçe kendilerine hiçbir şeyin fayda ve zarar veremeyeceğini kabul eder. Bu yüzden başına gelenlere sabreder ve Allah'ın her şeyi bir hikmetle idare ettiğini bilir ve O'na teslim olur.

Hayatta öyle anlar vardır ki dayanılması oldukça güçtür. Bu anlarda bir kimsenin teselli ve sabırdan başka yapacağı bir şey yoktur. İşte o demlerde ancak Allah'a güvenen ve dayanan-

lar itidalli hareket ederler. Ağlar, üzülür, fakat isyan etmez, dövünmez. Başına gelenlerden dolayı mutlak bir hayra ermeyi diler.

Başa gelen şeylerde şu hayırlardan biri vardır. Gafletteyse uyanması, varsa günahların dökülmesi, daha da önemlisi sabırla bilenip yüksek derece elde edilmesi...

Elbette hayat imtihandır. İnsan olanın başına her an bir şey gelebilir. Sahip olunmayanı değil de sahip olunan bin bir nimeti tefekkür etmelidir. Bu, insana Rabbine karşı derin bir minnet duygusu ve itaat şuuru bahşeder. Bu rahmetten uzak olanların içerisine düştüğü çirkinlikleri, isyanı, stresi görür, hamdini artırır. Hayatını dolu dolu, daha anlamlı geçirir. Her zaman kendinden daha zor durumda olanları düşünür, onları teselli eder, mümkünse ellerinden tutar.

Bu dünyaya niçin geldiğini bilmeyen ve nereye gideceğini hesap etmeden yaşayan insanlar, olumsuzluk ve imkânsızlıklar karşısında düştüğü sıkıntı ve ızdırabın zavallılığında eriyip giderler. Çünkü bilmezler ki Allah, en büyük umut kaynağı, teselli ve güven dayanağıdır. Yazık onlara hem dünyaları, hem ukbaları perişandır.

Ne mutlu o müminlere ki, Allah'ın zikriyle uyanık, temiz, anlamlı ve yararlı bir hayat geçirerek dünyada mutmain, huzurludur. Ebediyette ise ebedî saadete kavuşur. Sözün özü imtihanı anlayıp, Allah'a ittika edip tevekkül edenler huzur bulur.

Allah'ım bizleri zikrinle uyanık, zikrinle mutmain, zikrinle sekinete erenlerden et.

Allah'ım yapabileceğimiz işlerde irademizi iradene ram eyleyerek yapmayı, yapamayacağımız işlerde hikmetini düşünerek mutmainlikle sükunete ermeyi bize nasip et!

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَى لَهُمْ وَحُسْنُ مَآبٍ ﴿٢٩﴾

13:29. İman edip de güzel işler (hareketler ve ibadetler) **yapanlar: Ne mutlu o** (Müslüman)**lara!** (Nihayet) **dönüp gidilecek güzel yurt da** (onların) .

Bu ayet imanda şahadete erenlerin gönüllerine şevk ve iştiyak veren bir müjdedir. Bu ne güzel bir dönüş! Yüz akıyla imtihan bitmiş, sonsuz haz ile yaşanılacak muhteşem bir yaşama eriş! Bundan daha büyük bir müjde olur mu? Bu teşviktir insanı yolda koşturan. Bu öyle kutlu ve kutsal bir yoldur ki, o yolda kutsalını kirletecek tüm hevai davranışlardan, zikir uyanıklığı ile beri yaşama gayreti göstererek saadet diyarına doğru istikamet üzere ilerlerler. Mükâfat ve cezadır insanı bu yolun yolcusu kılan.

"Dönüş yeri" düşünelim. Döneceğimiz yerde güzel bir karşılanış, sonsuz nimetlerle ağırlanış ve tüm sevdiklerinizle sıkıntısız, meşakkatsiz bir birliktelik. Bu son için ne kadar bedel ödense azdır.[52] Ne mutlu o müminlere!

❀ ❀ ❀

كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ لِتَتْلُوَ عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَانِ قُلْ هُوَ رَبِّي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابِ ﴿٣٠﴾

13:30. (Senden önce nasıl peygamberler gönderdiysek) **öylece seni de, kendilerinden evvel nice ümmetler gelip geçmiş olan, bir ümmete – sana vahyettiğimiz** (Kur'an-ı Kerim)**'i**

[52] Bkz: 3/133

onlara okuman için – gönderdik. Onlar Rahman'ı tanımazlar. Sen, de ki "O benim Rabbimdir. O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur. Ben ancak O'na dayanıp güvendim. En son dönüşüm de yalnız O'nadır."

Bu ayet, peygamberlerin misyonları ve davetteki açık sözlülüklerine dikkatleri çekiyor. Tüm peygamberler, insanları rahmetle kuşatacak ilahî haberleri, şeref ve izzete kavuşturacak daveti insanlara duyurmak uğrunda gereken fedakârlığı göstermişlerdir.

Hz. Âdem'le başlayan ilahî haberleri arka arkaya gelen tüm peygamberler tasdikleyip teyit etmişlerdir.

Ey insanlar! Siz bunlardan habersiz değilsiniz. Ebediyete kadar devam edecek olan haberler yeni bir olay değildir.

Peygamberler vahiylerle Allah'ı tanıtan, rahmetini gösteren, ilahlığında mutlak iradesini açıklayan, ilahî vahiy doğrultusunda yaşam biçimini öğreten en güzel örneklerdir. Onlar " ancak âlemlere rahmet olarak gönderilmişlerdir." (21/107) "O, ümmilere içlerinden kendilerine ayetlerini okuyan, onları temizleyen, onlara kitabı ve hikmeti öğretendir..." (62/2) Kur'an öyle bir rahmet tecellisi ki, kalplere şifa, vicdanlara dürüstlük, hayatı anlamlı ve yararlı kılan yaşama kılavuzluk ediyor. İnananların aile hayatlarını, sosyal ve içtimai yaşayışlarını tertemiz kılacak öğütler veriyor. Günahların tümünden, çirkin ve kötü amellerin pisliğinden arındıracak nehiylerde bulunuyor. İşlerini en doğru ve en güzelini yapmalarını tembihliyor. Yani dünyayı mamur, ahireti mutlu edecek meselelerin mahiyetini açıklıyor. Ne üzücü bir durum ki bu gaye ile gönderilen peygamberler servet, statü sahipleri tarafından yalanlanmakta ve kendilerine eziyet edilmektedir. Münkirler, onlar hayattayken de yokluklarında da hem şahıslarına hem de değerlerine hakaret ederler. Müşriklerin

bu tavırları onların izzetine hiçbir şekilde zarar vermez. Değerleri ise zaten Allah tarafından koruma altına alınmıştır.[53] İsteyenler resullerin getirdikleri ilahî ilkeleri oradan öğrenirler de, o, kendi değer ve ideolojilerini cazip göstermek için hain, dedikoducu, yalancı mürailerin sözlerine kanmazlar.

Onlar bütün bunları ilahî vahiy hevalarına engel teşkil ettiği için yaparlar. "Rahman da neymiş." diyerek kendilerini rab, arzularını ilah edinirler. İdeolojileri ve emelleri uğruna insanlığa yapmadıkları eza kalmıyor. İzimleri bir bir çürüyor. Kahırlarından Müslümanları çeşitli baskı ve demagojilerle eritmeye, çürütmeye, sindirmeye çalışıyorlar.

Ey inananlar! Kitabınızı iyi fıkhedin! Zalimlerin oyununa gelmeyin! Allah'a ittikada gereken teslimiyeti gösterin! O'ndan başka güç, sığınak yoktur. İtaat edilecek nizamına uyulacak da O'dur. İslam'ı yaşamada azimli ve sabırlı olun! Müşriklerden gelecek ezalara karşı tedbir alın! Allah'a tevekkül edin! "Dönüş O'nadır. O gün herkes yaptığının karşılığını alacaktır. Geriye dönüş yoktur! Unutulmasın!

❀ ❀ ❀

[53] Bkz: 15/9

وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الأَرْضُ أَوْ كُلِّمَ بِهِ
الْمَوْتَى بَلْ لِلَّهِ الأَمْرُ جَمِيعًا أَفَلَمْ يَيْئَسِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ لَوْ يَشَاءُ
اللَّهُ لَهَدَى النَّاسَ جَمِيعًا وَلاَ يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُمْ بِمَا
صَنَعُوا قَارِعَةٌ أَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ حَتَّى يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ إِنَّ
اللَّهَ لاَ يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿٣١﴾

13:31. Bir Kuran ki eğer onunla dağlar (yerlerinden koparılıp) **yürütülseydi veya onunla yer parça parça edilseydi yahut onunla ölüler konuşturulsaydı** (İşte o, ancak bu Kitab-ı kerim olurdu.) **Fakat bütün emir** (ve kudreti mutlaka) **yalnız Allah'ındır. İman edenler hâlâ şu hakikati bilmediler mi ki Allah dileseydi elbette insanların hepsine birden hidayet ederdi. O kâfirler** (e gelince:) **Allah'ın vadi** (erişinceye) **kadar kendi sun** (-u taksirleri, küfürleri, kötü amel) **leri yüzünden ya ansızın başlarına büyük bela çatıp duracak yahut** (o bela) **yurtlarının yakınına konacaktır. Şüphesiz ki Allah vaadinden dönmez.**

Bu ayeti kerime bütün uyarı ve ikazlara rağmen inanmamakta direten inatçı müşriklerin durumunu açıklıyor.

Binlerce aklın izahta âciz kalacağı mucizeler varken olmayacak işler yapmasını Resulüllah'tan istemeleri iman etmek için değil, Resullullah'ı âciz bırakıp susturmak içindir. Oysa onların teklif ettiği bu olağanüstü şeyler resullerin değil, Allah'ın elindedir. Resuller de bunun böyle olduğunu, kendi-

lerinin Allah'a kulluk edip elçilik görevini yerine getirmekle emrolunduklarını açıklamaktadırlar.[54]

Allah, bu açıklama ile münkirlerin gerçek yüzünü gösterip nebilerini teselli etmektedir. Allah insanlara hidayete ermeleri için bütün gerekli donanımları vermiş ve gerekli delilleri de sunmuştur. Artık davet olundukları şeyi anlayıp iman edip etmemeleri kendi tercihlerine bırakılmıştır. Eğer Allah inanmalarını iradelerine bırakmasaydı, insanları sorumlu da kılmazdı. Allah, bu hür iradeyle insanlara değer vermiştir. İnsandan başka tüm varlıklar Allah'ın iradesiyle hareket ederler ama onlar için herhangi bir sınav, mükâfat veya ceza da yoktur. Ayrıca her şey insana hizmet için yaratılmıştır.

Birçok insan hidayete davet edildiklerinde işlerine gelmeyince ne yapalım Allah bize de nasip etsin deyip suçu Allah'ın üstüne atan gafiller de bu ayetteki ikaza maruz kalanlardır. [55]

Allah kimseyi zorla hidayete erdirmez. Allah, hidayete gönlünü açanları o rahmete eriştirir. O, engin ve geniş rahmetiyle kullarına mühlet verir. Bu rahmeti kör bir inatla kabul etmeyenleri ise elim bir azap beklemektedir.

Allah taassup ve kör bir inatla imandan yüz çevirenleri hidayete erdirmek, dağları yürütmekten daha zor diyerek nasipsizliklerini açıklıyor. Bunlar hidayetten o kadar uzaklar ki, ölüler gibi hissizler. Kuran'ın ikaz, ikap ve irşadı onları hiç mi hiç etkilemiyor.

Dağların yürümesi, volkanların patlaması, rüzgârların fırtınaya dönüşüp önüne kattığı her şeyi sürüklemesi vs. hangi şey

---

[54] Bkz: 29/50, 51
[55] Bkz: 6/148, 16/35)

Kuran kadar kulların dünya ve ahiretteki yararlarını sağlayan hüküm ve hikmetleri açıklar, sosyal, siyasal, ekonomik yasaların yöntemine ışık tutardı? Kur'an-ı Kerim, hüküm ve yasalarıyla insanların mutlu yaşamları hususunda iman etmelerini temin eden açıklamalar yapmaktadır. Kur'an'dan başka hiçbir mucizevi olay Kur'an kadar hidayete erdirme noktasında etkili olamaz çünkü bu nesneler insanlara hayır ve şer yolunu gösterme niteliğine sahip değillerdir.

Kur'an toplumların ve bireylerin yükseliş ve çöküşlerinin altını çizerek, sebep ve sonuçlarını açıklayarak anlatır. "...Bu bir tebliğdir. Fasıklar güruhundan başkası helak edilir mi hiç?"(46/35)

Kur'an'a bağlanıp ona göre vaziyet alanlar yeryüzünde dağlardan çok daha büyük işleri yürütmüşler... Milletlerin ve insanlığın tarihini değiştirmişler. Katı gelenekleri, katı kalpleri, ölülerden çok daha ölü ruhları hayata kavuşturmuşlardır. Hurafe ve evhamın öldürdüğü milletleri diriltmiş zulüm ve despotluğun mahvettiği insanları yumuşatmışlardır. Hakla-batılın arasını ayırıp sapıklıktan kurtaracak iyiliğin anahtarını sunmuşlardır. İşte böylesine veciz, etkileyici, insanlığa dünya ve ahireti kazanma yolunu gösteren ilahî nizamı ne pahasına olursa olsun inananlar yaşayıp yaşatsınlar. Bu dinin sancağı uğrunda bedel ödeyenlerin eliyle dalgalanacaktır.

Şu hâlde müminler, münkirleri Allah'a havale edip yollarında azimle yürüsünler. Eninde sonunda azap inkârcıları kuşatacaktır. Zafer ise her zaman için hakka inananlarındır.[56]

❀ ❀ ❀

[56] Bkz: 3/139

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَأَمْلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٣٢﴾

13:32. Andolsun ki (Habibim) **senden evvelki peygamberlerle de istihza edilmiştir de ben o küfredenler** (e bir zaman) **için meydan vermişimdir. Sonra ise onları yakalayıverdim. Bu, benim nasıl** (ve ne müthiş) **bir ikabımdı.** (azabımdı.)

Bu ayet peygamber ve müminlere bir teselli ve davalarından emin olarak yola devam etmelerine bir teşvik mahiyetindedir.

Maddi imkânlara sahip olmanın verdiği gurur ve eneden kaynaklanan mütekebbirler küçüldükçe büyüdüğünü sanan budalalardır.

Büyüklenerek karşısındakini hor görüp alay edenler seviyesiz, sevimsiz, istenmeyen kimselerdir. Böyle birini mecburiyetlerin mecbur ettiği, menfaat ve beklentilerin dışında kim sever de arkadaş edinir.

Alay edilmek, hor görülmek insanı üzen, ezen, rencide edici, komplekse itici bir durumdur. Ancak kendinden, duruşundan ne kadar önemli olduğundan emin olanlar bu saygısız, seviyesiz kimseleri önemsemez, onurlu, erdemli duruşuyla onlara en güzel cevabı veririler. Çünkü öyle bir gün gelecek ki bu mütekebbirler hor ve zelil olurken dünyada hor görüp alay ettikleri ise şerefli bir makamda ağırlanacaklardır.[57]

Allah'ın bu mütekebbirleri yapmış oldukları çirkinliklere bir süre vermesi onları şımartabilir. Ancak Allah onların cezası-

[57] Bkz: 2/212

nı ihmal etmez. Verdiği süre içerisinde pişman olup tövbe etmedikleri takdirde onları şiddetle cezalandırır.

"Dönüş yalnız banadır." Gerçeğini hatırlatan Allah, isyan edenlerin başına gelecekleri haber vererek olarak uyarıyor. Öyle ya kimin dünyaya gelişinde rolü var ki ölüp de Mevla'ya geri dönüşüne müdahalesi olabilsin.

Buhari ve Müslim'in kaydettiği bir hadiste: "Muhakkak Allah zalime mühlet verir de sonunda yakaladığı zaman asla kurtulamaz."Her haberin gerçekleşeceği bir zaman vardır..." (6/67) [58]

Hevaları ile algılama melekelerini körelten münkirlerin üstüne dağ yürüse, gökten kapı açılsa, şu olsa, bu olsa deyip duranların maksatları iman etmek için bir talep değil, düpedüz istihzadır. [59]

Bütün bu açıklamalardan anlıyoruz ki, iman etmek için mucize değil, insanların ilahî davet üzerinde düşünerek, hikmetini müşahede ederek imanı idrak etmeleri gerekir.

Bu gerçeği görmeleri için enfüste (nefsinde), kâinatta ve afakta (gökyüzünde) imana ikna edecek deliller varken bunları görmezlikten, anlamazlıktan gelenlere elbette ceza hak olur.

Hayat seyrinde ne zaman idare müstekbirlerin elinde ise Müslümanlar zulüm ve sömürü altında bir yaşama mahkûm tutulurlar. Mekke müşrikleri de Müslümanları çeşitli eziyet ve zulümlere tabi tutulmuşlardı. Ama çok geçmeden sahip oldukları güç ve sultaları, Bedir, Uhud, Hendek, Tebük Savaşları derken Mekke'nin Fethi ile müşriklerin gururlu meydan okuyan başları Müslüman ordusu karşısında eğildi ve zelil oldular.

---

[58] Bkz: 3/178, 11/102
[59] Bkz: 6/11, 14/14, 15

Bu durum yer yer her asırda böyle tecelli edebiliyor. O gün Allah'ın Mekkeli putperestlere hikmeti gereği verdiği süre nasıl dolduysa, her azgının da bir gün süresi dolacaktır. [60] Bu da şu sünnetullaha bağlı tecelli eder. Allah, küfrün karşısında mağlup olmamak için çalışan, direnen azimli bir topluluğa yardım eder.[61] Yoksa Allah kerimdir, Allah dininin sahibidir diyen gayretsiz, devinimsiz miskinleri de ceza olarak zalimlerin boyunduruğu altında zilletli bir yaşamaya mahkûm eder.

❀ ❀ ❀

أَفَمَنْ هُوَ قَائِمٌ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ قُلْ سَمُّوهُمْ أَمْ تُنَبِّئُونَهُ بِمَا لاَ يَعْلَمُ فِي الأَرْضِ أَمْ بِظَاهِرٍ مِنْ الْقَوْلِ بَلْ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرُهُمْ وَصُدُّوا عَنْ السَّبِيلِ وَمَنْ يُضْلِلْ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

13:33. Her nefis (hayır ve şer) **bütün kazandığına nazır olan** (Zat-i ecel ü ala böyle olmayan gibi midir?) **Onlar Allah'a ortaklar tanıdılar. De ki: "Bunlara ad takın** (necidir, ne iş yaparlar bunlar?) **Yoksa siz yeryüzünde ona** (Allah'a) **bilmeyeceği bir şeyi mi haber veriyorsunuz? Yahut** (gelişigüzel) **sözün dış yüzü ile mi** (kendinizi aldatıyorsunuz?) **Hayır, o kâfirlere** (müminlerin aleyhindeki) **tuzakları süslü** (ve hoş) **göründü ve onlar doğru yoldan alıkonuldular. Allah kimi şaşırtırsa** (ceza olarak) **artık onun için hiçbir hidayet veren yoktur.**

---

[60] Bkz: 7/34
[61] Bkz: 3/200, 8/60

Bu ayeti kerime inkâr edenleri ve Allah'a eşler koşanları ikaz ediyor.

Allah, her nefsin üzerinde gözcü ve koruyucudur. Amenna! Ama bağlandığım şeyhler keramet sahibidir, görücü ve koruyucudur anlayışına sahip olanların kendilerini hangi isimle tanıtırsa tanıtsınlar böyle bir iddiada bulunmaları Allah'a eş koşma hâlidir. Bunlar, ister Kutbul Azam, ister Şeyh Osman, ister Nakşi vs. olsun. Söyleyin kim Allah gibi kullarının üzerinde nigehbandır. (bekçi, gözcü). [62]

İnsanlara bu sıfat ve yetkiyi verenler var da Allah'ın haberi mi yok? Nasıl böyle sapık bir anlayışa düşülür? Allah'tan başka hiçbir kimse Peygamber de dâhil gaybı bilmez, göremez. Sadece Allah'tır habir ve latif olan. O'na hiçbir şey gizli kalmaz.

İnsanların cehaletlerinden ve akledememeleri yüzünden yaptıkları şeyler kendilerine güzel geliyor.

"Her grubun, her ekolün önderleri, yoldaşları birbirlerine geçmişlerini, geleceklerini güzel ve süslü gösterirler. Bunlar aleyhinde hüküm gerçekleşmiştir. Doğrusu onlar hüsranda idiler."

Böyle düşünenler, yani kendince seçtikleri kulların Allah'ın yanında rüçhaniyeti (üstün olma, yaptırım gücü bulunma) vardır diye bağlanıp yalvardıklarının, insanlar üzerinde fayda ve zarar vereceğini, Allah ile aralarında şefaatçi olacaklarını sananlar Necm suresi 23.ayette şöyle ikaz ediliyor. "...Allah, onlar hakkında hiçbir delil indirmemiştir. Onlar ancak zanna ve nefislerinin arzusuna uyuyorlar. Hâlbuki kendilerine Rableri

[62] Bkz: 10/61, 6/59, 11/6, 13/10, 207, 57/4

tarafından yol gösterici gelmiştir." İşte bu kişiler aldanıp sapmaktadırlar.

Öyleyse iyi düşünülsün her an kendisini gözeten ve yaptıklarını hesap eden Yüce Allah'tan başka sığınacak merci var mı? Nasıl olur da yalnız sana ibadet eder yalnız senden yardım isteriz derken birileri niyazları işitici, ihtiyaçları karşılayıcı, yardım edici bilip bir şeylerin hâkimi kabul edilir?

Allah'a ortak koştukları sahte ilahlar hiçbir nitelendirmeye ya da tanımlamaya değmeyecek kadar anlamsız şeylerdir.[63]

İnsana fıtri olarak inanç duygusu verilmişken (akıl, idrak, düşünce, muhakeme) bu yeteneklerini yapılan daveti anlamak için kullanmayıp batıl inançlara inatla sarılan ve hakikatin sesine kulaklarını tıkayanlar kaçınılmaz biçimde imanın bahşedeceği değerden mahrum olurlar. Bu durum onun için "kaderalınyazısı "değil, kendi tercihidir. Allah hiçbir kimseye önceden böyle bir şey takdir etmez.

Allah, doğru yolu gösteren, akıllarına ışık tutan, duygu ve düşüncelerini bir basiret üzere hakka davet eden Kur'an'ı büyük bir rahmet olarak sundu. Bu kitap hayat kanunudur. Birilerinin görüş ve düşüncelerine göre değişmeyeceğini ama herkesin ister istemez o kanunlar doğrultusunda yaşamak zorunda olduğunu beyan etmektedir.

Buradan çıkaracağımız sonuç ilahî kaynaktan beslenmeyip, "biz kimiz ki onu anlayalım" diyerek Kur'an'la aralarına mesafeler koyan, onu yalnız büyüklerimiz anlar anlayışla ölünün yıkayıcısına teslim olduğu gibi birilerine bağlananlar, yanlış ve sapık anlayışlarının kurbanı olurlar.

---

[63] Bkz: 7/71, 12/40

İşte Kur'an'ı arı duru bir zihinle fıkhetmekten uzak olanlara yaptıkları işler süslü görünür. Ama yine de kendilerinin doğru yolda olduklarını sanırlar.

❀ ❀ ❀

لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الآخِرَةِ أَشَقُّ وَمَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٣٤﴾

13:34. (Bu) dünya hayatında onların hakkı azaptır. Ahiret azabı ise daha zorludur. Onlar için Allah'tan (Allah'ın azabından kurtaracak) **hiçbir koruyucu da yoktur.**

İnsanların inancı ve inançsızlığı nispetinde olaylara bakışı vardır. Ve musibetler karşısında bu ölçüye göre acıları hafifleyip artacaktır.

Dünya azabı, hayâsızlığın getirdiği yozlaşma, kokuşma, ailenin parçalanması, sevgisizlik, fitne, faili meçhuller, devasız hastalıklar, doğal afetler, yolsuzluk ve zulüm gibi daha birçok olumsuz şeyler olarak isabet eder.

İnkârcıların veya İslam'ı idrakten uzak insanların başlarına bir musibet gelir de yurtlarının yakınına bir bela düşecek olursa korkutur onları. Bela geldi gelecek derken yıpranır, stres, depresyon, panik atak vs. hastalıklara maruz kalırlar ve hayat çekilmez olur. Hadiselerin gerisindeki büyük hikmeti düşünmeyi bilmez. İşte bunun için başına gelen musibetlere üzülerek üzüntüsünü ikiye katlar. İmanın verdiği huzurdan mahrum kalpler, sabrın ve Allah'a tevekkülün kazandıracağı dayanaktan mahrum oldukları için acıları onları mahveder. İnkârcıların,

Allah'tan gafil iradesizlerin hayatı böyledir. Dünyaları berbat, ahiretleri ise daha vahimdir.[64]

❀ ❀ ❀

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الأَنْهَارُ أُكُلُهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوا وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ ﴿٣٥﴾

13:35. Takva sahiplerine vadedilen cennetin sıfatı (şudur): **Altından ırmaklar akar onun. Yemişleri ve gölgeleri daimdir. İşte** (fenalıktan) **sakınanların** (mesut) **akıbeti! Kâfirlerin sonucu ise ateştir.**

O muttakiler ki, tahkikî imanla Rabbinin rızasını hayatının merkezine oturtmuş, kendilerini tehlikelere karşı koruma altına almışlardır. İşte sonsuz hayatta güzel akıbet onlaradır.

"Allah, takva sahipleriyle beraberdir." (9/123) "Allah yanında en üstün olanınız takva sahipleridir. (49/13) Onlar akılların tasavvur edemeyeceği kadar güzel, daim huzur ve haz verici cennette ebedî kalacaklardır.

❀ ❀ ❀

وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمِنَ الأَحْزَابِ مَنْ يُنكِرُ بَعْضَهُ قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلاَ أُشْرِكَ بِهِ إِلَيْهِ أَدْعُو وَإِلَيْهِ مَآبِ ﴿٣٦﴾

13:36. Kendilerine kitap verdiğimiz kimseler sana indirilen (bu Kuran) **ile sevinirler. Fakat** (peygamberlerin aley-

[64] Bkz: 25/11-15

hinde birleşen) **güruh içinde onun bir kısmını inkâr eden kimseler de vardır. De ki: "Ben ancak Allah'a kulluk edip O'na ortak koşmamakla emrolundum. Ben ancak O'na dua ederim. Dönüşüm de yalnız O'nadır."**

Burada gerçek iman sahipleriyle, peygamberlerin arasını ayıranların veya vahyî veriler hakkında şüphesi ve itirazı olanların bu dinle yani İslam'la alakasının kalmadığını haber veriyor. İslam ancak "Tevhid" ilkesi bütünlüğüne dayalıdır.

Allah'tan gelen bütün kitaplar tevhid akidesini anlatırlar ve akait konusunda aralarında hiçbir farklılık yoktur. Fakat şeriat konusunda farklılıklar olabilir. [65] Diğer kitaplar tahrifata uğradığı için yolumuzu Kur'an doğrultusunda belirlemek zorundayız.

❀ ❀ ❀

وَكَذَٰلِكَ أَنزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُم بَعْدَمَا جَاءَكَ
مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ ﴿٣٧﴾

13:37. İşte biz onu (Kur'an'ı) **böyle Arapça bir hikmet olarak indirdik. Andolsun ki sana** (vahy ile) **gelen** (bu) **ilimden sonra onların heva** (ve heves) **lerine uyarsan Allah'tan senin için ne bir yardımcı vardır, ne de bir koruyucu.**

Hem peygamberin (as) Araplardan seçilmesi, hem de Arapça'nın insan duygu ve düşüncelerinin bütün inceliklerini rahatlıkla anlatacak kelime zenginliğine sahip bulunması Kur'an'ın Arapça inmesine sebep olmuştur.

---

[65] Bkz: 5/48

Aslında Allah her peygambere kendi kavminin diliyle hitap etmiş, vahyini onların diliyle göndermiştir ki peygamberler Allah'ın emir ve yasaklarını rahatça anlatsın.[66]

Kur'an'ın Arap dili ile olması onun sadece Araplara indirilmiş olduğunu ifade etmez. Kur'an'ın mesajı evrensel bir nitelik taşır. "Bu (Kur'an), bütün insanlığa bir davet, takva sahipleri için de bir hidayet ve bir öğüttür." (3/138)

"De ki: Ey insanlar! Gerçekten ben sizin hepinize, göklerin ve yerin sahibi olan Allah'ın elçisiyim..."(7/158) Gerçek iman sahipleri bundan önceki resul ve vahiyleri tasdik edip geçmiş vahyî verileri de içinde toplayan Kur'an ile amel ederler. Ona heva ve herhangi bir beşerî veri karıştırmayın.[67] Diğer dinler de bir ideolojidir önemli olan maslahattır." diye başka dinlere mensup kimselerle din adına uzlaşmayın. Sizden gayrilerle dünyevi gelişmelerde işbirliği yapabilirsiniz ama dinlerinizi koalisyon yapamazsınız çünkü her yapılan koalisyon bir dini kendisi olmaktan çıkarır, başka bir din, başka bir ideolojiye dönüştürür.

Bu Kitap'ta bildirilenler son derece açıktır. Bu Kitap'a iman ettikten sonra artık başka heva heveslere uymak elim bir azabı getirir.[68]

❀ ❀ ❀

[66] Bkz: 14/4
[67] Bkz: 29/51
[68] Bkz: 6/159, 42/14, 17/74, 75

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلاً مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلاَّ بِإِذْنِ اللَّهِ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ ﴿٣٨﴾

13:38. Andolsun ki biz senden önce peygamberler göndermişiz, onlara da zevceler ve evlatlar vermişizdir. Allah'ın izni olmadıkça herhangi bir ayeti (bir mucizeyi) **getirmek hiçbir peygamberin haddi değildir. Her zamanın** (kulların maslahatlarına göre) **yazılmış hükmü vardır.**

Bu ayeti kerime, peygamberliğin tabiatını anlatmakta ve peygamberlerin de birer kul olduğuna, sadece insanlar arasından seçilerek gönderildiklerini bildirmektedir. " De ki: Ben yalnızca sizin gibi bir beşerim. (Şu var ki) bana, ilahınızın, sadece bir ilah olduğu vahyolunuyor..." (18/110)

Zevcelerinin, çocuklarının olması, çarşı, pazar gezmesi vb. bir takım beşerî hâl ve durumların olması risaletine niye mâni olsun? Ama müşrikler daima peygamberlerin risaletlerini çürütmek için bu tür itirazlar öne süregelmişlerdir. Onlar beşer olarak hiçbir mucize gösteremezler, Allah dilemedikçe.

Resul, sadece bir uyarıcıdır. Kulluğunun bütün gereklerini de yerine getirir. Diğer insanlara üstünlüğü vahiy alması, hiç tavizsiz uğrunda gereken bedeli ödemesidir.

Resulullah (as) Allah'tan aldığı vahiyle kâfirleri azap ile inzar, müminleri de nusret ve rahmet ile müjdeledikçe kâfirler Resulüllah'a (as): "Hani o tehdit ettiğin azap nerede kaldı? Demek ki söylediklerin yalan imiş." diyorlardı. Buna cevaben de buyruluyor ki," Her zamanın yazılmış hükmü vardır." "Her haberin gerçekleşeceği bir zamanı vardır..." (6/67) "Biz her şeyi bir ölçüye göre yarattık." (54/49)

Eceller, ömürler, rızklar ve olaylar Allah'ın kaza ve kaderine bağlıdır. Belli vakitleri vardır. Ne ileri gider, ne de geri alınırlar. "Süreleri geldiği zaman da onu engelleyen olamaz. [69]

❀ ❀ ❀

يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ ﴿٣٩﴾

13:39. Allah ne dilerse (onu yapar. Bazısını ceza olarak) **mahveder,** (vücuda getirmez, bazısını da mükâfat olarak) **vücuda getirir. Ana kitap O'nun nezdindedir.**

"Ümmül Kitap" O'nun katındadır. Bir anlamda, bütün âlemde değişecek veya değişmeyecek olan her şey Allah'ın ilminde mevcuttur. Allah her alanda dilediği değişikliği yapabilecek irade ve kuvvete sahiptir. "Allah yaptığından sorumlu tutulmaz..." (21/23)

Diğer anlamda ise, vahyedilmiş tüm kitapların kaynağı Allah'tır. Elçilerin hepsi de ilahî hakikatleri duyurmak için görevlendirilmiştir. Son peygamber Hz. Muhammed ile vahiy tamamlanmıştır.[70] Bundan sonra Kur'an'da hiçbir ayet nesh edilmeden ebediyete kadar korunacak öğretilerdir. İlahî mesaj beşer eseri mi ki tashih edilsin. Eğer bir nesihten söz edilecekse bu sadece geçmiş ilahî mesajlarla ilgilidir. [71]

Otuz altıncı ayette de değindiğimiz gibi "Allah'tan gelen bütün kitaplar tevhit akidesini anlatırlar ve akait konusunda aralarında hiçbir farklılık yoktur. Fakat şeriat hususunda farklılıklar olacağını düşünürüz. Mesela "Benden önce gelen Tevrat'ı

[69] Bkz:16/61
[70] Bkz:5/3
[71] Bkz:2/106

doğrulayıcı olarak ve size haram kılınan bazı şeyleri de helal kılmam için gönderildim..." (3/50)

Hasılı, ilmin menşei Allah'tır. İnananların hiçbir şüphe ve endişeye düşmeden arı duru bir akılla vahyi anlayıp yaşamalılar ki ilahî rahmet tecelli etsin.

❀ ❀ ❀

وَإِنْ مَا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ﴿٤٠﴾

13:40. Bizim onlara(onların başına gelip çatacağına) **söz verdiğimiz** (azab) **ın bir kısmını sana göstersek de, yahut seni** (ondan evvel) **öldürsek de ancak sana düşen** (vazife, risaletini) **tebliğ etmektir. Hesap** (ları, cezaları) **da yalnız bize aittir.**

Bu ayeti kerime Resulü Ekreme düşman olan cemaatin darmadağın ve perişan olacağını, yeni bir kuvvetin onun yerini tutacağını, çünkü ilahî iradenin hakkı muzaffer edeceğini anlatıyor.

İnanıp, inancını ideal edinenler davaları uğruna ne olursa olsun ölüm gelinceye kadar ilahî ilkelere sadık kalarak yaşamak zorundadırlar. Bu hususta kim ne yapıyor, ne kadar önem veriyor, kendisi için öncelikli olan nedir?! Bütün bunları Allah bilmektedir.

İlmin haysiyetine erişmiş müminler tebliği ne iktidar olmak için koalisyona ne de onunla ihtiram görme gibi bir gaye ile değil, üzerine vacip olan İslam'ın yaşanılması ve hâkim olması için yaparlar. Hiçbir emel ve amaç uğruna taviz vermezler. Çünkü Allah yapısı olmayan bir nizamı herhangi bir maslahattan dolayı benimsemek fiski bir yaklaşımdır.

Bu başa gelen sıkıntılardan dolayı eziklik kompleksine girmeden ilahî yolda istikamete devam ederler. Hayatın seyrinde her tür imtihanla karşılaşılır. Zafer ve hezimette Allah'ın dilediği bir hikmet vardır teslimiyetiyle mücadelelerine devam ederler.

Şüphesiz ki Müslümanlar Allah'a inandığı ve onun nizamının insan ve kâinat üzerine kurulduğunu bildiği için Allah'ın hayat nizamından başka bütün nizamları reddederler. Onların boyunduruğunda yaşama gibi bir zor durumda olsalar bile güçlerince ona karşı koyarlar. Güç yetiremedikleri durumlarda buğzeder ve her hâlükârda güçlerince nefislerinde, ailelerin de ve çevrelerinde İslam'ı yaşama ve yaşatma ilkelerine ağırlık verirler. Maiyetindekilerden mesul olduğunun idrakiyle hareket ederler.

Haber verilen o gün mutlaka gelecektir. İlahî çağrıya kulak tıkayanlara vadedilen azabın bir kısmına şahit olunur veya olunmaz. 38.ayette belirtildiği üzere her şeyin takdir ve tayin edilmiş bir zamanı vardır. Zamanı geldiğinde gerçekleşecektir. İnananların görevi onların cezalandırıldığını görmek değil, ne pahasına olursa olsun insanlara vahyi tebliğ etmektir. Hesap sorup ona göre amellerin karşılığını vermek Allah'a aittir.

❀ ❀ ❀

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ يَحْكُمُ لاَ مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤١﴾

13:41. (Hem onlar gözleriyle de) **görmediler mi ki biz** (kudretimizle) **arza** (kâfirlerin diyarına) **geliyor, onu etrafından eksiltip duruyoruz. Allah hükmeder. Onun hükmü ar-**

dına düş(üp de redded) ebilecek de yoktur. O, hesabı pek çabuk görendir.

Bu eksiltme gerek toprakların fethi ile sınırların daralması, gerek deprem, sel, savaş gibi afetlerle kaybedilenler, gerek bir takım muhalif reislerin ölümü ile muhalefetin zaafa uğraması yahut müşrik sayısının azalması, müşriklerden ayrılanların Müslümanlığa iltihak etmeleri olabilir.

Razi'ye göre bundan maksat"yeryüzünde talihin-başarı ve yükselmesinden sonra çöküşe, yok oluşa; hayattan sonra ölüme; gurur ve ihtişamdan sonra aşağılanmaya; kemalden (olgunluktan /yeterlilikten) sonra acze ve eksikliğe doğru dönüp durduğunu hâlâ görmediler mi? Hâl böyleyken, hakkı inkâr edenleri, güçlerinin doruğundayken Allah'ın kendilerini alçaltmaya-cağından, başkalarına hükmederken köleleştirmeyeceğinden emin kılan ne?" [72]

Evet, hakikat mesajını engellemek, bu mesajın sesini susturmak için münkirler daima mücadele edeceklerdir. Çeşitli komplo ve düzenler kuracaklardır. "Ey iman edenler! Bunlara karşı uyanık olun! Davanıza sahip olun! "Onlarla savaşın ki, Allah sizin ellerinizle onları cezalandırsın, onları rezil etsin, sizi onlara galip kılsın ve mümin toplumun kalplerini ferahlatsın." (9/14) Ey insanlar! Ey iman edenler! Uyanın bakın emperyalist güçler topraklarınızı işgal etmek için yerli iş birlikçileri ile el ele verip BOP projesini gerçekleştirmek için her türlü zulmü, komployu reva görmekteler.

İslam âlemi, bir araya gelmeli! Herhangi bir nedenden dolayı değil, Allah'ın dinini hâkim kılmak için vahdeti oluşturmalılar ki ilahî yardıma, ilahî rahmete layık olunsun! Eğer vahdet

[72] Bkz: 7/128, 24/55

üzere dininizi dava etmezseniz, dünyanız harap, ukbanız da hüsran olabilir.

Allah onları (emperyalistleri) giderip yerine sizleri getirebilir. Lakin bunun size dünyevi rahatlıktan başka ne faydası olacak, eğer İslam'dan uzaktaysanız! Sonunuz İsrailoğulları gibi helak olabilir!

❁ ❁ ❁

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٤٢﴾

13:42. Onlardan evvelki (ümmet) **ler de** (peygamberlerine) **tuzaklar kurmuştu. Fakat binnetice bütün tuzaklar** (ın cezası) **Allah'a aittir. Herkesin ne kazanacağını O bilir. Dünyanın sonu kimindir, yakında kâfirler bilecektir.**

İnkâr edenler, daima Allah'ın kullarına ve düzenine karşı çeşitli sinsi planlar kurarak bunları zayıf ve etkisiz hâle getirmeye çalışırlar. Ama bilmezler ki, bu gerçeğe karşı koymakla kendilerini aldatıyorlar. Allah bu tür zalimlere mühlet verip bir şeyler elde ettiklerini zannettirerek, onları tulü emel ile oyalayabilir. Muvaffak oluyoruz zannederken Allah tarafından zanlarının hilafına öyle gizli bir surette çarpılırlar ki mahvolurlar.

Hiç değişmeyen, tahrife uğramayan ilahî haberler ve dünyada seyreden manzaralarda görülüyor ki kötüler, düzenbaz zalimler her zaman hüsrana uğramış ve lanetle anılır olmuşlardır.

Hâlihazırda ABD, AB ve diğer emperyalist güçlerin döndürmüş oldukları politik düzenlerinin ne kadar haince bir komplo olduğu ortada. İllegal yollarla ülkelere saldırıyorlar. Giderek

dünyanın lanetini üzerlerine çekiyorlar. Onlar ise dünyanın gözünün içine baka baka demokrasi ve özgürlük türküleri söylüyorlar. Unutulmasın ki onların da sonu Firavun ve Nemrutlar gibi olacaktır. Ve bilsinler ki Allah'ın hesabı cidden çetindir. Bir anda hilelerini başlarına geçirir. Aldatıyoruz zannıyla aldandıklarını idrak etmezler. [73]

Burada kâfirlerin mekrini yani hile ve düzenini bir kenara bırakalım da konuya genel bir bakış atfedelim.

Aldatmak, bilinçli bir surette, doğru olmayan bir fikri ya da bir yolu, bir amaca ulaşmak için insanların dikkatlerini başka yöne çekerek şaşırtıcı veya dolaylı yolları ve desiseleri de kullanarak kabul ettirmektir.

Hiç yanılmamak gibi hiç aldanmamak da mümkün olmaz. Ama devamlı yanılmaya müsait durumda kalmak mazeret olmamalıdır. Bu hâl daha çok insanın etraflı düşünmeyişi veya o şey hakkında bilgi sahibi olmayışı nedeniyle vukua gelen hadisedir. İnsan bilgisi, tefekkür dünyasının genişliği ve de muhakemesinin güçlülüğü nispetinde aldatıcıların şerrinden korunabilir.

Her zaman yaman ve sinsi oyunlarla aldatıcı kimselerin olacağı malum. Bunlar kuzu postuna bürünmüş kurt gibidirler. O hâlde aldatılmamak için uyanık olmak gerek...

Aldatmak ne kadar kötü ve çirkin bir işse, aldanmak da gaflet sonucu meydana gelen, insan derecesine göre zarar ve vebal getiren bir durumdur.

Bunun birçok sebebi de hakka bağlı olmamak, aklı kullanmamaktır. "Allah ayetlerini size açıklar, ta ki akıl edesiniz.

---

[73] Bkz:8/30, 27/50–52

Mesela birine borç vereceksiniz, Allah yazışın buyurmaktadır.[74] Ve benzeri işler genellikle Allah'ın ilkelerine riayetsizlikten gelen aldatma ve aldanma fiilleridir. Allah'ın her şeyi görücü ve kuşatıcı olduğunu göz ardı edenlere has bir tutumudur.

Bu aldanmanın bir de din adına yansıyan tarafı var. Eğer Kur'an'ın esprisini kavramamışsanız birileri çıkar sizi kolaylıkla aldatabilir. Aldanmama gibi bir uyanıklık içerisinde olunursa hem karşıdakinin bu çirkin huyunu devam ettirmeye sebep olarak hem de aldanıp zarar görerek vebale girilmiş olunur. Yapacağı şeyin ilmine vakıf ve uyanık olanlar kolay kolay aldanmazlar Allah'ın izniyle.

Birçok tefsir okusanız bir o kadar da hadis okusanız eğer hâlâ Allah'a aracısız yaklaşılmaz düşüncesine sahipseniz, Kur'an'ın esprisini anlamamışsınızdır. Dolayısıyla da mistik anlayışlara aldanır ve de aldatıcı olursunuz.

O hâlde din istimrarcılarına karşı çok dikkatli olmalı. Din adına ortaya konulanlar hakkında sağlam bir ölçü ile karşılaştığı olayları değerlendirmek, ilmi bir delile dayanmayan iddialara karşı temkinli olmak gerekir ki onlara aldanılmasın.

İslam âlemi uzun yıllardır değerlerini bilip güçlenmedikleri için sürekli emperyalist güçler tarafından aldatılıyorlar. İnananlar karşısında biraz zorlanınca hemen bir anlaşma masası kurarak geri planda daha anlaşma masasında iken korkunç katliamlarda bulunuyorlar... Uzun yıllardır Cezayir, Filistin, Çeçen davası bu sebepten bitmiyor...

Bu uğurda öncülük yapanlar ilim, irfan, akıl, izan, anlayış, kavrayış ve uyanık bir strateji ile olayların üzerine gitmeliler.

❀ ❀ ❀

[74] Bkz: 2/282

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلاً قُلْ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٤٣﴾

13:43. O küfredenler şöyle der: "Sen (Hak tarafından) **gönderilmiş bir peygamber değilsin" De ki: "Benim aramla sizin aranızda** (hakiki) **şahit olarak Allah yeter ve** (bunu) **nezdinde kitap ilmi bulunanlar dahi** (bilirler) .

Bu ayetten de anlıyoruz ki, imana davet hususunda ne kadar delil sunulup kişiler ikna edilmeye çalışılsa da kibir ve inatla hakka kapısını kapatanlar hidayete eremezler. Ön kabul, peşin hüküm ve inat onların algılama duyularını köreltmiştir. İşte bu inkâr edenlerin bir mekridir. "Peygamber değilsin" diyerek hem peygamberin halk üzerindeki etkisini kırarlar hem de iktidarlarını sağlamlaştırmak için statülerini kullanarak fitne ateşini tutuşturup her türlü zulmü reva görürler. Çünkü onlar manaya değil maddeye, söze değil söyleyene bakarlar.

Sağduyulu, aklıselim sahibi, basiretli insanlar ise sözün hak olduğunu, hak sözü örnek yaşayışıyla tanıklık edeni dinler ve Kur'an'ın Allah kelamı olduğuna, resullerin de Allah tarafından seçilip görevlendirildiğine inanırlar.

Herkes onun peygamberliğini kabul edecek değil, inanmayanlara "Benimle sizin aranızda Allah ve kitabı bilenler yeter. " "...Allah, adaleti ayakta tutarak (delilleriyle) şu hususu açıklamıştır ki kendisinden başka ilah yoktur. Melekler ve ilim sahipleri de bunu ikrar etmişlerdir. (3/18) "Allah sana indirdiğine şahitlik eder; onu kendi ilmi ile indirdi. Melekler de (buna) şahitlik ederler. Ve şahit olarak Allah kâfidir." (4/166)

Allah'ım bizleri şahadetine tanık olarak şahadete erenlerden eyle! Bizi imanın esenliğine erdir. Kusurlarımızı bağışla!

Bizi salihlerden kıl! Salihlerin arasına kat! Bizi iyiliğin, erdemin, güzelliğin ışıltılarıyla donat! Uzattık ellerimizi, tut yarabbel âlemin, bizi bize bırakma, acı bize! Kaldıramayacağımız bir yük yükleme! Rabbimiz! Bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi eğriltme! Bize tarafından rahmet bağışla, şereflice yaşama ve ayakta kalma zindeliğini ver! Bizi sev, bize sevdiğin şeyleri sevmeyi nasip et! İlmin haysiyetine, imanın gücüne erdir! Zikrinle uyanık, zikrinle mutmain kıl!

Euzu-billahi mieşşeytanirracim;

Bismilahhirrahmanirrahim. Sadagallahul-aliyyül-azim..

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

İBRAHİM SÛRESİ

Giriş

Rivayetlere göre sure Mekke'de nazil olmuştur, 35-41. ayetlerde Hz. İbrahim'in duasından bahsettiği için bu adı almıştır. 52 ayettir.

Sure öncelikli olarak Kur'an'ın insanlara yol gösterici olduğunu, dünya hayatına aldanıp Kur'an'dan yüz çevirip hakka karşı cephe alanların sapık olduklarını, sonunda hezimete uğrayacaklarını bildiriyor.

Kur'an bütünü içerisinde olduğu gibi, bu surede de insana teshir (zaptetme, ele geçirme) olunan her şeyin vahdaniyeti ilahîyeye "Tevhit" şahit olduğundan, risaletten, ölümden sonra dirilişten, hesap ve cezanın hak olduğundan bahsediyor.

الر كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾

14:1 Elif, Lam, Raa. Bu Kitap'tır ki (bütün) **insanları Rablerinin izniyle karanlıklardan aydınlığa, o yegâne galip, hamde layık olan** (Allah)' **ın yoluna çıkarman için onu sana indirdik.**

Mukatta harfler ile başlayan her sure mutlaka arkasından hemen Kur'an'ın önem ve anlamından bahseder.

Kur'an'ın Allah kelamı olduğunu, bir benzerini kimsenin meydana getiremeyeceğini iddia ederken, ona iman edenleri cehaletin karanlığından kurtarıp ilmin aydınlık yolunda emin olarak saadete eriştireceğini, kâfirlerin ise ziyanını artıracağını öğüt ve ikazlarla anlatıyor.[1]

Kur'an, doğruluk isteyenler için bir kılavuzdur. İnsanoğlu akledip düşünerek kitabını okursa Rabbinin gösterdiği istikamette yürür. Onu okumayı, doğruyu araştırmayı özürsüz olarak terk etmenin çok veballi olacağı bilinmeli ve Rabbinin adıyla okumanın düsturu iyi kavranılmalıdır.[2]

Evet, bu kitap, yürünen yolda bir nurdur. İlahlık otoritesinin yalnızca Allah'a ait olduğunu, bununla insanları kula kul olmaktan kurtarıp, her an değişen siyasi, sosyal, idari, ahlaki, iktisadi sahada konulan kanunlarla insanları şaşkına çevirenlerin elinden kurtarıp, hakka, adalete, ihsana dayalı nizamıyla sabit ve kararlı yürüyüş tarzını elçileri aracılığı ile öğretir.

---

[1] Bkz: 5/68, 10/57, 17/82, 69/48-50

[2] Bkz:3/7, 7/200, 72/14

Bu kılavuza göre yol alanların ayağı kaymaz. Evet, gittiği yolu gören insan dosdoğru gider yolunda. Ona sarıldığı müddetçe hurafe ile gerçeği ayırt edebilecek, hevai duyguların anlamsız olduğunu görecek, kendisine faydalı olan şeyleri hayat düsturu edinecektir.

Bu Kur'an, Allah'ın yakınlığını hissetmenin verdiği bir duygu sayesinde insanlara gizli açık, bolluk ve darlık anlarında bir imtihanda olduğunu bilerek imtihanın gerisindeki hikmetin sırlarını anlatır.

O, "Aziz," yani güçlü, kuvvet ve kudret sahibi, mağlup olması mümkün olmayan, "Hamid" bütün fiilleriyle ve nimetleriyle övgüye layık olan yüce Allah bu kitabı sıratı mustakimi göstermek için indirmiştir.

Allah'ım, bizleri Kur'an'ı fıkhederek yaşayan, mutlu, saadet yoluna insanları davet eden bahtiyar kullarından eyle.

Ya Rabbi, işittik. İtaat edeceğiz. Bizlere kulluğumuzda şuur, ibadetlerimizde huşu nasip et. Sen senin yoluna yönelenlerin yardımcısısın.

İnsan muhatap bulunduğu bu Kitabı anlamaya çalışmakla mükelleftir ve insanlar bu mükellefiyeti taşıyacak güçte yaratılmıştır. Bu mükellefiyetin şerefi hiçbir şahsiyetten esirgenmiş değildir. İnsanlar akıllarını kullanarak, iyice tefekkür edebilsinler diye beyan edildiği bildiriliyor.[3]

❀ ❀ ❀

[3] Bkz:16/44

اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَوَيْلٌ
لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٢﴾

14:2 O Allah ki göklerde ne var, yerde ne varsa hep O''nundur. (Uğrayacakları) **çetin azaptan dolayı vay kâfirlere** (kâfirlerin başına geleceklere)!

Kâinat ve kevni ayetler inkâr edilemeyecek delillerle gözler önüne serilmiş ve mevcudatın sahibi olan, her şeye hükmeden, hikmetiyle varlıkları emrine boyun eğdirip idare edenin Allah olduğuna defeatle dikkatler çekilmişken, inkârcıların bunlar üzerinde düşünüp iman etmeleri gerekirken kör bir inatla imandan yüz çevirenlerin elbette vay hâline.

❁ ❁ ❁

الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ
اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٣﴾

14:3 Ki onlar dünya hayatını ahiretten üstün (tutup) **sevenler,** (insanları ve birbirini) **Allah'ın yolundan alıkoyanlar, onu** (o yolu) **eğriliğe çevirmek isteyenlerdir. İşte onlar** (haktan) **uzak bir sapıklık içindedirler.**

Bu ayetten de anlıyoruz ki inkârcıların hakkı reddetmelerine sebep dünyevi arzu ve emellerine göre yaşamaktır. İslam ise insanlığın güven ve huzurunu bozan keyfi hareketlerin önüne engeller getirmektedir.

Hak, gerçek, adalet, ihsan ve insanca yaşama ilkesi olan İslam'ı rasyonalist zihniyetle reddeden, insanı uyutan hayal dini olarak lanse edip hevasının arkasına gizlenen bu fasıklar kur-

dukları sinsi planlar, tuzaklar, felsefik ve demagojik söylemlerle demokrasi, hürriyet ve insan hakları vaatleriyle bilmez ve düşünmez insanları da hevalarına boyun eğdirirler.

Hakka davet edildikleri hâlde tetkik ve tahkik etmeden inat, taassup ve önyargılarla onu reddedenler, verilen melekelerini kullanmayıp aldatıcılara inanıp boyun eğdikleri için kâfirlerin düçar olacağı elim azaba uğrayacaklardır. Bunların görünüşte yaşantıları çok caziptir. Ama perde arkasındaki yaşamları çok iğrenç ve sefihtir. Emelleri uğruna birbirini aldatan, gerekirse birbirini yiyen bir toplumdurlar. Zerre kadar aklı olanlar onların bu hâlini pembe dizilerinde bile görebilir. Fakat kendileri görmezler. Çünkü tulü emel, servet ve statü onların algılama melekelerini körelttiğinden yaptıklarını güzel görmekteler. Tıpkı alkolikler gibi, bu zevk sarhoşları da içerisinde bulundukları durumun farkında değiller.

İçerisinde bulunduğumuz şu asırda Ortadoğu projesini gerçekleştirmek için emperyalist güçlerin zayıf ülkelere uyguladığı zulmü, komployu bilmeyen var mı?!..

Bunlar ve bunlara tabi olanlar her ne kadar yeryüzünün nimetlerinden istifade etseler de asıl gayelerine ulaşamazlar. Allah'ın dosdoğru yolunun önünü tıkayamazlar.

İslam'a ve Müslümanlara çamur atmak için ellerinden geleni yapanlar ancak cahil, heva ve çıkar sahibi kimseleri güdümleri altına alarak kendi dikta rejimlerini kurmaya çalışırlar. Buna karşı çıkan veya yapmış oldukları zulümlerden dolayı uyaranlar oldu mu hemen hadleri bildirilir.

Bu neden böyledir? İnsanlar neden bunlara aldanır diye sorduğumuzda Müslümanlar olarak iktidar gücünden mahrum olmaları, zulüm sisteminde yaşamaya mahkûm oluşları, ilahî vahiyle yanlış iletişim kurmaları ve dünyacı bir anlayışla ahireti

unutmuşçasına yoğun bir tempoyla koşuşturmaları nedeniyle fikrî ve kültürel değerlerden mahrum olduklarından kolayca aldatılıp sindirilmişlerdir diyebiliriz.

Dünyayı ahirete tercih edenler, bugün yaşayalım da yarın ne olursa olsun diyenler, zalimler tarafından ezilir ve köleler gibi yaşamaya mecbur kalırlar.

Kitabını anlayarak okumayan, dinini dava edinmeyenlerin dünyası harap, ahireti hüsran olur. Çünkü hiçbir din ve ideoloji koruyucusuz olmayacağı gibi, İslam'ın temel esprisi de din yolunda cihat edilmeden yeryüzünde hâkim olunmaz. Cihat, fitnenin kalkıp, hakkın hâkim olması için şarttır. "Kâfirlere boyun eğme ve bununla(Kur'an ile) onlara karşı olanca gücünle büyük bir savaş ver." (25/52) Bu şuurdan yoksun olanlar cahil, yobaz, hak adına konuşmanın önem ve ehemmiyetini kavramaktan mahrum olanlar tarafından aldatılır ve haktan uzak sapık bir hayat sürdürürler.

❀ ❀ ❀

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلاَّ بِلِسَانِ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝

14:4. Biz hiçbir peygamberi kendi kavminin dilinden başkasıyla göndermedik ki (emrolunduklarını) **onlara apaçık anlatsın. Artık bundan sonra Allah**(sapmayı) **dileyeni sapıklık içinde bırakır,** (doğru yolu tutmayı) **dileyeni de doğru yola yöneltir. Çünkü doğru hüküm ve hikmetle edip-eyleyen en yüce iktidar sahibi O'dur.**

Öncelikle dillerin muhtelif olması, Allah'ın varlığının, kudretinin delillerindendir. "O'nun delillerinden biri de, gökleri

ve yeri yaratması, lisanlarınızın ve renklerinizin değişik olmasıdır. Şüphesiz bunda bilenler için alınacak dersler vardır." (30/22)

Şayet Kur'an-ı Kerim bütün dillerle yazılmış olsaydı, üslup ve lafızları mana bakımından doğal olarak değişik olurdu. Bu da Kur'an-ı Kerim'e dil uzatılmasına sebep olacaktı. Dolayısıyla dillerin, kelimelerin manaya delalet bakımından farklı oluşları sebebiyle kaçınılmaz olarak bir ümmetin Kur'an'ı diğer ümmetin Kur'an'ının davet ettiği şeyden başka bir şeye davet edecekti...

Ayrıca Arapça çok zengin bir dil olarak insan ruhundaki bütün incelikleri ifade etmesi bakımından tercihe şayandır. Her dönem bir dil, dünya dili olarak daha çok revaç bulur. Günümüzde İngilizcenin revaç bulup okullarda ders olarak öğretiliyor olması gibi, o dönemde de Arapça dünya dili kabul edildiğinden okullarda öncelikli olarak öğretilirmiş. İnsanlar sosyal, siyasal ve ekonomik alanda anlaşmak için bütün dilleri tercüme eder veya tercüman kullanırlar.

Cenab-ı hak son elçisi Hz. Muhammed'i ve indirdiği ilahî mesajı hakkında: "Ancak biz seni bütün insanlar için müjdeleyici, korkutucu olarak gönderdik." (34/28) buyuruyor. Dolayısı ile Kur'an'ın anlaşılıp kavranılacağı bir şekilde tercüme edilip okunması gerekir. Çünkü Kur'an tüm hayata yön veren, gerekli ölçüleri hakkıyla belirleyendir. Dünya dili olsa da, olmasa da Müslümanlar ona göre yaşamak zorunda oldukları için, onu mutlaka anlayarak okumak zorundadırlar.

Şu bir gerçek ki hiç kimse tek başına doğru yolu bulmanın ve sapmaktan korunmanın ölçüsünü bilemez.

Allah adalet ve hikmet sahibidir. Hiçbir şekilde, hiçbir kimseye iman hususunda ayrıcalıklı davranmaz. İman ve inkâr

bir talep meselesidir. Fıtratlarında var olan inanç duygusunu tulü emel ile örttüklerinden ilahî davete kulak vermeyip onu inkâr ederler.

İnsan hür olmayı isteyen bir fıtratta yaratılmıştır. Ona bu fıtratı bahşeden Allah, onu yeryüzünde halifeler olacak niteliklerle şereflendirmiştir.[4] Bu şerefi taşımak isteyenlere doğru yol Kur'an'la gösterilmiştir. "Şüphesiz o bir öğüttür. Artık kim dilerse Rabbine (varan) bir yol tutar." (73/19) "... Kim de sapıklık ederse kendi zararına sapmış olur..."(10/108)

❁ ❁ ❁

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِأَيَّامِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ۝

14:5 Andolsun, biz Musa'yı: "Kavmini karanlıklardan aydınlığa çıkar ve onlara Allah'ın günlerini hatırlat" diye-mucizelerimizle göndermişizdir ki şüphesiz bunda (belalara) **çok sabır ve** (nimetlere) **çok şükür eden herkes için** (ibret verici) **alametler vardır.**

Hidayet çağrıları Hz. Âdem'le başlamış ama ara süreçte sapmaların, bozulmaların, gevşemelerin önünü almak için Allah, Hz. Muhammed'e kadar birçok peygamber göndermiştir.

Tüm peygamberler insanları inkâr ve cehaletin karanlıklarından çıkarıp, Allah'ı doğru bir biçimde tanıma ve O'nun tevhit yoluna çağırmışlardır. Hz. Musa da zorba, zalim Firavun'un zulmü altında inleyen İsrailoğullarını kurtarmak için görevlendirilmiştir.

---

[4] Bkz:6/165

Hz. Musa, onların içerisinde bulundukları vahim durumlarını hatırlatarak Hakk'a, adalete, doğruya ve iyiliğe davet ediyordu. Elbette buna erişmek için mücadele vermek gerekir. Zulme baş kaldırmak belki o an zulmün şiddetini artırsa da karşının cesaretini kırabileceği gibi, bu durum zulmün şiddetini de hafifletebilir. Zulme baş kaldırı onur ve izzet kazandırır. Zulmün kalkması için baş kaldırı şarttır. Tabii ki bu cahilin göstereceği bir cesaretle değil, imanî birliğin sağladığı güçle olmalıdır. Bunun için de sabra ihtiyaç vardır... Her zorluğun arkasından bir kolaylık, her sabrın arkasından bir rahatlık ve şükür vardır. Sabrı ve şükrü anlamayan kimseler olaylardan ibret alamazlar. Bu iki yaklaşım imandan kaynaklanan bir değerdir. Sahibine güç, itidal ve değer kazandırır.

O, ne güzel kuldur ki, musibetlere uğradığında üzerinde düşünür, kendi kusurundan neşet edip etmediğini inceler. Musibetlerden kurtulmak için Allah'a dayanarak çare arar ve her hâlükârda imtihan olduğunu düşünerek sabreder. Bu onun hayrınadır. Kendisine bir rahatlık isabet ederse şükreder, şımarmaz. Bu da onun hayrına olur. Ancak sabırla şükredici kimseler her hâlükârda imtihanda olduğunu anlar. Onların gerisindeki hikmetleri çözerek Rabbinden sabır isteyerek imtihanda başarılı olmasının niyazı ile uyanık yaşar.

Acı çekilen günlerde sabır için dersler vardır. Nimete erilen günlerde de şükür için dersler vardır. Bunu ancak imanı ve hikmeti kavrayan insanlar anlar. Nasihatleri kavrarlar. Bu nasihatlerin bir teselli ve ihtar unsuru taşıdığını fark ederler.

Bu tür imtihanlar her zaman göz önünde olmasına rağmen nice insanlar bu olayların imtihan olduğunu kavrasalar bile, bunlardan ders alıp kendilerine çekidüzen vermezler.

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أَنجَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَٰلِكُم بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾

14:6 Hani Musa kavmine: "Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Çünkü O, sizi kötü azaba (işkenceye) **sürmekte olan, oğullarınızı boğazlamaya,** (yalnız) **kadınlarınızı diri bırakmaya devam eden Firavun ailesinden sizi kurtarmıştır ve bunda Rabbinizden büyük imtihan vardır" demişti.**

İyilerin tembelliği ve korkaklığı kötülerin cesaretini artırır. Zalimlerin karşısında direnenler olursa sulta kuramazlar. Veya var olan sultaları sarsılacağı için zulmünü alenileştirerek daha çok yoğunlaştırırlar. Elbette zulümlere dayanmak çok zor ama zulme karşı sessiz kalıp zulmün daha geniş kitleleri kuşatması ve sürekli korkulu, ezik bir hayat yaşamak Müslüman için Rabbinin emri olan mücadeleye karşı bigâne kalmanın hesabını vermek daha mı kolay olacak! [5]

Neylersin ki hayat imtihandır. Ama her ferde ve topluma farklı farklı tecelli eder. Gerek cahillik sebebiyle gerekse sorumlulukları yerine getirmekten kaçmakla ağzınızın tadı bozulup olaylara karşı gücünüzü kaybetmiş olabilirsiniz. Ne olmuşsa olmuş, gözünüzü açtığınızda kendinizi zulüm içerisinde bulmuş olabilirsiniz. Bugünün insanları nasıl emperyalist güçlerin zulmü altında inliyorsa, ogün de Firavun'un zulmü altında inlemişler. Öyle veya böyle bir yerlerden ayağa kalkarak zulme karşı koymanın yolları aranmalıdır.

[5] Bkz:11/113

Allah, zulme razı olmaz. Zulme boyun eğenleri de sevmez. Onları bulundukları mazlum ve mustazaf hâlden kurtaracak uyarı ve teşviklerde bulunarak zalimlerin helak olacaklarını haber vererek uyarmıştır.

Herhangi bir nedenden dolayı küfrün zulmüne karşı koyacak güçten yoksun kalmış olan mazlumları Allah hiç ummadıkları bir yerden yardım edecek sebep ihsan edicidir.

Kur'an İsralioğullarının Firavun ve erkânının elinden çektiklerini anlatmaktadır. Zulmün her çeşidine maruz kalmışlar; Öyle korkunç bir zulüm ki erkek çocuklar kesilip, kızlar sağ bırakılıyor. Bu uygulamayla kendisine karşı çıkabilecek gücü önceden engellemiş oluyor. Allah'ım bu ne hain bu ne sinsice düşünülmüş bir plan! Bu acıya yürekler nasıl dayanır!

Zulmün karşısında bu kadar âciz, bu kadar çaresiz İsrailoğullarına Allah, Hz. Musa eliyle onları bu zalimin elinden kurtaracak yollar gösterdi. [6]

O günün Firavun'u bu zulmü açıktan işlerken, günümüz dünyasında bu zulüm nüfus planlaması, doğum kontrolü adı altında ustaca işleniyor.

Batıldan gelen zihniyetle kendisinin ve çocuğunun daha müreffeh bir hayat sürdürmesi için diye iki-üç çocuktan fazlasına hayat hakkı tanımıyorlar.

Bu anlayışa sahip olanların durumu nedir? Cahilliye döneminde yüz karası olur diye diri diri toprağa gömülen masumların, bugün, ahlaksız yayınlarla insani, imani ve ahlaki değerleri en sinsi ve usta planlarla imha edilmiyor mu?! Müslümanların içinde bulundukları açmazlar, dağınıklıklar, yoksulluklar ve batı

[6] Bkz: 2/ 49

karşısında itaatkâr köleler durumundaki güçsüzlüklerini düşününce bunun kaçınılmaz olduğu gerçeği ortaya çıkıyor.

Bu oluşlar üzerinde düşünelim... Hangi zulüm daha büyük, daha vahim. Biri masum birinin katliyle hayatına son vermekse diğeri aynı masumun maddi-manevi tüm değerlerini öldürerek hem dünyasını, hem de ahiretini mahvetmektir.

Dedik ya birinin zulmü açık, ikrah edici ve vicdanları tırmalayıcı iken birilerininki kılıflı, ustaca ve sinsice, cazip bir şekilde uygulanmaktadır.

Bu imtihan sorularını ancak birbirimize sarılıp, birlik ve kardeşlik ruhunu anlayıp ilke ve prensiplerimiz doğrultusunda zorlu bir savaş vererek bertaraf edilebiliriz.

O nedenle salih bir kumandan eşliğinde, gerçek bir barış ve selamete ermek için önce savaşçı olmak gerekir.

Barışın olabilmesi, Selam'ın selametinin yolu bu mücadelenin verilmesine bağlıdır.

Mesela Filistin direnişi başladığında her kadın on çocuk sahibi olmaya karar vermiş ve bugün bu genç nesil zalimin korkulu rüyaları olmuş? Demir zırh ve tanklarının karşısında sapan taşlarıyla karşı koyma gücünü nereden alıyorlar? Söyleyin bu gücü, bu korkuyu veren kim?!

Sizler uslu çocuklar olsanız da, onlar silah ve mühimmatlarıyla üzerinize bombalar yağdırırken o ne yedireceğinizi, ne giydireceğinizi şaşırdığınız evladınızı nasıl koruyacaksınız? Elde edilen müreffeh hayatın, miskince bir yaşamın bedeli her zaman ağır ödenmiştir.

Her ne ise, inananlar olarak imtihan olunduğumuzu biliyoruz ama donmuş, katılaşmış, dünya hırsıyla gözü dönmüş

kimseler, şükür ve sabır arasındaki imtihandan ders alıp kendine çeki- düzen vermezler.

Kimin neye dayanıklı olup olmadığı deneniyor. Şu hâlde sabır sadece zillete tahammül gösterip yapılan eziyetlere dayanmak değildir. Asıl sabır, ruhi hezimete düşmeden yapılan bütün eziyetlere karşı sabrederek azim ve ihlasla zulme karşı direnişi sürdürmek, zulme mertçe karşı koymak için hazırlıklı olmaktır... Yoksa sabır denilen diğer durumlar övülmeye değer bir sabır örneği olmaz.

❀ ❀ ❀

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾

14:7 "Hatırlayın ki Rabbiniz (size) **şunu bildirmişti: - Andolsun, şükrederseniz elbette sizi**(n nimetinizi) **artırırım. Andolsun, nankörlük ederseniz hiç şüphesiz benim azabım cidden çetindir."**

Bu ayetten anlıyoruz ki, Allah, insanları zalimin zulmünden kurtaracak uyarıcı, yol gösterici elçilere kulak verip gereğince hareket edenlere, şükretmelerinden dolayı kurtuluş yolunda ihsanlarda bulunur.

Şurası muhakkak ki nimetlere şükretmek beşer ruhundaki ölçülerin doğruluğuna delildir. Çünkü şükreden ve doğru işleyen bir fıtrata sahip olanlar nimetleri kullanırken hep Allah'ın rızasını düşünerek hareket ederler.

Fıtratındaki ulvi sese kulak vermeyip rahata, rehavete ve zevk sarhoşluğuna düşenler ise azabı hak etmiş nankörlerdir.

Nimete karşı nankörlük bazen şükürsüzlükten, bazen de onu verenin Allah olduğunu kabul etmemekten ileri gelir. Nankör insan bu nimetin sebebini, bilgiye, tecrübeye ve şahsi çalışmalarına atfeder. Bazı kere de nankörlük, bu nimetleri kötüye kullanmak, şımarıklık, kibirlilik ve insanları sömürerek arzu ve isteklerin kurbanı kılmak şeklinde olur. Hangi suretle olursa olsun, nankörlük küfür manasına geldiği gibi verilen nimetleri gereği üzere kullanmamaktır da.

Şükür, nimetleri doğru şekilde kullanıp Allah'ın emirlerine isyan etmemek hâli, Allah'a karşı rükû edip itaatte bulunmak ve Allah'ın nimetleri ile O'nun masiyetlerine karşı gıdalanarak güç kazanmaktır.[7] Müslümanlar imanın gereği olan İslam nimetine şükredecek olurlarsa Allah da onların itaatini artıracağını vadetmektedir.

Özetle bu anlatılanlarda büyük sınama ve imtihan vardır. "...sizi hayırla da, şerle de imtihan ederiz. Ve siz, ancak bize döndürüleceksiniz." (21/35)

Her hâlükârda bir imtihandayız. Olayları aklıselim, basiret ve ferasetle düşünüp değerlendirenler, musibetler karşısında isyanın hiçbir şeyi değiştiremeyeceğini bilir ve işi Allah'a havale ederek sabrederler.[8]

❁ ❁ ❁

[7] 2/152, 4/147, 39/66
[8] Bkz: 16/112

وَقَالَ مُوسَى إِنْ تَكْفُرُوا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٨﴾

14:8 Musa: "Siz de, yeryüzünde bulunanların hepsi de nankörlük etseniz yine şeksiz şüphesiz Allah (her şeyden) **müstağnidir, hakkıyla hamde ancak O layıktır." demişti.**

Bu ayeti kerime de gösteriyor ki insanların nankörlük ve şükrünün neticesi olarak karşılığını almada kendi seçimine göre değerlendirilir. Nankörlerin tutumları Allahsussamed olan Rabbi Rahimimizin varlığında ki Samed'liğine hiçbir şekilde zarar vermez. Lakin sizin şükrünüz Allah'ı hoşnut eder. O, hamde layık olandır.

"Hamd", bir nimetin veya güzelliğin kaynağı ve sahibi olanı gönülden gelen saygı ve minnetle överek, yücelterek anmaktır. Bu nedenle hamd, nimetleri, iyilikleri ve bağışları sınırsız ve sonsuz olan Allah'a yapılmalıdır.[9]

Şakik b. İbrahim şöyle demiştir. "Allah'ı hamdetmek 3 şekilde olur:

1- Allah sana bir şeyi verdiği takdirde o şeyi sana kimin verdiğini bilip tanımandır.

2- Sana verdiği şeye razı olmandır. Hakkın rızasının en büyük vesilesi hakka razı olmaktır.

3- Allah'ın sana ihsan ettiği güç senin olduğu sürece herhangi bir şekilde O'na isyan etmemektir.

Hamd etmek herkesin ermek istediği, fakat pek az kimsenin erebildiği bir olgunluk derecesidir. Çünkü kulun hamd et-

[9] Bkz: 10/70

mesi Allah'tan her durumda tamamen razı olduğunu, onu en yüksek ve kuvvetli bir bağlılıkla sevdiğini ve şükrünü ifade etmesidir.[10]

Ey her şeyin sahibine dönücü olanlar! Rabbinizin insan olarak yarattığı, İslam'la şereflendirdiği kullar! Büyük bir tazim ile O'na senada bulunun! Şuur, huşu ve haşyetle hamdin karşılığı olan itaatte bulunun! [11]

Unutulmasın ki insanlar tercihlerinin sonunda ya aziz ya da zelil olurlar.[12]

❀ ❀ ❀

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لاَ يَعْلَمُهُمْ إِلاَّ اللَّهُ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٩﴾

14:9. Sizden evvelkilerin, Nuh, Ad ve Semud kavimlerinin ve onlardan sonra (gelip sayılarını) **Allah'tan başkasının bilmediği** (kavimlerin) **haberi size gelmedi mi? Peygamberleri onlara apaçık burhanlar getirmişti de onlar ellerini ağızlarına itip: "Biz size gönderileni inkâr ettik ve biz sizin davet eder olduğunuz** (din) **den kati ve gocundurucu bir şek ve şüphe içindeyiz" demişlerdi.**

---

[10] Bkz: 2/216
[11] Bkz: 32/15
[12] Bkz: 35/10

Bu ve benzeri birçok ayeti kerimeler Hz. Âdem'den Hz. Muhammed (as)'e kadar gelen süre içerisinde geçen ümmetlerin haberini vererek hem peygamberlerini teselli eder hem de inkârcıların helak sebeplerini anlatarak uyarı ve öğütlerde bulunur. Fakat heva sarhoşları aklıselim ile düşünme kabiliyetlerini örttükleri için ellerini peygamberlerinin ağızlarına bastılar, yani onları susturdular. Çünkü onların hakkı duymaya tahammülleri yoktur.

Sağduyusunu yitirmemiş kimseler hoş olmayan, müstehcen, argo, kötülüğü teşvik ve tahrik eden sözlerin ağızdan çıkmasını engelleyip ağızları kapatmaya çalışırlarken heva ve emel tutkusuna müptela olanlar kendilerini doğruluğa, erdeme davet edecek kimselerin ne yapıp edip ağızlarını kapatmaya çalışır yahut kendilerine uzatılan imdat (yardım) elini anlamamış gibi alaycı bir tavır sergilerler. Hak söze davet edeni endirekt ve direkt yoldan reddederler. Bu kısır mantıklı rasyonalist hesaplılar her dönemde aynı zihniyetle hareket ederler. Günümüzde de İslam'ın insanlar üzerindeki etkisini yok etmek için olmadık karalama ve tevillerle hakikatleri çarpıtırlar. Yerine yeni söylemler, yeni vaatlerle, demagojilerle bilmezlerin hakkı duymalarına engel olmaya çalışırlar.

Nurettin Özcan bu tiplerin toplum üzerendeki etkilerini ve toplumu değerlendirmesinde: " Hayati varlık sebeplerini değersizleştirmiş, toplum olma bilincini kaybederek güruh hâline gelmiş kalabalıklarda; tartışılmaz sosyal bir olgu olarak güncelleşemeyen kaba ve sahte toplumsal kavramlarla kuvvet bulmaya çalışan dayatmacı kabile ideolojileri iş başındadır. Hani bir elinde Demoklas'in kılıcını gösterip bir yandan da yok sayıcı tiranların (iktidarı bütünüyle elinde tutan), horlayıcı buyruklarının yağdırdığı, sağduyunun üstün varlığının yalnızca ağızlarda gevelendiği haberler üstüne kurulu dünyalar...

Toplumun sosyal hafızasında mümin, Müslüman, İslam, ibadet, Rab ve benzeri vahiy kaynaklı olup ferdin gündelik hayatındaki en esaslı konuşlanmasını belirleyen temel enstrümanlardır. Bunlar aydınlar tarafından modası geçmiş bir medeniyetin kültürel unsurları olarak ve halkın bazı manevi önderleri tarafından da manaları sekülerleştirilerek tanıtılırken, bu yeni telkin unsurları topluma çok ters düşse de, mitleştirilerek (tarih öncesine dayanan efsane) alternatif bir algılama şeklinde halkın dimağına sunulur.

Günümüz Müslüman bireyleri geçmişin üzerindeki ağır baskısı sebebi ile ilahî kaynaklı bütün rezervlerini kaybetmiştir."[13]

Hakkı duymaya tahammülü olmayan küfür milleti İslam'ı çağın gerisinde kalmış bedevi dini, Müslümanları da gerici, yobaz ve terörist ilan edip daha birçok entrikalarla elini İslam sedasının önüne kapatarak rahmete engel olmaya çalışırlar. Ama "(onlar) Allah nurunu söndürmek istiyorlar. Hâlbuki kâfirler istemeseler de Allah nurunu tamamlamaktan asla vazgeçmez." (9/32)

❁ ❁ ❁

[13] Şeyh Servet'ten Günümüze Kimlik Bozumu. Nida, Yay. 2007

قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى قَالُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلاَّ بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿١٠﴾

14:10 Peygamberleri de şöyle demişti: "Gökleri ve yeri yaratan, sizi günahlarınızdan yarlığamak, size muayyen bir vatke kadar meydan vermek için (hak dine) **davet etmekte olan Allah hakkında mı bir şek?" Onlar da: "Siz de bizim gibi beşerden başka** (bir şey) **değilsiniz. Siz bizi atalarımızın tapmış olduğu şeylerden döndürmek istiyorsunuz. Öyleyse bize apaçık bir hüccet getirin" demişlerdi.**

Sözün doğruluğuna, önemine, içeriğine bakmadan önyargı ile muhalefet edenler, düşünmekten, aklıselimden uzak taassup sahibi kimselerdir. Düşünseler kendilerine yapılan davetin doğruluğuna kâinatta inkâr edemeyecekleri birçok deliller olmasına rağmen, hâlâ delil istemeleri akleder bir güruh olmadıklarındandır.

Allah aklını düşünerek kullanmayan, indi arzu ve ideolojilerinin kör taassubuyla hakka kulak tıkayan, hakkın sesini kısmak isteyen kâfirleri hemen helak etmiyor; belki uyanırlar diye onlara mühlet veriyor. Bu O'nun rahmetindendir.

Aklıselimini kullanmayanlar şüphe ve kararsızlık içinde olabilir ve O'nun varlığına ulaştıran deliller üzerinde düşünmeyebilirler. Bu sebepledir ki, Allah, Peygamberlerini görevlendirerek kâinatı yaratmasına, her şeyi yoktan var eden gücün ken-

disi olduğuna dikkatleri çekmiş, irşat edecek uyarlarda bulunmuştur..

Bütün bu uyarılara karşı koyuşlara getirilen sebeplere bakıldığında kendilerini hakka davet edenlerin de kendileri gibi bir beşer olduğuna itiraz etmeleridir. Uyarıcılar beşer değil de başka varlıklar tarafından seçilseydi "Biz insanız onların yaptıklarını yapamayız derlerdi ve haklı da olurlardı. Mesela melekler insanların, insanlar da meleklerin yaptıklarını yapamazlar. Bu gerçek üzerinde düşünemeyen, aklı küt insanlar kendi aralarından çıkmış, beraber yaşadıkları, onun yaptığını kendilerinin de yapabileceği bir resul seçilmesini bir türlü kabullenemezler. Aslında onların gayesi iman etmek değil, bilakis yapılan davet, emellerine engel teşkil ettiği için karşı çıkmaktır. Aslında onlar bu hâlleriyle resullerden ziyade yaratıcılarına kendi arzuları istikametinde bir direktif vermeye yeltenmiş oluyorlar.

Yani küfre şartlanarak algılama melekeleri iflas etmiş bu münkirler Hz. Muhammed değil de kendi aralarından servet ve mevki sahibi biri seçilseydi yani kendi gibi düşünenlerden olsaydı ona inanırlardı. Oysa Peygamber olarak seçilen bu şahsiyet, hevaya asla pirim vermiyor, hiçbir cazip teklifin karşısında eğilip bükülmüyor, tavizsiz hak daveti sürdürüyordu. Bu nedenle kırk sene beraber yaşadıkları ve hiçbir yalanına tanık olmadıkları, hatta bunun da ötesinde Muhammed'ü-l emin dedikleri büyük şahsiyetin Allah Resulü olabileceğini kabullenemiyorlardı. Kavmi ve kavminin ileri gelenlerinden olan Ebu Cehil, amcası Ebu Lehep gibi cahiliye ekâbirleri bundan dolayı onun nebiliğini reddetmekle kalmayıp aleyhinde propaganda geliştirerek onun Resullüğünü çürütmeye, onu, gözden düşürüp sözünün etkisini kırmaya emelleri doğrultusunda yaşama uğruna hep muhalefet etmişlerdir. Bu ön yargılı, heva düşkünü cahiliye insanlarının düşünmeden muhakemesizce karşı koyuş hastalık-

larından biri de atalarının yoluna uyacaklarını söylemeleridir. Atalarından maksat Hz. Âdem, Hz. Nuh, Hz. İbrahim gibi şahsiyetlerse şayet, bu tür itirazları getirmezlerdi ama onların bahsettikleri ataları işlerine, hevalarına geldiği gibi hareket etmeye cevaz verenlerdir. Bu tür inançsızlar işlerine gelmediği zaman atamız dediklerini de dinlemezler. Ayrıca o atalarımız dedikleri de nihayetinde kendileri gibi bir insan değil mi? Onları bırakıp da bizim gibi bir beşere mi uyacağız derken ne gülünç duruma düştüklerini göremeyecek kadar akılları işlemez hâle gelmiştir.

Tabiatı itibari ile düşünmeyi, araştırmayı donduran, yozlaşmış (işlenmemiş) kafalar da babalarının yaptıkları şeylerin nedenini araştıracak eğilime gitmeden körü körüne taklit ederler.[14]

Hep gelenekçi bir teslimiyetle büyüklerine biat edip onlara uyan cemaat mensupları, kendi önderlerini farkında olmasalar da nebilerin ötesinde ve hikmetlerle dolu yol göstericiler olarak bilirler. Bu yaklaşım ise maalesef beşerî tanrıların oyun alanlarını genişletecektir.

Bu bozuk, donuk, yoz, yobaz zihniyetlerin davetin mahiyetini düşünecek ve inceleyecek kapasiteleri kalmadığı için kâinattaki hatta fıtratındaki sese bile kulak vermiyor. Verse hakikati anlayacak ama nerde?

Bir yerde sorgulama ve eleştiri yoksa ve körü körüne tabi olma varsa orada tabulaştırma vardır. İman ise insanların bir basiret üzere hareket etmelerini istiyor. [15]

❀ ❀ ❀

[14] Bkz: 2/170, 171, 5/104
[15] Bkz: 12/108

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلاَّ بَشَرٌ مِثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ بِسُلْطَانٍ إِلاَّ بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلْ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

14:11 Peygamberleri onlara: "Biz de, demişti, sizin gibi insandan başka (bir şey) **değiliz. Fakat Allah, nimetini kullarından kimi dilerse ona ihsan eder. Allah'ın izni olmaksızın bizim size** (kahir) **bir hüccet getirmemize imkân yoktur. Mü'minler ancak Allah'a güvenip dayanmalıdır."**

Allah, hiçbir hususta yapacağı iş hakkında kimseye danışmaz. Elçilik görevini de kimi dilerse ona verir. Her şeyi yerli yerinde, usulüne göre yapandır. O, Samed'dir.

Ne bir cin topluluğuna insan, ne bir insan topluluğuna cin ve ne de cinlerden biri diğerine rehberlik edemez. Nasıl ve hangi kanunlarla idare edileceklerini bilemezler. Ancak her varlık kendi türünün dilinden anlar ve idarici olabilir.[16]

İşte Allah rahmeti, hikmeti gereği insanlara selamet diyarına dosdoğru gidecekleri yolu göstermeleri için kendi aralarından bir kulunu seçerek görevlendirir. Buna şaşmak aklın gerisinde kalmaktır. İşte bu aklı kütler önce yine bir beşer olan atalarımıza uyarız derken şimdi de bir beşer diye elçileri kabul etmeyip taassupla atalarından aldıkları kuru katı geleneklerini yaşayacaklarını iddia ediyorlar.

Evet, peygamberler de bizim gibi insan, ama o atalar gibi geleneklere değil hakka bir basiret üzere davet ederler

[16] Bkz:17/95

Allah kullarından dilediğine risalet vererek, onları diğer kulların erişemeyeceği vahiy alma ve vahyin bizzat uygulayıcısı olması sebebiyle örnek ve önderler kılmıştır.

Hiçbir kul Allah seçmedikçe vahiy alamaz. Resuller de diğer beşerler gibidir, ama onların resul olarak yaptıkları yanlışlar hemen vahiyle düzeltilir. [17]

Resuller vahiyle düzeltildiklerinden "ismet" sıfatını haizdirler. Vahyi doğru anlama ve yaşamanın merkezidirler. Resuller, kendi kişiliklerine beşerüstü vasıflar yakınlaştıranları uyarır, Allah'ın kulu ve elçisi olduklarını ve Allah'ın dilediğinden başka bir hüccet getirmediklerini söylerler.

Peygamberler, insanlar aklını kullanıp, doğruyu buluncaya kadar gereken mücadeleyi verirler. Kısaca bu ayet Allah'a iman etmenin akıl ve idrak işi olduğunu, peygamberliğin de çalışmakla, ilim tahsil etmekle elde edilecek bir meslek olmadığını belirtiyor.

❀ ❀ ❀

وَمَا لَنَا أَلاَّ نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَى مَا آذَيْتُمُونَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلْ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿١٢﴾

14:12 "Hem biz ne diye Allah'a güvenip dayanmayalım ki bize dosdoğru yolları O göstermiştir. Bize yaptığınız eziyetlere elbette katlanacağız. Tevekkül edenler dahi yalnız Allah'a güvenip dayanmakta sebat etmelidir."

Bu, İslam şahadetine tanık olmanın sonucunda yapılan bir itiraftır. Kim ne derse desin, engeller, baskılar, zulümler karşı-

[17] Bkz: 80/1-11, 28/15-17-33, 22/52

sında yılmadan, azimle yürümeye devam edenlerin sözüdür bu söz.

İslam yolu gerçekten Allah'a itaatte sebatkâr olup O'na güvenip tevekkül edilerek çıkılacak bir yoldur... Hz. Âdem'le başlamış, şaşmaz, pürüzsüz, insana onur, izzet kazandıran, hayata anlam katan, hayır ve selamete erdiren Allah'ın yoludur.

Tamamen insanın hayrını, selametini sağlayan kuralları koyan Allah'ı idrak edenler bu yola koyulurlar.

Allah, Fatır-ı Azam'dır! Yoktan var ettiği her şeye adalet, rahmet ve hikmet ilmiyle hükmedendir.

Hayat çeşitli sorularla yüklü bir imtihandır. Müminler rıza-i ilahî doğrultusunda hakkı yaşamaya, hakkı tanıtmaya, doğru yolu göstermeye gayret ederler. Cahiliyeden gelecek tepkilere, engel ve zulümlere rağmen sabır ve sebatla, Allah'ın yardımını dileyerek bu şerefli hizmetlerini sürdürürler. Başarının yolu da budur.

Ne üzücü bir durumdur ki bugün müşrik düzenlerin içerisinde hakları yağmalanırken, değerleriyle alay edilirken, ahlak ve maneviyattan yoksun bırakacak medyaya teslim olmuşken, büyük bir gaflet ve rehavetle olanlara aldırmadan, çiftliği çubuğu ile uğraşıp rahat bir hayata kavuşmanın savaşını veriyor Müslümanlar(!).

İçindeki toplumsal çöküş, yozlaşma bütün hızıyla değerlerini tehdit etmesine rağmen aydınlar, sistemle kendi arasında bir güven marjı (ihtiyat payı) oluştururken Rabbi ile kendi kulluğu arasındaki ilişkiyi ise, kendi var oluş hikâyesinden utanç duyulacak ölçüde aleyhine çevirirler. Yeni toplum bireyi o noktadadır ki, en açık şekliyle, talan edilmiş içsel dünyasına, tüketilmiş bütün kültürel rezevlerine aldırmadan ve elden birer birer çıkar-

dığı değerleri göz ardı ederek yaşadığı gündelik hayatın bundan böyle yine de kendi hayallerine uymasını talep etmektedir.

Oysa iman izafi bir kavram değildir. O, zihinde ve gönülde olsa da ortaya koydukları bakımından bir eylem, bir dava meselesidir. Yani yeryüzünde fitne kalmayıp din Allah'ın oluncaya kadar gücünce mücadele etme esprisine dayalıdır. Ama günümüz ekser Müslüman'ı, İslam'ı bilip bildirme, şirkî düzene karşı koyma amelinden maalesef çok uzaktadır.

Evet, müşrik düzenlerin içinde güle oynaya, hiçbir rahatsızlık çekmeden vakit geçiren bu kitlelerce artık İslam'ın hayat veren iksiri yerine, sadece kıraat ve çoğu kez manalarını bilmedikleri kelimeleri tesbihat adı altında tekrar ederek uhrevi sevaplar elde etmeyi düşünmektedirler.

Müslümanlar arasında istisna şahsiyetler olsa da, bu istisnalar da yeterli güce sahip olamadıkları için etkinlikleri yeterli olmuyor. Eğer bugün bir uyanıştan söz ediyorsak, işte bu o istisnaların gayreti iledir. Büyük bir ümmeti oluşturamadığımız için emeklemekten kurtulamıyoruz. Daha uzun bir süre de devam edeceğe benziyor. Nefislerdekileri değiştirip düzeltinceye kadar...

❀ ❀ ❀

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي
مِلَّتِنَا فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾

14:13 O küfredenler, peygamberlerine (şöyle) **dediler: "Elbette ve elbette sizi ya yurdumuzdan çıkaracağız yahut mutlak ve mutlak dinimize döneceksiniz." Bunun üzerine**

Rableri kendilerine (o peygamberlere)**: "O zalimleri muhakkak helâk edeceğiz" diye vahyetti.**

Şu bir gerçek ki, zalim mütekebbirler (Firavunlar, Nemrutlar) sultalarına boyun eğdirmek için en acımasız yöntemlerle hak erlerini susturmak için ellerinden gelen her tür kaba gücü kullanırlar.

Günümüz Firavunları da İslami uyanışın önünü almak için önce yumuşatıcı, politik uygulamalarla kimlik belirlerler. Daha sonra aba altından sopa göstermeler, hapis, işkence savaşlarla korkutarak, öldürerek hem güçlerini yok eder, hem de haksız işgallerde bulunarak gittikleri yere sultalarını kurarlar.

Emperyalist güçler, İslam inancına istedikleri biçimi vermek, Müslüman ruhları iğdiş (etkisiz) etmek, onları itaatkâr köleler hâline getirmek için toplantılar tertipleyip dinlerarası diyalog çağrılarında bulunurlar. Ama bugüne kadar hiçbir toplantı ve diyalog değil anlaşmaya, giderek kan ve zulmün artmasına, illegal işgallerle halkları gruplara, partilere ayırıp birbirlerini kırdırmaya sebep olmuştur. Aslında bütün bu oyunları(bu toplantı ve diyalogları) gerçek mücadeleci Müslümanları terörist, fanatik, radikal ilan edip, ılımlı, uzlaşıcı Müslüman üretme amacıyla tertiplemektedirler. Çünkü hiçbir zalim gücü varken anlaşma masasına oturup diyalog kurmaz. [18]

Müslümanların terörist ilan edilmesi için 11.09.2001'de ikiz kulelere saldırı, 28 Şubat, ihtilaller, devrimler, darbeler, kurulan cuntalar vs. aslında bütün bunlar emperyalist güçlerin ideolojilerini, sultalarını pekiştirmek için kurgulanan senaryolardır.

---

[18] Bkz: 9/1-3, 8/56, 57

Müşrik düzenler İslam'ın hâkim olmasını istemezler. Ancak kendi ideolojilerine hizmet edeceği boyutta isminden söz etmeye müsaade ederler. Bunu idrak edemeyen kimi Müslümanlar da cahiliye ile koalisyon yaparak İslam'a hizmet edeceklerini sanırlar.

Bu yolla İslam'a hizmet ediyorum diyenler ancak o sisteme kan vermekteler, yaptıkları mücadeleyle de ellerinden aldıkları haklarının ucundan, kıyısından, köşesinden kopardıkları şeyleri İslam sanmaktadırlar.

Yaptırdıkları camilere ve açtıkları kursların başlarına kontrollü ve kendi eğitimlerinden geçmiş elemanlar yerleştirerek, dini de kontrolleri altına alırlar. Bu mercilere gereken imkân ve yardımlarda da bulunurlar.

Böylesi toplumlarda, gerçekten ilmî haysiyetle, cihat ruhuyla hareket edenlere asla göz yumulmaz ve karşılaşacağı zulüm de ne türden olur bilinmez...

İnsanlık ebediyete kadar sürecek olan hak-batıl savaşında yerini alacaktır. Kâfirlerin ve müşrik ideolojilerin kuvvet ve çoklukları, Müminlerin zayıflıkları söz konusu olduğu sürece işler böyle devam edecektir.

Ne olursa olsun böylesi ortamlarda Müslümanlar, parti ve grup propagandası yapmadan, ümmetin birlik, kardeşlik ruhu ile dirilmelerine yönelik faaliyetler organize etmeliler. Azimet yolunu seçip ruhsatları çok iyi değerlendirirlerse Allah haksızlık edenleri eninde sonunda helak edecektir.

Hayat felsefesini doğru yapmamış toplumlar, kendilerini esarete götürücü kuşatmalara karşı daima savunmasızdırlar.

Müminler gerçekten Furkan'dan güç alır iseler kimsenin güdümünde hareket etmezler.

İslam olunduğu iddia edildiği müddetçe Allah'ın yüklemiş olduğu sorumlulukların yerine getirilmesi zorunludur.

Ey inananlar! Samimi gayretlerle, Rabbinizin rızasını gözeterek ahiret yurdunu arayın! Hiçbir dünyevi kaygı inananları bu güzel sondan mahrum etmesin!

İslam ile cahiliyenin ayrılışı, hakkın hâkim olup Müslümanların dünyada onurlu, erdemli; ukbada sonsuz saadeti kazanmalarının yolu ancak kâfirlerle mücadele ederek kazanacakları bir gerçektir.[19]

❀ ❀ ❀

وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾

14:14 "Ve onlardan sonra sizi behemehal, (mutlaka)**, o yurda yerleştireceğiz. İşte bu** (mükâfatım)**, benim makamımdan korkanlara, benim tehdidimden korkanlara hastır."**

Bu ayetten anlıyoruz ki, müşriklerin eza ve cefaları, Müslümanların dinlerini yaşama ve yayma hususunda eman vermeyecek kadar kendilerini sıkıştırmıştı. Bu onları zorunlu hicrete mecbur etmişti. Elbetteki bir insanın vatanını, kurulu düzenini, akraba ve iyalini bırakıp gitmesi kolay bir şey değildi. Fakat din uğruna her şey göze alınmalı, Allah'ın rızasından başka hiçbir sevdaya kapılmadan gereken yapılmalıdır. [20]

---

[19] Bkz: 9/16
[20] Bkz: 9/24

İşte bu şuur ile Müslümanlara hicret yolu görünmüştü ama Allah bu hicretin akabinde Mekke'yi fethederek dönecekleri müjdesini veriyor.[21]

Hangi hâlde olurlarsa olsunlar, ilahî yöntem içerisinde içten, azim ve sebatla zulme karşı mücadele verenlere yardım edileceği bir ilahî vaaddir. Ve galip olanlar mutlaka bizim ordumuz olacaktır.[22] "Allah'tan yardım isteyin ve sabredin. Şüphesiz ki yeryüzü Allah'ındır. Kullarından dilediğini ona varis kılar... Güzel sonuç muttakilerindir." (7/128)

İnsanlar düşünmelidir, bu oluşlarda vazife ve sorumluluklarımızda kusur ediyor muyuz, etmiyor muyuz? Bunun dışında Hakk'a karşı gelip zorbalık edenlerin sonu mutlaka hüsrandır. Tarih bunu birçok delilleriyle ortaya koymuştur.[23]

❀ ❀ ❀

وَاسْتَفْتَحُوا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿١٥﴾

14:15 (Peygamberler hep) **fütuhat** (zafer) **istediler.** (Buna kavuştular. Hakka karşı alabildiğine) **inat eden her zorba ise** (nihayet) **haaib** (ve haasir) **oldu.**

Bu bir realitedir. Allah ilmi bir haysiyetle yolunda gereği gibi mücadele verenlere çeşitli vesilelerle fethi nasip edecek yardımlarda bulunur.[24] Fasık, facir din düşmanlarını ise mutlak zarara uğratır. Onlar baştan imandan yüz çevirmekle hüsran içerisindedirler.[25]

---

[21] Bkz: 28/85, 61/13, 110/1-3
[22] Bkz: 37/171-173, 24/55
[23] Bkz: 6/47
[24] Bkz: 47/7
[25] Bkz: 3/123-127, 8/9-19

Seyyid Kutub tefsirinde: "İnançları ayrı, sistemleri ayrı, bağlandıkları kumanda mevkileri ayrı ve liderleri ayrı iki toplum hâline geldikten sonra ancak kati darbesini indirmek, Müminleri tehdit eden putları ve putçuları mahvetmek üzere o büyük kuvvet işe girişir. Duruma müdahale eder. Müminleri yerleştirmek ve Allah'ın gerek peygamberlerine gerekse inananlara olan vaadini tahakkuk ettirmek için el kor... Ama Müslümanlar kesin olarak akide esaslarına göre birleşerek kavimlerinden ayrılmadıkları müddetçe, onların içinde ve onların teşkilatı dâhilinde çalışmayı bırakıp apayrı ve müstakil bir İslam birliği, topluluğu meydana getirmedikleri müddetçe asla ve kata bu büyük kuvvet işe girişmez ve duruma müdahale etmez..."[26] diyor.

Sistemlerini sarsmayan, İslam'ın bazı motiflerini yaşamaya müsaade eden, şirkî sistemlerle koalisyon yapanları Allah zafer vadeden yardımıyla desteklemez. Çünkü böyle bir girişimde bulunmak belki ufak tefek Müslümanlara rahatlama getirse bile, bu bir nevi onlara kan veren bir destek olmaktadır. Böyle bir zihniyetle hareket etmek onların ömrünü uzatırken, inananların da enerjileri heder edilmiş olur. İşte bu nedenle olsa gerek Resulullah (as) onlardan bu hususa dair gelen hiçbir teklife rağbet etmeyip her türlü zorluğa rağmen tevhidî mücadeleyi sürdürmüştür.

Hiçbir şey başıboş yürümüyor, hayat Allah'ın iradesinde sebep- sonuç ilişkisine dayalı olarak seyrine devam eder. Önemli olan Müslüman'ın iradesini Allah'ın iradesine ram etmektir. Bu, makamından ve tehdidinden korkanlar içindir.

Müslümanlar gücü varsa, emredilen doğru bir işi yüklenmekle vazifelidirler. Güçlülerin meydana getirdiği şahsiyetli fert ve topluluklar, elbette güçlü olmak için birtakım ferdî ve içtimai

[26] Fizilal'il Kur'an

mesuliyetler taşıyacaklardır. Bu mesuliyetlerin başında da güçlü olmanın gereğine çalışmaktan başka bir mükellefiyet öne geçmez.

Müslümanlar inançlarına saygılı iseler, toplumlarının yücelmelerini gerçekten istiyorlarsa, halklarını bir kelime etrafında toplanacak bir eğitimle yetiştirsinler! Cahil halkları sürekli sağ demokratik söylemlerle partilere ayırıp da oyalamasınlar! Hak ve gerçekler ne koalisyonla, ne hamasi söylemlerle elde edilmez. Halklarını emperyalist baskılardan, politik oyunlardan kurtarmak için çaba göstermeliler.

Sadece 12–13 milyon kadar olan Yahudi nüfusuna karşın 1,5 milyar kadar Müslüman'la oynamak, bunları psikolojik savaşın kurbanları olarak kullanmaya çalışmak bir anlamda ateşle de oynamaktır.

Bütün bunlar, İslam toplumlarının çağdaş anlamda bilinçsizlikleri, dağınıklıkları, emperyalist güçler tarafından kontrol altına alınan idareciler eliyle yönetilmeleri devam ettiği sürece bu zulüm, bu oyun daha çok sürecektir.

Evet, Kuran'a sarılıp Allah'a karşı gelmekten sakınıp, hayat muhasebesini ona göre yapıp, gereklerini yerine getirerek zulmü bertaraf edenler içindir bu ilahî müjde.

❀ ❀ ❀

مِنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقَى مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ ﴿١٦﴾ يَتَجَرَّعُهُ وَلاَ يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿١٧﴾

14:16 Onun önünde (ilerisinde) **de cehennem vardır. Ona** (orada) **irinli sudan içirilecektir.**

14:17.Öyle ki o, bunu zoraki içmeye çalışacak, bir türlü boğazından geçiremeyecek, her yandan kendisine ölüm gelecek, hâlbuki ölmeyecek de. Önünden de daha ağır (zorlu ve ebedî) **bir azap gelip çatacak.**

İmandan yüz çeviren, İslam'a cephe alan her zalim zorbanın sonu budur. Onları ölüm her yandan kuşatmış ama artık ölmek yoktur. Çünkü kıyametle beraber ölüm öldürülmüş ve bütün ölüler ölmemek üzere diriltilmişlerdir.

Şöyle bir düşünelim şu geçici dünyada sıkıntılar, ızdıraplar insanı kuşatınca ölüm temenni edilir, ölüm gelmez ise intihara teşebbüs edenler bile olur. Sanki ebedî hayat yokmuş gibi ölüp de kurtulacaklarını sanırlar.

Ey insanoğlu! Hayat imtihanından ibret al! İnsanların iradeleri varken ve birçok imkânlara da sahipken, bazı şeylerden nasıl kurtulamıyor ve müdahale edemiyorlarsa; hastalandığında sıhhat bulmak için- istenmese de- en acı, mide bulandırıcı ilaçlar nasıl içiliyorsa, o sonsuz âlemde, iradesi olmadığı için cezayı hak edenler de o içmekten kaçınılmayacak iğrenç kanla iltihap karışımı suyu içmekten kurtulamayacaklardır. İşin acı tarafı bu içirilen şifa değil acı ve ızdırap verecektir.

Ey insan! O günü düşün! Bugün iraden elinde iken o günü düşünerek yaşa! İradenle o güne istediğin gibi yön verebilirsin. Ama iraden elinden alındıktan sonra asla! Artık iş bitmiş ve iradeler sadece o günün buyruğuna göre hareket edecek! Ve herkes hesap verip iyi veya kötü yaptığının karşılığını almaya gidecek!

Doğum ve ölümden kaçılamadığı gibi, o günden de kaçılamayacak.[27]

❀ ❀ ❀

مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ لاَ يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَى شَيْءٍ ذَلِكَ هُوَ الضَّلاَلُ الْبَعِيدُ ﴿١٨﴾

14:18 Rablerini küfür ve inkâr edenlerin misali şudur: Yaptıkları işler fırtınalı bir günde rüzgârın şiddetle savurduğu bir küle benzer. Kazandıklarından hiçbir şeyi ellerine geçiremezler. İşte bu, (Haktan) **uzak sapıklığın ta kendisidir.**

Bu ayetten anladığımız odur ki Allah'tan gelen tebliğleri umursamayıp inkâr edenlerin iyi görünen işlerinin de kendilerine bir faydası olmayacaktır. Mesela, Medine İslam Devleti'nde Müslümanlarla beraber, İslam düşmanlarına karşı çarpışan kimseler vardı. Bunlardan birinin adı bize kadar gelmiş bulunuyor. Kuzman adlı bu yiğit cengâver İslam safında çok kahramanca çarpışıp öldüğü hâlde Buhari ve Müslim'den öğrendiğimize göre cehennemlik olmaktan kurtulamamıştı. Ve mesela, Mekkeli müşrikler içerisinde Allah Resulü'nü koruyup kollayan Ebu Talip gibi amcalar da bulunuyordu. Hatta Allah'ın Resulü kendisine çok yakın ve çok faydalı olan amcasının iman etmesini de çok istiyordu ki cennetlik olsun. Ancak atalarının dininde kalmayı bir meziyet saydığından bir türlü hakka yönelemiyordu. Etrafındaki Ebu Cehiller gibi muannit putperestler onun Resulullah'a iman etmesine engel oluyorlardı. Kur'an-ı Ke-

[27] Bkz: 6/70

rim'den öğreniyoruz ki iman etmediği hâlde Müslümanlara faydalı olmanın kendine bir yararı olmuyor.

Mesela günümüzde dünün ateist din düşmanı komünist Rusya'sına karşı olan- bu vesile ile kiliseyi onların şerrinden koruyan- Amerika'ya bakınız. Mesela, cephelerde namaz kılma gösterileri yaparak idare ettiği Müslümanlara eziyet kalmayıp yapan bir Saddam'ı düşününüz. Bunları tanımamakta geciken ve destekleyen pek çok insanımız ortalarda gezmektedir.

Nitekim günümüzde emperyalist güçlerin işgalleri; mazlumları hem ezip hem terörist ilan edip vurmaları bunun ispatıdır.

Bu ayırımları fark edemeyip düşünemeyenler hakkı tutuyorum diye batıla yardımcı olduklarının farkına bile varamazlar. İşte bu ve benzeri ilahî haberler müminlerin faruk olmaları, yani hakkı batıldan ayırıp gereğince amel etmeleri için çok ciddi bir uyarıdır.

Müslümanlar için bütün felaketler Allah'ın kitabı, Resulullah'ın sünneti istikametindeki ölçüleri bilmediklerinden veya sırf nefislerine faydalı olanları tercih etmeleri sonucunda başlarına gelmektedir.

أَلَمْ تَرَى أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٩﴾ وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿٢٠﴾

14:19 Görmedin mi ki Allah gökleri ve yeri hak (ve hikmet) **le yaratmıştır. Eğer dilerse sizi**(n varlığınızı) **giderir** (yok eder, yerinize) **yepyeni bir halk getirir.**

14:20 Bu, Allah'a göre güç değildir.

Bu ayet de bize şunları düşündürüyor. İnkârı olmayan, gördüğümüz yer ve gökteki harika yaratılışları vücuda getiren Allah, murat ettiği her şeyi elbette yapar. Bir şeyin meydana gelmesini dilerse sadece ona ol der o da hemen oluverir. Bu hatırlatma ile bazı düşünemeyen insanlar iman etmiş olmakla bizzat kendilerine değil, sanki Allah'a iyilik etmiş olurlarmış gibi hislere kapılabiliyorlar. Ve sanki kendileri olmasa Allah'ın dinine sahip çıkacaklar yokmuş gibi.

İşte kullarına çok merhametli olan Allah bu hissi zanları silmek için diyor ki, "Eğer dilerse sizi giderir yepyeni bir halk getirir." O yepyeni halk yeryüzü halifeliğinin idrakiyle yüce makamlara ermek için gücünce sorumlu olduğu işleri yerine getirir ve O'nun uğrunda gereken bedeli öderler. [28] Önemli olan, bu hayattan gitmeden evvel sizler kendinizi yüceltecek işler yaparak dünyanızı mamur, ukbanızı mutlu etmeye bakın mesajı verilmektedir. Allah, Aziz'dir her şeyi bir hikmetle yapar. O'nun dilediğini yapmaya kimse engel olamaz.

❁ ❁ ❁

[28] Bkz: 4/133, 9/39, 10/13, 14, 11/57

وَبَرَزُوا لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدَانَا اللَّهُ لَهَدَيْنَاكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجَزِعْنَا أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَحِيصٍ ﴿٢١﴾

14:21 Hepsi toplanıp Allah'ın huzuruna çıkarlar da zayıflar o büyüklük taslayanlara: "Biz sizin tebaanız (avaneniz)**dik. Şimdi siz Allah'ın azabından** (cüzi) **bir şeyi olsun bizden uzaklaştırıp defedebiliyor musunuz?" derler. Onlar da: "Eğer, derler, Allah bize hidayet verseydi biz de size elbette doğru bir yol gösterirdik. Şimdi bizler sızlansak da, katlansak da birdir. Bizim için sığınacak hiçbir yer yoktur."**

Allah, insanların hidayete ermeleri için gereken her tür uyarı yı yapıp, bunu anlayacak donanımı da bahşetmişken düşünmekten yoksun kimseler hidayete ermemelerinin sebebini Allah'a atarlar. Bir de aklını kiraya verenler, edinmiş oldukları önderler yüzünden bu rahmeti görme şansından mahrum olmuşlardır. Allah'ın mesajına karşı umursamazlık edip büyüklük taslayan müstekbirler ve onların arkasına düşen âciz, zaaflarına, arzularına, heveslerine uymuş kimselere gereken mesajı veriyor.

Şu imtihan âleminde Allah'ın verdiği aklı ilahî vahiyle yönlendirip iradesini kullanmadan Allah ve Resulünün insanlığa açtığı vahyi çizgide ömür tüketmeyen, atalarının, hocalarının, şeyhlerinin yani büyük gördüklerinin yaşantılarını esas alıp körü körüne onlara tabi olanlar da onları kendilerine bağlayanlar da o gün hüsran içerisinde kalacaklardır. [29]

[29] Bkz: 7/38, 34/31-33, 40/47-48

Yalancı mütekebbirler ve onların peşinden giden horlanmış, ezilmiş, kimliksiz zavallıların hepsi birden Allah'ın huzuruna toplanıp çıkıyorlar. Toplantı meydanında insanlar tıklım tıklım. Allah'a karşı hiçbir perdenin onları korumadığı bir meydanda huzura diziliyorlar... Tıpkı şu dünyada yakayı ele veren suçluların hâkimin önünde çaresiz hakkında verilecek hükmü beklemesi gibi. Ufacık bir umut ışığı olsa kendini savunacak, suçu başkalarına atıp kurtulacak ama nafile dosya kapanmış. Hakkında hüküm verileni artık ne avukat ne de şahitler savunamazlar.

Seyyid Kutup bu tip insanları şöyle tavsif ediyor: "Zayıflar zaten zaafa düşmüş kimselerdir. Onlar düşünce, inanç ve hareket yönünden şahsi hürriyetlerini yitirmekle Allah'ın şereflendirdiği insanın en önemli insanlık özelliklerini kaybetmişler ve kendilerini despotların ve diktatörlerin elinde birer kukla durumuna getirmişlerdir. Allah'a kul olacaklarına Allah'ın kullarına kul olmak küçüklüğüne düşmüşlerdir. Aslına bakılacak olursa zaaf bir özür değildir. Bilakis suçtur. Allah hiç kimsenin zaafa düşmesini istemez çünkü bütün insanları kendi sığınağına iltica etmeye çağırmakta ve Allah'a kul olmanın izzet ve şerefiyle yaşamaya davet etmektedir. Bunun karşısında hiçbir maddi güç insanın insanlık şeref ve haysiyetini elinden almaya muktedir olamaz. Çok azdır maddi kuvveti elinde bulunduranların insanın bedenine hâkim oldukları, ona eziyet edip, baskı ve sindirme yoluyla ezdikleri...Ya vicdan...Ya ruh...Ya akıl!.. Hiç kimsenin gücü yetmez onları sindirip ruhunun derinliklerindeki duyguları yok etmeye...

Hiç kimse onları kul etmiyor zaafa düşmüş nefislerinden başka. Onların zaafları aslında diktatörlerden ve despotlardan daha az kuvvetleri, daha aşağı mevkileri, daha az malları ve mertebeleri olduğu için değildir... Asla onları bu hâle getiren

kendi acziyetleri, kendi zaafları, kendi cehaletleri nedeniyle azimden yoksun olmaları, iradelerini kullanmamalarıdır...

Haddi zatında her zaman zalimler ve despotlar azınlıkta, ezilenler ve zaafa düşenler çoğunluktadır. Çoğunluğun azınlığın önünde boyun eğmesinin sebebi nedir diye sorulduğunda dinî değerlerini içselleştirmemeleri nedeniyle, azimden yoksun olmaları, dünyayı, rahatı çok sevmeleri, ölümden korkup refahın arkasında koşmalarıdır...

Şurası muhakkak ki despotlar kitleleri ancak yine o kitlelerin isteğiyle ezer ve sindirirler. Şayet isteseler onlar her zaman despotlara ve diktatörlere karşı koyabilirler ama bu bölük pörçük olmuş yığınlarda eksik olan zaten irade değil midir?..

Zillet duygusu zillete düçar olanların ruhunda iyice yer etmeden kimse zillete düçar olmaz. Ve işte zalimlerin, despotların biricik dayanağı da bu zillet duygusu değil midir?

Bunlar muhakemenin ve aklın kontrolünden uzak bulunduğu için tesir altında kalmaya müsaittir. Kendi muhakemeleri üzerine kurulmuş bir fikre sahip değillerdir. Bir şeylere köle ruhuyla bağlanırlar, iradelerini çoğunlukla önderlerinin isteği doğrultusunda kullanırlar!.."[30]

Peki bunların devası nedir? İnsanlar aklını, iradesini, düşünme ve muhakeme melekelerini özgürce kullanarak, imani noktada bilgilerini artırıp içselleştirerek, dünya ve ahiret hayatının anlamını kavradıkça zaaflarının değil, iradelerinin sahibi olacaklardır. İçselleştirilmiş bir imana sahip olan insan zaaf denilen âcizlikten, kuvvetsizlikten kurtulacaktır Allah'ın izniyle...

[30] Fizilâl'il Kur'an

Dünyada sahip oldukları melekeleri kullanmadan seçtikleri önderlerine körü körüne bağlanıp uyanlar, o gün önlerinde el pençe durdukları efendilerine nasıl da hesap soruyorlar. Efendiler ne yapabilirler ki, dünyada değiller ki görevlileri aracılığı ile onları kapı dışarı etsinler veya avunacakları birkaç dünyevi metelik verip sustursunlar... Zayıflar da, efendileri de çok zor bir durumda, karşılıklı sıkıntı, bıkkınlık ve âcizlik içerisindeler. O mütekebbirler nasıl da âciz, âcizlerin karşısında hem zelil, hem perişan vaziyetteler... Ve gerçekler itiraf ediliyor. Eğer onlara kurtuluş imkânı verilirse arkalarından sürükledikleri insanları da kurtaracaklarını ima ediyorlar(!) Bunlar, kudret ve azim sahibi olan Allah'ın gücünü hiç hesaba katmıyorlardı. Keşke yapılan daveti düşünüp de iman etseydiler. Arkalarına taktıkları sefihleri, cahilleri de uyarır hidayete erdirirlerdi. Fakat kendileri dalalette oldukları için arkalarında sürüklenenler de dalalete düştüler. Artık tartışmanın, sızlanmanın, birbirini suçlamanın bir faydası yok. Verilen mühlet bitmiş, fırsatlar kaçmış. Ne geri dönme, ne tövbe etme imkânı vardır...

Ey insanlar, düşünün! Şu dünyada da dönüşü olmayan öyle pişmanlıklar yaşanır ki, "Ah keşke yapmasaydım, ölseydim de bunlar başıma gelmeseydi" denir. Ey insan, umutsuzluğa düşme! Allah'ın rahmetine, affına müracaat et. Bu pişmanlıklardan seni ancak güçlü bir iman ve tövbe kurtarır.

❁ ❁ ❁

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلاَّ أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلاَ تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِي مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٢﴾

14:22 İş olup bitince şeytan der ki: "Şüphesiz Allah size sözün doğrusunu söyledi. Ben de size vadettim amma, size yalancı çıktım. Zaten benim sizin üzerinizde hiçbir hükmüm, nüfuzum da yoktu. Yalnız ben sizi çağırdım, siz de bana hemen icabet ettiniz. O hâlde kusuru bana yüklemeyin. Kendinizi kınayın. Ne ben sizi kurtarabilirim, ne de siz beni kurtarabilirsiniz. Esasen beni evvelce (Allah'a) ortak tutmanızı da muhakkak tanımamıştım ya! Zalimlerin, (evet) **onların hakkı elbette pek acıklı bir azaptır."**

Bu ayet önceki ayete açık bir cevaptır; düşünenlere ise bir öğüttür ve şu gerçeğin de itirafıdır. Şeytan insanlara kendi arzuları, hevesleri, tutku ve kaprislerinden sokularak etki etmektedir.[31]

Zaaflarını tutku ve arzularını yenen; iman ve irade sahibi kimseleri şeytan da dâhil kimse kandıramaz.[32]

Ebedî hayata dair bu haberi düşünürsek bunun dünyada da böyle tecelli ettiğini görürüz. Beraber yolsuzluk, mafyacılık yapanlar, beraber eğlenip sefa sürenler arasında ciddi bir tehlike arz edince mahkeme önünde ifşalar, perde arkasında tehditler en

[31] Bkz: 26/221-222-223, 16/99-100

[32] Bkz: 15/42

adi, en acımasız noktaya kadar gelir. Allah ebediyete dair ne haber vermişse aynısını veya benzerini yaşatarak düşünecekleri uyarıyor.

Yine Allah şeytanın ve dostları olan cahil ve kâfirlerin düşman olduğunu çeşitli yaşantı şekilleriyle ve ayetleriyle defaatle açıklıyor.[33] Fakat dininin cahili olan kitleler sanki münkirlerin ücretsiz reklamcılarıdırlar. Onların dürüstlüğünden, kaliteli ürünler yaptığından, afet bölgelerine ilk yardıma koştuklarından dem vururlarken Müslümanların da aleyhine atar dururlar da münkirlerin emelleri ve sultaları uğruna dünyayı kana boyadıklarını görmezler. Hâlâ onların demokrasi, hürriyet ve insan haklarını koruyacakları söylemlerine aldanırlar.

Ey haktan uzak cahil kitleler! Kolayca düşman olan şeytan ve dostlarının tuzağına karşı koymanın tek yolu Kitabınızı fıkh- edip dininizi dava edinip düşmana karşı cephe oluşturmaktır.

Allah, sizi hayır ve kurtuluşa çağırıyor. Hevanızla davet ettiğiniz şeytan ise sizi sapıklığa, cehalete, inkâra çağırıyor. Allah'a değil hevanıza uyarsanız, o gün mahvı perişan olursunuz. Şeytanın da dediği gibi "beni değil, kendinizi kınayın. Artık ben sizi kurtaramam, siz de beni..." O dehşetli günde pişmanlıkların, itirafların hiçbir faydası olmayacaktır. Pişman olup tövbe etmenin yolu 23. ayet çerçevesinde yaşamaktır.

❀ ❀ ❀

[33] Bkz: 2/120-168, 3/118-119

وَأُدْخِلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ ﴿٢٣﴾

14:23 İman edip de salih salih ameller (güzel güzel işler ve ibadetler) **yapanlar, Rablerinin izniyle içerisinde daim kalmak üzere, altlarından ırmaklar akan cennetlere sokulacaktır. Onların orada iltifatları selamdır.**

Aklın ve imanın gereklerini yerine getirenler dünyada huzurlu ve güvenli bir yaşamla selama ererlerken ukbada da birbirlerini selam ile karşılarlar. Büyük müjdeye mazhar olmuşlardır. Ne en ufak bir kaygı ne en ufak bir itilaf ne de en ufak bir çekişme!

Ey insanlar! Düşünün! Ey inananlar ibret alın o gün böyle bir selamate ermek için Kitabınızı fıkhederek istikamet üzere yolunuza devam edin ki kurtuluşa eresiniz! Yüce Allah, Kelam'ını bunun için indirmiştir. Hem zalimlerin, hem de salihlerin durumunu anlatıyor... Artık dileyen hevasına tabi olur, dileyen hak davete iman eder ve bu doğrultuda yaşanan bir hayatı tercih eder. [34]

Rabbimiz, iman, günah, zulüm, cehaletin belasından uzak temiz, onurlu ve erdemli bir yaşamın ardından, sonsuz saadeti bahşedecekken; cehaletin sürüklediği hevaya yönelik bir yaşamda ise zulüm, fitne, desise ile dolu bir yaşamın ardından elim bir azabı muştular. Bu münkirlerin kayda değer yararlı işleri olsa da bu işler 18. ayette belirtildiği gibi rüzgârın şiddetle savurduğu küle benzer.

❀ ❀ ❀

[34] Bkz: 76/2, 3

أَلَمْ تَرَى كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا
ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ﴿٢٤﴾ تُؤْتِي أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا
وَيَضْرِبُ اللَّهُ الأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٥﴾

14:24. Görmedin mi, Allah sana nasıl bir mesel irat etmiştir. Güzel bir kelime, kökü sabit (ve sağlam) **ve dal** (lar) **ı semada** (yukarıda) **olan bir ağaç gibidir.**

14:25 Ki o (ağaç) **Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir durur. Allah insanlara** (böyle) **misaller irat eder. Olur ki onlar çok iyi düşünüp ibret alırlar.**

Bu ayetler müminin gönlünde kökleşmiş olan imanın nasıl hayatın her alanına etki edip temiz, yararlı ve güzel sonuçlar verdiğini açıklıyor.

Şu bir gerçek ki küfür, yalan, acı söz, ihanet nasıl insana ızdırab ve acı veriyor ise, güzel söz, doğruluk, ihsan da insana huzur ve mutluluk veriyor.

Zaman olur insanlar küfür ve yalanlarıyla bir şeyler elde ederler, ama bunun sonu mutlaka hüsranla neticelenir. Bu misali şu kelamı kibarla iyi anlayabiliriz. "mümin taze ekine benzer, rüzgâr estikçe yatar yine kalkar, kâfir ise çam ağacına benzer, rüzgâr estikçe gürler, fakat bir kere yıkılınca artık kalkamaz." Yine "İyilik kalbin üzerinde sükûnete kavuştuğu ve nefsinin mutmain olduğu şeydir. Günah (kötülük) ise, gönülde tereddüt oluşturan ve nefiste titreklik yapan şeydir" denir.

Güzel kelime şehadet kelimesidir – güzel ağaç gibidir. Bu ağaçtan kasıt da mümindir. O ağacın kökü müminin kalbinde

bulunan tevhit kelimesidir. Dalları da müminin salih amelleridir.[35]

Enes'ten(ra) gelen, bir hadiste: "Sağlam ağacın kökü imandır. Dalları ise Kuran bütünlüğünde yaşanan amellerdir. Allah uğrunda sıkıntılara katlanmak onun filizleridir. Güzel ahlak onun yapraklarıdır.

"Haramlardan uzak durup salih amelleri yaşamak da onun meyvesidir."[36]

Müminle arkadaşlık yapmak, sohbet etmek yolunuzu aydinlatır. mümin her cihetten fayda ve rahmettir. Onun Allah rızası için yaptığı ameller de çeşitli zamanlarda mahsullerini verir.

"Müminin işi taaccübe şayandır." Zira işinin hepsi onun için hayırlıdır. Bu meziyet yalnız mümine mahsustur. Zira o sevinirse şükreder, bu ise onun için hayırlıdır. Başına bela gelirse sabreder, bu da onun için hayırlıdır."

Kavi mümin, zayıf müminden hayırlı ve Allah katında daha sevgilidir. Bununla beraber (müminin) hepsinde hayır vardır."

Ey iman edenler! İman ağacınızı ilim pınarından sulayın. Köke zarar verecek şirkten, dallara zarar verecek hurafeden, meyveleri çürütecek bidatten koruyunuz ki dallar rahmete uzansın! Aman dikkat edin! Onun dibinden çıkan sürgünlere, budayın onları. İmani amellerinizi zan ve tutkularınızla zayıflatmayın.

"Bir ağaca gereği gibi bakılmadığında istenilen yarar nasıl sağlanmaz ve giderek ağaç kurumaya mahkûm kalırsa kalpteki

[35] Ali bin Talha'dan (ibni Abbas (ra) nakledilmiştir.
[36] Suyuti, ed-durul-Mensur V,21

iman ağacı da böyledir. Eğer sahibi faydalı ilim, salih amel ile tefekkür ve Allah'ın zikri ile beslenip bakılmazsa, o da verimsiz ve giderek kuruyacak hâle gelir. Bu husus için Resulullah (as) şöyle buyurmuş: "Elbise nasıl yıpranır, eskirse kalpteki iman da öylece yıpranır, eskir. O hâlde imanınızı daima tazeleyin." [37]Bundan da anlaşılıyor ki Cenabı Hakkın kullarına emrettiği kulluk vecibelerini yerine getirmek gerekir.

O hâlde ey iman edenler! Kitabınıza sımsıkı sarılınız. Onu fikhediniz ki ameliniz salih olsun. Söyleyin, bir insan dünyalıklara yönelse, bazısını bazısının üzerine yığsa göğe ulaşabilir mi? Ama "Güzel sözleriniz ve salih amelleriniz sizi yükseltir..." (35/10)

"Dinleyip de sözün en güzeline uyan kullarımı müjdele." (39/18)

❀ ❀ ❀

وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَا
لَهَا مِنْ قَرَارٍ ﴿٢٦﴾

14:26 Kötü bir kelimenin hâli de (gövdesi) **toprağın üstünden koparılıvermiş kötü bir ağaç gibidir ki onun hiçbir sebatı** (tutunma ve yerinde kalma kabiliyeti) **yoktur.**

Bu ağaç ise diğer ağacın tam tersi olarak teşbih edilmiştir. Kötü söz küfürdür, inkârdır. Kötü ağaç ise kâfirin kendisidir. Yani gerçek dışı ve yanlış olan her şeydir.

Her ne kadar bu ağaç var ise de, ilk etapta bir ilgi uyandırsa da nihai etkisi bakımından gelip geçicidir. Suyun yüzündeki

[37] Hasan Basri Çantay Meali

köpük gibidir. Kâinattaki her varlık bir şeye mesaj ve bir şeye sebeptir. İyi kötünün, güzel çirkinin, tatlı acının, mümin kâfirin bilinmesine vesiledir. Aklıselim sahipleri iyiliğin, hayrın, güzelliğin sembolü iken, aklını hevasına takanlar ise boş, anlamsız, zararlı şeyler teşbih edilmiştir. Her şey Allah'ın iradesi ve sünneti gereği tecelli eder. İnsanlar da bu çerçevede verilen iradesini kullanma serbestisine sahiptir.

Mümin gibi, duruşundan emin olmayan- veya hevasından kaynaklanan zanlarla duruşunu emin sanan bu zayıf kişilikli hevaperest- kimselerin ciddi bir şey üzerinde sebatları yoktur. Ekseriyetle çıkarı, hevası nerde ise oradadırlar. Bir partiden diğerine, bir gruptan öbürüne, bir ideolojiden diğerine, bir eğlence ve zevkten diğerine koşuşturup dururlar. Her geçtiği yerde geldiği yerin aleyhinde konuşurlar ve uyandıklarını söylerler. Bunların hoşa giden sözleri, kayda değer işleri olsa da kendilerine hiçbir faydaları olmaz. İyi işler yaptıklarını sandıkları hâlde, dünya hayatında çabaları boşa giden kimselerdir."[38]

Dikkat edin! "İnsanlardan öyleleri vardır ki dünya hayatı hakkında söyledikleri hoşunuza gider. Hatta böylesi kalbinde olana (samimi olduğuna) Allah'ı şahit tutar. Hâlbuki o, hasımların en yamanıdır. (2/204) Yine "Onları gördüğün zaman kalıpları hoşunuza gider, konuşurlarsa sözlerini dinlersiniz. Onlar sanki duvara dayanmış kütükler gibidir. Her gürültüyü kendi aleyhlerine sanırlar. Düşman onlardır. Onlardan sakın. Allah onların canlarını alsın. Nasıl bu hâle geliyorlar?" (63/4)

Mevdudi de bu ayeti şöyle açıklamış: "Güzel bir söz" ile "kötü bir söz" arasındaki ayrım o denli açıktır ki, dünyanın kül-

[38] Bkz: 13/17, 14/18, 24/39-40, 18/104

türel, ahlaki, dinî ve entelektüel tarihini eleştirel bir yaklaşımla inceleyen herkes bunu kolayca algılayabilir. Çünkü "güzel söz" tüm insanlık tarihi boyunca bir tek ve aynı kalmıştır ve hiçbir zaman tarihten silinmemiştir. Bunun aksine, tarihte sayılamayacak denli çok "kötü söz" ortaya çıkmış, fakat bunlardan tarih kitaplarındaki isimleri dışında hiçbir iz kalmamıştır. Hatta bunlardan bazıları o denli saçmadır ki, eğer bugün insanlar bunları duysalar insanların bu kadar akıl dışı şeylere nasıl inandıklarına şaşırırlar.

İki tür "söz" arasında dikkate değer bir ayrım daha vardır. Ne zaman bir kimse veya toplum "güzel sözü" hayat sistemi olarak kabul ederse, nimet ve lütuflar sadece o kişi ve toplumla sınırlı kalmaz, her tarafa yayılır. Bunun aksine ne zaman bir kimse veya toplum, hayatını "kötü söz" üzerine kurarsa, her tarafa kaos ve karışıklık yayılır. [39] Ey inananlar bu benzetmeyi iyi düşünün ve daima göz önünde bulundurarak hareket edin.

❁ ❁ ❁

يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ ﴿٢٧﴾

14:27 Allah, iman edenlere dünya hayatında da, Ahirette de, o sabit söz (ler)**inde, daima sebat ihsan eder. Allah zalimleri** (kâfirleri) **şaşırtır. Allah ne dilerse yapar.**

İman gerçekten emin olma hâlidir. Yani Rabbinden, Rabbinin sözünden ve vaadinden emin olarak istikrarlı ve güvenli bir şekilde belirlediği istikamette yürümektir. Bu şuur ve idrakle

[39] Tefhim'l Kur'an

dinini yaşamada büyük bir azim ve tevekkülle zorluk ve engele takılmadan Rabbinin rızası hedefleyerek yolunda ilerler. Sabırlı, güçlü, ölçülü ve sağlam tavırlar sergiler. Bu tercihiyle dünyada onurlu, erdemli, temiz bir hayat, ahirette de Rabbinin vereceği ecirlerle sevinecektir.

Allah, bu hidayete karşı sapmak isteyeni de sapıklık içerisinde bırakır. [40] Aklını putlaştıran, hevalarını ilah edinenler hep hüsran içerisinde kalacaklardır.[41]

Bu açık ayetten, Allah'ın ancak zalimleri, sapıklıkta bıraktığı anlaşılıyor. Zira insanlar, ancak zulümleri yüzünden dalalette kalırlar. Çünkü zulüm onları dalalete sürükler. Nasıl bir insan, pencereleri kapalı bir odada ışığı görmezse, nasıl karanlıkta kalmak onun kendi eseri ise, sapıklıkta kalanların sapıklığı da kendi zulümlerinin eseridir. Bunlar zulümden uzaklaşabilirlerse Allah da onları sapıklıkta bırakmaz. Hidayet de, dalâlet de kişilerin tercihine göre tecelli eder. Allah bizatihi nasip etmediği şeyden dolayı hesaba çekmez.

❀ ❀ ❀

أَلَمْ تَرَى إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ
الْبَوَارِ ﴿٢٨﴾ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا وَبِئْسَ الْقَرَارُ ﴿٢٩﴾

14:28-29 Allah'ın nimetine bedel küfrü (ve nankörlüğü) **ihtiyar edenleri (seçenleri),** (bununla beraber) **kavimlerini de helâk yurduna, cehenneme** (sürükleyip) **sokanları görme-**

[40] Bkz: 14/3,4
[41] Bkz: 9/9-10

din mi? Onlar (ın hepsi) **oraya girecekler. O ne kötü bir karar** (gâh) **tır.**

İnsanoğlu düşünse Allah'ın kendisini, en aziz en şerefli vasıflarla yarattığını ve sayılamayacak kadar nimetler lütfettiğini görecek ve Rabbine karşı minnet ve şükranda bulunacaktır. Ne yazık ki küfri bir inatla hakkı anlamamaya şartlananlar Allah'ın elçileri aracılığıyla gönderdiği mesajlara karşı çıkarlar.

İnsanı ve bütün nimetleri değerli kılan en büyük ve en kıymetli nimet İslam'dır. Ama bunu takdire yanaşmayanlar karşı çıkmakla kalmayıp toplumlarını da saptırdılar... Küfür hep aynı millettir. Günümüz münkirlerinin ellerinde bulundurduğu güç ve medya ile:" İslam'a değil, radikal ve terörist Müslümanlara karşıyız." diye atmadıkları çamur, yapmadıkları iftira kalmıyor. Dahası demagojik söylemlerle yapmayacakları vaatlerle kitleleri arkalarından helâke doğru sürüklemektedirler.

Herkes kendi karakter ve meziyetine sahip olanlarla arkadaşlık eder. Onların yanında aldığı hazzı ve huzuru başka yerlerde bulamazlar. Dolayısıyla herkes kendi seçtiği önderleriyle beraber seçtikleri yolda ilerler. Hevasını ilah edinen sapıklar, kendi gibi olmaya müsait olanlarla beraber helak yolunda ilerlerler. [42]

Şu dünyada bir sebepten dolayı acı ve ızdırab çekenler bu hâllerinden kurtulmak için her çareye başvururlar ama dermansız derde yakalanmış iseler, ölüm gelip kendisini alıp götürünceye kadar hiçbir çare yaraya merhem olamaz. İşte kıyamet günü de durum aynen böyle. Bir farkla ki o günde ölüm de ya-

[42] Bkz: 17/71

raya merhem olmayacaktır. Çünkü ölüm ölmüş ve ölümsüz hayat başlamıştır. [43]

Ey akıl sahipleri düşünün, hayat seyrinden ibret alın da zevk sarhoşlarına, arzu ve emellerinize uyarak onların arkasında, sürüklenmeyin. Biliniz ki nice iyi vasıflı insanlar kötü arkadaş sebebiyle büyük pişmanlıklar yaşamışlardır. Mesela "Arkadaşını söyle kim olduğunu söyleyeyim" "kişi dostunun dini üzeredir.". "Kişi sevdiğiyle beraber haşrolacaktır." ."Kiminle dostluk kurduğunuza bakın." Sözleri hep bu tehlikenin boyutlarını anlatan sözlerdir.

Allah sizleri cennet ve mağfirete çağırıyor; şeytan ve dostları ise cehenneme çağırıyorlar.[44]

Akıl, düşünce ve muhakeme gibi yeteneklerini kullanarak hak davete uyup gereğince amel edenler o gün kadife yastıklara yaslanıp ağırlanırken; haktan yüz çevirenler elim azaplar içerisinde kıvranacaklardır. [45]

❀ ❀ ❀

وَجَعَلُوا لِلَّهِ أَندَادًا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعُوا فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ ﴿٣٠﴾

14:30 Onlar Allah'a, (insanları) **O'nun yolundan saptırmak için,** (eşler), **benzerler tuttular. De ki: "(Şimdilik) eğlenin. Çünkü** (nasıl olsa) **dönüşünüz, hiç şüphesiz ki ateşedir."**

---

[43] Bkz: 25/13
[44] Bkz: 2/221, 10/25
[45] Bkz: 88/1–16

Müşrikler, bilmezlerin iyi niyetlerini istismar edip bazı güç ve sebepleri Allah'a ulaşmak için vesile göstererek hâkimiyetin, iktidarda, ekonomide, teknolojide ve güçte olduğunu ve ancak onlarla başarı ve refaha erileceğini Allah'ın hüküm ve yasalarının çağa uymadığını ileri sürüp yasalar çıkarıp demogojik söylemlerle insanları bunlara uymaya zorlayıp inancın hedefini saptırarak bilmezleri de arkalarında sürüklerler.

Şirk, iftira "Allah aleyhine veya adına yalan uydurmaktan " başka bir şey değildir.

Dini hevai, politik ve ideolojik emellerinin aracı kılanlara "şimdilik eğlenin" diyerek azabı neden hak ettiklerini açıklıyor.

Bu ayet hevai emellerini zevk edinmişlerin ebedî âlemde karşılaşacakları elim bir azabı haber vermektedir. Algılama melekelerini köreltmiş, aklını hevasıyla örtmüş kimseler, doktorun verdiği ilacı içmeyip tedaviden kaçan hastaya benzerler. Oysa Allah âlemlere rahmet olan elçisi ile ruhlara şifa, kalplere deva olan İslam ile onların kangrenleşmiş hastalıklarına şifa sunuyor ama onlar kaçıyorlar. Çünkü zevk sarhoşları yaptıkları işleri güzel gördüklerinden içerisine düştükleri vahim durumu göremezler. Yine bu müşrikleri uyarmaya çalışan birisi, sürüsüne seslenen çobana benzetilir. Sürü sadece onun sesini duyar, kelimelerin ne anlama geldiğini asla anlamaz.[46]

Verilen akıl ve melekelerini Kur'an'ı fıkhetmek için kullanmayanlar, kendilerini selamete erdirecek Allah'ın dinine gereken değeri vermeyenler hakkı gereği gibi takdir edemediklerinden dolayı Allah'a ait mutlak özellikleri yaratılmışlardan herhangi birine vererek onlarla arzu ve emellerine kavuşacaklarını umduklarından, onların buyruklarına boyun eğip onlara

[46] Bkz: 6/25

tazimde bulunurlar. Kendilerini ruhban ve azizlerden kılan, onları ruhban ve aziz edinenler çeşitli felsefik, demagojik ve mistik söylemlerle aldatan ve onlara aldananlar hep hüsran içerisinde kalacaklardır.

İnsanın hiçbir yaptığının kendisine kalmayacağını, bir gün mutlaka dakik ve adil bir muhakeme önünde hesap vereceğini ve eğer Hakk'ı yalanlayış, inkâr, isyan, tuğyan içinde istikbara yaslanmışsa, kendini ona karşı mustağni saymışsa mutlaka cezalandırılacağını ve cehenneme gönderileceğini daima altı kalın bir çizgi çekilerek akledip düşünenlere gereken öğütler şeklinde ifade etmiştir.

Arzu ve emelinden dolayı dünya hayatı kendisini kuşatmış olanları bırak.[47] "Yesinler, eğlensinler ve boş ümit onları oyalayadursun. (Kötü sonucu) yakında bilecekler."(15/3) Varsın biraz gönüllerince eğlensinler, ölüm kapılarını çaldığında uyanırlar ve o zevk kapısının ardından ahirete açılan kapıdaki ateşle kucaklaşırlar.

❀ ❀ ❀

قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا يُقِيمُوا الصَّلاَةَ وَيُنفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلاَنِيَةً مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لاَ بَيْعٌ فِيهِ وَلاَ خِلاَلٌ ﴿٣١﴾

14:31 İman eden kullarıma de ki: "Namaz (lar) **ınızı dosdoğru kılın, ne bir alışveriş, ne de bir dostluk** (cari ve nafiz) **olmayan bir gün gelmezden evvel rızk olarak size verdiğimiz şeylerden gizli ve aşikâr infak edin.**

[47] Bkz: 6/32,70

Allah, elçileri aracılığıyla insanlara anlayacakları genel uyarılarda bulunmuştur. Onlara sorumluluk bilinciyle görevlerini yerine getirmelerini, ahiretin bir saati bile dünyadaki milyonlarca yılın zevk ve sefasına bedel olan cennete konulacaklarını neredeyse her sayfasında belirtmiştir. Artık dünyayı seçen kimse nasıl akıllılardan sayılır.

İman, sahip olunan nimetlerden çok daha önemli ve değerlidir. Çünkü ancak bu imanla sahip olunanlar anlam ve değer buluyor!

İman, olmazsa olmaz bir değerdir. Dolayısıyla bu değerin korunması için Rabb, alınacak tedbirleri ve yapılması gereken işleri bildirmiştir.

İmanı korumanın yolu kesintisiz bir şekilde Allah'a itaat etmektir. Bütün dünyevi işlerden uzaklaşıp periyodik aralıklarla Rable özel buluşmalar olan namaz, ara gafletten kurtarıp zikir uyanıklığı kazandırır.

İmanın itirafı, şükrün ifadesi olan namaz, dosdoğru ikame edilmelidir. Şuurla dosdoğru kılınan namaz insanı İslam'a ve akla aykırı gelen şeylerden alıkoyan bir kalkandır. [48]

Şuurlu bir namaz ile oluşturulan cemaat müminlere şu mesajı vermelidir: Bizler birbirimizin yanındayız. Sağdan, soldan, önden arkadan gelecek tehlikelere karşı birbirimizi koruyucularız. Bir binanın tuğlaları gibi kenetlenip birliğimizi bozmaya çalışan düşmanlara karşı savaşacağımızı, her hususta "Ey kardeşim bir ve beraberim." ruhunu bahşeder. İnsan tek başına imani vecibelerini yerine getirebilir ama sosyal ve içtimai sorumlulukları ancak oluşturulan şuurlu cemaatle yerine getirebilir. Siz tek başınıza iken beş on kişinin taarruzuna karşı koyamazsınız ama

[48] Bkz: 2/138, 11/114, 13/22, 9/45, 30/31

siz tek başınıza da olsanız bir cemaatin adamı iseniz size yaklaşmaya korkarlar. Bu anlamdaki namaz, insana düzenli, disiplinli bir cemaat ruhunu bahşediyorsa bu namazı kılanlar cemaat ruhunu yakalamışlardır.

Safların sık ve düzgün oluşu birbirini kollayıp gözeten güvenli bir orduyu, rükusuyla Allah'a mutiliği, kıyamıyla tağuta baş kaldırışı, secdesi ile bu uğurda her türlü fedakarlığa hazır oluşu, kıraatiyle bu uğurda Rabbinden yardım isteyen bir cemaati meydana getirir. Böyle şuurlu bir cemaati kim dağıtabilir? Hangi mazeret onu namazdan uzaklaştırabilir ?!

Ey insanlar! Hiçbir dostluğun geçerli olamadığı gün gelmeden önce böyle dostluklar oluşturun. Bu dünyada Allah için kurulan dostluğun faydası ahirete uzanır. Bu da namazdaki cemaat şuurunda verilmiştir... Kişi kiminle dostluk yaptığına ve onunla niçin beraber olduğuna baksın. Şayet Allah rızası içinse devam etsin, değilse ayrılsın.[49]

"Ey iman edenler! Allah'a ittika edin ve doğrularla beraber olun." Siz ancak böyle birbirinize şefaatçi olursunuz ve Allah'ın şefaatine de ancak böyle nail olursunuz... O gün kayırıcılığın, ikazın, öğüdün hiçbir faydası olmayacaktır. Rabbin verdiği şu haber o gün mutlak gerçekleşir. "Andolsun ki, sizi ilk defa yarattığımız gibi teker teker bize geleceksiniz ve (dünyada) size verdiğimiz şeyleri arkanızda bırakacaksınız. Yaratılışınızda ortaklarımız sandığınız şefaatçılarınızı da yanınızda görmeyeceğiz. Andolsun, aranız açılmış ve (yardımcı) saydığınız şeyler sizden uzaklaşmışlardır." (6/94)

O gün size faydası olacak olan, Allah'ın size maddi-manevi rızık olarak verdiklerini bugün paylaşmaktır.

---

[49] Bkz:5/55, 9/119

Rızık, insan için yararlı olan bütün maddi veya manevi şeyleri ifade eder. Başkaları için harcamak, Allah'a karşı sorumluluğun bilinciyle hak ilimleri öğrenip tebliğ etmek. Maddi, manevi birbirimizin yanında olan bir ümmet oluşturmaktır. Çünkü gerçek kulluk böyle özverili davranışlar yoluyla kazanılır.

İmanı muhafaza edecek, hayatı anlamlı, ameli salih kılacak Kitabı fıkhetmeden hiçbir şey yerini bulmaz.

İslam, kitapta korunmuş ama maalesef onu fıkhetmeyen Müslüman'ın zihninde tahrif olmuş vaziyettedir. Hakikat bilgisinden uzak kimi sekülarist zihniyetliler her türlü fahşa ve münkirin içerisinde olmalarına rağmen kalp temizliğinden ve hayırseverlilikten dem vurarak avunurlar. Bu felsefik zihniyetlilerle ne İslam cemaati, ne de ümmet oluşur.

Dini fıkhetmiş müminler bütün fahşa ve münkerden sakındıkları gibi, aç mideleri doyurmakla beraber, aç ruhları da doyurmaya daha çok gayret ederler. Ancak böylece İslam'ın sağlayacağı huzura ererler. Felahı sağlayacak olan dinin sağlıklı olarak yaşanması ancak bu şekilde gerçekleşir...

Bu dine, safları belli olan münkirler zarar vermek için ellerinden geleni yapsalar da, kimsenin kalbindeki imanı söküp alamazlar. Bunu çok iyi tespit etmiş olan müşrik misyonerler dinî anlayışa tasavvuf, felsefe yoluyla sokuşturdukları bidat ve hurafelerle ancak bilmezleri aldattılar. Böylece kaleyi yerli işbirlikçilerini de yanlarına alarak içerden fethettiler.

Dini sadece kuru bir şekilcilik ve sınırları belirlenmiş belli ritüeller olarak algılayıp da İslam'ın esası- temel esprisi olan sosyal dayanışma, yardımlaşma ve cihada dayanan bir şuur ve anlayıştan uzak fertler, ümmet ve cemaatlerini oluşturamadıkla-

rından İslam medeniyetini inşa edemezler.Bu sebepten istenilen rahmet de, Allah'ın yardımı da eriştirmez.

Bir amelin kabul olması için üç şey lazım:

Yapılan amellerin fıkhedilmiş vahiy doğrultusunda olması.

Allah'a ittibada eşler koşulmaması.

İyi vatandaş değil, iyi Müslüman olmayı hedeflemektir.

Ey Müslümanlar! Tutkularınızı, önyargılarınızı, hevalarınızı, zanlarınızı bir kenara bırakınız. Hakikati algılama melekelerinizi açınız, sizi çok şerefli makama ulaştıracak vahyi fıkhedip yaşayınız! Ki, felah bulasınız.

Güçlü bir ümmeti, güçlü bir cemaati inşa etmek için şuurlu iman, huşu ile kılınan namaz, İslam'ı ihya etmek için verilen infak, fitneyi bertaraf etmek için yapacağınız cihatla hayatınızı idame ettiriniz ki dünyada aziz ukbada mesut olasınız.

❀ ❀ ❀

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الأَنهَارَ ﴿٣٢﴾ وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٣٣﴾

14:32 Allah, gökleri ve yeri yaratandır, üsten (bulutlardan) **su** (yağmur) **indirip onunla size rızık olarak türlü mahsuller, meyveler çıkarandır, emir** (ve izni ilahîs) **i ile gemileri denizde yürütmek için size ram edendir, akar suları da yine size, sizin** (faydanıza) **boyun eğdirendir...**

14:33 Güneşi, ayı, âdetlerinde daim (ve hizmetlerinde kaim) **olarak, size teshir eden O, geceyi, gündüzü sizin** (faydanıza) **tahsis eyleyen O'dur.**

Mevcudattaki her şeyin bir hikmetle belirli fizik kanunlarına bağlı bir şekilde biri diğerine karışmadan seyrine devam eder. Her şey ilahî kanunlar çerçevesinde idare ediliyor ve her şey varlığın devamına eşlik ederek bir vesileyle insana hizmet ettiğine dikkatleri çekiyor.

Allah, kâinatta hiçbir gücün yetmeyeceği eserler meydana getiriyor... Hiçbir oluşa karşı koyamadığı gibi insanoğlunun kendisi de hayatını idame ettirmek için O güce boyun eğiyor.[50]

Bu oluşlara hiçbir müdahalesi olamayan insan vicdanının sesini dinlese, basiretle değerlendirse, her şeye hükmeden tevhit gerçeğini görecek, idrak edip iman edecektir.

Ay, güneş ve mevcudattaki her şey nasıl Allah'ın kanununa boyun eğip bir düzen içerisinde seyrine devam ediyorsa siz de sizin hayrınıza olan kanun ve prensiplerine uyarsanız güzel, düzenli, nezih, adil ve mutmain bir yaşam sürdürürsünüz. Yok eğer nankörlük edip isyan ederseniz hem yeryüzünde ifsat ve kaos içerisinde yaşar hem de ebediyetiniz hüsran olur.

❀ ❀ ❀

وَآتَاكُم مِّن كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِن تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لاَ تُحْصُوهَا إِنَّ الإِنسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾

14:34 O, size istediğiniz şeylerin hepsinden verdi. Eğer Allah'ın (bunca) **nimetini birer birer saymak isterseniz** (ne

[50] Bkz: 2/117,7/54

mümkün?) **siz** (onları) **icmal suretiyle bile sayamazsınız. Hakikat, insan çok zulümkârdır, çok nankördür.**

Ey insan! Bir düşünseniz, acaba Allah'tan ne isteyebilirsiniz ki onu versin. Adını koyup isteyeceğiniz ne olabilir?!

Onun verdiklerini sayamaz ve izahta da âciz kalırsınız. İnsan elbette istemekten bıkmaz dünya dolu şeylere sahip olsa yine ister. Ama en çok istediği sıkıntısız, sınırsız, mutlu bir hayattır. Fakat bu talep ebedî âlemde cenneti hak edenlere en mükemmel şekilde verilecektir.

Bu geçici imtihan âleminde verilenler ve çok arzu ettikleri hâlde verilmeyenlerle sınanırsınız. Hem insanların her arzu ettikleri verilseydi her şey altüst olurdu.

Ey idrak sahipleri, düşünün. Allah sizlere kevnî, ilahî ve birçok yaşam gerçeğiyle ayetlerini gösteriyor ki iman edesiniz!

Ey insan! Fıtratının, vicdanının sesine kulak verirsen Rabbinin sana gösterdiği doğru yolu görürsün.[51]

Ey insan! Seni yaratıp seni düzgün ve dengeli kılan, ihsanı bol olan Rabbine karşı seni aldatan nedir? (82/6-8)

Nankörlük ederek kendinize zulmetmeyiniz. Biliniz ki iman şükür iken, inkâr nankörlüktür.

Ey insan! Kâinat tablosundaki inkâr edemeyeceğiniz varlıklar ve oluşlar, Allah'ın mutlak iradesiyle hareket etmekte ve insanlara hizmetlerini aksatmadan sürdürmektedirler. Bütün bunlar bir olan Allah'ın idaredeki tekliğine (birliğine) delalet etmiyor mu!?[52]

---

[51] Bkz: 76/3

[52] Bkz: 21/22, 23/91

Ey akıl sahipleri! Aklın ve hevanın önündeki perdeleri kaldırın. Gerçeği görüp iman edin ki şükredip hakkınızda sizin için Rabbinizin çizdiği yolda mutmain bir gönülle huzura eresiniz.

❀ ❀ ❀

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴿٣٥﴾

14:35 Hatırla o zamanı ki İbrahim: "Rabbim, demişti, bu şehri emniyetli kıl. Beni de oğullarımı da putlara tapmaktan uzak tut."

Bu şehirden maksat Mekke'dir. Emniyetli olmasını sağlayacak düstur da İslamî sistemin hâkim olmasıdır. Çünkü o zamanlar Kâbe'nin içi putlarla doluydu ve insanlar onlarla Allah'a ulaştıklarını, arzu-emellerine kavuştuklarını, zarar ve belalardan da onlar vesilesi ile kurtulduklarını düşünüyorlardı. İşte bu putperest kavmin içerisinde Hz. İbrahim böyle bir gaflete düşmemek için Rabbine yalvarıyor. Aslında bu yalvarış böyle bir ortamda yetiştireceği çocuklarını ve bilmez saf insanları onların etkisinden kurtarma niyazlarıydı.

Bütün peygamberlerin ilk yaptıkları davet, dinin olmazsa olmazı olan tevhidin kavranılması, şirkten sakınılmasıdır. Çünkü yapılacak tüm ameller bu tevhidi imana sahip olmakla kabul olunur.

İnsan ancak bu şuur ile iman emniyetine kavuşur ve ancak böylece Allah'a şükrünü gerçekleştirmiş olur.

Şirk, Allah'a ait mutlak özellikleri yarattıklarından birine herhangi bir sebeple vermektir. Yani gücü, otoriteyi; yardım,

himaye rızık gibi beklentileri Allah'tan gayrı şeylerde görmektir.[53]

Tevhit, harici sebep ve vasıtalara karşı kendini her türlü içsel bağlantılardan arındırıp Allah'tan başka olaylara yön veren gerçek hiçbir gücün olmadığına tam olarak inanmaktır.

Bu açıklamalardan yola çıkarak düşünürsek hayatlarını beşerî sistemlerin müsaadesine, ideolojilerinin akışına, desinlere, asılsız geleneklerine indirgeyenler, kendi bilgi ve zanlarını itikat edinmiş, karmaşık teori ve hurafelerle aldananlardır.

İmani bir bilgi ile amellerine Kur'an'ı referans almayanlar elbette Allah ve Resulünün öğretilerinin gerisinde ya beşerî ideolojilere ya da mistik anlayışlarla bir yerlere kapı kulu olacaklardır. Cehaletin düşüreceği bu sinsi belalardan korunmak için resuller gibi hiçbir cazip dünyevi teklife prim verilmemeli ve tevhidî mücadelede gereken gayretler gösterilmelidir.[54]

Hz. İbrahim'in duasındaki zürriyet ve emin belde Mekke olarak rivayet edilse de şöyle düşünebiliriz: Her mümin gücünce şirkî oluşumlara karşı mücadele ederse Allah'ın izniyle hem beldelerini hem kendilerini ve hem de zürriyetlerini korumuş olurlar.

Gerçekten de Allah, Hz. İbrahim'in duasını kabul buyurduğunu ama zalimlerin ahdinin ermeyeceğini; çalışma ve gayretlerinin sonucunda Mekke'yi emin bir belde kılar ve onları rızıklandırır.[55]

---

[53] Bkz: 39/38

[54] Bkz: 4/60, 12/40

[55] Bkz: 2/124, 28/57, 29/67

Şu asırda Kâbe somut putlardan temizlenmiş olsa da, oralarda Allah'la beraber Kâbe kutsanarak, taşına toprağına sürünerek yapılan adaklar, işlenen bidat, hurafelerle şirklere batarak bazıları güzel amellerini zayi ederler.

❀ ❀ ❀

رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٦﴾

14:36 "Rabbim, çünkü onlar insanlardan bir çoğunu baştan çıkardılar. Bundan sonra kim bana uyarsa işte o, bendendir. Kim de bana karşı gelirse... Hakikat, sen çok yarlığayıcı, çok esirgeyicisin."

Elbette herkes inandığı din üzere hareket eder. Ve insanları da bulunduğu dine davet eder. Hayat seyrinde ebediyete kadar hak batılın mücadelesi devam edecektir. Cahiliyenin hâkim olduğu toplumlarda halklar ciddi, anlamlı eğitimden uzak oldukları için dünyevi emeller arkasında koşturulduğundan bunları hakka davet işi oldukça zordur. Peygamberler ve müminler bu bilinçsiz halkların manevi felaketlere sürükleyen putperestlerin tesirinden kurtulup, uyanmaları için tüm güç ve imkânlarıyla ellerinden gelen fedakârlıkları yaparlar. Ama çok üzücü bir durumdur ki, "... Birçokları bilgisizce kendi arzularına uyarak saptırırlar."(6/119) "..çok azı hariç, onlar iman etmezler." (4/155)

Hakkı idrak eden, batılın boş ve anlamsız yüzünü bilen müminler, batılın akıbetini düşünerek onları hakka davet etmeye devam edip hidayete ermeleri için dua ederler. Mutlak merhamet sahibi olan Allah, kimin affa, kimin kahra layık olduğunu en iyi bilendir.

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنتُ مِن ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِندَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ
رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِّنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ
وَارْزُقْهُم مِّنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾

14:37 "Ey Rabbimiz, ben evlatlarımdan kimini Senin mukaddes olan evinin yanında ekinsiz bir vadiye yerleştirdim. Sebebi şudur ki, Rabbimiz, dosdoğru namaz (larını) **kılsınlar. Artık Sen insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara meylettir. Onların şükretmeleri mamul olduğu için kendilerini bazı meyvelerle rızıklandır."**

Allah, Hz. İbrahim'in duasını kabul etmiştir. Bu surenin indirildiği dönemde Arabistan'ın her tarafından birçok insanın hac ve umre için Mekke'ye gitmesinin ve bugün de dünyanın her tarafından insanların orada toplanmasının sebebi budur. Bunun yanı sıra o bölgenin kurak olması, bitkilerin yetişmemesine rağmen yılın her mevsiminde çeşit çeşit meyve ve sebzelerle doludur. Oraya giden herkes oradaki bolluğu, bereketi görmektedir. Bu duanın seyrini raviler şöyle anlatıyor: Hz. İbrahim, Hz. Hacer ve oğlu İsmail'i alıp onları beytin (Kâbe) yakınında, mescidin yukarı taraflarında, Zemzem'in üst yanında bir yere bırakmış, yanlarına da içinde bir miktar hurma bulunan bir torba ile içinde su bulunan bir kırba koymuş. Sonra Hz. İbrahim geri dönüp gitmiş.

İsmail'in annesi onun arkasından gidip: "Ey İbrahim, hiçbir insanın ve hiçbir şeyin bulunmadığı bu vadide bizi bırakıp nereye gidiyorsun?" Hz. Hacer bu sözleri birkaç defa tekrarladığı hâlde Hz İbrahim ona dönüp bakmıyordu bile. Bu sefer ona:

"Bunu sana Allah mı emretti?" diye sorunca, O "Evet" dedi. Bunun üzerine "O hâlde O bizi zayi etmez" diyerek geri döndü.

Hz. İbrahim nihayet kendisini görmeyecekleri bir tepenin yanına geldiğinde yüzünü Beyt'e dönerek bu duaları yaptı.

Bu teslimiyet ve tevekkülden şunları düşünebiliriz. Gücü yetecek ön tedbirleri alıp Allah'a tevekkül edeni Allah bilmediği yerden rızıklandırır... Yardımıyla destekler.

Fakat herhangi bir kimse ailesini, bazı tedbirler alsa da, böyle ıssız bir yere eşini ve çocuğunu bırakamaz çünkü Hz. İbrahim bu işi hikmetini Allah'ın bildiği vahyi bir emir üzerine yapmıştır...

Bir mümin, bir yerde gerçekten doğruluğundan emin olduğu bir cihat veya rıza-i ilahîyi kazanacak bir iş varsa, dünyevi tüm endişe ve kaygıları bir kenara bırakıp koşmalı ve herhangi bir engele takılmamalıdır.

Fıtri bir bağımlılığı ve sorumluluğu olan aile zaafına kapılmadan Rabbinin rızasını her şeyden üstün tutarak yerine getirmelidir. Aynı şekilde bu değerin farkında olan bir eş de dünyalık kaygılarla eşine engel değil, destek olmalı.

Hz. İbrahim'i Hz. Hacer'i değerli kılan ve şanlarının yücelmesine sebep olan Rablerinin rızasını her türlü değerin üstünde tutmaları ve uğrunda gereken fedakârlığı yapmalarıydı.

Hz. Hacer, su bulunma ihtimali olmayan çölde kendince su arama, yardım bulma çırpınışları içerisinde oradan oraya koşuşturuyor. Safa ile Merve arasında, yedi kere gitmiş gelmiş. Hz. Hacer sıcak altında koşturmadan yorgun, bitkin, dertli ve çaresiz bir şekilde oğlunun yanına döndüğünde muhtemelen susuzluktan öldüğünü düşündüğü oğlunu gülümser bir şekilde buluyor... Çaresizlerin imdadına yetişmişti Allah. Hz. Hacer'in

çabasını ve kendisine göstermiş olduğu teslimiyet ve tevekkülünü ödüllendirmişti. Küçük İsmail'in, ayaklarının arasından fışkıran suyla, etrafı küçük bir gölcüğe dönüşmüştü. Geleceğin peygamberi İsmail, su birikintisiyle oynayıp gülümsüyordu. Suyun akıp bitme ihtimalini düşünen Hz. Hacer, bir anda dur akma anlamında "Zemzem" diye bağırır.

Bu olay, Allah rızası için yola çıkan, kaygı ve endişeleri bir kenara bırakarak emri ilahî doğrultusunda tavizsiz duruş sergileyip kudreti ilahîye sığınanlara zamanı geldiğinde hiç ummadıkları yerde- olmazı olmadık yerde- ikram edildiğini gösteriyor.

Bilahare oradan geçen kervanların su ihtiyaçlarını buradan gidermeye başlamaları bölgeye ilgiyi artırdı. Çevreden gelenlerin yerleşimiyle bölge kısa zamanda şenlendi. Kurak ve verimsiz olan Mekke o günden beri çeşitli rızıklarla bereketlenişi, Zemzem'in varlığı dünyanın dört bir yanından gelen insanlara ilahî bir ikram örneği olarak hâlâ devam ediyor. Hz. Hacer ile oğlu İsmail rahmetle anılan önder ve örnek isimler hâline geldi.

İnananlar için bundan daha onurlu, şerefli bir ödül düşünülemez. Dünyada rahmetle, hayırla anılmak; ebediyette ise şerefli makamlarda olmak için her tür fedakârlığı yapmak gerekmez mi?

Hayatın tümü çeşitli sorularla bir imtihan değil mi? Baştan olumsuz görünen bazı imtihanlar böyle güzel sonuçları doğurabiliyor. Önemli olan Allah'ın rızasını bilip, uğrunda gerekeni gerektiği yerde yapmaktır.

Allah'a Hz. İbrahim'in teslimiyeti, Hz. Hacer'in tevekkülü ile yönelenler inşallah İsmail gibi evlat sahibi olmayı hak etmiş olurlar. Hz. Nuh'un kendini gizleyen asi evladı olsa da insanlar elinden geleni yapmışsa sorumlu olmazlar.

Bu sözleri söyleyen dilin altındaki teslimiyet ne kadar güçlü ise, karşılığı da o kadar kesin ve güçlü olur. Duaların karşılığı zemzem olmuyorsa bu eylemsiz, teslimiyetsiz cılız dillerden dökülüyordur. Şüphesiz teslimiyet önce gönül gözümüzü açacak sonra erişilmez ufuklara bizi ulaştırabilecek yegâne imkândır.

Hz. İbrahim imanın kazandırdığı değerin idrakiyle zürriyetinin de bu şerefe nail olması için çabalıyor, "Rabbimiz, dosdoğru namazlarını kılsınlar." diye niyazda bulunuyor. Çünkü namaz tevhidî düsturu cem eden bir ibadettir.

Şirkten, fahşa ve münkerden sakındıran namaz, birlik ve kardeşliğin somut ifadesi olan Hac.

Şuursuz namazlılar veya beynamazların oluşturduğu namazsızlar topluluğu ayakta duramazlar. Bunun idrakinde olanlar zürriyetlerinin namazlarına çok önem verirler çünkü bu Rabbin müminlerine tembihidir. [56]

Müminler namazlarını dosdoğru kılar ve namazlarını korurlar. Namazlarında süreklidirler ve namazlarında saygılıdırlar.[57]

Ey iman edenler! Eğer dininizi fıkhederseniz bilirsiniz ki Allah'ın tüm emirleri sizi takvada üstün kılarken, tüm yasakları da sizi şerden ve fahşadan koruyan unsurlardır... O hâlde dininizi iyi fıkhedin. Hiçbir mazeret ve engele takılmadan yaşayın ki felah bulasınız.

Ey iman edenler! Sizin için güzel örnek olan peygamberler gibi merkezden muhite, İslam'a daveti sürdürün. İnsanların hidayete ermeleri için Rabbe gönülden dualarda bulunun, Ondan yardım isteyin çünkü hidayeti dileyene nasip eden Allah'tır.

---

[56] Bkz: 2/128, 20/132, 31/17

[57] Bkz: 2/3, 6/92, 23/2-9

رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ وَمَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الأَرْضِ وَلاَ فِي السَّمَاءِ ﴿٣٨﴾

14:38 "Ey Rabbimiz, ne gizlersek, ne açıklarsak şüphe yok ki sen bilirsin. Zaten yerde ve gökte hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz."

Allah kimin neye üzüldüğünü, neye sevindiğini, neyin arkasında olduğunu, ne uğruna mücadele verdiğini, sinelerinde neleri sakladıklarını ve niyetlerinin neye meyyal olduğunu bilir.[58]

Hiç kimse arzu ve duygularına kapılarak emellerine kavuşmak için duygu sömürüsü yapmasın. İslam'ı kılıf olarak kullanmasın.

Rabbini bu şuurla tanıyan ve zikir uyanıklığı içerisinde olanlar ancak kullukta ve amelde dürüst olurlar. Gönüllerinden olumsuz şeyler geçse de bundan rahatsız olur ve uzaklaşmaya çalışırlar. Amellerinin Allah'ın rızasına uygun olması için gayret ederler. Allah'ım irademizi, iradene ram eyle. Amellerimizi rızana ilhak eyle.

❁ ❁ ❁

[58] Bkz: 13/42, 35/38, 40/19

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٩﴾

14:39 "Bana (şu) **ihtiyarlığ** (ım) **a rağmen İsmail'i ve İshak'ı bahşeden Allah'a hamdolsun. Çünkü benim Rabbim duayı elbette işitendir."**

Bu ayetten de anlıyoruz ki insanların hayret edeceği olmazları olduran Allah'tır. Allah, "kun" ismiyle istediğini, isteyen şahısta tecelli ettirir. Düştüğü yerden mucize kabilinden ölmeyip kurtulan basit bir sebeple ayağı kayıp düşüp ölen, doktorların raporuna göre yakalandığı dertten kısa sürede öleceği söylendiği hâlde ölmeyip şifa bulanlar görülen vakıalardır.[59] Önemli olan sahip olunanları rıza-i ilahî doğrultusunda kullanıp, imanın şükrünü eda etmektir. Fakat birçok insan yana yakıla istedikleri şeye kavuşunca nankörlük edip azıyor.[60]

"Rivayetlere göre İsmail (as) doğduğunda babası 99, İshak (as) doğduğunda da 112 yaşında imiş. İshak peygamber İsmail'den 13 sene sonra Sare'den dünyaya gelmiştir."[61]

Evlat isteği fıtri bir taleptir. Bu istek ve özlem peygamberlerin şahsında anlam buluyor. Sahip oldukları evlatlarını dava şuuruyla yetiştirip, İslam sancağını onlara teslim etmektir maksat.[62]

❀ ❀ ❀

---

[59] Bkz: 3/38-47
[60] Bkz: 7/189, 190,
[61] Hasn Basri Çantay Meal-i
[62] Bkz: 19/5, 21/89-90

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿٤٠﴾

14:40 "Ey Rabbim, beni dosdoğru namaz kılmakta berdevam et. Zürriyetimden de (böylece namaz kılanlar yarat)**. Ey Rabbimiz, duamı kabul et."**

Bir müminin imanını ve aile bağını muhafaza etmeyi namaz sağlar. Bu nedenle peygamberlerin imana davetten sonra ilk tebliğleri namaz olmuş ve zürriyetlerinin de namazı ikame edenlerden, yani şuur ve huşusuna vakıf olarak vakit ve rükûnlarına riayet ederek devam etmeleri için Rablerine niyazda bulunmuşlardır.

Çünkü dosdoğru namaz imanın şehadeti, kulluk da samimiyetin remzi ve resmidir.

Bu önemli davet ve yakarıştan anlıyoruz ki aileyi ve ümmeti ayakta tutan kan ve kavmiyet bağı değil, din bağıdır. Çünkü dosdoğru kılınan namaz insanı zikir uyanıklığına kavuşturup, lüzumsuz ve hayâ dışı şeylerden alıkoyacağı gibi, ümmeti oluşturacak cemaatin de inşasını temin eder.

Buradan da şunu düşünmeliyiz ki bir mümin hanesinde namaz kılmayanlar varsa ondan rahatsız olmalı ve namazı kılmaları için elinden geleni yapmalıdır. Bu duyarlılıktan yoksun musalliler evlerindeki beynamazlar ile güle eğlene hiçbir rahatsızlık duymadan barınıyorlarsa onlar namazın esprisini kavramamışlardır.

Hatta bir kimse eğer bir namaz kılmayana iyi diyorsa o, Allah'ı yalanlamış olur çünkü Allah bile bile namaz kılmayan birine iyi demediği hâlde o ona iyi demektedir.[63]

---

[63] Bkz: 3/135

İnsan beşerdir şaşar. Kusurdan, günahtan beri değildir. Unutur, yanılır, öfkelenir ve zaaflarına yenilerek yanlış işler yapıp kendisine ve çevresine zarar verip üzer, üzülebilir. Bu bakımdan müminlerin birbirlerini uyarıp af olunmaları için de dua etmeleri gerekir. Fakat inkârcı, fasık müşriklerden iseler, anne-babası, evladı dahi olsa onlar için af dilenmez; dilense bile makbul olmaz. [64]

❀ ❀ ❀

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾

14:41 "Ey Rabbimiz, (kıyamette de) hesap ayağa kalkacağı gün beni, ana ve babamı ve bütün iman edenler yarlığa."

İnsan Resul de olsa fitri olarak yakınlarına derecesine göre himaye etme meyli duyar. Bu, İslam'ın da öngördüğü bir öneridir. Bundan dolayı yardımda ve duada ilk akla onlar gelir. Ancak Peygamberler toplumlarının öderleri oldukları için onları kendi zürriyetlerinden sayarak genel duada bulunurlar.[65] Dua her müminin nefsi, ailesi, topyekûn insanlığın hidayete erip rahmete nail olabilmesi, müminlerin mağfireti için yaptığı talep ve temennileridir.

Dua, âcizin, muhtacın yaratıcısına hâlini, ihtiyacını gidermesi için minnet ve saygıyla hâlini arzedip talepte bulunmasıdır. Duanın tecellisi layık olanadır. Zaaflardan uzak ilmi bir vakar ve haysiyetle yapılmalıdır.[66]

---

[64] Bkz: 4/18 ,9/80-113
[65] Bkz: 17/26, 30/8
[66] Bkz: 7/55, 56, 205, 11/41-45, 21/89

Genel af ve mağfiret müminler içindir. İman etmeden ölen bir kişi peygamberlerin en yakını da olsa Allah katında hiçbir değeri yoktur. Çünkü dua, davet ve tövbe diriler için yapılır.[67]

Hz. İbrahim de dâhil bütün Resuller insanlara Allah'ın rahmetini duyurmak için dualarda bulunmuşlardır.

❀ ❀ ❀

وَلاَ تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَافِلاً عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الأَبْصَارُ ﴿٤٢﴾ مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لاَ يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوَاءٌ ﴿٤٣﴾ وَأَنذِرْ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمْ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخِّرْنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ نُجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعْ الرُّسُلَ أَوَلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلُ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ ﴿٤٤﴾

14:42 O zalimlerin yapacaklarından Allah'ı gafil zannetme sakın. O bunları ancak öyle bir gün için geciktiriyor ki o (gün) **gözler** (şaşkınlıkla) **belerip kalacaktır.**

14:43 (O hâlde ki) **hepsi de başlarını dikerek koşacaklar. Gözleri kendilerine bile dönüp bakamayacak. Kalplerinin içi ise** (müthiş korkularından dolayı akıldan) **bomboştur.**

14:44 İnsanlara o azabın kendilerine geleceği günün, tehlikesini anlat ki (o gün) **o zalimler: "Ey Rabbimiz, bizi yakın bir müddete kadar geciktir de Senin davetine icabet edelim, peygamberlere tabi olalım" diyecek** (ler) **dir. Hâlbu-**

[67] 2/124

ki daha evvel siz (dünyada) **kendinize "hiçbir zeval yoktur" diye yemin etmediniz miydi?**

Bu ve benzeri ayetler haber verilerek ve hayat seyrinde çeşitli benzer durumları göstererek Allah, inatçı azgınları belki akıllarını kullanırlar diye uyarıyor ve hem de uyanmaları için onlara mühlet veriyor.[68]

Dünyada zalimlere fırsat verilmesinin sebebi budur. Hidayete tabi olmazlarsa onların hesabı korkudan gözlerinin döneceği güne saklanmıştır.

İşte Allah'ın ertelediği gün böyle bir gündür.

Onlardan birine ölüm geldiği vakit bu gerçeği yakinen görecekler. Fakat artık ne kaçış var ne de iman etmenin bir faydası olacaktır.[69]

Gönülleri bomboş ve perişan hâldedir. Ümit namına hiçbir şey yoktur onların içlerinde...

Buna benzer bazı şeyler de bu dünyada başa gelmekte: Geri dönülmesi, düzeltilmesi mümkün olmayan, felçliğinize, kopan kolunuza, bacağınıza üzüntünün, feryadın hiçbir yararı olmadığı, ölümün sizi alıp götürmesini istediğinizi ve bunu bir kurtuluş gördüğünüzü düşünün. Belki bir intiharla hayatınıza son da verebilirsiniz. Fakat ebedî âlemde en ufak bir çıkış ve kurtuluş yolu olmayacaktır. Ey ölüp de kurtulayım diyenler ve ölmeyi isteyenler! Ölümün geldiği, ölümün öldüğü gün mutlaka gelecek! Ve olacaklara hiçbir güç müdahale edemeyecektir!

❀ ❀ ❀

---

[68] Bkz: 10/11,16/61

[69] Bkz: 6/28, 23/99-100, 32/12

وَسَكَنتُمْ فِي مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمُ الْأَمْثَالَ ﴿٤٥﴾

14:45 Siz (Ad ve Semud kavimleri gibi) **nefislerine zulmedenlerin diyarında da yerleştiniz. Onlara neler yaptığımız sizin için apaçık meydana çıktı. Size** (bu hususta) **birçok misaller de gösterdik.**

Rahmet ve merhamet sahibi olan Allah'ımız şeytani heveslerin arkasına takılanların ebedî âlemdeki çaresizliklerini anlattıktan sonra yeryüzünde inkâr edenlerin zulmüne dikkatleri çekerek iman edenlerin değerlerine sarılmalarını tembihlerken, zalimlerin zulmünü defedecek cihada, uyanışa, dirilişe de davet ediyor.

Günümüzde emperyalist zalimlerin Ortadoğu'da yaptıkları zulüm alabildiğine genişliyor. Acımasızlaşıyor. Esir kamplarında yaşananlar ve savunmasız halkların uğradıkları, tecavüzlerin haddi hesabı yok. Her geçen gün biraz daha büyüyen emperyalist işgal ve zulmün yükünün omuzlarımızda gittikçe artırdığını âlem seyretmekte. Çekilenler cehennemde çekileceklerden daha şiddetli değildir. Olsa bile sonuçta bir kurtuluş umudu var. Ya cehennem, oraya gireceklerin en ufak bir kurtuluş umudu olmayacaktır. [70]

❀ ❀ ❀

[70] Bkz: 2/81, 3/116

وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿٤٦﴾

14:46 Hakikat, onlar (peygamberlere karşı) **bir takım tuzaklar kurmuşlardı. Hâlbuki onların tuzaklarından dağlar yerinden oynayıp gitmiş olsa bile Allah katında onlara ait** (nice nice) **cezalar vardır.**

Bu ayet de Allah'ın münkirlere yaptığı uyarı ve ikazıdır. Dağları nasıl yerinden oynatamıyorlarsa, başlarına gelebilecek azaba karşı koyacak hiçbir güçleri de yoktur onların.

Allah'ın verdiği akıl gücü ile fezaya çıksalar dağları darmadağın etseler, teknik cihazlarla haberler kaydetseler de El-Âlim olan Allah'ın bilgisine, gücüne asla erişemezler. Bunlar sahip olduklarıyla akıllarını körelten, Allah'ı, ahireti hesaba katmadan yaşayan körlerdir. Onun için Allah'ın verdiği ömür mühletini ve yaptıkları hilelerin ise sadece Allah'ın izni dâhilinde olduğunu düşünmezler...

Allah, her şeyi bir hikmetle idare eder. Vakti geldiğinde asla onlara mühlet vermez. Yerle yeksan edip ebedî helâk ile de cezalandırır. [71]

فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٤٧﴾

14:47 Öyle ise zinhar Allah, peygamberlerine olan vadinden cayar sanma. Şüphesiz ki Allah mutlak galiptir, intikam sahibidir.

---

[71] Bkz: 7/80-84-182, 25/38-39, 29/39-40

Tüm kâinattaki oluşlar ve olaylar Allah'ın gücünü ispatlamaktadır. Onun vaadi haktır. Zamanı geldiğinde herkese yaptığının karşılığını verecektir. Ey sahip oldukları servet, güç ve sultalarıyla Allah'a asi olanlar! Ey içinde bulundukları cehalet çirkefini görmeyenler! Ey içine düştüğü batağı deniz, derya görenler! Ey zevk sarhoşları, algılama melekelerinizi öldürmekle hayatı ölümsüz, ölümü de yok oluş sanmayın! Dünyaya geliş nasıl gerçek ise. Ölümden sonra diriliş de gerçektir. Sonunuz gelip ölüm meleği canlarınızı aldığında artık süre dolmuş, Allah'ın vaadi gerçekleşmiştir. Var mı ölümden kurtulan! Var mı imtihanın seyrini değiştiren? Ey gafiller uyanın!!![72]

Allah Aziz'dir, yapacağı işlere karşı koyulamaz, intikam sahibidir kimse elinden kurtulamaz.

❁ ❁ ❁

يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاوَاتُ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿٤٨﴾

14:48 O gün ki yer başka bir yere, gökler de (başka göklere) **tebdil olunacaktır.** (İnsanlar kabirlerinden kalkıp) **bir olan, kahhar olan Allah'ın huzurunda toplanacaklardır.**

Şu dünyada dahi mevsimlerin değişmesiyle tabiat ve canlılar veya bir deprem ve doğal afetlerle her şey değişiyor, yenileniyorsa ve bunların seyrine kimse nasıl müdahale edemiyorsa O gün de vuku bulacak ve herkes O tek İlahın huzuruna çıkacaktır. [73]

---

[72] Bkz: 6/134, 10/55, 51/56

[73] Bkz: 20/105-108

Allah düşünesiniz diye her türlü örneklerle sizleri uyarıyor.

Ey akıl sahipleri, düşünün! Maliki yevmiddin günü gelip iradeniz elinizden alınmadan aklınızı, iradenizi o günü kazanmak için kullanın.

❀ ❀ ❀

وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٤٩﴾ سَرَابِيلُهُمْ مِنْ قَطِرَانٍ وَتَغْشَى وُجُوهَهُمُ النَّارُ ﴿٥٠﴾

14:49 O gün günahkârların (şeytanlarıyla birlikte) **bukağılara vurulmuş olduğunu görürüsün.**

14:50 Gömlekleri katrandandır. Yüzlerini de ateş bürüyecektir.

Şu dünyada zalimlerin mazlumlara reva gördükleri zulümler, zincirlere vurup köleleştirip kamplara sürülen o esirler kamçılanarak nasıl kürek çekmekten kurtulamıyorlarsa o gün de bu zalimler ondan daha kötü ve acı bir akıbete maruz kalacaklardır. [74]

Ey hevanın tutsağı olan gönüllü zincirsiz köleler! Her kötü eylemin zincirleme bir kötülüğü harekete geçirdiğini, her yalanın bir yalanı davet ettiğini, her tavizin bir tavizi getirdiğini ve sahibini helâke sürükleyeceğini ve yaşatacağı pişmanlıkları, acıları, korkuları bir düşünseniz. Acaba iman edip gereklerine sarılmaz mısınız?!

Hangi heves, hangi korku sizi haktan uzaklaştırır. Fakat inkârda inatlaşan körler hiçbir hakikat çağrısını duymazlar!..

❀ ❀ ❀

[74] Bkz: 25/13, 73/11-14

لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥١﴾

14:51. (Onlar kabirlerinden şundan dolayı kalkacaklardır ki:) **Allah herkese kazandığının cezasını versin: Şüphesiz ki Allah, hesabı çabuk görendir.**

Tüm uyarı ve ikazlara rağmen Allah'ın peygamberlerini ve kitaplarını inkâr eden Allah'ın yasalarını yürürlükten kaldıran, O'nun davetçilerine savaş açan zalimleri ahirette çok büyük bir azap beklemektedir. Allah, zalimlerin yaptıklarından habersiz değildir. Hesabın görüleceği günü beklemektedir. [75]

Bir an için kendinizi sonsuz cehennem azabının yanı başında düşünün. Orada azaptan azaba sürülen, pişmanlık içinde yalvaran, ateşin içinden çıkamamanın dehşetini yaşayan insanları görür ve sizi bu yakıcı azaba sürükleyecek en ufak bir hataya dahi düşmemek için olanca dikkatinizle Allah'ın rızasını ararsınız. En korktuğunuz ve sakındığınız şey ise Allah'ın rızasını kaybetmek olur. Böyle bir kişinin yanında bulunan birinin uyarması o an size söylenebilecek en güzel, en hayırlı sözler olarak gelir. Cehennem azabını yanı başında hisseden bir kişi olarak söylenenlere ne karşı koyar, ne yaptığınız hatalara gerekçe olarak türlü mazeretler öne sürer, ne de tüm bunları gururunuza ağır geldiği için kabul etmemezlik yaparsınız. O anda hatalarınızı düzeltmenin ne kadar hayati önemde olduğuna samimi olarak kanaat getirdiğiniz için her türlü öğüde açık olursunuz. Daha duyduğunuz anda sizin hayrınıza söylenen sözlere canı gönülden uyarsınız ve karşınızdakine minnettarlık duyarsınız.

Hayat ve memat bu kadar önemli bir çizgi üzerinde devam ederken, ey akıl sahipleri öğüde kulak verin. "Allah'ın size

[75] Bkz: 39/67-72

verdiği nimetini ve size öğüt vermek için indirdiği Kitap ve hikmeti düşünün.

❀ ❀ ❀

هَذَا بَلَاغٌ لِّلنَّاسِ وَلِيُنذَرُوا بِهِ وَلِيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٥٢﴾

14:52 İşte bu (Kuran)**- onunla tehlikelerden haberdar edilsinler, Onun** (Allah'ın) **ancak bir tek tanrı olduğunu bilsinler, aklıselim sahipleri iyice düşünüp öğüt alsınlar diye- (bütün) insanlara bir tebliğdir.**

Allah, enfüste, afakta inanmaya dair gerçekleri göstermiştir. Bununla da bırakmayıp seçmiş olduğu elçilere hakikatleri anlaşılacak dil ve delillerle açıklamıştır.

Kur'an insan için yol gösteren, inkâr edilemeyecek misallerle uyaran bir rehberdir. Bu kitaptan yararlanmanın tek şartı itirazsız, şüphesiz inanmak ve yaşamak için okumaktır.

"Huve ilahun vahidun" ifadesiyle yalnız bir tek ilah olduğunu kabul edip yaşam tarzını O'nun hüküm ve yasalarını dikkate almaktır. Yani hayat sisteminin bu bina üzerine kurulması anlamına gelmektedir.

Kelimei tevhidi kavramadan bu Kur'an'ın ana maksadı kavranmaz.

Hakkın hakkıyla anlaşılmaması, batıla aldanmayı, batılın iyice anlaşılamaması şirke, bidate ve hurafeye kayışı önleyemez. Hakka hakkıyla vakıf olunlar ancak hakkı yaşarlar. Onun niçin Kur'an'ı iyi fıkhedip fitneyle mücadele edilmeli ki batılın

gerçek yüzü ortaya çıksın da bilmezler çeşitli ideoloji ve izimlerin demagojik söylemlerine aldanmasınlar.

İslam'ın yaptığı değişimi menfiden müspete dönüştürdüğü insanı hangi din, hangi ideoloji ve izimler yapmıştır.

Doğup doğup batan izimlere karşın İslam başladığı günden beri varlığını değişmeden sürdürmekte ve fıkheden müntesiplerini etkilemektedir.

Yüce Mevla inananların "Sıratı Mustagimde dosdoğru yürümeleri için Kuran'ı indirmiştir. Onu anlamayan nasıl doğru hareket edebilir ki. Eğer insanların fitri melekelerine ve vicdanlarının sesine kulak vererek kendince doğruları yaşamaları yetseydi Kur'an-ı Kerim'e ve Peygamberlere, onların bu hususta o kadar eziyet ve meşakkat çekmelerine gerek olmazdı.

Sizlerin en hayırlınız Kur'an'ı okuyan ve okutan değil, öğrenen ve öğretendir yani onun ilmiyle dimağları aydınlatandır.

Evet, okumada amaç anlamadır. Kur'an okuma ve dinleme- de esas olanın anlama olduğunu vurgulanıyor. [76]

Anlama güçleştiği an, okuma hızı düşürülmelidir. Okuduğumuzdan kendimize göre bir anlam çıkarmak yerine, kaynağın yüklediği anlamı yakalamaya çalışmalıyız. Bunun için de Kur'an'ın ağır ağır, tertil üzere okunması emri, o önemli mesajın anlaşılması içindir. [77]

Alıcı, kaynaktan bilgilenmek mi istiyor? Yoksa kendi bildiklerini kaynağa onaylatmak, kendine malzeme bulmak mı

---

[76] Bkz: 7/204, 17/41, 30/29

[77] Bkz: 74/45

istiyor? Alıcı, kaynağın mesajını anlamak için gereği gibi okumalı. [78]

Doğruluğu kesin olmayan kitaplardan hareketle, doğruluğundan şüphe olmayan Kur'an'ı anlamaya çalışmak, okuyucuyu yanlış adreslere götürebilir. Yaşadığımız ayrılıkların sebebi belki de budur. Bizleri dine davet edenler kendi üstatlarının, ağabeylerinin, şeyhlerinin kitaplarını değil de doğruluğunda şüphe olmayan Allah'ın kitabını öncelikle bize okusalardı bu kadar grup ve çeşitli İslami yaşam biçimleri olmayacaktı. Ne demek. İslam'ın çeşidi? Böyle bir şey olamaz elbette ama günümüz ayrı gruplara parçalanıp tefrikaya düşmeleri, bidat ve hurafeleri İslam diye göstermeleri O bir olan İslam'ı çeşitlere dönüştürmüştür. İslam tektir. Kur'an'la korunma altına alınmıştır.[79]

Bu demek değil ki, Kur'an'dan başka kitap okunmaz. Bilakis, Kur'an'daki bir doğruyu kavramamıza yardımcı olacak bütün eserlere de açık olmalıyız. Bütün kitaplar Kur'an'daki hakikatlerin daha iyi kavranılması için okunur. Ancak Kur'an dışı kaynakları da otorite hâline getirmeden okumak gerekir. Okuma eyleminin amacı okunulanı doğru ve çabuk kavrayarak o doğrultuda yaşamaktır.

İsrafın ve zulmün her çeşidinin haram olduğunu okuyan ve öğrenen biri sigara içerek maddeten ve manen israf edip kendine ve yanındaki insanlara zulmediyorsa veya yüce Kitabımız "Verilen sözde durmayı" öğütlerken- sözünde durmamayı da münafıklık alâmeti saydığı hâlde- sözünde durmuyorsa, böylesi çirkin ve hoş olmayan davranışlar içerisinde ise ve bu hâlinden

[78] Bkz: 2/121
[79] Bkz: 15/9, 41/42

utanıp kurtulmaya çalışmıyorsa o kimse Kitabını gereği gibi okumamıştır. [80]

Evet, bu beyyinenin haber verdiği gibi "Aklıselim sahipleri iyice düşünüp öğüt alsınlar diye insanlara bir tebliğdir.

Akıl, evet, insan için en büyük nimet. Fıtratını herhangi bir sebeple bozmamış akıl. Bu salim aklın doğru işler hâlde bulunması ilme kanallık vazifesine yeterlidir. Değilse ondan hiçbir hayır beklenmez; çünkü akıl güzel çalışmayınca çirkine batmaya mahkûmdur. [81]

Akıl, ruhun kuvvetidir ki, insan onun vasıtası ile bilgi sahibi olur. İyi ile kötülüğü ayırır. Eşyanın hakikatlerini sezebilir.

Akıl, insana düşünmek, muhakeme etmek için verilmiştir.

Din, akıl ile kaimdir. Dinin şartı akıl ve ihtiyardır (seçme hürriyetidir.).

Akıl, insanın dünya ve ahiret işlerinde salahı temin etmesi ve yeryüzüne salah üzere yaşayabilmesi için Allah'ın kendisine lütfettiği ilahî bir nimettir.

"Onlar, biz işitir veya akleder olsaydık şu azgın ateşe atılanlar arasında olmazdık"... diyenler kendilerinin hakikaten akıllarını kullanmaz bir güruh olmalarına(5/58) "...kalplerinin darmadağınık..." olarak zıtlaşmış ayrılıklara düşmüş bulunmasını da yine "... Akıllarını kullanmaz..."lardan olmalarına bağlıyor."(59/14)

Tabi ki akıl ne kadar yüce olursa olsun, vahye tabi olmadığı müddetçe sapar. Ama isteyen zakir akıl, Allah resullerinden muhkem ve mütevatiren gelen haberlerin mutlak doğrular oldu-

[80] Bkz: 2/44, 62/5
[81] Bkz: 10/100

ğunu anlar. Dolayısı ile noksansızdan gelen verilerin kendisi için çizilen selamet olduğunu kabullenir ve yaşam tarzı edinir.

Okunması, anlaşılıp yaşanması farz olan Kur'an-ı Kerim'imizi anlamaya çalışmak şüphesiz ki büyük bir ibadettir.

Ayınızı, yılınızı, gecenizi bin aydan hayırlı kılan, başkalarının bin ayda yapamadığını yapan Kitabınıza sımsıkı sarılın. [82]

Allah kitabını Rabbinizi, İlahınızı tanıyasınız ve iyice düşünüp öğüt alasınız diye indirmiştir. [83]

Sure, kitabın önemine işaret ederek başlamıştı. Yine onun önemine işaret ederek son buldu.

Ne mutlu onu fikhedene! Ne mutlu onu yaşayana! Ne mutlu onunla küffara ve cehalete karşı mücadele verene!

Allah doğruyu söyler!

صدق الله العظيم

[82] Bkz: 2/185, 44/2-4, 97/1, 3/103)

[83] Bkz: 4/82, 21/10, 38/39H

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

HİCR SÛRESİ

Giriş

Rivayetlere göre Mekki olan bu sure 39 ayettir. Ağırlıklı olarak kâfirleri bekleyen korkunç akıbetlerden söz ediliyor. Buna bağlı olarak ölüm sonrası dirilişini, Allah'ın kudret görüntülerini açıklayarak ispatlamaktadır.

80–84 ayetlerde Hicr halkından bahsettiği için bu isimi almıştır. Hicr Medine-Şam arasında bir yerdir. Semud kavminin başkenti olan bu şehrin harabeleri halen el-Ula şehri yakınlarındadır.

Geçmiş peygamberlerin ve kavimlerinin yalanlamaları sebebiyle uğradıkları azab Hz. Muhammed'e haber verilerek teselli edilmektedir. Ve azmi bilenerek davet ve tebliğe devam etmesi gerektiği dolaylı olarak anlatılmaktadır. Allah müminlerin de

aynı duyarlılığı göstermelerini öğütlemektedir. Öyle ya; imanından emin olan bir mümin Cahili ortamlarda tek başına da kalsa Hz. İbrahim ve Firavun'un sihirbazları gibi dünyalıklara ve korkulara meydan okurcasına Allah' teslim olurlar.

❁ ❁ ❁

الر تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ مُبِينٍ ﴿١﴾

15:1 Elif, lam, raa. Bunlar kitabın , (hakiykatları) apaçık anlatan ayetleridir.

Kur'an'ı Kerim bu ve benzeri harflerden meydana gelmiş, tüm mevcudatın seyrini ve kanunlarını içine alan görüntülerini açıklamakta. Aslında tek başına hiçbir mana ifade etmeyen bu harfler bütün gerçekleri açıklayan Kur' anı Kerim' i meydana getirmektedir.[1]

Görüldüğü gibi surenin ilk ayetinde Kur'an ve Kitap kelimeleri birbirine atfedilerek Kur' an' ı Kerim' in iki ismi bir araya getirilmiştir.

Kur'an kelimesi "Kare'e kökünden gelip ismi mastardır. Okudu veya takrir etti anlamına gelmektedir.

Kur'an lafzı daha ziyade ezberden okumak anlamındadır. Kur'an kelimesinin Kur'an'ın her parçasına ve suresine isim olarak kullanılmıştır. Kitap kelimesi ise her zaman üzerinde yazılar olan sahifeler mecmuası anlamına gelmez. Bazen Allah'ın bilgisi, Allah'ın emri yahut da Allah'ın mecbur kıldığı şeyler manasına da gelir. Ketebe kelimesi, aynı zamanda bir millete mecbur kıldı, emretti manasına da gelir.

---

[1] Bkz:2/1

Kitap kelimesi yazılı metin yazılı sözler anlamına geldiği gibi emir ve yüce ferman anlamını da içerir.

Kitap; ispat, takrir, farz, mektup, takdir edilmiş, tayin edilmiş miktar manalarını taşır. Bu kitap bütün ilahi kitapların tamamlanmamışlığını eksiksiz biçimde içine alan üstün olan kitaptır. Bu kitabı başka kelamlarla kıyas etmeyip itina ile okumalı ve dinlemeli.

❀ ❀ ❀

رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٢﴾

15:2 O küfredenler zaman zaman (nedametle) **temenni edecek**(ler): **"(vaktiyle) Müslüman olaymışlar."!**

Küfretmekte olanlar, Kur'an'ı tanımayanlar bu kitabın Allah tarafından olduğunu inkâr edenler, bir gün gelir ki Müslüman olmayı isteyeceklerdir. "Keşke" ifadesi kıyamet gününde veya ölüm anındaki pişmanlığı dile getiriyor. Ama o gün bu isteğin hiçbir anlamı olmayacağını haber vererek ellerine geçmiş olan fırsatı kaybetmeden Müslüman olmalarını teşvik etmekte.

Allah ahirette olacaklara dair ne haber vermişse onun bir benzerini bir sebeple dünyada da gösteriyor. Küfrün, cehaletin ve kötü işlerin sürüklediği pişmanlıklar, yaşanır; ayıplanmak kınanmak, küçümsenmek gibi yüz kızartıcı işler sebebiyle insanlar arasında mahcup olmanız sizi üzer ve ezer. İnsanlar mekân değiştirerek veya hayata veda ederek bu durumdan kurtulabilir; ya ahiret o bitmeyecek mahşeri kalabalıkta mahcup olmak; hiçbir tedbir ve imkânın olmadığı o günde kim ne yapabilir?

Ve yine Müslümanların zaferden zafere koştuklarını, ganimetlerle güçlendiklerini ve nice ülkelerin İslam'a boyun eğdi-

ğini görünce de birçok madde düşkünü insanın pişmanlıklarını da düşündürüyor. İmanın teslimiyet olduğunu akledemeyen idraksizler işte böyle maddi ölçeklerle değerlendirme yaparlar. Müslümanlar yenilgiye uğradıkları zamanda iyi ki onlarla birlikte değildik derler. Ama burada vurgulanmak istenen daha çok ölüm anı ve kıyametteki bir isteği dile getirmektedir. Bir diğer pişman olacaklar da müslümanım dediği halde Allah'ı ve ahiret gününü unutup da dünyaya dört elle sarılan ancak başı dara düştüğünde Allah'ı ve hesabı hatırlayan insanlarda o gün "keşke imanımın bana fayda getireceği şeyler yapsaydım, keşke geçici heveslere aldanmasaydım." diyecekler. Evet, o gün veya ölüm anında her kâfir ve günahkâr "keşke mümin olsaydım" diye hayıflanacak. "Bir görsen; ateşin başında durduklarını: "Keşke geri döndürülseydik ve Rabbimizin ayetlerini yalanlamasaydık da müminlerden olsak dediklerini bir görsen!.." (6/27)[2]

❁ ❁ ❁

ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾

15:3 Bırak onları (kendi hallerine): **yesinler, faydalansınlar** (eğlensinler), **onlar emel oyalaya dursun. Sonra bilecekler onlar.**

Bu ayetler ve Kur'an'ın bütünlüğündeki mesajlardan anlıyoruz ki Allah kullarını İslam'ın şartlarını yerine getirmeleri ve iyi bir Müslüman olmaları için yaratmıştır. Kur'an'ı anlamaktan ve yaşamaktan beri olan cahil toplumlar sonunda ebedi cehennemin yaktı olacaktır.

Ahireti umursamazcasına kendisini dünyanın hazlarına kaptıranlar Allah'ın sevgili kulu olacak değillerdir. Onlar geçici

[2] Bkz: 32/12

heveslerine kurban olmuşlardır. Ve bu şekilde oyalandıkları sürece helake doğru seyahatleri devam edecektir.

Ey insanlar! Biliyor ve görüyorsunuz ki, dünya hayatı aldatıcı zevkten başka bir şey değildir.[3]

Ey haktan uzak gafiller! Ahiret hesabı ile alakalı olamayıp keyfe duranlar! Tulu emeller sizi oyalarken ömür geçer, fırsatlar kaçar bir an gelip ölümün pençesine düşersiniz; o zaman gerçeği gerçekten anlar Müslüman olmayı müslümanca yaşamayı istersiniz ama nafile artık geriye dönüş yoktur![4]

Ey Allah'ın kitabına kulak vermeyenler! Keşke Allah'ın kitabına anlamak için kulak verseydiniz sizi helake sürükleyecek boş emelleri bir kenara atar gerçeğe yönelir hayatı anlamlı kılarak ahiret saadetini de kazanmış olurdunuz.

"Bırak onları..." buyruğu, nefsanî tutkuların kölesi olmuş, büsbütün delâlette bulunanları, bu durumlarıyla muhatap almaya değer sayılamayacak kadar kendilerini değersiz hale getirdiklerini ima etmekte. Yoksa onları uyarma, tebliğ etme manasında değildir. Onların bu değersiz ve batıl işler peşinde olduğunu bilmek onlara bezemekten korur insanı.

Yapılan amel hayır ve iyilik ise, bunun sevabı, şer veya kötülük ise günahı hem o işi yapana hem de onun yapmasına sebep olan kişilere ulaşır.(Nahl 16/25) "...Kıyamet günü kendi günahlarını tam olarak taşımaları ve bilgisizce saptırmakta oldukları kimselerin günahlarından da bir kısmını yüklenmeleri için. Bak ki yüklenecekleri şey ne kötüdür.(16/25) Ancak "Rabbimiz Allah'tır sonra dosdoğru yaşayanlara korku yoktur ve onlar mahzunda olmayacaklardır." (46/13)

---

[3] Bkz: 3/185, 6/32
[4] Bkz: 25/26–29

وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلاَّ وَلَهَا كِتَابٌ مَعْلُومٌ ﴿٤﴾ مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ ﴿٥﴾

15:4 Biz hiçbir memleketi, onun (levh-ı mahfuzda) **ma'lum** (ve mukadder) **bir yazısı olmaksızın helak etmedik.**

15:5 Hiçbir ümmet ne ecelinin önüne geçebilir, ne de onlar bunu geciktirebilirler.

Bu beyineler, azan, şaşıran kavimlere bir tembih ve bir uyarıdır.

Evet, Sünnetullah hiç durmadan yürür. Milletlerin helak olması Allah'ın takdir buyurduğu ecel ile ilgilidir. Onların amelleriyle yakından alakalıdır. Allah'ın kanunları onların hareket ve fiillerine göre cereyan eder. Buna göre herkes çalışır ve yaptığı çalışmaya göre de karşılık alır. Bir ülke, kavim veya bir kasaba iman edip, güzel hareket eder ve yeryüzünün ıslahı için çalışırsa Allah'ta onların ecelini (ömrünü) uzatır.(Asrı Saadet devrinin ve Osmanlı devletinin uzun yaşaması gibi.) Ama bu esaslardan ayrılıp, hiçbir hayır emaresi kalmayınca evet, işte o zaman eceli son bulur. Bu son buluş ya doğrudan doğruya mahvolup yıkılmak şeklinde olur.(Osmanlı devleti gibi)veya muvakkat olarak zaaf ve parçalanma şeklinde olur.

"Biz hiçbir topluluğu küfrü işlediklerinde hemen cezalandırmayız. Biz her topluluğa daveti duyup anlamaları ve hallerini düzeltmeleri için süre veririz. O süreye kadar günahlarına ve kötü hallerine müsamaha gösteririz. Dilediğini yapma özgürlüğü veririz ve süre bitinceye kadar bekleriz."[5]

[5] Mevdudi. Tefhimu'l Kur'an

"Her helakin bir yazgı şekli ve süresi vardır. Kimi uzun, kimi kısa ömürlü olur. Kimi kasırga, kimi çığlık, kimi depremi kimi sel ile helâk olurlar, hiçbir şeş sebepsiz ve körü körüne helâk edilmiş değildir. Azan her fert ve toplum zaten azmakla ahlaki değerlerden yoksun berbat bir hayat sürerek stresli korkulu, huzursuz bir hayat yaşarlar.

Denilir ki, bir yığın inanmayan ve yeryüzünün fesadına sebep olan milletler var ama güçleri de son derece fazla ilerlemişler. Şurası muhakkak ki içinde hayırdan hiçbir eser bulunmayan bir milletin yaşadığı görülmemiştir. Muhakkak onların arasında devletinin bekası için yararlı olan fertler bulunmaktadır. Bu yararlılık yeryüzünün imarı için hilafet vazifesini ifa etmek, kendi fertleri arasında adaleti hâkim kılmak veya maddi ıslahatı gerçekleştirmek gibi hayır sahipleri bulunmaktadır. Ne zamanki bu kimseler biter, o zaman temelden yok olur gider. Çünkü Allah'ın kanunu değişmez. Ve her milletin kendi yaptığına göre neticelenen bir süresi vardır."[6]

Evet, kendilerini hayvani bir hayata verip her türlü dini değerleri çiğneyip fazilete yanaşmayanların bütün hırs ve iştahlarıyla koştukları geçici mutluluk ve elde edilenler bir süre sonra sona erecektir. Ölüm hatırlansa, her şeyi bırakıp gidenlere bakılsa yine insan bir şeyler düşünür. Ama hayata sadece gelip yaşayıp yok olup gideceğine inanan insan elbette istediği gibi yaşamanın savaşını verecek. Bu tipler ancak ölüm gerçeğiyle karşılaştıkları zaman doğruyu anlayacak iş işten geçmiş olacak. Müslüman olmayı istemesi kendine yarar sağlamayacak.[7]

❀ ❀ ❀

[6] Seyyid Kutub. Fizilal
[7] Bkz: 7/34, 10/49

وَقَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ﴿٦﴾

15.6 Dediler ki: "Ey kendisine kitab indirilen (zat), mutlak ve mutlak sen bir mecnunsun!"

Münkirlerin tavrı hep böyledir. Söylenen sözler işlerine gelmediği için çeşitli itham edici sözler ve olmayacak istekler öne sürerek inkârlarında ısrarla inat ederler. Çünkü İlahi uyarılar onların hevaî arzularına engel teşkil ediyor ve onları oyalayan tulu emellerden kurtaracak tembihlerde bulunuyor. İşte bunun için kendilerini uyarmaya çalışanlara karşı edepsizce delisin diyerek karşı çıkıyorlar. Oysa aralarında yaşayan peygamberde delilik eseri görülmesi şöyle dursun onu çözemedikleri işlerinde hakem tayin eder, emanetlerini ona bırakırlarmış. Onun dürüstlüğü, aklı dehası herkes tarafından takdir edilmesine rağmen onu çekemeyenler hainliklerinden deliye dönüyorlar.

Havasını ilah edinen, aklı kıt olan bu kimseler daima faziletli, nitelikli kimselere çamur atarlar. Peygamber hayatta olmamasına rağmen Danimarka'da hakaret içeren karikatür ve olmadık iftiralar onların ne denli ilkel, yobaz, fikirsiz ve medeniyetsiz olduklarını ortaya koyuyor. Ey Haktan uzak kalmış gafiller! Sözün kimden sadır olduğuna muhalefet edip karşı koymak yerine içeriğine bakın! Ne adına, kime, neye, karşı çıkıyorsunuz. Hiçbir beşeri arzunuzu karıştırmadan bir dinleyip düşünseniz neye çağrıldığınızı anlayıp değer vereceksiniz, Ama guru, ene, ön yargı, peşin hüküm ve hazımsızlıkları buna engel teşkil ediyor. Bu nedenle hakkı idrak edemezler.

❀ ❀ ❀

لَوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلَائِكَةِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧﴾

15:7 "(Da'vanda) **doğru söyleyenlerdin de bize melekleri getirmeli değil miydin?"**

Doğruya davet müşrik münkirleri öylesine kızdırıyor ki edepsizlikte daha da ileri giderek bu söylediklerinin doğru olduğunun ispatlaması için melekler getirmesini istiyorlar. Böyle olmayacak şeyler istemek aslında peygamberi köşeye sıkıştırıp zor duruma sokmaktır. Bunu her şeye vakıf olan yaratıcı bildiriyor. " ...her mucizeyi görseler bile yinede inanmazlar..." (6/25)

Hz. Musa firavuna uyarıda bulunduğunda o " ona altın bilezikler verilmeli veya kendisi ile birlikte yardımcı melekler gelmeli değilmiydi." (43/53) diye Hz. Musa'yı küçümseyip bir köşeye sıkıştırarak birçok düşünemeyenleri de aldatıp kendisine boyun eğdirmiştir. Hz. İsa'nın mucizeleri de inkârcıları imana erdirmemişti. [8]

❀ ❀ ❀

مَا نُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا إِذًا مُنْظَرِينَ ﴿٨﴾

15:8 Biz o melekleri hak (kın, hikmet ve kaderin bir iktizası) **olmadan indirmeyiz. O zaman da kendilerine** (ne) **mühlet** (ne aman) **verilmez.**

Allah bu aklı karışık, şaşkın körlere şöyle cevap veriyor: " Melekleri ancak gerekince indiririz. Onlar can almak, azab ve helak etmek üzere inerler." [9]

---

[8] Bkz: 3/46–49
[9] Bkz: 2/210, 6/158

"Bize kavuşmayı ummayanlar: Bize ya melekler indirilmeliydi ya da Rabbimizi görmeliydik dediler. Andolsun ki onlar kendileri hakkın da kibre kapılmışlar ve azgınlıkta pek ileri gitmiştir." (25/21) Verilen bol nimetlerle şımaranlar ve Allah'ı anmayı unutanlar, namazı bırakıp hevalarına uyanlar ileride azgınlıklarının cezasını çekeceklerdir.

❀ ❀ ❀

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٩﴾

15:9 Kur'anı biz indirdik, biz. Onun koruyucuları da, şüphesiz biziz.

Burada da o alaya aldıkları deli diye niteledikleri Resule karşı takındıkları tavrın bizzat Allah'a olduğunu ima eder. Bu zikrin ancak Allah katından olduğunu, onu cin, şeytan ve düşman şerrinden muhafaza edecek olanda ancak Allah'u Azimüşşandır.

Bu nedenle ona kimse hiçbir zarar veremez. Ne alaylı, nede iğneli sözler onun değerini düşürmez. Ve hiçbir zaman da bu kitap tahrifata uğramaz. Aradan on dört asır geçmesine, müşrik ve zalimlerin onu tahrif etmeye çalışmasına rağmen Kur'an'ın aslına bir şey yapamamışlardır. Kur'an'dan önceki kitaplarsa böyle değildir. Aralarında çekememezlik ve düşmanlık duygusundan ötürü anlaşmazlığa düşüp birbirinden ayrılmış din adamları hahamlar ve papazlar Allah'ın ayetlerini az bir paha ve değersiz bir meta karşılığında satmışlar. Bizzat kendi elleriyle çoğalttıkları nüshalara istedikleri gibi ilave ve çıkartmalar yaparak hem aslını, hem de manasını istedikleri tevili yaparak değiştirmişlerdir.

Ama Kur'an'ı Kerim'i mana ve tevil bakımından istedikleri doğrultuda kullanıp saptırmaya çalışsalar da onu asla tahrif edemiyorlar. Aklıselim sahibine sunulan tebliğlerde fark edilecektir tahrifatlar.

Çünkü Kur'an'ı Kerim, aklıselim sahibinin reddedeceği yozlaşmadan, taassubdan uzak dimağlara hitap etmektedir.

İşte Kur'an'ı Kerim, bizzat Allah tarafından koruma altına alındığı, Allah'ın insanlar için bir mucizesi değimli? Onu tahrif etmek isteyenlerin, hem de anlayanın anlamayanın elinden düşmeyen Kitabın mucizeliğini anlasalar da Kur'an'a sarılsalar ama nerde akıl edenler, nerde düşünenler.

Ne var ki aceleci, işlenmemiş olan yoz beyinli ve sorumsuzca fetva vericiler, hiçbir asırda eksik olmamıştır. Aslında temelinde zihin tembelliği bulunan bir cahiliye çeşidi din adına ortalığı kasıp kavurmakta, insanlığı hristiyani anlayışın içerisine itmekte. Avamda "biz kimiz ki Kur'an'ı anlayalım" diye onların ağzına bakarak, İslamı veya inancını bir yerlere oturtmakta, dahası işine ve kolayına geldiği gibi tercihini yapmakta. Bu tiplere ve bunlara tabi olanlara ilahi ihtarlar şu meyanda "...İnsanlar içinde öyleleri vardır ki ne bilgisi, ne delil gösterecek bir senedi, ne de aydınlatıcı bir kitabı olmaksızın (insanoğlunu) Allah yolundan saptırmak için (büyüklük edası takınarak) yanını eğip bükerek Allah hakkında tartışmaya kalkar. (22/8–9) "Hâlbuki onların buna dair ciddi bir bilgileri de yoktur. Onlar zandan başkasına tabi olmazlar. Zan ise hiç şüphesiz Hakk' tan hiçbir şey ifade etmez." (53/28) "Kimi insanlar Allah hakkında bir bilgisi olmaksızın münakaşa eder durur."(22/3)

Bu tipler, eğer kitabı Hâkimi sahibi korumasaydı, diğer İlahi kitaplar gibi Mushaf' ı da tanınmaz hale getirirlerdi. Geçmiş peygamberlere gelen vahiylerin cahili tartışmaların şerrine

uğrayarak hangi cümle vahye, hangi cümle beşere ait olduğu seçilemez hale gelmiştir. Allah'u Teala bu ve benzeri insanların tahrifatından Kuran'ı (Mushaf) korumasına almıştır.

Buna rağmen "Kitap ehlinden öyle bir gurup vardır ki okuduklarını kitaptan sanasınız diye dillerini eğip bükerler; hâlbuki o kitaptan değildir, yalan söylerler.(3/78) Bu tipleri Rabbimiz çeşitli şekillerde uyarıyor. Müminleri de dinlerini kaynağından öğrenip onların şerrinden korunmaya davet ediyor.[10]

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شِيَعِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٠﴾ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١١﴾

15:10 Andolsun, senden mukaddem (gelen) **önceki ümmetler için de** (peygamberler) **göndermişizdir.**

15:11 Onlara herhangi bir peygamber gelmeye dursun ille onunla istihza (alay) **ederlerdi.**

Peygamber çağrısına kulak asmayan kavimlerin nasıl perişan olduğu yaşanan bir gerçek olmasına rağmen, yine aynı çağrılara çeşitli sebep ve itirazla her dönemde karşı koyanlar oluyor.

Sapık fırkalar özellikle de heva ve heveslerini ölçü edinenler, doğruya davete yanaşmak işlerine gelmediği için ya yaygara, ya da istihza ederek eğlenir dururlar.

---

[10] Bkz: 9/34, 31/6, 40/35–36

"Kendilerine apaçık ayetlerimiz okunduğu zaman kâfirlerin yüzünde hoşnutsuzluk belirdiğini anlarsın. Onlar, kendilerine ayetlerimizi okuyanların neredeyse üzerlerine saldırırlar..." (22/72)

❁ ❁ ❁

كَذَٰلِكَ نَسْلُكُهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٢﴾

15:12 Biz böylece o (istihzayı) **günahkârların kalblerine sokarız.**

Elbette ki Hakkın kelamının her kalbe girişi ve yapacağı etki bir değildir. Verimli toprağa tohum atılırsa nasıl gelişir, büyür ve hasat verirse, çorak yerlerde bu verimliliği göremezsiniz. Aynen bunun gibi Hakkın kelamı da mücrim kalplerdeki inikisatı, (ışık veya sesin bir yere vurup geri dönmesi) temiz kalplerdeki tecellisine (görünme) benzemez. Temiz kalplere ebedi inşirahıyla girip dizilen kelamını Allah Teala cürüm ile bulaşmış, suç işlemiş, isyanlarla dolu fıtratı bozulmuş olan mücrimlerin çürük kalplerine mızrak saplar gibi saplar.

Zikir inananların kalplerine girince, onlara huzur verir. Fakat aynı şey günahkârların kalbine girince, sanki kızgın bir çubuk olur. İşte bunun için Kur'an müminler için şifa, kâfirlerin ise kahrını, ziyanını artırır, diye haber verilmiştir.[11]

❁ ❁ ❁

[11] Bkz: 8/2, 22/35, 13/28

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

15:13 (Kendilerinden) **evvelkilerin** (imansızlıkları ve istihzaları yüzünden ma'ruz kaldıkları felaketler ma'lum iken ve o gibiler hakkında ilâhi bir) **sünnet** (ve kanun) **da geçmişken yine onlar buna** (bu Kur'an'a, bu peygambere) **inanmazlar.**

İlahi buyruklara inanmayıp onu alaya alanlar inkâr ve tuğyana devam edip zulme sapanların yıkılışının ve akıbetlerinin nice olacağını haber verip uyarıyor. Onların yıkılışlarının sebebine göz atmaları düşünmeleri hatırlatılıyor.

❀ ❀ ❀

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ ﴿١٤﴾ لَقَالُوا إِنَّمَا سُكِّرَتْ أَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ ﴿١٥﴾

15:14–15. Onlara gökten bir kapı açsak da oradan yukarı çıksalar (o zaman da) muhakkak ki: "Gözlerimiz (bir sarhoş gözü gibi) döndürülmüştür. Belki de biz büyülenmişler zümresiyiz" diyeceklerdir.

Bu İlahi haberler Hakkı inkâr da muannitleşmiş kimselere ne gösterilirse gösterilsin iman etmeyeceklerini anlatmaktadır.[12]

İlahi mesaj karşısında zihinleri peşin hükümlere kilitlenip kalanlar bağımsız ve tarafsız düşünme imkânından mahrum olduklarından temelsiz iddialarla karşı çıkıp hak daveti reddederler. Bunlar başta putperestlikleri olmak üzere yığınla hurafelere inandıkları halde islamiyetin ortaya koyduğu, insanın akıl

[12] Bkz: 6/7–8–111, 17/90–93

ve tecrübeleriyle, vicdanın talepleriyle uyuşan hükümleri bir çırpıda inkâr ederler. Nefislerinin gururuna kapılan, Kur'an'ın getirdiği yüce ilkelerin, kendilerinin veya kabilelerinin çıkarını zedeleyeceğini düşünen ve cahiliye taassubunda direnen inatçı kimselerdir. Haklı gerekçelere dayanmayan red ve inkâr tavrı zihni bir kusur olmanın yanı sıra bir körlüktür. Erdemli, basiret sahibi düşünen kimseler Kur'an ayetlerinin ihtiva ettiği gerçekleri görür ve iman ederler.

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٦﴾

15:16 Andolsun, biz gökte burçlar yapmış, onları (ibretle) **temâşâ edenler için süslemişizdir.**

Burçlar kelimesi büyük yıldızlar ve gezegenler anlamındadır. Semanın pek çok yıldız kümeleriyle donatılması, bunların muhteşem estetik görünüşü o mini mini sevimli yıldızların göz kırpışlarını seyretmek gönle huzur ve haz vermektedir.

Şuurla bakan, gerçeği görebilen ve güzelliğin arkasındaki anlamı kavrayabilenler için Allah'ın ortaksız varlığını ve kudretinin mükemmelliğini görüp iman edecektir.

Müteşabihat gurubuna giren, bir gayb, bir sır olan vahiyle ilgili bu ayetlerin tam olarak anlamlarını açık seçik kavramak çok güçtür; burada vahyin Allah tarafından korunduğunu bildiren 9. ayetle de bağlantılı olarak, vahyin korunmuşluğuna dikkat çekildiği söylenebilir. Allah'ın dilemesi dışında hiçbir güç gayb ilmine ulaşamayacak; cahili hurafeden başka bir şey olmayan inançları dolayısıyla ileri sürülen kâhinlik ve büyücülük için kullanmak maksadıyla metafizik âlemdeki saklı bilgileri öğrenmeye kalkışan bazı şeytani güçler bulunsa bile 18. ayette de

belirtildiği gibi bunlar başarıya ulaşamayacaklar. Birçok ayetler de bu tür hurafeye dayalı iddiaları çürütüyor.[13]

❀ ❀ ❀

وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿١٧﴾

15:17 Biz onları taşlanan (sürülen, kovulan) **her şeytandan koruduk**

Semayı pek çok yıldızlarla donatıp onu şeytanın şerrinden koruyan Allah'tır. Hiçbir şeyatin ona ulaşamaz. Oraya yaklaşması ve haber alması mümkün değildir. Oraya gitmek isteseler de Rahman olan Allah tarafından İlahi bir güçle kovulurlar. " Onlar, artık mele-i alaya kulak veremezler. Her taraftan taşlanırlar. (37/8) "Doğrusu biz (cinler), göğü yokladık, fakat onu sert bekçilerle, alev huzmeleriyle doldurulmuş bulduk." "Hâlbuki biz onun bazı kısımlarında (haber) dinlemek için oturacak yerler bulup oturuyorduk; fakat şimdi kim dinlemek isterse kendisini gözetleyen bir alev huzmesi buluyor." (72/8,9)

Bu haberden şöyle bir derste çıkarabiliriz: fücura da takvaya da müsait bir pozisyonda yaratılmasına rağmen Rabbin zikriyle uyanık olup takva yönünü geliştiren müminin de o yüce gönlüne şeytan girip saptırmak ister. Ancak mümin, Rabbinin zikriyle uyanık olduğu için o kovulmuş şeytandan korunur. Gayri ihtiyari ufacık gafleti sonucu şeytanın vesvesesine kapılmışsa, hemen Allah'ın zikriyle onun şerrini defeder, tövbe ile o vesveseden uzaklaşmaya çalışır. İşte bu sıfata kavuşmuş müminlerde gökyüzü gibi yüksek ve yücedir. Kendi zikri ve iradesiyle şeytandan korunma gücünü elde eder. Bunun mücadelesiyle âlidir. Hem de gökyüzünden daha yüce. Çünkü mümin kendi-

[13] Bkz:26/212, 49/42, 52/29

sine verilen beş duyuyu en iyi kullanarak şeytanın hilelerinden korunma mücadelesi veriyor. Kendi iradesiyle temiz kalmaya çalışıyor. İşte bundandır, müminin gönlü göklerden yücedir. Ne zaman ona şeytan yaklaşıp vesvese vermeye çalışsa, o mümin, Rahman'ın zikriyle onu kovar. Tövbe ile vesvesecinin şerrinden korunur.

❀ ❀ ❀

إِلَّا مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ ﴿١٨﴾

15:18 Ancak kulak hırsızlığı eden (şeytan) **vardır ki onun ardına da** (bakanların) **açıkça** (gördüğü) **bir ateş parçası düşmektedir.**

Cinlerin (ve şeytanların) gökten bazı haberler işitmek amacıyla değişik yerlere oturdukları, sonra birden o haberleri koruyan bekçilerle ve ateş korlarıyla karşılaştıkları ifade edilmektedir. Bu ifadelere göre İslam'dan önceki Arapların cin şeytanlarının göğe çıktıklarına ve oradan bir takım haberler çaldıklarına inanılmaktaydı. Allah, Arapların bu alandaki düşünce ve anlayışlarının yanlış ve batıl olduğunu haber vererek böylesi hurafelerden sakınmaları gerektiğini öğütlüyor. Bunu onların anlayacağı bir biçimde bekçiler ve ateş koruyla kovulma biçiminde izah eder. Cinler haber almaya yeltenmişler ama bunu başaramamışlardır.

Görüldüğü gibi Kur'an da yer alan cümlelerle ilgili ifadelerin bilgi değeri olmakla birlikte bu bilgiler Arapların cinlerle ilgili inanç ve düşünce anlayışları içerisinde aktarılmıştır. Böylece cinlerle ilgili Kur'an ayetlerini okurken hem onların varlık

bilgisine hem de o dönem Arap kültüründe yer alan cin olgusunun mahiyetine nüfuz etmiş oluruz." [14]

Aslında Kur'an da izahta aklın aciz kaldığı birçok mucizevî olaylar vardır. Bunları çözmek zorunda değilsiniz. Bunları vahiy de açmıyor. Siz Allah her şeye kadirdir inancına sahip olacaksınız; Hikmet'i üzerinde düşüneceksiniz.

Temelde vahiy akla hitap eder, bu akıl vahiyle ıslah edilirse sahibi için bir güç olur. Aksi rasyonalist akılla olaylara bakanlar bile hayatta birçok şeyin somut izahını yapamadığı gibi inkâr bataklığına sürüklenir.

Bu konulara dalmak bizim inancımızla ilgili hiçbir şeyi artırmaz. Beşer aklını sahasını sahası dışında çalıştırmaktan başka hiçbir faydası dokunmaz. İnsanın asıl çalışma sahası olan bu dünya ile ilgili faaliyetlerini aksatır.

Bu gökten haber aldıklarını söyleyen kâhinler, büyücüler, münzeviler (dünyadan el etek çekmiş, kalp gözü açılmış, ilham ile olağan üstülükler göstermek) ve sihirbazların boş iddialarına da bir cevap niteliğindedir. Kur'an onların görünmeyen şeyler (gayb) hakkında hiçbir bilgi almaya muktedir olmadıklarını ve bunlara bir takım gaybi bilgilere kavuşmak için müracaat edilmemelidir. Bu felsefeciler insan psikolojisini dikkate alan söz cambazlarıdır.

❀ ❀ ❀

[14] Kur'an'ın anlaşılmasında dil problemi. M.Murat Karakaya, Marifet yay. 2003 İst. Sh: 125

وَالأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ ﴿١٩﴾

15:19 Yeri de (döşeyip) **yaydık. Onda sabit dağlar** (yaratıp) **koyduk, oralarda** (hikmet ve maslahatla) **ölçülmüş her şeyden** (münasip) **nebatlar bitirdik**

Allah varlığına yaratıcılığına ve idarede tek güç olduğuna dikkatleri çekerek düşünecekleri imanı idrake davet ediyor.

Ey akıl sahipleri gökyüzü ve yeryüzündeki ahenge ve nizama bak; her şey birbirini tamamlıyor ve varlıkların ihtiyaçları en güzel şekilde ihtiyaca göre var ediliyor. Hiçbir şey düzensiz, yasasız rasgele var olmamıştır; her şeyin bir hesabı vardır, buda yaratıcının kudretini kanıtlar.

Her canlının bir büyüme miktarı vardır. Eğer varlıklara bir oran koyulmasa idi dünya nasıl bir hal alırdı?! Bir bebek doğumundan 18–20 yaşına kadar yavaş yavaş büyür; bu süreç uzatılırsa varın insanların durumunu düşünün, nebatatın hayvanatın hepsi bir ölçüyle var edilir. Bunların nasıl kullanılacağını, nasıl değerlendirileceğini düşünüp planlayacak akıl ve yetenekleri lütfeden Allah'tır. Ayrıca arz üzerinde sağlam dağlar yerleştirildiğinin ayrıca zikredilmesi de hem dağların etkileyici yapıları ve haşmetli duruşlarıyla ilahi kudretin tecellisini yansıttığına hem de insanlar ve diğer yeryüzü varlıkları için uygun hayat şartlarının oluşmasında önemli bir rolü vardır. Yeryüzüne temel ve kolon vazifesi gören dağlar olmasa idi sürekli sallanan bir yerde neyi yerinde bulabilir ve rahat yaşanılabilirdi. Bütün bunlar Allah'ın kudreti ve engin lütf'u iledir. İnsanoğlu dünyada elde ettiği bütün imkânları veren Allah'a şükretmeli."

وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ ﴿٢٠﴾

15:20 Orada hem sizin için, hem rızklarını te'mîn edemeyeceğiniz kimseler için birçok geçim (sebep) **ler** (i) **yarattık.**

Allah sayısız, bitmez tükenmez envai çeşit rızklar ikram etmiştir; rızklarından sorumlu olduğunuz olmadığınız, bildiğiniz bilmediğiniz her varlığa gerekli olan geçim vasıtaları yaratandır. Bazıları uçarak, bazıları yüzerek, bazıları sürünerek, rızklarını temin edecek güdülere sahip kılınmıştır. Tüm bunlar rızkı teminde insanlar için örneklik teşkil ettiği gibi rızk tada farklılık arz eder.

Denizde, karada, havada seyrederek nasibinizin üstüne gider veya nasibiniz ayağınıza gelir. Bütün bunları size verilen akıl nimetiyle elde edersiniz.

Sizi yaratan, yaşatan, maddi manevi nimetlerle donatan Rabbinize şükredin ki sahip olduğunuz nimetlerin hayrına kavuşasınız. Allah şükredenlere nimetlerini artırır. Ve mükâfatlandırır[15]

❀ ❀ ❀

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلاَّ عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلاَّ بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ ﴿٢١﴾

15:21 Hiçbir şey (hariç) **olmamak üzere** (hepsinin) **hazineleri bizim nezdimizdedir. Biz on**(lar)**ı ma'lum bir miktar dışında indirmeyiz.**

[15] Bkz: 3/144, 145, 14/7

Allah sınırsız mülk sahibidir.(35/15) Tükenme ihtimali olmadığı O nimetlerini belirli bir ölçüye, düzene, kurula ve yasaya göre verir. (3/26) O Zül celali vel ikram sahibidir. (55/27) Olmadık zamanda ve mekânda farklı nimetler ikram eder. O, Vehhab'dır: Her çeşit nimeti hiçbir karşılık beklemeden verendir. (11/6,) Yer yer İlahi hikmet üzere ölçünün üstünde veya altında bulunduğunda afetler meydana gelir. Onun verdikleri özünde hep yararlıdır, hayırlıdır: onların zararlı hale dönüşmesine sebep kulların kendileridir. Ondan gelen ve birer musibet gibi görülen hadiseler bile imtihanı kavrayanlar için son tahlilde birer rahmettir. Bu anlamda Allah her şeyi, bir ölçüye göre indirir. İnsanlarında itidalli olmasını ister. İtidalli hareket o şeyin güzelliğini, ahengini ve sempatisini artırır. İyi beğenilen bir insanı tarif ederken ne ölçülü, ne dengeli, ne ahenkli diye övülür. İnsan Allah'ın verdiği melekelerini Kur'an la terbiye edip, ahlak edinirse dengeli, itidalli hareket eder; Gafleti ve öfkesi sebebiyle taşkınlık etse bile Rabbini hatırladığı an pişman olup kendini düzeltir.

❁ ❁ ❁

وَأَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ ﴿٢٢﴾

15:22 biz aşılayıcı rüzgârlar gönderdik. Gökten de su indirip onunla sizleri sıvardık. Bunların hazinedarları da siz değilsiniz.

Bitkileri aşılayan rüzgâr, varlıklara hayat veren su (21/30) onu buluttan siz mi indirdiniz (56/68–70) yağmur yüklü bulutları sürüklemesi; semadan suyu indirmesi; ya o sıcaktan bunaldığınızda esen rüzgârın ruhlara verdiği haz, içtiğiniz su, onunla

ölü beldeye verilen can. (25/48) Sonbahar ve ilkbaharda sağanak halinde yağan yağmur ve esen rüzgârla yapılan mevsim temizliği ve daha bilinmeyen hizmetleri vardır.

Allah'ın sonsuz kudretini, akıllara durgunluk veren hikmetini yansıtan nice tecelliler vardır. Bunların hepsi gören göze, hisseden kalbe, düşünen akla sürekli Allah'ı hatırlatmaktadır. Her şey Allah'ın şaşmaz kanunları çerçevesinde meydana gelmektedir.

Ey insan! Tüm bunlardan dolayı Rabbine şükretmez misin? Ey insan! Muhtaç olduğun, elde etmek istediğin şeyleri dini ahlaki yasalara uyup esbabına tevessül ederek Allah'tan istemelisin. Sahip olduğun şeyi de O'ndan bilmeli, O'na minnet ve teşekkür etmelisin. Bunun ilk şartı da Allah'ı ulûhiyetinde, Rububiyetin de tek bilip kulluğu Allah'a has kılıp gereken vecibeleri yerine getirmeye çalışmaktır. Kur'an'ın birinci amacı da insanlığa bunu hatırlatmaktır.

❁ ❁ ❁

وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ﴿٢٣﴾

15:23 Gerçek biz, mutlak biz hem diriltiriz, hem öldürürüz. Biz (hepsinin) **varisleriyizdir.**

Allah Malik'ül-mülk sahibidir. Zahirdeki sebepler ne olursa olsun evrendeki her şeyi yapıp yaratan O' dur. Sebepleri meydana getirerek bitkileri yeşerten, vakti geldiğinde sarartıp soldurandır; şu halde can veren ve yaşatan da hayata son verip öldürende O'dur.

"Yeryüzünde ve onun üzerindekilere ancak biz varis oluruz ve onlar ancak bize döndürülürler"(19/40) Kulların mülkü ölümleri ile sona erer ve bu konudaki iddiaları da biter.

Bu surenin 4. ayetinde "Biz hiçbir kasabayı malum yazısı olmaksızın helak etmedik. Hiçbir ümmet kendi müddetini öne de alamaz, geciktiremez de" diyerek ölüm ve hayatın Allah'ın elinde olduğunu ve hepsinin gerisinde Allah'ın baki kalacağını hem birçok ayetler hem de hayatın gerçeği gösteriyor bu hakikati.

Belirtilen ilmi ilahiye göre, en sonunda Hz. Âdem'den kıyamet gününe kadar bütün gelmiş geçmiş olanlar onun huzurunda toplanacaklardır. Ve dönüş yalnız Allah'adır. Sonra o size neler yapacağınızı bildirecektir.

Ölümü bilip ona hazırlanmamak " ateşi bilip de sıcaklığını hissetmemek, hatta ve hatta soğuk zannetmek gibi bir akılsızlıktır.

Bu dünyada zevkine arzularına göre giyinip yaşamak için çalışanların, son giysileri kefen olacaktır. Kefen giyerken hiçbir mevta mızmızlık yapamıyor. Şimdi olduğu gibi "şu renk olsun, şöyle veya böyle olsun" diyemiyor.

Şu bilinsin ki halkın değer verdiği servet ve itibar gibi şeylerin Hak nezdinde hiçbir anlamı yoktur. Hak nezdinde değerli olan şey kulluktur. Kulluğun gereğini yerine getirmektir. O gün terazinin kefesine sahip olduğunuz maddi değerleri, diğer kefesine, kulluğun gereğini yapan birini koysalar, hiç şüphesiz ki bu bir kişi ağır basar.

Yüce Allah insanın bu dünyada her an ölebileceğini çeşitli sebeplerle bildiriyor. Bakın şu insanlara ki, Rabbi olan Allah, her an öleceksiniz diyor da tınlayan yok... Ama bir doktordan bu sözü duydukları zaman hayatları alt üst oluyor. Oysa bu zavallı insanlar, değiştirilmeyen ilahi takdirle ölüm mahkûmlarıdır. Bu bağlamda insanın ölecek olmasını, ya da ne zaman ölebileceğini bilmesi bir artı değer miydi?

Meseleye ahiret açısından bakıldığı zaman ölümü bilmek, ölümü dikkate alarak yaşamak, elbette ki ahiret için daha iyidir. Fakat ölüm anını bilerek yaşamaya dayanabilirler mi? Şu yaşayan insanların hepsi ölecek, ama kim önce, kim sonra, bilinmez. Ne zaman öleceklerini bilmeyen bu insanlara ne zaman öleceklerini bildirilseydi, varın siz düşünün durumu!?

Başkalarının ölümünden ölümü tanıdıklarını zanneden insanlar, ölüme ne kadar hazırlanır. Dünyayı, ölümü anlayarak yaşayanlarla, ölüme gerçek manada inananlar samimi gayretleriyle ölümle gelecek olan ebedi hayata hazırlık yaparlar. Çünkü bu hal üzere gelen ölüm, cennete ve cennetin sahibine kavuşmaktır.

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ ﴿٢٤﴾

وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥﴾

15:24 Andolsun, sizden öne geçenleri de bilmişizdir, geri kalanları da bilmişizdir.

15:25 Şüphe yok ki Rabbin (evet) O, onları (kabirlerinden kaldırıp) toplayacaktır. Hakikat O, tam bir hüküm ve hikmet sahibidir, (her şeyi de) **hakkıyla bilendir.**

Mutlak irade ve ilim sahibi olan Allah her şeyi kün emriyle yapar. O'nun için önceki ve sonraki yoktur. Hiçbir şeyi unutmaz. İlmiyle büyük küçük, gizli aşikâr, yaratılmış ve yaratılacakları bilir. Kim neye değer veriyor kim neyin arkasında koşuyor, kim neyi ağırdan alıyor, niye geride kalıyor, kim itaat ve hayırda öne geçip, masiyet ve şerden kaçıyor veya masiyet ve şerrin arkasında koşarken hayır ve itaatte gerimi kalıyor? Hangi

safta niye durduklarını Allah, en ince detaylarına kadar bilir. O, ilmiyle müminlerini hayır işlerine teşvik edip cenneti kazanmaları için yarışa davet ediyor.[16]

Hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya dört elle sarılıp Ahiret unutanların o gün sahip oldukları her şey ellerinden alınır ve kendilerine bir yararı olmaz.[17]

Mahşer gününde bütün insanları toplayıp herkes hakkında en uygun, en adil ve en adilane hükmünü verecektir.

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الإِنسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٦﴾ وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾

15:26 Andolsun, biz insanı kuru bir çamurdan, suretlenmiş bir balçıktan yarattık.

15:27Cânn'ı da daha önce çok zehirleyici ateşten yarattık.

Aslında bu haber toprağın önemli veya önemsiz olduğuna işaretten ziyade madde ile mananın ayrılış noktasına dikkat çekilmiş olmalı, insanoğlu yaratılış itibarı ile ister bir damla su, ister kuru balçıktan meydana gelsin, bu haliyle ona hiçbir anlam ve değer verilmez.[18]

İnsan ona üflenen ruhla hayat buluyor ama onu değerli kılanda bu ruh değil, ruhla beraber, verilen melekelerin müspet veya menfi anlamda kullanılması ile alakalıdır değerli veya

[16] Bkz:2/148, 3/133
[17] Bkz. 6/94, 26/88–89
[18] Bkz: 76/1

değersiz olması.[19] Bu haliyle şeytanda insanı küçümseyerek "beni ateşten, onu ise kuru balçıktan yarattın" diye büyükleniyor ve övündüğü şeyle zillete düşüyor. Çünkü maddi şeylerin önem ve anlamı olsa da maneviyattan uzak ise elim bir azapla, ruhta, bedende zelil oluyor.

Şeytan veya insan büyüklüğünü idrakten kaçıp Rabbe boyun eğmeyip büyüklendiği zaman, küçüklüğünü ve haddini bilmeme seviyesizliğine düşüyor. Bu husus, küçük, aciz, zayıf birinin karşısında ki güçlü kuvvetli birisine meydan okumasına benzer. İşte şeytanın da şeytana uyanın da durumu budur

❀ ❀ ❀

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٨﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٢٩﴾ فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٣٠﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣١﴾

15:28 Hatırla o vakti ki Rabbin meleklere: "Ben, demişti, kuru bir çamurdan, suretlenmiş bir balçıktan bir beşer yaratacağım."

15:29 "O halde ben onun yaratılışını bitirdiğim, ona ruhumdan üflediğim zaman siz derhal onun için secdeye kapanın."

15:30 Bunun üzerine meleklerin hepsi toptan secde etti.

15:31 Ancak iblis bu secde edenlerle beraber olmaktan (çekinerek) **dayattı.**

---

[19] Bkz: 95/4–5

İlgili ayetler insanın hangi maddelerden yaratılışına ve ona değer verilişine dikkatler çekiliyor. Onun değerli kılan özellik ise İlahi tecellinin inayetiyle insani özelliklerin tümüne sahip kılınmıştır.

Bu ruh insanı Allah'la bağlantı kurmaya ehliyetli kılıp, Allah'ın emirlerini alabilmesini temin etmektedir. Ve Takva yönünü geliştirdikçe çoğu zaman düşüncelerin, âlemlerin, ufuklarının önünü açan idraklere ulaşır.

İnsanda mevcut ulvi unsurlarla, toprak unsurların özellikleri arasında bir denge kurması lazımdır. Bu denge, yani şuur ve düşünce ile hayatını anlamlı, ulvi değerlerle süsler.

İnsan anılmaya değer bir varlık değilken, izahı hakkıyla yapılamayan İlahi bir ruhun üflenmesiyle o bütün yaratılmışlardan üstün olma özelliğine sahip oluyor. Ona bu özelliği veren Allah meleklerini sınamak için bu varlığa secde etmelerini istemiştir. Allah'ın gücünü ve eşsiz, benzersiz meydana getirdiği sanatı karşısında melekler hemen secdeye kapanmışlardır. Fakat iblis ise kendi yaratılışını üstün görüp, Âdemi küçümseyerek secdeden imtina etmiştir. Aslında bu çok çirkin bir küstahlıktır. Bu hem büyüklenmek, hem de Allahın eserini küçük görmektir.

Rabbini böylesine tanıyan melekler nasıl itirazsız itaat ediyorlarsa, onu hakkıyla tanıyan insanlarda hiçbir tereddüt göstermeden her emrine itaat ederler. 31. ayette olduğu gibi kimileride varlıkların yaratıcısı Allah'tır demelerine rağmen itaatten yüz çevirirler iblis gibi.

❀ ❀ ❀

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلاَّ تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ لَمْ أَكُنْ لِأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٣٣﴾

15:32 (Cenâb-ı Hak): **"Ey İblis sen neden secde edenlerle birlikte olmadın?" dedi.**

15:33 "Ben, dedi, kuru bir çamurdan, suretlenmiş bir balçıktan yarattığın beşer için secde edeyim diye (var) **olmadım!"**

Fikrini bilmediğine bina edenler, şeytanın oyununu oynar. Şeytan bilgiçlik taslıyor. Oysa aklını kullanan Rabbine güvenirdi de bu bilgiçlik taslamanın cezasına çarptırılmazdı. Hz. Âdem kendinden hayırlımı değimli bilmiyor, bilmediğiyle tartışıyor. İblisin bu cevap verişinde en belirgin husus benlik ve gururdur, gurur ve haset benliğini öylesine sarıyor ki, kime isyan ettiğini görmeyecek kadar aptallaşıyor.

Şeytanın küfrü Allah'ı inkâr etmesinden değil, Allah'ı noksanlıklardan beri görmemek; kendi gibi yanılmış olabileceğini sanmaktan gelen, bir cehaletle karşı çıkmasıdır. [20]

❀ ❀ ❀

قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٣٤﴾

15:34 (Cenâb-ı Hak) şöyle buyurdu: "O halde çık buradan. Çünkü sen artık kovulmuşsundur."

[20] Bkz: 2/30–39, 7/11–25

Allah geniş Rahmet sahibidir. Fakat bunu göz ardı edip gurur ve kibrinden dolayı itaatsizlikte ısrar edenlerin cezası budur. Allah kullarının nitelikli, temiz, huzurlu, güvenli ve insani yaratılışına uygun yaşamalarını ister. Bunun içinde imtihana tabi tutar. İmtihan soruları ise onların kendi kimliklerini, neyi güttüklerini, neyin arkasına düştüklerini açığa çıkarır. Şeytanın şahsında bu temel esprinin mesajı vardır. Allah'a itaati itirazsız gerçekleştirmek gerekir. Çünkü yaratıcı yarattıklarının neye ihtiyacı olduğunu ve nasıl hareket etmeleri gerektiğini bilir ve ona göre emir verir. Allah'a akıl yürütmek, hesap sormak, itiraz etmek ve bunda ısrar edip halini düzeltmemek şeytani bir yaklaşımdır ve kulluktan dışarı çıkmaktır. Bu hali şuna benzetebiliriz: karşısında güçlü ve hiçbir çekincesi olmayan birine, güçsüz, aciz birinin meydan okuyup da ondan yiyeceği darbeyi düşünmeyen idraksizlerdir. Hizaya gelmeyen kör bir inatla karşı koyanların kulağı çekilip dışarı atılır.

İnsan cahil olursa; vahiyle karşılaşmamışsa çeşitli sorular, çelişkiler, şüpheler içerisinde bazı şeyleri sorgulayabilir ama fıtratındaki güzel melekelerini kullanırsa kurtulandır. Fakat vahye muhatap olduğu halde onu anlamaya yanaşmadan akıl yürütüp karşı çıkanlar ise hüsran içerisinde kalırlar. Şeytanın ve şeytanlaşmış insanın yaptığı budur.

❀ ❀ ❀

وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٣٥﴾

15:35 "Hiç şüphesiz ceza gününe kadar lânet senin tependedir."

Çeşitli ikaz, ihtar karşısında durup düşünüp, kendini toplayıp özür (af) dileyeceğine hâlâ ukalalık edip dikleşmek ebette

karşısındakinin öfkesini artırır. Bu tavır onun Allah tarafından lanetlenmesine sebep olur.

❀ ❀ ❀

قَالَ رَبِّ فَأَنظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٣٦﴾

15:36 "Ey rabbim, dedi, öyleyse bana (insanların) **kabirlerinden kalkacakları güne kadar mühlet ver."**

Rabbine isyanını sürdürmesine rağmen hâlâ rabbinden mühlet istemesi Öfke isyan ve gururun körelttiği şaşkınlık ve hayret verici bir durumdur. Demek ki gurur ve benlik öylesine köreltmiş ki duygularını; şeytan içerisindeki vahim durumun farkında değil ki birde o lanetli haliyle ebediyete kadar mühlet istiyor Rabbinden; hem de utanmadan Rabbim diyerek.

❀ ❀ ❀

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿٣٧﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾

15:37, 38 Buyurdu: "O halde sen (ındallah) **ma'lum olan** (bir) **zamanın gününe kadar geciktirilenlerdensin."**

İşte yüce Rab bu derece şaşkın, aleyhine de olsa yaşamak isteyen varlığın akıbetini "bilinen güne" kadar erteliyor. Gurur ve taassupla uyarı ve ihtarları hesaba katmayıp şirretleşen ve başlarına gelen bela ve musibetleri de başkalarından bilenlerin ıslah olması çok zordur [21] Bunlara "...cehennem azabından başka bir azap daha vardır."(52/47) oda dalalet sapıklığında azgınca yaşayıp içerisindeki vahim durumu görmemesidir. Hiç kimse

[21] Bkz: 2/206

kendisine bu anlamda verilen mühleti ve verilen nimetleri kendisi için hayır sanmasın.[22]

❀ ❀ ❀

قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٣٩﴾

15:39 Ey rabbim, dedi, beni azdırdığın şey'e (rahmetinden tard etmene) **mukabil ben de andolsun yer** (yüzün) **de onlar** (ın ma'sıyetlerini) **herhalde süsleyeceğim.** (onları kendilerine hoş göstereceğim). **Onların hepsini, toptan, muhakkak ki azdıracağım."**

Kime karşı olduğunu bilip edebini takınacağına hâlâ kin ve öfke duygusuyla, azgınlığına insanları da alet edeceğini ileri sürerek iyice küstahlaşıyor. Şeytan kendisine hiçbir surette zararı olmayan, hatta yaratılışı sebebi ile bu hallere düştüğünü bilmeyen Âdeme karşı intikam alma planları içerisinde; ne üzücü bir durum ki, insani melekelerini, şeytan gibi hayvani duygularına mağlup edenler de rabbimiz Allah demelerine rağmen şeytani dürtülerine davetiye çıkarıp, isyan içerisinde ömür sürdürüyorlar. Bir farkla ki, bu insanlar düşünür aklederlerse tevbe edip iman etme şansına sahiptirler. Şeytan ise bu şanstan tamamen mahrumdur. Çünkü o kendisine verilen fırsatı değerlendirmeyip laneti hak etmişti. Tıpkı bunun gibi isyanında ısrar edenlerinde akıbeti aynıyla sonuçlanacaktır.

İnsan fıtraten takvaya da fücura da müsait yaratılmıştır. Düşünüp akleden, İlahi tembihleri dikkate alarak yaşarsa, takva yönünü geliştirir. Bu duyarlılığını yitirip, heva düşkünü olanlar

[22] Bkz: 3/178

fücura meylederse şeytanda bu kimselere günahları cazip hale getirerek kötü fiilleri yapmayı onlara kolaylaştırır. Onun arkasına düşenler heva sarhoşluğuyla emellerine ulaşıyor sanırlarken hüsrana doğru yol alıyorlar. Şeytanda ahdine eriyor ve aldattığı her şahısla mutlu oluyor. Takva yönünü geliştirerek iyi yararlı işler yapanlar ise şeytanını kahredip kendisini mutlu eder.[23]

❀ ❀ ❀

إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾ قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ﴿٤١﴾ إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٤٢﴾

15:40 "Ancak onlardan ihlâsa erdirilmiş kulların müstesna."

15/41 Buyurdu ki: "işte bu bana göre (hak ve layık) **olan doğru bir yoldur."**

15:42 "Benim kullarımın üzerinde senin hiçbir tahakküm (ün) **yoktur. Meğerki azıp sapanlardan sana tabi olanlar olsun."**

Bu ayetlerden şunu anlıyoruz; Allah hiçbir varlığa vermediği iradelerini kullanma serbestîsini insana vererek ona ayrı bir değer vermiştir. Allah muradı gereği iblisin bas gününe kadar mühlet isteme talebini kabul etmiş; ancak şeytanın insanları azdırma iddiasına ihlâslı kulların aldanmayacağını belirtmiştir.

Cenab-ı Hakk insanı ahseni takvim üzere yaratmış; onu imtihandan geçirmeyi murat ettiği için fücura da takvaya da

[23] Bkz: 7/16, 17

müsait kılınmıştır. (9/8, 95/4) Ancak onu imtihanda yalnız bırakmaz; akıl düşünce algılama melekelerini doğru kullanabilmeleri için elçileriyle tebliğler gönderip nasıl hareket ederlerse şeytanın şerrinden korunup halis kul olacaklarını öğretmiştir. Bu tebliğlere arka dönenin de şeytanın arkasında sürüklenerek azaba maruz kalacaklarını tembihlemiştir. Ayrıca şeytanın da o gün aldattıklarını suçlu sayacağını haber veriyor. [24]

İhlâsa ermiş, tahkiki imana sahip, sorumluluk bilincini yerine getirmeye çalışanlar dünyevi kaygılardan uzak " İşittik, itaat ettik" bir teslimiyetle Allah'ın emir ve yasaklarını dikkate alarak yaşarlar. [25] Allah'ın da şeytanında belirttiği bu kulları şeytan yoldan çıkaramaz. [26]

Münkir müşrikler bir yana kimi taklidi imanla kendilerini Müslüman zannedenler Allah'ın muhkem emirlerine; Resulullah'dan mütevatiren gelen sünnetlerine bir takım bahanelerle itaatten beri dururlar. Vicdanlarını rahatlatmak içinde birtakım mazeretler ileri sürerek yanlışlarını görmez olurlar. Mesela: zaman sana uymazsa, sen zamana uy, desinler, halk teveccühü, rızk endişesi vs. gibi zaaflara müptela olanlar şeytanın tuzağına düşenlerdir.

Şimdi düşünelim, kişi hem Allah'a inandım diyecek, hem de Allah'ın emirlerini yerine getirmeyecek. Mesela namaz kılmayacak, zekât vermeyecek, faiz yiyecek, örtünmeyecek. Bu tip fıkıhsızların bende müslümanım demesi kendini kurtarır mı? Şeytanın hilesine çarpılmış bu insanların dışında şeytan ilmi bir kişilikle korunmaya çalışan müminlerin bir anlık gafletinden yararlanarak aldatabilir. Müminler ne melek nede peygamber-

[24] Bkz: 14/22
[25] Bkz: 2/285, 24/51, 33/36
[26] Bkz: 16/99–100, 17/65, 34/21

dirler; hatada, günah da işleyebilir ama şeytanla savaşında yenilmez hemen kendini toplayarak Allah' sığınır, tövbe ile temizlenir. Bir daha gaflete düşmeme uyanıklığını kazanmak için vahyi verilerle kendini ve diğer insanları uyarır. Hiçbir günahı bile bile işlemez.[27]

Allah'a varan dosdoğru yolda ilerleyen nimete nail olacaklarda bunlardır. Bunun dışında Hakk batıl karışımı yollarda yürüyenler şeytanın arkasına takılan, Hakk'tan hakkıyla haberdar olmayan cahillerdir.

Muhlis, katıntısız olan demektir. Halis kulda Allah ve resulünün tebliğlerine zanlarını katmayan, keyfi hareket etmekten sakınan, beşeri görüşleri sener edinmeyen, vahyi verileri fıkhederek yaşamaya çalışandır. Yani Allah'a tam bir teslimiyetle yönelen itaat edendir. Ne mutlu halis kullara! Korkmayın; halis müminler iseniz şeytan sizden kaçar.

❀ ❀ ❀

وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾ لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ
مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ ﴿٤٤﴾

15:43 "Şeksiz şüphesiz onların topuna va'd olunan yer cehennemdir."

15:44 "Onun yedi kapısı, onlardan her kapının (onlara) **ayrılmış birer nasibi vardır."**

Bu İlahi uyarılardan anlıyoruz ki, dinini ciddiye almayanların; dünyalıkları ahiretin önüne geçirenlerin, uyarı ve öğütlere rağmen yolunu düzeltmeyenlerin sonu hüsrandır. Münkirler için

[27] Bkz: 3/135

azap mutlaktır; ama Müslüman'ım diyip de hiçbir rahatsızlık duymadan onlar gibi yaşayanlar durumu nedir? O gün günahların derecesi olsa da sadece parmağın ateşte tutulacağı bir düşünülse insan buna ne kadar dayanabilinir!? İnsanı cehenneme götüren çok sebepler vardır. Kâfirlik, müşriklik içerisinde İslam'a aşırı düşmanlık edenle kendi halinde yaşayanın cezası bir olmaz iken münafıklar ise cehennemin en alt tabakasındadır.

❀ ❀ ❀

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾ ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِنِينَ ﴿٤٦﴾

15:45 Takvâ sahipleri muhakkak cennetlerde, pınar (baş) **larındadır.**

15:46 Selametle; korkmadan girin oraya.

Müminler Rabbi'nin rızasını kazanmakta ciddi, samimi bir şekilde vahyi ölçüler doğrultusunda yaşamaya gayretle, bu müjdeli sonucu umutla bekler.

Kur'an müminin eline verilmiş garanti belgesidir. Salih amellerde ona vurulan mührüdür. Amelleriyle belgesine mührünü vuranlara ogün ne bir korku ne de bir hüzün vardır. Ona bu vaadi veren Allah'tır.[28]

İşte şeytanın güç yetiremeyeceği takva sahibi kimselerin sonu bitimsiz, doyumsuz nimetlere, saadetlere kavuşmaktır.

Ey inananlar, Bugün çalışmak var hesap yok, yarın hesap var çalışmak yok. Yarın hesap var bilinciyle hesap gününde istirahat etmek için zikir uyanıklığı içerisinde yaşamak gerekir. Öyle ki, "boş kaldın mı hemen başka işe koyul ve yalniz Rabbi-

[28] Bkz: 6/13, 2/112, 10/62

ne rağbet et." (94/7,8) Bu şuura erişeni Allah yolunda çalışmaktan kimse alıkoyamaz.

Cennete korkusuz endişesiz gidilecek tek yol sırat ı müstakimdir. Dünyevi engellere takılmayanlar selametle varırlar oraya.

Ey Rabbimiz her adımımızda, her nefesimizde bizleri rızanla buluştur. İrademizi, iradenle buluştur. Bir lahza dahi olsa bizleri hevamızın eline bırakma, ipimizi boynumuza dolama; Mutlak iraden, aziz ve cebbar isminle hükmeyle kalbimize imanı yaz, katından bir ruh ile bizleri destekle bizleri bu müjdeye mazhar kıl.

❀ ❀ ❀

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ إِخْوَانًا عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٤٧﴾

15:47 Biz onların göğüslerindeki kini söküp attık (atacağız. Onlar) **kardeşler halinde, karşı karşıya tahtları üzerindedirler.** (tahtlarına dayanarak oturacaklardır.)

İnsanlar birbirinden çok şey bekleyebilirler. Aceleci ve nankör tavırlar sergileyebilirler. Beşerdir, hatadan günahtan beri olamazlar ama bütün bunlara rağmen Öyle veya böyle dünyada kardeşlik ve velilik ilişkileri içerisinde olmayı istemelerine rağmen aralarında herhangi bir sebepten dolayı anlaşmazlıklar, dargınlıklar, kırgınlıklar olur, olabilir. Kırgınlıklar yer yer öyle bir noktaya gelirler ki "ölüme dahi gelme" "Allah dünyada yüzünü gösterdi, Ahirette göstermesin" diyecek kadar olabilir. Ama Allah o gün cenneti hak etmiş kullarını bu duyguların tümünü giderilecektir. [29]

[29] Bkz: 7/43

45 ve 46. ayet çerçevesinde Rablerinin rızasını gözetme gayret ve samimiyeti içerisinde iseler Allah onlara mağfiret edip vaat ettiği cennetine koyacaktır. 48 ve 49. ayet bu müjdeyi tekrarlıyor.

❀ ❀ ❀

لاَ يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ ﴿٤٨﴾ نَبِّئْ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٤٩﴾

15:48 Orada bunlara hiçbir yorgunluk ve zahmet değmeyecek. Oradan bunlar çıkarılacak da değillerdir.

15:49 (Habibim) **kullarıma haber** (i) **ver ki: "Hakikaten ben** (evet) **çok yarlığayıcı, kemaliyle esirgeyiciyim."**

Öyle güzel ruhları okşayan harekete geçiren bir müjde ki insan orayı kazanmak için elinden ne gelirse yapar.

Gıybet, çekişme, elem, yorgunluk kısaca nahoş hallerin görülmeyeceği bütün işler ölümle sona erdirilmiştir. Cennetteki o muhteşem hayatla karşılaşınca karşılıklı hamdler başlamıştır. Allah onlardan onlarda Allah tan razı olmuşlardır.[30]

❀ ❀ ❀

وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الأَلِيمُ ﴿٥٠﴾

15:50 "(Bununla beraber) **benim azâbım da elbette en acıklı azâbın kendisidir o."**

[30] Bkz: 9/100, 58/22, 98/8

İşte Rahmet, işte azap... Şeytana uyan sapıklar için elim azap vardır...

İman, ilim haysiyetinden uzak kimselerin tulû emellerine erişmekten başka gayeleri yoktur. Ufukları öylesine dar ki geçici emellerin dışında bir hesapları yoktur. [31] Oysa şu dünyada insan en büyük imkânlara sahip olsa da, tulû emellerinin hepsine ulaşması mümkün değildir. Hayat kanunu buna müsaade etmez. Çünkü her şey İlahi iradenin denetiminde hareket eder. Aklını hevasıyla örten azgınlar her gayri lezzetin arkasındaki acıyı, zulmü görmezler. Bu körlük ölüme kadar devam eder. Dünyaya gözleri kapanıp, ahirete açıldığı an gerçekle yüz yüze gelirler ama artık iş bitmiştir; bitimsiz elem başlamıştır.

Allah hem hayatın seyrinde hem de ahirete olan şeyleri gerek bilfiil yaşatarak, gerek oraya dair haberleri vererek insanları uyarır.

❀ ❀ ❀

وَنَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ ﴿٥١﴾ إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلاَمًا قَالَ
إِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا لاَ تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلاَمٍ عَلِيمٍ
﴿٥٣﴾ قَالَ أَبَشَّرْتُمُونِي عَلَى أَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فَبِمَ تُبَشِّرُونَ
﴿٥٤﴾ قَالُوا بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلاَ تَكُنْ مِنَ الْقَانِطِينَ ﴿٥٥﴾ قَالَ وَمَنْ
يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ إِلاَّ الضَّالُّونَ ﴿٥٦﴾

15:51 Onlara İbrahim'in misafirleri (olan meleklerimi) de haber ver.

[31] Bkz: 15/3

15:52 Hani bunlar onun karşısına girip "Selâm" demişlerdi. O da: "Biz, demişti, sizden endişe edicileriz."

15:53 Dediler ki: "Korkma, hakikat biz sana çok bilgin bir oğul müjde ediyoruz."

15:54 "Bana, dedi, ihtiyarlık çökmüşken (nasıl olup da) müjde verdiniz? Bu tebşiri neye istinâden yapıyorsunuz?"

15:55 Dediler: "Seni hak olarak muştuluyoruz. O halde ümidini kesenlerden olma."

15:56 (İbrahim) : "Rabbinin rahmetinden sapıklardan başka kim ümidini keser?" dedi.

Buraya kadar seyreden olaylar 11/69–75 e kadar olan bölümde de geçmişti. Farklılıklarla burada da geçmektedir. Allah dilediği zaman dilediği kuluna istediklerini Rahmetiyle olağanüstü bir şekilde verir.[32] Eğer Allah bir şeyin gerçekleşeceğini bildirmişse, bu mutlaka gerçekleşecektir. [33] "Sakın ümitsizliğe kapılanlardan olma" uyarısı da Hz. İbrahim'in şahsında müminlere bir uyarıdır. Bu ümitle her mümin Allah'a yönelerek arzularının yerine gelmesini talep eder, herhangi bir nedenden dolayı ümitsizliğe düşülmemeli, ancak olmayacak şeyleri isteyip aşırılıkta bulunmamalı.[34] Ümit, azmin, iradenin direnişidir. Ümitsizlik ise bitişin, tükenişin ve yok oluşun ifadesidir ki sıkıntı, stres ve boyun eğişi de beraberinde getirir. "... Sapıklardan başka kim Allah'ın Rahmet'inden ümidini keser."

Bugün kâfirlerin çok güçlü, inananların ise onların karşısında bir şey yapamayacağı karamsarlığı, ümitsizce boyun eğ-

[32] Bkz: 3/38, 39, 19/8, 9, 21/89, 90
[33] Bkz: 2/117
[34] Bkz: 7/55

melerine, zillet içerisinde yaşamalarına sebep oluyor. Oysa öncelikle kendilerinden başlayarak büyük bir umutla İslami hükümleri yaşayıp ayağa kalkmaya çalışılırsa görülecektir ki ümit azmi, azim de iradeyi, irade direnmeyi, direniş de istediğini elde etmenin yollarını açacaktır...

Kaybetseniz bile umudunuzu yitirmeyin, yenilmişlik, ezilmişlik duygusundan uzak, umudunuzu yenileyin; kazanmakta, kaybetmekte vardır hayatın karelerinde. Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa gibi örnekleri düşünün. Zihninizi açın, bedeninizi güçlendirin, duygularınızı kuvvetlendirin. Yaşamda olan her şeyden hoşlanmayabilirsiniz ama ne olursa olsun her şeyden çıkarılacak bir ders vardır. Allah kıssaları bunun için defalarca anlatır. Düşünüp öğüt alınsın diye. Bundan sonraki ayetler öğüt ve uyarılardan ders almayan lut kavmini ve helak oluşlarını anlatmaktadır.

قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٧﴾ قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ
مُجْرِمِينَ ﴿٥٨﴾ إِلاَّ آلَ لُوطٍ إِنَّا لَمُنَجُّوهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٩﴾ إِلاَّ امْرَأَتَهُ
قَدَّرْنَا إِنَّهَا لَمِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٦٠﴾ فَلَمَّا جَاءَ آلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَ ﴿٦١﴾
قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿٦٢﴾ قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ
يَمْتَرُونَ ﴿٦٣﴾ وَأَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٦٤﴾ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ
بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَاتَّبِعْ أَدْبَارَهُمْ وَلاَ يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ وَامْضُوا
حَيْثُ تُؤْمَرُونَ ﴿٦٥﴾ وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَلِكَ الأَمْرَ أَنَّ دَابِرَ هَؤُلاَءِ
مَقْطُوعٌ مُصْبِحِينَ ﴿٦٦﴾ وَجَاءَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٦٧﴾قَالَ
إِنَّ هَؤُلاَءِ ضَيْفِي فَلاَ تَفْضَحُونِي ﴿٦٨﴾ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَلاَ تُخْزُونِي
﴿٦٩﴾ قَالُوا أَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٧٠﴾ قَالَ هَؤُلاَءِ بَنَاتِي إِنْ
كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٧١﴾لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ
﴿٧٢﴾فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ ﴿٧٣﴾ فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا
وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٧٤﴾إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ
لِلْمُتَوَسِّمِينَ ﴿٧٥﴾ وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُقِيمٍ ﴿٧٦﴾

15:57 "Ey gönderilenler (elçiler), dedi, daha işiniz (memuriyetiniz) **ne?"**

15:58 76. Dediler: "Gerçek biz günahkârlar güruhuna gönderildik."

15:59 "Şu kadar ki Lût ailesi bunların dışındadır. Biz onları, hepsini behemehal kurtarıcılarız."

15:60 "Karısı başka biz onun mutlaka geri kalan kimselerden olması (lüzûm) **unu takdir ettik."**

15:61 Vaktâki elçi melek (melek) **ler Lût ailesine geldi.**

15:62 (Lût) **dedi ki: "Herhalde siz tanınmamış bir zümresiniz."**

15:63 Onlar da "Hayır, dediler, biz sana onların, hakkında şek etmekte oldukları şeyi (azabı) **getirdik."**

15:64 "Sana Hak (kın emri) **ile geldik. Biz şüphesiz ki doğruyu söyleyenleriz."**

15:65 "O halde gecenin bir kısmında aileni yürüt, sende arkalarından git. Sizden kimse ardına (dönüp) **bakmasın. Emr olunacağınız yere geçip gidin."**

15:66 Ona şu (kat'i) **emri vahyettik: "Sabaha çıkarken onların arkası behemehal kesilmiş olacaklardır."**

15:67 Şehir halkı da sevine sevine (misafirlerin yanına) **geldi.**

15:68 (Lût) **dedi ki: "Hakikat bunlar benim misafirlerimdir. Binâenaleyh beni rüsvay etmeyin."**

15:69 "Allah'tan korkun. Beni tasalandırmayın."

15:70 "Biz seni, dediler, elâleme karışmaktan, (bizim bu gibi işlerimize müdahale etmekten) men etmedik mi?"

15:71 (Lût) **dedi: "Eğer** (dediğinizi) **yapıcılarsınız işte bunlar,** (işte) **kızlarım."**

15:72 (Habîbim) **seni ebedî yâd-ı cemîline yemin ederim ki onlar sarhoşlukları** (azgınlıkları) **içinde muhakkak serseri bir halde idiler.**

15:73 Derken onları, işrak vaktine girdikleri sırada, o (korkunç) **son yakalayıverdi.**

15:74 Hemen (şehirlerinin) **üstünü altına getirdik. Tepelerine de balçıktan pişirilmiş bir taş** (yağmuru) **yağdırdık.**

15:75 Elbette bunda fikr-ü feraseti olanlar için ibretler vardır.

15:76 O (şehrin harabeleri) **hakikat** (herkesin göreceği, Kureyş'in işlediği) **bir yol üstünde** (hâlâ) **durucudur.**

Bu ayeti kerimelerde bahsedildiği gibi daha öncede Hud ve Araf suresinde geçmişti [35]

Lût kavmi azgınlıkta, ahlâksızlıkta öylesine hayvanileşmişler ki uyarıyı dinlemek bir yana taşkınlıklarını şiddetle savunur olmuşlar.

Allah zinanın bir hayâsızlık ve çok kötü bir yol olduğunu söylemesine ve bunu kendileri de bildikleri halde heva hırsıyla uyarıcılara şiddetli tepkiler göstererek birde yaptıkları işi zorbalığa dökmüş zevk sarhoşu serserilerin helaki artık hak olmuştur. Bunlar ebediyete kadar fıtratını bozmamışlar tarafından lanetle anılırlar. Hatta güçleri yetse bu ahlaksızları linç ederek gereken dersi verirler; fakat öylesine çaresiz durumdalar ki değil engel olmak bu ahlaksızlar kendileri gibi zevk sarhoşu sulta sahiplerini de yanlarına alarak yaptıkları hayâsızlıkları yasalarla koruma altına almaya çalışırlar. Böylesi suça teşvik eden toplumlarda yaşayan müminler gereken mücadeleyi vermeliler. Tıpkı Hz. Yusuf gibi[36] Gözlerini harama bakmaktan sakındıkları gibi, günaha girecek, günaha teşvik eden yerlerden uzaklaşmalılar.[37] Böylesi toplumlarda yaşama zorunda kalanlar kurtulmaya yol aramadan, şikâyetsiz, ilkesiz, tepkisiz kişiliksizce yaşayanlar bu

[35] Bkz: 7/80-84, 11/77-83
[36] Bkz: 12/33
[37] Bkz: 24/30, 31, 33/32, 33, 34, 59

ahlaksızlardan bir şekilde zarar gördükleri gibi, Rableri tarafından da hesaba çekilirler.[38]

❀ ❀ ❀

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾ وَإِن كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ
لَظَالِمِينَ ﴿٧٨﴾ فَانتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿٧٩﴾

15: 77 Bunda iman edenler için muhakkak bir ibret vardır.

15:78 Ashâb-ı Eyke de cidden zalim (kimse) **lerdi.**

15:79 Onun için bunlardan da intikam aldık. (Bu yerlerin) **ikisi de apaçık bir yol** (üzerinde) **dir.**

Bu ayetleri okuyunca günümüz dünyasında geldiğimiz nokta bu helak olan kavimlerin durumundan daha beter; kavimlerin helâkine sebep bütün çirkinlikler mevcuttur. Ahlâki yozlaşma nerdeyse medeniyet kabul edilmekte. Zaten M. Akif'in deyimiyle "Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar" dır. Caniler, zâniler, hırsızlar, yeryüzünü istila etmiş ciddi cezalar almadıkları gibi bu cürümleri daha büyük başlar dokunulmazlıkları veya statü ve kariyerleri sebebiyle hiçbir çekinceleri olmadan zulmünü icra etmekteler. Çoğu kere bu tipler çok korkunç bir şekilde hayata veda ederler veya zillet içerisinde yaşarlar. Ortadoğu kan ağlıyor bütün bunlar günümüz gerçeği iken hâlâ zillet içerisindedirler. " Bindik bir alâmete gidiyoruz kıyamete" her geçen gün yolsuzlaşan insanlık helâkten helâke sürükleniyor! Yer yer doğal afetler, savaşlar kırıp geçirse de kimse çok

[38] Bkz: 7/164, 8/25, 11/116

ibret almıyor. Bir nevi aramızda yalnız zalimlere erişmekle kalmayacak olan fitne her yanı kuşatmış vaziyette.

Bu kıssalar o gün aynı yozlaşma ve fitne içerisinde olan Kureyş'lilere anlatılıyordu akledip düşünüp toparlansınlar diye. O günün yozlaşmış toplumunu Resul'e iman edenler büyük gayret ve fedakârlıklarla toplumlarını ıslah etmeye çalışmışlar ve birçokları uyanmıştı. Uyanmayanların birçoğu da Bedir'de, Uhud' da, Tebük'de ve birçok gazvelerde helâk oldular. Helâkten kurtulanlar ise İslam'ın hâkimiyeti karşısında sindiler ama içten içe kin ve öfkelerini besleyip İslâm'a dair ne varsa çürütmeye çalışarak insanları ondan uzaklaştırmak için ellerinden geleni yaptılar ve yapıyorlar. Bugün sindirdikleri sömürdükleri İslâm âlemine kan kusturuyorlar. Ne devrik İran şahı Rıza Pehlevi ne Irak'ın Saddam'ı nede Kuruşçev'in başına gelenlerden ders alınıyor.

Ey iman edenler bu dersi siz alıp küfre karşı mücadele vereceksiniz ki dünyanız mamur ûkbânız huzur olsun.

Küfrün zihniyeti karşılarında ciddi bir güç görmedikçe bulduğu boş meydanlarda emellerine ulaşmak için ellerinden geleni yaparlar.

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ ﴿٨٠﴾ وَآتَيْنَاهُمْ آيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٨١﴾

15:80 Andolsun ki Ashâb-ı Hicr de peygamberleri tekzip etmişlerdir.

15:81 Biz onlara ayetlerimizi vermiştik de bunlardan yüz çevirici idiler.

Peygamberleri yalanlayanların inanacakları ne kalır ki öğüt ve ibret alıp da düzelsinler. İnsanlara Allah'ı gereği gibi tanıtan, imanı-şirki anlatan, iyiyi-kötüyü, doğruyu-yanlışı, hayrı-şerri, Hakk'ı-batılı peygamberler bildirir.

Rivayetlere göre Medine ile Şam veya Mekke ile Tebük arasında Hicr şehrinde yaşayan Semud kavmi de Hakk'tan uzaklaşmışlar: Allah'ta onlara Salih peygamberi göndermişti. Onlar ise peygamberliğinin doğruluğuna dair mucize istemişler. Hz. Salih de bir deveyi göstererek istedikleri mucizenin bu devede olduğunu ifade etmiş ve bu deveye zarar vermemeleri hususunda kavmini uyarmıştı. Bu onlara bir sınavdı. Ayrıca yeryüzünde karışıklık çıkarmamalarını, zihinleri bulandırmamalarını tembihlemişti. Fakat onlar bildiklerinden şaşmadıkları gibi söz konusu deveyi kestiler.[39]

Peygamberlerin bildirdikleri her söz çürütülmeyecek mucizeler olmasına rağmen, inanmayanlara istediğiniz kadar doğruyu gösterin onlar yine körlüğü tercih ederler. Verilen melekelerini akıl ve heva putuyla örtenlere hidayet nuru sızmaz ki iman etsinler; düşünüp bu örtüyü kaldırmadıkları sürece de azgınlık-

[39] Bkz: 7/77, 78

ları artar ve helâk olarak dünyaya veda ederken, ahirette ise daha acı bir azapla karşılaşacaklardır.

❀ ❀ ❀

وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا آمِنِينَ ﴿٨٢﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ﴿٨٣﴾

15:82 Onlar dağlardan emin, emin evler yontup oyarlardı.

15:83 Derken onları dahi sabaha girdikleri sırada o (korkunç) **ses yakalayıverdi.**

Münkirler ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar, hangi tedbiri alırlarsa alsınlar Allahtan gelecek hiçbir azabı önleyemezler. Kimyasal silahları, muhkem kaleleri, atomları, sultalarını Allah hiç bilmedikleri yerden tersine çevirir, düzenlerini altüst eder. Ölüm ve Allah'ın takdir ettiği helak olmaları zamanı geldiği zaman kimse karşı koyamaz. Uyarılmalarına rağmen aklını hevalarıyla körleştirenler babalarımızı da bu yolda bulduk diye onları taklit ederler de onların düştükleri zilleti, başlarına gelenleri görüp ibret alıp yollarını düzeltmezler. "Kendilerine gelmiş hiçbir delil olmadan Allah'ın ayetleri hakkında tartışanlar var ya, onların göğüslerinde kendilerine ulaşamayacakları bir büyüklük taslamaktan başka bir şey yoktur..." (40/56) " Onlar koyu bir cehalet içerisinde kalmış gafillerdir." (51/11)

Cehalet zilleti içerisinde yaşayanlar ancak ölüm, helak ve azabı gördüklerinde uyanırlar ama artık uyanmanın hiçbir yararı olmaz.

Bu helak haberlerinden ders alarak inananların şu önemli mesajları hatırlamaları gerekir. Müslümanlar cahili ortamlarda

kötülüklerle mücadeleyi ciddiye almadıkları sürece onların etkisinde kalırlar; dolayısıyla yer yer cevazlar bularak kendilerine uygun yanıyla taklidi, tavizli bir hayatın arkasında sürüklenir ve toplumsal helaki hak ederler.[40]

❀ ❀ ❀

فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٤﴾

15:84 Binaenâleyh kazanageldikleri (irtikap ettikleri) **o şeyler kendilerinden** (hiçbir azabı) **def edemedi.**

Azabı hak edenleri hangi güç Allah'ın gazabından kurtarabilir. Ey insanoğlu şu dünyada birçok imkânlara sahipken, genç, dinç ve dinamikken bir hastalığa maruz kalıp hiçbir çare bulamayacak kadar acizleşirsiniz. Ne servetiniz, ne statünüz, ne tabibiniz ona çare bulabilir... Bütün bunları düşünüp ibret alanlar Allah'ın iradesine karşı koyulamayacağını anlar ve hayatını İlahi iradenin rızası doğrultusunda yaşar. Fakat her şeyi bir sebebe bağlayıp İlahi iradeyi görmeyenler ise küfründe devam eder.

Allah'ın Rahmet'inin de gazabının da giremeyeceği yer yok. O, ol emriyle her şeyi yapmaya kadirdir. 85. ayet-i kerime de bu gerçeğe parmak basıyor:

❀ ❀ ❀

[40] Bkz : 5/79, 7/164, 165, 8/25

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلاَّ بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ فَاصْفَحْ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ﴿٨٥﴾

15:85 Gökleri, yeri ve aralarındaki şeyleri biz hak (ve hikmete uygun) **olmayarak** (şer ve fesadın devam etmesi için) **yaratmadık. Elbette o saat gelecektir. Şimdilik sen aldırış etme,** (onlara karşı) **güzel** (ve tatlı muamelede) **bulun.**

Kur'an'ı Kerim de sık sık hatırlatılan kevn-i ayetler (gök ve yer) hiçbir kimsenin inkâr edemediği bir nizam ve intizam içerisinde hareket etmektedir. Başıboş hiçbir şey yoktur. Bu muazzam kâinatta bulunan her şey Hak ile idare ediliyor.[41] Bütün bu oluşlar nasıl inkâr edilemeyecek gerçeklerse kıyamette o kadar gerçektir. O halde bize yollarımızı göstermiş olduğu halde ne diye biz Allah' dayanıp güvenmeyelim? Sizin bize vermiş olduğunuz eziyete elbette katlanacağız...(14/12)

"...Müşriklerden incitici sözler duyacaksınız ama sabreder ve Allah'a ittikâ ederseniz işte bunlar yapmaya değer işlerdendir." (3/86) Onların halini, içerisine düştükleri zilleti ve ebedi helaklerini düşünün azim ve sebat ile dininize sarılın; hakikati yaşayarak, anlatarak onlara gösterin. Bu sizin onlara göstereceğiniz en güzel yöntemdir. Sizinle savaşmayan, haklarınızı gasbetmeyenlere güzel davranarak gönülleri fethedin.[42]Güzel muamele, güzel bir söz, o denli verimlidir ki hayat ve toplum her an onun meyvesini alır. Çünkü "güzel söz" düşüncede berraklık, sinirde denge, karakterde güç ahlâkta zenginlik, ilişkilerde sebat, konuşmada doğruluk, kültürde asalettir. Kısacası o,

[41] Bkz: 21/16, 38/27, 10/3
[42] Bkz: 20/44, 10/8

yerinde kullanıldığında her şeyi hayra tebdil eden bir iksirdir. Kötü bir söz ise kötü sonuçlar doğurmaktan başka bir şey üretmez. Şiddetle, kötü sözle meseleyi çözemezsiniz. Güzel söz ve hareketlerle Hakk'ı gösterme uğrunda gereken gayreti fedakârlığı göstermeye çalışmak gerekir.[43]

Küfre karşı koymanın en etkili yolu kendi bilincinizi, kendi değerlerinizi korumak ve yaymaktır. Allah'ın rızasına erişip kurtulanlardan ve kurtaranlardan olmak için sabırla gereken fedakârlıklar gösterilmelidir.

Elbette hayat imtihanın da karşılaştığımız her şey hoşumuza gitmiyor. Cahillerden, müşriklerden eza ve eziyet verici şeylerle karşılaşılır. Savaşıp ve fitne çıkarmadıkları zaman onlarla iyi geçinme ve güzel muamele etme yoluna gidilmelidir. Fakat fitne çıkarıp sizinle savaşırlarsa onlara aman vermeyin. [44] "Eğer müşriklerden biri senden aman dilerse, Allah'ın kelamını işitip dinleyinceye kadar ona aman ver, sonra (Müslüman olmazsa) onu güven içinde bulunacağı bir yere ulaştır. İşte bu (müsamaha), onların bilmeyen bir kavim olmalarından dolayıdır." (9/6)

Diyanet İşleri Kur'an Yolu tefsirinde bu konuya şöyle açıklama getirir: "Bu ayette geçen "Hakk" kelimesi adalet ve insaf anlamında da yorumlanmıştır. Buna göre Allah, âlemi ve onda olup bitenleri, bu arada insanlığın tarihini de bir haksızlık ve zulme göre değil, insaf ve adalet ölçülerine göre yaratıp yönetmektedir, yaratılışın yasası adalettir. Şu halde geçmişte bazı kavimlere peygamberler gönderip iman edip hallerini düzeltmeleri için gerekli bütün uyarıları yapmış, olabilecek bütün fırsatları tanımışlar, fakat onlar yinede bildiklerinden şaşmamışlardır.

---

[43] Bkz: 3/159, 16/125
[44] Bkz: 2/193, 9/12-14, 22/39

Bu durumda günü geldiğinde onların cezalandırılması da Hakk'tır adaletin gereğidir."

"Allah halkı zalim olmadan ülkeleri helâk edici değildir. (28/59, 6/131) "Allah zerre kadar haksızlık etmez..." (4/40–124)

Allah'ın geçmişe dair ayetlerde özet olarak verdiği bilgiler de hakikaten yaşamış olan toplumların, hak ettikleri için başlarına gelen belalara dair gerçek bilgilerdir."...kendi elleriyle işledikleri yüzündendir..." (42/30)

Yine bu ayette geçen "Sefeha" kelimesi yüz çevirmek, vazgeçmek, affetmek, müsamaha göstermek, geniş davranmak manasına geliyor. Bu anlamlardan yola çıkarsak üstte de değindiğimiz gibi Müslümanların cahillere acıyıp İslam'ı idrak etmeleri için en uygun ve anlaşılır bir dille konuşmalı ve iyi davranmalıdırlar. Bir anlamda seni öldürmeye gelen sende dirilsin gibi. Hakk'tan uzak ölüleri hidayetle diriltmek için muhatabın olumsuz, sert ve kırıcı da olsa öfkeye kapılmadan, mümkün olduğunca yumuşak davranarak, kırmadan, hırs çıkarma, iç soğutma kabilinden duygularla değil, gerçekten merhametle uyarmalıdır. Allah'ın üzerimizdeki Rahmet'ini düşünerek, empati yaparak yaklaşılmalı. Kısaca nerede nasıl hareket edeceğini bilmelidir. İyilik ve incitmeme adına fahşayı hoş görme cürümü işlenmemelidir.

Bu hususta Mevdûdi de Tefhiminde şu tembihi yapıyor: " ...batılın bugünkü kazandığı zafere üzülme; sorunlar da sürekli değildir. Cesur ol ve Hakk'a güven, batıla karşı zafer kazanacaksın, çünkü tüm evren sistem olarak Hakk'a yatkın, batıla düşmandır. Bu nedenle Hakk kalıcı, batıl yok olucudur.

❀ ❀ ❀

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨٦﴾

15:86 Şüphesiz ki senin rabbin (seni de onları da) **hakkıyla yaratanın** (senin de onların da halini ve her şeyi) **kemaliyle bilenin kendisidir.**

Âlim olan Allah, yarattıklarının temel yapısını, hangi temel çerçeve içerisinde yaşarsa huzur ve emniyet içerisinde olacağını bilendir. Bu nedenle onun çizmiş olduğu nizamnamesi de tamamen insan fıtratına uygun hazırlanmıştır. Bu gerçeğe inanarak itaatkâr olmak lazımdır. Bunu anlamak istemeyen veya akıl edemeyen veya işine gelmediği için gerçekleri yargılar gözle irdeleyenler, dünyada bir makineyi dahi en iyi bilen, onu yapan ustası olduğunu kabul ederek, makineyi yapıcısının prospektüsüne göre kullanması gerektiğine inanırlar da neden her şeyi yoktan var edenin prospektüsünde hata ararlar. Bu yaklaşım hem Allah'ı, hem de insanı yeteri kadar tanımada düşünmemenin getirdiği korkunç bir felaketi getirir. İman ile inançsızlık arasındaki farkı koyar ortaya.

Bu nedenle insanlar yaptıkları işlere kılıf giydirerek emellerine ulaşmaya çalışanlar bundan Allah'ı habersiz sanmasınlar. Allah kimin neyi hangi amaçla yaptığını bilendir.[45]

İnananların bu gerçeği çok iyi kavrayıp, ilmi bir haysiyetle zikir uyanıklığı içerisinde, samimiyetle Allah'a muti olmaları gerekir. Kafirlerecahillere aldırış etmeden yaşama azmini veren bu şuurdur.

❀ ❀ ❀

[45] Bkz: 3/5, 67/13

وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ ﴿٨٧﴾

15:87 Andolsun ki biz sana (namazın her rekâtında) **tekrarlanan yedi** (ayeti kerime) **yi ve şu büyük Kur'an'ı verdik.**

Tekrarlanan yediden maksat, tercihe şayan olan kavle göre Fatiha suresidir. Çünkü o her namazda tekrarlanır. Veya o surede Allah'a hamd edilir. Tevhitle şirkin arası ayrılarak, "Yalnız sana ibadet eder, yalnız senden yardım isterim." Düsturuyla istikamet üzere yürümenin yolu gösterilir. Bu istikamet üzere yaşayanların temiz, onurlu, faziletli bir hayat sürdürdükleri gibi, ahirette de dünyadakilerle kıyası yapılamayacak kadar nimetlere erecekleri müjdelenir. Bu onlara rablerinin vaadidir.[46]

Öyle veya böyle, bu Kur'an enfüste(iç âlem) ve afakta(dış âlem) mevcut olan ilahi prensiplere dikkat çeker. Hidayet, delalet sebeplerini açıklar. Çünkü bu kitap, kâinattaki hadiselerin işleyişinin bir gerçek olduğunu gözler önüne serer. Göklerin ve yerin yaratılışındaki kanunlar kadar bu kanunlarda sabittir, değişmez. Hayata yön vermek, idare edip hükmü altına almak yönünden son derece etkilidir. Yalanlayıcılar ne kadar yalanlarlarsa yalanlasınlar, batıl yolunun yolcuları onu yok etmek için ne kadar uğraşırlarsa uğraşsınlar, Hakkın yüzün örtemezler.[47]

Allah elçisi aracılığı ile indirdiği Kur'an'a uyanlara, kâfirlerin keyfi yaşamalarına özenmemeleri gerektiğini, gayri ahlaki yoldan elde ettikleri servet ve statülerine meyletmemelerini, onların bu yaşantıyla neler kaybettiklerini, kendilerinin ise onlara aldırmadan yollarına istikamet üzere devam ettiklerinde daha

[46] Bkz: 3/15
[47] Bkz: 9/32, 33

büyük izzet ve ikrama nail olacaklarını haber vererek, geçici, şeylere aldanmamalarını; imanın bahşedeceği güç ve faziletin yolunu gösteren Kur'an'a sımsıkı sarılmalarını ve bu hazinenin değerini iyi bilmelerini tembihliyor...

İşte Kur'an müminlere, bu anlayışın kapısını açıyor. Evet, Kur'an'ı Kerim dünya nimetlerinin tümüne karşı daha büyük kazançları elde edecek garanti kapısıdır.

❀ ❀ ❀

لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ
وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

15:88 Sakın (o kâfirlerden) **bir takımlarını faydalandırdığımız şeylere** (servete ve saireye) **iki gözünü dikip uzatma. Onların karşısında tasalanma. Müminler için de** (şefkat) **kanadını indir.**

Bir anlamda bu ayet, ellerinde olmayan sebeplerden dolayı zayıf ve çaresiz durumda olan mü'minleri teselli ederek ruhlarına sekinet, yaşamlarına huzur ve haz vererek imtihan sorularını başarı ile kazanma uyanıklığını kazandırır[48]

Kur'an'ı Kerim, mü'minlerin dünyevi nimetlere meyl edipte ellerindeki imanın neticesi olan amelleri ihmal etmemelerini, inkârcıların ilah edindikleri servet ve makama özenip geçici gayelerin arkasında sürüklenmemelerini, bunları ancak meşru yollardan elde edip Allah'ın rızası doğrultusunda değerlendirerek ahiret yurdunu kazanmaya vesile kılmalarını, gayelerinin bu olmasını tembihliyor.

---

[48] Bkz: 13/28

Dünyada verilenlerin hepsi insanların denenmesi için birer imtihan sorusudur ve her şey ölümle dünyada bırakılıp gidilecektir. Sahip olduklarıyla ahiret yurdunu arayanlar felaha, huzura erecekken, bu anlayıştan uzak olanlar hüsran içerisinde kalacaklardır. Hangi inanan başkalarının sahip olduğu servet statü, şan ve şöhret için dini değerlerinden taviz verir; hangi akıllı ahirete karşı basit değerleri satın alır.[49]

Müminler maddi, manevi kendilerini kalkındıracak kardeşlik müessesini geliştirmeliler, birbirlerine bir anne ve baba gibi şefkat kanatlarını indirmeliler; Kâfirlere karşı ise çetindirler.[50] Bu şuurla hareket edenlerden daha bahtiyar ve mutlu kim olabilir.

Allah'ım bizleri gözleri bu değerlerde olan kullarından eyle. Bizleri birbirini seven, birbirini himaye eden, birbirini uyaran kullarından eyle. Ey Rabbimiz bizlere merhamet et. Senin bizden istediklerini ve bizlere huzur ve saadet verecek işleri yapmamızı bizlere sevdir, bizlere kolay kıl. Ey Rabbim bizlere şefkat kanatlarını indir.

❀ ❀ ❀

وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ ﴿٨٩﴾

15:89 Ve de ki: "Şüphesiz ben (evet) **ben** (üstünüze inecek azabı ilahiyi) **açıkça haber verenim.**

Mü'minlerin merhameti birinin başına bela ve azap gelmeden öce uyarmaktır. Resuller imana davet ederken öncelikle teşvik edici, uyarıcı delillerde bulunurlar; buna karşı duyarsız

[49] Bkz: 3/14
[50] Bkz: 17/24, 48/29

kimseleri de helak ve azapla korkuturlar. Buna rağmen haktan yüz çevirenlere, olur olmaz ithamlarda bulunanlara aldırmadan, engellere takılmadan ilahi haberlerle insanları buluşturmaya çalışmalıdır ki Rabbin rahmeti üzerimize insin.

Bu ilahi gerçeği akledip düşünenler anlayıp iman edeceklerdir. Melekelerini hevai emelleriyle örtenler bu haktan yüz çevirirler. Bunlar için üzülmeye gerek yoktur.

Cehaletin ve küfrün felaketinden kurtulup, imanın erişti-receği yüksek hedefe ulaştıracak imkânı temin eden şey okumaktır. Düşünerek, gözlemleyerek, dinleyerek ve bizzat Allah'ın kelamını anlayarak okuyanlar hem Resulün elçiliğinden hem de vahyin doğruluğundan asla şüphe etmeyecektir. Fakat Kur'an'ı Kerim fikirlerini, emellerini teyid ettirmek için okuyanları değil, Rabbinin sözünü anlayıp onunla amel edeyim diyerek okuyanları hidayete erdiricidir. (2/2)

Ne olursa olsun Müslümanlar mutlak ciddi bir okuyucu olmalıdırlar. Allah'ın kelamından başkasını mutlak bağlayıcı görmemelidirler. Onun dışındaki kitapları okurken çok dikkatli olmalıdır. Eğer bir vecibeyi bir fetvayı dile getirmişse kaynağına bakmalı Kur'an'la tashihe gidilmelidir. Müslümanlar Kur'an ilmiyle imanlarını muhafaza etmez, kulaktan dolma bilgilerle işine geldiği gibi yaşarlarsa felaha eremezler. Bu ise ruhi boşluğu, akılda şaşkınlığı, ahlakta yozlaşmayı beraberinde getirecektir. Şu içinde bulunduğumuz asırda Müslümanlar, dinini kaynağından öğrenmek için gayret göstermediklerinden ezilen sömürülen acizler durumuna düşmüşlerdir. Şuurlu bir uyanışla sorumluluklarını yerlerine getireceklerine hâlâ bid'at ve hurafelerle emellerine kavuşmaları için Kur'an'ı alet ederler. Bu duruma düşmenin bir başka sebebini de 90- 91. ayetler açıklıyor:

❀ ❀ ❀

كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ ﴿٩٠﴾ الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ ﴿٩١﴾

15:90 Nitekim biz, (Kur'an'ı) kısımlara ayıranlara azabımızı indirmişizdir.

15:91 Onlar, Kur'an'ı bölüp ayıranlardır.

Bu ayeti kerimeyi birkaç boyutta değerlendirebiliriz:

1- İlahi mesajın kendi heva ve heveslerine, yaygın toplumsal eğilimlere uyan ilkelerine uyup diğerlerini göz ardı eden bir yaklaşımla dolaylı biçimde onların geçerliliğini inkâr edenler.

2- Bizde Müslüman'ız, hacı hoca çocuklarıyız, ne var ki hükümlerinin bu asrın insanları için olmadığını, geçmiş asrı bağladığını ileri sürenler.

3- Cahili bir yaklaşımla Kur'an'ı parçalara ayırıp her bir süre ve ayetleri dilek ve temennilerine erişmek için okuyanlar.

4- Dinde ayrılığa düşen ve gruplarına davet edenler Yahudi ve Hıristiyanlar gibi İslâm'ı tahrif etme cürümünü işleyenler. Kur'an'a bu şekilde yaklaşanlar muhakkak surette sorguya çekilecektir.[51] Ve birçok kavmin helakinin sebebi de bu olmuştur da bunu hiç bilmezler; bildikleri sadece kulaktan duyma, yaşadıkları sadece işlerine geldiği gibidir.[52] Bu inançla kendilerince hem sevap işler hem de korkularından emin, umduklarına nail olmanın rahatlığıyla sorumsuzca, kendilerine endeksli bir hayat sürdürürler. Bu aldanış giderek insanları dini değerlerden uzaklaştırdığı için Kur'an'ın müspet anlamda etkisi olmadığından dini İslam yakalarında işlevi olmayan bir rozet olarak duru-

[51] Bkz: 23/53, 43/43, 44
[52] Bkz: 2/78

yor. Haliyle cehalet onları taklitçi, yoz, yobaz, sorumsuz bir yaşama itiyor.

Din bezirgânlarının işleri bunların eliyle kolaylaşıyor. Giderek Müslümanlar geriliyor, eziliyor ve her kımıldadığında dövülen bir acz içerisindedirler. İslâm alemi denilen beldelerin hali içler acısı; içerde kaos, fitne, tefrika, dışarıdan ise şer güçlerin zulmü altında inliyorlar. Hakikati kavrayanlar ise Müslümanların uyanması için çırpınıp duruyorlar. İslam'ın idrakinden uzak Müslümanlar kendi aralarında bir diğerini dışlayan ve cephe alan durumuna gelmişler, parçala, böl, yut tuzağında tükeniyorlar. [53]

❀ ❀ ❀

فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٢﴾ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

15:92, 93 İşte rabbine andolsun ki onlara topuna yapmakta oldukları şeyleri elbette soracağız.

Allah Kur'an'ı şüphesiz, itirazsız inanılıp yaşansın diye indirmiştir. Ona inananlara Lâilâhe İllallah sözünün gereğini yapıp yapmadıklarını sorulacaktır. Eğer zanni, vicdani ve asrın gidişatına göre yaşanacak olunsaydı Allah niye bu Kur'an'ı indirsin di ve niye ondan sorumlu tutsundu. Kur'an'ın bir tek ayeti değiştirilemez, hükmü geçersiz kılınamaz. İnsanlar içinde yaşadıkları zamana, şartlara, ihtiyaçlara, bilgi ve kültür düzeylerine göre farklı açılardan bakabilirler, farklı yorumlayıp algılayarak ondan değişik biçimde yararlanabilirler, fakat şurasını kabul ediyorum şurası bu asra göre değil diyemezler.

---

[53] Bkz: 2/84, 3/199, 4/51, 5/44, 6/70, 159

Kim ne adına, hangi hesaplarla hareket etmişse yaptıklarından mesuldür. Kimin hiç ayırım yapmadan iman doğrultusunda hareket ettiğini, kimin işine geldiği gibi yaşadığını, kimin dini alet ederek yaşadığını Allah bilir ona göre yargılar karşılığını ona göre verir.

"O gün, size verilmiş olan her nimetten sorguya çekileceksiniz" (102/8)

"Hem kendilerine peygamber gönderilmiş olanlara soracağız, hem de gönderilen peygamberlere soracağız." (7/6) diyerek peygamberleri ve onlara tabi olanları emrolundukları gibi dosdoğru olmaya ve tebliği de bu minval üzere yapmalarını tembihliyor. 94. ayette bu hususa parmak basıyor.

❁ ❁ ❁

فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٤﴾

15:94 Şimdi sen ne ile emrolunuyorsan (kafalarını çatlatırcasına) **apaçık bildir. Müşriklere aldırış etme.**

İman idrakin de olup dinini dava edinenler hiçbir çıkar amacı gütmeden, herhangi bir dünyevi kaygıya takılmadan ve kınayıcıların kınamasından çekinmeden emrolundukları hakikatleri hem yaşayarak, hem de açıklayarak rablerinin rızasını kazanmaya çalışırlar. Çifte standartlı demagoji ustalarına, ifrat ve tefritçilere, bidat ve hurafecilere karşı uyarıcı tebliğler yapar ve aldatmalarına fırsat vermezler.

Çünkü bu tebliğ görevinin icrası dünyevi ve uhrevi hayatın selametini temin eder. Mistik, felsefik ve edebiyat yaparak Kur'an'ın zahiri batıni yönü vardır onları siz anlamazsınız diyen politik, ekonomik çıkarcıların şerrinden ilmi bir haysiyetle toplumu korumaya çalışırlar.

"Ey resulüm! Rabbi'nden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan koruyacaktır. Doğrusu Allah, kâfirler topluluğunu korumaz." (5/67)

Allah adına konuşmanın önem ve ehemmiyetini, getireceği vebali düşünmeden, çeşitli felsefi ve mistik anlayış sahibi olanlar, ilim ehli karşısında bir delil getirme konusunda aciz kaldıklarında nasların batınına uygun olduğunu, kendilerinin ledünni bir ilme yani ilahi ilme sahip olduklarını ve zahir ehlinin bunu anlayamayacağını ileri sürmüşlerdir.

Mutasavvıflar, ilim ehlinin getirdikleri deliller karşısında bocalayınca hep bu ve benzeri iddialarla kendilerini savunurlar ve karşı çıkanları, kısır(kabuk) ehli olmakla itham ederler...

Ne yazık ki birilerinin veli olacağına, onların gaipten haber verebileceğine inananlar kısır bir döngü içerisindedirler. Veli diye kutsanan kişi artık La yü'seldir; tutarlılığından emin olmadığı görüşlerine bile büyük bir kutsiyet atfedilir. Bunlar bir karar verdiğinde uzun boylu düşünmeye, istişarede bulunmaya çokta gerek görmezler. Ne söylerse zaten kabul ile karşılanmaktadır. Böylece kutsanan kişiler şeytanın tuzaklarına hazır hale gelir. Kutsayan kişilerin uğradıkları zarara gelince bir defa başkasına böyle bir gözle bakan kişinin, zaten şahsiyet problemi vardır.

Bu ayet Kuran'ın zahir ve batın yönü vardır diyenlere bir uyarıdır diye düşünüyoruz bu ayet.

Allah batın yani gizli tuttuğu hiçbir şeyden kullarını hesaba çekmez. Kur'an'ı anlayıp hikmetini kavrayıp anlatmaya davet eder. Batın ilmine sahip olduğunu iddia edip vahye eş koşan müşriklerden yüz çevrilmesini emreder. Allah insanı batınla veya müteşabihi kesin anlam vermekle de sorumlu tutmamıştır.

Mümin dinini fıkhetmek için gerekirse şura ve icma yoluyla doğruyu arama gayretini gösterir. Çünkü Allah insanları körü körüne değil, ileriyi görmeye çalışan " bir basiret üzere" çağırıyor. (12/108) Bunlardan anlıyoruz ki Müslümanlar Allah ve resulü adına kaynaksız konuşmamalı görüşleriyle nassı birbirine karıştırmamaya çok dikkat etmelidirler. Çünkü ilmi haysiyetten uzak tebliğciler çoğu zaman insanları İslam'a teşvik etmek veya günahtan sakındırmak için ifrat ve tefrite varan veya bidat ve hurafeyle harmanlanmış sözleri Allah ve resulü adına söyleyerek kendileri zulme düştüğü gibi bilmezleri de saptırırlar.[54] Fıkıhsız din gayreti çekenler, arayıcılığı gücü ve imkânı varken terk edenler, aynı zamanda atıl kalarak taklide razı bir hayat sürdürmeyi zararsız görenler, küfrün işini kolaylaştıranlardır. Kısaca dini yaşama ve tebliğ ilmi haysiyetle olmalı. Bu hassasiyetten uzak olanları uyarıp vahye davet etmelidir. Aksi takdirde Müslümanlar dünyada sefil ve zelil, ahirette ise elim azaba maruz kalacaklardır.

Onlar Rableri katında olacaklara kesin inanmış bir gönülle hayra nail olmayı umarlar ve bu gerçek üzere hayatlarını değerlendirirler.

Emrolunan hakikatleri hem yaşayarak hem de açıklayarak onların çifte standartlı aldatmalarına fırsat verme birliklerini parçala.

❀ ❀ ❀

[54] Bkz: 3/78

إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٩٥﴾ الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾

15:95,96 Allah'la beraber diğer bir tanrı daha tanıyan o istihzacılara muhakkak ki biz yeteriz. Onlar yakında (uğrayacakları akıbetleri) **bileceklerdir.**

Yaratan her şeyi idare eden Allah birdir eşi ve benzeri yoktur ki, başka ilahlar olsunda onlara itaat edilsin. Bu aklı kıt, arzu ve emeli uğrunda koştururken başka ilahlar edinme ihtiyacı olanların zanlarıdır.

Bu çifte standartlı müşriklerin ve birçok cehalet içerisinde kalmış din bilmezlerin içerisine düştükleri büyük bir zulümdür.[55] Hangi sebeple olursa olsun Allah'a eş koşmak amelleri zayi edici çok çirkin bir zulümdür. Müslümanların bu zulme düşmemeleri için Kur'an'ı çok iyi fıkhetmeye çalışmaları ve düşünmeleri gerekir. Nice iyi niyetli bilmezler Allah'tan başka yardımcılar, koruyucular, duaları kabule vesile kılan veliler edinirler.

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٧﴾

97. Andolsun, biliyoruz ki onların söyleyip durduklarından göğsün cidden daralıyor. (Habibim).

Bu hayatın bir realitesidir. İnsanlar hoşlanmadığı şeylerle karşılaşınca canı sıkılır. Hele de nitelikli insanların cahillerin asılsız, abuk sabuk söz ve davranışları ve hakikati dinlemeyip

[55] Bkz: 4/36, 6/14

takındıkları laubali hareketleri, hayırlarına uğraşanlara karşı besledikleri husumet ve karşı koyuşları, insanı çileden çıkaracak kadar tahammülü zor durumlara düşürebiliyor.

❀ ❀ ❀

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٨﴾

15:98 Sen hemen rabbini hamd ile tesbih et ve secde edenlerden ol.

Bu rabbin mü'min kullarına özel tembihidir. İnsan beşerdir şaşar, bulunduğu toplumun etkisinde kalabilir. Fıkıhsız elit ve aydınların sözleri yanıltabilir, ama kul rabbini gereği gibi tanır ve Kur'an'la hayatının tasihini yaparsa Allah'ın izni ile istikamet üzere yoluna devam eder.

Mülkün sahibini hamd ile tesbih edin. O'na şükredici olarak kulluk edin, bunda sizi daim uyanık kılan, arınmaya, korunmaya vesile olan namazı ikame edin. Çünkü namaz Allah'a tazimin en somut ifadesidir. Secdelere kapan ki erişilmez güç ve kuvvetiyle Allah'ın seninle beraber olduğunu hissedesin.

Hamd ve minnet Allah'adır. Hidayet bahşettiği için Allah'a Hamd ederiz. Ondan yardım diler ve ona tevekkül ederiz. Dünyaya veda ederken gülerek gözlerimizi kapatıp, mahşerde gülerek gözlerimizi açmamızı niyaz ederiz. " Ey Rabbim bana anne ve babama verdiğin nimetlere şükretmemi, razı olacağın işleri gönlüme getirmeni ve bizleri salihlerin arasına katmanı dileriz." (27/19) "Ey Rabbimiz! (amellerin)hesap olacağı gün beni Anne –babamı ve mü'minleri bağışla. Ey Rabbimiz! Duamızı kabul buyur." (14/41)

❀ ❀ ❀

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

99. Sana ölüm gelinceye kadar da rabbine ibadet et.

Ey inananlar hayat boşluk bırakmaya gelmez, gaflete dalmak, dünyevi emeller uğruna tavizkar davranışlarda bulunmak unutulmasın ki insanı Salebe ve Karun gibi olma tehlikesine sürükler. Böyle bir tehlikeden korunmak için, Rabbinin adıyla okumalı, düşünmeli, Rabbinin rızasını hayatın merkezine alınmalıdır.

Hidayetle şereflendiğin için hamdet, müşriklerin içerisine düşmüş oldukları cehalet karanlığına düşmekten kurtulduğun için, Rabbine derin bir saygı duyarak şevk ve iştiyakla, huşu ve haşyetle itaatte daim ol. Kötüleri ıslah etme, onların kötülüklerine engel olma hususunda azimli ve kararlı ol. Rabbinin desteğini ve yardımını yanın da hissederek ölüm gelene kadar zikir uyanıklığı içerisinde yaşa...[56]

"İyyake nabudu, ve iyyake nestain." Suphane Rabbike Rabbil izzeti amme yesifun, ve Selamün alel mürselin vel Hamdü Lillahi Rabbil âlemin. (37/180–182)

Sadagallahül Aliyyül Azim.

صدق الله العظيم

[56] Bkz:3/102, 7/123, 12/101

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

NAHL SÛRESİ

Giriş

Surenin adı Nahl, yani "bal arısı"dır. Çünkü arı, surede "vahiy" kelimesiyle ifade olunan sevkitabii ile hareket ederek her çeşit çiçekten bal toplar, çiçeklerin en faydalı usare (öz) sini alır ve insanlara şifa veren balı vücuda getirir. Kur'an-ı Kerim de, bütün peygamberlerin telakki ettikleri ilahî vahiylerdeki en iyi, en faydalı her şeyi toplayarak insanların ruhani hastalıklarına şifa olmak üzere gönderilmiştir.

Surede ağırlıklı olarak varlıklara, varlıkların idaresindeki insicama dikkatler çekilerek, Allah'ın yaratıcı gücü misallerle açıklanarak, düşünen akıllara, gören gözlere, işiten kulaklara hitap edilerek imana davette inkâr edemeyecekleri deliller dimağ (beyin)ları çatlatırcasına anlatılıyor...

Yine davetin temel esprisi olan uluhiyet, öldükten sonra dirilme, Allah'ın huzurunda hesap verme gibi haberlerin mutlak

doğruluğu da aklın inkâr edemeyeceği deliller gösterilerek Allah'a kulluk edilmesi hususunda gereken öğütler verilmektedir.

Surede insanın maddi ihtiyaçlarını giderecek sayısız ihsanlarda bulunulduğuna ve her şeyin onun hizmetine tahsis edildiğine, insanın şeref ve kerametine dikkatler çekilerek vahiy doğrultusunda iman edip şeref ve izzetini muhafaza etmesi tembihleniyor. Müteakip ayetlerde adalet, ihsan, sözünde durma, haramlar-helaller ve ahlaki konular üzerinde durulurken, münkirlerin akıbetlerini, boş iddialarını ve özürlerini mevzu ederek yapılan davet üzerinde düşünüp iman etmeleri hususunda anlayacakları misaller veriliyor.

Daha sonra Kur'an'ın evvelki kitapları kendinde cem ettiğine, dinin tamamlandığına, bunlar arasında ayrım yapıp haktan yüz çevirenlerin zulüm ve nankörlüklerinden dolayı dünya ve ahirette karşılaşacakları akıbetler anlatılmaktadır.

Surenin Mekke'de nazil olduğu rivayet edilir. 128 ayettir.

❀ ❀ ❀

أَتَىٰٓ أَمْرُ ٱللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَانَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١﴾

16:1 Allah'ın emri gelecektir. Artık onu vaktinden evvel istemeyin. O, onların (müşriklerin) **eş tutmakta oldukları şeylerden münezzehtir, yücedir.**

Peygamber davetine karşı çıkarak yalanlayan, onun sözlerini çürütmek için tehdit edildikleri azabın hemen gelmesini isteyenlere bir cevapla başlıyor.[1]

Allah'ın mutlaka yerine gelecek olan kanununu insanların taleplerine göre değil O'nun Sünnetullah'ı çerçevesinde icra

[1] Bkz: 6/58, 59

edilir. Çabuk istenilmesi onu öne almayacağı gibi, gecikmesini istemekte ertelenmesine sebep olmaz. Her şey zamanı gelince vuku bulur/bulacaktır.

Allah'ın azabı geciktirmesindeki rahmeti göremeyenler, her geçen gün azgınlıklarını artırarak yapılan uyarıları alaya alıp Hz. Peygamber'in ve müminlerin gerçek olmayan bir şeyle kendilerini korkuttuğuna dair birtakım asılsız söylemler geliştirip bilmez ve düşünmez insanlara yapılan davet hakkında akıllarına şüphe ve istifhamlar sokarak hakkı dinlemelerine engel olmaya çalışırlar.[2] Fakat her türlü aldatıcı demagojilere rağmen doğrunun, hakkın üstünü örtemezler/örtemeyeceklerdir. Hevaya dayalı ideoloji sahiplerinin gerçek yüzü ortaya çıktıkça, inanların erdem ve nitelikleri görüldükçe imanın etkisini yok edemeyecek ve Kur'ani gerçekleri asla gizleyemeyeceklerdir.[3]

❀ ❀ ❀

يُنَزِّلُ الْمَلاَئِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنذِرُوا أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنَا فَاتَّقُونِي ﴿٢﴾

16:2 O, kendi emriyle kullarından kimi dilerse ona (peygamberlerine) **vahiy ile melekleri** (Cebrail'i) **indirir. "Benden başka hiçbir tanrı olmadığı hakikatiyle** (onları) **inzar edin, benden korkun diye** (bildirin)**".**

Münkirler inkâr etse, müşrikler Allah'a eşler koşsalar da Allah bu düşünce ve fikir fukarası olan insanları kendi hâline bırakmıyor; elçiler görevlendirip vahiyler indirerek onların uyanıp iman etmeleri için yol gösteriyor.

---

[2] Bkz: 2/218, 4/153, 15/14, 15, 25/7, 826/186
[3] Bkz: 9/32, 33, 15/9

Allah insanı en güzel şekilde yaratıp her şeyi onun hizmetine vermekle bırakmamış, bilakis ona İslam'la yaşayıp en aziz olacak yolu göstermiştir.

Çünkü insana hayat bahşeden bilgi menbaı vahiydir. Dirileri uyarmak için indirilmiştir.[4]

Allah vahyi seçtiği melek aracılığı ile kulları arasından seçtiği peygamberlere indirir ve bu peygamberleri de kendinden başka yaratıcı ve ibadet edilecek hiçbir gücün olmadığını, mutlak itaatin ancak kendisine olacağını anlatsınlar diye görevlendirilmiştir.

Allah hükmüne kimseyi ortak kılmaz, O dilediğini resul olarak seçer, kulların da hakkında hayırlı ve zararlı olan şeyleri açıklar. O yaratıcı olma hasebiyle hükmünü hikmetine binaen verendir.

❀ ❀ ❀

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ بِالْحَقِّ تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣﴾

16:3 O, gökleri ve yeri Hak (kın ikamesine sebep) **olarak yarattı. O,** (kâfirlerin) **eş tutmakta oldukları şeylerden** (münezzeh) **ve yücedir.**

Aklı kıt, izan, düşünce ve fikirden yoksun dar görüşlü insanların dikkatleri uçsuz bucaksız ufuklara çekilerek bu kişiler uyarılıyorlar. Şu muazzam kâinatı nasıl inkâr edemiyorlarsa o vahyî bildirileri de inkâr etmesinler. Allah her şeyi bir anlam ve amaç için yaratmıştır. Hiçbir şey tesadüfi ve boşuna değildir.[5] Şu kâinatı basiretle seyredenler her şeyin yaratılış gayesine göre

[4] Bkz: 8/25, 27/80, 81
[5] Bkz: 10/5, 38/27

görevini itirazsız sürdürdüğünü ve onlardaki insicamı görür ve kendilerinin de yaratıcısı olan Allah'a inkıyat ederek emirlerine itaat ederler. Fakat algılama melekelerini heva perdesiyle örtenler ise haktan yüz çeviriyorlar.

Mükemmel yaratılan şu insanlar biraz düşünseler birçok imkâna sahiplerken ve kâinattaki tüm insanlar bir araya gelseler yine de her olmasını istedikleri şeyi yapamazlar. Ama bu gerçeğe rağmen bazı düşünemeyen insanlar sebepleri ilah edinebiliyorlar. Mesela rızkımı Cenab-ı Hak babamın vesilesiyle verdi diyecek yerde "beni anam-babam besledi büyüttü." demek; bizi düşmandan kurtaran ancak Allah'tır denilecek yerde "şu kurtardı bu kurtardı" demek gibi. Öldürmek, diriltmek, korumak, yardım etmek Allah'a mahsus iken bazı güçlerin de böyle şeylere gücü yeteceğine inanmak; Hak Allah'ın koyduğu hudutlarla gerçekleşir inancının yerine; Roma hukuku da adaleti sağlar demek bilerek veya bilmeyerek şirki oluşturur. Bilinsin ki bu sebepleri ilahlaştırmak şirktir. Allah'tan başka mutlak güç ve mutlak müessir tanımamak da tevhidîdir. Allah sizin ortak koştuklarınızdan beridir.

O'na ancak muhsin olarak yönelenler iman etmiş olurlar.

❀ ❀ ❀

خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ نُّطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ﴿٤﴾

16:4 İnsanı bir damla sudan yarattı o. (Böyle iken) **bakarsın ki o,apaçık yaman bir** (hasım) **kesilmiştir!**

İlahî irade bir damla nutfeden, alaktan, balçık karışımından muazzam bir insan meydana getiriyor. İnsanların aslı basit bir damla su gibi telakki edilse de, o bir damla suyun içerisinde milyarlarca sperm içinden sadece bir veya birkaç tanesi hayat

buluyor ve o ancak mikroskopla görülebilecek zerrecikte bütün hayat hücreleri ve sahip olduğu bütün melekeler, donanımlar o zerreciğin içerisindedir. Bu mucize varlığa dağlara dahi yüklenmeyen kutsi bir sorumluluk yüklenmiştir. O, bu sorumluluğu ile dünyayı imar ve idare eden, varlıkları hizmetinde kullanıp değerlendiren, kâşif ve mucitleriyle deha bir varlıktır. "Ahseni takvimdir"[6] Bu akılları hayrette bırakan oluşu Allah'tan başka kim meydana getirebilir. Bu mucize yaratılışı görmeyip de iman etmek için mucize isteyenler aklın gerisinde kalan nankör kimselerdir.[7]

Allah bu mükemmel varlığı daha mükemmel kılacak ve kendilerinin hayrına olacak ilham ve ilahî uyarılarda bulunarak- kula kulluk etmenin ve hevanın sürükleyeceği zilletten kurtaracak- elçilerle yol gösteriyor. Fakat bütün bu rahmete, ikrama ve ihsana rağmen uyarı ve öğütlerden hoşlanmayarak, onlara karşı çıkarak yaratıcısına "hasım" kesiliyorlar. "Ey insan! Seni yaratıp düzgün ve dengeli kılan, istediği bir şekilde birleştiren, ihsanı bol Rabbine karşı seni aldatan nedir?"(82/6-9) Onların niye böyle davrandıklarını yine onları yaratan Allah açıklıyor: "Hayır doğrusu siz, çarçabuk geçen (dünya hayatını ve nimetlerini) seviyor, ahireti bırakıyorsunuz" (75/20, 21)

❀ ❀ ❀

وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾

16:5 Davarları da (sizin faidenize) **o yaratmıştır ki bunlarda sizin için ısıtıcı ve koruyucu maddeler ve nice nice menfaatler vardır. Onlardan yersiniz de.**

---

[6] Bkz: 95/4
[7] Bkz: 76/2, 3

Bu şerefli yaratılan insana Cenab-ı Hak lütfedip ikramda bulunuyor. Sadece hayvanlar âleminden yararlınalı anlatmakla bitiremeyiz. Bu nimetlerden insanca istifadelenmemin yolu ilahî sınırları gözeterek nimetleri elde edip onları verene şükretmektir. Hiçbir nimet yaratıcının dışındaki varlıklardan bilinmemeli, itidalle yararlanılmalı ve gereğinden fazla büyütülüp veya küçültülmemelidir.

❀ ❀ ❀

وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴿٦﴾ وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَى بَلَدٍ لَمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ إِلاَّ بِشِقِّ الأَنفُسِ ۚ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٧﴾ وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لاَ تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

16:6 Akşamleyin getirirken, sabahlayın salıverirken onlarda sizin için (ne) güzel bir ziynet (ve zevk) vardır!

16:7 Onlar sizin ağırlıklarınızı yüklenir(ler), yarı canınız tükenmeden varamayacağınız bir memlekete (sizi) götürür(ler). Şüphesiz ki Rabbiniz çok esirgeyicidir, çok merhamet edicidir.

16:8 Hem onlara binmeniz için, hem ziynet için de atları, katırları, merkepleri yarattı. Sizin bilmeyeceğiniz daha neler yaratıyor O!

Allah lütfuyla, herkesin ruhunu okşayacak, tatlı meşguliyetlerle ihtiyaçlarını karşılayacak sayısız nimetler var etmiştir. Bunlara sahip olmak insanın gönlüne haz ve huzur verir. Hele bu sürülerin sabah merada yayılmak için çobanın peşinden gi-

dişleri, akşam ise rızıklanmış olarak dönüp rızık sunmaları sahibi için ne güzel bir lütfu ilahîdir.

Mesela geçim için beslenen hayvan sürüsünün içerisinden bir kuzunun ilk yaratılış hâli ile dünyaya gözlerini açan bebeğin durumunu bir kıyas edelim. Yeni doğan bir bebek annesinin yardımı olmadan ağlamaktan başka bir şey yapamaz ve bir iki yıl içerisinde ailesinin yardımları ile zorla ilk adımlarını atmaya başlar ve ancak yetişkin olunca ailesinin yardımı olmadan kendini yönetir. Yeni doğan bir kuzu ise doğduktan bir süre sonra kalkar ve hayata bağlanmak için Allah'ın o hayvanın annesinin damarlarından sızdırdığı sütle beslenmeye çalışır. Ondan bir iki gün sonra koşar, oynar, otlanır ve bir iki yıl içerisinde, bunların bazıları çeşitli şekillerde istifade edilmek için beslenir, diğerleri ise damaklara lezzet veren bir şifa olarak insanlara sunulur. İnsanoğlu onların her şeyinden ama her şeyinden istifadelenir.

Hayvanların da bakımı bir insanınki kadar zor olsaydı geçimi için hayvancılıkla uğraşan hiç kimse hayvan besleme cesaretini gösteremezdi. İşte Allah bunları elde etmede bereketli kolaylıklar lütfetmiştir. İnsan bakımı zor olduğu için istisna hariç bir aile yılda sadece bir bebek yetiştiriyorken hayvancılıkla uğraşan aile ise bir yıl içerisinde beş yüz hayvan bile yetiştirebiliyor hatta daha fazlası da olabilir.

Yüce Allah tüm evreni mükemmel bir şekilde yaratmıştır. Gördüğümüz güzellikler, verilen nimetler iman etmemiz için birer delilken insanların birçoğu bunların gerisindeki yaratıcı gücü, lütfu görmeyip bunları sebep sonuç ilişkisi olarak değerlendirip ilahî davetten yüz çevirerek keyfî hayat sürdürüyor.

❀ ❀ ❀

وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ وَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩﴾

16:9 Doğru yolu bildirmek Allah'a aittir. Kimi (yol) **ise eğridir.** (Allah) **dileseydi muhakkak hepinizi toptan hidayete erdirirdi.**

Allah, insanoğluna verdiği nimetleri sayıp sonra da sözü, insanların revan olacakları yola getirdi. O rahmeti sonsuz olan Allah, hayatlarına anlam katan, güven ve huzur içerisinde yaşayacakları doğru yolu göstermenin kendine ait olduğunu, bu yolu tercih edip o yolda yürümenin ise kullara ait olduğunu bildirmektedir.

İnanmak isteyenler için Allah'ın yolu apaçık ortadadır. İnsanoğlu hevasıyla aklını örtmediği müddetçe bu yolda emin olarak yürür.

Eğer herkes Allah'ın dilemesiyle hidayete erdirilmiş olsaydı bunun insan, için bir önemi olmazdı. İnsan da seçme iradesi elinde olmayan diğer varlıklar gibi olurdu. O zaman ne iradenin, ne aklın insan için bir ehemmiyeti olurdu. Ama Allah insanları "Ahseni takvim" üzere yaratarak diğer varlıklardan üstün kıldı ve yolunu seçmede özgür bıraktı ve dolayısıyla tercihlerinin sonucundan da sorumlu tuttu. İnsan için bu onun şanını yükseltecek şerefli bir imtihan sebebidir. Bu nedenle doğru yolda yürümek için insanların ilahî vahyi fıkhederek yaşamaları gerekir. [8]

[8] Bkz: 6/153

İnsanları dünya ve ahiret saadetine götürecek yol gösterilmesine rağmen, hevadan kaynaklanan sebeplerle başka inanç ve ideolojiler üreterek beşerin önerdiği veya önereceği yolların da mutlaka doğru olacağını söylemek, falanca-filanca hazretlerinin kanaatlerini kesin doğrularmış gibi ele almak hak yoldan sapıp şirke düşmektir.

İşin ciddiyetini kavrayan Allah Resulleri ve inananlar tüm uyarı ve tembihlere rağmen bazı kimseler doğruya gelmemelerinden (Hz. Musa Firavun'un; Hz. Muhammed amcası Ebu Leheb'in) yer yer müteessir olurlar. Rahim olan yaratıcımız sevgili resullerini ve müminlerini bu teessürden korumak için işte böyle uyarıyor ve diyor ki, ey müminler siz kendi kendinizde de sınırsız bir güç ve kuvvet tasavvur etmeyiniz. Bu imtihan dünyasında talip olma hürriyetiyle yaratılan insanların hepsi-Allah dileseydi-müminler olurlardı da hiçbir imtihani soru söz konusu olamazdı. O hâlde şimdi okuduğumuz ayette ve Yunus 99'da bildirdiği gibi doğru yolu bildirmek Allah'a mahsustur. Size ne oluyor üzülüyorsunuz, kendinizde de mutlak güç ve kesintisiz doğrular arıyorsunuz?

Doğru yolu bildirmek Allah'a aittir. Dolayısıyla doğru hayat tarzını seçmek insanın en önemli ve vazgeçilmez ihtiyacıdır. Çünkü yanlış bir seçim onu felakete götürür. Çeşitli nimetlerle insanın maddi ihtiyaçlarını sayısız veren Allah, insanın en önemli ruhi ihtiyacı, yani huzur ve güven içerisinde yaşayacakları hayat tarzını kendilerine elçileri aracılığıyla göstermiştir. Peygamberler bu hayat tarzının yaşayan canlı örnekleridir. İnsanlık, ne zaman bu nizamnamenin dışında bir yasayla idare edilmişse haksızlıklara, efendi-köle, ezen-ezilen, sömüren-sömürülen boyutunda az çok zulümlere maruz kalarak yaşamaya mahkûm olmuştur. Bundan büyük payı alanlar ise zulme karşı kıyama kalkanlar olmuştur. Yüzyılların deneyimi, insanoğ-

lu ne zaman kendi kendisine bir hayat tarzı çizmişse bu böyle olmuştur. Yaratıcı yarattığını en iyi bilen olduğu için ona en uygun yaşam tarzını da o bilir. İnsanların buna itimat edip yaşam tarzlarını ona göre ayarlamalıdırlar.

❀ ❀ ❀

هُوَ الَّذِي أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَّكُم مِّنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿١٠﴾ يُنبِتُ لَكُم بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالأَعْنَابَ وَمِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١١﴾

16:10 O, sizin için gökten, (buluttan) **su** (yağmur) **indirendir. İçilecek**(ler) **bundan, içinde** (hayvanlarınızı) **yaymakta olduğunuz ot** (lar) **da bundandır.**

16:11 (Allah) **onunla** (su ile) **sizin için ekin**(ler), **zeytin**(ler), **hurma ağaçları, üzümler ve meyvelerin her birinden** (nice rızıklar) **bitiriyor. Bunların her birinde tefekkür edecek bir zümre için elbette birer ayet vardır.**

Hayatın kaynağı su olmazsa olmazlarımızdandır. Yeryüzü suyunun tükendiğini düşünün. Varlıklar kısa sürede kurumaya ve yok olmaya mahkûm olur. İşte Allah olmazsa olmazlarımızdan olan su ile helakten kurtulacağımız ilahî haberleri insanlara bildiriyor ki maddi-manevi sahip oldukları değerleri lütfeden Rablerine itaat ederek şükretsinler.

O ki, verdiği su ile yerdeki toprağı ıslatıp verimli yapması, meyve veren bütün ağaçların meyve veren dallarını yere eğmesi, hayvanların yerde yeşeren bitkileri yemesi, açmış çiçeklerin bilip bilmediğiniz faydaları daha neler neler bütün bunları meydana getiren kimdir? Söyleyin O, suyunuzu kesse size su

indirecek kimdir? İçtiğiniz ve suladığınız ekinlerin suyunu buluttan indirip onları siz mi bitiriyorsunuz, yoksa bitiren biz miyiz? Rabbinizin hangi nimetini yalanlayabilirsiniz? Düşünüp iman edip şükretmeniz gerekmez mi?

Evet, bütün iyilikleri, güzellikleri kısmet eden, sebeplerini hazırlayan Allah iken O'nu görmezlikten gelerek sebeplere takılıp onları ululamak gerçek bir körlüktür. Bütün nimetlerden yararlanmayı Allah'tan bilip hayatı bu anlayışa göre yönlendirerek Allah'a gereği gibi şükredin. O'na eş ve ortaklar koşarak yolun eğrisine sapmayınız.

❀ ❀ ❀

وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٢﴾ وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣﴾ وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاخِرَ فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٤﴾

16:12 Geceyi, gündüzü, güneşi, ayı siz(in hizmetiniz)**e O râm etti. Yıldızlar da O'nun emrine boyun eğmişlerdir. Bunların her birinde aklını kullanacak bir zümre için elbette ayetler vardır.**

16:13 Sizin için yerde çeşitli renklerle yarattığı neler varsa (onları size müsahhar kılmıştır.)**. Bunların her birinde öğüt olacak, (iyi düşünecek) bir zümre için elbette birer ayet vardır.**

16:14 O, denizi- ondan taze bir et yemeniz, ondan giyeceğiniz (kullanacağınız) **ziyneti çıkarmanız için-** (hizmetinize) **râm edendir. Gemilerin orada** (suları) **yararak gittiklerini görüyorsun ki** (bu, sırf Allah'ın) **lütuf ve kereminden** (nasip) **aramanız ve** (ona) **şükretmeniz içindir.**

İçerisinde bulunduğumuz ve asla inkâr edemediğimiz şeylere dikkatler çekilerek imana ikna etme seanslarına Kur'an'da sık sık temas edilir.

Allah bütün eşyayı ve tabii güçleri süreklilik içerisinde yararlanılır hâlde insanların istifadelerine sunmuştur. İnsan, yapılan ikramlarla bedensel ve psikolojik sağlığına, çalışma, istirahat etmesine vs. bütün ihtiyaçlarını karşılamasına uygun bir hayat tarzıyla dizayn edilmiştir. Her şey kusursuz bir düzen içinde yer değiştirerek seyrine devam etmektedir. Bütün bunlar yüce Allah'ın egemenlik, plan, düzen, kontrol ve gözetiminde idare edilmektedir. "...bilesiniz ki yaratmak da emretmek de Allah'a mahsustur. O ne yücedir" (7/54)

Gece ile gündüz, sayılamayacak kadar çok hayvan ve bitki türleri, yerde ve gökteki tüm varlıklar izahı yapılamayan hikmetlerle yaratılmıştır. Her şey farklı görünüm ve görevle hizmetini sürdürmektedir. Hiçbir yaratılmışta fabrikasyonluk göremezsiniz. Tek düzeliğin zevksiz ve bıktırıcılığından uzak her göz ve damak zevkine göre ayrı ayrı hitap edilmiştir; her mevsimle hava, seyredilen manzara ile ruhları onore eder. Acı tatlıyla, güzel çirkinle, gece gündüzle sıcak soğukla, uyku uyanıklıkla anlam bulur...

Gece, günün yorgunluğunu, sıkıntısını, acısını uykuyla hafifletip rahatlatan zaman dilimidir. Sonra yeni bir güne beden ve zihnin dinlenmesi ile zinde ve rahatlamış olarak kalkılır. Batan güneşle sıkıntıları atmaya, doğan bir güneşle ruhunu ay-

dınlatmaya bakın. Gecenizi gündüze katarak gaflet uykusuna düşmeyin. Nedir o miskince yaşamak, hayatın hikmetlerini sezecek kabiliyetler sende mevcutken nedir bu gaflet? Sen oturur ve uyurken bile bütün hücrelerin çalışıyorken nedir bu hamakat? Kalk ey Müslüman! İlahi nur ile aydınlan ve aydınlat gece karanlığına bürünmüş gönülleri! Ey kâinattan yüce, meleklerden üstün olmaya aday olan Müslüman! Cenneti kazanmak için yapacağın birçok iş varken bırak bin bir mazereti, kalk miskinlik uykusundan! Seherlerde mağfiret dile! Temiz havayı çek ciğerlerine ve güne anlamlı başla, anlamlı yaşa! Başarının sırrı gafletten uyanıp az uyuyup çok çalışmaktır.[9] Senin gafletin münkirlerin üzerine tahakkümüdür. Şu unutulmasın ki, hakta da olsa batılda da olsa Allah'ın yardımı çalışandan yanadır! Hâl ve duruma bakarak yeise (ümitsizliğe) kapılma! Kaybettiklerinizdense sahip olduklarınızı görün! Allah sizler için ne güzel dünya ne güzel nimet ve imkânlar sunmuştur. Denizin muhteşemliği ve ondan yararlandıklarımız, ağırlığından dolayı batması gerekirken suya kaldırma kanunu koyup gemilerin dalgaları yara yara gidişi! Karadaymış gibi o muhteşem manzarayı seyrederek giderken kimi zaman zalimlerin helakini, kimi zaman mazlumların kurtuluşunu, kimi zaman keyifle içerisindekileri gideceği yere taşıması üzerinde bir düşünün! Bütün oluşları düşünerek seyretmesini bilenler için büyük dersler vardır. Ey akıl sahipleri yer çekimine rağmen hava boşluğunda uçanları, denizde yüzen gemileri yapabilecek aklı ve melekeleri sana veren Rabbine hamdet! Ey iman edenler, Allah'ın üzerinizdeki nimetlerini görün! O'na şükretmek için İslami değerlerinize sarılın ki size bahşedilen güzellikleri koruyabilesiniz! Bütün bu oluşları görüp de bunlardan ders alarak kendine çeki düzen vermeyenlere de,

[9] Bkz: 6/60, 10/67

iman etmeyenlere de yazıklar olsun! Kalk ey Müslüman! Sana kâinat oluşlarını hatırlatıp dersler veren kitabını oku!

Ey akıl sahipleri! Ey iman edenler Allah'ın nimetlerinden helal bir şekilde faydalanmanın kapıları sonuna kadar açıktır. Onlardan akıl ve gücünüz oranında çalıştığınız kadar istifade edebilirsiniz! Allah kullarına sonsuz ikram sahibidir. Kullarına hikmetle muamele edendir!

❀ ❀ ❀

وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَأَنْهَارًا وَسُبُلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥﴾ وَعَلَامَاتٍ وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ ﴿١٦﴾

16:15 O, sizi sallayıp çalkalar diye, yeryüzüne sabit ve muhkem dağlar, (bundan başka da) **ırmaklar, yollar koydu. Ta ki maksatlarınıza ulaşasınız.**

16:16 (Yer yüzünde) **daha nice alametler** (peyda etti). **Yıldız**(lar)**la da onlar** (insanlar) **yollarını doğrulturlar.**

Allah, akışkanlık içinde seyirde bulunduğumuz eşyaya, tabiata basiret gözüyle bakmayı ve ne kadar büyük bir rahmet ve nimetlerin içerisinde bulunduğumuzu fark ettirerek gafletten uyaracak hatırlatmalarda bulunuyor.

Gören her göz şu yeryüzünün sağlam zeminde sarsılmadan yaşama en elverişli bir biçimde sabit dağlar yerleştirilerek inşa edilmiş olduğunu görür. Eğer dağlarla şu yeryüzü muhkemleşmese, sürekli sarsılsa veya hep dönse insanlar veya varlıklar yerinde durabilir miydi? Bir anlık depremi, bir anlık başınızın döndüğünü düşünün, neyi tutabilir neyi yerinde bulabilirdiniz?

Gökyüzündekiler dökülse başınızı nereye saklayabilirsiniz? Güneş doğmasa, yağmur yağmasa hayat felce uğramaz mıydı?[10]

Yıldızlarla varacağımız yere ulaşmanın gerçek önemini ancak denizde, çölde yolculuk yaparsak anlayabiliriz. Bizler hazırlanmış yollardan gittiğimiz için bunun farkında değiliz. İnsanların istedikleri adrese ulaşmada düzgün yolların seçilmesi ve adresin iyi bilinmesi gerekir.

İnsanların iki âlemde de yolculuklarını selametle sürdürüp maddi-manevi felaha erişmek için güzergâhtaki işaretlere dikkat etmek gerekir. İnsanlara istedikleri adreslere gitmeleri için çeşitli imkânlar hazırlayan Allah, cennet yolunda da ilerlemek için gereken talimatları vermiştir. Selametle yolculuk etmemizde trafik işaretleri ne kadar önemli ise, cennete yapılan yolculukta da "sıratı mustagim"deki işaretlere dikkat etmek ondan daha önemlidir. Her ikisinde de yapılacak dikkatsizlikler maddi-manevi kayıplara sebep olacaktır. Gemi, çizilen rotadan, uçak, belirtilen çizgiden, arabalar, trafik işaretlerine dikkat etmeden yapılacak yolculuk güvenli olmayacağı gibi ebedî saadet yolculuğu da "sıratı mustagim" üzere olmazsa emniyetli olmaz, arzulanan menzile varılmaz.

Yarabbi şükrünle şad eyle gönüllerimizi, şahadete şahit kıl

❀ ❀ ❀

أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لاَ يَخْلُقُ أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لاَ تُحْصُوهَا إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨﴾

16:17 Yaratan (Allah)**, yaratmayan kişi gibi midir? Artık iyice düşünmeyecek misiniz?**

[10] Bkz: 50/7, 43/10

16:18 Allah'ın nimetini birer birer saysanız (bu, ne mümkün? Onu) **icmal suretiyle bile sayamazsınız. Şeksiz şüphesiz Allah çok yargılayıcı, çok esirgeyicidir.**

Bütün bu hatırlatılan nimetler insanın yeryüzündeki yaşamını sürdürmesinde ihtiyaçlarını karşılayacak imkânlardır.

Ey insanlar! Uçsuz bucaksız ufukları, nüfus arttıkça genişleyen rızkını artıran arzı, basiretle seyret ki ufkun açılsın da varlık ve olaylar hakkında daha çok bilgiler edinip bunların sağlayacağı imkân ve nimetlerden en güzel şekilde yararlanma imkânın olsun. Bu senin dünyada terakki etmen için gereklidir. Diğer yandan, kâinattaki incelikleri, harikaları mümkün olduğunca müşahede etmek yoluyla, bu nizamın kurucusu olan yüce Allah'ın varlığını ve sonsuz kudretini görerek güçlü bir imanla ona abd ol ki dünya ahiret yaşamında sana huzur, rahmet ve mutluluk nasip olsun.

Biz insanlar bir diğer insandan gördüğümüz iyiliğe karşı saygı, minnet ve teşekkürü bir borç biliriz. Peki, her şeyi yoktan var edip vereni bilip O'na şükretmemiz gerekmez mi? Varlıkları yaratan, imkân ve sebepleri meydana getiren hep o yüce yaratıcı değil mi? Akıl, yetenek gibi yapabilme imkânını Allah insana vermeseydi insan sadece diğer varlıklar gibi sevkitabii ile hareket ederdi. Hiçbir teknolojik keşifte bulunamazdı. Biyoloji astronomi nedir bilmezdi.

Ne büyük hamakat ki insanoğlu içerisinde bulunduğu nimetlerin pek de farkında değil, onun değerini ancak kaybettiğinde anlayabiliyor. Ey insanlar delilere bir bakın veya uzvunuzdan herhangi birinin yokluğunu düşünün de Allah'ın üzerinizdeki nimetini görüp O'na gereği gibi kulluk etmenin şükrünü yerine getirin ki vesilelerin önünde eğilip de zillete düşmeyesiniz.

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿١٩﴾

16:19 Allah, neyi gizler, neyi açıklarsanız bilir.

Bu kadar muhteşem oluşları meydana getiren, her şeye kadir olan Allah sinelerin özündekini bilir. Ondan hiçbir şey gizli kalmaz. O, her yerde hazırdır. Bunu idrak edemeyen veya onu zikirden gafil olanlar yaptığım yanıma kâr kalır diye, kimse görmüyor diye ahmakça işler yaparlar. Kıyamet günü Allah, herkesin amelini ortaya dökecek ve her insanı ameline göre cezalandıracaktır. Kim ne yapmışsa karşılığını ona göre alacaktır.[11]

❀ ❀ ❀

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لاَ يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿٢٠﴾
أَمْوَاتٌ غَيْرُ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾

16:20 Hâlbuki Allah'ı bırakıp da çağırdıkları (taptıkları nesneler) **hiçbir şey yaratmazlar. Onların kendileri yaratılıp duruyorlar.**

16:21 (Onlar) **diriler değil, ölülerdir. Ne zaman dirileceklerine şuurları da yoktur.**

Yaratılanlar ne kadar mükemmel ve güçlü olurlarsa olsunlar yoktan var etme imkânına sahip olmadıkları gibi varlıkların durumunu, iç yüzünü de bilemezler. Öldürmeye, diriltmeye, amellerinin hesabını görüp karşılığında neyi hak ettiklerine hak-

[11] Bkz: 11/61, 17/13, 53/39

kıyla hükmedemezler ki haklarında karar verebilsinler. Hâl böyle iken nasıl olur da insanlar O'ndan başka ilahlar edinirler.

Edindikleri ilahlar gerek edindikleri ideolojiler olsun gerek kendi elleriyle yontup yaptıkları putlar gerekse peygamberler, melekler, azizler veya şehitlerin ruhaniyeti olsun insanlık için ne yapabilirler. Kendileri bakılmaya, onarılmaya veya duaya muhtaçtırlar. Onların kabirlerini onaran, putları yontup yapan sizlersiniz. Taptıklarınız böyle bir şey yapamazlar. Sizler hayat sahibi olduğunuz hâlde nasıl olur da kendisi için dahi bir şey yapamayanlara taparsınız. "Allah'ı bırakıp da, size hiçbir fayda ve zarar vermeyen bir şeye hâlâ tapacak mısınız? Size de Allah'ı bırakıp taptığınız şeylere de yuh olsun! Siz akıllanmaz mısınız?" (21/66, 67) [12]

Olağanüstü gördükleri şeylere tapanları Hz. İbrahim şu temsil ile anlatarak uyarmaya çalışmıştır. Doğan yıldız, ay ve güneşin batışıyla batanları sevmem. "Ey kavmim, ben sizin Allah'a ortak koştuklarınızdan uzağım." diyerek tapılan şeylerin ne kadar muhteşem ve olağanüstü gözlerde büyütülen şeyler olsalar da yok olmaya mahkûm olduğunu ifade etmiştir. Kendileri idare edilen, kendisi için çizilen hayat kanununa müdahale edemeyen, kendilerine isabet edeceklere mutlak manada karşı koyamayan, muktedir olamayanlar nasıl başkasını koruyup gözetebilirler ki onlara sığınılsın, onlara bağlanılsın.

İnsanı koruyan, idare ve himaye eden, ihtiyaçlarını gideren, gideceği yolu gösteren Allah'tır. Bu nedenle insan bütün bağlardan azade olup kulluğu yalnız Allah'a has kılmalı, yalnız O'na abd olmalıdır. İnsan kullukta tevhidi çizgiden kaydığında Rabbine kulluktan uzaklaşır asılsız şeylere kulluk eder. Bu ise yaratılış gayesine ihanet etmektir ki yaptığı amellerin ebediyette

[12] Bkz: 22/73, 35/14

kendine hiçbir yararı olmaz. Bu nedenle putlar da puta tapanlar da ölü addedilmektedir.

Varlığı kendinden olup hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah, vakti gelince yarattıklarının hepsinin hayatına son verip onlara yeniden hayat verip huzuruna toplayacak ve soracaktır. "...şu kullarımı siz mi saptırdınız, yoksa kendileri mi yoldan çıktılar?" (25/17) (O gün)_aleyhlerinde söz hak olanlar (şöyle) demiştir (diyeceklerdir): "Ey Rabbimiz, işte bunlar bizim azdırdığımız kimselerdir! Biz, onları kendi azdığımız gibi, kendi arzuları üzerine azdırdık. Biz, onlardan uzaklaşıp Sana (döndük). (Zaten) onlar bize tapmıyorlardı." (28/63) "Böyledir. Çünkü Allah, Hakk'ın ta kendisidir. Onun dışındaki yalvarıp yakardıkları ise, batılın ta kendisidir. O yücedir. Büyüktür." (22/62) "...Allah'ın hükmüne karşı çıkacak hiç kimse yoktur..." (13/41)

❀ ❀ ❀

إِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُم مُّنكِرَةٌ وَهُم مُّسْتَكْبِرُونَ ﴿٢٢﴾

16:22 Sizin tanrınız tek tanrıdır. Ahirete inanmazların kalpleri (bunu) **inkâr edicidir. Onlar büyüksenen** (kimse)**lerdir.**

Bu ayeti kerime müşriklere bir cevaptır. Onlara ilahın tek olduğu birçok kevni ayete ve idaresindeki insicama dikkatleri çekilip uyarıldıkları hâlde, hevalarına yönelik ilahlar ihdas ederek resullerin uyarılarından yüz çevirirler. "Onlara "Allah'ın indirdiklerine uyun" dendiğinde: "Hayır biz babalarımızı üzerinde bulduğumuz yolda gideriz derler..." (31/21) Aslında onlar

hiçbir kimseye değil sadece hevalarına uyarlar. Hevalarını ilah edinip hakkı idrak etmeye yanaşmayan bu kimselerin içlerine ilahî nur girmeyecek kadar kalpleri mühürlenmiştir.[13]

Elbette aklını, gözünü, kalbini bir basiretle işletmeye yanaşmayıp hevalarına takılanlar, hevalarına hitap eden çeşitli ilahların elinde maskara durumuna düşerler. Taptıkları şeylerin yaratılmış ve ölmüş olduğuna dahi bakmaksızın onların Allah katında kendilerinden daha imtiyazlı olduklarına inanıp himayelerine sığınarak istediklerine kolayca kavuşacaklarına, uğur getireceklerine, faydaları olacaklarına inanırlar. "Oysa onlar diri değil ölülerdir." diyerek nefes alıp verenler olduğundan kendilerinin daha şanslı olduklarını, tövbe etmeye, Salih amel işlemeye fırsatlarının olduğunu hatırlatarak nasıl olur da ruhsuz cansız varlıklara taparlar diye kınanıyorlar. Doğrusu bu çok tuhaf ve çok abes bir durumdur.

Kâinatı var eden, idare eden, Allah' tır. Bunu kabul edip hiçbir fiilde O'na eş koşmayanlar Allah'ı birleyen bir imana sahiptirler. İnsanları ahirette kurtaracak da bu inanıştır.[14] Çok önemli olan bu tevhidi inancı zedeleyenler ne kadar ahiret için inanıp hazırlık yapsalar da istedikleri felaha ulaşamazlar. Bu nedenle inandım diyenlerin uydukları, takip ettikleri yolun doğru mu, yanlış mı olduğunu araştırmak zorundadırlar.[15] Çünkü şeytanın en büyük hilesi Allah ile aldatmasıdır.[16] Yaptıklarını ilmî bir haysiyetten uzak şirk, bidat ve hurafelerle harmanlayarak ibadet ettikleri için şeytanın sağ taraftan yaklaşıp aldattığı bahtsızlardır. Bunlar işlerini Allah için yaptıklarını zannettikleri için de kendilerini düzeltmeyi düşünmediklerinden tövbe de

[13] Bkz: 45/23
[14] Bkz: 2/112
[15] Bkz: 72/14
[16] Bkz: 31/13

etmezler. İşte şeytanın sağdan yaklaşması budur. Ellerinde Kur'an gibi bir kitap varken hak üzere yaşamanın zahmetine katlanmadan şaşmaz veliler edinerek kurtarıcılar arayanlar hüsrandan kurtulamayacaklardır.[17]

❀ ❀ ❀

لَا جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٢٣﴾

16:23 Şüphe yok ki Allah onların gizleyecekleri şeyleri de açıklayacakları şeyleri de bilir. Hakikat O, büyüklenenleri sevmez.

Her şey Latif ve Habir olan Allah'ın kontrolü altındadır. Hiçbir şey ondan gizlenemez. Kimin hangi amaçla kime kulluk ettiğini, kimin hangi amaçla kimden yüz çevirdiğini, kimin hangi gayelerle kendini ilah yerine koyduğunu, kimin neden ilahlar edindiğini bilir. Allah bu gerçeği elçileri aracılığıyla bildirerek, dolaylı olarak hesaba çekilecekleri bir yargı gününün geleceği uyarısında bulunmaktadır. Tüm bu uyarı ve ihtarlara rağmen tarafsız ve samimi olarak düşünmeden büyüklük taslayıp öğütten yüz çevirenler, küçüldükçe büyüdüğünü sanan aklı kıt Allah yanında sevilmeyen kimselerdir.

Allah'ın sevgisini kazanmanın yolu Resule ittiba etmekten geçer. Tüm işleri Allah'ın rızasını gözeterek yapıp O'na tevekkül ettiğinizde, Allah'a karşı gelmekten haşyet duyup sakındığınızda Allah'ın rızasını dikkate alarak iyilikte bulunduğunuzda

[17] Bkz: 9/31, 10/18, 39/3

ve güzel davrandığınızda Allah'ın El-Vedud isminin tecellisine mazhar olup sonsuz sevgiyle sevilip sevineceksiniz.[18]

Ey insanoğlu sevginin sevimliliğini kazandıran, kalbi harekete geçiren kutsal duyguyu olumsuz davranışlarla kirletme. Sever ve sevimli işler yaparsanız sevilirsiniz. Sevgisizlik insanı sevimsiz kılan, kalbi kanatan bir iç acısıdır.

Bu sevgi rahmetini görmeyenler huysuz, hırçın, uyarıldığında dinleyip anlamadan ters cevaplar verenlerdir.24.ayette onların bu hâlini tasvir ediyor.

❀ ❀ ❀

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا أَنزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾

16:24 Onlara: "Size Rabbiniz ne indirdi?" denildiği zaman "Evvelkilerin masallarını" dediler.

Uyarı ve öğütleri değerlendirmeden, gurur, inat ve taassupla bulunduğu hâli korumaya çalışan kimseler hakkı efsane, efsaneyi hak olarak değerlendirirler.

Bunlar geçmiş efsaneleri dinlemeye alışık oldukları için her duyduğu tebliği beşerî mi, ilahî mi olduğunu düşünmeden reddederler. Günümüzde de Hakkı hak ölçüleriyle değil de bidat ve hurafelerle, rüya ve ölçüsüz menkıbelerle algılayıp hareket edenler, kaynağa dayanarak uyarılmaya çalışıldığında, ön yargı ve taassupla "Biz gözümüzü açtık böyle gördük. Sen yeni bir din mi getirdin?" deyip kestirip atarlar. Oysa gerçek akıl sahiplerinin vasfı doğruyu aramaları, uyarı ve öğütler üzerinde düşünmeleri, sözü dinleyip en güzeline uymalarıdır.[19]

---

[18] Bkz: 3/31, 32.
[19] Bkz: 39/18, 72/14

İmanı ve tevhidî hakikatin ciddiyetini kavrama gayretinde olmayan aceleci, kolaycı bir yaklaşımla bu dine ilaveler veya çıkarmalar yaptıklarının farkında olmadıklarından yapmış oldukları tahrifatla ne korkunç bir fitneye, zulme düştüklerini bir düşünseler ilahî vahyi bütün imkân ve güçleriyle anlamaya gayret gösterirler.

Bu Kur'an, insanlığı uyarmak için geçmişin, geleceğin hayat nizamını kıssalar ile anlatarak uyarır, öğüt ve tembihlerde bulunarak kötülükten, kötü akıbetten sakındırır. Allah, ne mukallidin imanına ne de cahilin ibadetine itibar eder.

Avam, hurafelere meyillidir.

Araştırmayı durduranlar helak olur.

Taklit, takvadan sayılmaz.

Bidat ve hurafecilerin sohbetinden kaç.

İbadetlerinin ecrine ermek istiyorsan âdetlerden vazgeç. İbadet ediyorsan âdeti, riyayı, büyük görünme kaygısını bırak. Yoksa 25. ayetteki insanların düştüğü vebali yüklenmiş olursun.

❀ ❀ ❀

لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٢٥﴾

16:25 (Böyle söylemeleri ancak şu akıbete uğrayacakları içindir) **Çünkü onlar kıyamet gününde kendilerinin günah yüklerini kâmilen**(bütünüyle) **taşıdıktan başka saptırdıkları bilgisiz kimselerin veballerinden bir kısmını yükleneceklerdir. Dikkat et ki onların sırtlayacakları bu yükler ne kötüdür!**

Vahyî bir delile dayanmayan iş ve sözlerle kişileri avutup oyalayanlar Peygamber'in kendilerine bildirdiği İslami konuları tarafsız ve samimi olarak düşünmemiş olduklarından gerçeği bulamazlar.

Allah'ın dinini oyun ve eğlence edinenler, çıkar ve ideolojileri için tevil edenler, bidat, hurafe ve menkıbelerle İslam'ın tahrif olmasına sebep olanlar İsrailoğulları'nın maruz kaldığı helake uğrayacaklardır.[20]

Bu ikaz ve tehdit Müslümanların İslam adına söyledikleri, uyguladıkları şeyler hakkında çok dikkatli olmalarını tembihler. Aksi takdirde bilgisizlikle, yoldan çıkardıkları bilmezlerin günah yüklerini de taşırlar.[21]

Ey dinin önem ve ehemmiyetini, ahiret hesabını hesap etmeyenler. "Hangi asırda yaşıyoruz?", "Yap, et günahı boynuma", "Hele şimdi hayatını kazan, ilerde yaparsın", "Allah affedicidir" diyerek gençliği günaha karşı duyarsızlaştırıp yoldan çıkardıklarınızın günah yükünü nasıl taşıyabileceksiniz?

"...O gün vah bana, ne olurdu ben falanı dost tutmasaydım! O beni, bana gelen zikirden (kitaptan) saptırdı..." diyenlerin de hesabı ağır olacaktır.[22]

Sapanla saptıranın bilgisiz olması uydukları yolun ne olduğunu bilmemelerindendir. Bu da tek başına iyi niyetin yetersizliğini, ihlasla beraber, doğrunun tespiti için gayret sarf etmenin vücubiyetini ortaya koyar. Önemine binaen bir daha ifade ediyoruz k, iyi niyet insanı kurtaramaz, Kur'an'a uymadıkça, Kur'an insanı kurtaramaz fıkhedilip uymadıkça.

---

[20] Bkz: 2/59.Not
[21] Bkz: 4/85.Not
[22] Bkz: 38/59-65, 25/29

قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَتَى اللَّهُ بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

16:26 Kendilerinden öncekiler de (tıpkı müşrikler gibi peygamberleri aleyhine) **fasid planlar kurmuşlardır. Nihayet Allah onların binalarını ta temellerinden** (yıkmayı) **diledi de üstlerindeki tavan tepelerine göçtü** (onları helak etti.). **Hem bu azab onlara şuurlarının eremeyeceği taraftan gelmiştir.**

Bu ayet dini tahrif edip dinin insanlar üzerinde etkisini kırmak için kasıtlı, hileli tezgâhlar kuranları tehdit etmektedir.

Bu komplocular ne kadar uğraşırsa uğraşsınlar bu dini artık tahrif edemezler; dinini fikh- edenlerin gönlünden de onu söküp alamazlar. Çünkü Allah tüm tezgâhçı, komploculara karşı dinini tamamlamış ve onu kendisi koruma altına almıştır.[23] Artık bundan sonra sapanlar bilgisizliğinden, samimiyetsizliğinden ve hevasından dolayı oyuna gelip sapmışlardır. Kur'an'da bunların şerefini arıtmadığı gibi, ileride ondan sorumlu tutulacaklardır.[24]

Allah ile aldatılanlar, aldanmamak için yol aramayanlar bu dine hep zarar vermişlerdir. Sonuçta bilerek veya bilemeyerek sapan da saptıranların da dünya ahiret hesapları ağır olacaktır. Dünyadaki cezaları fitnenin içine düşmeleri, ahlaki yozlaşma, kaos, ekonomik dengesizlik, küfrün hâkimiyeti altında maddi-manevi zulme maruz kalmalarıdır. Ahirette ise durum daha vahimdir. Hüsrana uğrayanlar düzelemez ki düzelsin, kaçamaz ki kaçsın...

---

[23] Bkz: 5/3, 15/9
[24] Bkz: 43/43, 44, 25/52

Ey iman edenler! O günü ciddiye alıp muhsinler olarak Allah'a kulluk edin! Allah geçmişte Firavunların, Nemrutların ve tebaalarının nasıl tuzaklarını başlarına geçirdiğini, nasıl acı bir son ile dünyaya veda ettiklerini âleme ibret olsun diye anlatır. Ey bu Hak yolunun yolcuları küfrün satveti karşısında ümitsizliğe kapılmadan değerlerine sarıl. Onların tuzağını hiç bilmedikleri yerden bozacak Allah'tır. Bu haberle Rabbin seni teselli ediyor, sana moral veriyor. Hem sen Rabbin rızasındaki güzellikleri, cenneti arzulamıyor musun? O gün rüsvalığa uğrayanın vay hâline!

❀ ❀ ❀

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشَاقُّونَ فِيهِمْ قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٢٧﴾

16:27 Sonra kıyamet gününde de (Allah) **onları rüsva edecek ki: "Hani sizin, uğurlarında** (müminlere) **düşman kesildiğiniz ortaklarım nerede?". Kendilerine ilim verilen** (mümin)**ler: "Bugün,** (dediler) **hakikaten rüsvalık, zillet ve azap kâfirlerin üstündedir."**

Allah İslam'a karşı koyan hilebazların ahirette müminlerin karşısında nasıl küçülüp rezil olacaklarını anlatarak müminlerini onore ediyor.

Şu bir gerçektir ki şirke düşenler bu dünyada bağlandıkları, arkalarından gittikleri önderleriyle ideal ve ideolojilerini ayakta tutmak için resullere ve müminlere düşmanca tavır sergilemenin bedelini ağır ödeyeceklerdir. Onların bireysel ve toplumsal olarak yaptıkları her türlü çaba ve faaliyetleri, her şey bir

anda ölümle beraber hüsran olacaktır. Sultaları, saltanatları ve sahip oldukları hiçbir şeyin kendilerine faydası olmayacaktır. Nasıl olsun ki? Sevdikleri eliyle kabre konulup üstünün örtülmesine kim karşı çıkabilmiş ki?

İşte büyüklük taslayıp Allah'a itaat etmeyen bu varlıklar o gün utançlarından sus pus olmuşlar. Horlayıp susturdukları müminler ise aziz ve bahtiyar olacaklardır. Bu bahtiyarlığa ermek için müşriklerden eza verici, üzücü sözler işitseniz de sabredip takvaya sarılmanız, tevekkül ve teslimiyet göstermeniz azmetmeye değer işlerdendir.[25]

❀ ❀ ❀

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ فَأَلْقَوُا السَّلَمَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِن سُوءٍ بَلَى إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾

16:28 Melekler, kendilerine (küfürleri sebebiyle) **zulmedenlerin canlarını alacakları zaman onlar: "Biz hiçbir fenalık yapmazdık"** (diye diye) **teslim** (oldular)**. Hayır, Allah sizin neler işler olduğunuzu muhakkak ki çok iyi bilendir.**

Hiçbir kimsenin karşı koyamadığı ölüm anı... Henüz dünyaya yakın bir merhalede ama mana perdesi açılmamış ölüm meleğiyle yüz yüze geldiklerinde biz hiçbir kötülük yapmıyorduk diyerek teslim olurlar.

Ölümü akla getirmeksizin haram-helal, hak-hukuk gözetmeksizin hevası doğrultusunda yaşayanlar sonuçta kendilerine kötülük etmiş oluyorlar. Sanki hiç kötülük yapmamış gibi uysal bir tavır takınarak boyun büküp teslim olacaklar. Tıpkı yaramaz,

[25] Bkz: 3/186, 5/5414/12. Not

asi çocukların cezadan kurtulmak için çaresiz çırpınarak arka arkaya yalan söyleyip durdukları gibi Allah'ta bunları o yaramaz çocuklar gibi yalan söylediklerini bilendir.

❀ ❀ ❀

فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَلَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٢٩﴾

16:29 O hâlde, içinde ebedî kalıcı olarak, girin cehennemin kapılarından. (Bak) **büyüklük taslayanların mevkii ne kötüdür!**

Ölüm ile ruh bedenden ayrılır. Sonra ruhun sahibi dünyada iken hayat tarzı ne ise ona göre bir muameleye tabi tutulabilir. Bu kabirde bekleme süresini uykudaki rüya âlemine benzetebiliriz veya kıyametle kabir arasında geçen zaman mefhumunu uykuda geçen zaman süreci olarak değerlendirebiliriz. İnsanlar bu âlemden sonra bilinmeyen berzah denilen bir yerde bekledikleri rivayetler arasındadır. İnsanlar ruhlar âleminde, anne karnında ve kabirde geçirdiği süreci bilmez ama yaşadığı hayatı ve ölümü nasıl biliyor ve inkâr edemiyorsa ahiret hayatı da aynen yaşam ve ölüm gibi gerçektir. Allah ruhlar ve ahiret âlemine dair olanlar/olacakları açıklamıştır. Artık ölümden sonrasına inananlar ona göre yaşamalıdır. Sonuçta herkes yaptığının karşılığını görecektir.

❀ ❀ ❀

وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا خَيْرًا لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٠﴾

16:30 (Allah'tan) **korkan ve korunanlara: "Rabbinizin indirdiği nedir?" denildi. Onlar da:** "(mahz-ı [bütünüyle])**hayr" dediler. Bu dünyada iyi hareket edenlere güzel bir** (mükâfat) **vardır. Ahiret evi ise elbet daha hayırlıdır. Takva sahiplerinin yurdu hakikat ne güzel!**

İmanın hayrı anlaşılıp yaşandıkça görülür. İman doğrultusunda yaşamak dünyada erdemli, onurlu, günahlardan beri temiz, huzurlu bir yaşamı, ahirette de sonsuz saadeti bahşedecektir. Gönüllere inşirah veren hayatın fevkinde olan takva sahipleri, Rablerinin her emrinin kendileri için mutlak bir hayır olduğunu bilip bu emre itirazsız itaat ederler. Hangi idrak sahibi geçici zevkleri için ahiret rahatlığını feda eder?

Hidayet esas olarak alınır yaşanırsa huzura erilir. Huzur İslam'da derken İslam'ın mana ve mefhumunu kavramadan yaşayanlar İslam'daki huzuru nasıl bulurlar.

Mutluluk dört dörtlük bir yaşamın ifadesidir. Bunu dünyada arayanlar en mutsuz insanlardır. Lakin bu dünya, mutlulukların yaşanacağı diyar değil, imtihan diyarıdır. Bu imtihanda sorulan sorular muvacehesince kişiye: Yorulmak, didinmek, bela ve musibetlerle karşılaşmak var. Böyle dört yandan kuşatılmış, hele bir de şeytanın yaman tuzağı içerisinde imtihan verirken nasıl, hiçbir sıkıntı, meşakkat ve çilesi olmayan bir mutluluk olur ki! Bu mümkün mü?!

Bu dünyada ancak kalpler Allah'ın zikriyle huzur bulur. İnsan mutluluğun en büyüğüne ancak öteki insanlara iyilik yapmakla kavuşabilir.

Mutluluk bizim dileğimizle, Allah'ın bizim için dilediği şeyin bir araya gelmesinden doğar. O'nun rızasında zafer, fetih ve egemenlik gibi güzel şeyler de vardır. Bundan daha çok huzur ve mutluluk veren müjde ise cennettir.

❀ ❀ ❀

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ كَذَٰلِكَ يَجْزِي اللَّهُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣١﴾ الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٢﴾

16:31 (O yurt da) **Adn cennetleridir ki altlarından ırmaklar akan bu** (cennetlere) **gireceklerdir onlar. Orada ne dilerlerse hepsi onların. İşte Allah, takva sahiplerini böyle mükâfatlandırır.**

16:32 Ki bunlar meleklerin pak ve asude olarak canlarını alacakları kimselerdir. "Selam (ve selamet) **size. İşlemekte olduğunuz** (iyi hareketlerin, amellerin) **karşılığı olmak üzere girin cennete" derler.**

Şu geçici âlemde her şeye rağmen muttaki bir yaşam mücadelesi verenler için bu güzel sonuç hazırlanmıştır. Bu müjdeler inananları Rabbin rızası doğrultusunda yaşamaya teşvik eder. Cennet, sorunlar, sorumluluklar, sıkıntı ve meşakkatlerin olmadığı, gönüllerin arzu ettiği her şeyin kendisine sunulacağı mekândır.

Onlar orada çok muhteşem bir törenle karşılanırlar. Melekler büyük bir hayranlıkla, gıpta ederek, sevgi ve büyük takdir ile selama durmuşlar, cennete götürüp ağırlamak için yarışırlar. Hani bir ülkenin başbakanına gideceği yerde karşılama töreni hazırlanırken gereken ihtişam, ihtimam gösterilir ama herkes onu severek ve isteyerek karşılamaz. Kimileri çıkarı, kimileri makamını korumak, kimileri terfi etmek, kimileri zorla, kimileri de severek törende bulunurlar. Bu sebeple etrafında korumalar vardır ve onun hayatına kastedenler olabileceği için tepelere keskin nişancılar yerleştirilir. Geçeceği yollara halılar döşenir, insandan örülü duvar arasından geçerek dinlenme, oradan ağırlanma odasına geçilir. Ey bu debdebeyi, ihtişamı görüp de bunu arzu edenler! Gelip geçici, içerisinde birçok endişe ve korkular olan böyle bir şeyin hasretini çekmektense melekler tarafından karşılanacak kimselerden olun. Bu öyle dünyadaki gibi milyarların içerisinden birkaç kişiye isabet edecek bir şans işi de değil, isteyen çalışır bu şerefe, izzete, ikrama nail olabilir.

Bilindiği gibi Cenab-ı Hakk'ın bir ismi de "Es-Selam"dır: O, her çeşit arıza ve hadiselerden salim kılan her türlü tehlikelerden koruyan, cennetteki bahtiyar kullarına selam edip selamete çıkarandır.

O Es-Selam'dır! İnsanları cehaletin karanlığından çıkarıp İslam'ın aydınlığına kavuşturmak için Kur'an, peygamber gönderip sağlam, selim bir yaşam tarzı da sunmuştur.

O hâlde bu kutlu sona kavuşmak için yapılacak her işi rabbin rızasını gözeterek yapan takva sahiplerinden olmaya gayret edilmelidir.

❀ ❀ ❀

هَلْ يَنظُرُونَ إِلاَّ أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلاَئِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ أَمْرُ رَبِّكَ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٣٣﴾

16:33 (Kâfirler) **kendilerine o meleklerin gelmesinden yahut Rabbinin emri** (erişip) **çatmasından başka bir şey mi beklerler?** (Buna hakları var mı?) **Onlardan evvelkiler de böyle yaptı**(idi). **Onlara Allah zulmetmedi. Fakat kendi kendilerine zulmettiler onlar.**

İnkârda inatlaşanlara iman etmeleri için inkârı mümkün olmayan deliller vardır. Onların iman etmeleri için her tür metotla uyarılar yapılmaktadır. Bunlara geçmiş kavimlerin başlarına gelenler anlatıldığında bu anlatılanları masal görerek azap ile tehdit edildiklerinde ise " Hadi tehdit ettiğiniz azabı getirin." diye alay ederler. Çünkü hevaları, kibirleri ve kör taassupları iman etmelerini engelliyor. Nuh diyor peygamber demiyorlar. Bu tiplerin iman etmeleri için bekledikleri tek şey ölümün gelmesidir. İşte o zaman, son nefeslerinde iman ederler ama artık bu imanın kendilerine faydası olmaz.[26]

Böylece kendi kendilerine zulmediyorlar. "Sakın Allah'ı zalimlerin yaptıklarından habersiz zannetme! Ancak Allah onları (cezalandırmayı), korkudan gözlerin dışarı fırlayacağı bir güne erteliyor." "Sakın Allah'ın peygamberlerine verdiği sözden cayacağını sanma! Çünkü Allah yapılan işleri karşılıksız bırakmaz."[27] Kötü işler işleyip çeşitli oyun ve dalaverelerle İslam'a cephe alan halkları ondan mahrum eden her mütekebbirin cezası elbette elim azaptır. 34. ayette uğranılacak elim azaptan haber veriliyor.

---

[26] Bkz: 6/158
[27] Bkz: 14/42-51

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٤﴾

16:34 Onun için yaptıklarının cezası onları çarpmış, istihza edegeldikleri (hakikat) **çepeçevre kendilerini kuşatı-vermiştir.**

Allah ahirete dair ne haber vermişse bu dünyada bir benzerini göstermiş ve tattırmıştır. Varlığı-yokluğu huzuru sıkıntıyı, sıcağı soğuğu en hafifinden en dayanılmazına kadar acıları yaşayanlar var. Musibetlere karşı ne kadar önlem alınsa da engellenemiyor. Ne kadar arkasından koşulsa mutluluk arzu edilen şekilde yakalanamıyor. Keşke düşünüp ibret alınsa da ahiretteki azaptan kurtulup, sonsuz saadeti yakalamak için koştursalar/koştursak.

Uyarı ve ikazları ciddiye almayıp onunla alay eder gibi yaşayanların vay hâline! Vay başlarına geleceklere! "O gün cehennem ateşine itilip atılırlar da işte yalanlayıp, uyarıları alaya aldığınız ateş budur denilir." (52/13,14)

❀ ❀ ❀

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلاَ آبَاؤُنَا وَلاَ حَرَّمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ إِلاَّ الْبَلاَغُ الْمُبِينُ ﴿٣٥﴾

16:35 (Allah'a) **eş tutanlar dediler ki : "Eğer Allah dileseydi ne biz, ne atalarımız kendisinden başka hiçbir şeye tapmaz, O'nsuz** (onun emri olmaksızın) **hiçbir şeyi (nefsimize) haram kılmazdık." Kendilerinden evvelkiler de böyle**

yaptı. Peygamberlerin üzerinde apaçık tebliğden başka (bir vazife) **var mıdır?**

Amenna Allah dilemedikçe hiçbir şey gerçekleşmez. Elbette Allah isteseydi hepinizi imana erdirir tek bir ümmet yapardı. Fakat bir imtihan gereği insanlara diğer varlıklardan ayrı yolunu seçme serbestîsi vermiştir. "... O size verdiğinde (yol ve şeraitte) sizi denemek için (böyle yaptı)" Bu tercih ona eşref-i mahlûk olduğu için verilmiştir. Allah verdiği bu hürriyeti akıl ve iradesini doğru kullananı aziz kılmak için dilemiştir.[28]

Şu bir gerçek ki suçlular yapılan uyarıyı hesaba katmadıkları gibi kendilerini savunmak için çeşitli sebepleri veya hep birilerinin yüzünden yaptıklarını ileri sürerek kendilerini aklamaya çalışırlar. Aslında bunlar Allah'ın istediklerini yapmak işlerine gelmediği için yaptıklarını, mantık oyunlarıyla Allah'ın dilemesine bağlayarak kurtulacaklarını sanırlar. Ey suçu ona buna atıp da aklını güzel kullanamayanlar bilesiniz ki "... Allah hiçbir zaman kötülüğü emretmez..." (7/28) Yaratıcı "... Kullarının küfrüne razı olmaz..." (39/7) "Buna rağmen o sapıklar derler ki: Eğer Rahman dileseydi biz onlara tapmazdık, O'na eş koşmazdık..." (43/20)

Şu dünyada Allah insanın iyi veya kötü, istediğini yapmasına müdahale etmez. Bu hiçbir zaman Allah'ın yapılanları onayladığı anlamına gelmez. Sözgelimi bir hırsız, bir cani cinayet işlese bunu Allah'ın dilemesiyle yaptı diyebilir misiniz? Eğer öyle ise neden bunlar cezalandırılır? Yaptığımız şeylerde bizlerin bir fonksiyonu yoksa suçumuz ne ki cezalandırılalım? Allah'ın ilmine, adaletine iftira ederek zulme düşmeyin. Dünyada ve ahirette yanlış seçiminiz, kötü niyetleriniz ve eğri eylemlerinizden sorumlusunuz, hesaba çekilip hak ettiğiniz cezayı

[28] Bkz: 6/149, 5/48

göreceksiniz. Dünyada belki yakayı kurtarabilirsiniz ama adili mutlak olan Allah'ın hesabından asla kurtulamazsınız.

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولاً أَنْ اُعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلاَلَةُ فَسِيرُوا فِي الأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾

16:36 Andolsun ki biz her ümmete: "Allah'a kulluk edin, putlar(a tapmak)**tan kaçının" diye** (tebliğat yapması için) **bir peygamber göndermişizdir. Sonra Allah içlerinden kimine hidayet vermiş, kiminin üzerinde sapıklık hak olmuştur. Şimdi yeryüzünde gezinin de** (peygamberlerini) **tekzip edenlerin sonu nice oldu, görün.**

İman ve inkâr Peygamberlik müessesini kabul ve red ile başlar. Aklını yapılan davet üzerinde düşünüp kullananlar hiçbir itiraz, şüphe ve tereddüt göstermeden peygamberlerin davetini kabul ederken aklını hevasına takanlar çeşitli itirazlar öne sürerek daveti inkâr ederler.

Allah, elçilerine iman edenlerin vehmin ve zannın labirentlerinde dolaşmaktan kurtarıp ilmin kazandırdığı onura, izzete, temiz ve anlamlı yaşam yolunu göstererek huzura ermelerini ve yüce mertebelere ulaşmalarını istemiştir. Fakat uyarıcı, yol göstericiler olmasına rağmen bilerek ve inatla karşı duran veya elçileri kabul etmelerine rağmen getirdikleri hükümlerin çağa uymadığını ileri sürerek yeni yasa ve kanunlar çıkarıp insanları

buna uymaya zorlayanlar da, onlara uyanlar da hak çizgiden saptıkları için hüsran içinde kalırlar.[29]

Allah insanları hidayet ve dalalet seçiminde serbest bırakmıştır. Hiçbir peygambere de insanları iman etmeleri için zorlamalarını emretmedi. Onları hakkı açık seçik anlatmakla görevlendirmiştir. Mesela Allah nikâhı takdir etmiştir ama insanlar istek, arzu ve talepleri doğrultusunda düşüncelerini geliştirir ve ona göre tercihini kendisi yapar.

Kur'an-ı Kerim'de açık seçik bildirilen bu ve benzeri ayeti kerimeler müşriklerin ve birçok günahkâr asilerin çizmek istedikleri cebir vehimlerini çürütmüştür. İçerisinde bulundukları durum kaderlerini değil ufuklarının dar olduğunu, akledemeyecek kadar aklın gerisinde kaldıklarını ihtar eder.

Ey haktan gaflet eden gafiller! Tarihi haber ve hayat gerçeği üzerinde düşünün! Yeryüzünde inkârcı azgınların sonu hep helak olmamış mıdır? Tarihe kanlı imza atıp kahırlı bir şekilde hayata veda etmemişler midir? Söz gelimi Hz. Musa ve İsrailoğulları'na mı Allah'ın azabı çattı yoksa Firavun ve yandaşlarına mı? Hz. Salih, Hz. Hud, Hz. Nuh ve diğer peygamberlere iman eden kimselere mi yoksa onları reddedenlere mi gelmiştir? İran Şahı Rıza Pehlevi mi, Irak Kralı Saddam Hüseyin mi, Kuruşçev mi, Miloşeviç mi? Hangisi lanetle, kahırla anılmıyor?

Bunlara ve toplumlarına bir mühlet tanınmış olması belki hidayete talip olurlar ve onların gerçek yüzleri ortaya çıksın diyedir. Her şeye rağmen dalalet üzerinde haddi aşarlarsa onlara verilen mühlet sona erer ve helak olurlar.[30]

---

[29] Bkz: 14/4

[30] Bkz: 15/4, 17/15. Not

إِنْ تَحْرِصْ عَلَى هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لاَ يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣٧﴾

16:37 Sen onların hidayet bulmalarına (ne kadar) **hırs göstersen şüphe yok ki Allah dalalette bırakacağı kimselere** (bu) **hidayet**(i) **nasip etmez. Onların** (azaplarını önleyecek) **bir yardımcıları da yoktur.**

Muhakkak ki Allah dilediğinde ve dilemediğinde hüküm sahibidir. Kâinat ve içerisinde seyreden oluşumlar O'nun Sünnetullah'ı çerçevesinde hareket eder. Gecenin gündüzü takip etmesi, mevsimlerin değişmesi, ağaçların kurumaya yüz tutması, rüzgârın esmesi, yaprakların düşmesi gibi... Bunun gibi hidayetten yüz çevirenlere de hidayet nasip olmaz. Hidayet hidayete talip olana Allah'ın hediyesidir. "Allah kullarını esenlik yurduna çağırıyor..." (10/25)

Allah bu gerçeği açık açık anlatmışken kim cennetten yer satabilir! Kim Allah'a birileri adına günahları affettirebilir! Kim isyan, inkâr ve şirkin vebalini bir başkasının üstüne atıp da kendini masum gösterebilir! İnsanın kurtulması, tövbesinin makbul olması için illaki Allah'a iman edip hidayet üzere yaşaması gerekir.

❁ ❁ ❁

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لاَ يَبْعَثُ اللَّهُ مَنْ يَمُوتُ بَلَى وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾ لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ ﴿٣٩﴾

16:38 Onlar "Ölecek kimseyi Allah diriltmez." diye olanca yeminleriyle Allah'a and- ettiler. Hayır, bu onun üzerinde hak bir vaattir. Fakat insanların çoğu (bunu) **bilmezler.**

16:39 (Allah diriltecek) **onlara hakkında ihtilaf edegeldiklerini açıklasın, küfür** (ve inkar) **edenler de kendilerinin ne yalancı kimseler olduklarını bilsin**(ler) **diye.**

Bu kadar mükemmel yaratılan insan şu geçici âlem için yaratılmamıştır. Bunu böyle iddia edenler kendindeki değeri görmeyen gafillerdir. Onlar böyle bir iddiayla Allah'a âcizlik atfediyorlar.

Ey basireti kör hakkı görmekten imtina edenler! Sizi yok iken var etmek mi yoksa var iken yok edip diriltmek mi daha zordur?[31]

O gün inanan da inanmayan da Rabbinin huzurunda toplanacaktır. O gün inkârcılar için zorlu ve çetin bir gün olacaktır.[32]

Aslında inkârcıların bu iddiaları, akli ve ilmi bir delili olmayıp inançsız bir kalbin, günaha meyilli ve bayağı hazlara düşkünlüğün, inatçı, kibirli ve küstah bir karakter yapısının dışa yansımasıdır.

---

[31] Bkz: 19/67, 50/15, 18/48
[32] Bkz: 4/87, 14/48

Doğumuna, ölümüne insan nasıl müdahale edemiyorsa yeniden dirilmesine de engel olamayacaktır. Allah güçlüdür, hâkimdir.

❀ ❀ ❀

إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾

16:40 Bir şey'i(n olmasını) **dilediğimiz zaman sözümüz ancak ona "Ol" dememizden ibarettir. O da derhal oluverir.**

Bu, Allah'ın kendine mahsus gücüdür. İnsan tarafından asla izahı yapılamaz. Dolayısıyla nasıl oluyor diye sorgulanamaz. İnsan için mucize olamaz dediği şeyler Allah için bu kadar kolay!

İnsana düşen şeksiz, şüphesiz, itirazsız, hesapsız teslim olup Allah kendisini nasıl tanıtıyorsa öyle inanmaktır. Allah'a bu şekilde inanmayanlar O'nun yaratma fiilini de kabul etmez, hâliyle öldükten sonra dirilmeyi de. Fakat hiç şüphesiz Allah her şeyi "ol" emriyle yerine getirecektir. Buna inanmayanlar öncelikle kendilerini yalanlasınlar.

❀ ❀ ❀

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

16:41 Zulme uğratıldıktan sonra Allah yolunda hicret edenleri biz dünyada elbette güzel bir surette yerleştiririz.

Ahiret mükâfatı ise her hâlde daha büyüktür. (Kâfirler bunu) **bilmiş olsalardı...**

16:42 (O muhacirler hak yolunda) **sabır u sebat edenler ve ancak Rabblerine güvenip dayanmakta olanlardır.**

Bu iki ayetten de anlıyoruz ki iman ve imani değerleri, dünyevi değerlerden üstün tutup uğrunda gereken mücadeleyi vermek gerekir. Bu din geçici dünya hayatını arzu edenlerin yolu değildir.

İman, İslam'ın kazandırdığı izzetle zulmü bertaraf edip hakkı hâkim kılmaktır. İşte müminler bu hayra kavuşmak için hicret ederler.

Hicret, kötülük ve zulüm diyarından uzaklaşıp Allah'a yönelmektir. Zulmün egemen olduğu alanı terk etmek hem kendini zulümden kurtarmak hem de gittiği yere rahmet götürmektir.

Hicret, imanın bahşedeceği ulvi değerlerle donanıp, zaaflardan kaynaklanan tortuları atıp yüce hedeflere yürümektir.

Bir mümin öncelikle büyük bir sabır ve azimle, bulunduğu beldede, tebliğe en yakınından başlayacaktır. Buralarda imkânlar kısıtlanır ise hicret edilir. Hak ölçüler çerçevesinde yapılan hicrette bir takım sıkıntılar yaşansa bile bilahare manevi ve ruhi bir tat, iyi bir geçim, yeni mümin kardeşler, Allah için yardımlaşma, özgürlük içinde İslam'ı yaşamak zulümden sonra az şey midir? Bu rahmeti bu ikramı Allah bahşetmiştir müminlerine.[33]

"Ahiret ecri ise elbette daha büyüktür." Bu müjde ile gönüller itminan bulur. Bu şevk ile Allah'ın rızasına talip olur müminler. Çünkü rablerinin rahmetine güvenleri sonsuzdur. Bu

[33] Bkz: 59/8, 9

iki hasletleriyle müminler itibar ve izzetle övülmekte rablerinin sevgisine mazhar olmaktadırlar.

Hayatta başarı, övgü, sevgi ve takdiri kazanmanın yolu azim, sabır, rabbe teslimiyet ve itaatten geçer. Yılgınlık, karamsarlık, cesaretsizlik insanı geriye iten, pasifize eden sebeplerdir.

İman gücüyle bilenerek, rıza-i ilahîyle şevklenerek onurlu bir hayat, sonsuz saadet için yarış her mümine müjdelenmiştir.

Ah keşke bunu hakkıyla idrak etseler! Allah yolunda cihad etseler! Günümüzde Müslümanlar bu idrake ne kadar muhtaçtırlar.

❀ ❀ ❀

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلاَّ رِجَالاً نُوحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ ﴿٤٣﴾

16:43 Senden evvel kendilerine vahyeder olduğumuz erkeklerden başkasını biz peygamber göndermedik. Eğer bilmiyorsanız zikir erbabına sorun.

Bu tür karşı çıkışlar müşriklerin özellikleridir. Bunlara ey müşrikler hevanızdan kaynaklanan imansızlığınızı örtmek için bahane aramayın. Peygamberler beşerdir deyip veya onlarda olağanüstü mucizeler görmeyi talep edip itirazlar edeceğinize onların neye davet ettikleri üzerinde düşünün veya ehli kitaptan ilmine güvendiklerinize sorun. Fakat düşünmekten, sormaktan uzak kimseler düşünmez, sormazlar. Tek yaptıkları şey huysuzca itiraz etmektir.

Burada Peygamberleri erkeklerden seçilmiş olmasını değerlendirecek olursak erkeğin gücü, serbestlik ve imkân alanı

daha geniş olduğundan elbette kadından çok daha değişik görevlerle sorumludur. Fakat vahyi seçtiklerine indirirken vahyi kabulde ve dava edinme hususunda cinsiyet ayrımı yapılmadan mümin, gücünce yapacağı işlerden sorumlu tutulmuştur.

Mümin erkek de cennete girer mümin kadın da. Hz. Havva anamız da Hz. Âdem babamızla beraber Allah'a muhatap olmamışlar mıydı?

Ayetten alınması gereken ders babalarını, hocalarını, atalarını, şeyhlerini taklit hastalığından kurtulup araştırmaları, yeterli bilgiye sahip olmayanların gereken hususta işi ehil olanlara sorup öğrenmeden, bir konuda doğru ve yeterli bilgiye sahip olmadan görüş ileri sürmenin veya iş yapmanın yanlış olacağını da öğütlüyor.

❀ ❀ ❀

بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾

16:44 (O peygamberler) **apaçık burhanlarla** (mucizelerle) **ve kitaplarla** (gönderildiler). **Biz sana da Kur'an'ı indirdik. Ta ki insanlara, kendilerine ne indirildiğini açıkça anlatasın ve ta ki onlar da iyice fikirlerini kullansınlar.**

Bu ayet doğruya talip olup doğru yaşamak isteyenlerin başvuracağı kaynak kitabın Kelamullah olduğuna dikkatleri çekiyor.

Tevhid üzere yaşamanın tek yolu vahyi idrak etmektir. Tevhid ile Müslüman kalmış insanlar fıkıhlarına başka, mutlak ve esaslı bir kaynak tanımamışlardır. Allah'a bizleri daha fazla yaklaştırsınlar diye rabler aramamışlardır. Çünkü kulu Allah'a

yaklaştıracak tek amil vahyi fıkhedip bu doğrultuda amel etmektir.

Peygamberin sözleri de bu bağlamda ele alınmalıdır. Kur'an'la çelişen söz ve davranışlar resullerde asla bulunmaz. Beşer olarak hataya düşmüş olsalar bile Allah tarafından hemen uyarılırlar. [34] Dolayısıyla Kur'an'la uzlaştırılması mümkün olmayan bir söz hadis-i şerif olarak kabul edilemez. "Mütevatir ve sadık haberlerle çelişkiye düşmeyen haber-i vahidler, galip zannı yoğuran içtihadi hükümler, fiiruattaki zaruri mesnetlerimizdir. Fakat ilim ifade etmedikleri için, daimi ve değişmez mutlak farziyetler koymazlar. Ancak vahye bağlı millet reisinin kanunlaşmış olarak ilan ettiği içtihadi hükümlere itaatin vacip olacağı görüşü doğrudur." [35]

Evet, bu kitaba fıtratını bozmamış erdemli kimseler varis olup kulak vererek fıkhetmeye çalışacaklardır.

"Bu kitap doğruları hatırlatan, dimağları aydınlatan; insanlara cehaletin karanlığından, hevanın arkasında sürüklenmekten kurtarıcı öğütler vermektedir. Kur'an üzerinde gereği gibi düşünenler hidayete tevhid üzere erişirler.

Kur'an bu gaye ile indirilmiş olmasaydı insanlar akıl ve vicdanları doğrultusunda müspet veya menfi de olsa iyi niyetle yaptıkları işlere göre yargılanır, karşılık da ona göre verilirdi. Ama iş böyle değil illa ki tevhidi anlamda şeriksiz olarak Allah'ı bilip itaat etmek gerekir. Allah peygamberleri bunun için görevlendirmiştir. Peygamberler de bu hususta kendileri de dâhil ilahlık ve rablik konusunda hiçbir kimseye paye vermemişlerdir.

---

[34] Bkz: 66/1,80/1-11

[35] İmam Şafi, M. Ebu Zehra, Ter Osman Keskioğlu, 1969 baskı, Sh:275)

أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٤٥﴾ أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٤٦﴾ أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَى تَخَوُّفٍ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٤٧﴾

16:45 Fesat planları hazırlayanlar Allah'ın kendilerini yere batıracağına yahut şuurlarının eremeyeceği cihetlerden kendilerine azap gelip çatacağına karşı emin mi oldu(lar) **artık?**

16:46 Yahut onlar dönüp dolaşırlarken (Allah'ın) **kendilerini yakalayıvermesinden** (bir eman mı aldılar) **ki onlar** (hiçbir suretle Allah'ı) **âciz bırakıcı değildirler.**

16:47 Yoksa onlar (Allah'ın) **kendilerini tedricen azaltmak suretiyle cezalandıracağından** (emniyete mi girdiler)? **Demek ki rabbin hakikat çok esirgeyici, çok merhamet edicidir.**

Bu ayeti kerimeler, Resuli Ekremi öldürmek için suikastler tertip edenlerin uğrayacakları cezadan bahsetmektedir. Peygamberlerin ölümüyle ilahi davanın ölmeyeceğini bilmeyenler onları öldürerek kurtulacaklarını sanarak Allah'ın temiz kullarının kanına girerek Allah'ın gazabını davet etmekteler. Nitekim Peygamberlere karşı düşmanlık edenler kahru perişan olmuşlar, kibirleri kırılmış, cemiyetleri perişan ve darmadağın olmuştur.

Ayrıca bu ayetler, zaaf, tutku ve enaniyetle hareket edenler ile kolaycı, ucuzcu, tembel zihniyetle arayıcılık ibadetini bırakıp haktan gafillere de bir ihtar ve ikazdır.

İnsanlar birçok imkâna ve birçok destekçiye sahip olmalarına rağmen ansızın başlarına gelen felaketleri engelleyebilmişler mi ki, ölümden sonra ki olacaklara ve başlarına gelecekleri de engelleyebilsinler?

Dünya, insanların hak-batıl doğrultusunda imtihan olma yeridir. Davete kulak verip vermeme inisiyatifiyle yapmış olduğu fiillerin karşılığını hak ettiği şekilde alma yeri ise ebediyettir. "Onlar Allah'ın azabının gelmeyeceğinden emin mi oldular?" ifadesiyle müşrikler yeryüzünde gezip dolaşmalarının hayırlarına olduğunu sanmasınlar.[36]

❀ ❀ ❀

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ يَتَفَيَّأُ ظِلَالُهُ عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ سُجَّدًا لِلَّهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ ﴿٤٨﴾

16:48 Onlar Allah'ın yarattığı herhangi bir şeye (dikkatle) **bakmadılar mı ki onların gölgeleri bile zelil zelil Allah'a secdekâr olarak durmadan sağa sola dönüyor.**

Gök ve yer, güneş ve gölge... O yüce Mevla öyle bir âlem meydana getirmiş ki her oluş bir zevke, faydaya binaen yaratılmıştır. Güneşin doğuşunu batışını, gecenin gündüzün oluşunu, uzayıp kısalmasını, gölgeyi ve daha ne harika oluşları bir alışkanlıkla seyreder olmuşuz ki bu eşsiz sanat eserleri ne ruhumuza haz veriyor ne de bize sundukları hizmet ve faydaları görüp gereği gibi şükredebiliyoruz. Gelin bu alışkanlıktan bir anda sıyrılıp tefekkürle oluşumları seyredelim. Nedir gölge? Ben yürürüm o da, benimle farklı şekiller alarak takipçim olur. Bu mudur sadece gölge? Elbette değil. O hem çok faydaları, hem de

[36] Bkz: 3/178, 6/6. Not

zararları olan ve insana çok önemli mesaj veren Allah'ın ayetidir. Düşünecek olursak tüm varlıklar bize şu ihtarı yapmakta: Bak, gör, düşün bu muhteşem oluşların gerisindeki yaratıcı gücü idrak et... Allah'ın nizamının tekliğine ve varlığına delalet eden delilleri gör ve iman et. Zaten seni imana götürecek sevkitabii senin fıtratında var. Hz. Âdem'le başlayan imtihanla da bu gerçek bildirilmiştir.

Var oluş ve ölüm, dünya ve ahiret birbirine teşbihle gerçekle gölge gibidir. Necip Fazıl'ın deyimiyle:

"Gönlüm uçmak dilerken semavi ülkelere

Ayağım takıldı yerdeki gölgelere" derken haktan uzak gölge gibi yaşayan insanların hakikati hevalarıyla nasıl örttüklerini dile getiriyor. Mevdudi gölge ile ilgili düşüncelerinde diyor ki: "Güneş gölgenin kaptanıdır. Güneş kaptansa gölge de onun eri mi? Öyledir. Çünkü gölgenin uzaması, kısalması ve dürülmesi güneşin doğuş, yükseliş ve batışına bağlıdır."[37] Buradan yola çıkarak düşünürsek mutlak irade sahibi Allah vücuda getirdiği her varlığa yapacakları işe yönelik sevkitabii vermiştir. Yani güneşin ziyasıyla gölgeye hükmünü gördüğümüzde-demek ki bizlerin gölgelerimiz üzerinde ciddi bir etkinliğimizin olmadığını ama-yönelişimizle gölgenin yer değiştirdiğini anlarız. Yani diğer bir ifadeyle, kimi insan iradesi üzerinde kaptan iken kimileri de iradesini hevasının önünde sürükleyen şuursuz serseri. "İster şükredici olsun ister nankör." İster doğuya yönelsin ister batıya gölge sana tabi olduğu gibi sen de bizim komutumuz altındasın. Bize dönmekten kurtulamazsın."uyarısı yapılıyor.

Dünyayı bir gemi, yaşamı da kaptan ve mürettebat olarak düşünürsek hepsi birbirine bağlı olarak işlerini yürütürler. Ama

[37] Tefhimul Kur'an

bu gemide öyle kimseler vardır ki, gölge kadar olsun fonksiyonları olmadığı gibi gölgesinden korkan ürkekler olarak gemide asalak varlıklarıyla zararlı unsurlardır. Bu insanları Bertrand Russell'in temsil ile: " Eşek ahırdadır ve ahır yanmakta. İnsan, yangını söndürmeye çalışırken; bir yandan da eşeği ahırdan çıkarmak için uğraşır. Olanca gayrete karşın eşek ahırdan çıkmamakta direnir. Çünkü korkmuş ya da ürkmüştür bir kez. Yazar, bu örnekten hareketle şöyle bir sonuca varır: Çağımızda, dünya üzerinde söz sahibi olan devlet adamlarının zihnine çöreklenen vehimlerden kaynaklanan korku, eşeğe arız olan korkudan daha az değildir. Bu korku onların, kendilerini kuşatan ve onları giderek artan tehlikelere maruz bırakan vehmi (yani asılsız) problemlerden (örnek geçen ahırdan) dışarı çıkmalarını engellemektedir. İşte bu korkuların yüzünden hem gemi hem de içindekiler zarar görmekteler."[38]

Bu gölgesinden dahi korkanlar, düşünme ve algısı kıt, muhakemesi yok, Rabbin zikrinden uzak kalmış kimselerdir.

Ne üzücü bir durum ki birçok Müslümanlarda herhangi bir sebeple başlarına bir şey gelmesinden korktuklarından Müslüman olduğu anlaşılmasın diye namazını bırakan, örtüsünü açan ve onlardan görünmeye çalışanlar az değildir. Şimdi düşünelim böylesine ürkek ve korkak toplumlar rahmete layık olur mu? Allah kural ve kaidelerine uyarak rahmetine davetle kurtarmak ister ama nafile onlar bir defa korkmuşlardır. Bu sebeple şer güçler arasında ilkesiz, idealsiz yaşamlarını sürdürürler. Bunlar Allah'ı unutup da başkalarının gölgesinde varlığını sürdüren korkaklar olduğu hâlde suçu birilerine atarak başkalarının arkasında gölge gibi sürünürler. Sürekli değişik etkilerle sağa sola dönüp dururlar. Kendi kendilerine karar veremezler. Empo-

[38] İnsanlığın Yarını, Çev. Akşit Göktürk, 1972, Ank. İktibas. Der. S, 208, sh, 38

ze edilenlerin etkisinde kalarak yönlenir, hadiselerin gerisindekini düşünmez, gördükleri, duyduklarıyla hareket ederler. Gölge varlıkları her zaman birileri yönlendirir. Uydu adamdırlar. Hep yüzeyseldirler. Düşünceden uzak emir kuludurlar.

Bir deyimle "Ağaç gölgesinde ağaç yetişmez, yetişse de kurtlu olur." dendiği gibi biz de diyoruz ki: "Cahiliye gölgesinde İslam hâkim olamaz ve olsa olsa cahiliye ancak İslam'ın işlerine gelen motiflerini alarak sizleri içerisine alıp eritir. İşte bu nedenle olsa gerek Resulüllah (as)müşriklerden gelen tekliflere asla rağbet etmedi. Kim cahiliye ile İslam'ı koalisyon yaparak kazanacağını sanıyorsa ona aldandığını rahatça söyleyebiliriz.

Allah'ın bin bir hikmetli gölgesini, güneşin kavurucu sıcaklığında bir ağacın duldasında nasıl da ararız. O gölgenin insanı nasıl serinletip rahatlattığını hepimiz biliriz ama yine de sürekli gölgede kalsaydık, sıkıcı olacak ve güneşten hasıl olan faydadan mahrum kalacaktık.

Güneşin sıcağına karşı gölge nasıl koruyucu ise, cehennem ateşine karşı koruyucu da salih amellerdir. Rabbin ihtarıyla "O gün kavurucu sıcakta gölgeye kavuşacaklarını mı sanıyorlar. O gün "Zülelün" gölgeyi sıcak, bunaltıcı, boğucu hava kılarız da onlar o gölgede rahatlamayacaklar, serinlemeyeceklerdir."[39]

Ayette bahseden "Secde" ise Allah'ın iradesine boyun eğip hükmüne teslim olma hâlidir. İnsan fiziksel yapısıyla, kâinattaki tüm varlıklar da Allah'ın iradesine boyun eğmektedir. İnsan hariç diğer varlıkların mutlak iradeye boyun eğişleri onlara bir meziyet kazandırıp eksiltmez ama insan Allah'ın hükmüne iradesiyle teslim olursa bu onun üstün anlayışındandır. Bu

[39] Bkz: 26/189, 39/16

anlayıştan herhangi bir sebepten dolayı beri kalmışsa bu da onun kendi iradesiyle zillete düşüşüdür.

Secde tüm benliğini Allah'ın iradesine ram etmektir. Şeytan, benliğindeki duygularla gururlandığı için secde etmedi. Ey secdesizler ibretle bakın, kâinattaki bütün oluşlar Allah'ın iradesine bağlıdır. Cisimlerin gölgesinin daimi bir değişim içinde olması da bu iradenin tabiata müdahalesinin sürekliliğini kanıtlayan herkesin görüp durduğu düzenli sebep-sonuç ilişkileriyle işlettiği yasalardır. Tabiata koyduğu yasayla insicamlı bir idareyi koyan Allah, insanın fiziksel oluşumunu da o yasayla idare ediyor. Ey insanoğlu bütün bunları görüp Allah'a şükredip boyun eğeceğine büyüklenerek verilen cüz-i iradeni O'na baş kaldırmak için kullanıyorsun. Bak sana ait gölgene bile hükmedemiyorsun! İmandan uzak ayakta gezdirdiğin varlığın zaten emanettir ve Rabbin denetimindedir. Ne ona ne hayata gelişine ne de veda edişine müdahale edemiyorsan ölüm sonrasına da müdahale edemeyip yaratıcının huzurunda hesap vermekten kaçamayacaksın! Ey münkirler, ey ahireti, hesabı hesaba katmayan haktan gafiller! Keşke akledip düşünseniz de Allah'a secde ederek yaratışınızdaki hikmetli şerefe erseniz! Seni yüce varlığa baş eğip itaatten alıkoyan heva perdesini kaldırırsan tüm benliğinle seni eşref-i varlık olarak yarattığını görür tüm benliğinle şükredip secdeye kapanırsın. Yani yaratıcının katında değer ve anlam bulan her emri yerine getirir yaratılış gayene ihanet etmemiş olursun.

İşte bir ayetin üzerinde düşüncenin harmanlanmasından anlıyoruz ki ayetler aklıselim sahiplerine öğüt olurken kâfirler için bir körlüktür.[40]

---

[40] Bkz: 17/82, 41/444

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلاَئِكَةُ وَهُمْ لاَ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٩﴾ يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٥٠﴾

16:49 Göklerde olan, yerde olan canlılar ve melekler, kendilerine hiçbir yüksünme gelmeyerek Allah'a secde eder(ler).

16:50 (Evet) **kendilerine her suretle kaahir ve hâkim olan Rablerinden korkarak** (daima O'na inkıyat ederler[boyun eğerler]. Melekler de) **ne emrolunurlarsa onu yaparlar.**

Evet, tüm kâinat ilahî programa göre hareket eder ve ilahî programın dışına çıkamaz. Fizyolojik ve psikolojik yapısıyla insan da ilahî iradeye boyun eğmektedir. Ancak insan duygularını yönlendirme serbestîsine sahiptir. Aklını, düşünce ve muhakemesini hangi yönde kullanırsa ona göre hayat tarzı edinir. Dolayısıyla amellerinden sorumlu tutulur.[41]

Her şey ama her şey sürekli itaat, sürekli hizmet, her şey yaratılış amaçlarına göre hareket eder fakat ne vaad edilen bir gün, ne bir ödül vaadi var onlara. Ya insan! O hem "... En güzel yaratılmış..." hem her şey hizmetine sunulmuş hem gelecekte kendisini bekleyen çok güzel bir hayat vaadi var! Kâinatın seyrine bak, Allah'ın gücünü ve sana ikramını gör! Ona karşı gelmekten kork! Seni selamete erdirecek nizamı idrak et, şükret rabbine! Hevanı aklının önüne geçirerek bu rahmete gözlerini kapama! Aç gözünü gönlünü rahmete, müminlik şerefine nail ol ki övgülere, ödüllere sahip olasın! Sakın büyüklük taslama! Var

[41] Bkz: 91/8, 9

oluş sebebini unutma! Nasıl, neden yaratıldın, neleri yapabiliyor, nelere engel olabiliyorsun? Kâinatın seyrini, hayatın akışını durdurabiliyor musun? Düşün ey insan, indir tevazu kanatlarını rabbine secde et!

❀ ❀ ❀

وَقَالَ اللَّهُ لاَ تَتَّخِذُوا إِلَـٰهَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَـٰهٌ وَاحِدٌ فَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ ﴿٥١﴾

16:51 Allah: "İki tanrı edinmeyin. O, ancak bir tanrıdır. Onun için benden, yalnız benden korkun." dedi.

Yüce Allah, hayat tarzını seçimde serbest bıraktığı insanoğlunu kendine muhatap kılma gibi bir şerefle izzetlendirip iki ilah arasında çelişkili bir yaşamın zahmetinden, zilletinden kurtulmalarını haber veriyor. Eş'ari bu meselede:

"Eşyayı yaratan birdir. Çünkü iki zat bir şeyi bir nizam üzere düzenleyemez. İkisinden birine âcizlik arız olur. Şöyle ki ikisinden biri bir insanı diriltmek diğeri de öldürmek isterse ya istekleri olur ya olmaz yahut da ikisinden birinin dediği olur. Her ikisinin de isteğinin yerine gelmesi imkânsızdır. Çünkü bir cisim bir durum içinde hem ölü hem diri olamaz. İstekleri olmayınca her ikisinin de âciz olması gerekir. Âciz de ne ilah olur ne kadim olur." [42]

Hak olan Allah, birden çok olamayacağına ve birden çok olan her bir varlık da ilah olamayacağına göre nasıl olur da başka ilahlar edinip onlara sığınır, onlardan korkarsınız. Şu seyrettiğiniz kâinat eğer iki ilah tarafından idare edilseydi biri bir şe-

[42] Ehl-i Sünnet Kelamında Eş'ari Mektebi, Dr. Lütfü Doğan, 1961 baskı, Sh: 28

yin olmasını isterken diğeri onu istemeyebilir, biri diğerine karşı büyüklenirdi.[43]

Ey insan, düşün! Şu mevcudatı yapanın, idare edenin kendisi olduğunu, iradesine, otoritesine hiçbir gücün karşı koyamayacağını bildiğiniz hâlde nasıl olur da Allah'tan başka güç ve otorite edinirsiniz. Sizler size ait olan bir rütbeye veya sahip olduğunuz mülke başkalarını ortak etmek istemezken nasıl olur da Allah'a böyle bir şey yakıştırırsınız! [44]

Ey insan! Düşün ve rabbinin iradesine teslim ol. Allah'tan başka güç ve otoriteden korkup da O'na itaatten yüz çevirme. Düşün de o bir olan Allah'a kulluk et ki, onurlu, anlamlı ve kaliteli bir hayat sürerek çeşitli ilahların önünde eğilme zilletinden kurtulup ulvi makamlara yücelesin. Sana uyarıcı tebliğler geldiği hâlde hâlâ küfri bir inatla Allah'tan başka varlıklara mı sığınacaksın?[45]

❀ ❀ ❀

وَلَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَلَهُ الدِّينُ وَاصِبًا أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَتَّقُونَ ﴿٥٢﴾

16:52 Göklerde ne var, yerde ne varsa (hepsi) **O'nundur. Taat de daima O'nadır. Böyle iken hâlâ Allah'tan başkasından mı korkuyorsunuz?**

"Hafe",hafif olmak "Rebehe" İlah Rabb,"Rehebe" ettiğinden korkmak, emre itaat etmemekten kork! Başka ilahlardan korkma! "Tettehizu" almak çıkarmak, akid yapmak anlamlarına

[43] Bkz: 21/22, 23/28
[44] Bkz: 13/16. Not
[45] Bkz: 7/197, 22/73, 43/9

geliyor. Tüm bunlardan anlıyoruz ki himayesine sığınılacak, selamete erdirecek tek çare Rabbe ittika ederek günahlardan sakınmaktır. Bu doğrultuda takip edilecek dini Allah vazetmiştir, adı da İslam'dır.[46]

İslam, abid olmak ve yeryüzünde halifeler olarak bulunmak için Allah'ın insanları üzerinde yarattığı dindir.

İslam dini insanları doğruya ve iyiye yöneltmek için Allah'ın peygamberleri aracılığıyla bildirilen kurallardır.

Şüphe yok ki Kur'an gereğince kavranılıp yaşanıldığında bireylerin ve toplumların hayatını düzenleyen, kolayca anlaşılabilen bir hayat biçimi sunar. Bu din vicdanlara hapsedilmeyip yüklenilen görev ve sorumlulukları gereği gibi yerine getirildiği zaman insanların dünya ve ahirette güven ve saadetini temin eder. Lafta kalan, uğruna bedel ödenmeyen şeyler anlamını bulamaz.

Allah, dinini, diniyle arzulanan hayat nizamının tahakkukunu, insanoğlunun çalışmasına bağlamış ve yardımını bu çerçevede vereceğini bildirmiştir.[47]

Din akıl ve vahiyle kaimdir. Din bir vicdan işi değildir. Vicdan dediğimiz duygu, terbiye ile iyi güzel işleyebileceği gibi, fena muhitlerin kötü telkinleriyle bozuk işler. İyi bir vicdana sahip olabilmek için iyi bir din terbiyesi alınması ve ahlakın bu çerçevede yükseltilmesi gerekir. Bu din, hayata intizam, fikre yükseklik verir. Böylesine doğruluğundan emin olduğunuz bir dinden haberdar iken, heva, tutku, dogmalara dayanan başka din ve ideolojilerde ne arar da arkasından sürüklenirsiniz.

---

[46] Bkz: 3/85
[47] Bkz: 9/111, 47/7

Sürekli yapboza dayanan, biri yıkılırsa yeniden başka bir isimle ortaya çıkan beşeri dinler, birliği değil çokluğu esas alır. Müşrikler de bu dinden birine talip olur, diğer bütün dinlere cephe alırlar. Dahası hangi dinde çıkar görürlerse ona yönelirler.

Ey insanlar akıl, irade ile donanıp beşeri girdaplarda dönüp yorulmayasınız diye Allah size İslam dinini armağan etti. Artık düşünür, aklederseniz herhangi bir çıkar ve korku nedeniyle totaliter statükocuların dinlerine uymazsınız.

Yoksa Allah'tan başkasından da mı korkuyorsunuz? Şunu iyice idrak etmeye çalışın ki Allah dilemedikçe hiçbir güç size yarar veya zarar vermeye kadir değildir.[48]

❀ ❀ ❀

وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْأَرُونَ ﴿٥٣﴾ ثُمَّ إِذَا كَشَفَ الضُّرَّ عَنْكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾

6:53 Size ulaşan her nimet Allah'tandır. Sonra size herhangi bir keder ve musibet dokunduğu zaman ancak O'na tezarru ve feryat edersiniz.

16:54 Nihayet O, sizden bu keder ve musibeti açıp giderdiği vakit ise içinizden bir- takımları, bakarsınız ki, rablerine eş tutuyorlar.

Allah her şeyi bir müsebbiple meydana getirir. İman edenler her hususta Allah'a ittika edip imtihanı rızası doğrultusunda başarmaya çalışırlar. Herhangi bir nimete erişmek veya herhangi bir zarara uğramamak için başka mercileri güç görüp de onlara itaat ederek şirke düşmez.

---

[48] Bkz: 3160, 6/17.Not

Şu bir gerçek ki insanların fıtratlarında var olan inanç duygusu gerçekle buluşmazsa insanlar ister istemez umduğu şeylere sahip olmak ve korktuğu şeylerden korunmak için çeşitli yardımcı güçler peyda ederek onlara sarılırlar (En ilkel hâliyle yatırlara, put hâline getirdikleri velilerine vs.) . Bunlar sıkıntı ve beklentiler için müracaat edecek başka bir kapı kalmamışsa fıtri bir dürtüyle ancak Allah'a yönelirler. [49]

Rablerini gereği gibi tanıyıp istikamet üzere yolunu takip etmek için dinlerini fıkhetmeye yanaşmayanlar mutlak iltica edeceği merciden uzaklaşır kaygan zeminde bir o yana bir bu yana sürüklenip dururlar. Kim Cenab-ı Hakk'ın rahmetini umup kahrından korkuyorsa dinini fıkhederek gereğince amel etmede sebat edip kötülüklerden şiddetle sakınmalıdır.

Cehalet içerisinde kalmış, hevesini huy hâline getirmiş "İnsanlardan kimisi Allah'a,(dininin) yalnız bir tarafından tutup ibadet eder. Eğer kendisine bir hayır dokunursa ona yapışır. Eğer bir fitne isabet ederse yüzüstü döner. Dünyada da ahirette de hüsrana uğramıştır. Bu ise apaçık ziyanın ta kendisidir."(22/11)[50]

Elbette Allah'a pazarlıklı zihniyetle yaklaşarak iman edenlerin sonu hüsran olacaktır. Çıkmaz sokaklarda, kaygan zeminlerde dans eden zavallıların vay hâline!

❀ ❀ ❀

[49] Bkz:10/12 -22, 17/67
[50] Bkz: 39/8

لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾

16:55 (Bunu) **kendilerine verdiğimiz** (nimetler)**e karşı nankörlük etmeleri için** (yaparlar). **Öyle ise eğlenedurun! Yakında** (akıbetinizi) **bileceksiniz.**

Bu ayetten ve önceki iki ayetten, duruma göre Allah'a yaklaşan yani sıkışınca Allah'tan başka sığınak olmadığını itiraf edip de ondan kurtulunca bunun aksine davrananların nasıl bir cehalet ve dalalet içerisinde olduklarını anlıyoruz. Mesela şiddetli bir depremde dehşetle düşüp Allah'a yalvarıp yakaranlar, camileri dolduranlar bir süre sonra yine sefih hayatlarına dönüyorlar. Bu ne çirkin bir tavır! Bu bir anlamda küfrü imana tercih etme gibi bir tehlike arz etmektedir.

"Eğlenin" ifadesinde çok sarsıcı bir tehdit var. Yani bu dünyada her şeyin geçici olduğunu ve ölümle dünyadan hiçbir şey götürmeden ayrıldıklarını hem anlatarak hem de ölenleri göstererek, ölümden sonra dirilip yeni bir hayatta hakikatle yüzleşeceklerini, geriye dönüşlerinin olmayacağını bildiriyor. Ki, insanlar ibret alıp ölmeden önce dinlerini ciddiye alıp İslam üzere yaşasınlar.

❀ ❀ ❀

وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ تَاللَّهِ لَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ ﴿٥٦﴾ وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾

16:56 Kendilerine rızk olarak verdiğimizden onlar, o bilmezler, (o putlar) **için hisse ayırırlar. Allah'a andolsun ki düzmekte olduğunuz** (bu iftiralar)**dan elbette mesul olacaksınız.**

16:57 Bir de onlar Allah'a kızlar isnat ederler. Hâşâ, O(nun şanı) **münezzehtir. Kendilerinin candan isteyegeldikleri** (oğlan çocuğuna gelince): **Bu da onlarındır.**

Koyu bir cehalet ve dalalet içerisinde kalıp hakkı idrake yanaşmayanların en büyük akılsızlıkları da rızıklarından keserek yakınlık sağlamak, korumasına layık olmak için bağlandıkları mercilere çeşitli ikramlarda bulunup hizmet etmektir. (Mesela yatırlara sunulan kurbanlar, dikilen mumlar, konulan eşyalar, üzerine yapılan kubbeler, etrafını temizleyip nöbet tutan hizmetliler vs.). Allah yolunda, Allah'ın istediği yerde harcamayıp nimeti bir hiç uğruna harcamanın, hele de gayrimeşru yollarda sarf etmenin hesabı çetin olacaktır. Böyleleri vehmî, keyfî ve zannı hareketlerin vebalinden kurtulamayacaklardır.

Allah'ın vasfından onlara payeler vererek insan hayatı üzerinde belirleyici bir roller yakıştırarak şirke düşerler. Bu duruma düşmemek için vahyi iyi fıkhetmek, Yaratıcıyı iyi tanımak için çok ciddi bir tefekkür ve muhakeme içerisinde olunmalıdır.

Bu ayetlerde müşriklerin çirkin zihniyetleri ortaya konulmaktadır. En derin saygı ve değer Allah'a iken beğenmediklerini O'na atfedip iyi ve değerli gördüklerini kendilerine layık görmekteler. Bu çok ilkel, adi ve egoistçe bir taksim olduğu gibi Allah'a yapılan yüz kızartıcı bir iftiradır. [51]

❀ ❀ ❀

[51] Bkz:19/90.Not

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالأُنثَى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾
يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِن سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَى هُونٍ أَمْ
يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلاَ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾

16:58 Onlardan birine kız (doğumu) **müjdesi verilince, kendisi pek öfkeli olarak, yüzü simsiyah kesilir.**

16:59 Verilen müjdenin tesiriyle kavimden gizlenir. O (doğa)**nı** (sağ bırakıp) **hakaretle mi tutacak, yoksa onu toprağa mı gömecek** (kendi kendine düşünür). **Bak hükmede- geldikleri** (bu) **şey ne kötüdür!**

Erkek-kız arasında ayrım yapmak, çocuğu hor görmek cehaletten kaynaklanan çok çirkin ve aptalca bir düşüncedir. Çünkü cinsiyet farklılığının dışında insanoğlu aynı hammaddeden yaratılmıştır. İnsanoğlunun kendi inisiyatifinin dışında sahip olduklarıyla övünmesi kadar abes bir şey olamaz. Cehaletten kaynaklanan bu ve benzeri ayrımcılık insanı eneye, komplekse, kuruntuya itip huysuz, hırçın hatta zulme itecek sebepleri meydana getirir.

Çocuklar hususunda parmaklardan hangisi kesilirse kesilsin acısı aynı şekilde hissedileceğine dair verilen örnek bir realitedir. Ancak huysuz, hırçın bir çocukla, saygılı, sevimli yani güzel ahlaklı arasında sevgi farkı vardır.

Ebeveynin yaratılışa müdahale etme gücü olmadığı gibi, çocukları arasında adaletsizlik yapma yetkisi de yoktur. Aralarında ayrım yapmadan onu Allah'ın bir armağanı ve imtihan sorusu olarak idrak edip bir çiçek gibi büyütmeye çalışmalıdır.

Bu bakış açısı kişiyi dünya ahiret saadetine ulaştıracak sermayeye sahip kılar.[52]

Kız-erkek neslin temadisinde sorumlulukları farklı olan, birbirini tamamlayıcı olmazsa olmazlardandır. O hâlde birini diğerinden ayırıp birine paye verip diğerini hor görmek veya çocuğu hepten hor görmek çok ilkel ve bedevice bir yaklaşımdır.

Çocuğa karşı sorumluluklarını bilmeli, onları arzularının meyvesi, ahiret saadetini kazanmaya vesile olabilecek yönünü düşünüp dikkate alacaklarına onu baş belası görüp, bir ikiden fazlasını tıbbi müdahaleyle katletmeye gönüllü teşebbüs ediyorlar.[53]

O günün toplum değerlerinde soyun devamına ve ekonomiye katkısından dolayı erkek çocuklarına ayrı bir değer verildiğinden onlara sahip olmaktan özellikle hoşlanır, sayılarının çokluğuyla övünürlermiş. Kız çocuklarını ise tüketici veya savaşlarda esir düşmeleri hâlinde cariye olarak tutulup satılacakları kaygısı ile namusuna çok düşkün olanlar için son derece utanç verici, onur kırıcı bir durum olduğundan dolayı kız çocuğuna sahip olmak istenmiyorlarmış. Bu nedenle ya onlar diri diri toraga gömülüyor veya yüz karası diye içerde tutuluyormuş. İslam bu cahili anlayışlara karşı neslin devamı olan çocuklara yani insana önem vererek birbirlerine imtihan vesilesi olduğunu belirtiyor. Onların gözaydınlığı olarak yetiştirmelerini teşvik ediyor[54]

Evet, o günün cahiliye etkisiyle böylesine vicdanları kemiren, sızlatan cinayetleri, günümüz ruhsuzları gönüllü olarak

---

[52] Bkz: 3/37, 19/5, 7, 14
[53] Bkz: 6/151, 17/31
[54] Bkz: 8/28, 25/74

teknik usullerle, dünyaya getirdiklerini ise din, ahlak ve maneviyattan yoksun bırakarak ruhen katletmektedirler! Söyler misiniz, hangi zihniyet daha masumdur? Aklıselimin ve Allah'ın yasakladığı bu zulmü kız-erkek demeden işleyenlerin adları M. Akif'in deyimiyle "tek dişi kalmış canavar"ğı temsil etmiyor mu?

Bazı cahili zihniyete sahip erkekler erkek çocuk istemiyle eşlerine yapmış oldukları baskı ve zulümle hayatlarını alt üst ediyorlar. Erkek çocuğa sahip olmak için ne çileler çekiliyor. Günümüzde çok çocuktan imtina edenler ultrason tespitiyle kızları imha ederek erkek evlat sahibi olma uğruna sıhhatini feda ediyorlar. Bu Allah'ın takdirine itirazdır, isyandır. "Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Dilediğini yaratır; dilediğine kız çocukları dilediğine de erkek çocukları bahşeder. Yahut onlara hem erkek hem de kız çocukları olmak üzere çift verir. Dilediğini de kısır kılar o her şeyi bilendir, her şeye gücü yetendir." (42/49, 50)

Sonuçta kız veya erkek, çok veya az istemek suç değil çocuğa bakış açısı önemlidir. Çocuğu arkamızda bıraktığımız hayırlı bir halef ve kapanmayacak bir amel sayfası olarak bilip ona göre terbiye etmeliyiz.[55]

Sonuçta her kız evlat bir eş, bir anne, abla, kardeş değil midir? Bu ne cehalet? Bu ne cahili töre ki aynı yastığa baş koyacağı, anam bacım diyeceği dahası Allah'ın üstün meziyetlerle yarattığı kulunu hor görecek zulmedecek, ikinci sınıf muamelesi yapacak.

Ah keşke insan, hayatın kıymetini bilse de Allah'ın kendisi için şu hayatta uygun gördüklerine razı olup mutlu olabilse.

[55] Bkz: 2/128, 3/38

Kur'an'ın idrakiyle yoz, yobaz insanların desinler baskısıyla maddi-manevi diri diri öldürüldüğü ruhları diriltseler.

Ey insan! İnsanca yaşayıp zulmün, haksızlığın kalkıp adaletin gelmesini istiyorsan İslam'a dönmelisin! İnsani değerleri ancak orada bulacaksın. Tüm sapmaların sebebi inançsızlıktır. Ahirete inanmayan Rabbini gereği gibi tanıyıp itaat etmeyenlerin dünyası da ahireti de perişandır.

❀ ❀ ❀

لِلَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِالآخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الأَعْلَى وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾

16:60 Ahirete iman etmeyenlerin (işte böyle) **kötü sıfat**(lar)**ı vardır. En yüce mesel** (vasıflar) **ise Allah'ındır. O, mutlak kadirdir, tam hüküm ve hikmet sahibidir.**

Kur'an-ı Kerim'in pek çok yerinde olduğu gibi bu surenin 17. ayetinden başlayan bölümünde de putperestlerin inançları tutum ve davranışları, uygulamaları, töreleri ve kız çocuklarıyla ilgili merhametsizce telakkileri, 56.ayette de yeminle Allah'a iftira atmaları, bütün bu kötülüklerin en kötüsü ise eşsiz ve benzersiz olan Allah'ı yarattıklarına benzetmektir. Hem de hor gördükleri kızları Allah'a izafe ederek bir yakıştırma ile.

İnsanları kötülüğe sürükleyen amil, ahireti inkâr etmek veya hesaba katmamaktan başlar. Ahiret inancı insanı sekülerleşmekten kurtaran, hizaya getiren itidalli yaşamı bahşeder. Bütün bunlardan anlıyoruz ki, sadece Allah'ın bilinmesi, kabul edilmesi kişiyi Müslüman etmez. İslam'ı kabul edip gereğince amel edip, cahili söz ve davranışlardan da sakınmak gerekir.

Fakat tüm uyarılara rağmen gözlerini heva perdesiyle örtüp bu gerçeğe inanmayanlar, ölüm ile dirilecekler ama bunun kendilerine bir yararı olmayacaktır.

O mutlak kadir olan Allah kıyamet gününde herkesin hakkında gereken hükmü verecektir

❀ ❀ ❀

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لاَ يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلاَ يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٦١﴾

16:61 Eğer Allah insanları zulümleri yüzünden muaheze edecek olsaydı (yer) **üstünde hiçbir canlı mahlûk bırakmazdı. Fakat O, bunları** (insanları kendisince) **adlandırılmış** (takdir edilmiş) **olduğunu söyler bir müddete kadar geciktirir. Ecelleri** (vakitleri) **geldiği zaman ise onlar ne bir saat geri kalabilirler ne de öne geçebilirler.**

Böylesine cahil, iftiracı, değerleri takdir etmeyip hevasını ilah etmiş mütekebbirlere de diğer haktan gafil sorumsuzca yaşayanlara da Allah mühlet veriyor. Eğer Allah'ın affı merhameti olmasaydı işlenen günahlar sebebiyle hemen insanları cezalandırsaydı ne kimsenin birbirine bakacak ne toplumun içerisine çıkacak yüzleri olurdu. Dolayısıyla ne kendimize ne de çevremize karşı güvenimiz olmadığı gibi güvende veremezdik. Birbirimize söyleyeceğimiz sözümüz de olmazdı. Yani bir deyimle "Kelin köre dili olmaz" ve "sen kendine bak" denilir.

Rabbimizin bu rahmetinden dolayı inananlar olarak hamdu senalar ediyoruz. Ya kötü hâlden kurtulma fırsatı vermeseydi, ya affı olmasaydı? Hâlimiz ne olurdu?

Ey inananlar, iman edin! Hayatınızı ilmî haysiyetle, rıza-i İlahi doğrultusunda geçirmeye azmedin! Ey haktan gafiller! Verilen fırsatı iyi değerlendirin, aksi takdirde vakit tamamlanınca artık kimse ve hiçbir güç sizi ecelin elinden alamaz!

Allah, şirk, küfür, kötülük ve haksızlığa sapanlara bugünü hatırlatarak doğru inanç, güzel ahlak ve doğru yaşamayı öğütlüyor. Kuşkusuz eğitimin temel ilkelerinden biri sabırlı, uyarıcı olup cezalandırmada acele etmemektir. Allah kullarına karşı bu sabrı ve toleransı göstererek uyarıda bulunurken anlayışlı, sabırlı olmamızı öğütlüyor. Rabbim, bizleri yolunda azimli, sabırlı, anlayışlı uyarıcılardan eyle.

❀ ❀ ❀

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ وَتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ أَنَّ لَهُمْ الْحُسْنَى لاَ جَرَمَ أَنَّ لَهُمْ النَّارَ وَأَنَّهُمْ مُفْرَطُونَ ﴿٦٢﴾

16:62 Onlar Allah'a, kendilerinin bile hoşlanmamakta oldukları şeyleri isnat ederler, dilleri de yalan yere en güzel (akıbet) **in muhakkak kendilerine has olduğunu söyler. Hiç şüphe yoktur ki onların hakkı ateştir ve onlar** (cehennemin) **öncüler**(i) **dir.**

Bu ayet-i kerimeden de anladığımız hayatını iman doğrultusunda sürdürmeyenlerin temeli yalana dayanır. Kendileri hakkında bile yalan söylerler. Yalan onların dillerinin bir şekli olmuştur.

Bu çirkin huy küfredenlerin vasfı olmakla beraber yer yer her insanın da ister istemez temayül ettiği bir durumdur. Özellikle de Allah'ı unutanlar bir çıkarı elde ekmek veya bir tehlike veya istemediği bir durumun ve söylediği bir yalanın açığa çıkması durumunda yalanla, hem de yeminli yalanlarla işi halletmeye çalışırlar. Bu "Emr olunduğunuz gibi dosdoğru olun" ilkesini kavrayamayan kimselerde daha çok meydana gelir. "Yalan sözden kaçının" , "Allah için doğru söyleyen şahitler olun" (4/135) diye emredildiği hâlde bir Müslüman'ın basit dünya gerekçeleri uğruna yalana tevessül etmesi ne tehilikeli ve çirkin bir durumdur. Bu çirkin yalana tevessül edenlere gelip geçici olması sebebiyle dünya da yalan değil midir? O hâlde nasıl olur da ahiret hayatında bir şeyler kaybetme pahasına geçici dünya için yalan söylenir. Bu büyük bir aldanıştır. Küçük olsun büyük olsun yalan, insanları birbirine düşüren, güven duygusunu yok eden saygı duyulmayan, sevilmeyen insanlar durumuna düşürür. Dili başka fiili başka hareket eden herkes kınanmakta, uyarılmaktadır. "Şunlar o kimselerdir ki malını değerli göstermek için yalan yere ant içer. Allah bu kimselere kıyamet gününde iltifat etmez."[56] "İnsan iyi ve fena hiçbir söz söylemez ki, onu kayıt ve tespit için yanında hazır bir murakıp bulunmasın" (50/17–18) İşte bu ilahî uyarılar insanı günlük hayatında tam bir disiplin altında tutmak, ona sorumluluk duygusu ve inancıyla içi içe bir yaşam sürmeyi öğütlemektedir.

Batıl inanç ve iddialarında düşünüp muhakeme dahi etmeden, körü körüne hareket eden, hakkı yalanlayan, hak olan hükümleri çarpıtarak doğruyu yalanla değiştiren sonra da adını takiyye veya siyaset koyan laf cambazlarını o gün ateş kuşatmaz

[56] S. Buhari. 1068. Hadis

mı? Bu azaba dayanabilecekler mi? Bu kendi elleriyle hazırladıkları zulüm değil midir?

Ahlaki sorumluluklardan uzaklaşmanın doğuracağı facia beraberinde bir tek insanın değil tıpkı bir erozyon gibi çevresinde bulunanları da alıp götürecektir.

Bu yoldan ayrılmanın tek sebebi, doğruyu bırakıp yalana meyletmek değil mi? İnsanların ahlaki yoldan sapıp ikiyüzlü, emanete hıyanet eden kişiler olmalarında en önemli sebep bu değil mi?

Bu hastalık haktan (doğrudan) uzaklaşan her insana bulaşır. Hastalığı kapmamak için ona ve onu esir alan kişiye yaklaşmamak gerekir.

Dara düştüğünde veya hakkın söylenmesi gerektiği yerde hırsı, hevası ve çıkarı için yalan söyleyenlerin eninde sonunda yalanları ortaya çıkacaktır ama onlar kendilerini öyle bir kandırmışlardır ki bu ihtimali akıllarına bile getirmezler. Üstelik bir de yalanları ortaya çıkanca sözü daha fazla yuvarlayamayacaklarını anlayınca ya kendilerine bir fırsat daha verilmesi için yalvarıp duracaklar yahut da başlarına gelecek cezalara sessizce boyun eğeceklerdir.

Dilleri Allah'ın sevgili kulları oldukları için dünyada da ahirette de güzel şeylerin kendilerinin olacağını iddia edip söylese de onlar bu iddiasız zanlarıyla helake doğru koşuyorlar. Onlar o gün ateşe terk olunacaklardır.[57]

❀ ❀ ❀

[57] Bkz: 2/80, 3/24, 5/18

تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾ وَمَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٦٤﴾

16:63 Allah'a ant olsun ki biz senden evvelki ümmetlere de peygamberler göndermişizdir de şeytan onların yaptıklarını kendilerine süsleyip hoş göstermiştir. İşte O, bugünde onların velisidir. (Bütün) **onlara en acıklı bir azap vardır.**

16:64 (Bu) **kitabı sana** (başka bir hikmetle değil) **ancak hakkında ihtilaf ettikleri şeyi açıkça anlatman için ve iman edecek herhangi bir kavme bir hidayet ve rahmet olarak gönderdik.**

İnsanlar maddi ve ruhi dürtüler arasında bulunmaktadırlar. Maddi ve behimî dürtüler şeytandan, akli ve ruhi temayüller ise rahmandandır. İnsanın rahmani yönünün gelişmesi, doğruda isabetli hareket etmesi rahmanın zikrine kavuşturan ilahî vahiyle beslenmesine bağlıdır. İşte Allah kullarının rahmete erişmeleri için her kavme vahiylerle uyaran, yol gösteren peygamberler göndermiştir.[58] Buna rağmen aklını haz ve heva sarhoşluğuyla örtenler bu elçilere değil şeytanlara uyarlar. O da yaptıklarını kendilerine güzel göstererek, aldandıklarını fark ettirmeden aldatırlar. Yer yer fark etseler bile sersemliklerinden durumlarını düzeltemezler. Zevk sarhoşları şeytanın adımlarını izlemektir.[59] Allah, kitabını iman edenlerin, günah mı, helal mi, haram mı, hak mı batıl mı hususlarındaki ihtilaflarını çözüp hakka ermeleri

[58] Bkz: 35/24, 4/165
[59] Bkz: 6/112.Not

için hikmetle indirmiştir. Ona iman edenler herhangi bir hususta beşerî dürtülerle şüphe ve endişe içerisine düşerlerse hemen Allah'a sığınsınlar.[60]

Kur'an hakkı arayıp bulmaya tek kılavuzdur. Bu Kur'an ile kitap ehlinin ayrılığa düştükleri bütün ihtilaflar kalkmıştır. İnsanlar imanda samimi iseler babalarının, atalarının, geleneklerinin şuursuz baskılarından, bidat ve hurafenin, tefrikanın sürükleyeceği beladan sakınmak için Kur'an'a fıkhederek sımsıkı sarılmalılar. Bu hassasiyetten uzak, kulaktan duymalarla, zanlarla, edindikleri önderlerle yola çıkanlar, gruplara ayrılanlar, Kur'an'ı birinci, ikinci, üçüncü şahıstan (sanki hiç kendi problemi değilmiş gibi) dinleyip yaşayanlar bir nevi Kur'an'ı hayatına kapatıp şerrin, fitne ve tefrikanın kapısını açmaya sebep olmuşlardır. Ayrıca Kur'an'ı anlama gayretinden uzak- başka kitapları referans alarak- Kur'an'a gereken hassasiyeti göstermedikleri için onu hakkıyla okumuş sayılmadıklarından ondan fayda elde edemiyorlar. Onu inkâr edenler ise zaten ziyandadırlar.[61]

"Muhakkak ki bu söz dinleyen, sözü ve anlamını kavramaya çalışanlar için hidayet kaynağıdır." Ona sarılanlar bahtiyar olacaklardır.[62]

Gönderilen peygambere tabi olmak suretiyle ancak ahiret gününde kurtuluşa erecektir. Allah'a Resulullah'ı örnek alarak kulluk edenler hidayet üzerindedirler. Vahyi referans almadan yapılan ibadetler ne kadar samimi ve çok olursa olsun Allah

[60] Bkz: 7/200, 201, 16/98-100
[61] Bkz: 42/14, 15, 43/37, 2/121, 35/32, 38/29, 57/16
[62] Bkz: 2/32, 112, 121, 10/57.Not

katında makbul değildir. Çünkü ancak onun gösterdiği yolda yürüyenlere kurtuluş vadedilmiştir. [63]

❀ ❀ ❀

وَاللَّهُ أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٥﴾ وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهِ مِن بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَّبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِّلشَّارِبِينَ ﴿٦٦﴾ وَمِن ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿٦٨﴾ ثُمَّ كُلِي مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا يَخْرُجُ مِن بُطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِّلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٩﴾

16:65 Allah gökten (buluttan) **su** (yağmur) **indirdi de onunla yer**(yüzü)**ne, ölümünden sonra, can verdi. Şüphesiz ki bunda dinleyecek bir kavim için** (ibret verici) **bir ayet vardır.**

16:66 Sağmal hayvanlarda da sizin için elbette bir ibret vardır. Size onların karınlarındaki dışkı ile kan arasından, içenlerin boğazından kolaylıkla geçen dupduru (ve tertemiz) **bir süt içiriyoruz.**

[63] Bkz: 7/157

16:67 Hurma ağaçlarının meyvesinden ve üzümlerden de içki ve güzel bir rızık edinirsiniz. İşte bunda da aklını kullanacak bir kavim için hiç şüphesiz bir ayet vardır.

16:68,69 Rabbin bal arısına: "Dağlardan, ağaçlardan ve (insanların senin için yapacakları) **çardaklardan evler** (kovanlar) **edin, sonra meyve** (ve çiçek)**lerin her birinden ye de Rabbinin** (bal imalinde öğrettiği ve) **kolaylıklar gösterdiği yaylım yollarına git" diye ilham etti. Onların karınlarından** (ağızlarından) **renkleri çeşitli şerbet** (bal) **çıkar ki onda insanlar için şifa vardır. İşte bunda da tefekkür edecek bir zümre için elbette bir ayet var.**

Allah, Kur'an-ı Kerim'de sık sık iç içe yaşadığımız şeylerin muhteşem ve harika olay ve oluşlara, lütfettiği nimetlere dikkatleri çekerek düşünenlere aydınlatıcı açıklamalarda bulunmuştur. O güçlüdür! Mutlak iradesiyle her şeyi var edip bir hikmet ve düzenle idare edendir.

Allah kullarına nimetlerini kulları kendisine şükredenlerden olmalarını ve vesileleri nimet kapısı görüp de önlerinde eğilme zilletine düşmekten sakınmaları için dikkatlerini nimetler üzerine çeker. İşte bu gerçeği idrak eden kimseler her nimeti haktan bilip nimetleri Rabbinin istediği şekilde kullanarak hem şükreder hem de mutmain, huzurlu ve itidalli bir hayat yaşarlar.

Şüphesiz ki sözü dinleyip kavramaya çalışanlar Allah'ın sözlerinin ne demeye geldiğini anlar tereddütsüz iman ederler.

Gökten su indirerek yeryüzündeki her şeye hayat verir. Allah iradesiyle sizlere sayısız ikram ve ihsanda bulunmuştur. Bütün bunlardan daha büyük, daha anlamlı ve yarar sağlayan, hatta tüm sahip olduklarınızı da onunla sizi siz yapan, vahyî verileri melekleri aracılığı ile içinizden seçtiği peygamberlerle indiriyor. Onunla sizlere şifa, rahmet ve dirilik iksiri bahşediyor.

Hayvanlar yediklerini her şeyiyle bir şekilde sizlerin istifadenize sunuyor. Süt, kan ve besin artığı arasına bir perde çekilerek halis bir besin olarak insanlara ikram ediliyor. Bal arısı da en sistematik uygulamalarla ilahî kanuna tabi olarak ifadeden âciz kalınan bir organizasyonla, en usta bir fabrikatörden, en dâhi bir doktordan daha mahir bir şekilde bin bir çiçekten şifa unsurlarını toplayarak balı yapıyor. Bu temsilden de maksat ilahî kanunların ruhani âlemde de nasıl faal olduğunu göstermektedir. Resul-i Ekrem, ruhani âleme hâkim olan İlahî kanunlara uyarak İlahî vahiy ile bütün dinlerdeki en güzel akait ve ahlakı toplamış, onları Kur'an ile insanlığa takdim etmiştir. Bu ilahî eserin, yalnız insan kudreti ile vücut bulmasına imkân yoktur. Kur'an, dinî, ahlaki bütün akait esaslarının en yükseğini içerisinde toplamıştır. Nasıl arının balında insanlara maddeten şifa varsa Kur'an'da da insanlar için maddi ve ruhî şifaya erecek sebepleri açıklıyor.

Bu münasebetle şunu da izah etmek icap eder. Kur'an'da vahiy gelmesi beş şekilde varit olmuştur. 1-) Cansız eşyaya, mesela arza vahiy 2-) İnsandan başka canlı mahlûkata (arıya) vahyolunduğu gibi 3-) Peygamberlerden erkek ve kadınlara vahiy; 4-) Peygamberlere vahiy 5-) Meleklere vahiy.[64]

Vahyin çeşitleri aynı mahiyette değildir. Mesela arıya vaki olan vahiy onun tabii sevkidir. Peygamberlere vuku bulan vahiy ise, insanların irşadı için İlahî iradeyi ifade eder. Bütün bunlar eşsiz kudret sahibi olan Allah tarafından meydana geliyor.[65]

Ey akıl sahipleri bu ve benzeri olayları, gözünden cehalet perdesini kaldır ve düşün bunları yaptırmaya kadir olan Allah

[64] Bkz: 99/55/110, 11/71, 28/7, 42/51, 53/3-15
[65] Bkz: 16/5-16, 24/45, 31/10

öldükten sonra diriltmeye de kadirdir. Gönlünden şüphe ve tereddüt tortularını at. Ölümden sonra dirilme konusunda yakin bir bilgi kurarak o gün için fayda verecek işler yap! Yoksa şu dünyada yaptığın işler, aldığın zevk ve hazlar, çektiğin sıkıntı ve meşakkatler noktaladığın hayatla yerini bitmeyen âleme terk edecektir.

❀ ❀ ❀

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفَّاكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لاَ يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٧٠﴾

16:70 Sizi Allah yarattı. Sizi yine o öldürecek. İçinizden kimi-bildikten sonra (çocuk gibi) **bir şey bilmesin diyeen aşağı ömre kadar geri götürülür. Allah** (her şeyi) **hakkıyla bilen, kemaliyle kadir olandır.**

Ey insanlar varlıklar ve oluşlar üzerinde düşünün! Her şeyi bir hikmet kanunu üzere meydana getiren Allah insanın hayatında da tek söz sahibi olandır. Doğması, ölmesi, yaşamının süresi insanın keyfine bırakılmamış. İnsan anasını, babasını, doğacağı zaman ve mekânı, gömüleceği anı ve yarın ne olacağını bilemez.

İnsanoğluna ancak hayatın izzetlisini veya zilletlisini seçme yetkisi verilmiştir. İsteyen şükretsin, isteyen nankörlük etsin.

İnsanoğlunu hizaya getiren, itidalli yaşamasını sağlayan amillerden biri de giderek ihtiyarlaması ölüme yaklaşma fobisidir. Yaşam, ihtiyarlık ve ölüm konusunda düşünmek çoğunlukla katı kalpleri yumuşatır. Ölüm korkusu takva duygusunun

canlanmasına ve hayatı lütfedene karşı sığınma şuurunu bahşeder. Yani onu tanımaya ve itaate kavuşturur.

Ey insan, ömrünün evrelerine bak da ibret al! Bir damla su, ilahî kanun çerçevesinde organik gelişme içerisinde gelişir ve hiçbir şeye muktedir olmayacak bir biçimde doğar ve Rabbin verdiği süre içerisinde fiziksel gelişim, güç, akıl ve diğer bütün melekeler giderek olgunluğuna erişir. Sonra giderek geriler, yaşlanır ve bazı hâllerde bir çocuk kadar düşkün ve çaresiz durumlara düşebilir. Yapmak istediklerine güç yetirememesi, arzularının zayıflaması, unutkan olması. Bu hangi yaşlarda başlar kesin olmadığı gibi insanın içinde bulunduğu ortama göre değişebilir.

Bir rivayette kim ömrünü Kur'an'la iştigal edip onunla amel etmeye gayret ederse yaşlılığında bu derece zayıf duruma düşmez. Felç olur, sıhhatini gücünü yitirebilir ama çelik gibi yüreği ve kıvrak aklı onu insan gibi yaşamadan alıkoymaz. Aklını güzel kullanmayanların sapıklığı veya ilahi sünnet olarak gelen bunaklığın insanı ne sefil hâllere düşürdüğü herkesin malumudur.

Bir imtihan ve bir ibret tablosu olarak ihtiyarlıktaki âcizliğe bunaklığa uğramak söz konusu olsa da o insan ömrünün bundan sonrasından sorumlu değildir. Akıllı olanlar ihtiyarlığın aczine uğramadan ömrünü en yararlı şekilde geçirirler. İnsanların en kötüsü ise, ömrü uzun ameli kötü olanlardır.

Fertler hakkında durum nasıl böyle tecelli ediyorsa milletler hakkında da böyledir. Milletler doğar büyür ve gelişirler. Eğer vahiy doğrultusunda doğru beslenirlerse ömürleri huzur içerisinde devam eder. Bu minval üzere sağlıklarını koruyamazlar ise tıpkı insanlar gibi ihtiyarlayarak zevale doğru yol alıp yok olup giderler. Yerlerine yeni, genç ve dinamik bir nesil

doğar.[66] Resul-i Ekrem'den evvel, kendilerine ilahî vahyin ilmi verilenler, Hz. Peygamber'den evvel, onu ya kaybetmişler yahut bozmuşlardı. Onun için onları irşat edecek yeni bir vahye ihtiyaç vardı ve o, irşat kılavuzu Kur'an geldi, onunla irşat olanlar zeval bulmaz hüsrana uğramazlar.

❀ ❀ ❀

وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَادِّي رِزْقِهِمْ عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ أَفَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٧١﴾

16:71 Allah rızık hususunda kiminizi kiminizden üstün kıldı. O üstün kılınanlar, onda hepsi eşit olmak üzere, rızklarını ellerinin altındakilere verici değildirler. O hâlde bunlar Allah'ın nimetini bilerek inkâr mı ediyorlar?

Ayeti kerime maddi âlemdeki ayrılıklara işaret ederek kâfirlerin başka bir yerde apaçık ileri sürdükleri bir talebe cevap veriyor. Kâfirler, Allah'ın Peygamberine verilen onlara da verilmezse inanmayacaklarını söylüyor, yani onlar da Hz. Peygamber gibi vahye nail olmak istiyorlardı. Bunlara cevap verilmekte ve Allah'ın nimeti vahyin herkese değil, seçtikleri elçilere verdiğini, ama isteyenlerinde bu vahiylere uyarak seçilmişlerden olacaklarını beyan ediyor.

Ayrıca rızık konusunda da herkesin birbirinden farklı olduğu malumdur. Rızkın farklı olması Allah'ın koyduğu kanunlara bağlı sebeplerden dolayıdır. Bu, işlerin yürütülmesi için bir imtihan gereğidir. Fiziksel farklılık, fakirlik, zenginlik insanlar

[66] Bkz: 5/54, 39/39

arasındaki bir üstünlük veya gerilik ayarı değildir. Kişiler arasındaki seviye cahillik ve bilginlik noktasındadır. Bu da takva ile gelişmişse anlamını bulur.

Allah bir imtihan gereği denemek için bol rızık da, darlık da verir. Müslüman her iki durumda da isyana düşmeden rızkı helal yollardan temin etmeye çalışır.

İnsan olma bakımından eşit olan bu insanlar servet ve mevkileri bakımından birbirlerine üstünlük taslayamazlar. "Allah kimin rızkını genişletir de bu kişi imtihan edildiğini görmezse onun sıhhatli bir görüşü yoktur. Kimin de rızkını daraltırsa kendisine yardım edildiğini görmezse onunda sıhhatli bir görüşü ve aklı yoktur."

Evet, zenginlere verilenlerin Allah'tan olduğunu idrak edip elleri altındakilere verilenlerle bunu idrake yanaşmayıp nankörlük edenler yanında bir de zalim kimseler tarafından planlanan cemiyetteki fertler arasındaki dengesizliklere bakacak olursak bir atıf yapılarak "Allah'ın nimetini bile bile inkâr mı ediyorsunuz? " diyerek elebaşlarının kendi yandaşlarının dışındakileri sömürerek zulüm altında inlettikleri bu zalimce dengesizliğe temas ediyor. Bu tipler elleri altındaki çalıştırdıklarına haklarını vermezken kendileri adına ne gerekiyorsa onu yaparlar.

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ ﴿٧٢﴾

16:72 Allah sizin için kendilerinizden çiftler yaptı. Size çiftlerinizden oğullar ve torunlar verdi ve sizi güzel güzel (nimetler)den rızıklandırdı. Şimdi batıla inanıyorlar da onlar, Allahın nimetlerine nankörlük mü ediyorlar.

Hayat gerçeği, insanların bir nefisten yaratılışına, aynı değerleri olan ve birbirlerinde sükûnet bulan bir bütünün iki yarısının birleşip evlat ve torunlara sahip olunur, cahili bir yaklaşımla bazı sebeplerden dolayı ya birbirlerini hor görüp yererler veya yüceltip ilah derecesine çıkararak onlardan medet beklerler. Resuller İlahî ayetlerle aklın gerisinde kalan böylesi gafilleri uyarırlar.[67]

İnsan hayatını geliştiren, zenginleştiren, değerlerin oluşmasını sağlamak cinsiyet ayrımı yapmadan aile kurumunu ahlaki değerler üzerine oturtmaktır. Kadını, köleyi, fakiri hor görüp ikinci sınıf muamelesi yapıp büyüklenenler, büyüklenip onları emelleri doğrultusunda taate zorlayan zorbalar tağutluk iddiasına soyunanlardır.

Bir insanın insanca yaşaması, toplumlarını kalkındırması birbirlerine değer verip birbirlerinin haklarını gözetmekle mümkün olur. Böyle bir dayanışma içerisinde olmayan aile ve toplumlarda nefret tohumları ekildiğinden giderek önü alınmaz kargaşa ve yıkımlar ile bedbaht olunur.

---

[67] Bkz: 4/1, 7/189, 30/21, 39/6

Özellikle de kadın yuvayı ve toplumu inşada muallâ bir konuma sahiptir. O layık olduğu değere sahip olursa arkasında olduğu eşi, yetiştirdiği hayırlı halefleriyle davada yerini almaktadır. Dolayısıyla eş seçiminde İslami hususlara dikkat edilmelidir. Ancak böylesi eşlerle huzur bulunur ve iyi zürriyetler yetiştirilir. Yuva kurulurken İslami düsturlara hassasiyet göstermeyenler zaaflarına yenilirler ve dolayısıyla istenilen zürriyete sahip olamazlar. Unutulmasın eş seçimi çok önemli bir husustur hevanın karıştığı şeylerin altına imza atılmamalıdır. İnsanlara uğurlu uğursuz iddiası ileri sürmekten sakınılmalıdır. Uğursuzluk, ya tedbirsizlikten veya gafletten veya kötü hareket ve amelden meydana gelir. Dolayısıyla, evde, kadında ve binekte uğursuzluk olmaz.

Tahavi'nin rivayetine göre Hz. Ayşe'nin huzuruna iki kişi gelerek: "Ey Müslümanların anası! Ebu Hureyre Resulullah'ın kadında, evde, atta uğursuzluk vardır, dediğini haber veriyor, siz ne dersiniz?" diye sormuşlardı. Bunu işitince Hz. Aişe son derece hiddetlenerek: "Kur'an'ı Muhammed'e gönderene yemin ederim ki katiyen Rasulullah böyle bir şey söylememiştir. Hz. Peygamber bu sözü cahiliyet âdet ve telakkilerini yıkmak için, eğer uğursuzluk olsa idi evde, kadında ve atta olurdu." ifadesiyle bu ve benzeri iddiaların yanlışlığına dikkatleri çekmiştir.[68]

İslam dininde uğursuzluk diye bir şey yoktur. İmtihan soruları vardır. Dolayısıyla sahip oldukları ve karşılaştıkları şeyleri ilmî bir yaklaşımla düşünüp değerlendirmeliler. Bir şey hoşuna gitmese de bunda bir hayır veya bir tedbirsizlik vardır deyip Rabbine hamd ile iltica edip içerisinde bulunduğu sıkıntıyı gidermesi için aklıyla, iradesiyle güçlü bir muhakeme yaparak çıkış yolu arar. Böylesi bir yaklaşımdan uzak kadere isyan et-

[68] Bkz: 36/18, 19

mek nankörlüktür, cehalettir. [69] Kalbini iman nurları, kapısını da ilim ve içtima ile aydınlatmış bir ailede kadın, evini de toplumunu da yeniden her gün inşa ediyor gibi yeni yeni güzellik ekler.

Bu kadar önemli bir konuma sahip olan kadını ezerek, sindirip köleleştirerek rahmeti gazaba dönüştürmeyin! Ey sulta sahipleri tarihten ibret alın! Hakkın sahibi olan Cenab-ı Hakk'ın tayin ettiği hakları yerine getirin. "Allah'ın sizi birbirinizden farklı kıldığı şeyleri hasretle arzu etmeyin. Erkeklerin de kazandıklarından nasipleri vardır, kadınların da. Allah'tan lütfunu isteyin şüphesiz Allah her şeyi bilmektedir." (4/32) Ataerkil, anaerkil zihniyetiyle değil, insana insanca bakıp değer vermelidir. Cahil zihniyetli sefih ve kendini bilmezler gibi kadın erkek üstünlüğü yaparak hayatı birbirinize çekilmez kılmayın! Hayatın sorularını dirayetle karşılayın! Hayat inişli çıkışlı imtihan âlemidir. İman ilim ve sabırla onurlu duruşlar sergileyerek müminlik şerefine yükselin! Sebepler, duygu ve ameller sizi aşağıya çekse de o imanın selamet diyarına yolculuğunuza davam edin ki Allah'a şükretmiş olasınız.

Kâinattaki her şey ve oluş Allah'ın bilgisine, eşsiz oluşuna, yaratıcı ve idareci gücüne dikkatleri çekmektedir. Fakat bir takım marazi nedenlerden dolayı iman yollarını tıkayan gafiller Allah'ın ilkeleri hevalarına engel olduğu için, hevalarına cevap veren ilahlar arar ve onların önünde eğilirler çünkü onlar için arzularına hitap eden ilah lazımdır. Emellerine cevap veren ilah buldular mı ona sarılırlar, onlar ilahlarını, ilahları da onları tartar dururlar. Birbirlerini taşıyamayacak duruma geldiklerinde ise ya ilah onları yer ya da onlar ilahı yerler. Bilahare yeni ilahlar bulunur. İlahlar (tağutlar) çeşit çeşittir. Aklı kıt, basireti kör algı-

[69] Bkz: 2/216, 21/35

lama kabiliyetini heva uğruna felç etmiş kimseler kimlik, kişilik ve insani değerlerden uzak süfli arzuların arkasında koşturup dururlar. Bu nedenle Allah katında yaptıkları her şey batıl olduğundan zillete mahkûm olacaklardır. [70]

Allah ise tektir, hüküm ve yasalarını hiç kimsenin keyfine göre değil, değişmez hak ve adalet üzere vazetmiştir.

Ey iman edenler Allahın rızasının önüne hiçbir dünyevi arzu ve ameli geçirmeyin! O'nun rızasının önüne engel teşkil edenleri bertaraf edin ve rızası uğrunda gereken fedakârlığı yapınız! Bu sizi dünya ve ahirette huzurlu kılacaktır

❀ ❀ ❀

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لاَ يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ شَيْئًا وَلاَ يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٣﴾ فَلاَ تَضْرِبُوا لِلَّهِ الأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾

16:73 (Müşrikler) **Allah'ı bırakıp da kendileri için ne göklerden ne yerden hiçbir rızka, hiç bir şeye malik olmayan ve buna güçleri dahi yetmeyen şeylere** (putlara) **taparlar.**

16:74 Artık Allah'a benzerler koşup durmayın. Çünkü Allah (her şeyi) **biliyor, siz bilmiyorsunuz.**

Allah zatında, sıfatlarında tektir. O'nu sıfat ve fiilleriyle düşünmek imana delalet ederken O'nun zatı hakkında düşünmeye kalkışmak labirentlerde dolaşmaktır.

Gayba dair aklın çözmediği şeylere akıl yormayın, sonra sapıtırsınız. Allah, insanların tasavvur ve tahayyülünü aşan bir

[70] Bkz: 7/197, 13/18

yüceliğe sahiptir. O'nun benzeri hiçbir şey yoktur.[71] Allah'ı vahiy doğrultusunda tanımayıp O'na eş benzerler edinerek kendi aralarına perde koyanların Allah ile bağlantıları kopmuştur. 75 ve76'ncı ayetteki misalle bir düşünün.

❀ ❀ ❀

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً عَبْدًا مَمْلُوكًا لاَ يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوُونَ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ لاَ يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَى مَوْلاَهُ أَيْنَمَا يُوَجِّهُّ لاَ يَأْتِ بِخَيْرٍ هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٦﴾

16:75 Allah şöyle bir mesel irad etti: Hiçbir şeye gücü yetmeyen memlûk bir kul(köle), **bir de** (hür) **bir zat ki kendisine tarafımızdan güzel bir rızk nasıyb etmişiz de o, bundan gizli ve aşikâr harcayıp duruyor. Bunlar hiç müsavi olurlar mı?** (Bütün) **hamd Allah'ındır. Hayır, onların çoğu bilmezler.**

16:76 Allah (şu) iki kişiyi de misal getirdi: Bunlardan biri dilsizdir, hiçbir şey beceremez ve o, efendisinin üstünde bir yüktür. O, bunu nereye gönderse hayır getirmez. Hiç bu, adaletle emreden, kendisi dosdoğru bir yol üzerinde bulunan kişi ile bir olur mu?

Bu teşbihle Allah'tan başkasına tapanlar da, tapılanlar da ne kendilerine, ne de başkalarına isabet edecek şeyleri engelleyemeyen bir âciz efendi ile onun esareti altında yaşayan köleye

[71] Bkz: 6/100, 42/11

benziyorlar. Köle tabi hakları elinden alınan, efendisinin buyruğuna göre hareket eden zavallı biridir. Allah'a kul olanlardaki izzet ve onuru kula kul olanların sefaletini, sömürüldüğünü, ezildiğini, işi bitince değersiz bir meta gibi itildiğini görmeyenlere yazıklar olsun.

Yaratıcı yaratılmışları tanrı edinenlerin garabetli durumlarını böyle tasvir ediyor. Ama onlar heva sarhoşluğu içerisinde oldukları için ne kadar sefil bir durumda olduklarını göremiyorlar, görseler de beşerî kaygılarla köleliklerine devam ederler. Yoksa kim böyle bir durumda olmayı ister

Evet efendimci, efendisini kızdırmamak için hep el pençe duran siniri alınmış korkudan sus pus, hep kaygılı, efendisi uğruna aslan kesilen bir hilkat garibesi. Hakkı söyleyemeyen, hakkını isteyemeyen hakkını savunamayan dilsiz, hakkı idrakten yoksun budala. Hüseyin Karatay'ın tanımıyla: "...ruhsal kölelerin şarkıları kendi şarkıları, kendi düşünceleri, istekleri değildir. Çok çeşitli çok karmaşık efendiler yön verir onların adımlarına.

Onurla taçlanmayı, enginlere serpilip gelişmeyi sağlayan ruh özgürlüğü ise sizi efendilerin idaresinde öğütüp cevherinizi yok eden, çer çöplere çeviren de ruhsal köleliğinizdir. Mekânınızın ve bedeninizin hazinelerini edindiğiniz efendilere yağmalatırsanız, ruhen köleleşmişseniz bilin ki hoşnutluk içinde yaparsınız bunu. Onlar sizin iliğinize yapışmış sülük iseler siz de sülük besleyicilerisiniz. Efendileriniz suç işleyen ise siz de suça vesile olan kölelersiniz.

Hakkı bulamayanlar; bir efendinin buyruğuna girerler, çoğu kez efendilerini kendi elleriyle bulup dikerler başlarına. Ruhen köleleşen bireyler ve toplumlar gereksinim duyarlar bu-

na. Esasen kölelik zincirleri efendilerinin elinde değil onların kalplerindedir..." [72]

❀ ❀ ❀

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلاَّ كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٧٧﴾

16:77 Göklerin ve yerin gaybi(nı bilmek) **Allah'a mahsustur. Saat** (kıyamet) **hadisesi de** (başka değil) **ancak göz kırpma gibidir. Yahut o daha yakındır çünkü Allah her şeye hakkıyla kadirdir.**

Seyrettiğiniz gök ve yerin derinliklerinde ne kadar keşiflerde bulunulsa da daha bilinecek ve bilinmesi Allah'ın bildirmesine kalmış gayb olanlar vardır. Kıyametin kopmasını, nasıl ve ne zaman gök ve yerin dürüleceğini kimse bilemez.

Gayb: Bilinmezlik, sır, gizli saklı, henüz bilinmeyen, Allah'ın bildiği kulların bilmediği bilgi.

Gaybın esası bizzat mevcut olmamak değil, herhangi bir sebepten dolayı fark edilir olmamak, görünür olmamaktır. Yani bizden saklanan bilgi değil bizi yaşamda emin tutan, bize dünyada (onu)bilmekle karşı koyamayacağımız ancak ona karşı nasıl bir durum sergileyeceğimiz bilgidir ve bu anlamda bizden saklanmıştır ama hayat yürüyüşümüzü kolaylaştıran hiçbir bilgi saklanmamıştır.

Her şeyin gerçeğini ince detaylarına kadar bilen Allah'tır. İnsana bu dünyada nasıl yaşayacağını nasıl yaşarsa insanca hareket edeceğini, ahirette neyle nasıl karşılaşacağını bildiren

[72] Nida dergisi sayı: 113

O'dur. İşlerin akıbetini ve maslahatlarını O'ndan başka hakkıyla bilen olmadığını kabul etmeyen müşrikler bilgiçlik taslayarak güya insanları maslahat üzere idare edecek yasalar koyarlar. Oysa insan ne kadar maslahatı, hak ve adaleti temin edeyim dese de hem yanlı olmaktan hem olayların iç yüzüne vakıf olamadıklarından hem de yer yer teraziyi de dengelemek işlerine gelmediğinden zulme düşerler.

İnsanoğlu isyan, başkaldırı yoğunlaşınca yeni yasalar, yeni usuller koyarak ardı arkası kesilmeyen yap-boza dayanan meşguliyet içerisinde bocalayıp durur. Bütün bunları gördüğü hâlde hevaya yönelik yaşamı arzu edenler hâlâ hüküm ve yasalar koyarak ilahlık iddialarından vazgeçmezler. İdrak yoksunu kimseler akıl, irade, bilgi ve tecrübeleriyle kendilerini güçlü görseler de nerede ne ile karşılaşacaklarını bilmezler. Ancak basiret sahipleri ki hayat seyrinde gelişen olaylar üzerinde düşünür, görmediği ama olacağına benzer delillerin ve vahyi verilerin şahadetiyle o günü ciddiye alarak hazırlanırlar.

Kim bilirdi kuyuya atılan Yusuf'un Mısır'a sultan olacağını. Kim bilirdi Hz. Muhammed ve ashabının muhacir olarak terk ettiği Mekke'yi fethedip fatihler olarak yeniden döneceklerini... Nerden bilirdi Firavunlar başlarına nelerin geleceğini. Evet, kim bilir nerede ne başına geleceğini, ölümün nerede nasıl yakalayacağını... Her şey ölüme doğru yolculuk yapıyor. Kıyamet, saatte yelkovanın hızla akrebi kovaladığı gibi gelmektedir. Onun gelişini kim durdurabilir. Fakat fasıklar bundan gaflet ederek hızla o güne doğru yol alıyorlar. [73] Vahyi haberler, yaşadığımız anlık olaylar, depremin şiddetle arzı sarıp yerle bir ettiği gibi bizim duyum ve tasavvur imkânlarımızla doğrudan kavramamız kabil olmayan, kıyamet Kur'an'ın ısrarla belirttiği doğ-

[73] Bkz: 2/117

rultuda meydana gelecek olan bir gerçekir. Allah'ın yaratma fiilinden yola çıkarak varlığına birliğine şahadet ettiğimiz Allah, yeniden o vuku bulacak saatin beklenmedik bir anda ölüm ve depremin çok çabuk meydana geldiği gibi vuku bulacağını haber vererek düşünecekleri uyarıyor.

❀ ❀ ❀

وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لاَ تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ
السَّمْعَ وَالأَبْصَارَ وَالأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

16:78 Allah sizi analarınızın karınlarından, kendiniz hiçbir şey bilmiyorken çıkardı. Size şükredesiniz diye kulaklar, gözler, gönüller verdi, ta ki şükredesiniz.

Bir insan sadece kendi yaratılışı üzerinde düşünse yaratma gücünü ve kâinatın oluşumunu bildiren Allah'a iman eder. Birçok evrelerden geçerek dünyaya nasıl geldiğini bilmeyen, yaratılışına asla müdahale edemeyen ey insan! Hadi diyelim bu süreçte olanlara müdahale etme inisiyatifin yok, peki geçen süreçte birçok şeyi algılayabilme, yapabilme gücüne sahipken neden yaratılışına müdahale edip de olayları istediğin gibi idare edemiyorsun? Neden başına gelenleri engelleyemiyorsun? Hadi yaşlanmayı durdurun!? Başına gelecekleri bilsen, tedbirler alayım desen ne kadarına müdahale edebilirsin! Bütün bu olanlara vs. ne diyeceksin, ben mi yaptım!

Seni eşrefi mahlûk kılan, hayvanlarda da var olan göz, kulak kalbin mi seni onlardan ayırdı. Hayır, onlardan seni farklı kılan duyularını iradenle kullanman, aklederek yaratıcını bilip

kulluk etmendir. Ancak varlığın böyle anlam bulur ancak böyle selamete erer insanca bir yaşam sürersin.[74]

❀ ❀ ❀

أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوِّ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلاَّ اللَّهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٧٩﴾

16:79 Yerle gök arasında (Allah'a) **ram** (ve) **müsahhar ol** (arak uçuş) **an kuşları görmediler mi? Bunları** (orada) **Allah'tan başkası tutmuyor. Bunda da iman edecek bir kavim için nice ayetler** (ibretler) **vardır.**

Ey insanoğlu yerçekimi kanunuyla hava boşluğunda hiçbir şey durmazken kuşlara boşlukta uçma kanunu koyan Allah'tır. Sizler de Allah'ın verdiği melekelerle aklın âciz kaldığı birçok keşiflerde bulunarak semalarda uçar, yerin ve denizin altında keşiflerde bulunursunuz. Peki, O, sizin melekelerinizi elinizden alsa söyleyin ne yapabilirsiniz? Bütün bunları bildiğiniz ve gördüğünüz hâlde hâlâ O'na eşler koşmadan inanmayacak mısınız? Ne esef verici bir durum ki inkâra şartlanmış, gözü körlere gökten bir kapı açsanız oraya çıksalar biz büyülenmişiz der gene iman etmezler.[75]

❀ ❀ ❀

[75] Bkz: 15/14–15

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ وَمِنْ أَصْوَافِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَثَاثًا وَمَتَاعًا إِلَى حِينٍ ﴿٨٠﴾

16:80 Allah evlerinizden size huzur ve sükûn (yeri) **yaptı. Sizin için davar derilerinden gerek göç gününüzde gerek konduğunuz** (konakladığınız) **günde hafifçe taşıyacağınız** (portatif) **evler; yünlerinden, yapağılarından, kıllarından bir zamana kadar** (kullanmanız için) **giyimlik**(ler), **döşemelik**(ler) **ve ticaret kumaş** (lar)ı **verdi.**

Allah insanlara hayatlarını idame ettirecek bütün imkânları ve onları değerlendirip kullanacakları hâle getirecek melekeler vermiştir. Bu meleke ve kabiliyetle kendilerini sıcaktan, soğuktan, gürültü, bin bir meşakkat ve korkulardan koruyabilecek meskenler ve o meskenlerde huzurla yaşayacakları sevkitabii duygular ve ahlaki kurallar vazetmiştir. İslami değerlerin hâkim olduğu meskenlerde anlayışlı, affedici ve ıslah edici fertlerin bulunduğu evler ve toplumlar emniyet, sükûnet ve huzur yuvasıdır. Tartışırlar, kırılırlar, küserler ama meselelerini anlayışla halletmesini bilirler. Kimse kimseye haksız dayatmalarda bulunmaz, kapalı odalara girerken dahi adap ve kuralına göre hareket ederler.[76]

Tabarani'nin: "Evlerinizi Allah'ın zikriyle aydınlatınız. Çokça Kur'an okuyunuz. Çünkü içinde Kur'an okunan ev içinde oturanlara vüsat (genişlik, bolluk) verir, hayrı çoğalır, meleklerin huzuruyla abadan olur, şeyatini defedilir. İçinde Kur'an

[76] Bkz: 24/27, 28, 58, 61

okunmayan ev ise oturanlara dar gelir, hayrı azalır, içinden melaike kaçar, içinde şeytanlar hazır olur." [77]

Kur'an-ı Kerim bir hayat nizamıdır, kuralları tam olarak gözetilmediği takdirde evin mahremiyeti zedelenir. Düşünelim ağlarken, tartışırken veya insanlardan gizlediği bir derdin ızdırabını çekerken başkalarının kendisini görmesini kim ister. Ev mahremiyetini korumanın önemini ifade eden bir rivayette Resulullah (a.s) erkeğin geceleyin evine ansızın gelmesini nehyetmiştir.

❀ ❀ ❀

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالاً وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ كَذَلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

16:81 Allah, yarattıklarından sizin için gölgeler yaydı. Dağlardan size yuvalar, siperler yaptı. Hararetten sizi koruyacak libaslar, harp de sizi vikaye edecek [koruyacakları (demirden)] **giyimler yaptı. İşte O, bu suretle üzerinizdeki nimeti tamamlıyor. Ta ki** (O'na) **teslimiyetle itaat edesiniz.**

İnsanoğlu, sıcağa, soğuğa, yırtıcı hayvanlara karşı koruyucu önlemlerde başarı elde etmiştir ama kötü insanların şerrinden pekte emin olamamıştır. Tatminsizlikle gözlerini hırs bürüyen zalimlerin elinden çektikleri acılar en yırtıcı hayvanın dahi çektireceği acılara parmak ısırtacak kadar vahimdir. Günümüz emperyalist güçlerin Guantenamo, Ebu Gureyb hapishaneleri, Bosna'da, Türkiye'de güneydoğuda yapılan katliamlar, tarihte

[77] Sahih'i Buhari.C.2.Sh.379.H.273

Ashab-ı Uhdud'a yapılanlar, Nöronların, Firavunların yaptıklarını geride bırakacak kadar barbarca. Hangi vahşi hayvan böylesine sistemli bir şekilde toplu kıyımlar yapmıştır. En vahşi hayvan bile sadece midesini doyurmak için avlanır. Ya bu zalimler ne için böyle? Onları bu vahşete iten sebep yeryüzü ilahlığını kimseye kaptırmamaktır. Sultaları, saltanatları yıkılmasın diye bütün bu vahşeti işlerler.

Allah'a itaati prensip edip, küffara karşı mücadele verilmedikçe bu zulmün önü alınmayacak, Orta Doğu'da akan kan dinmeyecektir. Ey Müslüman! Uyan! Silkin! Yoksa cehline kurban olmaktan kurtulamayacak, yuvanda huzur ve sükûn bulamayacaksın!

Senin uyanışın onların korkularını artıracak ve bu korkuyla vahşetlerini daha da artıracaktır belki ama en azından sefihçe yaşamanın zilletinden korunmuş olacaksın. Bu da dünyan ve ahiretin için bir şeref olacaktır.

İman zırhını giy! Donan savaş silahlarını! Yüce Allah'ın sözü üstün olsun diye çık cihada! Bütün bu musibetler cihaddan uzaklaşmandan dolayı başına gelmektedir. Allah'ın sana ihsan ettiği İslam'a sarılarak bin selamet gemisine!

Ey Müslüman cihad etsen de etmesen de zalimler üstüne gelmekte, vatanındaki, yuvandaki huzuru, güveni yok etmektedir. Hayat belalarıyla kahrolmaktansa kalk ayağa ziyan olan malını, canını, dininin uğruna kullan!

❀ ❀ ❀

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٨٢﴾

16:82 Eğer yine yüz çevirirlerse artık senin üzerine düşen ancak apaçık bir tebliğden ibarettir.

Bu ayetten de anlıyoruz ki Peygamber ve müminlere düşen en önemli görev insanların hidayete ermeleri için aradaki engelleri kaldırarak tebliği gereği gibi yapmaktır. Bu sorumluluğu yerine getirerek hem fıtratını hepten bozmamışları İslam'ın nuruyla buluşturmak, hem de İslam'ın hâkim olmasına zemin hazırlayarak küfrün satvetini kırmaktır.[78]

Toplumların bozuluşu, fitne ve zulmün yayılışı bu sorumluluğun hakkıyla yerine getirilmeğinden kaynaklanır. Yeni bir toplumu inşa etmenin tek yolu da apaçık tebliğden geçer. İşte Resulullah ve ashabı Asrısaadeti böyle kurmuşlardı ve insanları asla İslam'a girmeye zorlamamışlardı. Çünkü İslam'ı seçip seçmeme bir tercih işidir ama İslam'ı tebliğ etmek Müslümanların gücünce sorumlu tutulduğu bir vecibedir. Bu vecibenin yerine getirilmesi dünya-ahiret huzur ve selametini temin ederken, bu ibadeti ciddiye almamak da hesabın ağırlaşmasıdır.[79]

İnsan Allah'a olan imanı ile ters düşmemelidir. Peki, o hâlde nedir Müslüman'ın bu devinimsizliği! Ey Müslüman! Ümmeti olduğun resul böyle mi yapmıştı. O, Allah'ın kutsal emaneti olan İslam'ı yaymak için her türlü cahilî tavra karşı koyup doğrusunu duyurdu. Bu uğurda- maddi manevi imkânları gücünce kullandı. Tabii ki çirkin tepkiler ve zulümlerle karşılaştı ama yılmadı. Çünkü ona düşen İslam'a davetti. İnsanları imana zorlamak değildi... Yarabbi nedir insanların haktan yüz çevirmelerinin sebebi. Onlardan bu davete karşılık ücret mi isteniyor? Yoksa zulme haksızlığa, sömürüye, fitneye, yolsuzluğa, çapulculuğa veya akla aykırı şeylere mi çağrılıyorlar: Hayır elbette değil. Bilakis bu davet hevalarına engel teşkil edip, sultalarını tehdit ediyor olduğu için karşı çıkarlar. Ayete göre böyle-

[78] Bkz: 3/110, 14/52
[79] Bkz: 5/79, 7/164, 165.Not

lerine karşı yapılacak bir şey yoktur. Bunca nimet, bunca uyarı yapılmasına rağmen, rahmete kapısını örten nasipsizlere ne yapılabilinir ki. Bu evrensel uyarı görevini yaptıktan sonra artık kâfirlere boyun eğme ve bununla (Kur'an ile) onlara karşı olanca gücünce cihad et. İlahî rahmetin kapısı düşünebilecekler için belki de böyle açılabilecektir. Allah yolunda yapılan cihad barışa açılan kapıdır. Bu, zor kullanılarak da açılabilir. [80]

Ne mutlu ilahî davete uyanlara! Ne mutlu ilahî daveti duyuranlara!

❀ ❀ ❀

يَعْرِفُونَ نِعْمَةَ اللَّهِ ثُمَّ يُنكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٣﴾

16:83 Onlar hem Allah'ın (bu) **nimet** (ler) **ini itiraf ederler, hem yine O'nu** (fiilleriyle) **inkâr ederler. Çoğu** (inadına) **kâfir kimselerdir onların.**

Onlar Allah'ın saydığı nimetleri pekala bilirler hatta onların Allah'tan olduğunu da söylerler. Resulün söylediklerinin doğruluğunu da, davranışlarındaki hakkaniyeti görürler ama inatlarından, kapris ve kuruntularından dolayı inkâr ederler veya Allah'a eş koşmadan iman etmezler.[81] "Allah, tek olarak anıldığı zaman ahirete inanmayanların içlerine sıkıntı basar ama Allah'tan başkası anıldığı zaman yüzleri güler." (39/45) Çünkü Allah onların hevalarına engel teşkil edecek hükümler koyar, şirk koştukları ise hevalarının önünü açar. Onun için Allah'tan daha çok onlara minnet duyup, onlara bağlanırlar. Ancak çok zor şeylerle karşılaştıklarında veya işlerine geldiği gibi Allah'a

[80] Bkz. 25/52
[81] Bkz: 10/31, 23/84-87, 12/106

yönelirler. Böylesi bir yar kenarındaymış gibi iman edenler haktan büsbütün uzak olan sapıklardır. [82]

❀ ❀ ❀

وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لاَ يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلاَ هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٨٤﴾ وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلاَ يُخَفَّفُ عَنْهُمْ وَلاَ هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٨٥﴾

16:84 Bir gün her ümmetten birer şehit göndereceğiz. Sonra o kâfirlere izin verilmeyecek, onlardan tarziye de talep (ve kabul) **edilmeyecek.**

16:85 O zalimler (cehennem) **azabı**(nı) **görünce** (yalvarıp yakaracaklar). **Fakat o** (azap) **kendilerinden hafifletilmeyeceği gibi onlara mühlet de verilmeyecektir.**

Allah her ümmete mutlaka bir uyarıcı peygamber göndermiştir. Onlar insanları bir olan Allah'a kulluk etmeye çağırıp, şirkten batıl inanç ve geleneklerin sapık yönlendirmesinden sakındıracak öğüt ve tembihlerde bulunmuşlardır. Fakat hevasının tutsağı olanlar yapılan bu davet işlerine gelmediği için iman etmezler. İnkârda inatlaşan her zalimin sonu elim azaptır. Bu durumu ölümle karşılaştıkları an anlayacaklar ama artık iş bitmiştir. Bu inanmanın kendilerine bir yararı olmayacaktır.[83]

❀ ❀ ❀

[82] Bkz: 10/22, 17/67, 22/11, 12
[83] Bkz: 6/158, 32/12, 6/28

وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ قَالُوا رَبَّنَا هَؤُلَاءِ شُرَكَاؤُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُو مِنْ دُونِكَ فَأَلْقَوْا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٨٦﴾

16:86 Allah'a eş tutanlar ortakları (olan putları) **nı görünce "Ey Rabbimiz, bunlar seni bırakıp tapmakta devam ettiğimiz ortaklarımızdır." diyecekler, bunlar da onlar**(ın suratların) **a şu sözü fırlatacaklardır: "Siz hiç şüphe yok ki katiyen yalancılarsınız."**

Bu ayeti kerime ile kıyametin dramatik safhasına dikkatleri çekerek hakka kulak vermeyenler uyarılıyor. Kur'an'dan haberi olduğu onu fikherek Allah'a itaat edeceklerine başka veliler edinerek onlara sarılıp otorite kabul edenlere o gün "doğrusu sizler yalancıların tekisiniz" diyerek kendilerinin ilah olmadıklarını ancak beyinsiz oldukları için bu çirkin fiili irtikap ettiklerini itiraf edeceklerdir. Kendilerini otorite yerine koyup ilah eden de, onları itaat mercii görenler de suçu birbirlerine atmaya çalışacaklar ama hiçbirine yararı olmayacaktır. [84]

وَأَلْقَوْا إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذِ السَّلَمَ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٨٧﴾

16:87 O gün (zalimler) **Allah'a arz-ı teslimiyet etmişler, düzmüş oldukları yalancı** (tanrı)**ları ise kendilerine bırakıp gitmiştir.**

Bugün bağlanılan, güvenilen, himayesine sığınılan şefaati umulan bütün vesilelerin o gün kendisine tabi olanlara hiçbir faydası olmayacaktır. Ogün güç ve sultalarıyla insanları kendine bağlayanlar bunlar bize bağlı kimselerdir, onlara bir şey yapılmasın diyemeyecek kadar âciz ve çaresizdirler. "Bütün yüzler

[84]Bkz: 7/38, 14/21, 22

(ezelde ve ebedde) diri ve her şeye hâkim olan Allah'a baş eğmiştir. Zulüm yükü taşıyanlar ise hakikaten hüsrana uğramıştır." (20/111)

❀ ❀ ❀

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾

16:88 Kâfir olup da (insanları) **Allah'ın yolundan men edenler** (yok mu?); **biz onların** (çektikleri) **azabın üstünde** (dünyada) **çıkarageldikleri fesatlara mukabil bir azap daha katıp artırdık.**

Küfür başlı başına bir zulümdür. Bu zulmü baskı ve dayatmayla yaygınlaştıranlar ve bilmezleri de demagojik söylemler, cazip sunum ve tekliflerde bulunarak aldatmaları nedeniyle iki kat azabı hak etmişlerdir.[85]

Aslında iki taife de, azdıran da azan da Rableri tarafından, fıtratına iyi düşünme iyiliği görme niteliği verildiği hâlde bu kabiliyetini köreltip işine gelene uyma marazına düştükleri için bu murdarlığın içerisine düşmüşlerdir.

❀ ❀ ❀

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَى هَؤُلَاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾

[85] Bkz: 7/38, 14/21, 22

16:89 O gün her ümmetin içinden kendilerinin üzerine birer şahid(i hak) **göndereceğimiz gibi seni de onların üstüne bir şahit olarak getirdik. Sana** (bu) **kitabı her şeye apaçık bir beyanı, bir hidayet, bir rahmet** ve (hele) **Müslümanlar için bir müjde olmak üzere peyderpey indirdik.**

Bu ayeti kerime her ümmetin bir uyarıcısı olduğunu o gün kendileri hakkında şahitlik edeceklerini haber vererek kime uyacakları hususunda vicdanları uyarıyor ve kendilerini Allah'a davet eden elçilerine iman edip gereğince amel etmelerini tembihliyor. Bu elçiler insanlara iman etmeleri için özellikle de dürüst nitelikli ve erdemli bir hayat sürdürmeleri hususunda dinî ve ahlaki konulardaki temel müeyyideleri akıllarının kavrayacağı şekilde misalleri net ve veciz şekilde açıklamışlardır. Bütün bunlara hem geçmiş kavimlerin elçileri şahit olacak hem de Hz. Muhammed (sav) şahit olacak ve peygamber aramızda olmasa da bütün bunlara şahitlik eden Kur'an elimizdedir. İman edip gereğince amel etmek isteyenlere düşen görev Kur'an'ı fıkhederek hayat tarzı edinmeleri gerekmektir.[86]

Bu Kur'an üstün ve çok merhametli Allah tarafından yol gösterici olarak indirilmiştir. Müslümanlar hayatın her alanında İslami düsturları dikkate alarak yaşarlarsa her zaman ve mekânda siyasi, askerî, içtimai ve iktisadi anlamda kısacası doğruluk yolunda başarılı olurlar. Fakat Müslüman'ım dediği hâlde vahyî dikkate almayıp, uğrunda gerekeni yapmayıp kafasına göre yaşayanların dünyada da ahirette de hâlleri perişandır.

Ey sana kitabın hükmü açıklanan, cennetle müjdelenen Müslüman! Sana indirilen kitabına sarıl, onu fıkhet! Bu kitap, insanlığın gelişmesine, gelecekle ilgili daha ideal hedeflere doğru ilerlemesine ışık tutmuştur. Allah'ın sana verdiği akıl, kabili-

[86] Bkz: 2/143, 4/41

yet ve gücünü kullanırsan birçok fikir ve keşfin altına imza atar, varlığın en şereflisi olma yolunda ilerlersin.[87]

Ancak Kur'an her şeyi bütün detaylarıyla açıklayan bir kitap olduğunu düşünmek doğru değildir. Eğer Kur'an her şeyi bütün detaylarıyla açıklamış olsaydı o zaman insanlığın inkişafının gelecekle ilgili daha ideal hedeflere doğru ilerlemesinde aklın fonksiyonu ve sahip olduğu çok çeşitli yetenek ve kabiliyetleri kullanma imkânından mahrum olurdu. Bu ise Allah yanında insanın kıymetini düşürür. Allah insana aklını, kabiliyetlerini kullanarak nitelikli, anlamlı yaralı bir yaşam sürdürmeleri için Kitab'ı ve hikmeti indirmiştir [88] "Allah hiçbir kavme uyarıcılar göndermedikçe azap edici değildir."[89]

❀ ❀ ❀

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى
عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾

16:90 Şüphesiz ki Allah adaleti, iyiliği, (hususiyle) **akrabaya** (muhtaç oldukları şeyleri) **vermeyi emreder. Taşkın kötülük**(ler)**den, münkerden, zulüm ve tecebbürden nehyeder. Size** (bu suretle) **öğüt verir ki iyice dinleyip ve anlayıp tutasınız.**

Bu ayeti kerime hayrı da şerri de en açık bir surette ele alarak dengeli ve sağlıklı bir İslam toplumunu inşa eden altı önemli hususu ele almaktadır. Bunlar hem ahlak hem de daya-

[87] Bkz: 6/96, 10/5, 6, 17/12, 15–20
[88] Bkz: 3/164, 10/1
[89] Bkz: 17/15, 26/208, 209

nışmayı sağlayan faktörlerin özünü ve bütününü oluşturmaktadır.

Asr suresi için "Kur'an'da başka bir sure olmasaydı şu pek kısa bir sure bile insanların dünya ve ahiret saadetlerini temine yeterdi." dendiği gibi bu ayette Asr suresinin bir nevi açılımıyla, İslam müntesiplerini hayra, iyiliğe teşvik edip şerden sakındırarak sağlıklı, dengeli bir aile toplumu oluşturmayı sağlayan hususları açıklıyor.

1-) Olmazsa olmazlarımızdan olan adalet, insanla eşya ilişkilerini, insanların birbiriyle olan münasebetlerini, insanın devletle olan meselelerini velhasıl ailesel ve toplumsal güven ve emniyeti sağlamayı teminde gerekli düzenlemeleri yapmaktır.

İnsanlar zaaflara, hissiliklere ve heveslere temayüllüdürler. İleriyi görmemeleri itibari ile her zaman eksik ve gerçek adalet hukukunu isteseler de tahakkuk edemez/ettiremezler. Bu nedenle adalet terazisini dengede tutacak hukuku Allah belirler. Bu adaleti titizlikle korumaları için de mutlak adalet terazisinin kurulduğu mahkeme gününde görülecek hesabı hatırlatarak ikazlarda bulunur.

Adalet ancak Allah'ın hükmü uygulandığında tahakkuk eder. Çünkü İslam hukukunda temel esas ne kendine ne de başkasına zarar vermektir. Herkes mahkeme önünde eşit yargılanır ve herkese hak ettiği ceza verilir.

Kuvvete dayanmayan adalet güçsüz, adalete dayanmayan kuvvet acımasızdır. Ey iman edenler! Doğru şahitler olun! Ön yargıdan, peşin hükümden ve taassuptan uzak durmaya azami dikkat ederek Allah'ın hükmüyle hükmedin! [90]

[90] Bkz: 4/58, 135, 5/8, 42.Not

2-) "İHSAN" iyilik, güzellik, uygun olanı güzel şekilde yapmaktır. Nazik olma, bencil olmama, affeden, merhametli vs. anlamlara gelir. Toplumsal hayatta adalet, sağlıklı ve dengeli bir nizamın temeli ise ihsan onun mükemmele erişmesidir. Adalet zulümden korumaksa ihsan da haz alarak yaşamaya sevk eder.

İhsan, herhangi buğzu gerektiren bir sebep yok ise kötülük edene iyilik yaparak veya aynı şekilde karşılık vermekse ihsanın en güzeli de ıslah ederek affetmektir. [91]

Adalet farzları, ihsan ise mendupları yerine getirmektir. İhsan hem nefsinde ve fiilinde dürüst ve güzel hareket etmek, hem başkasına bu çerçevede iyilik yapmaktır. Yani kendin için istediğin iyiliği insanlar hakkında da arzu etmektir.

İhsan, sevgi, şükran, cömertlik, fedakârlık, samimiyet ve sempatiyi kazandırır. İhsan, taatları keyfiyet ve kemiyetleri itibariyle, ilahî iradenin rızasına uygun olarak Allah'ı görüyormuşçasına en güzel şekilde yapmandır. .

Allah'ın emirlerine tazim ve Allah'ın yarattıklarına şefkat de dâhildir. Bu şefkatin en büyüğü "sılayırahim"dir (akrabayı ziyarettir) ki bundan dolayı Allah hemen arkasından yardımı emretmiştir.

3-) Sıla ulaşma, yurdu, hısım akrabayı gidip görme. Rahim ise koruyan acıyan anlamına gelmektedir.

İslam'da insanlar arası ilişkilere önem verildiği gibi özellikle yakınlardan başlayarak anne baba ve sırayla diğer akrabaları ziyaret edip hâllerini hatırlarını sorma, gönüllerini alma, onlara ilahî sınırlar çerçevesinde yardım etmek emredilmiştir.

---

[91] Bkz: 3/134, 7/199, 13/22.Not

İslam aileyi toplumun önemli unsurlarından biri olarak kabul ettiği için yardımı ve iyiliği ilk önce muhtaç olan akrabalarına yapmakla mükellef kılmıştır. Aile toplumun küçük cemaatidir. Aile iyi olursa toplum da iyi hâl üzere gelişir. Her zengin muhtaç olan bir yakınını görüp desteklerse aralarında saygı, sevgi ve bağlılığın artmasıyla hem ekonomik, hem sosyal, hem de ahlaki yönden gelişen güçlü bir toplumun temeli atılmış olur. "...Allah'a itaat edin ve akrabalık bağlarını kesmekten sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir." (4/1)

Her hususta olduğu gibi burada da ölçülü bilinçli hareket etmek gerekir. Zaaflara, tutkulara yenilmeden akrabalarla ahlaki ölçüler içerisinde münasebet kurulmalıdır. Onları kazanacağım iyi niyetiyle sizin değerlerinizle alay eden veya uygunsuz gayriahlaki davranışlarda bulunanlarla aramıza mesafe koyulmalı, onların hanemizin mahremiyetini bozmasına, yaptığımız yardımları saçıp savurmalarına meydan vermemeliyiz. Onlara dışarıdan destek vererek gönüllerini almalıyız. Özellikle topluma, şahsımıza, ailemize yansıyacak zararlarına sebep olacak yolları tıkamaya da gücümüzce engel olmalıyız. İşte asıl budur gerçek yardım, gerçek himaye ve gerçek gözetme. İslami çerçevelerde birbirini maddi, manevi destekleyen güçlü toplumlar kolay kolay mağlup olmazlar.

Sılarahmin birkaç derecesi vardır. En aşağı derecesi akrabalarımıza karşı güler yüzlü, tatlı dilli olmak, karşılaştığımızda selamlaşmayı, hâl hatır sormayı ihmal etmemek, haklarında hayır temennilerde bulunmaktır. İkinci derecede de ziyaretlerine gitmek ve çeşitli yardımlarına koşmaktır."Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimse akrabasını görüp gözetsin ve kim rızkının bol olmasını istiyorsa yine akrabasını görüp gözetsin." "Yoksula yapılan sadaka bir sadakadır. Bu sadaka akrabaya yapılmışsa iki

sadaka demektir. Biri sadaka, diğeri sılayırahimdir ki bu da sadaka sayılır.[92]

İhsan gibi itidalli ve dengeli olarak sılayırahim de akrabalar arasındaki sevgi bağlarını güçlendirir, varsa dargınlıkları giderir, sevinç ve üzüntülerin karşılıklı paylaşılmasına vesile olur.

Sılayırahim konusunda dikkat edilecek hususlardan biri de karşılık bekleyerek değil Allah rızası için elinden geleni yapmaktır. Zaten bu ilahî tembihi idrak edenler aynı duygularla hareket edeceklerinden dayanışmalı bir birliktelik oluşacak, o ailede yaşlılar hastalar mağdurlar korunup kollanacaktır.

"İyiliğe benzeriyle karşılık bekleyen kişi, tam anlamıyla akrabasını görüp gözetmiş olmaz. Hakiki sıla kişinin kendisi ile ilgiyi kesenleri görüp gözetmektir."[93]

Bu üç iyiliği emreden Allah üç kötülüğü de yasaklamaktadır. Bunlar da fahşa, münker ve bağydır.

1-) Fahşa: Taşkınlık, kötülük, söz, fiil ile irtikâp edilen çok kötü günahlardır. İslam'ın yasakladığı gayriahlaki, müstehcen, çirkin, terbiyesiz, duyulması ve görülmesi uygun olmayan şeylerdir.

İslam, fahşanın önünü almak için çirkin sözün alenen söylenmesini dahi yasaklamıştır. Çünkü ister sözlü ister görüntülü ister fiili olsun fahşanın ferde aileye ve topluma yansıyan yanları vardır. Zina, fuhuş, müstehcenlik, hırsızlık, soygun, içki, kumar, iftira, suçların açıktan işlenmesi, ahlaksız hikâyeler, filmler, tiyatrolar, kadınların açık saçık ortalıkta dolaşması, kadın-erkek karışık eğlence yuvalarında müptezel davranışlara sürük-

[92] Tirmizi, Et'ime, 26
[93] Buhari, Edep, 15. Şamil ansiklopedisi cilt.5 Sh.408 İst. 1992

leyen fahşa ve münkerler vardır. Kur'an müminlerini ayetleriyle böylesi çirkinliklerden sakındıracak uyarılarla beraber caydırıcı cezai müeyyideler de koymuştur.[94]

2-) Münker: Tanınmayan, beğenilmeyen, inkâr olunan. İslam'da yasaklanan haram ve mekruh fiillerdir. Allah Kur'an-ı Kerim'de müminleri münkeri nehyeden, marufu emreden bir davranış içerisinde olmaya davet eder.[95]

Günahlar işleyen bir kavmin içinde o günahları yasaklayan güç ve kuvvette bulunan bir kimse varsa buna rağmen yasaklamazsa Cenab-ı Hakk'ın nezdinden gelen ve bütün onları kapsayan bir azabın gelmesi pek yakındır. [96]

Müslüman daima iyi, güzel ve hayırlı olan şeylerin yanında olmalıdır. Kötü, çirkin ve zararlı olan şeyleri ya düzeltmeli ya oradan uzaklaşmalıdır.[97]

Kötülükler açıktan yapılıyorsa mutlak engellenmeli, yoksa kötülüğü araştırıp açığa çıkarmaktan sakınmalıdır. Gizli şeyleri ifşa etmek sahibine günahı, münkeri, açıktan yapma cesareti verir. Bu nedenle mümkünse gizlice düzeltmenin yolları aranmalıdır.[98]

Münkirden nehiy, iyilikle nasihat, ağır sözlerle uyarmak, kötülüğü tanıtmakla gerekirse protesto ve ültimatomlarla yapılmalıdır.

3-) Bağy: Asi, baş kaldırmak, kendi hakkıyla yetinmeyerek başkasınınkine el uzatmak. Haksız yere yükselmek isteyerek tecavüzde bulunmak, kendisine sulhun yolları ve biçimleri gös-

---

[94] Bkz: 2/169, 268, 4/15, 16, 25, 92, 17/32, 24/4, 19
[95] Bkz: 3/104
[96] Bkz: 8/25
[97] Bkz: 2/44, 9/71
[98] Bkz:2/189, 24/27, 49/12

terildiği hâlde haksızlıkla üst olma sevdası gütmek, istediği şeyi elde etmek için sınır gözetmeksizin çaba göstermek gibi anlamlara gelir.

İnsanlar arasında ayrılıkların, özellikle ümmet hâlinde sağlam bir yapı oluşturan tevhid toplumunun içinde tefrikaların baş gösterip, ihtilafların çıkmasında ana neden bağydır. Haset, gurur, çekememezlik duygularını körükleyerek bağy hastalığına müptela olanlar, içerisinde bulunduğu hâle razı olmayıp başkalarında olana göz dikerek ya onlara katılıp istediğini elde eder veya onların işlerini bozup dağıtacak girişimlerde bulunurlar.[99]

Düşünüp ibret alasınız, azgınlıklarınızdan ve sapıklıklarınızdan vazgeçesiniz, doğru yolu bulasınız diye Allah size öğütlerde bulunmaktadır. Müminin şiarı işittik itaat ettik demektir.

❀ ❀ ❀

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلاَ تَنقُضُوا الأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلاً إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٩١﴾

16.91 Karşılıklı muahede yaptığınız vakit Allah'ın ahdini yerine getirin. Sapasağlam ettiğiniz yeminleri bozmayın. (Nasıl olur ki) **üzerinize Allah'ı kefil yapmışsınızdır. Şüphe yok ki Allah ne yapacağınızı bilir.**

[99] Bkz: 10/23, 42/27, 49/9

Allahu Teala'nın emrettiklerinin başında gelen en önemli husus da ahitlere, anlaşmalara, özellikle de pekiştirilmiş yeminleri yerine getirmeye hassasiyet gösterilmesidir.[100]

Ahd, yemin, misak (söz verme), güvenmek, sağlam tutmak, sağlama bağlamak, ittifak, bir şeyi korumak, hâlden hâle onu muhafaza etmektir. Allah Teala ile beşer arasında geçen birçok ahitleşmeyi insan aklına getirmektedir. Kur'an'ı Kerimde geçen ahitleşmelerden birisi, insanoğlunun yaratıcısını bilmesi ve Ona yönelip ibadet etmesidir. Daha açık bir ifadeyle bilinçli Müslümanlar Allah ile şöyle bir ahitleşme içerisine girmişlerdir. Yarabbi ben iman ettim elimden geldiği, gücümün yettiği kadar senin istediğin gibi hareket edeceğim demektedirler. Dünya hayatı onun bu emaneti taşıma, bu misakı yerine getirme yeridir.[101]

Ahde vefa konusunda İslam son derece titiz davranır. İnsanlar arası ilişkilerde güven unsurunun hâkim olması için yegâne garanti vasıtası, ahde vefadır. Bu güven olmadan veya sağlanmadan sıhhatli bir toplum hayatı mümkün olmaz. Allah, böyle bir topluma rahmet nazarıyla bakmaz. [102]

İslam, antlaşmanın yerine getirilmesine büyük önem vermiş. Bununla iman arasında sağlam bir bağ kurmuştur. Bu güven, kulun Allah'a olan bağlılığını sağlamlaştırdığı gibi kulun kendine güvenini, cemiyet içindeki saygınlığını, itibarını artırır. Ahde vefasızlık imana karşı vefasızlıktır. Bu da tahkiki imandan uzak taklidi veya atalar dini üzere olduğu içindir. Dinin cahili olanlardan her şey beklenir.

---

[100] Bkz: 2/40,3/76
[101] Bkz: 48/10
[102] Bkz: 2/40, 3/76, 77, 13/25.Not

Ahdi idrak edenler, diğer ahidleri de otomatikman yerine getirir. İnsanla resul veya bir grup insan arasında Allah şahit tutularak yapılan ahidler de buna dâhildir. Doğru ve iyi yollarla yapılan her türlü ahde vefa gösterilmesi gerekir. Çünkü insanlar arası muamelelerde güven unsurunun hâkim olabilmesi için yegâne garanti vasıtasıdır. Bu güven olmadan veya sağlanmadan cemiyet hayatı sağlıklı yürümez. [103]

❀ ❀ ❀

وَلاَ تَكُونُوا كَالَّتِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنكَاثًا تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلاً بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَى مِنْ أُمَّةٍ إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٩٢﴾

16:92 İpliğini sağlamca büktükten sonra söküp bozan (kimseler) **gibi olmayın. "Bir ümmet diğer bir ümmetten** (malca ve sayıca) **daha çoktur." diye yeminlerinizi aranızda bir hile ve fesad** (mevzuu) **edinir misiniz? Her hâlde Allah sizi bununla imtihan eder. Hakkında ihtilafa düşmekte olduğunuz şeyi ise O, kıyamet gününde elbette size açıklayacaktır.**

"İslam: Hakka, adalete, doğruya teslimiyet gösterme, sözleşmede ve yapılan akitlere bağlılık dinidir.

Müslümanlar, söz verdikten ve bu sözü yeminle pekiştirdikten sonra ne pahasına olursa olsun tutmalıdır. Yaptığı yemini basit çıkarlar için bozmaz, bozamaz. O, takiye veya zarar verici

[103] Bkz: 2/40, 100, 3/76, 5/1, 7, 23/8

durumlardan veya iyilik etmesine, fenalıktan sakınmasına engel olan ahdinden ancak kefaretini ödeyerek dönebilir.[104]

"Bir şeye yemin edip de, başkasını daha hayırlı gören kişi yemininden dolayı kefaret ödesin. Sonra da o hayırlı şeyi yapsın" buyurulmuştur.[105]

Şahsiyetli, akıllı, iradeli, azim ve sebat sahibi insanlar ahdine sadakat gösterirler, ahdine sadakatsizlik gösterip hayatın geçici, değersiz kaygı ve beklentileri için onursuz ve güvenilmeyen biri olmaktan şiddetle sakınırlar. Onlar iyilik ve Allah korkusu dışında hiçbir muahedeye ve yardım anlaşmasına itibar etmezler.

Ahdini, yeminini hiçbir rahatsızlık duymadan, kefaret ödemeden bozanlar ise Allah'ı ve ahiret hesabını ciddiye almayan, azimetten yoksun ve ileri görüşten mahrum fasık kimselerdir.

Müslüman, hayatında bu kadar önemli yeri olan ahde vefayı hakkıyla idrak edemediği zamanlar önce fıska düşer sonra Rabbe karşı ahde vefasızlığa ve dolayısıyla da birbirleri aralarındaki ahitleri rahatlıkla çiğneyebilir. Elbette ki iman sözü veren insanın zaaflarının önüne geçmesinin ve şuursuzca faaliyetlerinin ilmini edinmemenin hesabını verecektir. Ona niçin amellerinin ilmini edinmedin denir? O hâlde Müslümanların her şeyde olduğu gibi ahdinde de bir bilinç ve basiret olmalıdır.

Bu ayetle ilgili Müslümanların, İslam düşmanları sayıca çok oldukları için ahitlerini, yeminlerini tutmak istemezlerdi diye rivayet edilir. Olabilir insan acze ve zaafa düşebilir, böylesi korkulu zamanlarda yanlış düşünebilir ancak imandan aldığı

---

[104] Bkz: 2/224, 225, 5/89

[105] Hz. Muhammed. (sav) (Nesai, Eyman 41, Ebu Dut, Eyman. 12

cesaret ve arkadaşlarının uyarısıyla yeniden toparlanır ve ahdini yerine getirir. Ya günümüzde "devletin menfaati icabı" diyerek güya kalplerindeki niyeti mahfuz tutup beşerî yasaları koruyacaklarına ant içerler. Bu hâlleriyle ne kendi ideallerine ne de adına and içtiklerine sadık kalırlar. Devletin menfaati söz konusu olsa bile İslam buna müsaade etmez. Asıl olan İslam'ın ve düsturlarının bekasıdır.

Bu nedenle takıyye ve isyanı içeren durumların dışında mutlak şekilde ahde vefa gösterilmesi ilahî bir vecibedir. Verilen sözlerin ve yapılan anlaşmaların hile ve oyun vasıtası kılınmasına göz yumulmaz/yumulmamalıdır. Bu minval üzere "Öl söz verme, öl sözünden dönme." vecizesindeki tavsiyeyi unutmayarak sözleşebilmeli. Sözümüzü imkânsızlık gibi sebeplerden dolayı yerine getiremediğimiz zaman olursa içine düştüğümüz durumu ahitleştiğimiz kimseye izah edip özür beyan etmeliyiz. Sözümüzü yerine getirme imkânları varsa ya sürenin uzatılmasını ya anlaşmayı yerine getirebileceğimiz şekilde düzenlenmesini ya da bağışlanılmasını rica etmeliyiz.

Ne güzel ahlakını İslam'a göre ayarlayıp sözüne sadık olanlara! Müjdeler, saadetler onlara olsun.

Ahde vefa imanın şiarı iken, ahde vefasızlık münafıklık alametidir.

❀ ❀ ❀

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي
مَنْ يَشَاءُ وَلَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

16:93 Allah dileseydi sizi (hepinizi bir tek ümmet) **yapardı. Şu kadar ki O, kimi dilerse onu sapıklıkta bırakır**

kimi de dilerse onu hidayete iletir. Yapageldiğiniz işlerden elbette mesul olacaksınız.

Allah insanları hidayet emanetinin taşıyıcısı ve arzın halifeleri kılmış ve onları hidayete, hakka davet edip yol gösterici elçiler göndererek uyarmıştır. Fakat onlardan kimileri hayat dümenini arzularının eline bırakmış olduğundan ahlaki değerlerden uzaklaştıkça azgınlaşmıştır. Yoksa hâşâ Allah onları saptırmış değildir. Böyle olmasaydı yapageldikleri şeylerden kimseyi sorumlu tutmazdı.

Bu hususu 92. ayetle düşünecek olursak insani değerleri, ahde sadık kalmayı farklı imkânlara sahip olanlara atfederek ahde vefadan uzaklaşanlar elbette sapık bir değerlendirme yapmaktadırlar.

Allah insanları hikmeti gereği farklı istidatlarla donatmıştır. Bunlar, hayatın idamesinde birbirini tamamlayan, destekleyen, kaynaşma, anlaşma, mücadele, rekabet ve benzeri hayata canlılık veren faktörlerdir. Bu ve benzeri faktörlerdeki farklılıklar olmasaydı araştırma ve mücadele faaliyetleri dururdu. Bu farklılıklar imanı tercih edip etmeme husunda asla değildir. Bilakis İnsanlar fıtraten aynı akıl, iradeye sahiptirler, bu yönleriyle tercihlerini yaparlar ve artık o yönde melekelerini kullanırlar. Amenna Allah'ın dilediğini yapmaya gücü yeter ancak bu O'nun sünnetine terstir. Allah iman gibi bir şerefi ancak tercih edenlere nasip eder. Hak daveti duymaktan rahatsız olup aklını, iradesini hevalarının eline verenlere hidayet nasip olmaz.

❀ ❀ ❀

وَلاَ تَتَّخِذُوا أَيْمَانَكُمْ دَخَلاً بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوءَ بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٩٤﴾

16:94 Yeminlerinizi aranızda hile ve fesat (mevzuu) **edinmeyin. Çünkü sapasağlam yerleştikten sonra** (öyle) **bir ayak kayar** (ki) **! Allah'ın yolundan saptığınıza karşılık** (dünyada) **fena azap tadacaksınız.** (Ahirette) **hakkınız** (daha) **büyük bir azaptır.**

İslam, El-Adl olan Allah tarafından adil ve emin bir din olarak bina edilmiştir. Müslüman'ın imanı vahye dayalıdır. İmanın idrakinde olanlar sözünde ve ahdinde duran güvenilir emin kimselerdir. Basit menfaatler temin etmek için Rabbinin rızasını ikinci plana atmazlar. Bilakis rızasını kazanma hususunda gereken bedeli öderler. Bunun için Müslüman'a kendisine güvenilen mümin lakabı sıfat olmuştur. Mümin imanına herhangi bir haksızlık bulaştırmayandır. O bu duruşuyla diğer insanlara hidayet yolunun kapısını açar. Zira kâfir, müminin önce ahitleşip sonra ahdini bozduğunu gördüğü zaman artık onun dinine güveni kalmaz. Bu durum diğer insanları İslam'a girmekten vazgeçirebilir. Bu sebepledir ki Allahu Teala " Allah yolundan alıkoyduğunuz için kötü azap tadarsınız diye ikaz etmekte.

İmanın temel esprilerinden olan yeminlerin ve sözleşmelerin ihlali, kaçınılmaz olarak karşılıklı güvenin sarsılması nedeniyle toplumda istikrarsız bir ortamın meydana gelmesine sebep olur. Bu ise maddi ve manevi bakımdan birçok zarara yol açar...

Günümüzde Müslümanlar bu ilkeleri yeteri kadar özümseyip dikkate almadıkları için birbirlerine yardım etmekten çekinir hâle gelmişlerdir. Bu durum hâliyle onları bankalara koştu-

rup paralarını oralara yatırıp oralardan borç almaya itmiştir. Ahde sadakatsizliğin sonucu kendi aralarında çözülme, çürüme felaketine sebebiyet verirken düşmanlar tarafından sömürülmelerine ve onlara güç vermelerine sebep oluyor.

İşte yere sağlamca basması gereken ayak böyle sürçüyor, bundan doğan sosyal sıkıntılara ve Allah yolundan alıkoymayı da içeren fitne ve fesada kapı açılıyor...

Ey inananlar, tüm yaptıklarınızdan sorumlu olduğunuzu unutmayın! İbadet ve taat edip dururken günaha düşmekten sakının! Bu hâliniz sizin dünyada münkirlere boyun eğmenize, ahirette ise hesabınızın ağır olmasına sebep olur'.

Gaflet, korku ve merhametten kaynaklanan zaaflarından dolayı böyle bir günaha düşülmüşse hemen tövbe edip kötülüğün telafisi için bir iyilik yapmaya gayret edilmelidir. Çünkü tövbe ve iyilik kötülükleri giderir.[106]

❀ ❀ ❀

وَلاَ تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلاً إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩٥﴾ مَا عِنْدَكُمْ يَنفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

16:95 Allah'ın ahdini az bir bahaya satmayın (satıp değişmeyin.) **. Allah indindeki** (nusret ve sevap yok mu) **sizin için hayırlı olan ancak odur, eğer bilirseniz...**

[106] Bkz: 11/114

16:96 Sizin nezdinizdeki tükenir, Allah'ın indindeki ise bakidir. Sabredenlerin mükâfatını biz yapmakta oldukları-nın daha güzeliyle vereceğiz muhakkak.

Ayet, gayet açık bir gerçeği dile getiriyor. Eğer inanıyorsanız herhangi bir emel ve beşerî kaygılar uğruna hakikati gizlemeyin veya hevaya uygun tevil etmeyin! Bu sebeple bir şeyler istediğiniz gibi olsa da ölümle her şeye veda ettiğiniz gibi Allah indindekini de kaybetmiş ve telafisi mümkün olmayan bir hüsran içerisine düşmüş olursunuz. Allah ayetleriyle ferdi, ailevi ve toplumsal güveni sağlayan esasları açıklamıştır ki kişisel çıkarlarınız uğruna toplumun güven ve huzurunu bozacak davranışlardan sakınarak dünya, ahirette huzur bulasınız. Bütün bunlar azmedilmeye değer işlerken nasıl olur da geçici dünyevi nedenlerden dolayı Allah'la olan ahdinizden cayarsınız!? Nasıl olurda Allah katındaki daim ve daha güzel olanla geçici olanı değişirsiniz!

Onlar öyle kullar ki, iman değerleri doğrultusunda ahidlerine sadık kalarak Rabbe yönelmişler, Allah'da, kendisiyle ahitleşip ahdine sadık kalarak kulluk vecibelerini yerine getirenlere cenneti vadetmiştir. O veli kul ki Rabbinden razı, Rabbi de ondan razıdır! Bu ne güzel velilik! Bu ne güzel bir iletişim! Bu ne güzel bir alışveriştir! [107]

❀ ❀ ❀

[107] Bkz: 6/82, 98/8

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾

16:97 Gerek erkekten gerek kadından kim, o mümin olarak, iyi amel (ve harekette) **bulunursa hiç şüphesiz onu** (dünyada) **çok güzel bir hayat ile yaşatırız ve** (o gibilere) **her hâlde yapageldiklerinin daha güzeliyle ecir veririz.**

Allah'a muhatap olmada kadın ve erkek eşittirler. İşin gerçeği bu iken nasıl olur da kadını dinde, malda, akılda eksik görülebilir? Sorumluluklar güç nispetindedir. Herkes gücünü ne amaçla kullanıp, kullanmadığından sorumludur. Dolayısıyla herkes gücünce ilmi haysiyetle samimi olarak yaptığı amellerinin karşılığını alacaktır. Ayrıca imanın bahşettiği huzur ve güven dolu bir hayata, ahirette de sonsuz saadete ereceklerdir. Bundan daha güzel bir müjde olur mu ki Allah'a dayanarak kadın erkek birbirini tamamlayıp istikamet üzere yaşayacaklarına biri diğerine galebe çalarak üstünlük taslasınlar. Böyle bir sürtüşme haysiyet kırıcı olmakla beraber insanı, şeytana malzeme kılar.[108]

Çünkü İslam herkes için temiz bir hayat düsturudur. Adalet, doğruluk, temiz ve helal rızık, kısaca erdemli ve faziletli bir yaşamın bütünüdür. Onu idrak edenlerin gönülleri sükûnete ermiştir. Onların varacağı yer cennet yurdudur.[109] Çünkü onlar Rablerine gönülden boyun eğmişlerdir, herhangi bir kusurları olmuşsa bağışlanmalarını, ruhlarını Müslümanca teslim etmeyi Rablerinden talep etmişlerdir. İşte bu içten taleple kendisine

[108] Bkz: 2/148, 3/104, 4/32, 124, 9/71, 111
[109] Bkz: 13/28

yönelen kullarının duasına karşılık da Allah bu müjdeli haberi vermiştir.

❀ ❀ ❀

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾

16:98 Haydi Kur'an okuduğun (okumak istediğin) **zaman o kovulmuş şeytandan Allah'a sığın.**

Var olduğuna inandığımız fakat göremediğimiz, ezelî ve ebedî düşmanımız şeytandan korunmanın ve sultası altına girmemenin yolu Allah'ın Kelam'ı Kur'an'a sımsıkı sarılıp onun fıkhına vakıf olarak gücünce emirlere riayet etmeye çalışmaktır. Çünkü ilahî rahmeti yansıtan, şaşırtmadan, yanılmadan maksada ulaştıran, şeytanın şerrinden koruyan bir kalkandır Kur'an.

Ayette belirtildiği gibi Euzu Besmele-i Şerif çekip tüm şeytani, insani vesveselerden uzak arı duru bir zihinle, içsel ve dışsal dürtülerden uzak tevile gitmeden, ilahî emirleri, şahsi görüş, fikir ve beklentilere alet etmeden, ön yargı ve taassuptan uzak Rabbim ne buyuruyor diye düşünerek anlayıp yaşamak için okunmalıdır ki, çekilen besmelenin hayrı hasıl olsun. Kim bu şuur, his ve idrakle O'nun atmosferine girerse, duyguları düşünceleri değişir, manevi, ahlaki değerlere kavuşur.

Düşünmeyen, şuursuz kimseleri şeytan en usta oyunlarla gâh birlik ayetlerini okuduğu hâlde, grup taassubuyla ümmet birliğini göz ardı ettirip tefrikaya düşürerek gâh bilgisizce insanları Allah'a yaklaştırma adına velilere, türbelere bağımlı kılarak gâh meşrep, mezhep ve sağ görünümlü parti gruplarına bağlayarak gâh "şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır." deyip bazı ayetleri de kendilerine göre tevil ederek "gâh illa iktidar" deyip İslami söylemlerle şirki sistemlerle koalisyona girerek gâh "Allah affe-

der." dedirterek en usta üsluplarla insanları Kur'an gibi bir hazineden gereği gibi istifade etmekten mahrum bırakabiliyor.

Oysa Allah bütün beşeri teklifleri redderek Kur'an'a sarılıp onunla amel ederek iktidarı elde etmeyi ve Kur'ani amelden başka hiçbir şeyin de Allah'a yaklaştırıcı olmadığını beyan ediyor.[110]

Hidayet kaynağı olan Kur'an-ı Kerim besmele çekerek sabırla, acele etmeden fikrî cehtler sarf ederek doğruya ermek için okunmalıdır. Güçlü bir iman, ilmî bir haysiyet ve Rabbin zikriyle hemdem olarak Allah'ın manevi desteğine girilmelidir. Gaflet öfke ve anlık zaaflarından yararlanarak şeytan bir mümini tesiri altına alma fırsatı bulsa da o hemen Rabbini anarak bu hâlinden uzaklaşır, şeytan da Rabbin anıldığı yerden uzaklaşır.[111]

Evet, şeytanın şerrinden Allah'a sığınmak için Kur'an'a göre hareketlerini düzenleyen, bu çerçevede Allah ile devamlı samimi, sıcak ilişki kuranlar Allah'ın sevgisini, himayesini kazanırlar. Bu onların daha iyi bir şahsiyet kazanmasını, olgunlaşmasını sağlar. Ahirette ise karşılık olarak güzel mükâfatlar verilir. Allah her yerdedir. Şeytan ise çağrılan yerdedir. Allah'ı anarak yani O'na muti olarak şeytanı kendinizden uzaklaştırın.

❀ ❀ ❀

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾

16:99 Hakikat şudur ki iman edenler ve Rablerine güvenip dayananlar üzerinde onun hiçbir hakimiyeti yoktur.

---

[110] Bkz: 8/24, 24/55, 31/33, 50/16
[111] Bkz: 7/200, 23/97, 98, 114/1-6

Arı-duru bir yönelişle Kur'an'ı fıkhederek yaşamak için okuyanları, Rablerinin rızasını hayatının merkezine alıp yaşadıkları müddetçe, şeytan yoldan çıkaramaz.[112].Şeytanın onları tövbe etmeyecekleri bir günaha düşürme gücü yoktur. Çünkü onlar Rablerinin tüm öneri ve emirlerini yerine getirerek tevekkül ile O'nu vekil edinmişlerdir. Yanıldıklarında, gaflete düşüp bir hata yaptıklarında hemen tövbe ile arınırlar, bile bile günahta ısrar etmezler. [113]

Kim Allah'ı veli edinirse O'nun hâkimiyetine, kim de şeytanı veli edinirse onun hâkimiyeti altına girer. Evet insan (kendi) arzuları, hevesleri ve kompleksleriyle şeytana davetiye çıkarır, o da insanın bu ve benzeri zaaflarından sokularak yapmak istedikleri şeyi yapma güdüsünü güçlendirerek yoldan çıkarır.

Şeytana galebe çalmanın tek yolu rabbin zikriyle uyanık olup, amellerini ihlas ile yerine getirmektir. Hayırlı bir işi yarına erteleyenler şeytanın ekmeğine yağ sürmüş olurlar. Şeytan da bu ekmeği yiyerek güçlenip hasmını mağlup eder. Oysa o hayırlı işleri ertelemeden, üşenmeden, hemen yerine getirenler ise o ekmeği kendi yiyerek güçlenir ve şeytana galebe çalar!

Ey insanlar! Yapacağınız işleri erteleyerek şeytanı mutlu edeceğinize, hemen o işleri yaparak şeytanı kahredip siz mutlu olun! Yaşam seyriniz daima helaller içerisinden en hayırlısını yapmak olsun.

❀ ❀ ❀

[112] Bkz: 15/41, 42
[113] Bkz: 3/135

إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُم بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٠﴾

16:100 Onun zoru ancak onu yâr edinmekte olanlara ve onu kendisine (Allah'a) **eş koşanlara karşıdır.**

Üstteki ayette de belirttiği gibi şeytan, imanı sahih olup salih amellerle iştigal edenleri mağlup edemez. Şeytanlar, günahkâr yalancılara inerler.[114] İnsanları Allah'a yakın kılıp yardımına layık kılacak Kur'an gibi bir kılavuz varken gönderiliş gayesini idrakten uzak olanlar onu görüşlerine, emellerine, hiziplerine tasdik ettirmek için okurlar. Dolayısıyla din adına önüne sürülen fikirleri düşünüp-tartmadan, vahiy ve akıl süzgecinden geçirip tashih etmeden işine kolayına ve kendi şart ve hesaplarına göre dinleyip taklit üzere yaşayanlar veya Allah'a yakın olmak için peygamber ve Kur'an'dan başka şaşmaz veliler edinenler üzerinedir şeytanın hâkimiyeti. Kur'an'la kendi aralarına bir şekilde mesafe koyanlar Allah'a eş koşmadan iman etmezler.

Şeytanın şerrinden emin olmanın Kur'an'la bağlantıyı sahih kurup dini Allah'a has kılıp, bir muvahhit olarak yüzü Allah'a döndürüp emrolunduğun gibi dosdoğru yaşamaktır.[115]

❁ ❁ ❁

[114] Bkz: 26/221, 222, 43/36
[115] Bkz: 3, 2/112, 11/112

وَإِذَا بَدَّلْنَا آيَةً مَكَانَ آيَةٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ
بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾

16:101 Biz bir ayeti diğer bir ayetin yerine (bunu neshederek) **getirdiğimiz vakit – ki Allah neyi indireceğini çok iyi bilendir – dediler ki: "Sen ancak bir iftiracısın.". Hayır, onların pek çoğu bilmezler.**

Bu ayeti kerime Kur'an'ı fıkıhta yanılan ve hevalarının önüne engel teşkil edip arkasından azap ve ikaz içeren haberlere itiraz edenlere bir cevap niteliği taşır.

Bu ayeti kerimede Kur'an'ın bahis mevzuu olduğunu, müşriklerin Kur'an'ı uydurma telakki ettiklerini ve bir ayetin diğer ayeti neshetmesi müşrikleri alakadar edemezdi. Onları alakadar eden cihet, daha evvel vahyolunmuş kitaplar bulunduğu hâlde yeni kitabın vahyolunması, kendilerine ait ve nazarlarında kutsiyeti haiz bir takım adet ve an'anelerin kaldırılmasıdır. Bunların karşı geldikleri noktalar bunlardı. Cevap olarak İlahî vahyi Ruhulkudüs'ün getirdiği beyan olunmakta ve müşriklere ait adet ve an'anelerin İlahî vahye istinat etmediği açıklanmaktadır. Kur'an'ın daha evvelki kitapları neshettiği için Yahudilerin Kur'an'ı reddetmek istedikleri meydana çıkar. Kur'an ayetlerinden herhangi birinin başkasını neshettiğini anlatan nas olmadığı gibi Nisa seksen ikinci ayetin açık ifadesine göre Kur'an'ın herhangi iki ayeti arasında tearuz ve ihtilaf yoktur. Vahyin söylemindeki her farklılaşma bir öncekinin hükmünü nesh (geçersiz kılmayı) değil tebdilden söz edilmektedir. [116]

[116] Bkz: 2/106

M. Esed'in yorumuyla "nesih bizzat Kur'an'ın herhangi bir bölümü ile değil, sadece geçmiş ilahî mesajlar ile ilgilidir. 41/42. ayete yapmış olduğu atıfla: İlahî kelama ne ekleme ne de çıkarmalar yapılmaz. Hiçbir (batıl boşluk ve anlamsızlık) ona yaklaşmaz."(Kur'an Mesajı)

Allah'ın ayetleri her biri bir mesaj taşır. Kur'an bir konuyu farklı yerler de farklı örneklerle açıklar. Bu demek değil ki Kur'an'i hükümler zamana göre kaldırılsın.

Allah'ın hiçbir hükmü kalkmaz, kaldırılamaz. Mesela gündüz geceyi nesh etse de gündüzün yok olmadığı bakidir.

İslam'da ancak ihsanla, örf ve adaletle, zaruretler hâlinde maslahat ve illetler dikkate alınarak sorunlara içtihadi çözümler getirilir.

Müslümanlar, fertler arası ilişkiler ve sosyal alanda adaleti tesiste ciddi bir hassasiyetle durmak ve konu üzerinde ihtisas yapmakla mükelleftirler. Sorunlarına fıkhi çözümler bulmak için otoriteye bağlı şura meclisi olmayan toplumlarda fertler kendi meselesini çözmek için samimi arayıcılıkla ve ilmine güvendiği kimselere sorarak doğruya isabet etmeye çalışmalılar.

" ...onların çoğu bilmiyorlar " ifadesi buna bir görüş olabilir. Bu ayetin içtihada açık kapı olduğuna işarettir diyenler olmuştur.

Allah'a ilmi bir haysiyetle ittiba ve tevekkül edip zikir ehli olmalı. Zan, taklit, yaptıklarına cevaz bulma gibi eğilimlerle şeytana davetiye çıkarmaktan şiddetle sakınılmalıdır. [117]

❀ ❀ ❀

[117] Bkz: 2/206, 3/7.

قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ آمَنُوا وَهُدًى وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿١٠٢﴾ وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِيٌّ وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ ﴿١٠٣﴾

16:102 De ki: "O'nu (Kur'an'ı)**-iman edenlere tam bir sebat vermek, Müslümanlara bir hidayet ve bir müjde olmak için- Rabbinden hak olarak Ruhulkudüs indirmiştir.**

16:103 Andolsun ki biz onların: "Bunu mutlaka bir beşer öğretiyor." diyeceklerini biliyoruz. Haktan sapmak suretiyle kendisine nispet edecekleri (o mefruz[var olduğu kabul edilen] kimse) **nin lisanı** (olsa olsa) **acemî** (olabilir, Arabî değil). **Bu** (Kur'an'ın dili) **ise** (bütün fesahat ve belağati ile) **apaçık Arapça bir dildir.**

Bu iki ayeti kerime müşriklere bir cevap olmakla beraber, onlara bir ültimatom mahiyetindedir. Onlar nasih ve mensuh konusunda tartışarak veya peygamberin bu sözleri bilgin ediplerden aldığını ileri sürerek, dikkatleri vahiyden başka taraflara çekerek hakkın duyulmasını engellemek istiyorlar. Oysa birçok ayette Allah müşriklere bu Kur'an'ın bir benzerini getirmelerini istiyor fakat bu güne kadar hiçbir kimse hayatı kuşatıcı haberlere dair bir ayet getirememiş, getiremeyecektir.[118] Bu ilahî haberler beşerî zaaflardan uzak ve hiçbir beşerin eli değmeden "Ruhulkudüs" "Ruhulemin" "Cibril" (Cebrail) aracılığı ile indirilmiştir. Ona-Kur'an'a- batıl sızmaz ve hiçbir ayeti de değiştirilemez. O Allah tarafından koruma altına alınmış bir kitaptır. [119]

[118] Bkz: 6/93, 10/37
[119] Bkz: 10/37, 11/1, 15/9

Vahiy, ortaya koyduğu çeşitli kanıtlarla inananların imanını pekiştirip hükümlerine teslim olanlara, doğru yola yürümelerine rehber olmaktadır. Kur'an müminler için şifadır. Zalimlerin ise ziyanını artırır.[120]

Kur'an insanı insanca yaşama hususunda uyararak yersiz sevgi ve korkuları giderip, hayat sorularına çözüm gösteren, Allah'ın kulları için en büyük hediyesi olan hidayet rehberidir. Onunla kalpler pekişir ve belirlenen adresle emin olarak istikamet üzere gidilir. O müşrikler ise emirsiz ve yasaksız bir dünyada yaşamak isterler. Bu ise hayatın kurallarına aykırı ve imkânsız bir şeydir. Heva sarhoşu olduklarından, gerçeği görmeme körlüğüne düştüklerinden yapılan davete itiraz edip iftiralarda bulunarak karşı çıkarlar. Kim ne iddia ederse etsin sonuçta herkes rabbine dönecektir.[121]

Ne mutlu Hakk'a tabi olanlara...

❀ ❀ ❀

إِنَّ الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ لاَ يَهْدِيهِمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾ إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُوْلَئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٠٥﴾

16:104 Allah'ın ayetlerine iman etmeyenler (yok mu?) **şüphesiz ki Allah onlara hidayet** (nasip) **etmez. Onlar için çok acıklı bir azap vardır.**

---

[120] Bkz: 5/16.10/57
[121] Bkz: 19/93-95

16:105 Ancak Allah'ın ayetlerine iman etmeyenlerdir ki (öyle) yalan, iftira düzer(ler). İşte yalancıların ta kendileri de onlardır.

"... Rahman bir şey indirmemiştir..." (36/15)

"... Eskilerin masalıdır..." (16/24)

"... Kur'an dinlemeyin, okunurken gürültü yapın..." (46/26)

"... Neredeyse kendilerine ayetleri okuyanların üzerine saldıracaklar..." (22/72) Büyücü, kâhin, mecnun diyerek hep karşı çıkagelmişlerdir. Onları buna iten sebep keyfi yaşamlarına engel teşkil etmesi ve kalplerindeki marazdandır. Söylediklerinin yalan ve iftira olduğunu kendileri de biliyorlar çünkü kendi aralarında sorulduğunda Hz. Muhammed'e El-Emin demelerine rağmen sırf hevalarını ilah etmeleri yüzünden Allah'ın ayetlerini çürütmek için böylesine adi yalanlara başvuruyorlar. Böylesi indi çıkışlarla hidayetten yüz çevirenler elbette rahmet eserinin sunduğu hidayete eremezler. Yalancı, sahtekâr, doğrunun düşmanı olan bu gibi kimseler kendi elleriyle azabı hak etmişlerdir. [122]

❀ ❀ ❀

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلاَّ مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾

16:106 Kalbi iman üzere (sabit ve bununla) **mutmain ve müsterih olduğu hâlde** (cebr-ü) **ikraha uğratılanlar** (zora

[122] Bkz: 2/7-10

ve baskıya maruz kalanlar) **müstesna olmak üzere kim imanından sonra Allah'ı tanımaz, fakat küfre sine- i** (kabul) **açarsa Allahın gazabı onların başındadır. Onlar için en büyük bir azap vardır.**

Bu ayeti kerimeden anlıyoruz ki iman edip Müslüman olduğunu söyleyenler, Allah ile ahidleşmiş olduklarından ne pahasına olursa olsun sözlerinden dönmemeli, takiye olmadığı müddetçe, imani değerlerini korumalıdırlar. İman, mümine verilmiş bir emanettir. O emaneti ancak hayatını ona verenler koruyabilirler.[123]

İman, esas itibariyle gönülden bir benimseme ve onaylama olduğu gibi inkâr da aynı şekilde Allah'ın varlığını, birliğini ve Müslüman sayılmanın şartları olan iman esaslarını kısmen de olsa bilerek ve isteyerek reddetmektedir. Takiyye gerektiren bir durum olmadığı hâlde, imani ve amelî vecibeleri titizlikle korumak gerekir. Dünyevi emellere, beşerî zaaflara kapılarak sözünden dönen, ilahî emirleri çiğneyenlere çok ciddi bir uyarı ve ihtarı içermektedir bu ayet.

İmanı korumak çok önemli bir husus olduğundan Müslümanların Kur'an'ı çok iyi fıkhetmeleri gerekir. Mesela bu ayette "takiyye", "ruhsat", "azimet", "zaruret" kavramları üzerinde iyice düşünüp öyle hareket edilmelidir. Yoksa dünyevi ve beşeri kaygılar ve endişelerle zaruretleri çoğaltıp ruhsat diye diye kimlik ve değerlerimizden uzaklaşırız. Bu ise inandığımız gibi değil de yaşadığımız gibi inanma felaketine sürükler.

Takiyye: Korunmak, gizlenmek, saklanmak, ihtiyat tedbiri almak manasına gelmektedir.

---

[123] Bkz: 16/95

Güçlü olan kâfirlerin karşısında can mal, ırz, namus ve kutsal değerleri tehlike karşısında olan Müslümanların söz konusu olumsuz durumdan kendilerini kurtarmak ve zarara uğramamak için kalplerinde imanı muhafaza edip onların şerrinden korunmak için verilen bir ruhsattır. Bu yaklaşım İslam'ı tebliğ etmede başarıya götüren bir yoldur."

Ruhsat: Dayanılmaz işkencelere maruz kaldıklarında görünüşte inancın aksine beyanda ve ya davranışta bulunmaktır.

Azimet: Her türlü baskıya rağmen inandığı gibi konuşmaya veya davranmaya denir. Allah'ın yapılmasını emrettiği ve yapılmamasını istediği hususlarda tam bir titizlik göstermektir. Ciddi bir zaruret olmadığı müddetçe ruhsatlara başvurmamak takvadandır. Mesela Allah'ı inkâra veya onun emir ve hükümlerini redde zorlanan bir insanın kâfire boyun eğmemesi azimettir. Fakat böyle bir işkenceye katlanamayıp imanı gönülde sağlam tutarak ruhsatla hareket edilmesi mendup olandır.

Zaruret: Dinin yasak ettiği bir şeyi yapmaya veya yemeye zorlayan, iten durum demektir. Bir kimse haram olan yiyeceği yemez, içmez, ölümcül bir tehlike varsa yasak olanlardan tehlikeyi giderecek kadar yiyebilir. İslam'da " zaruretler haram olan şeyleri mubah kılar." [124]

İslam da azimet teslimiyet, takva ve tevekküldür. Akide basit değerler uğruna sarsılamaz. Ruhsat çok darda kalındığında kullanılan müsadedir.[125]

Rivayet edildiğine göre bu ayet Ammar bin Yasir hakkında nazil olmuştur. İbn'i Ceriri, Teberi, Ebu Ubeyd'den, Muhammed bin Ammar bin Yasir'den rivayet ediyor: Müşrikler

[124] Bkz: 2/173–184, 4/101, 5/3
[125] Bkz: 2/217, 5/51

Yasir oğlu Ammar'ı yakaladılar ve şiddetli işkenceler yaptılar. Bunun üzerine o da bir kısmını kabul etmek zorunda kaldı. Bu durumu geldi Resulullah'a şikâyet etti. Hz. Peygamber: Kalbini nasıl buluyorsun." diye sordu. O da mutmain olarak " imanla dolu" dedi. Bunun üzerine Resulullah buyurdu ki eğer dönerlerse sen de dön. Onlar yine başlarlarsa ve böylece bu gibi hâllerde ruhsat verilmiş oldu.

Hz. Ammar'ın annesi Sümeyye, babası Yasir, Bilal, Abdullah bin Huzeyfe'ye müşrikler akıllarına gelen her türlü eza ve cefayı çektiriyorlardı. Fakat onlar bütün olanlara karşı azimetle direnip şahadete erdiler. Bu gibilere de ruhsatı ihtiyar edip dini dava edinip uğrunda bedel ödemeyi bilenlere de selam olsun.

İmanı muhafaza etmemiş, herhangi bir sebepten dolayı küfre sapanlar ise büyük bir hüsrana uğrayacaklardır.[126]

Ne mutlu canları, malları karşılığında cenneti satın alanlara. Burada Seyyid Kutup'un azimeti tercih ederek şahadete erip bizlere ölmez eseri Fizilâl'il Kur'an'la ve hidayet yolunda yürümemize sebep olmasıyla sonsuz saadete ulaşmıştır inşallah. Bizler de bu uğurda şahadete şahitlerden oluruz inşallah.

❁ ❁ ❁

ذَلِكَ بِأَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الآخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿١٠٧﴾

16:107 Bunun sebebi şudur: Çünkü onlar dünya hayatını ahiretten daha üstün sevmişlerdir ve çünkü Allah kafirler güruhuna hidayet etmez.

---

[126] Bkz: 22/11, 29/2, 10

Aslında mesele dünyayı, dünyalıkları sevme veya sevmeme olayı değil, hiçbir zorlama ve ciddi bir zaruret yokken dünyalıklar adına bir o safta, bir bu safta bulunan Rabbi'nin emir ve nehiylerini hesaba katmayan, dinlerini bir oyuncak ve eğlence edinen ve dünya hayatının aldattığı kimseleredir bu hitap. "...yoksa dünya hayatını ahirete mi tercih ediyorsunuz?.." (9/38) denilerek imani değerlerin her şeyin üstünde tutulmasını tembihler. Bu uyarıları dikkate almayıp dünyayı ahiretten üstün tutup haktan yüz çevirenlerin ise iman gibi yüce bir değerden mahrum olduklarını açıklar. Onun kadrini bilmeyenlere yazıklar olsun![127]

❀ ❀ ❀

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٠٨﴾

16:108 Onlar öyle kimselerdir ki Allah, kalplerinin, kulaklarının ve gözlerinin üstüne mühür basmıştır. İşte gafil olanlar da onların ta kendileridir.

İşittiği hâlde düşünüp anlamaya yanaşmadan müstağnileşerek Allah'ın zikrinden yüz çeviren, öğüt ve uyarıdan rahatsız olup kaçan heva ve heveslerini her şeyin önüne geçirenlerin algılama melekelerini kendi elleriyle köreltmiş oldukları için kalpleri mühürleniyor. Yoksa haşa Allah onları hak ve hakikati kabul etmekten alıkoymuyor.

Dünya tutkusu, heva-heves coşkusu insana manevi değerleri unutturacak kadar yoğunlaşınca ister istemez insana dünya hayatını ahirete tercih ettirir veya ahireti ikinci, üçüncü plana

[127] Bkz: 2/86, 6/70, 20/124

veya hiç akla gelmemecesine bir düşüncesizliğe veya sağlıklı düşünmeme gibi bir yaşamın içerisine iter. Belki bir süre vicdan rahatsızlığı yaşansa bile giderek günah kendisini çepeçevre kuşatır da artık o rahatsızlığı bile hissetmez, yaptıklarını mazur görüp savunmaya başlar, hatta batılın savunuculuğunu bile yapar. Bütün bunlar inançsızlık emareleridir. Yoksa bir insan hem inansın hem de inancının hilafına hareket etsin bu olacak bir şey değildir. Her şeye rağmen Rahim olan Allah, tövbe kapısını ölüm anına kadar açık tutmuştur. Belki olur ya bu kalbini hakka karşı örtenler düşünür de yeniden imanlarını tazelerlerde kurtulanlardan olurlar.

Hayatı düşünüp muhakeme etmeden yaşayan gafillere yazıklar olsun!

❀ ❀ ❀

لَا جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٠٩﴾

16:109 Hiç şüphesiz onlar ahirette de hüsrana uğrayanların ta kendileridir.

Bu dört ayet samimi imandan yoksun fasık kişilerin durumlarını anlatıyor. Çünkü iman Allah'ı vahiy doğrultusunda tanıyıp hiçbir korku, tutku, sevgi ve kınama gibi dürtülerle isyana düşmemek, günahı ciddiye alıp ona meclislerinde hürriyet hakkı tanımadan Allah'ı ve ahireti hesaba katarak yaşamaktır.

Dünya acısı-tatlısı ile gelip geçiyor. Ölüm bu gerçeği her gün insana hatırlatıyor. Dünyaya veda edenler bir süre anıldıktan sonra unutuluyor ve hiç kimse yanında bir şey götüremiyor. Dünyaya nasıl daracık bir mekândan geliyorsa yine başka bir daracık mekâna defnediliyor. Nasip olursa bir kefen hediyesi ile uğurlanıyorlar.

Bütün bu gerçekler seyredilirken heva perdesini gözlerden kaldırıp hakikati idrak edip iman doğrultusunda yaşanması gerekirken hâlâ gaflet içerisinde yüz çevirenler hüsrana uğrayacaklardır.

❀ ❀ ❀

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٠﴾

16:110 (Bundan) **sonra** (şunu bil ki) **senin Rabbin işkencelere uğratıldıklarından sonra** (yurtlarından) **hicret edenlerin,** (bundan) **sonra da** (durmayıp) **savaşanların, göğüs gerenlerin lehinedir şüphesiz. Hakikat senin Rabbin bunların ardından da cidden çok yarlığayıcıdır, çok esirgeyicidir.** (Bu) **katidir.**

Üstteki ayetlerde uyarı dokunuşlarından sonra dinini yaşamakta samimiyet gösteren, uğrunda sevdiği şeyleri Rabbinin rızasının önüne geçirmeyen dinini yaşamak ve yaymak için elinden geleni yapan böylesi iman erlerine Rablerinin rahmeti ve bağışı müjdeleniyor. Çünkü onlar tabi tutuldukları sınavda yılmamış, gevşememiş, sabır ve azimle önlerine dikilen engelleri aşarak istikamet üzere yürümüşlerdir. [128]

Bu ayet pişmanlık yasasından kurtulma müjdesini vermektedir. Olabilir bir anlık gaflet insanı hakkı yaşamaktan uzaklaştırabilir insan yeniden toparlanıp hakka rücu ederse bağışla-

[128] Bkz: 9/23, 24

nır.[129] Gücü, imkânı varken Allah yolunda mücadeleden kaçanlara bir ihtardır bu ayet. [130]

❀ ❀ ❀

يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا وَتُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾

16:111 O gün herkes (ancak) **öz canı** (nın kurtuluşu) **için uğraşacak, herkes ne yaptıysa** (onun karşılığı) **kendisine eksiksiz verilecek, onlar asla haksızlığa uğratılmayacaklardır.**

O gün son derece dehşet verici bir gün olduğu için herkes kendi derdiyle meşgul olacaktır. Bu haber nasıl doğru olmaz ki... Şu dünyada dahi şiddetli deprem, sel vs. afetler zuhur ettiğinde her şey unutulup sadece insan kendi derdine düşüyor, kimseyi gözü görmüyorsa her şeyin altüst olduğu, kabirdekilerin dışarı çıktığı o gün daha müthiş olacaktır.

❀ ❀ ❀

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾

16:112 Allah o memleketi (size) **bir** (ibret) **örneği olarak irad etti ki o, korkudan emin ve sakindi. Rızkı da kendisine her bir yandan bol bol geliyordu. Fakat o, Allah'ın ni-**

[129] Bkz: 3/16, 17, 135
[130] Bkz: 4/95-97

metlerine nankörlük etti de Allah da ona (halkının) **işlemekte ısrar ettikleri** (kötülükler) **yüzünden açlık ve korku libasını giydirip olanca acıları tattırdı.**

Verilen nimetlere şükredileceğine, onunla şımarıp isyana düşenlerin uğrayacağı akıbeti haber vererek düşünmeyi bilenler uyarılıyor. Bollukta-darlıkta imtihanı itidalle karşılamayı bilmeyenler, darlığı nankörce, bolluğu da şımarıkça karşılarlar.

Şu yeryüzünde Allah'ın zikrinden, imtihanından gafil fakir mütekebbirle, zengin şımarık insanlar Allah'ı unutup azgınlaşmışlardır. Şeytani bir tavır olan mütekebbirliğin diğer bir adı da küfürdür.

Şu yirmi birinci asırda Amerika sahip olduklarıyla şımarmış ve dünyaya hükmeder vaziyete gelmiş, onun giderek azgınlaşan tavırları yanına kalmayacak ama onun karşısında Firavun'un karşısında duran İsrailoğulları gibi etkisiz, tepkisiz duranlar da bu duruma düşmeyi bir yerde hak etmişlerdir.

Cehaletin ağır gölgesinde yaşamaktan kurtulmaya çalışılmadıkça sağlam ve köklü eylemler inşa edilmez. Küçük hareketleri büyük mücadeleler olarak gördükçe gelenekçiliğin, modernizmin, rekabetçiliğin, anaforundan kurtulup gerçek kalıcı bilgiler, onurlu dürüst duruş ve direnişler sergilemedikçe izzetimizin kaynağına tutunup fıkhedip gereğince amel etmedikçe ne boyunduruk altında yaşamaktan kurtuluruz, ne sahip olduğumuz nimetlerin hayrını görebiliriz.

Kim nimetleri Rabbinin istediği gibi kullanılırsa şükretmiş olur. İnsan İslam'ı öğrenip yaşadıkça nankörlükten kurtulur.

Şu bir gerçek ki tahkiki imana sahip olanlar nimetlere eriştikçe şükürleri artar. İmani terbiye alamamış kimselerin ise refah seviyeleri arttıkça şımarmaları ve giderek Allah'tan ahlak

ve manevi değerlerden uzaklaşmaları artar.[131] Cehalet en büyük beladır. Bu beladan kurtulmadıkça insanlar Rablerinin bahşetmiş olduğu şahsiyete, erdeme ermedikçe Allah'a gereği gibi şükredemezler.

❀ ❀ ❀

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١١٣﴾

16:113 Andolsun ki onlara kendilerinden bir peygamber gelmiştir de onu tekzip etmişlerdir. Derken onlar zulümlerinde berdevam iken kendilerini azap yakalayıvermiştir.

İnsanoğulları kendilerine bahşedilen melekeleri kullanırken doğruya, erdeme içgüdülerini iyi kullanarak ulaşabilirler ama imani anlamda tevhidî doğruya erme imkânına hakkıyla sahip olamazlar. Dolayısıyla da sana göre, bana göre, iyi kötü, doğru yanlış kargaşası yaşanır. Bu ise insanların fıtratlarında var olan zaaf, tutku öfke ve ene duygularıyla harekete geçtiklerinde birbirlerini kırmaya, duruma göre akıl almaz zulümlere kadar insanları sürükler. Nitekim ideoloji, parti, mezhep, ulus ve ırk kavgaları bunun sonucunda çıkar. İslam'ın cahili olanlar içerisine düşmüş oldukları bu beladan uyanmazlarsa kendilerini daha büyük zulümlere maruz kılacaktır. İsterse bunlar varlığını ve ölüm ötesi dünyayı kabul etmiş olsunlar!

❀ ❀ ❀

[131] Bkz: 6/43, 44, 11/9, 10

فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلالاً طَيِّبًا وَاشْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾

16:114 Artık Allah'ın sizi rızıklandırdığı şeylerden helal ve temiz olarak yiyin. Allah'ın nimetine şükredin, Eğer O'na kulluk edecekseniz.

Eğer gerçekten Allah'a kulluk edilecekse nimetleri temin ve istifade etme hususunda ilahî kurallara riayet ederek hareket edilmelidir. Bunun adı imandır! İslam'dır! Şükürdür!

Acı ile tatlı nasıl birbirinin zıddı ise iman ve küfür de birbirinin zıddıdır. Şu dünyada dahi dürüstler, iyiler, iyilik kadri bilenler taltif ve takdir edilip sevilirken kötüler sevilmez, istenmez ve cezalandırılırken her şeyin sahibi adil-i mutlak olan âlemlerin Rabbi de şükredenleri yani rızası doğrultusunda yaşayanları, sever ve mükâfatlandırır, nankörleri de cezalandırır.

❀ ❀ ❀

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلاَ عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٥﴾

16:115 O, size ancak ölüyü, kanı, domuz etini, bir de Allah'tan başkası için kesilmiş olan (hayvanlar)ı **haram kıldı.** (bununla beraber kim bunlardan yemeye mecbur) **kalırsa** (kimseye) saldırmamak ve **haddi** (ölmeyecek miktarı) **geçmemek şartıyla** (yiyebilir). **Çünkü Allah hakkıyla yarlığayıcı, kemaliyle esirgeyicidir.**

İnsanı yaratan, ona yararlı ve zararlı olanları bildiren Allah'tır. Allah'a tam bir teslimiyetle inanıp dinini fıkhedenler, ilahî emirlerin hikmetini kavramasa da, maddi manevi zararı olacağının idrakiyle, zaruret olmadıkça hiçbir şart ve mazeret öne sürmeden itaat ederler. [132]

❀ ❀ ❀

وَلاَ تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلاَلٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لاَ يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾

16:116 Dillerinizin yalan yere vasıflandırageldiği şeyler için: "Şu helaldir, bu haramdır." demeyin. Çünkü (bu suretle) **Allah'a karşı yalan düzmüş olursunuz. Allah'a yalan düzenler ise, şüphe yoktur ki felah bulmazlar.**

Bu ayet Müslüman'ın dinini fıkhetmeden gelişigüzel yaşayanlara ve din hakkında gelişi- güzel konuşanlara yapılan çok ciddi bir uyarıdır! Çünkü Allah adına bir delile dayanmadan konuşmak iftira olduğu gibi, kulaktan duymalarla hareket etmek de, bu iftiracılara rahat konuşma fırsatı verdiğinden dinin tahrif edilmesine sebep olacağından, büyük bir zulme düşülmüş olur. Dolayısıyla sapan da saptıran da dinini ciddiye almadığından suçludur ama din adına söz uyduranlara ayrıca şu ilahî ikaz yapılır! "Kim ki bile bile bana isnat ederek yalan uydurursa cehennemdeki yerine hazırlansın!" [133]

---

[132] Bkz: 2/173, 5/3, 6/145, 16/106
[133] Bkz: 3/94, 4/50, 6/93

M. Ebu Zehra: "Hadis uydurma küfür olmasa da günahı kebairdendir. Hatta bu gibilerin küfürlerine kail olan âlimler de vardır dense de çoğunlukla gayreti cahiliyedendir.

Hadis uydurma, İslam düşmanlığı, mezhep taassubu ve Kur'an okumaya, ibadete teşvik sebepleriyle vaki olmuştur.

Oysaki Kur'an'da hadis uydurmaya hacet bırakmayacak kadar Allah'ı razı etmeye teşvik eden ayetler vardır. Resulullah tarafından tefsir edilen hadislerin sahihliği Kur'an'la tashih edilmelidir. Allah ve resulü adına tevatür kaynaklara sahip olmadan konuşulmamalıdır. Mümkün olduğu kadar "anladığım bu" demelidir. "Kim ki bilgisiz olarak fetva verirse, günahı o adamın üzerinedir. Onlar ne de dayanıklıdırlar ateşe.

Meselelerin hükmünü bilmeyen ve mehazlara müracaatla istihraca muktedir olmayan kimseler fetva vermeye kalkışamaz, aksi hâlde büyük günah kendisine aittir. Ancak fetva veren kimse, müçtehit olur da hata ederse günahkâr olmaz.

Bu ayeti kerime Müslümanlara, din âlimlerine bir ültimatom niteliğindedir. Din adına konuşurken mutlak, rablerinin ve resullerinin sözü ile kendi görüşlerinin arasını ayırmalılar. Hiçbir kimse kendini din hususunda merci görüp anlayışlarını hükümmüş gibi ileri sürmemelidirler. Hele de haram-helal konusunda asla ulu orta konuşmamalılar. Allah adına konuşup ahkâm kesenler kınanmaktadırlar. [134]

Kur'an ve hadislerde açık olarak belirtilmediği hâlde bazı ilmi endişe taşımayan insanların şu helaldir, bu da haramdır diye vermeleri uygun değildir. Bunun yerine bu işten sakınmalı ve ben bu işi yapmam demelidir. İmam Malik "O apaçık bir nass bulamasa, bir şeye haram veya helal demezdi. Fakat reye göre

[134] Bkz: 2/169

istinbat (hüküm) gerekirse yine haram veya helal demezdi. Ancak, hoş görmüyorum ve iyi bulmuyorum" derdi. Çoğu zaman sözüne şu ayeti kerimeyi ilave ederdi: "Biz ancak zanda bulunuyoruz veya yakinen bilemiyoruz." der.[135]

Her dönemde İslam'dan ayrılmalar, kendilerini din adamı yerine koyan ve onların görüşlerini, zanlarını mutlak doğrularmış gibi kabullenmeler olmuştur. Resulullah (a.s.), "din adamı" dedikleri bilginlerin nasıl putlaştırıldığını izah ederken âlimden de olsa bir insanın helal ettiklerinin hemen helal, haram ettiklerinin hemen haram olarak araştırmadan benimsenmesinin, Allah'tan başka Rab'ler edinmek olacağını söyleyince: Adiy bin Hatem peygamberimize : "Onlar bunlara ibadet etmediler." deyince Hz. Peygamberimiz: "Evet, dediğin doğrudur ancak onlar helali haram, haramı helal kılmıştır, onlar da bunu uygulamışlardır. İşte onların bunlara ibadeti bundandır." diyor. [136]

Said Çekmegil: Bir insanın demediğini dedi demek, en azından yalan olduğu; her söze hemen kanan dikkatsizler arasından adama haksız hasımlar kazandırmış olacağı için zulümdür.

Bir hak resulünün demediğini delilsiz olarak dedi demek, vahyi tebliğleri uygulayarak gösteren yegâne kâmil önderin; sünnetini bidatlerle karıştıracağı ve arayıcı olmayanların yanında tağyir etmiş olacağı için daha büyük zülümdür. Allahu Teala'nın demediğini dedi demek ise ilmi yöne eğilmişler yanında, karanlıklar arasında seçilmez hâle getireceği ve tebliğlere yanlış istikamet vereceği için olsa gerek en büyük zulüm olarak belirlenmiştir."[137]

---

[135] İslam da Fıkhi Mezhepler Tarihi. Çev: Abdülkadir Şener 1968 cilt 3. Sh: 34
[136] Tirmizi'den. Bkz:9/31,33/36
[137] Vahye Göre Büyük Zulüm. Sh.17-21. Nida yay. 1992.Tlf. 3212187

Resulullah (a.s.) "Kim bilerek benim ağzımdan bir yalan uydurursa cehennemdeki yerine hazırlansın." buyurmuştur. [138]

Resulullah vahyin ışığında insanlığa rehberdir. Onun dil adına konuştuğu hep vahiylerdir. "O arzusuna göre konuşmaz. O (bildirdikleri) vahyedilenden başkası değildir" (53/3–4) "Biz her peygamberi –Allah'ın izniyle- ancak kendisine itaat edilmesi için gönderdik." (4/64) " Allah, hakkında bilmediğimiz şeyler söylemenizi haram etmiştir... (7/33) "... Hiçbir bilginiz olmayan şeyleri rastgele söyleyip durmayı kolay sanmayınız. Bu Allah indinde büyük (bir zulümdür...) (24/15) "Eğer (peygamber söylemediğimiz) bazı sözleri bize karşı kendiliğinden uydurmuş olsaydı, elbette onun sağ elini alıverirdik. Sonra da hiç şüphesiz onun kalp damarlarını koparırdık." (69/44–45–46) diyerek inanların dini tahrif etme, tefrikaya ve dolayısıyla fitneye sebep olma zulmüne düşmemek için bir mesele hakkında ilmi kaynaklara başvurmadan mecbur kalmadıkça araştırmaları tamamlamadan kesin bir hükme geçmek için acele etmekten/ettirmekten şiddetle sakınılmalıdır. Peygamber dahi olsa birilerinin hatırı veya bir şeylere pirim vermek için Allah'ın helal kıldığını haram, haram kıldığını helal kılama salahiyetine sahip değildir.

Allah adına konuşmanın sorumluluğunu önem ve ehemmiyetini kavrayamanların Allah ve resulü adına pervasızca konuşmaları, olur olmaz hükümler koyup bunları Allah'ın hükümleriymiş gibi göstermeleri bu dini tahrif etmeye sebep olmuştur.[139]

---

[138] Mevzu Hadisler. Yaşar Kandemir elif mat. 1975)
[139] Bkz: 5/13

Allah bu dini koruma altına almışsa da [140] ümmi olanlar Arapça'yı bilmeyen araştırma ve takipten uzak kimseler âlimlerden dinlerini öğreniyorlar. Dolayısıyla Allah ve resulü adına konuşarak insanların sapmasına sebep olunmaktan ateşten kaçar gibi sakınmak gerekir.

Dinimize göre kesin olarak yapılmaması istenilen şeye haram denir. Bu da ancak kesin delille sabit olur. Ayet, sahih mütevatir hadise dayanmalı "resul size neyi vermişse onu alınız sizi neyden nehyederse ondan kaçının." "Allah'a ittika edin muhakkak ki Allah'ın azabı çetindir." [141]

"Muhakkak helal belli haram da bellidir." diye haber veren rasulullahın buyurduğu gibi kim sakınırsa dinini de ırzını da kurtarmış olur.[142] Fakat indi ve delilsiz iddialarla insanlara mükellefiyetler yüklemek veya yasaklar (haramlar) koymak hakkını kendinde var zannetmek insanı ebediyete hesabı zorlaştırdığı gibi, insanları içerisinde çıkılmaz zor durumlara da sürükler. Böylesi haktan gafil aceleci kimselerin şerrinden korunmak için dinini fıkhetmek ve Allah adına konuşmanın ehemmiyetini bilenlere sormak gerekir.

Bir şeyin akla, sıhhate zarar verdiği ilmî bir izahla veya kıyas ve icma ve içtihat yoluyla tespit edilmişse bunlardan sakınılmalıdır.[143]

❀ ❀ ❀

---

[140] Bkz:15/9
[141] Bkz: 5/87
[142] S. Müslim, cilt: 5, Sh. 123 ve S. Buhari: c. 2 Sh. 60
[143] Bkz: Daha geniş bilgi için 10/17, 59

مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١٧﴾

16:117 (Bu, ancak geçici ve) **az bir menfaatten ibarettir. Hâlbuki onlara** (ahirette) **pek acıklı bir azap vardır.**

Şan, şöhret, itibar, saygınlık veya herhangi bir nedenden dolayı Allah adına zanlarla fetvalar verip İslam'ın tahrip olmasına sebep olanlar, dünyada arzu ettiklerine sahip olsalar da ölümle her şeyi geride bırakır, derin bir azaba maruz kalırlar.

❀ ❀ ❀

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

16:118 Biz sana anlattığımız şeyleri Yahudilere daha evvel haram kılmıştık. (Bununla) **biz onlara zulmetmemiştik fakat onlar kendilerine zulmediyorlardı.**

Şu bir gerçek ki bir şey kendilerine helal iken onu nefsine haram kılan o helali haramlaştırmış olur. Allah'ın hükmüne başvurmadan bir şeyleri nefislerine haram kılıp ondan kendini mahrum bırakıp nefislerine zulüm ettikleri için cezalandırılıyorlar.[144]

❀ ❀ ❀

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٩﴾

---

[144] Bkz: 3/50, 93, 4/160, 6/119, 146

16:119 (Bundan) **sonra** (şunu bil ki) **senin Rabbin bir cehalet yüzünden kötülük yapıp da sonra bunun ardından tövbe ve ıslah** (-ı nefs) **edenlerin, hiç şüphesiz, lehinedir. Hakikat, senin Rabbin** (bu hâllerin arkasından) **elbette çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir.**

Bu ayeti kerime hem çok müjdeli umutlara, hem de çok önemli günah, cehalet, tövbe, ıslah, af ve merhamet gibi uyarıcı hususlara dikkatleri çekiyor

Günah ve cehaletten uzaklaşıp kendini ıslah ederek tövbe etmek insana af ve merhamet ise Allah'ın kullarına ihsan ve ikramıdır.

Her günah ya cehalet ya da gaflet sonucu işlenir. Bu ikisi de insanın düşünmeden yaşadığından maruz kalacağı bir durumdur. İnsan okuyarak düşünerek cehaletten, rabbini hatırlayıp şeytanın şerrinden Allah'a sığınarak gafletten kurtulur.

Düşüncesizce beşerî zaaflarla insanlar bilmeden birçok yanlış şeylerin altına imza atabilir. İsrailoğulları gibi yanıltmaları tarihe geçebilir, elbette ilmin haysiyetine vakıf olan müminler böyle bir zulme düşmekten şiddetle sakınırlar.[145] İnsanlar Müslüman'dır ama dinin cahili olduğundan din gayreti ve heyecanı ile insanları İslam'a çekmek için ifrata, tefrite düşen teşvik ve tehditlerle Allah ve Resulünün demediğini demiş olabilir. Bu hâlden büyük bir mahcubiyet duyarak hemen ilmi çalışmaları öne alarak fark ettiği hatalarını ciddi bir haysiyetle düzeltmeli özellikle topluma yansıyan Allah adına yapmış olduğu günahlarını ilan etmeli, insanları körü körüne taklit etmekten sakındırmalı, ilme, arayıcılığa düşünmeye teşvik edip uyarıcı ikazlarda bulunmalıdır. Bütün gücüyle doğruyu tebliğde azami gayret

[145] Bkz. 3/7, 7/53, 38/26- 87

göstermelidir ki içerisine düşmüş olduğu zulümden kurtulsun. [146]

Rabbimiz, bilmeyerek veya gaflet sonucu kötülük yapanlara fırsat tanır ki onlar doğru yolu tanısınlar ve ona dönsünler, gafil oldukları günlerde yaptıkları kötülüklerden pişmanlık duyup tövbe etsinler.

Tüm kötülüklerin anası cahilliktir. Cahillik, bilgisiz, bilmeyen, habersiz, bilgi ve deneyimi olmayan Allah'ı gereği gibi tanımayan, nasıl kulluk edeceğini bilmeyen, gerçeğin dışında bilmek, anlamak ve buna göre amel etmektir. Cehalet ise eş anlamları taşımakla beraber haddini bilmez, kaba, ters, aksi, nezaketsiz; yani kötülük veya günahı bilmediğinden değil, bildiği hâlde iradesine sahip olmamak, bilgisini uygulamamak, hevai arzularına uyan, manevi anlamda hayrını, şerrini düşünmeyen, gözümüzü açtık böyle gördük diye gerçeklere karşı çıkmaktır.

Cahili tutkularına esir olmuş bir aklı, ruhunu saran bencilliği, doymaz hırsı, öfkesi, çekememezlik ve kin gibi duyguları yönlendirir.

İpini heva, hevesin eline vermiş akıl, bilgiye değil zanna uyar, zan üretir, kuşkuya düşer, cehaletten yola çıkar ve cehalet üretir. Öğütten rahatsız olup hakka karşı kör ve sağır gibi davranır.

Saptıran da sapan da cehalete razı olandır. Cahillik karanlığında, kabahat işleyenler suçlu olsalar da asıl suçlu olanlar cehalet karanlığını muhafazaya sebep olanlardır. Madem cehalet karanlığı, kabahatin işlenmesini icap ettiriyor, ilim edinmeyen,

[146] Bkz: 3/135, 136, 4/17, 18, 7/153, 25/70, 71, 39/53–55

öğrenip öğretmeyenler büyük bir suç işleyip veballi bir hayat sürdürüyorlar! İnsanlık için bir zalim vardır: O da cehalet!

İyilik ve kötülüklerin sebepleri, mahiyeti ve sonuçları hakkında doğru ve yeterli bilgiye sahip olanlar, ayrıca kötülük eğilimlerini dizginlemenin yol ve yöntemini bilenler, kararlarını doğru verip iradelerini doğru yönde kullanma imkânına da sahip olurlar. Bu bakımdan Allah cehaletin zulmetinden kurtaracak ilmi uyarıcılar göndermiştir. İnsanlar kötülüklerden dönüp hâllerini düzeltirlerse önceki kötülükleri hususunda O'nun af ve merhametine mazhar olurlar. Bunun için mutlak küfre götüren günahlardan ilmî haysiyetle uzaklaşmaları gerekir.

Günah, Allahın buyruklarına aykırı düşen, dinen suç sayılan davranışlardır. Küfür, şirk, nifak gibi boyutları vardır. Tövbe edip salih amel işlemekle günahlardan kurtulunur.

Akıl, çoğu kez günahın kölesi olur ve onu meşrulaştırmaya çabalar. Kendini, konumunu savunmaktan başka nedir ki? Kim günahı hafif görür ve kime karşı işlediğini önemsemeyerek [147] "Onda ne var." derse günah artık duygularını okşayarak baskısı altına alır. Ve mazeretler sıralanır. Rabbin bu gibi kimselere ihtarı "kim bir kötülük eder de kötülüğü kendisini çepeçevre kuşatırsa işte o kimseler cehennemliktirler..." (2/81)

Bile bile bir Müslüman'ın günah işlemesi olacak şey değildir fakat arzulamadığı hâlde gelirse istiğfar gibi bir ibadetle kurtulmaya çalışır.

Tövbe kötülükten, günahtan pişman olarak vazgeçmektir.

Tövbe, faraziyelerle muhtemel günahlar için kalbin iştirak etmediği, toplu hâlde dil ile söylenen eyleme geçmeyen istiğfarlar olamaz. Çirkinliğinden dolayı değil de bedenine veya malı-

na, haysiyetine bir zarar gelir şeklinde herhangi bir korku veya ümit sebebiyle (o kötü işten) vaz geçmek tövbe değildir. Tövbe, yaptığı kabahatin bu dünya menfaatini görse dahi, kötülüğün çirkinliğini idrakle ondan iğrenerek o kötü işten vazgeçmektir.

Böyle ilmi bir haysiyetle tövbe edip ıslah olan kimse diğer insanların da günah kirinden arınması onların da ıslah olması için çabalar. Uyarılmayıp, korkutulmayıp sapıtan bir neslin susarak taşıyıcısı olmaz. Gücü ve imkânı dâhilinde ıslah etmeye çalışarak vebalden kurtulmaya çalışır.[148]

Böyle çalışarak bir ümmeti oluşturan topluluklara dünyada yeniden iktidar lütfedeceğini, açlık, korku vb. dünyevi musibetlerden kurtaracağı gibi ahirette azaba uğramaktan da korunacak ilahî vaatler vardır.[149] Günahtan korunmak için ilme, tövbe ile ıslah olup Allah'ın affına merhametine sığınmalıdır.[150]

❀ ❀ ❀

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٠﴾

16:120 Hakikaten İbrahim (başlı başına) **bir ümmetti; Allah'a itaatkârdı,** (batıl dinlerden uzak ve) **muvahhit bir Müslüman'dı. O,** (hiçbir zaman) **müşriklerden olmamıştır.**

İşte Hz. İbrahim içerisinde bulunduğu cahiliye karanlığına düşmekten böyle korundu. O, bütün iyilikleri şahsında toplayan, bilen, öğreten, yumuşak huylu, olgunluk gibi güzel ahlak özelliklerini taşıyan biriydi. Yani bir ümmette bulunan şeyleri, tek başına şahsında toplayan bir önderdi.

---

[148] Bkz: 5/79, 7/164
[149] Bkz: 14/7, 11/3, 24/55
[150] Bkz: 3/193, 13/28, 35/28

Hanif din üzere yaşayan, tek başına bir ümmet diye tanımlanan Hz. İbrahim'in şahsında takip edilecek tevhid şuuru veriliyor. Yani bir insan gücünü imandan, ilmini vahiyden almışsa nerede olursa olsun, hangi şartlar altında yaşarsa yaşasın, tek başına da olsa dinini yaşar. Hiç kimse onu dininden uzaklaştıramaz. Tıpkı Hz. İbrahim ve diğer önderler gibi iman davasını kitlelere anlatır. Onları tesiri altına alıp imanla şereflendirebilir. Toplumumuzun lideri önderi olurlar.[151]

"Allah uğrunda, hakkını vererek cihad edin, O, sizi seçti; din hususunda üzerinize hiçbir güçlük yüklemedi; babanız İbrahim'in dininde (de böyleydi)..." (22/78) "Onları emrimiz uyarınca doğru yolu gösteren önderler yaptık ve kendilerine hayırlı işler yapmayı, namaz kılmayı, zekât vermeyi vahyettik. Onlar daima bize ibadet eden kimselerdi." (21/73)

İşin gerçeği bu iken önderlerini örnek alma yerine onları çıkarlarına kalkan edinenler vardır. Hz. İbrahim'i öne çıkaranlar tevhide uyup şirkten sakınacaklarına, emellerine ulaşmak için şirke prim verirler. Hz. İsa'yı öne çıkaranlar Hristiyanlığı, Hz. Musa'yı öne çıkaranlar Yahudiliği, Şiiliği öne çıkaranlar Hz Ali'yi kullanarak emellerine ulaşmaya çalışırlar.

Ey Müslümanlar! İslam'ı yaşayarak, tevhidî mücadeleyi bir kenara bırakanların sahiplendikleri ideolojilerin lider ve önderlerinin açtıkları yolda giden müşriklerden olmayın. Hz. Âdem'le başlayıp Hz. Muhammed'le tamamlanan önderlerin ışığında, Allaha tazim huşu ve hudu ile şükredenlerden olun. Onlar ve onları takip eden müminler nimete erenlerin yolundadırlar.

❀ ❀ ❀

[151] Bkz: 5/105, 10/105

شَاكِرًا لِأَنْعُمِهِ اجْتَبَاهُ وَهَدَاهُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٢١﴾

16:121 O, (Allah'ın) **nimetlerine şükredendi.** (Allah) **onu beğenip seçmiş kendisini doğru bir yola iletmişti.**

Tüm peygamberler iman nimetine şükrediciydiler. Bu şükürle tevhid bayrağını dalgalandırmak için her türlü fedakârlığa katlanıyorlardı. Bu seçilmişliğin şükrü ancak böyle eda edilir. Resullerini örnek alarak rabbinin rızasına talip olan gereğince amel etme gayret ve samimiyetini taşıyanlar da Allah'ın beğendiği seçkin kullardır.

"işte bu yüzden Allah onları o günün fenalığından esirger;(yüzlerine)parlaklık, (gönüllerine) sevinç verir." (76/11)

" İman edip de iyi davranışta bulunanlara gelince, onlar için çok merhametli olan Allah, (gönüllerde) bir sevgi uyandırır." (19/96) İşte böylesi iman sahiplerinden razı olur ve onları razı olacakları makama erdirir.

❁ ❁ ❁

وَآتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٢٢﴾

16:122 Biz ona dünyada bir güzellik (iyi bir hâl ve mevki) **vermiştik. Şüphesiz ki o, ahirette de mutlaka salihlerdendir.**

Dünya nimetinin en güzeli imanla müşerref olmaktır. Bunun önem ve ehemmiyetini, cahili hayat tarzı süren insanların seviyesizliğini, ilkesizliğini, kimliksizleştiğini gördükçe İslam ile ne kadar seçilmiş, temiz bir hayat tarzına sahip olduğunu insan anlıyor. Yaratana sonsuz hamd u senalar ederek Salihlerden olmak için rabbimizden yardım istiyoruz.

Kim Kur'an ahlakına sahip olur da sevilmez ve övülmez!

Bu dünyada Kur'an çerçevesinde yaşayarak salihlerden olanlar ahirete de salihlerin toplandığı cennette olacaklardır.

❁ ❁ ❁

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنِ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٣﴾

16:123 Sonra sana: "Muvahhit bir Müslüman olarak İbrahim'in dinine uy. O, (hiçbir zaman) **müşriklerden olmadı." diye vahyettik.**

Bu ayetin orijinalinde "Muvahhit" kavramı, birleyen, birleştirici olan, bir tek kabul eden tevhit inancına sahip olan, Allah'ın vahdaniyetine şeksiz şüphesiz iman eden ve bu inancı şirkin her türlü pisliğinden uzak tutan anlamına geliyor. Bakara yüz otuz beşinci ayette ise millet kavramı geçiyordu. Millet, din ve şeriat manasına gelen, müşterek gayelerini tahakkuk ettirmek gayretiyle fikir birliğine yükselen insan topluluklarına denilir. Yeryüzünde iki millet vardır; İslam ve küfür milleti.

Hangi beldede, hangi ülkede, hangi ırka mensup olunursa ve hangi dil konuşulursa konuşulsun hepsi bir millettir.

İslam milleti, tüm peygamberlerin getirdiği tevhid dinidir. Allah'ın peygamberlerini veya kitaplarını ayırıp birine iman edip diğerini inkâr eden, Allah'ın hükümlerini şartlarına konumlarına göre tevil eden veya gizleyen veya Allah'ın emrettiği İslam kardeşliğinin öngördüğü manevi ve dünyevi bağlarını

kesen, yeryüzünde bozgunculuk yapanlar tevhit dininden, İslam milletinden çıkıp müşrik milletine dâhil olurlar.[152]

İstedikleri kadar Allah'a inanıyoruz. Hz. İsa, Hz. Musa, Hz. İbrahim bizim peygamberimiz desinler. 124. ayet de dini hükümler hakkında ihtilaf çıkaranların durumunu ele alıyor.

❀ ❀ ❀

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٢٤﴾

16:124 Cumartesi tatili ancak onda ihtilafa düşenlere (farz) **edilmişti. Şüphesiz ki Rabbim onların ihtilaf edegeldikleri şeyler hakkında kıyamet günü aralarında hükmedecektir.**

Kendi kendine kurallar koyup bunu Allah'ın emriymiş gibi İslam dinine ulamaya çalışan, dinde ihtilaf çıkarıp şüphe ve tefrikaya sebep olanların aralarında hüküm verilecektir.

Allah, kimin neyi hangi amaçla ileri sürdüklerini bilir. Çifte standartlı, çıkarının arkasına düşenler Allah'ın Latif, Habir vasfını göz ardı eden müşriklerdir. Hiçbir şuurlu Müslüman böylesine kendi kendine tatil koymaz, bir şeyleri haram veya helal kılmaz. Herhangi bir sebepten dolayı gafil bulunup böylesi söylemlerde bulunsa da hemen tövbe edip gereken ne ise onu yapar, [153]

❀ ❀ ❀

[152] Bkz: 2/27, 136, 204, 205
[153] Bkz: 2/65

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾

16:125 (İnsanları) **Rabbinin yoluna hikmetle, güzel öğütle davet et. Onlarla mücadeleni en güzel** (tarik) **hangisi ise onunla yap. Şüphesiz ki Rabbin, O, yolundan sapan kimseyi en çok bilendir. O, hidayete ermişleri de en iyi bilendir.**

Bu ayet İslam'a davette metotlar öneriyor. Bunlar hikmet, güzel öğüt ve mücadeledir. Hikmet, bilgelik, yapacağı şeyin inceliklerini, sırlarını fark etmektir. İlim ve akılla gerçeği bulma, var olan şeylerin iç yüzünü tanıma, sebep ve sonuçlarını bilerek yüce amaca ulaştıracak tarzda, eylemi bilgiye, bilgiyi eyleme dönüştürme sanatıdır.

Öğüt, doğru, yararlı yolu en uygun şekilde gösterip zararlı ve kötü fiillerden sakındırmaktır.

Mücadele, kötü ve zararlı olanı giderip iyi ve yararlı olanı sağlamak için verilen çabadır.

"Onlar Allah'ın, kalplerindekini bildiği kimselerdir. Onlara aldırma, kendilerine öğüt ver ve onlara kendileri hakkında tesirli söz söyle." (4/63) Güzel öğütle hayrı ve şerri açıklamak ve iyi bir duruş sergilemektir. Yani Müslümanların bizzat kendi nefislerini ıslah etmeleri gerekir. Zira insanlar, daima ittiba etmek üzere örnek bir yaşayış ve ahlak ararlar.[154]

Allah emir ve yasaklarıyla insanın selametini temin eden en güzel hikmetli öğütlerini peygamberlerinin şahsında örnek-

[154] Bkz: 2/44

lendirmiştir. Onlar hakikatleri içselleştirip haktan, hidayetten nasipsizlere şefkat ve merhametle bulundukları hâlden kurtulmaları için hakkı hak olarak en güzel şekilde açıklamışlardır. Hatta insanların hidayete ermeleri için çok büyük gayretlerine rağmen imandan yüz çevirenlere karşı büyük teessürler yaşamışlardır. Allah, resullerini teselli etmiştir.[155]

Hikmet ve güzel öğütle çağırmak, karşısındakine değer vererek itham etmeden, küçümsemeden, kınamadan, anlayacağı şekilde misaller vererek yapılanların, yapılacakların, hayır ve şerrin sonuçları dünyevi, uhrevi ve ruhi boyutları anlatılmalıdır. Mümkün olduğu kadar açık, öz ve toparlayıcı olunmalıdır. Öncelikli olarak müjdeleyici olmalı, daha etkili olması için tehlikeli boyutlar anlatılarak korkutulmalıdır."

Bu hususu Seyyid Kutup şöyle açıklamış: "İnsan nefsinin bambaşka bir kibri ve inadı vardır. Yumuşaklıkla hareket edilmedikçe savunduğu fikirlerden dönmesi mümkün olmaz. Hezimet duygusunu hissettiği müddetçe gerçekleri kabul etmez. Tartışma yapılırken hemen işe nefis karışır ve onun değerleriyle savunulan gerçeklerin değeri birbirine girer. Kalabalıkların yanında savunulan fikirlerden vazgeçmek, şahsiyetini düşürmek ve saygıyı yitirmek manasını taşır ve bu yüzden savunduklarından vazgeçmez. İşte çok ince olan bu hassasiyeti ancak güzel şekilde yapılan tartışma bertaraf eder..." (Fizilali'l- Kur'an)

Bu yöntemi şaşkın bir toplumda İslam adına yapılan yanlışa sus veya sonra yalnızken uyar anlamında düşünülmemelidir. Sert ve azarlayıcı olmadan, kâfirlere de boyun eğmeden gücünce büyük bir mücadele verilmelidir.[156]

---

[155] Bkz: 10/99, 16/37
[156] Bkz: 3/159, 25/52, 29/49

Davet her ne kadar cuma, bayram, hac mevsiminde okunan hutbeler ve ezanlar (bazı beldelerde okunmuyor) müminleri irşad edip harekete geçirse bile cahiliye ortamında İslam'ın hakikatinden uzak kalışları, hatta İslam adına bidat, hurafe, fasid âdet ve taklitlerle kalıplaşmış bir hayat süren fasık ve facirleri uyaracak, irşad edecek Kur'an'i tebliğler yaygınlaştırılmalıdır. Kur'an'ı Kerim'de davet, tebliğ ve inzarda bulunmanın imana denk tutulmuş olduğunu, hatta bu görevi terk etmeyi küfürle müsavi kabul edilerek lanetli kılacak ifadeler vardır.[157]

Fertlerin, ailelerin, cemiyetlerin sağlıklı ayakta kalması küfrün zararını önlemenin yolu insanlığı hakka davet etmekten geçer.[158] İnsanlığa adalet, huzur getiren müminlere, dünyadaki nimetlerden daha kıymetli ecirler kazandıracaktır. Tebliğ ibadetini yerine getirmek için Kur'an ilmine, sabra, fedakârlığa sahip olmak gerekir ve mutlak davet Allah'a çağrı olmalıdır. Partisine, grubuna yapılan davetler Allah içinmiş gibi görünse de değildir. Bu gerçeği çok iyi kavramamız gerekir ki hem ecirlenilsin hem de ilahî rahmet tecelli etsin.

"Din nasihattir." "Senin nasihatinle bir kişiyi hak yola getirmen senin çok kıymetli nimetlerin hepsini kazanmandan daha hayırlıdır."

"Sizden bir kimse çirkin bir iş görürse onu eliyle değiştirsin, eğer buna gücü yetmezse diliyle tağyir etsin, buna da gücü yetmezse kalben nefret etsin. Bu ise imanın en zayıf derecesidir." (Altın Anahtarlar. M. Said Çekmegil)

Dua ve davet aynı kökten gelmiştir. İnsanları hakka, doğruya davetten sonra kalplerinin İslam'a açılması için dua edilmelidir.

---

[157] Bkz: 5/78,79
[158] Bkz: 3/104,110

"Takva sahiplerine, inanmayanların hesabından herhangi bir sorumluluk yoktur fakat belki korunurlar diye hatırlatmak gerekir"(6/69) "Öğüt ver öğüt Allah'tan korkana fayda verir" (87/10)

❀ ❀ ❀

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾

16:126 Eğer herhangi bir ceza ile mukabele edecek olursanız ancak size reva görülen kuvvetin misillemesiyle ceza yapın. Sabrederseniz, andolsun ki bu, tahammül edenler için elbet daha hayırlıdır.

Bu ayeti kerimede şu önemli ahlaki tembihler yer alıyor: Adalet, sabır, bağışlama, yapılan kötülüğe misliyle karşılık vermek.

Yapılan kötülüğü iyilikle savmak için sabretmek büyük fazilettir. Allah için sabretmenin büyüklüğü kadar, haddini bilmeze haddini bildirmek için kısas da adalettir.[159]

Sabrı, korkup sineye çekmek olarak değil, Allah için sabredip bağışlamaktır. Allah'ın sizi bağışlamasını istemez misiniz? O hâlde siz de affedip bağışlayın. Bunlar azmedilmeye değer takvalı işlerdir. Ancak bunları uygularken sakın ola ki karşının cüretini artırmaya meydan vermesin. Böyle bir şeyin zuhuruna meydan vermemek için, güçlü, onurlu, bir duruşla Allah için affedip sabrettiğiniz onlara hissettirilmelidir.

---

[159] Bkz: 41/33, 2/179

Yapılan zulüm İslam'ı ve sosyal hayatı tehdit ediyorsa Müslümanlar olanca güçleriyle zulmün önünü almak için gerekeni yapmakla mükelleftirler. Böylesi durumlarda sabretme adına beklemek zulmün yayılmasına güç kazanmasına sebep olur. Onun için çok dikkatli olmalı. Gereken güç toplanıp müdahale edilmelidir.

Kabahati söylenmeyen adam yaptığını hüner sayarmış. Onun için müminler, günahların sürüklediği zulmün önünü almakla sorumludurlar. Yoksa önü alınmaz, güç yetmeyecek boyuta ulaşırsa bununla yayılan fitneden herkes payını alır.

Seyyid Kutup da "...Müslümanların şerri defedip düşmanların karşısına durabilecek güçte oldukları takdirde bağışlamayı bekletmektedir. Zira bazı anlar olur ki bağışlamak daha çok tesir eder ve sabrın etkisi daha köklü davanın gelişmesi için daha çok faydalı olur şayet bağışlama ve dayanma ile dava kazanılacaksa onların şahısları hiç de önemli değildir. Ama bağışlama ve sabır gösterme Allah davasını küçük düşürecek ve basitleştirecekse en doğru kaide misliyle karşılık vermektir"(Fizilali'l- Kur'an)

❀ ❀ ❀

وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلاَّ بِاللَّهِ وَلاَ تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلاَ تَكُ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾

16:127 Sabret. Senin sabrın Allah (ın tevfikine istinat) **tan başka** (bir şey) **değildir. Onlara karşı tasalanma, onların kurmakta oldukları tuzaklardan dolayı** (telaşa ve) **sıkıntıya da düşme.**

Küfredenlerin davetten yüz çevirmekle kalmayıp hile ve tuzak kurmalarından dolayı üzülmeyin. Onların hile ve desiselerine karşı stratejiler geliştirin. Allah'ın emirlerine saygı gösterip havari olanlarla beraberliğin şükrünü yaşayın. Allah'a sığın, onları rabbine havale et. Şayet rabbin dileseydi insanları tek bir millet yapardı. Allah kötülükten sakınıp iyilik yapanlarla beraberdir. Allah'tan sabır isteyin. Siz ancak haşyet ile ona yönelir itaat ederseniz onun emri olan sabrı da yerine getirirseniz o size yardım eder.[160]

"O küfreden azgınların bir takım tuzaklar kurmaları, komplolar düzenlemeleri normaldir. Onlar görevlerini yapıyorlar. İman cephesine gereken, kendilerine düşen görevi kusursuz sürdürmektir. Aksi hâlde üzülmenin, sıkılmanın bir yararı ve olumlu bir sonucu yoktur. Kur'an bilhassa bu hassas noktaya dikkatleri çekiyor."[161]

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَّالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾

16:128 Çünkü Allah hiç şüphesiz (küfür ve masiyetlerden) **sakınanların, bir de daima iyilik edenlerin kendileriyle beraberdir.**

Bu son ayetle de Allah kendisine karşı huşu ve haşyet duygusuyla takvaya eren kullarıyla beraber olduğunu müjdeliyor. Bir mümin için bundan daha büyük şeref mi olur! Onları bu şerefe nail kılan takvaları ve ihsanlarıdır.

Takva, ilmi bir haysiyetle Allah'a karşı gelmekten sakınmaktır.

---

[160] Bkz: 2/156,157

[161] Celal Yıldırım, tercüman ilmi araştırma gurubu 1982)

İhsan ise Allah'ı görüyormuşçasına amellerini en güzel şekilde yapmaya çalışmaktır. Böyle şuurlu bir haşyetle Allah'a yönelenleredir Allah'ın yardımı desteği, bereketi... Bu özel bir birlikteliktir. Cennet de onlaradır. [162]

Allah'ım güçlü bir iman, ilmî bir haysiyet, zikrinle mutmain, zikrinle sekinete, zikrinle teslimiyet ve tekküle erecek bir yaşamla bizleri bu mertebeye eriştir.

Sadagallahul-aliyyul azim.

[162] Bkz: 2/25, 9/40, 20/46